

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 06613

MAYNE UNIVERSITETN

Maksim Gorky

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

מאקסימ גארקי

מיינע אוניווערסיטעטן

יידיש א. און מ. זילבורג

ווילנע - 1928

ווילנער פארלאג פון ב. קלעצקין

PRINTED IN POLAND

M. Gorki — „Majne Uniwersitetn“
Drukarnia „Wyd. Wileńskie“ B. Kleckina, Wilno

מיינע אוניווערסיטעטן

הפלא איך פאר זיך לערנען אין קאזאנער אוניווערסיטעט, —
איין קלייניקייט.

דעם געדאנק וועגן אוניווערסיטעט האט מיר אריינגעגעבן
דער גימנאזיסט ג. יעוורעאינאָוו, א ליבער בחור, א שיינער פאר-
שוין, מיט ווייך-גלעטגדיקע אויגן פון א פרוי. געווינט האט ער
אין א בוידעם-שטיבל, אין דעם זעלביקן הויז מיט מיר, ער האט
מיך אָפט געזען מיט א בוך אין האַנט, דאָס האַט אים פאראינטע-
רעסירט. מיר האָבן זיך פאָקענט און אינגיכן האַט מיר יעוורעאי-
נאָוו אָנגעהויבן איינרעדן, אז איך פארמאָג „גאנץ באַזונדערע
פעאיקייטן צום לערנען“.

— איר זענט, ווי געבוירן צו דינען דער וויסנשאַפט, — האַט
ער גערעדט, אויפטרײסלענדיק פיין זיין גרווע לאַנגע האַר.
דאמאלסט האָב איך נאָך נישט געוואוסט, אז מ'קאָן דינען
דער וויסנשאַפט אפילו אין דער ראַלע פון א קראַליק, און יעוורע-
אינאָוו האַט מיר אזוי פיין דערוויזן, אז די אוניווערסיטעטן נויטיקן
זיך נאָר אין אזוינע יונגע-לייט, ווי איך בין. ס'פארשטייט זיך, אז
מ'האַט דערביי מטריח געווען פון קבר מיכאָאיל לאַמאַנאָסאָוו.
יעוורעאינאָוו האַט געזאָגט, אז אין קאזאן וועל איך ווײנען ביי
אים, אין משך פון הערבסט און ווינטער וועל איך דורכגיין דעם
קירס פון גימנאזיע, וועל דאָרט אָפגעבן „וועלכע נישט איז עקזא-
מענעס“, — אזוי האַט ער גערעדט: „וועלכע נישט איז“ — אין
אוניווערסיטעט וועט מען מיר באַשטימען אַ מלוכהשע סטיפענדיע,
און אין א יאָר פינף אַרום וועל איך זיין „א געלערנטער“. אלץ
— גאנץ פשוט, ווייל יעוורעאינאָוו איז אַלט געווען 19 יאָר און
האַט געהאַט אַ גוט האַרץ.

נאך די עקזאמענס איז ער אוועקגעפארן אהיים, און אין אַ
וואַך צוויי אַרום האָב איך זיך געלאָזט אין וועג אַריין נאָך אים.
פאָגלייטנדיק האָט מיר די פּאַפּע געעצהט:

— הערסט — זאָלסט נישט בייז זיין אויף מענטשן, ביסט
כסדר אָנגעשטויסן, געוואָרן שטרענג און גאוהדיק! ביסט אין דיין
זיידן געראָטן, — און דער זידע, — וואָס האָט ער אויסגעפירט?
געלעבט, געלעבט און געשטאַרבן, ווי אַ נאַר, דער פּאַרביטערטער
אַלטער. איינס זאָלסטו געדענקען: גאָט משפט נישט די מענטשן,
דאָס — איז נאַר פאַרן שטן אַ נחת! נו, זיי געזונט...
און ווישנדיק פון די צעקנייטשטע באַקן די קאַרגע טרערן,
האַט זי געזאָגט:

— מיר וועלן זיך שוין מער נישט זען, ווייט וועסטו, אומרו
דו, פאַרפאַרן, און איך — וועל דערוויייל שטאַרבן...
אין דער לעצטער צייט ¹ בין איך אַוועק פון דער ליבער
אַלטיטשקער און אַפילו ועלטן געזען זי, אין דאָ האָב איך פּלוצ-
לונג מיט צער דערפילט, אַז כ'וועל שוין מער קיינמאָל נישט באַ-
געגענען קיין מענטשן, וואָס זאָל מיר זיין אַזוי האַרציק נאָענט
און טייער, ווי זי.

כ'בין געשטאַנען אויפן דעק פֿון דאַמפער און געקוקט, ווי
זי שטייט זיך דאָרט ביים ברעג פון האַפן און צלמט זיך מיט איין
האַנט, און מיט דער צווייטער — ווישט זי מיט אַ ברעג פון אַפּ-
געניצטן שאַל איר פנים, אירע טונקעלע אויגן, וואָס לייכטן מיט
אומפאַרגענגלעכער ליבע צו מענטשן.

און אַט געפין איך זיך אין אַ האַלב-שטאַטערישער שטאַט.
אין אַן ענג דירהלע פון אַן איינשטאַקיק הויז. איינזאַם איז גע-
שטאַנען דאָס הויז אויף אַ בערגל, אין עק פון אַ שמאַלער אַרע-
מער גאַס, איין וואַנט איז אַרויס אויף אַ פּוסטן ליידיקן אָפּגע-
ברענטן פּלאַץ, וואָס איז געווען פאַרוואַקסן מיט טרוקן גראַז.
צווישן מיסטקע גרעזער, ביטערע קרייטעכצער, פּערדישן שטשאַוו
און קוסטעס, האָט זיך דערהויבן אַן אַלטע ציגעלעע חורבה, אונטער
די חורבות — אַ גרויסער קעלער: דאָרט האָבן געלעבט און אויס-
געזאַנען היימלאָזע הינט. שטאַרק איינגעקריצט אין זכרון האָט

זיך מיר דער דאָזיקער קעלער—אייגער פון מיינע אוניווערסיטעטן.
די יעוורעאינאווס — אַ מיטער מיט צוויי זין — האָבן גע-
צויגן זייער חיונה פון אַן אַרעמער פענסיע. שוין אין די ערשטע
טעג האָב איך באַמערקט, מיט וואָס פאַר אַ טראַגישן צער די
קליינע גראַע אלמנה פלעגט, קומענדיק פון מאַרק, פאַנאָדערלייגן
אויפן קיכן-טיש אירע קניות און בלייבן איבער דעם שטיין מיט אַ
פאַרקנייטשטן שטערן און ברעכן זיך דעם קאַפּ: ווי אזוי פון די
דאָזיקע קליינע שטיקלעך מאַגערן פלייש צוצוגרייטן אַ זאַטן גוטן
עסן פאַר די דריי געוונטע יונגען, נישט אַריינרעכנענדיק זיך?
געווען איז זי אַ שווייגנדיקע; אין אירע גראַע אויגן איז
פאַרגלויוערט געוואָרן אַ האַפענונגסלאָזע, עניוודיקע עקשנות פון
אַ פערד, וואָס האָט שוין אינגאַנצן אויסגענוצט זיינע כחות; — עס
שלעפט דאָס פערדל דעם וועגל באַרג אַרויף און פילט — ס'וועט
נישט דערשלעפן, — און שלעפט פאַרט!

אין אַ טאַג דריי אַרום נאָך מיין קומען האָט זי איינמאַל
אין דער פרי, ווען די קינדער זענען נאָך געשלאָפן, און איך האָב
איר געהאַלפן אין קיך רייניקן גרינס, האָט זי מיך שטיל, און
פאַרזיכטיק אַ פרעג געטון:

— נאָך וואָס זייט איר געקומען צו פאַרן?
— פערנען זיך אין אוניווערסיטעט.

אירע ברעמען האָבן זיך אַ רוק געטון אַרויף צוזאַמען מיט
דער געלער הויט פון שטערן, דערביי האָט זי זיך מיטן מעסער
איינגעשניטן אַ פינגער אין, זויגנדיק דאָס בלוט, אַראָפּגעלאָזט זיך
אויפן שטיל נאָר, תיכף איז זי אויפגעשפרונגען און געזאַגט:

— אַ, צום טייוול...

נאָכדעם ווי זי האָט אַרומגעוויקלט מיט אַ נאָן-טיכל דעם
איינגעשניטענעם פינגער, האָט זי מיך געלויבט:

— איר קאַנט פיין שייַן קאַרטאַפּל.

— נו, כ'זאַל נאָך דאָס נישט קאַנען!—אין כ'האַב איר דער-
ציילט וועגן מיין דינסט אויפן דאַמפער. זי האָט מיך אַ פרעג
געטון:

— איר מיינט, דאָס איז גענוג, פֿדי אָנצוקומען אין אוני-
ווערסיטעט?

כ'האַב נאָך דעמאָלט ווייניק פֿאַרשטאַנען אין הומאָר. איך
האַב אָנגענומען איר פֿראַגע פֿאַר ערנסט און דערצײלט איר דעם
סדר, ווי אזוי כ'וועל דערגיין צו דעם, עס זאָלן זיך פֿאַר מיר
עפענען די טירן פֿון דעם טעמפל פֿון וויסנשאַפט.
זי האָט א זיפֿן געטאָן:

— אוי, ניקאָלאַי, ניקאָלאַי...
אין דער רגע איז ער, א פֿאַרשלאָפענער, א צעשויעבערטער
און ווי תמיד א פֿריילעכער, אריין אין קיך זיך וואָשן.
— מאַמע, ס'וואָלט גוט געווען, ווען דו מאַכסט געפֿילטע
פֿיראָגן מיט פֿליישו

— יאָ, גוט, — האָט מספֿים געווען די מאַמע.
וועלנדיק ארויסווייזן מיינע קענטענישן אין קיכעריי, האָב איך
אריינגעזאָגט, אַז אויף געפֿילטע פֿיראָגן איז דאָס פֿלייש צו מאַגער
אין אגב צו קנאַפֿ.

דאָ איז וואַרוואַראַ איוואַנגאָונאַ אין כּעס געוואָרן און אַ זאָג
געטון אויף מײן חשבון עטלעכע שאַרפע ווערטער, וואָס האָבן מיך
אַנגעצונדן ביז איבער די אויערן. זי איז אַרויס פֿון קיך, אַ וואָרף
טוענדיק אויפֿן טיש דאָס בינטל מערן, און ניקאָלאַי האָט צו מיר
אַ וואַק געטון און דערקלערט:
— זי איז שלעכט געשטימט...

ער האָט זיך צוגעזעצט אויפֿן באַנק און האָט מיר מודיע
געווען, אַז די פֿרויען זענען בכלל גערוועזער, ווי די מענער, אזוי
זיינען זיי פֿון נאַטור, — דאָס איז שוין קלאָר דערוויין געוואָרן דורך
איינעם אַ חשובן געלערנטן, אַ שוויצער — דויכט זיך. דער ענג-
לענדער דזשאָן סטיוואַרט מיל האָט אויך עפעס גערעדט וועגן דעם
ענין.

ניקאָלאַי האָט שטאַרק הנאה געהאַט מיך צו לערנען. און ער
האַט אויסגענוצט יעדע געלעגנהייט, פֿדי אַריינצושטאַפֿן מיר אין
קאַפֿ עפעס וואָס נויטיקס, אָן וואָס אַ מענטש קאָן נישט לעבן. כ'האַב
מיך גיריק צוגעהערט צו זיינע רייד, דערנאָך פֿלעגן זיך פּוּקאַ

פֿאַר אַש-פּוּקאַ און פֿאַראַשזשאַקלען צוגויפּגיסן ביי מיר אין איין פּערזאָן, און כ'פּלעג מיך נישט קאַנען דערמאַנען, ווער וועמען ס'האַט אַראָפּגעהאַקט דעם קאַפּ: פֿאַוואַזיע — דיומזריען — אַדער פּאַרקערט? ער איז געווען א ווילער בחור און האָט פּוּן האַרצן געוואָלט, מאַכן מיך פאַר אַ מענטשן, ער האָט דאָס מיר אויף זיכער צוגעזאָגט, אָבער — ס'האַט אים געפּעלט אי צייט, אי די אי-בעריקע באַדינגונגען, פּדי צו פּאַרנעמען זיך ערנסט מיט מיר. זיין עגאָיזם און די יוגנטלעכע פֿייכטיגקייט האָבן אים נישט געלאָזט באַמערקן, מיט וואָס פאַר אַ גוואַלטיקער אַנשטרענגונג און כּיט-רעקייט די מוטער האָט געפירט איר באַלעבאַטעשקייט, נאָך וויי-ניקער האָט עס געפּילט זיין ברודער, אַ שווערער און שווינגדי-קער גימנאַזיסט. כ'האַב שוין פּוּן פֿאַנג זייער גוט געקענט די פּאַר-וויקלעטע קונצן פּוּן דער כּעמיע און פּוּן דער קיכן-עקאָנאָמיק, כ'האַב גוט באַמערקט די געשיקטקייט פּוּן דער פּרוי, וואָס איז געצווונגען טעגלעך אָפּצונאַרן די מאַגנס פּוּן אירע קינדער און שפּיזן אַ צו-געקומענעם מיאוסן בחור מיט שלעכטע מאַניערן. נאַטירלעך, אז יעדעס פּיצל פּרויט האָט זיך אַזוי געלייגט, ווי אַ שטיין אויפּן האַרצן. כ'האַב אָנגעהויבן זוכן וועלכע נישט איז ארבעט. פּלעג אינ-דערפּרי אַוועקגיין פּוּן שטוב, פּדי נישט צו עסן מיטאַג, און אין אַ שלעכט וועטער אָפּזיצן אויפּן פּוסטן פּלאַץ אין קעלער. דאָרטן, צוהערנדיק זיך צום גוס רעגן און צו דער קרעכצעריי פּוּן ווינט און שמעקנדיק דעם געשטאַנק פּוּן די געפּרטע קעץ און הינט, האָב איך גיך פּאַרשטאַנען, אז דער אַזניווערסיטעט — איז אַ פּאַנ-טאַזיע, און אַז כ'וואָלט געטון קליגער, ווען כ'וואָל אַוועקפּאַרן קיין פּערסיע. כ'האַב זיך שוין פּאַרגעשטעלט אַלס פּשוּפּמאַכער מיט אַ גראַער באַרד, וואָס האָט געפּונען אַ מיטל צו פֿאַן אויסוואַקסן פּרויט-קערנער אין דער גרויס פּוּן אַן עפּל, קאַרטאַפּל, וואָס וועגן צו פּוּן און בכּלל באַוויזן אויפּצוטון נישט ווייניק ישועות פאַר דער וועלט, איבער וועלכער נישט פּלוזי מיר אַליין איז אַזוי טיי. ופֿאַנישדיק שווער צו גיין.

כ'האַב שוין אָנגעהויבן חלומען וועגן אויסערגעוויינלעכע גע-שעענישן און וועגן גרויסע מעשים. דאָס האָט מיר שטאַרק גע-

האַרפן אין די שווערע טעג פון לעבן. און אזוי ווי אזוינע טעג האָב איך געהאט א סך, —האַבן זיך מיינע חלומות אַלץ מער צע-שפּילט. כ'האַב נישט געווארט אויף קיין הייליך פון אויסן און נישט געווארט אויף קיין גליקלעכן צופאַל, נאָר ביי מיר האָט זיך בייס-לעכוויין אנטוויקלט אַן עקשנותדיקער ווילן, און וואָס שווערער ס'זענען געווען די באדינגונגען פון לעבן — אַלץ שטארקער און קליגער האָב איך מיך געפילט. כ'האַב גאנץ פרי אָנגעהויבן צו פארשטיין, אז דעם מענטשן מאכט זיין ווידערשטאנד צו דער ארו-מיקער סביבה.

פדי נישט צו הונגערן, בין איך געגאנגען צו די האַפנט ביי דער וואַלגע, וווּ מ'האַט לייכט געקאַנט פארדינען א פּופצן צוואַנ-ציק קאָפּיקעס. דאָרטן, צווישן די אַנלאַדער, לומפן, גנבים האָב איך זיך געפילט, ווי א שטיק אייזן, וואָס מ'ווארפט אריין אין גליענדיקע קוילן, יעדער טאַג האָט מיך אָנגעזעטיקט מיט א סך שארפע ברענענדיקע איינדרוקן. דאָ האָבן זיך פאר מיינע אויגן, ווי א וויכער, געדרייט נאקעט-גיריקע מענטשן, מענטשן מיט פאר-גרעמטע אינסטינקטן, — מיר איז געפעלן געווען זייער שנאה צום לעבן, זייער ליצנות, זייער פיינטלעכע באציונג צו אַלץ אין דער וועלט און זייער זאָרגלאָזע באציונג צו זיך אליין. אַלץ, וואָס כ'האַב אוממיטלפאַר איבערגעלעבט, האָט מיך געצויגן צו די דאָזיקע מענטשן, ארויסרופנדיק א פארלאנג איינצוזינקן אין זייער בייסי-קער סביבה.

דער פּראָפעסיאָנעלער גנב באשקין, א געוועזענער שילער פון לערער-אינסטיטוט, אַן אכזריותדיק געשלאָגענער, שווינדזוכטי-קער מענטש, האָט מיט א גלאַטן צונג פסדר אין מיר אריינגערעדט: — וואָס שעמסטו זיך, ווי א מיידל, האָסט אפּשר מורא צו פארלירן דיין אומשילד? פאר א מיידל איז די אָרנטלעכקייט — איר גאנצער אוצר, און פאר דיר נאָר א משא. אָרנטלעך איז א בוהיי—פרעסט ער טאקע היי!

אַ געלינקער, ראזרטער ווי אן אקטיאָר, האָט באשקין, מיט זיינע פלינקע, ווייכע באוועגונגען פון זיין קליינעם קערפער, אויס-געזען, ווי א קעצל. ער האָט זיך באצויגן צו מיר מעשה-לערער,

באשיצנדיק, און כ'האָב געזען, אז ער ווינטשט מיר פון האַרצן
ערפּאָלג און גליק. ער איז געווען אַ גאַנץ קלוגער. האָט דורכגע-
לייזט נישט ווייניק גוטע ביכער. מער פון אַלץ איז אים געפעלן
געווען „גראַף מאַנטאָ-קריסטאָ“:

— דאָס דאָזיקע בוך האָט אין זיך אי ציל אי האַרץ, —

האָט ער געזאָגט.

ער האָט ליב געהאַט פרויען און דערציילט וועגן זיי באַלע-
קנדיק זיך, מיט התפעלות, מיט עפעס אַ מין צוקן אין זיין חרובן
קערפער, און אין דעם דאָזיקן צוקן איז געלעגן עטוואָס קרענק-
לעכס, וואָס האָט ביי מיר אַרויסגערופן אַ געפיל פון עקל, אָבער
צו זיינע רייד האָב איך מיך צוגעהערט אויפּמערקזאָם, געפילט
זייער שיינקייט.

— די פרוי, די פרוי—פלעגט ער אויסזינגען, אין די געלע-

הויט פון זיין פנים האָט זיך רויטלעך צעפלאָמט. די טונקעלע
אויגן האָבן געלויכטן פון אַנטציקונג. פאַר אַ פרוי בין איך גרייט
אויף אַלץ. פאַר איר, ווי פאַרן שטן, איז נישטאָ קיין זינד! לעבן
אַ פאַרליבטער, נישטאָ קיין בעסערס אויף דער וועלט!

ער איז געווען אַ טאַלאַנטפולער דערציילער אין פלעגט לייכט
פאַרפאַסן פאַר די פּראָטימטקעס האַרץ-ריינדיקע לידלעך וועגן
צער פון אַזמגליקלעכער ליבע, זיינע לידער האָט מען געזונגען
אין אַלע שטעט ביי דער וואַלגע אין—אגב—אים געהערט אויך דאָס
שטאַרק פאַרשפּרייט לידל:

אַרעם בין איך און נישט שוין,

אַן אַ קלייד ביים ליב.

קינער וויל נישט אַזאַ מיידל

נעמען פאַר אַ ווייב...

גוט האָט זיך צו מיר באַצויגן דער טונקעלער פאַרשוין
טרויסאָו, אַן אַנגעזעענע געשטאַלט, אַנגעטון ווי אַ פּראַנט, מיט
פּינער פּין אַ מוזיקאַנט. ער האָט געהאַט אין דער אַדמיראַלטייא-
שער פאַרשטאַט אַ קרעמל מיט אַ שילד פון „אַ זיגערמאַכער“,
אָבער פאַרנומען האָט ער זיך מיט פאַסעריי.

— דו, מאַקסיס, געוויין זיך אַקאַרשט נישט צו צו די

איינמאל האָט ער געהיימיספּויל געזאָגט וועגן קייסער אלעק-
סאַנדער דעם דריטן:

— דער דאָזיקער קייסער איז אַ בריה אין זיין זאַך!
טרוסאָוו איז אין מיינע אויגן געווען, ווי איינער פון יענעם
סין „באַנדיטן“, וואָס ווייזן זיך אַרויס צום סוף פון ראַמאַן —
אימדערוואַרט פאַרן לעזער—פאַר גרויסמוטיקע העלדן.
אַפּטמאַל אין די שטיקנדיקע זומער-נעכט פלעגן זיך די
דאָזיקע מענטשן אַריבערשיפּן איבער דער קאזאַנקע, און דאָרט
אויף די קאַנקעס, אין די קיסטעס, געטרונקען, געגעסן, שמועסנדיק
וועגן זייערע עסקים, אָבער עפטערס — וועגן דעם קאַמפּליצירטן
מענטשלעכן לעבן, וועגן מאַדנעם פּלאַנטער פון מענטשלעכע באַ-
ציונגען, באַזונדערס פיל וועגן פרויען. וועגן זיי האָט מען גע-
רעדט מיט פאַרביטערונג, מיט צער, אַמאָל—מיט האַרץ און פּמעט
שטענדיק מיט אַזאַ געפיל, ווי מען וואָלט אַריינגעקוקט אין
אַ פינסטערניש, וואָס איז פּויל מיט שוידערלעכע איבעראַשונגען.
כ'האַב דורכגעלעבט מיט זיי צוויי-דריי נעכט אונטער אַ פינסטערן
הימל מיט טונקלע שטערן, אין אַ שטיקנדיק וואַרעמען טאַג, וואָס
איז געדיכט באַוואַקסן מיט קיסטעס פון זאַמד-ווערבּעס. אין דער
פינסטערניש, וואָס איז אָנגעזאַפט מיט פייכטקייט פון דער נאַענטער
וואַלגע, זענען אין אַלע זייטן, ווי גאַלדענע שפינען, געקראַכן די
פייערלעך פון די מאַסטבויס-אַמטערנעס, אין דער פינסטערער
מאַסע פון דעם בערגיקן ברעג טריפּן אַריין פייערדיקע שטיקער
און אַדערן. — דאָס לייכטן די פענסטער פון די טראַקטירן און
היזער אין דעם רייכן דאָרף אוסלאָן. דומפּ קלאַפּן איבערן וואַסער
די רעדער-שפיצן פון די דאַמפּערס, שווער, ווי וועלף, וואַיען די
מאַטראַסן אויף די שלעפּ-שיפלעך, פון ערגעץ הילכט-אַפּ אַ קלאַפע-
ריי פון אַ האַמער איבער אייזן, ס'ציט זיך טרויעריק אַ ליד, —
שטיל טליעט מעצענס אַ נשמה, — פּונם ליד לייגט זיך אַן אומעט,
ווי אַש אויפן האַרצן.

און נאָך טרויעריקער איז צו הערן די שטיל-פליסנדיקע
רייד פון די מענטשן, — מענטשן האָבן זיך פאַרטראַכט וועגן לעבן
און רעדן איטלעכער דאָס זייניקע, פּמעט נישט הערנדיק איינער

דעם צווייטן. זיצנדיק אָדער ליגנדיק איגטער די קיסטעס, רויכערן
זיי פאפיראַסן, זעלטן — גישט גיריק — טרינקען זיי בראַנפן, ביר,
און גייען ערגעץ-וואו אויף צוריק, צום וועג פון זכרונות.
— און מיט מיר האָט אַזא מעשה געטראָפן, — זאָגט איינער
אַ צוגעדריקטער פון דער נאַכט-פינסטערניש צו דער ערד.
אויסהערנדיק די מעשה, זענען אַלע מסכים: — ס'טרעפט
אַזוינס אויך... — אַלץ פאַסירט אויף דער וועלט...
— „ס'האַט פאַסירט“, „עס טרעפט“, „איינמאַל איז געשען“ —
פאַרנעם איר, און מיר דוכט זיך, אַז אין דער דאָזיקער נאַכט זענען
די מענטשן דערגאַנגען צו די לעצטע שעהן פון זייער לעבן, —
אַלץ איז שוין געווען, מער וועט שוין גאַרנישט זיין!
דאָס האָט מיך אָפגעווענדט אָן אַ זייט פון באַשקינען און
טרוסאַווין, פינדעסטוועגן זענען זיי מיר געפּעלן געווען און לויט
דער לאַגיק פון מיינע איבערלעבונגען, וואָלט געווען גאַנץ נאַטיר-
לעך, ווען איך וואָלט אַוועק מיט זיי. די צעטראַטענע האַפּנונג
אויפצוהויבן זיך העכער, אָנהויבן זיך לערנען — האָט מיך אויך
געשטויסן צו זיי. אין שעהן פון הונגער, בייזקייט און צער, האָב
איך מיך געפילט גענוג פעיק צו באַגיין אַ פאַרברעך נישט בלויז
קעגן די „הייליקע יסודות פון אייגנטים“. נאָר, מיין יוגנט-ראַמאַנ-
טיום האָט מיר געשטערט אַראַפּצוגיין פון דעם וועג, אויף וועלכן
ס'איז מיר באַשערט געווען צו גיין. אויסער דעם הומאַנעם ברעט-
האַרטן און אַ הויך די שונד-ראַמאַנען, האָב איך שוין דורכגעלייענט
נישט ווייניק ערנסטע ביכער, — זיי האָבן דערוועקט אין מיר
אַ שטרעבן צו עפעס אַזוינס אומקלאַרס, וואָס איז אָבער געווען
פיל וויכטיקער פאַר אַלץ, וואָס איך האָב געזען.
און אין דער זעלבער צייט האָב איך געמאַכט נייע באַקאַנט-
שאַפטן, אין באַקומען נייע איינדריקן. אויפן פוסטן פלאַץ, וואָס איז
געווען אין שכנות מיט יעוורעאינאַווס דירה, פלעגן זיך צוגויפקו-
מען גימנאַזיסטן שפּילן אין „שטעט“, און איינער פון זיי האָט מיך
באַצויבערט — גורי פלעטנעו. ער איז געווען אַ געברוינטער מיט
בלוילעכע האָר, ווי אַ יאַפּאַנער, זיין פנים איז געווען באַדעקט מיט
קליינע שוואַרצע פינטעלעך ווי איינגעריבענע מיט פולווער. פסדר

פריילעך, פלינק אין שפיל, שארפזיניק אין שמועס, — איז ער געווען אַנגעלאָדן מיט אַ סך „אַנהויבן“ פון פאַרשיידענע טאַלאַנטן. און, ווי כמעט אַלע טאַלאַנטפולע רוסישע מענטשן, האָט ער גע-לעבט אויפן חשובון פון דעם, וואָס די נאַטור האָט אים געשאַנקען, נישט שטרעבנדיק עס צו פאַרפּוילקאַמען און צו אַנטוויקלען. האָבן-דיק אַ פּיין געהער און אַ פּרעכטיקן חוש פאַר מוזיק, האָט ער אַרטיסטיש געשפּילט אויף אַ צימבאַל, אויף אַ באַלאַליקע, האַרמאָניק. נישט פּרוּוונדיק גאָר צו פאַרשאַפן זיך אַן איידעלערן און שווערערן אינסטרומענט. געווען איז ער אַרעם, אַפּגעריסן, נאָר צו זיין צע-היליטעטן אויסזען, צו די פלינקע באַוועגונגען פון זיין אַדערדיקן קערפּער, צו זיינע ברייטע זשעסטן, האָבן זיך גוט געפּאַסט די צעקנייטשע צעפּליקטע רובאַשקע, די הויזן מיט לעכער און לאַטעס, די אַפּגעטראַגענע שייך.

ער האָט אויסגעזען, ווי אַ מענטש, וואָס האָט זיך ערשט געשטעלט אויף די פיס נאָך אַ לאַנגער און שווערער קראַנקייט, אַדער ווי אַן אַרעסטאַנט, וואָס איז נעכטן באַפרייט געוואָרן פון טורמע. — אַלץ אין לעבן איז געווען פאַר אים ניי, אַנגענעם, אַלץ האָט אַרויסגערופן ביי אים אַ געוואַלטיקע שמחה — ער איז גע-שפּרינגען איבער דער וועלט, ווי אַ שפּיל-ראַקעטע.

ווען ער האָט זיך דערוואַסט, ווי געפּערלעך שווער מיר איז צו לעבן, האָט ער מיר פאַרגעלייגט אַריינצוקלייבן זיך צו אים און צוגרייטן זיך פאַר אַ דאָרפישן לערער. און אַט לעב איך אין אַ מאַדערן פריילעכער הייל — „מאַרוסאַווקע“, וואָס איז מכתמא באַקאַנט נישט איין דור פון די קאַזאַנער סטודענטן. דאָס איז גע-ווען אַ גרויסער, האַלב-חרובער מויער אויף דער פישמאַרק-גאַס, וועלכן הונגעריקע סטודענטן, פּראַסטיטוטקעס און אַפּגעלעבטע מענטשן-שאַטנס האָבן ווי פאַרכאַפט ביי די באַלעבאַטיים. פּלעטנעוו האָט געווינט אין קאָרידאָר אונטערן בוידעם-טרעפּ, דאָ איז גע-שטאַנען זיין בעט און אין עק קאָרידאָר, ביים פענסטער: אַ טיש, אַ שטול און — נישט מער. דריי טירן זענען אַרויס אין קאָרידאָר, אין צוויי דירות האָבן געווינט פּראַסטיטוטקעס, אין דער דריטער-אַ שוויגזיכטיקער מאַטעמאַטיקער פון די סעמינאַריסטן, אַ לאַנגער, אַ דאָ-

רער, כמעט אַ שרעקלעכער מענטש, וואָס איז געווען באַוואַקסן מיט האַרטע געלבלעכע האַר, קוים באַדעקט דאָס לייב מיט שמוציקע שמוציקע; דורך די לעכער פון די שמוציקע האַט שרעקיק אַרויס-געקוקט אַ בלאַלעכע הויט אין די זשעפרעס פון אַ סקעלעט.

גענערט האַט ער זיך, דוכט מיר, בלויו מיט זיינע אייגענע נעגל, אַרומבייסנדיק זיי ביז בלוט, טאָג און נאַכט האַט ער געצייכנט אין גערעכנט אין אַן אויפהער דומפ-שטויסנדיק געהוסט. די פראַסטיטוטקעס האַבן אים געהאַלטן פאַר משוגע און מורא געהאַט פאַר אים, נאָר פון רחמנות-וועגן פלעגן זיי אונטערוואַרפן ביי זיין טיר ברויט, טיי, צוקער; ער פלעגט אויפהויבן פון דער ערד די פעקלעך, פלעגט עס אַוועקטראַגן צו זיך, כראַפּענוויק, ווי אַ מידער פערד. ווען זיי האַבן אַבער פאַרגעסן, אַדער צוליב וואַסער עס איז סיבה נישט געקאָנט ברענגען אים זייער גאַב, פלעגט ער, עפענע-דיק די טיר, הייזעריק רעווען איבערן קאַרידאָר:

— ברויט!

אין זיינע טיף-איינגעפאלענע אויגן האַט געפניקלט די גאווה פון אַ מאַנאַק, וואָס איז גליקלעך מיטן באַווסטזיין פון זיין גרויס-קייט. זעלטן-ווען פלעגט אַריינקומען צו אים אַ קליינער הויקער, אַ פאַרזעעניש מיט אַן אויסגעקרימטן פוס, מיט בלויע ברילן אויף דער אַנגעדראַלטער נאָז, אַ גראַעזער מיט אַ כּיטלעך שמיכל אויף זיין געלן סקאַפּטישן פנים. זיי פלעגן פעסט צו-האַקן די טיר און שעהן-לאַנג זיצן שווייגעדיקע, אין אַ מאַדער שטילקייט. נאָר איינ-מאַל, שפעט אין דער נאַכט, האַט מיך אויפגעוועקט אַ הייזעריקער צאַרנדיקער געשריי פון דעם מאַטעמאַטיקער:

— און איך זאָג — אַ טורמע! געאַמעטריע — איז אַ שטייג,

יא! אַ מיון-שטייג, יא! אַ טורמע!

דאָס הויקערדיקע פאַרזעעניש האַט כּיכקעט מיט אַ קוויטש, איבערחזרנדיק פיל מאַל עפעס אַ משונהדיק וואָרט, און דער מאַטעמאַטיקער האַט זיך פּלוצלינג צערעוועט:

— צום טייוול! אַרויס!

ווען דער גאַסט זיינער האַט זיך צישענדיק און קוויטשענדיק אַרויסגעקאַלערט אין קאַרידאָר, טויליענדיק זיך אין אַ ברייטן

ווייבערשן יאָק, — איז דער מאַטעמאַטיקער געשטאַנען ביים שוועל פון טיר. אַ לאַנגער, אַ שרעקלעכער, האָט ער אַריינגערוקט די פינגער אין זיינע צעפאַטלטע האָר און געכריפעט:

— עקוליד—אַ שומה! אַ טי—פּש... כוועל דיר דערווייזן, אַז

גאַט איז קליגער פאַר אַ גריך!

און ער האָט אַזוי שטאַרק אַ זעץ געטון מיט דער טיר, אַז אין זיין צימער איז עפעס אַרונטערגעפאַלן מיט גערודער...

אינגיכן האָב איך זיך דערוואַסט, אַז דער דאָזיקער מענטש וויל — שטיצנדיק זיך אויף דער מאַטעמאַטיק — דערקלערן די עקסיסטענץ פון גאַט, ער איז אַבער געשטאַרבן איידער דאָס האָט זיך אים איינגעגעבן צו טון.

פּלעטנעווי האָט געאַרבעט אין אַ דרוקעריי אַלס נאַכט-קאַרעקטאָר פון אַ צייטונג, פאַרדינענדיק ערף קאַפּיקעס אַ נאַכט. און אויב איך פּלעג נישט פאַרדינען, פּלעגן מיר דורכלעבן מיט פיר פונט ברויט אַ טאַג, דערצו פאַר צוויי קאַפּיקעס טיי און פאַר דריי—צוקער. ביי מיר פּלעגט קיין צייט נישט קלעקן צום אַרבעטן, — מ'האַט זיך געמוזט לערנען. כ'האַב די וויסנשאפט בייגעקומען מיט דער גרעסטער אָנשטרענגונג, באַ-זונדערס איז מיר דערגאַנגען דאָס לעבן די גראַמאַטיק מיט אירע אומגעלוימפערטע, שמאַלע, פאַרשטיינערטע פאַרמען. כ'האַב כּהלוטין נישט געקאַנט אַריינפרעסן אין זיי די לעבעדיקע און שווערע, קאַפּריז = בויגעוודיקע רוסישע שפראך. נאָר באַלד האָט זיך, צו מיינ פרייד, אַרויסגעוויזן, אַז איך האָב מיך אָנגעהויבן „צו פריי“ לערנען און ווען איך וואָלט אַפילו אָפּגעגעבן דעם עקזאַמען אויף אַ דאָרפישן לערער, וואָלט איך — צוליב מיינ יונגן עלטער — קיין שטעלע נישט באַקומען.

איך און פּלעטנעווי זענען געשלאָפּן אויף דעם זעלבן בעט. איך — ביינאַכט, ער — בייטאַג. אַ צעבראַכענער פון דער שלאָפּלאָזער נאַכט פּלעגט ער קומען גאַנץ פרי מיט אַ פנים נאָך מער פאַרפינסטערט, ווי אַלע מאָל, און מיט אָנגע-צונדענע אויגן. איך פּלעג תּיפּף לויפן אין שענק נאָך געקאַכט וואַסער; קיין סאַמאָואַר, געוויינלעך, האָבן מיר נישט געהאַט.

דערנאָך פֿלעגן מיר, זיצנדיק ביים פענסטער, טרינקען טיי מיט ברויט. גורי פֿלעגט מיר דערציילן נייעס פֿון די צייטונגען, פֿאַרלייענען די פֿריילעכע לידער פֿון דעם אלקאהאָליק־פעליע־טאַניסט „רויטער דאָמינאַ“, באַווונדערנדיק מיך מיט זיין ליצנותדיקער באַציונג צום לעבן. — מיר איז אויסגעקומען, אז ער באַצייט זיך צום לעבן פֿונקט, ווי ער האָט זיך באַצויגן צו דער דיקער טענדלערקע און שדכנטע גאַלקינאַ.

ביי דער דאָזיקער פֿרוי האָט ער געדונגען דעם ווינקל אונטערן טרעפּ, אָבער קיין געלט צאָלן פֿאַר דער „דירה“ האָט ער נישט געהאַט, האָט ער געצאָלט מיט פֿריילעכע גלייכווערט־לעך, מיט שפּילן אויף האַרמאָניק. מיט סענטימענטאַלע לידער; ווען ער האָט זיי געדונגען מיט אַ דינעם טענאַר, האָט אין זיינע אויגן געפינקלט אַ איראַניש שמייכלעך. גאַלקינאַ איז געווען אין דער יוגנט אַ כאַריסטין אין דער אָפּערע, זי איז געווען אַ מבין אויף לידער, און נישט זעלטן פֿלעגן פֿון אירע חוצפהדיקע אויגן אַראַפֿרינען אין שפּע קליינע טרערעלעך אי־בער אירע בלויע באַקן פֿון אַ שפורטע און אַ פרעסעריין. זי האָט זיי צוזאַמענגענומען מיט די פעטע פינגער פֿון די באַקן און נאָכדעם גוט אָפּגעווישט די פינגער מיט אַ שמוציק טיכל.

— אַ גוראַטשקע, — האָט זי געזאָגט זיפֿצנדיק, — איר זענט אַ קינסטלער! ווען איר וואָלט געווען אַ האַרעלע שענער — וואָלט איך אייך איינגעאַרדנט אַ לעבן! וויפיל יונגע לייט האָבן איך שוין איינגעאַרדנט ביי פֿרויען, וואָס זייער האַרץ בענקט פֿון איינזאַמקייט!

איינער פֿון די דאָזיקע „בחורים“ האָט געווינט דאָ איבער אונז. דאָס איז געווען אַ סטודענט, אַ קירושנערס א זון, א יונגעראַמן פֿון מיטעלן וואַקס, מיט אַ ברייטער ברוסט און העסלעך שמאַלע זייטן, וואָס האָט אויסגעזען, ווי אַ דרייעק מיטן שאַרפֿן ווינקל אַרונטער; דער שפּיץ איז אַביסל אָפּגע־בראַכן — די זיילן קליינע, ווי ביי אַ פֿרוי און דער קאַפּ זיי־נער, וואָס איז טיף אַריינגערוקט אין די אַקסלען, איז אויך קליין, באַוואַקסן מיט קורצע געלע האַר און פֿון ווייסן בלוט־

אַרעמען פנים האָבן אַרויסגעשטאַרט אַ פּאַר אַרויסגעקאַלערטע
גרינלעכע אויגן.

מיט גרויס מי, הונגערנדיק, ווי אַן עלנטער הונט, האָט
זיך אים, קעגן ווילן פון זיין פּאַטער, דאָך איינגעגעבן ווי עס
איז צו ענדיקן גימנאַזיע אין אַנקומען אין אוניווערסיטעט, נאָר
ס'האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז ער פאַרמאָגט אַ טיפּן, ווייכן באַס,
ס'האָט זיך אים פאַרגלֹוסט צו לערנען זינגען.

גאַלקינאַ האָט אים דערפּיי געפּאַקט און צוזאַמענגעפירט
מיט אַ רייכער סוחרטע פון אַ יאָר פערציק, אַ זון אירער
איז געווען אַ סטודענט פון דריטן קורס, און אַ טאַכטער האָט
געהאַלטן ביים ענדיקן גימנאַזיע. די סוחרטע איז געווען אַ מאָגע-
רע, פּלאַטשיקע פרוי, אַ גלייכע, ווי אַ סאָלאַט, אַ פנים האָט זי
געהאַט אַ טרוקנס, ווי אַ מנישקע אַן אַסקעטין. אירע גרויסע,
גרויע אויגן זענען געלעגן איינגעפאַלן אין פינסטערע לעכער.
אַנגעטון איז זי געווען אין אַ שוואַרצן קלייד מיט אַ זיידענער
אַלטמאָדישער הויב, אין אירע אויערן האָבן געציטערט אוי-
דינגלעך מיט גיפטיק-גרינלעכע שטיינער.

אַפטמאַל, אין אָוונט, אָדער אין דער פרי, פלעגט זי קומען
צו איר סטודענט, און נישט איינמאַל האָב איך באַמערקט, ווי
די דאָזיקע פרוי פלעגט, אַריינשפּרינגענדיק אין טויער, גיין
איבערן הויף מיט פעסטע טריט. איר פנים האָט אויסגעזען
מוראדיק, די ליפּן אַזוי פעסט פאַרקוועטשט, אַז מ'האָט זיי
קוים באַמערקט, די אויגן ברייט פאַנאַנדערגעפּונט, קוקן פאַר-
משפּט, מיט בענקשאפט פאַר זיך, נאָר ס'דוכט זיך, אַז זי איז
פּלינד. מ'קאָן נישט זאָגן, אַז זי איז העסלעך, נאָר ס'האָט
זיך דייטלעך געפּילט אין איר אַן אַנשטרענגונג, וואָס האָט זי
העסלעך געמאַכט, די אַנשטרענגונג האָט אַזוי ווי אויסגעצויגן
איר קערפּער און ביז ווייטאַק צוזאַמענגעצויגן איר פנים.
— קוק זי אָן—האָט פּלעטנעו געזאָגט — פּונקט, ווי אַ
משוגענעו!

דער סטודענט האָט די סוחרטע נישט געקאַנט פאַרליידן.
ער האָט זיך באַהאַלטן פון איר, און זי פלעגט אים פאַרפּאַלגן,

ווי אן אומברחמנותדיקער מלוה אָדער אַ שפיאָן.
— איך בין אַ פארשעמטער מענטש, — פֿלעגט ער
שפורערהייט זיך מודה זיין פון חרטה — און צו וואָס דאַרף
איך דאָס זינגען? מיט אַזאַ פּרצוף און אַזאַ פיגור — וועט
מען מיך צו דער סצענע נישט צולאָזן, מ'וועט נישט צולאָזן!
— מאַך א סוף צו אַט דעם עיסק — האָט אים פֿלעטנעוו
געעצהט.

— יאָ ס'איז מיר אָפּער אַ רחמנות אויף איר! איך פֿאַר-
טרַאָג זי נישט, נאָר — אַ רחמנות! ווען דו וואָלסט וויסן, ווי
זי — עך...
מיר האָבן געוואָסט, ווייל מיר האָבן געהערט, ווי די

דאָזיקע פרוי האָט ביינאַכט, שטייענדיק אויפן טרעפּ, זיך גע-
בעטן מיט אַ פֿאַרשיקטן, ציטערדיקן קול:
— ווי גאָט איז דיר ליב... ליבענקער, נו — ווי גאָט איז
דיר ליב!

זי איז געווען אַן אייגנטימערין פון אַ גרויסער פֿאַבריק,
האָט פֿאַרמאָגט הייזער, פּערד, פֿלעגט טויזנטער מנדב זיין
אויף אַקושער-קורסן און ווי אַ בעטלעריז פֿלעגט זי אויסבעט-
לען אַ נדבה אַ ביסל צערטלעכקייט...

נאָכן טיי פֿלעגט זיך פֿלעטנעוו לייגן שלאָפן און איך
פֿלעג אַוועקגיין זוכן אַרבעט און שפּעט ביינאַכט זיך אומקערן
אַהיים, בשעת גורי פֿלעגט דארפן אַוועקגיין אין דרוקעריי. אויב
איך פֿלעג ברענגען ברויט, ווירשט אָדער געקאָכטע „קישקעס“,
האָבן מיר עס געטיילט אויף דער העלפט, און ער פֿלעגט זיין
חלק מיטנעמען מיט זיך. איבערבלייבנדיק אַליין, פֿלעג איך
בלאָנדזשען איבער די קאַרידאָרן אין די פֿאַרוואָרפענע געסלעך
פון „מאַרוסאָווקע“ און פֿלעג זיך צוקוקן, ווי עס לעבן דאָ די
מענטשן, וואָס זענען געווען אין מיינע אויגן אַזוי ניי. דאָס
הויז איז געווען אָנגעפֿאַקט מיט זיי. עס האָט דאָ געשמעקט
מיט זויערע און שאַרפע ריחות און אין די ווינקלען האָבן זיך
באַהאַלטן געדיכטע, מענטשן-פיינטלעכע שאַטנס. פון אינדערפרי
ביז שפּעט אין דער נאַכט, האָט אין דעם הויז געקאָכט, אַן

אויסהער האָבן געקלאַפט די מאַשינען פון שניידערינס, כאַריסטינס
פון אָפּערעטע פּרוּבירן זייערע שטימען, אַ סטודענט ברומט פאַר
זיך אויף אַ באַס זיינע גאַמען, אַ שפּורער האַלב = צעדרייטער
אַקטיאָר זעקלאַמירט אויפן קול. פאַרשיפורטע פּראַסטיטוטקעס
שרייען היסטעריש און — דערוועקט האָט זיך ביי מיר די
נאַטירלעכע אומלעזבאַרע פּראַגע:

— צו וואָס טויג דאָס אַלץ?

צווישן דער הונגעריקער יוגנט האָט זיך אָן טאַק אַרומ=
געבאַנקעט אַ געלער, פליכעוואַטער, קנאַכנבאַקיקער מאַן מיט
אַ גרויסן בוין, אויף דינע פיס, מיט אַ גרויסן מויל און פער=
דישע ציין. — צוליב די ציין האָט מען אים אַ נאַמען געגעבן
„געלער פּערד“. ער האָט זיך שוין דעם דריטן יאָר געמשפּט
מיט זיינע ווייטע קרובים, סיבירער סוחרים און איטאַליען
מודיע געווען וועגן דעם:

— עס מעג מיך קאָסטן דאָס לעבן, אָבער — פון זיי
מוז איך אַ תּל מאַכן! מיט אַ טאַרבע וועלן זיי ביי מיר אוועק=
גיין, פון נדבות וועלן זיי דריי יאָר לעבן, — דערנאָך וועל
איך זיי אַלץ אוועקגעבן, וואָס איך וועל פון זיי אַרויסקריגן,
אַלץ אוועקגעבן און פּרעגן: — נו, שדיים? אַט האָט איר!
— פּערד איינער, — אַט דאָס איז דער ציל פון דיין

לעבן?

— אינגאַנצן, מיט דער גאַנצער נשמה האָב איך זיך
דערצו אָפּגעגעבן — און מער קאָן איך גאָר נישט טון.
גאַנצענע טעג פלעגט ער פאַרברענגען אין קרייז-געריכט, אין
פאַלאַטע ביי זיין אַדוואָקאַט, אָפּט אין די אָונטן פלעגט ער
קומען אַהיים אויף אַ דראָזשקע, האָט געבראַכט מיט זיך פּע=
קעלער, ראַלקעס, פלעשלעך, און ביי זיך אין זיין שמוציקן
צימערל מיט דעם נידעריקן באַלן און דער צעקרימטער פּאַד=
לאַגע, פלעגט ער פּראַווען טומלדיקע הילאַנקעס. דערביי פלעגט
ער איינלאַזן די סטודענטן, שניידערינס — די אַלע, וואָס האָבן
חשק אָנצועסן זיך זאָט און כאַפּן אַ פּוסה, און ער, דער „גע=
לער פּערד“ אַליין, האָט געטרונקען נאָר ראָם, אַ משקה, פון

וועלכער עס פלעגן אויף דעם טישטוך, אויף די בגדים און
אויף דער פאדלאגע בלייבן טונקל-געלע פלעקן, וואָס האָבן
זיך קיינמאל נישט אָפגעוואָשן, — אן אָנגעשפורטער פלעגט
ער וואָיען:

— פּוּיגעלעך מיינע ליבינקע! איך האָב אייך ליב —
אַרנטלעכע לייט אָבער איך — בין אַ מיאוסער אויסוורף און
אַ קראַקאַדיל, — איך וויל אַ תל מאַכן פון מיינע קרובים
און — כ'וועל דאָס טון!.. אויף מיין ערן וואָרט. עס מעג מיר
קאָסטן דאָס לעבן, אָבער... —

דעם „פּערדס“ אויגן האָבן תּחנּוּנִים מ'דיק געפּינטלט און
דאָס נאָרישע קנאַכיקע פּנים פלעגט פייכט ווערן פון שפּורע
טרערן, וועלכע ער פלעגט פּאַנאַנדערווישן מיט די הענט איבער
דער באַק, פּאַנאַנדערשמירן איבער די קני, — אויף זיינע הויזן
זיינען תּמיד געווען פעטע פלעקן.

— ווי לעבט איר? — האָט ער געשריען, — הונגעריקע,
דערפּוירענע, אָפגעריסענע, — אָט דאָס — איז יושר? וואָס
קען מען זיך אין אזאָ לעבן אויסלערנען: אוי, ווען דער קיי-
סער וואָלט וויסן, ווי איר לעבט... —

און אַרויסכאַפּנדיק פון טאַש אַ פעקל מיט פּאַפּיר-געלט
פון פּאַרשיידענע פּאַרפּן, פלעגט ער אָנבאַטן:
— ווער דאַרף געלט? נעמט, פּרידער!

גיריק פלעגן די כאַריסטינס און די שניידערינס אַרויס-
כאַפּן פון זיין האַריקער האַנט דאָס געלט, ער פלעגט כּיכיקען
און זאָגן:

— יאָ, דאָס — איז נישט פאַר אייך! דאָס — איז פאַר
די סטודענטן.

די סטודענטן פלעגן אָבער דאָס געלט נישט נעמען.
— צו אַלדי רוחות מיטן געלט! — האָט מיט פּעס געשריען
דעם קירושנערס זון.

ער האָט אַליין אַמאָל שפּורערהייט געבראַכט פלעטנעוון
אַ פעקל צעקנייטשטע צען-רובלדיקע, אַ וואָרף געטון אויפן
טיש און געזאָגט:

— אָט האָסטו — דארפסטו? איך — דאַרף נישט!..
ער האָט זיך אַרײַנגעלייגט אין אונזער בעטל און אָנגעהויבן
קלאָגן און שרייען, אז מ'האַט אים געמוזט באַגיסן מיט קאַלט
וואַסער. ווען ער איז אײַנגעשלאָפן, האָט פּלעטנעוו געוואָלט
אויסגלייכן דאָס געלט, ס'איז אָבער אוממעגלעך געווען. — די
באַנקנאָטן זענען געווען אזוי פעסט צונויפגעקלעפט, אז מ'האַט
זיי געמוזט מיט וואַסער פייכט מאַכן, כדי אָפּצערײסן אײנס
פונם אַנדערן.

אין רויקן, שמוציקן צימער, וואָס זיינע פענסטער קומען
אַרויס צו דער געמויערטער וואַנט פון שכנותדיקן הויז, איז
ענג, פאַרשטיקט, טומלדיק און דריקנד, דער „פּערד“ שרייט
העכער פאַר אַלעמען. איך פרעג אים:

— פאַר וואָס ווײַנסטו דאָ און נישט אין אַ האָטעל?

— ליבער, מיר איז דאָ צום האַרצן! מיט אייך איז
וואַרעמער אויף דער נשמה..

דעם קירזשנערס זון איז מסכים:

— ריכטיק, פּערד! מיט מיר — אויך אזוי, אַנדערשוו

וואָלט איך פאַרפאלן געוואָרן...

דער „פּערד“ בעט זיך בײַ פּלעטנעוון:

— שפּיל! זינג!

גורי לייגט אַוועק די האַרף אויף זיינע קני און זינגט:

— „גיי אויף, גיי אויף. זון דו ליכטיקע“.

זיין שטים איז ווייך און ציט בײַ דער נשמה. —

אין צימער ווערט שטיף, אַלע הערן זיך צו פאַרטראַכט צו

די טרויעריקע ווערטער און צו דעם שטילן קלאַנג פון די האַרף-

סטרוינעס.

— גוט, צו אַלדי רוחות! — פּורמלט דער אומגליקלעכער

טרייסטער פון דער סוחרטע.

צווישן די משונהדיקע אײַנווײַנער פון אַלטן הויז האָט גורי

פּלעטנעוו אַליין פאַרמאָגט די חכמה, וואָס רופט זיך פּריילעכקייט,

ער האָט דעריבער דאָ געשפּילט די ראַלע פון דעם גוטן מלאַך,

אַטס מיר געפינען אין די פאַרפּושטע מעשיות, זיין נשמה האָט

געמיניעט מיט אלע העלע פארבן פון דער יוגנט און האָט באַ-
 לויכטן דאָס לעבן מיט ראקעטן פון לויסטיקע גלייכווערטלעך, מיט
 שיינע לידער, מיט שאַרפן שפאַט אויף די מענטשלעכע מנהגים
 און רגילותן, מיט אָפענע דבורים וועגן דעם גראָבן שקר פון לעבן.
 ער איז ערשט אלט געוואָרן צוואַנציק יאָר, האָט אויסערלעך אויס-
 געזען נאָך גאָר אַ יונגל, אָבער אין דעם הייז האָבן אלע געקוקט
 אויף אים, ווי אויף אַ מענטשן, וואָס קען אין אַ שווערער מינוט
 ארויסהעלפֿן מיט אַ גוטער עצה און איז שטענדיק גרייט עפעס
 צו טון. בעסערע מענטשן האָבן אים לייב געהאַט, ערגערע — האָבן
 פאַר אים מורא געהאַט און אַפילו דער אַלטער וועכטער ניקיפּאָ-
 ריטש האָט שטענדיק באַגריסט גוריען מיט אַ פוקסן שמייכלעך:
 דער הויף פון „מאַרוסאָוסקע“ איז געווען אַ דורכגאַנגס-
 הויף אין, גייענדיק באַרג אַרויף, האָט ער פאַראייניקט צוויי גאַסן:
 די פישמאַרק-גאַס מיט די אַלט-גאַרשאַטשנע. אויף דער דאָליקער
 גאַס האָט זיך נישט ווייט פון אונזער טויער אין אַ ווינקל צוגע-
 טוליעט דאָס ביידל פון ניקיפּאָריטש.

ער איז געווען דער עלטערע גאַראַדאָוואי פון אונזער פערטל;
 אַ הויכער, אַ טרוקענער אַלטער, וואָס איז געווען באַהאַנגען מיט
 מעדאַלן, ער האָט געהאַט אַ קלוג פנים, אַ פריינטלעכן שמייכל
 און — כיטרע אויגן.

ער האָט זיך באַצויגן זייער אויפּמערקזאַם צו דער טומל-
 דיקער קאַלאָניע פון געוועזענע און קינפטיקע מענטשן; עטלעכע
 מאָל אין טאַג פלעגט זיין גלאַט געפורמטע פיגור זיך באַווייזן
 אויפן הויף, גיין פלעגט ער נישט געאייילט, אַריינקוקנדיק אין די
 פענסטער פון די הייזער מיט אַ קוק פון אַ משגיח פון אַ טיר-
 גאַרטן אויף די שטייגן פון די חיות. ווינטער האָט ער אין איי-
 נער פון די דירות אַרעסטירט דעם אַפיציר סמירנאַוו, אַ קאַליקע
 אויף איין האַנט און דעם סאַלדאַט מוראַטאַוו, געאַרגיעווע קאוואַ-
 לערן, די אַנטיילעמער אין דער סקאַבעלעווס אַכאַל-טעקינער
 עקספּעדיציע; אַרעסטירט האָט מען זיי—און דאַבניניען, אַוסיאַנקינען,
 גריגאָריעוון, קרילאַוו און נאָך וועמען פאַר וועלן גרינדן אַ גע-
 היימע דרוקעריי. צוליב דעם זענען מוראַטאַוו און סמירנאַוו

זונטאג בייטאג אונעק אין קלויטשניקאוו דרוקעריי, וואָס געפינט זיך אויף אַ קאָכיקער גאָס פון שטאָט, אַרויסגנבענען שריפט. דאָ האָט מען זיי געפאַקט און איינמאַל ביינאכט האָפּן זשאַנדאַרמען אין מאַרוסאַווסקע געכאַפט דעם לאַנגן מרה-שחורהדיקן איינוווינער, וועלכן כ'האַב אַ נאַמען געגעבן „בלאַנדושענדיקער גלאַק-טורם". אינדערפרי, ווען גורי האָט זיך דערוווסט וועגן דעם, האָט ער אַן אויפגערעגטער צעשוויפערט זיינע שוואַרצע האַר און געזאָגט: — אַט וואָס, מאַקסימיטש, צו אַלדי רוחות, לויף, ברודער גיכער...

דערקלערנדיק מיר, ווהיין איך זאָל לויפן, האָט ער צוגעגעבן: — זע — נאָר, זיי פאַרזיכטיק! היט זיך פאַר שפיצלען. די געהיימע שליוחות האָט מיך שטאַרק דערפרייט, און ווי אַ פייף פון בויגן בין איך אַוועקגעלאָפּן אין דער אַדמיראַליטעט-פאַרשטאַט דאָרטן, האָב איך אין אַ טונקעלן מעש-וואַרשטאַט דער-זען אַ געקרייזטן יונגמאַן מיט אויסערגעוויינלעך בלאַצע אויגן. ער האָט געווייט אַ פאַן, נאָר ער האָט נישט אויסגעזען, ווי אַן אַרבעטער. און אין אַ ווינקל ביים פּרעס האָט זיך אַ קליינער אַל-טיטשקער, מיט אַ רימענטל אויף די גרייז-גראַצע האַר, געפאַרעט ביים פאַרליטעווען אַ קראַן.

כ'האַב געפרעגט דעם אַלטיטשקן מעש-אַרבעטער:

— איז ביי אייך אפשר פאַראַן אַרבעט?

דער אַלטיטשק האָט ביז געענטפערט:

— פאַר אונז — איז דאָ אַבער פאַר דיר — איז נישטאן

דער יונגערמאַן האָט קורץ אַ בליק געטון אויף מיר און ווידער אַראָפּגעלאָזט דעם קאַפּ איבער דער פאַן. איך האָב אים שטילערהייט אַ שטויס געטון אין פּוס, — ער האָט מיך פאַר-חידושט און ביז אַנגעקוקט מיט זיינע בלאַצע אויגן, האַלטנדיק, בשעת מעשה, דאָס פענדל פאַרן הענטל, ווי ער וואָלט בדעה געהאַט צו וואַרפּן עס מיר אין קאַפּ אָבער באַמערקנדיק, ווי איך ווינק צו אים צו, האָט ער רויק געזאָגט:

— טראָג זיך אָפּ, טראָג זיך...

איך האָב אים נאָך אַ מאָל צוגעווינקען, בין אַרויס און האָב

אים אָפּגעוואָרט אין דרויסן. דער יוגערמאַן מיט די קולדעס האָט
אויסגעגלייכט די ביינער און איז אויך אַרויסגעגאַנגען, ער האָט
מיך שווייגנדיק אָנגעקוקט, פאַררויכערנדיק אַ פאַפּיראַס:

— איר זענט טיכאַן?

— נו, יאָ!

— מ'האַט אַרעסטירט פּיאָטרן.

ער האָט זיך ביז אָנגעכמוּרעט, דורכנעמענדיק מיך מיט
זיינע אויגן.

— וועלכן פּיאָטר.

— דעם לאַנגן, וואָס זעט אויס, ווי אַ קלויסטער-שמש.

— נו ?

— מער גאַרנישט.

— וואָס גייט מיך אָן פּיאָטר, דער קלויסטער-שמש, אין
אַלע אַנדערע דאָרט? — האָט אַ פּרעג געטון דער מעש-אַרבעטער,
און דער אופן ווי אַזוי ער האָט געפרעגט, האָט מיך שוין אינ-
גאַנצן איבערצייגט: ער איז נישט קיין אַרבעטער. איך בין אַוועק-
געלאָפּן אַהיים אַ שטאַלצער דערמיט, וואָס מיר האָט זיך איינגע-
געבן אויסצופירן די שליחות. אַט אַזוי האָט אויסגעזען מיין ערשטע
באַטייליקונג אין „קאָנספּיראַטיווע“ ענינים.

גורי פּלעטעוואַ איז געווען נאָענט צו די דאָזיקע ענינים,
אַבער אויף מיין בקשה, אַז ער זאָל מיך אויך אַריינפירן אין דעם
קאָנספּיראַטיוון קרייז, פּלעגט ער ענטפערן:

— פאַר דיר, ברודער, איז נאָך צו-פּרי! דו — לערן!...

יעוורעאינאָו האָט מיך באַקאַנט געמאַכט מיט עפעס אַ גע-
היימיספּולן מענטשן. די דאָזיקע באַקאַנטשאַפט איז געווען פאַר-
וויקלט מיט פאַרשיידענע אָפּהיטונגען, וואָס האָבן איבערגעלאָזט אין
מיר אַ פאַרגעפּיל פּון עפעס-אַזויגס זייער ערנסטעס...

יעוורעאינאָו האָט מיך אַוועקגעפירט הינטערן שטאַט, אויפן
אַרסק-פּעלד, וואָרנענדיק אונטערוועגס, אַז דאָס באַקאַנטשאַפט
פּאָדערט פּון מיר די גרעסטע פּאַרזיכט, און מ'מוז עס האַלטן בסוד.
נאָכדעם, אַנווייזנדיק פּון ווייטן אויף אַ קליינער גרויער געשטאַלט,
וואָס האָט פּאַוואָליע געשפּרייזט איבערן פּוסטן פּעלד, האָט זיך

יער רנאינאון ארומגעקוקט און שטייל געזאגט:
 — אָט איז ער! גייט אים נאָך, און, ווען ער וועט זיך אָפּ-
 שטעלן, זאָלט איר צוגיין און זאָגן: איך בין אן אורח...
 דאָס סודותדיקע — איז שטענדיק אָנגענעם, אָבער דאָ
 גראָד איז מיר דאָס פאַרגעקומען לעכערלעך: ס'איז אַ הייסער,
 העלער טאָג, אויפן פעלד וויגט זיך, ווי אן אַרעם גרעזל, אן
 איינוואָם מענטש, אָט דאָס גאָר. איך האָב אים אָנגעיאָגט ביים
 טויער פון בית-עולם, און האָב דערזען פאַר זיך אַ בחור'ל מיט
 אַ קליין, טרוקן פנימל און מיט אַ שטרענגן בליק פון קיילעכדיקע
 פויגלשע אויגן, ער האט געטראָגן אַ גראָען מאַנטל פון אַ גימנאָ-
 זיסט, נאָר די העלע קנעפּ זענען געווען אָפּגעטרענט און פאַרביטן מיט
 שוואַרצע ביינערנע, אויף דעם אָפּגענוצטן הימל איז געווען קענ-
 טיך די שפור פון גערב און בכלל האָט ער אויסגעזען עפעס פאַר
 דער צייט אַרומגעפליקט — פונקט ווי ער וואָלט זיך צוגעאייילט
 אַרויסצווייזן פאַר זיך אַליין, אַז ער איז שוין אַ גאַנצער מענטש.
 מיר זענען געזעסען צווישן קברים, אין שאַטן פון געדיכטע
 קוסטעס. דער מענטש האָט גערעדט, טרוקן, געשעפּטלעך, און איז
 מיר דורך און דורך נישט געפעלן געוואָרן. נאָכדעם, ווי ער האָט
 מיך שטרענג אויסגעפרעגט, וואָס איך האָב געלייענט, האָט ער מיר
 פאַרגעלייגט אַריינגיין לערנען זיך אין אַ קרייזל, וואָס ער האָט
 אַליין אָרגאַניזירט, איך האָב מסכים געווען, און מיר האָבן זיך
 צעשיידט, ער איז אַוועק דער ערשטער אַרומקוקנדיק פאַרויכטיק
 דאָס פּוסטע פעלד.

אין קרייזל, ווי ס'זענען געווען נאָך אַ דריי פיר יונגעלייט,
 בין איך געווען דער יונגסטער און לחלוטין נישט צוגעגרייט צום
 שטודירן אַדאַם סמיטס בוך מיט טשערנישעווסקעס באַמערקונגען.
 מיר פלעגן זיך צוזאַמענקומען אין מילסוסקעס ווינונג — אַ שי-
 לער פּונם לערער-אינסטיטוט. שפעטער האָט ער געשריבן דערציי-
 לונגען אונטערן פּסעוודאָנים, עלעאָנסקי און, נאָכדעם ווי ער האָט
 אָנגעשריבן אַרום פינף בענדער, האָט ער זיך גענומען דאָס
 לעבן. — וויפיל מענטשן, פון די וואָס איך האָב באַגעגנט. זענען
 מיטן אַייגענעם רצון אַוועק פון דער וועלט!

ער איז געווען א מענטש א שוויגנדיקער, א ביישן אין דענקען, א פארויזטיקער אין ווערטער. ער האָט געווינט אין א קעלער פון א שמוציקן הויף אין צוליבן „גלייכגעוויכט פון גוף און נשמה“ זיך פארנומען מיט סטאַליאַר-אַרבעט. ס'איז געווען מיט אים לאַנגווייליק. דאָס לעזן פון סמיטס בוך האָט מיך נישט צוגעצויגן, די הויפט-גרוינדן פון דער עקאָנאָמיק זענען מיר גאָר אינגיכן פאָרגעקומען זייער באַקאַנט, איך האָב זיי געלערנט אומ-מיטבאַר פון לעבן, זיי זענען געווען אָנגעשריבן אויף מיין הויט און מיר האָט זיך געדוכט, אַז ס'איז גאָרנישט נויטיק געווען אָנ-צושרייבן אַזאָ דיק בוך מיט שווערע ווערטער וועגן זאַכן, וואָס זענען קלאָר פאַר יעדן, וואָס פטרט זיינע פחות פארן גליק און ווילשטאַנד פון „אַ פּרעמדן פעטער“. — מיט גרויס אַנשטרענגונג פלעג איך אויסזיצן צוויי-דריי שעה אין דער גרוב, וואָס איז גע-ווען אָנגעזאַפט מיטן ריח פון קליי, ציקינדיק, ווי אויף דער ברודיקער וואָנט קריכן אַרום פרייסן...

איינמאָל האָט אונזער גלויבנס-לערער פאַרשפּעטיקט צו קי-מען צו דער געוויינלעכער צייט און מיר, מיינענדיק, אַז ער וועט שוין נישט קומען, האָבן איינגעאַרדנט אַ שטיקל שמחללע, געקויפט אַ פלעשל בראַנפן און ברויט מיט אַנגערקעס. פלוצלונג זענען פאַרביי פענסטער אַדורכגעלאָפן די גראַע פיס פון אונזער לערער, מיר האָבן קוים באַוווּן צו באַהאַלטן אונטערן טיש דעם בראַנפן. און גלייך האָט זיך אָנגעהויבן דער פּלפּיל איבער טשערנישעווסקיס קלוגע אויספירונגען. מיר זענען אַלע געזעסן אומבאַוועגלעך, ווי גולמס, וואַרטנדיק מיט שרעק, אַז איינער פון אונז וועט איבער-קערן מיטן פוס דאָס פלעשל. און איבערגעקערט האָט עס גראַד אונזער לערער—און אַ קוק טוענדיק אונטערן טיש, קיין וואָרט נישט געזאָגט. אַך, וואָלט ער אונז בעסער שוין גוט אויסגעזידלט! זיין שווייגן, זיין האַרב פנים און די באַליידיקט פאַרזומי-רעטע אויגן, האָבן מיך שרעקלעך צעטומלט. כאַפנדיק אַ קרומען בליק אויף די רויט-געוואָרענע פנימער פון מיינע חברים, האָב איך זיך געפילט, ווי אַ פאַרברעכער קעגן דעם לערער און האָב אים פון טיפן האַרצן מיטגעפילט, הגם דאָס בראַנפן האָט מען געקויפט

נישט מיט מיין איניציאטיוו

אויף די פארלעזונגען איז געווען אומעטיק, עס האָט זיך געגלויסט אַוועקגיין אין דער טאַטערשער פאַרשטאַט, וווּ עס לעבן אַ זויבער לעבן, אויף זייער אייגענעם שטייגער, גוט האַרציקע פריינטלעכע מענטשן; זיי רעדן אויף אַ לעכערלעך-צעמויקטן רוסיש. מיט מאַדנע קולות רופן יעדן אַוונט די שמשים פון די הויכע מינאַרעטן אין די מעטשעטן אַריין. מיר האָט זיך געדוכט, אַז ביי די טאַטערן איז דאָס גאַנצע לעבן עפעס אַנדערש איינגעאַרדנט, אומבאַקאַנט פאַר מיר, נישט ענלעך צו דעם, וואָס איר ווייס און וואָס עס פרייט מיך קנאַפּ.

מיך האָט געצויגן צו דער וואַלגע, צו דער מוזיק פון הנג-רעפּאַשנעם לעבן. די דאָזיקע מוזיק פאַרשיפורט עד-היום מחיהדיק מיין נשמה; איך געדענק זייער גוט דעם טאַג, ווען איך האָב צו-ערשט דערפילט די העלדישע פּאַעזיע פון האַרעוואַניע.

אין אַ דאַרף הינטער קאַזאַן, איז אַ לאַסט-שיף אַנגעלאָפּן אויף אַ שטיין און צעשמעטערט דעם דעק; אַ חברה טרעגער האָבן מיך מיטגענומען איבערצולאָדעווען דאָס לאַסט-שיף. ס'איז געווען סעפטעמבער, עס האָט געבלאָזן אַ יבשה-ווינט, איבער דעם גראָען טייך האָבן זיך בייז געוואָרפן די כוואַליעס, דער ווינט האָט מיט רציחה אַראָפּגעריסן פון זיי די קאַמען, און באַשפּריצט דעם טייך מיט אַ קאַלטן רעגן. די קאַמפּאַניע, אַ מאַן פּופּציק, האָט זיך אָנגעברוגט צעלייגט אויפן אויבערדעק פונם לאַסט-שיף, איינקוטענ-דיק זיך אין ראַגאַזשעס און ברעזענטן. דאָס לאַסט-שיף האָט גע-שלעפט אַ קליינער שלעפּ-דאַמפּער, סאַפּנדיק שווער, אין אַרויס-וואַרפנדיק פון זיך אין רעגן רויטע פּונקען-גאַרבן.

ס'איז געוואָרן אַוונט. אַ בלייענער נאַסער הימל האָט זיך פּינסטערנדיק אַראָפּגעלאָזט איבערן טייך. די אויסלאָדער האָבן געמורמלט און זיך געזירלט, פאַרשילטנדיק דעם רעגן, דעם ווינט, דאָס לעבן, אַרומגעקראַכן פּויל איבערן אויבערדעק, זוכנדיק אַ באַהעלטעניש פון קעלט און פון נעץ. מיר האָט זיך געדוכט, אַז די האַלב-פאַרשלאָפענע מענטשן זענען נישט פּעיק צו אַרבעט, וועלן נישט אַרויסדראַטעווען די אונטערגייענדיקע סחורה-לאַסט.

ארום האלבע נאכט האָבן מיר זיך צוגעשיכט מיטן באָרט פון אונזער לאַסט-שיף פונקט צום באָרט פונם לאַסט-שיף, וואָס איז געלעגן אויף די שטיינער. דער אויפזעער פון דעם אַרטעל איז געווען אַ גיפטיק אַלט מענטש, אַ געשטופטער רמאי און נביל-פהניק, מיט אויגן און מיט אַ נאָז פון אַ גייער. אַראַפרייסנדיק פון זיין פליכעוואטן שאַרבז דעם נאָסן דאַשעק, האָט ער אַ געשריי געטון מיט אַ הויכער ווייבערשער שטים:

— יאַטן, זייט מתפלל!

אין דער פינסטערניש, אויפן דעק פונם לאַסט-שיף, האָבן די אויסלאָדער זיך צונויפגערוקט אין איין טונקעלער קופע און, ווי בערן, אָנגעהויבן ברומען, אין דער אויפזעער, וואָס האָט פריער פאַר אַלעמען פאַרענדיקט די תפלה, האָט אָנגעהויבן קוויטשען:

— לאַמטערנעס! נו, חברה, ווייזט וואָס איר קאָנטו ערלעך, קינדער! העלף גאָט—הויבט אָן!

און די שווערע, פוילע, נאָסע מענטשן האָבן אָנגעהויבן „ווייזן וואָס זיי קאָנען“. פונקט ווי אין שלאַכט האָבן זיי זיך אַ וואָרף געטון אויפן אויבערדעק און אין די קעלערן פון דער פאַרטרוג-קענער לאַסט-שיף, — מיט אַ הוי-האַ, מיט ווילדע געשרייען און גלייכ-ווערטלעך. ארום מיר זענען לייכט, ווי פוכענע קישנס, געפלוויגן זעק מיט רייו, פעק מיט ראַזינקעס, פעל, קאַראַקול, עס זענען אַרומגעלאָפן פעסט-געבויטע געשטאַלטן, אויפמינטערנדיק איינער דעם אַנדערן מיט געשרייען, פייפעריי אין שאַרפע זידל-ווערטער. עס איז שווער געווען צו גלויבן, אַז אַט די אייגענע, שווערע ברונזע מענטשן, וואָס האָבן זיך אַקאַרשט באַקלאַנגט אויפן לעבן, אויפן רעגן אין אויף דער קעלט, אַרבעטן אַזוי פריילעך און מיט הצלחה. דער רעגן איז געוואָרן געדיכטער און קעלטער, דער ווינט האָט זיך געשטאַרקט, געריסן די העמדלעך, פאַרקאַטשערדיק זיי איבערן קאַפּ און אַפדעקנדיק די בייכער. אין דער נאָסער פינס-טערקייט, ביים שוואַכן שיין פון זעקס לאַמטערנעס, האָבן זיך אַרומגעדרייט שוואַרצע מענטשן, טופענדיק דומפ מיט די פיס איבער די אויבערדעקן פון די לאַסט-שיפן. מ'האַט געאַרבעט אַזוי, גלייך זיי וואָלטן געווען אויסגעהונגערט נאָך אַרבעט, גלייך זיי

וואָרטן שוין לאַנג געגאָרט נאָכן תענוג צו וואַרפן פון האַנט צו האַנט פיר-פּוּדִיקע זעק און אַרומלויפן מיט פעק אויף די פּלייצעס. מ'האַט געאַרבעט שפּילנדיק, מיט אַ פּריילעכן חשק פון קינדער, מיט יענער פאַרשיכורטער שמחה צו מעשים, וואָס זיסער פון איר איז בלויז די אומאַרמונג פון אַ פּרוי.

אַ גרויסער, בערדיקער מענטש, אין אַ קורצן יאָק אָן אַרבל, אַ נאַסער, אַ גליטשיקער—מסתמא דער באַלעבאַס פון דער סחורה, אַדער זיינער אַ נאָמן—האַט פּלוצלינג אָנגעהויבן צו גוואַלדעווען און אויפגעוועגטער:

— יאַטן!— איך שטעל אָן עמעראַל גולדנים ליבע -- עס גייט צוויי געאַרבעט זאָל ווערן!

עטלעכע קולות מיטאַמאַל, פון אַלע עקן פון דער פינס-טערניש, האָבן הויך אויסגעשריען:
— דריי עמעראַל!

— איר קריגט דריי געאַרבעט זאָל ווערן, זייט וויסן און די אַרבעט האַט זיך צעפּרענט.

איך האָב אויך געכאַפט זעק, געשלאַעפט, געוואַרפן, ווידער געלאָפן און ווידער געכאַפט און ס'האַט זיך מיר געדוכט, אַז איך זאָיין און אַלץ אַרום מיר איז אַוועק אין אַ ווילדן טאַנק, אַז די די דאָזיקע מענטשן קענען אַזוי מוראדיק און פּריילעך אַרבעטן אָן אויפהער, חדשים, יאָרן, נישט שאַנעווענדיק זיך, אַז זיי זענען בּפּוח אָנצוכאַפן די טורעמס און די מינאַרעטן פון שטאַט און אַוועקשלאַפן זיי, ווהיין זייער האַרץ גלויסט.

איך האָב נאָך קיינמאַל נישט דורכגעלאַעבט אַזאַ נאַכט פון פּרייד, אין מיינ נשמה האַט זיך אָנגעצוינדן אַ פאַרלאַנג, דאָס גאַנצע לאַעבן צו פאַרברענגען אין דער דאָזיקער האַלב-שגעוונדיקער שמחה פון מעשים. הינטער די ראַנדן פון שיה האָבן געטאַנצט די כּוואַ-ליעס, דער רעגן האַט געפאַטשט איבער דעם דעק פון שיה, איבערן טייך האַט געפּיפט דער ווינט, אין דער גראַעז טונקלקייט פון באַגינען זענען אָן אויפהער שנעל אַרומגעלאָפן האַלב-נאַקעטע נאַסע מענטשן אין האָבן געשריען, געלאַכט, אָנקוועלנדיק פון זייער כּח, פון זייער מי. און דאָ האַט נאָך דערצו דער ווינט

פונאנדערערקיסן די שווערע משא פון די וואַלקנס, און אויפן העל
 בלאַען פלעק פון הימל האָט אַ בליץ געטון אַ ראַזלעכער זון-
 שטראַל, וועלכן די פריילעכע חיות האָבן אלע מיטאמאָל אויפגע-
 גומען מיט אַ ברום, אָפטרייסלענדיק די גאָסע האָר פון זייערע
 פּרזופים. אַרומנעמען, צעקושן האָט זיך געוואַלט אַט די דאָזיקע
 צוויי-פּיסיקע חיות, וואָס זענען אַזוי קלוג און פלינק אין דער
 אַרבעט, אַזוי איבערגעגעבן מיט לייב און לעבן צו איר.

ס'האָט זיך געדוכט, אַז קעגן אַזאַ אַנשטרענגונג פון פריילעך-
 צעבושעוועטער קראַפט איז קיין זאך נישט בכח זיך אַנטקעגנ-
 צושטעלן, זי קאָן אויפטון ווּנדער אויף דער וועלט, זי קאָן אין
 איין נאָכט באַדעקן די וועלט מיט פּרעכטיקע שלעסער און שטעט.
 ווי עס שטייט געשריבן אין אויגזערע וואַרוואַגערישע מעשיות. דער
 זון-שטראַל, וואָס האָט איין אַדער צוויי מינוט אַנגעקוקט די
 אַרבעט פון די מענטשן און איז נישט בכח געווען בייצוקומען די
 שווערע געדיכטעניש פון די וואַלקנס, איז דערטרונקען געוואָרן
 צווישן זיי, ווי אַ קינד אין ים—און דער רעגן—איז אַריבער אין
 אַ שלאַקס-רעגן.

— גענוג זאָל זיין—האָט עמעצער אויסגעשריען, נאָר מ'האָט
 אים מלא-חמה אָפּגעענטפערט:

— מיר וועלן דיר ווייזן גענוג!

און ביז צוויי אַזיגער בייטאָג, ביז וואַנען מען האָט נישט
 איבערגעלאָדעוועט די גאַנצע סחורה, האָבן די דאָזיקע האַלב-
 נאַקעטע מענטשן אָן אויפהער געאַרבעט אויטער אַ גויס-רעגן און
 אַ שניידנדיקן ווינט, צווינגענדיק מיך מיט יראת הכבוד צו פאַר-
 שטיין, וואָס פאַר אַ מעכטיקע פחות די מענטשלעכע ערד פאַרמאָגט.
 דערנאָך איז מען אַריבער אויפן דאַמפער אין דאָרט זענען
 אלע, ווי שפּורע איינגעשלאָפּן, און, קומענדיק אין קאָואַן, האָבן
 זיי זיך אַרויסגעלאָזט, ווי אַ גראַער שטראַם פון שמוץ אויפן זאַמד
 פון ברעג און זענען אַוועק אין שענק טרינקען דריי עמער בראַנפן.
 דאָרט איז צו מיר צוגעגאַנגען דער גנב באַשקיין, האָט מיך
 אַרומגעקוקט און געפּרעגט:

— וואָס טוט זיך מיט דיר?

איך האָב אים מיט התפעלות דערציילט וועגן דער ארבעט,
ער האָט מיך אויסגעהערט, אַ זימף געטון און מיט פאַראַכטונג
געזאָגט:

— ביסט אַ נאַר. און— אפשר נאָך ערגער— אַ אידיאָט!
צופיפּנדיק און בויגנדיק מיט זיין קערפּער ווי אַ פּיש, האָט
ער זיך אַוועקגעלאָזט צווישן די ענג-אַנגעשטעלטע טישלעך,— ביי
וועלכע עט האָבן פּריילעך געהיליעט די אויסלאָדער, אין אַ ווינקל
האָט אויף אַ טענאַר איינער געזונגען אַן אויסגעלאָסן ליד:
— עך, פּאַסירט האָט די מעשה גאַנץ שפּעט אין דער נאַכט
אַרויס אַ מאַדאַם איז אין גאַרטן שפּאַצירן — העל!
אַ צענדליק קולות האָבן זיך היליכיק צערעוועט, צוקלאָפּנדיק
מיט די הענט איבערן טיש:

היט דער העכטער, היט און בליקט
זעט ער — די מאַדאַם זי לייגט ..

אַ געלעכטער, אַ פּיפּעריי. עס דינערן די ערגסטע, מיאָסטע
ווערטער, וואָס האָבן, מסתמא, לויט זייער אויסגעלאָסענעם ציניזם
קיין גלייכן צו זיך נישט אויף דער וועלט.

איינער האָט מיך באַקאַנט געמאַכט מיט אַנדריי דערענ-
קאָו, וואָס האָט געהאַלטן אַ קליין שפּייז-געוועלבל, פּאַררוקט אין
עק פּון אַן אַרעמען, שמאַלן געסל, אַ טאַל, וואָס איז געווען פּאַר-
לייגט מיט מיסט.

דערענקאָוו איז געווען אַן אויסגעטריקנט מענטש מיט אַ גוט
פנים אין דער ראַם פּון אַ העל בערדל אין מיט קלוגע אויגן. ער
האָט געהאַט די גרעסטע ביבליאָטעק אין שטאָט פּון אומלעגאַלע
זעלטענע ביכער, — מיט די דאָזיקע ביכער האָבן זיך באַנוצט
די סטודענטן פּון די פּיר לעראַנשטאַלטן אין קאַזאַן, ווי אויך
אַלערליי רעוואָלוציאָנער-געשטימטע מענטשן.

דערענקאָווס געוועלב האָט זיך געפונען אין אַ נידעריק צו-
געבויט הייזל ביים הויז פּון אַ סקאַפּעץ—אַ חלפּן. פּון קראַם האָט
געפּירט אַ טיר אין אַ גרויס צימער, וואָס איז קאַרג געווען באַ-
לויכטן דורך אַ העל-פענסטער. הינטער דעם דאָזיקן צימער אין
דער לענג, האָט זיך געפונען אַ ענגע קיך, און הינטער דער קיך

צווישן דעם הויז און דעם צובוי, האָט זיך אין אַ ווינקל פון אַ פּינסטערן פּירהויז, באַהאַלטן אַ קעמערל און אַט אין דעם קעמערל איז געווען די בייבליאָטעק מיט די בייזע פּוונות. אַ טייל פון די בייכער זענען געווען איבערגעשריבן אין דיקע העפטן מיט אַ פע-דער, — אַזוי, למשל, די היסטאָרישע ברייוו פון לאַווראוו, „וואָס טוט מען“ פון טשערנישעווסקי, אייניקע אַרטיקלען פון פּי-סאַרעוון, „דער מלך-הונגער“, „די כּיטרע מעכאַניק“, — די דאָ-זיקע אַלע מאַנוסקריפטן זענען געווען שטאַרק אָפּגענוצט און צעקנייטשט.

ווען איך בין צום ערשטן מאל געקומען אין געוועלע צו דערענקאָוון, האָט ער, זייענדיק פאַרנומען מיט די קוּנים, מיר אָנגעוויזן אויף דער טיר, וואָס פּירט אין צימער; אַריינקומענדיק אַהין האָב איך דערזען: אין דער טונקלקייט, אין אַ ווינקל, שטייט אויף די קני אַ קליינער אַלטיטשקער, וואָס איז ענלעך געווען צו סע-ראַפּים סאַראַווסקעס אַ בילד, און איז מתפלל אין שטילער דבּקות. קוקנדיק אויף דעם אַלטן, האָב איך דערפילט, אז דאָ איז עפעס נישט גלאַט און מאַדנע סתּירותדיק. —

וועגן דערענקאָוון האָט מען מיר דערציילט, ווי וועגן „אַ נאַ-ראַדניק“; אין מיין פאַרשטעלונג איז אַ נאַראַדניק געווען אַ רעוואַ-לאַציאָנער, און אַ רעוואַלאַציאָנער דאַרף נישט גלויבן אין גאָט, דער גאַספאַרכטיקער אַלטער איז מיר פאַרגעקומען, ווי אן איבעריקער אין דער דאָזיקער שטוב.

ווען ער האָט געענדיק מתפלל צו זיין, האָט ער פּינקטלעך פאַרגלעט די ווייסע האָר אויפן קאַפּ און פון דער באַרד, האָט זיך איינגעקוקט אין מיר און געזאָגט:

— איך בין אנדרייט פאַטער, און ווער זענט איר? אזוי גאָר?
אין איך האָב געמיינט — א פאַרשטעלטער סטודענט.
— צוליב וואָס זאָל זיך א סטודענט פאַרשטעלן? — האָב איך א פּרעג געטון.

— אוודאי אזוי — האָט זיך אָנגערופן דער אַלטער — ווי מען זאָל זיך נישט אָנטון, דער אייבערשטער דערקענט!
ער איז אוועק אין קיך, און איך, זיצנדיק ביים פענסטער,

האָב זיך פארטראכט און פלוצלינג דערהערט אן אויסרוף;
— אָט אזעלכער איז ער גאָר!

ביי דער קיך-טיר איז געשטאַנען אַ מיידל, אָנגעטון אין
ווייסן, די בלאַנדע האָר אירע זענען געווען קורץ געשוירן. פון
בלאַסן, פולן פנימל האָבן שמייכלדיק געשטראַלט אַ פאַר בלויע
אויגן. זי איז זייער ענלעך געווען צו אַ מלאך, ווי עס צייכע-
נען די בייליקע איילפאַרב-מאַלער.

— פאַרוואָס האָט איר זיך דערשראָקן? צי דען בין איך
אזאַ שרעקלעכער? — האָט זי גערעדט מיט אַ דינע ציטעריקע
שטים, און האָט זיך פאַוואָלע און פאַרזיכטיק גערוקט צו מיר,
אַ:האַלטנדיק זיך ביי דער וואַנט, ווי זי וואָלט גיין נישט אים-
בער אַ האַרטער דיל, נור אין דער לופט איבער אַן אָנגעצוי-
גענער שטריק. איר וואַקלענדיקע הויך האָט זי נאָך ענלעכער
געמאַכט צו אַ באַשעפעניש פון אַן אנדער וועלט. זי האָט אינ-
גאַנצן געציטערט, ווי זי וואָלט געטראָטן איבער נאָדלען און
די וואַנט וואָלט געברענט אירע קינדערשע פולע הענט. די
פינגער פון אירע הענט זענען געווען עפעס מאַדנע שטייף.

איך בין געשטאַנען פאַר איר אַ שווייגדיקער מיט אַ גע-
פיל פון אַ מאַדנע צעמישטקייט און ביטערן רחמנות. אַלץ איז
אזוי אויסטערליש אין דעם דאָזיקן טונקעלן צימער!
דאָס מיידל האָט זיך געזעצט אויף אַ שטול אַזוי אָפגע-
היט, גלייך זי וואָלט מורא געהאַט, אַז דער שטול זאָל נישט
אַנטלויפן פון אונטער איר. פשוט, ווי דאָס טוט קיין מענטש
נישט, האָט זי מיר דערציילט, אַז עס איז ערשט דער פינפטער
טאָג, ווי זי האָט אָנגעהויבן אַרומגיין, און ביז דאָן איז זי
דריי חדשים געלעגן אין בעט — אָפגענומען די הענט און
די פיס.

— דאָס איז אזאַ מין נערוון-קראַנקהייט, — האָט זי גע-
זאָגט שמייכלענדיק.

איך געדענק, אַז מיר האָט זיך געוואָלט — איר צושטאַנד
זאָל מיט עפעס אנדערש קאָנען דעקלערט ווערן; אַ נערוון-קראַנ-
קייט — דאָס איז צו פשוט פאַר אזאַ מיידל און אין נאָך

אין אזא מאדנעם צימער, ווו אלץ האָט זיך אזוי שעמעוודיק צוגעטויליעט צו די ווענט, און ווו אין ווינקל, פאַר די איקאַ-נעס, ברענט אזוי העל דער נר-תמיד, און איבערן ווייסן טיש-טוך פון גרויסן עס-טיש, קריכן ארום די שאַטנס פון זיינע מעשענע קייטלעך.

— מען האָט מיר פֿי דערציילט וועגן איך, האָט זיך מיר פאַרוואָלט אַ קוק טון, ווי איר זעט אויס—האַב איך געהערט אַ דין קינדערישע שטים.

דאָס מיידל האָט מיך באַקוקט מיט עפעס אַן אומדער-טרעגלעכן גליק, מיר האָט זיך געדאַכט, אַז אירע פֿלויע אויגן לייענען דורכדרינגלעך אין מיר.

מיט אזאָ מיידל האָב איך נישט געקאַנט, כִּהאַב נישט פאַרשטאַנען, ווי צו רעדן. און איך האָב געשוויגן, אַנקונדיק גערצענס, דאַרווינס און גאַריבאַלדיס פֿאַרטרעטן.

פון געוועלע איז אַרויסגעשפּרונגען אַ יונגל אין איין עלטער מיט מיר, מיט ווייסע ברעמען און פרעכע אויגן, ער איז פאַרשוונדן אין קוק, אויסשרייענדיק מיט אַן אָפּגעהאַקטן קול:

— וואָס ביסטו אַרויסגעקראַכן, מאַריאַ?

— דאָס איז מיין יונגער ברודער, אלעקסיי, — האָט גע-זאָגט דאָס מיידל. — און איך לערן זיך אויף די אַקושער-קורסן, נור — גראַד בין איך קראַנק געוואָרן. פאַרוואָס שווייגט איר? — זענט אַ שעמעוודיקער?

עס איז געקומען אַנדריי דערענקאַוו, אַריינגערוקט אין בזעם זיין אויסגעטריקנטע האַנט; שוויגעדיק האָט ער אַ גלעט געטון די שוועסטער איבער די ווייכע האָר, זיי צעשויערט און מיך אַנגעהויבן פאַנאָדערפרעגן, וואָס פאַר אַן אַרבעט איך זוך? דערנאָך איז אַריין אַ שלאַנק מיידל מיט געלע לאַקן און גרינלעכע אויגן, האָט מיך שטרענג אַנגעקוקט און, אַנעמענדיק דאָס ווייסע מיידל אונטערן אַרעם, האָט זי עס אַוועקגעפירט, זאָגנדיק:

— גענוג, מאַריאַ!

דער נאָמען האָט זיך נישט געפאַסט פאַרן מיידל, עפעס

געווען צו גראב פאר איר.

איך בין אויך אוועק מאַדנע אויפגערעגט. אבער אין א טאג ארום, בין איך, אין אוונט, ווידער געזעסן אין דעם דאזיקן צימער, מאטערנדיק זיך צו פארשטיין — ווי אזוי און מיט וואס מען לעבט דארט? מ'האט דא עפעס משונהדיק געלעבט.

דער ליבער, גוטער אלטער סטעפאן איואנאוויטש, א ווייסיג-קער, דוכט זיך א דירכזיכטיקער, איז געזעסן אין א ווינקל און ארויסגעקוקט פון דארטן, שעפטשענדיק מיט די טונקלע לעפן, שטייל שמיכלענדיק, ווי ער וואלט בעטן:

— טשעפט מיך נישט!

מיר איז געווען קלאר, אין אים האט געלעבט דער פחד פון א האָז און אַן אומרויק פאַרגעפיל פון אומגליק.

דער קאַליקער אנדריי, אנגעטון אין א גראער קורטקע, וואס איז געווען פון פארנט אויסגעשמירט אין מעל און פעטס און איז געווען הארט, ווי א קאַרע, איז ארומגעגאנגען איבערן צימער עפעס גענייגט אויף א זייט, שמיכלדיק שולדיק. פונקט ווי א קינד, וועלכן מען האָט ערשט מוחל געווען א באגאנגענע שקאַצעריי. אין זיין האַנדל האָט אים געהאַלפן אַלעקסיי — אַ פוילער, גראַפער בחור. דער דריטער ברודער — איואן, האָט זיך געלערנט אין לערער-אינסטיטוט, האָט געווינט דאָרט אין אינטערנאַט און פלעגט קומען אהיים נאָר אויף יום טוב: ער איז געווען אַ קליין מענטשל, ריין געקליידט און גלאַט צוגעקעמט, ער איז ענלעך געווען צו אַן אַלטן באַאמטן. די קראַנקע מאַריאַ האָט געווינט ערגעץ אויפן בוידעם און פלעגט זעלטן אַרונטערגיין, און ווען זי פלעגט קומען, האָב איך מיר געפילט נישט גוט, ווי געפענטעט.

דערענקאָווס באַלעפאַטעשקייט האָט געפירט דעם סקאַ-פעצס, דעם הויזווירטס אַ שכנה, אַ הויכע, אַ מאַגערע פרוי מיט אַ פנים פון אַ היילצערנער ליאַלעקע און מיט שטרענגע אויגן פון אַ בייזער מנישקע. דאָ האָט זיך אויך אַרומגעדרייט איר גע-לע טאַכטער נאַסטיאַ; ווען זי פלעגט מיט אירע גרינע אויגן קוקן אויף מענער, פלעגן ביי איר ציטערן די נאָזלעכער פון

איר שארפער נאָז.

אַבער די אמתע באַלעבאַטיים אין דערענקאָווס דירה זע=
נען געווען די סטודענטן פון אוניווערסיטעט, פון דער גייסט=
לעכער אַקאַדעמיע, פון וועטערינאַרן-אינסטיטוט, אַ טומלדיקער
ערב-רב, וואָס האָט געטראָגן אויפן קאַפּ די זאָרג פאַרן רוסישן
פּאָלק און אַ שטענדיקן אומרו אין זיך פאַרן גורל פון רוסלאַנדס
צוקונפט... זייענדיק שטענדיק אויפגערעגט פון די צייטונגס=
אַרטיקלען, פון די אויספירן פון די ערשט-דורכגעלייענטע ביי=
כער, פון די לעבנס-געשעענישן אין שטאָט און אוניווערסיטעט,
פּלעגן זיי אין די אָונטן צוזאַמענלויפן פון אַלע קאַזאַנער גאַסן
אין דערענקאָווס געוועלעב, וווּ זיי האָבן געפירט הייסע ויפּוּחיים,
אַדער שטיל געסודעט זיך אין די ווינקלען. זיי פּלעגן מיט=
ברענגען מיט זיך דיקע ביכער און, טיילענדיק מיט די פּינע=
גער אויף זייערע בלעטער, האָט מען געשריען איינער אויפן
אַנדערן, אונטערהאַלטנדיק פעסט יעדער זיין אמת.

עס פאַרשטייט זיך, אַז איך האָב ווייניק וואָס פאַרשטאַנען
די דאָזיקע ויפּוּחיים, די אמתן פּלעגן פאַר מיר פאַרלוירן גיין
אין דעם ים ווערטער, פונקט ווי די פעטע אויגעלעך אין דער
שיטערער זופּ פון אַרעמע לייט. אַנדערע סטודענטן האָבן מיר
דערמאָנט די אַלטע זאָגער פון דער סעקטאַנטישער פּאָוואָלזשיע.
איך האָב אָבער פאַרשטאַנען, אַז איך זע דאָ פאַר זיך מענטשן,
וואָס גרייטן זיך צו פאַרבעסערן דאָס לעבן, און נישט קוקנדיק
אויף דעם, וואָס זייער אויפריכטיקייט איז געשווומען אין אַ ים
רייד, — איז זי אָבער דאָרט פאַרט נישט דערטרונקען געוואָרן.
די אויפגאַבן, וועלכע זיי האָבן בדעה געהאַט צו לעזן, זענען
פאַר מיר קלאָר געווען, און איך האָב זיך געפילט פּערזענלעך
פאַרינטעריסירט, אַז זיי זאָלן מיט הצלחה פאַרענטפּערט ווערן.
אַפט האָט זיך מיר געדיכט, אַז אין די רייד פון די סטודענטן
הער איך מיינע שטומע געדאַנקען, און איך האָב זיך באַצויגן
צו די דאָזיקע מענטשן פּמעט מיט התלהבות, ווי אַ געפאַנגע=
נער, וועמען מען זאָגט-צו פּרייהייט.

זיי האָבן געקוקט אויף מיר, ווי סטאַלאַרעס אויף אַ שטיק
האַלץ, פון וועלכן מען קען מאַכן טשעקאַווע זאַכן.

— א נאטור-געוויקסן-האָבן זיי מיך איינער פֿאַר דעם
 אַנדערן פֿאַרגעשטעלט, מיט דערזעלבער גאווה, ווי קליינע גאַסן-
 חברה וויין איינער דעם צווייטן א געפונענע מעשענע מטבע.
 מיר זענען נישט געפעלן געווען די נעמען— „נאטור-געוויקסן“
 און „פֿאַלקס-קינד“, איך האָב זיך געפילט, ווי אַ שטיף-קינד פֿון
 לעבן און צייטנווייז שטאַרק געפילט די משא פֿון דער קראפט,
 וואָס פירט אָן מיט דער אַנטוויקלונג פֿון מין מח. אזוי, למשל,
 ווען איך האָב איינמאָל דערזען אין פענסטער פֿון אַ בוך-
 געשעפט אַ בוך, וואָס איז געווען באַטיטלט מיט די אומבאַקאַנטע
 ווערטער: „אַפֿאַריזמען און מאַקסימען“, האָב איך באַקומען
 אַ געוואָלדיקן חשק עס דורכצולעזן און געבעטן ביי אַ סטודענט
 פֿון דער גייסטלעכער אַקאַדעמיע מיר צו געבן דאָס בוך.

— גוט מאַרגן! — האָט איראַניש אויסגעשריגן דער
 קינפטיקער ארכיריי, אַ מאַן מיט אַ נעגער-קאַפּ, — אַ געקרייזט-
 טער, מיט גראַבע ליפֿן און אויסגעשטעלטע ציין. — דאָס איז,
 ברודער, שטותעריי! דו לייען דאָס, וואָס מען גיט דיר, און
 רוק נישט די נאָז — ווהיין עס פֿאַסט פֿאַר דיר נישט!

דער גראַבער טאָן פֿון דעם לערער האָט מיך זייער באַ-
 ליידיקט. דאָס בוך האָב איך, פֿאַרשטייט זיך, געקויפט, פֿאַר-
 דינענדיק אַ טייל פֿון דעם געלט ביי די האַפנס און דאָס
 איבעריקע אויסגעבפֿאַרגט ביי אַנדריי דערענקאָוו. דאָס איז גע-
 ווען דאָס ערשטע ערנסטע בוך, וואָס איך האָב מיר געקויפט,
 עס ליגט נאָר ביי מיר ביזן היינטיקן טאָג.

בכלל — איז מען זיך מיט מיר באַגאַנגען גאַנץ שטרענג:
 ווען איך האָב דורכגעלייענט „דעם אַלף-בית פֿון די סאַציאַלע
 וויסנשאַפטן“ איז מיר פֿאַרגעקומען, אַז דער מחבר איז מגזם
 די ראַלע פֿון די פֿאַסטוכער-שבטים אין דער אַרגאַניזירונג פֿון
 קולטורעלן לעבן און פֿאַרקערט, די פֿלינקע, קלוגע וואַנדערער-
 יעגער, — זענען געקרוודעט פֿון אים. די דאָזיקע ספקות מיינע
 האָב איך אויסגעדריקט איינעם אַ פֿילאָלאָג, און ער האָט אין
 מיר אַ גאַנצע שעה אַריינגערעדט וועגן דאָס „רעכט פֿון דער

קריטיק", דערביי האָט ער זיך באַמיט צו צוגעבן זיין ווייבע-
ריש פנים אַ ווירקנדיקן אויסדרוק.

— כדי צו האָבן רעכט אויף קריטיקירן — מוז מען האָבן
עפעס אַזוינס, אין וואָס מ'גלויבט, — אין וואָס גלויבט איר? —
האָט ער מיך געפרעגט.

ער האָט געלייענט ביכער, אַפילו גייענדיק איבערן גאַס, —
גיט ער איבערן טראַטואַר, דאָס פנים אַריינגעטון אין בוך אַריין און
שטויסט די דורכגייער. בשעת ער האָט זיך געוואַלדערט ביי זיך
אין בידעם-שטיבל אין אַ הונגער טיפּוס, האָט ער געשריען:

— די מאַראַל דאָרף האַרמאָניש אַנטהאַלטן אין זיך די עלע-
מענטן פון פרייהייט און צוואַנג, — האַרמאָניש, האַר-האַר-האַר-האַר...
דער דאָזיקער צאַרטער מענטש, אַ קרענקלעכער פון שטענ-
דיקן נישט דערעסן, אַן אויסגעמאַטערטער פון אייביקער זוכעניש
נאָך אַ פעסטן אמת, האָט נישט געהאַט קיין אַנדערע תענוגים,
אויסער ביכער לייענען, און בשעת ס'האַט זיך אים געדוכט, אַז
אים איז געלונגען שלום צו מאַכן צווישן די סתירות פון צוויי
גרויסע מוחות, פלעגן זיינע ליבע, טונקעלע אויגן שמייכלען גליק-
לעך, ווי ביי אַ קינד. אין אַ יאָר צען אַרום, נאָך דער קאַזאַנער
צייט האָב איך אים אַ צווייטן מאָל געטראָפן אין כאַראַקאָו. ער איז
געווען פאַרשיקט אויף פינף יאָר אין קעם און, צוריקקומענדיק,
זיך ווידער געלערנט אין איגיווערסיטעט. מיר איז פאַרגעקומען,
אַז ער לעבט אין זיינע סתירותדיקע געדאַנקען, ווי אין אַ קופּע פון
מרוזקעס; אומקומענדיק פון שווינדזוכט, האָט ער זיך געמאַטערט
שלום צו מאַכן צווישן גיצטשען און מאַרקסן, געשפיגן מיט בלוט,
געכריפעט, כאַפנדיק מיינע הענט מיט זיינע קאַלטע קלעפיקע פינגער.

— אַן אַ סינטעז — איז אוממעגלעך צו לעבן!
ער איז געשטאַרבן אין טראַמוואַי, פאַרנדיק אויפן וועג צום
אוניווערסיטעט.

איך האָב נישט ווייניק באַגעגנט אין לעבן אַזעלכע מאַרטי-
רער צוליב וויסן, — דער אַנדענק וועגן זיי איז פאַר מיר הייליק.
אַ פאַר צענדליג פון דעם מין מענטשן פלעגן זיך צוזאַמען-
קומען אין דערענקאָוס דירה, — צווישן זיי איז אַפילו געווען אַ

יאפאנער, א סטודענט פון דער גייסטלעכער אקאדעמיע — פאנטע-
 ליימאן סאטאָ. צייטנווייז פלעגט אהין אריינקומען א גרויסער,
 ברייט-ברויטיקער מאן, מיט א געדיכטער ברייטער באַרד און מיט
 א טאָטערישן געגאָלטן קאָפּ. ער האָט אויסגעזען, ווי פעסט איינגע-
 נייט אין אַ גראָען קאָזאָקן-ראַק, וואָס איז ביז צום האַלז געווען
 צוגעקנעפלט אויף העקעלעך. געוויינלעך איז ער געוועסן ערגעץ
 אין אַ ווינקל, רויכערנדיק אַ קירצע פּיסקע און געקוקט אויף אַלע-
 מען מיט גראָע, רויק-לייענענדיקע אויגן. זיין בליק פלעגט זיך
 אָפט אָפּשטעלן אויף מיר, איך האָב געפילט, ווי דער דאָזיקער
 ערנסטער מענטש וועגט מיך אָפּ אין זיינע געדאַנקען, און איך
 האָב עפעס מורא געהאַט פאַר אים. זיין שווייגעדיקייט האָט מיך
 געחידושט, אַלע אַרום האָבן גערעדט הויך, אַ סך, מיט תקיפות,
 און וואָס שאַרפער עס האָבן געקלונגען די רייד, אַלץ מער זענען
 זיי, פאַרשטייט זיך, מיר געפעלן געווען; אַ לאַנגע צייט האָב איך
 נישט תּוֹפּס געווען, וווּ אָפט אונטער שאַרפע ווערטער באַהאַלטן
 זיך אַרעמע, חונפדיקע געדאַנקען. וואָס באַדייט דאָס שווייגן פון
 דעם דאָזיקן בערדיקן גבור ?

גערופן האָט מען אים „כאַכאַל“, און אויסער אַנדרייען האָט,
 דוכט זיך, קיינער נישט געוואָסט זיין נאָמען. אינגליכן האָב איך
 זיך דערוואָסט, אַז ער איז נישט לאַנג געקומען פון יאַקוטער גוי-
 בערניע, וווּ ער איז געווען פאַרשיקט און אָפּגעלעבט צען יאָר.
 דערמיט איז ער אין מיינע אויגן נאָך אינטערעסאַנטער געוואָרן,
 האָט מיר אָבער נישט צוגעגעבן קיין מוט זיך צו באַקענען מיט
 אים, כאַטש איך בין נישט געווען פון די שעמעוודיקע און שרע-
 קעדיקע, נאָר פאַרקערט, איך האָב געליטן פון אַן אומרויקער
 נייגעריקייט אַלץ צו דערוויסן זיך און וואָס גיכער. אָט די מידה
 האָט מיר אַ גאַנץ לעבן געשטערט צו פאַרנעמען זיך ערנטט כאַטש
 מיט עפעס עס איז איין זאך.

בשעת עס האָט זיך גערעדט וועגן פאַלק, האָב איך מיט
 ערשטויבונג און אומצוטרוי צו זיך אַליין געפילט, אַז אויף דער
 דאָזיקער טעמע בין אין נישט בכוח צו דענקען אַזוי, ווי עס דעג-
 קען וועגן דעם די דאָזיקע מענטשן. פאַר זיי איז פאַלק געווען די

פארקעפערונג פון חכמה, פון גייסטיקער שיינקייט און גוטהארציג-
 קייט, א בריאה אין גאטס פארם און געשטאלט, דער טרעגער פון
 אלץ וואָס שײן איז, יושרדיק און דערהויבן. אזא פאלק האָב איך
 נישט געקענט. איך האָב געזען פאר זיך טישלער, אויסלאָדער,
 ברוקירער, איך האָב געקענט יאקאוון, אָסיפן, גריגאָריען, אין דאָ
 האָט מען אויסדריקלעך גערעדט וועגן אַ פאלק אין גאָטס צלם און
 זיך האָט מען געשטעלט נידעריקער, אָפהענגיק פון זיין ווילן. און
 מיר האָט זיך אָבער גראָד געדוכט, אז דווקא די דאָזיקע מענטשן
 פארקערפערן אין זיך די שיינקייט און קראפט פון געדאַנק, אז אין
 זיי קאָנצעטרירט זיך און פלאַקערט דער גוטער מענטשן-ליבנדי-
 קער ווילן צום לעבן, צו דער פרייהייט אויפצובויען עס לויט עפעס
 אזעלכע נייע קאָנצען פון מענטשן-ליבע.

און דווקא אָט די מענטשנליבע האָב איך נישט באַמערקט
 ביי די מענטשלעך, צווישן וועלכע איך האָב ביזוואָהער געלעבט,
 און דאָ האָט זי אַרויסגעקלונגען פון איטלעכס וואָרט, האָט גע-
 ברענט אין יעדן בליק.

ווי אַן אָפפרישנדיקער רעגן זענען געווען פאר מיין האַרצן
 די רייד פון די פעלקער-פריינט, און געהאַלפן האָט מיר אויך
 די נאָווע ליטעראַטור איבער דעם פינסטערן דאָרפישן לעבן,
 וועגן דעם פויער — דעם מאַרטירער. איך האָב דערפילט, אז
 נאָר שטאַרק און הייס ליבנדיק דעם מענטשן, קאָן מען, אין
 דער דאָזיקער ליבע, שעפן די נויטיקע פחות, פדי צו געפינען
 און פאַרשטיין דעם זין פון לעבן. איך האָב אויפגעהערט צו
 טראַכטן וועגן זיך און האָב אָנגעהויבן אויפמערקזאַמער זיך בא-
 ציען צו מענטשן.

אַנדריי דערענקאָו האָט מיר פאַרטרויט, אז די באַשיי-
 דענע הכנסה פון זיין געשעפט גייט אינגאַנצן אוועק אויף העלפן
 די מענטשן, וואָס גלויבן, אז „קודם-כל — איז דאָס גליק פון
 פאלק“. ער האָט זיך געדרייט צווישן זיי, ווי אַן עכט-פרומער
 קלויסטער-שמש בעת דער תפלה פון אַרכיריי, נישט באַהאַלטנ-
 דיק זיין התפעלות פאַר דער שאַרפער שכלדיקייט פון די ביי-
 כער-פריינט; מיט אַ גליקלעך שמייכלע, אַריינרוקנדיק די דאַרע

האנט אין בוועם, און מיט דער אנדערער האנט ציפנדיק פון אלע זייטן זיין ווייך בערדל, פלעגט ער מיך פרעגן:

— גוט? אָט אזוי-אַ!

און בשעת דער וועטערינאר לאַוּראָו, וואָס האָט געהאט אַ שטים ענלעך צום גאַנצן פון אַ גאַנז, פלעגט אַרויסטרעטן מיט זיין אַפיקורסישער אָפּטפּערונג קעגן די „נאַראַדניקעס“, פלעגט דערענקאָוו אין שרעק צומאַכן די אויגן און שעפטשען: — אָט, אַ העצער דאָס איז!

זיין באַציונג צו די „נאַראַדניקעס“ איז געווען ענלעך צו מיינער, די באַציונג אָבער פון די סטודענטן צו דערענקאָוו, האָט מיר אויסגעזען גראַפֿלעך און ביטוּלדיק, ווי די באַציונג פון באַלעבאַטים צו אַן אַרבעטער, צו אַ לאַקיי. ער אליין האָט עס נישט באַמערקט. אָפט פלעג איך, נאָכן באַגלייטן די געסט, בלייבן ביי אים נעכטיקן. מיר פלעגן צורוימען דעם צימער און שפעטער, ליגנדיק אויף דער פּאַדלאַגע אויף וואַליק, האָבן מיר פריינטשאַפטלעך-שטיל לאַנג געשמועסט אין דער פינסטער-ניש, וואָס איז געווען קוים באַלויכטן פונם נר-תמיד. מיט אַ שטילער פרייד פון אַ מאַמין האָט ער מיר געזאָגט:

— עס וועלן זיך אָנקלייבן הונדערטער, טויזנטער אזעלכע גוטע מענטשן, וועלן פאַרנעמען אלע אָנגעזעענע שטעלעס אין רוסלאַנד און וועלן מיטאַמאָל ענדערן דאָס גאַנצע לעבן! ער איז געווען מיט אַ יאָר צען עלטער פאַר מיר, און איך האָב באַמערקט, אז די געלע נאַסטיאַ געפעלט אים זייער. ער האָט זיך באַמיט נישט צו קוקן אין אירע עזותדיקע אויגן. פאַר ליטן אין די אויגן האָט ער גערעדט מיט איר טרוקן. באַפעלנדיק, ווי אַ באַלעבאַס, פלעגט זי אָבער באַגלייטן מיט אַ בענקנדיקן בליק און, רעדנדיק מיט איר אונטער פיר אויגן. האָט ער שעמעוודיק געשמייכלט, ציפנדיק דאָס בערדל.

זיין קליין שוועסטער פלעגט פון אַ ווינקלעלע זיך צוקוקן צום ווערטער-שטרייט. איר קינדיש פנים פלעגט זיך קאַמיש אָנבלאַזן פון אָנגעשטרענגטער אויפּמערקזאַמקייט. די אויגן פלעגן זיך ברייט עפענען און, דערהערנדיק צו שאַרפע ווערטער, —

פלעגט זי הויך אָפּזיפּצן, ווי מען וואָלט זי באַשפּריצט מיט אייז-קאַלטן וואַסער. ווי אַ שטאַלנער האָן האָט זיך אַרום איר אַרומגעדרייט דער געלער מעדיקער, ער האָט גערעדט מיט איר שטיל-געהיימניספּול, און וויכטיק אָנגעברוגזט די ברעמען. דאָס אַלץ איז געווען מאַדנע אינטערעסאַנט.

נאָר — ס'איז אָנגעקומען דער האַרבסט, און איך האָב נישט געקאַנט אויסהאַלטן אַ לעבן אָן אַ שטענדיקער אַרבעט. איך בין פאַרכאַפט געוואָרן פון דעם אלעם, וואָס האָט זיך גע-טון אַרום מיר, און האָב אַלץ ווייניקער אָנגעהויבן צו אַרבעטן אזוי, אַז מיר איז אויסגעקומען צו לעבן אויף פּרעמדע קעסט, וואָס שטעלט זיך, ווי באַקאַנט, שטענדיק אין האַלז. איך האָב געמוזט אויף ווינטער זוכן „אַ פּלאַץ“ און האָב באַקומען אַ שטעלע אין וואַסילי סעמיאַנאָווס בייגל-בעקעריי.

די דאָזיקע תקופה פון מיין לעבן האָב איך געשילדערט אין די דערציילונגען „דער באַלעבאַס“, „קאָנאָוואַלעוו“, זעקס און צוואַנציק און איינע“ — ס'איז געווען אַ שווערע צייט! אָבער אַ באַלערנדיקע.

שווער איז געווען פיזיש, נאָך שווערער—מאָראַליש.

ווען איך האָב זיך אַראָפּגעלאָזן אין קעלער פון דער בעקעריי, איז צווישן מיר און יענע מענטשן, צו וועלכע מיך האָט שוין געטריבן, צו זען און צו הערן—אויסגעוואַקסן אַ טויבע וואַנט. קיינער פון זיי פלעגט צו מיר אין דער בעקעריי נישט אַריינקומען, און איך, אַרבעטנדיק פּערצן שעה אַ מעת לעת, האָב נישט געקאַנט קומען אינדערוואַכן צו דערענקאָוו און, אין די יום-טובדיקע טעג, פלעג איך אָדער שלאַפּן, אָדער בלייבן מיט מינע אַרבעטער-קאַלעגן. אַ טייל פון זיי האָבן תּיפּף, פון די ערשטע טעג אָן, אָנגעהויבן קוקן אויף מיר, ווי אויף אַ פּריילעכן לץ, און אנדערע—מיט אַ נאָיווער ליבע פון קינדער צו איינעם, וואָס קען דערציילן פינע מעשות. דער רוה ווייס, וואָס איך פלעג אַריינריידן אין די דאָזיקע מענטשן, נאָר אַ וודאי אַלץ אזוינס, וואָס האָט אין זיי געוועקט די האַפּנונג אויף אַ לייכטער און קלוגער לעבן. אַמאָל פלעגט זיך עס מיר

איינגעבן און, באמערקנדיק, ווי די אָנגעשוואַלענע פנימער ווערן באַלויכטן מיט אַ מענטשלעכן טרויער, און די אויגן צינדן זיך אָן מיט צער און צאַרן, — האָב איך זיך געפילט יום-טובדיק און מיט גאווה געטראַכט, אז „איך אַרבעט אין פאַלק“ און בילד אים אויס.

אַפער, עס פאַרשטייט זיך, אז גאַנץ אָפט פלעגט מיר אויסקומען צו פילן מיין אומבאהאַלפנקייט, מיין קנאַפע לומדות, דאָס נישט קאָנען דערקלערן אַפילו די פשוטסטע פראַגן פון לעבן און שטייגער. דאָן האָב איך זיך געפילט, ווי איינער, וועמען מ'האַט אַריינגעוואָרפן אין אַ פינסטערער גרוב, ווי די מענטשן ווימלען, ווי בלינדע ווערים, וואָס זייער איינציגע זאָרג איז צו פאַרגעסן די ווירקלעכקייט, זוכנדיק די דאָזיקע פאַרגע-סונג אין די שענקען אָדער אין די קאַלטע אומאַרמונגען פון די פראַסטיטוטקעס.

דאָס באַזוכן פון „הייזלעך“ איז געווען אַ מוז איינמאַל אין חודש, אין טאָג פון דער שכירות-אויסצאָלונג. וועגן דעם דאָזיגן פאַרגעניגן האָט מען געטרוימט אויפן וואָר מיט אַ וואָך פריער פאַר דעם גליקלעכן טאָג, און נאָכדעם — האָט מען זיך לאַנג דערציילט איינער דעם צווייטן וועגן די איבער-געלעבטע תענוגים. אין די דאָזיקע שמועסן פלעגט מען זיך ציניש איבערנעמען מיט דער געשלעכטלעכער קראַפט, אכזריות-דיק חיוק געמאַכט פון די פרויען, גערעדט וועגן זיי שפייצען-דיק מיט עקל.

אַפער — מאַדנע עפעס! — הינטער דעם אַלעם — דוכט זיך — האָב איך געהערט אַן אָפּקלאַנג פון צער און בוששה. איך האָב געזען, אז אין די „פריילעכע הייזלעך“, וווּ פאַר אַ רובל האָט מען געקאָנט קויפן אַ פרוי אויף אַ גאַנצער נאַכט, האָבן זיך מיינע חברים געפירט עפעס שעמעוודיק און שולדיק — דאָס איז מיר פאַרגעקומען נאַטירלעך. אַנדערע פון זיי האָבן זיך געהאַלטן שוין צו פריי, מיט אַ קוראַזש, אין וועלכן סי'האַט זיך געפילט אָנשטעל און פאַלשקייט. מיך האָט מוראדיק אינ-טערעסירט די באַציונגען פון מאַן און ווייב, און איך האָב זיך

שאַרף צוגעקוקט צו דעם. איך אַליין האָב זיך נאָך נישט באַ-
נוצט מיט דער צערטלעכקייט פון אַ פרוי, און דאָס האָט מיך
אוועקגעשטעלט אין אַן אומאַנגענעמען מצב: עס האָבן פון מיר
בייז חוזק געמאַכט אי די פרויען, אי די חברים. אינגיכן האָט
מען מיך אויפגעהערט צו פאַרבעטן אין די „פריילעכע היילעך“.
אַפן זאָגנדיק:

— דו, ברודער, גיי נישט מיט אונז.

— פאַרוואָס?

— אַט אזוי ס'איז נישט גוט מיט דיר.

איך האָב זיך אָנגעכאַפט אָן די ווערטער, דערפילנדיק
אין זיי עפעס, וואָס איז זייער וויכטיק פאַר מיר, נאָר קיין
קלאָרערע תשובה האָב איך נישט באַקומען.

— אַ מאַדנער דו ביסטו מען זאָגט דיר — גיי נישט!

עס איז אומעטיק מיט דיר...

און נאָר אַרטעם האָט שמייכלענדיק געזאָגט:

— פונקט ווי אַ „פאַפּ“ אָדער אַ טאַטע וואָלט דערביי

געווען.

די מיידלעך האָבן צוערשט אויסגעלאַכט מיין איינגעהאַלטנ-
קייט, שפעטער האָבן זיי באַליידיקטע מיך אָנגעהויבן צו פרעגן:
— דו מיאוסט זיך?

דאָס פערציקיעריקע „מיידל“, די פולע און שיינע טערעזע
באַרוטע, „אַן עקאַנאַמקע“, האָט, קוקנדיק אויף מיר מיט קלוגע
אויגן פון אַ ראַסן-הונט, געזאָגט:

— לאָמיר אים צו-רו לאָזן, חברטעס — ער האָט אַוודאי

אַ פּלֶה — יאָ, אַזאַ העלד האַלט זיך נאָר מיט דער פּלֶה, און
מער מיט גאַרנישט!

זי איז געווען אַ שיכורטע, וואָס פלעגט זיך אַפט אָנוויפן,
און שיכורעהייט איז זי געווען עקלדיק, נישט צו קוקן אויף
איר, אָבער נישטערעהייט האָט זי מיך פאַרוונדערט מיט איר
טיפזיניקער באַציונג צו די מענטשן און מיט איר רויקן פאַרשן
דעם זין פון זייערע מעשים.

— אַט די סטודענטן, די אַקאַדעמיקער, אַט דעם עולם, פאַר-
שטיי איך שוין גאַרנישט, — פלעגט זי דערציילן פאַר מיינע
חברים, — זיי מאַכן אַט וואָס מיט די מיידלעך: הייסן אָנשמירן
די פּאַדלאַגע מיט זייף, שטעלן אַוועק דאָס נאַקטע מיידל אויף
אַלע פיר, מיט די הענט און פיס אויף טעלערס און שטיסן זי אין
הינטן—ווי ווייט זי וועט פאַרן איבער דער פּאַדלאַגע. אַזוי — מיט
איינע, אַזוי מיט דער צווייטער. אַט ווי. צו וואָס איז דאָס?
— דו זאַגסט ליגן! — האָב איך געזאַגט.

— אוי, ניין! — האָט אויסגעשריען טערעזע גאַנץ רויק און
נישט באַליידיקט. אין דער דאָזיקער רויקייט איז געווען עפעס
אַזוינס, וואָס האָט דערדריקט.

— דו האָסט עס אויסגעטראַכט!

— ווי אַזוי קאָן אַ מיידל אַזוינס אויסטראַכטן? צי בין איך
חסר-דעה? — האָט זי געפרעגט מיט אויסגעגלאַצטע אויגן.
די לייט האָבן זיך צוגעהערט צו אינזער שטרייט מיט
אַ גיריקער אויפּמערקזאַמקייט, און טערעזע האָט אַלץ דערציילט
אין אַ רויקן טאָן, אָן היציקייט, וועגן דער שפּילעריי פון די געסט,
ווי אַ מענטש, וואָס וויל נאָר איינס: פאַרשטיין—צו וואָס דאָס איז?
די צוהערער האָבן מיט עקל געשפּיגן, משונה געזינדלט די
סטודענטן, און איך, זעענדיק, ווי טערעזע דערוועקט שנאה צו
מיינע געליבטע מענטשן, האָב איך דערציילט, אַז די סטודענטן
ליבן דאָס פּאַלץ און ווינשן אים גוטס.

— אַוודאי אַזוי — די סטודענטן פון וואָסקרעסענסקער גאַס,
די ציווילע פון אַוניווערסיטעט יאָ, און איך רעד גאַר וועגן די
גייסטלעכע פון אַרסקן פעלדו זיי, די גייסטלעכע, זענען אַלע יתומים,
און אַ יתום מוז אויסוואַקסן אַ גנב אָדער אַן עזות-פנים, אַ יתום
וואַקסט אויס אַ שלעכטער מענטש, ער איז צו קיין נאָך נישט צו-
געבונדן, דער יתום.

די רויק-דערציילטע געשיכטעס פון דער „עקאַנאַמקע“ און
די בייזע טענות פון די מיידלעך אויף די סטודענטן, באַאַמטע און
בכּלל אויפן „בעסערן עולם“, האָבן אַרויסגערופּן ביי מיינע חברים

נישט נאָר עקל און שנאה, נאָר כמעט אַ פרייד, וואָס האָט זיך
אויסגעדריקט אין די דאָזיקע ווערטער:

— הייסט עס, — די געבילדעטע זענען נאָך ערגער פאַר אונז.
ס'איז מיר געווען שווער און ביטער צוצוהערן די דאָזיקע
ווערטער. איך האָב געזען, ווי אין די האַלב-טונקעלע, קליינע
צימערלעך פליסט אַריין, פונקט ווי אין גריבער, דער גאַנצער שמוץ
פון שטאַט, ווערט אויפגעקאַכט אויף אַ רויכיקן פייער און, אָנגע-
זאַפט מיט בייזער שנאה, פליסט ער צוריק אַריין אין שטאַט. איך
האַב באַמערקט, ווי אין די דאָזיקע לעכער, ווהיזן דער יצר הרע
און דער אומעט פאַריאַגן די מענטשן, ווערן פון אומגעלומפערטע
ווערטער געשאפן רירנדיקע לידער וועגן צער און ליידן פון ליבע,
ווי עס ווערן געשאפן מיאוסע מעשיות וועגן דעם לעבן פון
„געבילדעטע מענטשן“; עס וואַקסט אויף אַ באַצויג פיל שנאה און
חזק צו דעם, וואָס איז פאַר זיי אומפאַרשטענדלעך. און געזען
האַב איך, ווי די „פריילעכע היילעך“ זענען די אונזערסיטעטן,
פון וואָנען מיינע חברים טראָגן אַרויס זייערע גיפטיקע תורות.

איך האָב צוגעקוקט, ווי די „פריילעכע היילעך“ באַוועגן
זיך איבער דער שמוציקער פאַדלאָגע, שאַרנדיק פיל מיט די פיס,
ווי העסלעך עס טרייסלען זיך זייערע אויסגעמאַגערטע קערפערס
צום טאַקט פון העם זלידעם האַרמאַניק-גערימפּל, אָדער פון דעם
דענערווירנדיקן באַמבלען פון דער צעבראַכענער פיאַניאַ. איך האָב
זיך צוגעקוקט און עס האָבן זיך דערוועקט ביי מיר עפעס אומקלאַרע,
נאָר אומרויקע רעיונות. פון אַלץ אַרום האָט געווייט מיט לאַנגוויילי,
פאַרסמענדיק די נשמה מיט אַן אָנמעכטיקן פאַרלאַנג ערגעץ-וווּ
אוועקצויגין, ערגעץ-וווּ באַהאַלטן זיך.

בשעת איך פלעג אין דער בעקעריי אָנהויבן דערציילן וועגן
דעם, אַז עס זענען פאַראַן מענטשן, וואָס זוכן אַן שום פניות די
וועגן פון פרייהייט און גליק פאַרן פאַלק — פלעגט מען צו מיר
טענהן:

— אָבער די היילעך, זעסטו, רעדן גאָר אַנדערש וועגן זיי!
און אַן רחמנות, מיט אַ צינישער בייזקייט, האָבן זיי פון מיר

חזק געמאכט. בין איך אָבער געווען אַ בייסיק הינטל, וואָס האָט זיך געהאַלטן נישט נאַרישער און דרייסטער פון די דערוואַקסענע הינט, — און האָב זיך אויך געקאַכט. אָנהויבנדיק צו פאַרשטיין, אַז די רעיונות וועגן לעבן זענען נישט ווייניקער שווער, ווי דאָס לעבן אַליין, האָט אָפּט ביי מיר זיך דערוועקט אין האַרצן אַ בייזע שנאה צו די געדולדיק-ליידנדיקע מענטשן, מיט וועלכע איך האָב געאַרבעט. דער עיקר טאַקע האָט מיך אויפגעברויזט זייער פעיקייט צו ליידן, זייער הכנעהדיקע האַפּנונגסלאַזיקייט, מיט וועלכער זיי פאַרטראַגן די חזקדיקע שגעונות פון דעם באַלעבאַס.

אָבער — ווי אויף צו להכעיס! — איז מיר גראַד אין די דאָזיקע שווערע טעג אויסגעקומען באַקאַנט צו ווערן מיט אַ גאַנץ נייער אידעע און, כאַטש זי איז מיר אַרגאַניש געווען גאַנץ פיינט-לעך, האָט זי מיך פּונדעסטוועגן שטאַרק צעטומלט.

אין איינע פון יענע שניי-זאָווערזכע-נעכט, ווען עס דוכט זיך, אַז דער בייז-וואַיענדיקער ווינט האָט צעריסן דעם גראַען הימל אויף פּיצלעך, און זיי שיטן זיך אויף דער ערד; באַגראַבנדיק זי אונטער קופּעס אייזיקן שטויב, און עס דוכט זיך, אַז עס איז געקומען אַ סוף צו אַלץ, וואָס לעבט אויף דער ערד: די זון אין אויסגעלאַשן און וועט שוין מער נישט אויפגיין, — אין אַזאַ נאַכט, אין דער וואַך פון מאסלעניצע, האָב איך זיך צוריקגעקערט פון די דערענקאַווס אין דער בעקעריי. איך האָב געשפּרייזט, פאַר-מאַכנדיק די אויגן, אַנטקעגן ווינט, דורך דעם מוטנעם זידן פו גראַען כאַאָס און פּאַזלינג — בין איך אַנידערגעפאַלן, אַנשטויסנדיק זיך אויף אַ מענטשן, וואָס איז געלעגן אין דער קווער אויפן זטראַטוואַר. מיר האָבן זיך ביידע דורכגעזידלט, איך — אויף רוסיש ער — אויף פראַנצויזיש:

— אַ, צום טייוול...

דאָס האָט דערוועקט מיין נייגיריקייט, איך האָב אים אויפ-געהויבן, געשמעלט אויף די פיס, — ער איז געווען פון קליינעם ווקס, אַ ליכטער, שטויסנדיק מיך, האָט ער צאָרנדיק געשריען:

— מיין הימל, אַ רוח זאַל אייך נעמען! גיט אַוועק דאָס הימל! איך — ווער פאַרפּוירן.

געפינענדיק אויפן שניי זיין היטל, האָב איך עס אָפגע-
טרייסלט און אָנגעטאָן אויף זיין צעקודלטן קאָפּ, ער האָט עס
אַבער אַראָפגעריסן פון קאָפּ און מאַכנדיק צו מיר מיטן הוט, האָט
ער אויף צוויי שפראַכן מיך געוידלט און געטריבן פון זיך:
— טראָג זיך אָפ!

פּלוצלינג האָט ער זיך אַ שטופּ געטון פאַרויס און דערטרונקען
געוואָרן אין דער קאַכעדיקער קאַשע. גייענדיק ווייטער, האָב איך
אים ווידער געטראָפּן — ווי ער איז געשטאַנען, די אַרעמס פאַר-
וואָרפן אַרום אַ הילצערנעם סלופּ פון אַן אויסגעלאָשענעם לאַמטערן
אין האָט גערעדט מיט האַרץ:

— לעבאַ, איך גיי צו גרוינט... אָ, לעבאַ...
אַפנים, ער איז געווען שיפור און וואָלט מסתמא געוויס
דערפּרוירן געוואָרן, ווען איך לאָז אים איבער אין דרויסן. איך
האָב אים געפּרעגט, וווּ ער וווינט?

— וואָס איז דאָס פאַר אַ גאַס? — האָט ער אויסגעשריען
מיט אַ וויינענדיקער שטים. — איך ווייס נישט ווהין צו גיין.
איך האָב אים אַרומגענומען ביי דער טאַליע און אוועקגע-
פירט, אויספּרעגנדיק אים, וווּ ער וווינט.

— אויף דער בולאַקע, — האָט ער געמורמלט, אויפציטערנ-
דיק — אויף דער בולאַקע... דאָרטן זענען — בעדער, — אַ הויז...
געגאַנגען איז ער נישט זיכער, זיך געפלאַנטערט און גע-
שטערט מיר אין גיין; איך האָב געהערט, ווי עס האָבן ביי אים
געקלאַפט די ציין.

— סי טיו סאווע — האָט ער געמורמלט, שטויסנדיק מיך
— וואָס רעדט איר?

ער האָט זיך אָפגעשטעלט, אויפגעהויבן די האנט און גע-
זאָגט דייטלעך, — און, ווי מיר האָט זיך אויסגעוויזן, מיט שטאַלץ
— סי טיו סאווע או זשע טע מען...

וואַקלענדיק, כמעט פאַלנדיק, האָט ער אַריינגערקט די
פינגער פון האנט זיך אין מויל אַריין. צוועצנדיק זיך, האָב איך
אים אַרומגענומען צו זיך אויפן רוקן און האָב אים אוועקגעטראָגן.

אין ער האָט, איינשפּאַרנדיק זיך מיט זיין מאָרדע אין מיין שיידל, געברומט:

— סי טו סאָווע אוי... אָבער איך ווער דאָך דערפּרוירן,

אַ, גאָט...

אויף דער בולאָקע האָב איך זיך קוים דערפּרעגט ביי אים— אין וועלכן הויז ער וווינט. ענדלעך זענען מיר אַריינגעקראָכן אין אַ פּירהויז פון אַ קליין צוגעבויט הייזל, וואָס איז געלעגן באַהאַלטן טיף אין הויף און אין וויכער פון שניי. ער האָט אָנגעטאַפט די טיר, האָט פּאַרויכטיק אָנגעקלאָפט און געציטערט:

— ש—ש! שטילער...

די טיר האָט געעפנט אַ פרוי אין אַ רויטן קאַפּאָט מיט אַן אָנגעצונדן לייכט אין האַנט. אָפּטרעטנדיק אונז דעם וועג, האָט זי זיך שווייגעדיק אָפּגערוקט אָן אַ זייט און, אַרויסנע- מענדיק פון ערגעץ אַ לאָרנעט, האָט זי מיך אָנגעהויבן באַקוקן. איך האָב איר געזאָגט, אַז ביי דעם מאָן זענען, דוכט זיך, פּאַרפּרוירן די הענט און מ'מוז אים אויסטון און אַריינ- לייגן אין בעט.

— אַזוי? — האָט זי געפּרעגט יוגנטלעך און קלינגנדיק.

— די הענט דאַרף מען אַריינלייגן אין קאַלטן וואַסער.

שווייגעדיק האָט זי אָנגעוויזן מיטן לאָרנעט אין ווינקל,—

דאָרטן איז אויפן מאָלבערט געשטאַנען אַ בילד— אַ טייך, בוימער. איך האָב פּאַרחידושט אָנגעקוקט דעם מאָדנע אומבאוועגלעכן פנים פון דער פרוי, און זי איז אוועק אין אַ ווינקל פון ציי- מער, צום טיש צו, אויף וועלכן עס האָט געברענט אַ לאָמפּ אונטער אַ ראָזן אַפּאַזשור, האָט זיך דאָרט צוגעזעצט און, נעמענדיק פון טיש דעם וואַלעט רויטס, האָט זי אים אָנגעהויבן באַקוקן.

— האָט איר נישט קיין בראַנפּן?— האָב איך הויך אַ פּרעג

געטון. זי האָט נישט געענטפּערט, פּאַנאָדערלייגנדיק די קאָרטן אויפן טיש. דער מענטש, וועלכן איך האָב געבראַכט צופּרוי, איז געזעסן אויף אַ שטול, נידעריק אַראָפּגעלאָזט דעם קאַפּ, מיט אַרונטערגעהאַנגענע רויטע הענט. איך האָב אים אוועקגע-

לײגט אויף דער סאָפּע און גאַרנישט פאַרשטייענדיק, פּונקט ווי אין ה'לום, האָב איך אים אָנגעהויבן אויסצוטון. די וואַנט, פאַר מײנע אויגן, איבער דער זאָפּע, איז אינגאַנצן געווען פאַרהאַן-גען מיט פּאַטאַגראַפֿיעס, צווישן זיי האָט טונקל געשימערט אַ גאַלדענער קראַנץ מיט ווייסע שלײפּן פּון אַ באַנד. אויף די עקן פּון באַנד איז מיט גאַלדענע אותיות געווען אויסגעדרוקט:

„דער אומפאַרגלייכלעכער דזשילדע“

— צו אַל די רוחות — שטילער! — האָט אַ קרעכץ געטון דער מענטש, ווען איך האָב אים אָנגעהויבן רײפּן די הענט. די פּרוי האָט אַרײנגעטון און שטום פּאַנאַנדערגעלײגט די קאַרטן. זי האָט אַ שאַרפּע נאַז, אַ פּויגלש פּנים, באַלײכטן דורך אַ פּאַר גרויסע אומבאַוועגלעכע אויגן. אָט האָט זי מיט אירע הענט פּון אַ האַלב-דערוואַקסן מײדל אויפגעשלאָגן אירע גראַע אויפגעבלאָזענע האַר, וואָס זעען אויס ווי אַ פאַרוק, און שטיל, אָבער קלײנענדיק געפרעגט:

— דו האָסט געזען מישען, זשאַרוזש!
זשאַרוזש האָט מיך אָפּגעשטויסן, האָט זיך שנעל אויפגע-
זעצט און אײלנדיק אַ זאַג געטון:

— ער איז דאָך אַוועקגעפאַרן קײן קיעוו...
— יאַ, אין קיעוו, — האָט די פּרוי איבערגעזחורט, נישט אַראָפּגעמענדיק די אויגן פּון די קאַרטן. און באַמערקט האָב איך, אַז איר שטים קלײנגט אײנטאַניק, אָן אויסדרוק.

— ער קומט אינגיכן צופאַרן...

— יאַ?

— א, יאַ! אינגיכן

— יאַ? — האָט איבערגעזחורט די פּרוי.

דער האַלב-אויסגעטוענער זשאַרוזש איז אַראָפּגעשפרונגען אויף דער פּאַדלֶאָגע און אין צוויי שריט האָט ער זיך אַ וואַרף געטון אויף די קני צו די פיס פּון דער פּרוי, רעדנדיק צו איר עפעס אויף פּראַנצויזיש.

— איך בין רויק. — האָט זי געענטפערט אויף רוסיש.

— איך — האָב פאַרבליאָנדזשעט, דו וויסט? אַ זאווערוכע, אַ שרעקלעכער ווינט, איך האָב געמיינט — איך ווער דערפרוירן. מיר האָבן אַביסל געטרונקען, — האָט זשאָרזש איילנדיק דער-ציילט, גלעטנדיק איר האַנט, וואָס איז געלעגן אויפן קני. ער איז געווען אַ יאָר פערציק, זיין רויט פנים מיט די גראַפּע ליפן און שוואַרצע וואַנצעס, האָט אויסגעזען דערשראָקן, באַאומרויקט, ער האָט שטאַרק געריפן די גרויע האָר אויף זיין קיי-לעכדיקן שאַרבן און האָט גערעדט וואָס ווייטער אַלץ ניקטערער. — מיר פאַרן מאָרגן אין קיעוו, — האָט געזאָגט די פרוי האַלב פּרעגנדיק, האַלב זיכער.

— יא, מאָרגן! און דו מוזט זיך אויסרווען. פאַרוואָס לייגסטו דין נישט? עס איז שוין זייער שפּעט...

— וועט ער היינט נישט קומען, מישע?

— אַ, ניין! אין זאווערוכע... לאָמיר גיין, לייג זיך...

נעמענדיק די לאָמפ פון טיש, האָט ער די פרוי אַריינגעפירט אין אַ קליינטשיק טירל הינטער דער פּיכער-שאַפּע. איך בין לאַנג געזעסן אליין, נישט קלערנדיק וועגן קיין זאַך, הערנדיק זיין שטייף הייזעריקלעך קול. האַריקע לאַפּעס האָבן זיך געשאַרט איבער די שויבן פון די פענסטער. אין אַ לושזע פון צעגאַנגע-נעם שניי האָט ציטעריק אָפּגעשיינט דער פּלאַם פּונם ליכט. דאָס צימער איז געווען פול אָנגעשטעלט מיט זאַכן און אָנגע-פילט מיט אַ מאַדנעם וואַרעמען ריח, וואָס האָט פאַרשליעפּערט דעם געדאַנק.

אַט איז וואַקלענדיק אַריינגעקומען זשאָרזש, האַלטנדיק אין האַנט די לאָמפ. דער אַבאַזשור האָט זיך, דריבנע גע-קלאַפּט אָנן גלאַז.

— זי האָט זיך געלייגט.

ער האָט אַוועקגעשטעלט די לאָמפ אויפן טיש, איז שטיין געבליבן אַ פאַרטראַכטער אין מיטן צימער און אָנגעהויבן ריידן, נישט קוקנדיק אויף מיר:

— נו, וואָס? אָן דיר, וואָלט איך, מסתמא, אומגעקומען...

אַ דאַנק ווער ביסטו?

ער האָט אָנגעפויגן דעם קאַפּ אויף אַ זייט. צוהאַרנדיק
צו איטלעכן שאַרף אין צווייטן צימער און אויפציטערנדיק.
— זי איז אייער פרוי? האָב איך שטיל אַ פּרעג געטון.
— מיין ווייב, אַלץ. דאָס גאַנצע לעבן! — האָט געזאָגט
דער מענטש אָפּגעהאַקט, נישט הויך, קוקנדיק צו דער פּאַד-
לאַגע, און ווידער אָנגעהויבן שטארק רייבן דעם קאַפּ מיט
די הענט.

— אפּשר אַ גלאָז טיי — האָ?

ער איז אוועק אַ צעשטרייטער צו דער טיר, איז אָבער
שטיין געבליבן, דערמאָנענדיק זיך, אַז די דינסט האָט זיך אי-
בערגגעסן מיט טיש און מ'האַט זי אוועקגעפירט אין שפיטאַל.
איך האָב אים פּאַרגעלייגט אָנצושטעלן דעם סאַמאָואַר,
ער האָט מספּים געווען, צושאַקלענדיק מיטן קאַפּ און, פּאַרגעסן-
דיק, קענטיק, אַז ער איז האַלב נאַקעט, און שלענדערנדיק
מיט די באַרוועסע פּיס איבער דער נאַסער פּאַדלאַגע,
האַט ער מיר אַריינגעפירט אין אַ קליין קוכל. דאָרט, אָנשפּאַרן-
דיק זיך מיט דער פּלייצע צום אויוון, האָט ער איבערגעהורט:
— אָן דיר — וואָלט איך דערפרוירן געוואָרן — אַ דאַנקו
און פּלוצלינג, אויפציטערנדיק, האָט ער מיך אָנגעקוקט
מיט ברייט פּאַנאָדערגעעפּנטע אויגן:

— וואָס וואָלט עס דעמאָלט געוואָרן מיט איר? אַ, גאָט...
קוקנדיק אין דער פינסטערער לאַך פון טיר, האָט ער
אויפּגיך, שטילערהייט געזאָגט:

— דו זעסט— זי איז אַ קראַנקע. אַ זון אירער, אַ מוויקער
האַט זיך דערשאָסן אין מאַסקווע, און זי וואַרט אַלץ אויף אים,
שוין באַלד צוויי יאָר...

שפּעטער, ביים טיי טרינקען, האָט ער, אָן צוזאַמענהאַנג,
מיט נישט קיין געוויינלעכע ווערטער, דערציילט, אַז די פרוי
איז אַ גוטבאַזיזערין, ער— אַ לערער פון געשיכטע, איז געווען
דער רעפּעטיטאָר פון איר זון, האָט ער זיך פּאַרלייבט אין איר,
און זי איז אוועק פון איר מאַן — אַ דייטש, אַ באַראָן, — זי
איז געווען אַן אָפּערע-זינגערין, זיי האָבן זייער גוט געלעבט.

נישט קוקנדיק דערויף, וואָס איר מאַן האָט אויף אַלערליי
אופנים זיך באַמיט צו פאַרביטערן איר דאָס לעבן.

דערצייילט האָט ער, פונקט ווי ער וואָלט געלייענט אַ נישט
דייטלעכן פתב, פאַרזשמורענדיק די אויגן, צוקוקנדיק זיך אָנ-
געשטרענגט אויף עפעס אין דער טונקלקייט פון דער שמוצי-
קער קיך, מיט דער צעפויילטער פאַדלאָגע ביים אויוון. זיך
בריענדיק און זופנדיק די טיי, האָט זיין פנים זיך גערונצלט,
די רויטע אויגן האָבן שרעקעדיק געפינטלט.

— דו — ווער ביסט? — האָט ער נאָכאמאָל געפרעגט. —
יאָ, אַ בייגל-בעקער, אַן ארבעטער. — מאַדנע, נישט ענלעך.
וואָס זאָל דאָס באַדייטן?

זיינע רייד האָבן געקלונגען אומרויק, ער האָט געקוקט
אויף מיר מיט אומצוטרוי, מיט אַ בליק פון אַ גערודפטן.
איך האָב אים קורץ דערצייילט וועגן זיך.
— אזוי גאר? — האָט ער שטיל אויסגעשריען — יאָ, אזוי

גאַר...

און פּלוצלינג איז ער לעבעדיקער געוואָרן און געפרעגט:
— דו קענסט די מעשה וועגן „דעם מאוסן ענטלעע“?
האָסט געלייענט?

זיין פנים האָט זיך צעקרומט, ער האָט אָנגעהויבן רעדן
מיט צאָרן, אריינברענגענדיק מיך אין פאַרוונדערונג מיטן
אומנאַטירלעכן קוויטש פון זיין הייזעריקן קול.

— די דאָזיקע מעשה — פאַרכאפט! אין דיינע יאָרן האָב
איך אויך אַ טראַכט געטון — אפשר בין איך אַ שוואַץ? און —
אַט... כ'האָב געזאָלט גיין אין דער אַקאדעמיע—און בין אוועק
אין אוניווערסיטעט. דער פּאָטער—אַ גלח — האָט זיך אָפּגעזאָגט
פון מיר. האָב געשטודירט אין פאַריו — די געשיכטע פון די
אומגליקן פון דער מענטשהייט — די געשיכטע פון פּראַגרעס.
איך האָב געשריבן, יאָ, אַ, ווי דאָס איז אַלץ...

ער איז אַרויפגעשפרונגען אויפן שטול, זיך צוגעהאַרכט
און דערנאָך געזאָגט צו מיר:

— דער פּראַגרעס—דאָס איז אַן אויסגעטראַכטע זאך, צו

טרייסטן זיך אַליין! דאָס לעבן איז נישט קלוג. אָן א זין. אָן קנעכטשאַפט — איז נישט מעגלעך קיין פראַגרעס, אויב די מערהייט גיט זיך נישט אונטער דער מינדערהייט — מוז די מענטשהייט פאַרבלייבן אויפן אַלטן וועג. וועלנדיק פאַרלייכטערן אונזער לעבן, אונזער אַרבעט, פאַרשווערן מיר עס אַלץ מער, פאַרגרעסערן אונזער אַרבעט. די פאַבריקן און מאַשינעס דינען נאָר דערצו, כדי צו שאַפן נאָך מאַשינעס. דאָס — איז נאַריש. עס ווערן אַלץ מער אַרבעטער, און נויטיק איז בלויז דער פויער, דער פראָדוצירער פון ברויט. ברויט — דאָס איז אַלץ, וואָס מען דאַרף נעמען מיט מי ביי דער נאַטור. וואָס ווייניקער דער מענטש דאַרף — אַלץ גליקליכער איז ער, וואָס מער מיר פאַרלאַנגען — אַלץ ווייני-קער פרייהייט.

עס קאָן זיין — נישט די דאָזיקע ווערטער, נאָר טאַקע אַט די באַטויבנדיקע געדאַנקען האָב איך דאָס ערשטע מאָל געהערט, און באַזונדערס נאָך אין אַזאַ שאַרפער, נאַקעטער פאַרם. אויפ-קוויטשנדיק פון אויפּרעגונג, האָט דער מענטש שרעקנדיק געווענדט זיין בליק צו דער טיר, וואָס פירט אין די אינעווייניקסטע צימערן, האָט אַ רגע זיך צוגעהאַכט צו דער שטיקלייט אין ווידער, כמעט מיט רציחה, געשעפטשעט:

— שטעל זיך פאַר— יעדער מענטש דאַרף נישט פיל האָבן:

אַ שטיקל ברויט און אַ פרוי...

ווען ער האָט אָנגעהויבן צו רעדן וועגן דער פרוי מיט אַ סודותדיקער שטיקלייט, מיט ווערטער, וועלכע איך האָב נישט גע-קענט, מיט פערזן, וואָס איך האָב נישט געלייענט, — האָט ער מיר פלוצלינג אויסגעוויזן, ווי דער גנב באַשקין.

— בעאַטריטשע, פיאַמעטאַ, לאַאָראַ, נינאַן — האָט ער גע-שעפטשעט אומבאַקאַנטע פאַר מיר נעמען, און דערציילט האָט ער וועגן עפעס פאַרליבטע מלכים, דיכטער, האָט געלייענט פראַנצויז-שע געדיכטן, אַפּקלאַפנדיק די ריטמען מיט דער דינער, ביזן עלני-בויגן נאַקעטער האַנט.

— „די ליבע און דער הונגער רעגירן מיט דער וועלט.“ האָב איך געהערט, ווי ער שעפטשעט היציק, און האָב זיך דער-

מאנט, אז די דאזיקע ווערטער זענען געדרוקט אויף דעם טיטל-
בלאט פון דער רעוואָלוציאָנערער בראַשור „דער קיניג הונגער“, —
דאָס האָט זיי אין מינע אויגן צוגעגעבן אַ באַזונדערע חשיבות.
— מענטשן זוכן זיך צו פאַרגעסן, מענטשן זוכן טרייסט, אָבער
נישט — קיין תורה!

דער דאָזיקער געדאַנק האָט מיך שוין ענדלעך אינגאַנצן
איבערראַשט.

איך בין אַוועק פון קיך אינדערפרי — אויפן קליינעם וואַנט-
זיגערל איז געווען עטלעכע מינוט נאָך זעקס — איך האָב געשפּרייזט
אין דער גרויער טונקלקייט איבער די קופּעס שניי, צוהערנדיק זיך
צו דעם וואַיען פון דער זאַווערוכע און דערמאַנענדיק זיך די צאַרני-
קוויטשערייען פון דעם צעבראַכענעם מענטשן און געפילט האָב איך,
אַז די ווערטער זיינע זענען מיר עפעס שטיין געבליבן אין האַלץ
און שטיקן מיך. עס האָט זיך נישט געוואָלט אַריינגיין אין דער
בעקערריי, אַנקוקן די מענטשן אין, טראַגנדיק אויף זיך אַ קופּע מיט
שניי, האָב איך זיך געשלעפט איבער די גאַסן פון דער טאַטעריי-
שער פּאַרשטאַט, ביז ס'איז געוואָרן ליכטיק און צווישן די כוואַ-
לעס שניי האָבן זיך אָנגעהויבן אַרויסטוקן די געשטאַלטן פון די
שטאַט-איינוווינער.

מער האָב איך קיינמאָל נישט געטראַפן דעם לערער און האָב
אויך קיין חשק נישט געהאַט צו באַגעגענען אים. שפעטער אָבער
האַב איך נישט איינמאָל געהערט שמועסן וועגן דעם אומזין פון
לעבן און דער אומניצלעכקייט פון דער אַרבעט, — גערעדט האָבן
עס עם-הארצים וואַנדערער, שלעפּערס אָן אַ דאָך איבערן קאַפּ,
„טאַלסטאַוזעס“ און הויך-קולטורעלע מענטשן. עס האָט גערעדט
וועגן דעם אַ קלויסטער-מאַנאַך, אַ מאַגיסטער פון גייסטלעכע למודים,
אַ כעמיקער, וואָס אַרבעט ביי אויפרייס-מאַטעריאַלן, אַ ביאָלאָג, אַ נע-
אַוויטאַליסט און א סך אַנדערע. נאָר די דאָזיקע אידעען האָבן שוין
נישט געמאַכט אויף מיר אַזאַ שטאַרקן רושם ווי דאַמאַלסט, ווען איך
בין מיט זיי אַקאַרשט באַקאַנט געוואָרן.

און דאָ ערשט, מיט אַ יאָר צוויי צוריק, — דרייסיק יאָר נאָך
דעם ערשטן שמועס אויף דער דאָזיקער טעמע, — האָב איך אומ-

געריכט דערהערט די זעלביקע געדאנקען און מיט די אייגענע ווער-
טער פון מיינעם אן אלטן באקאנטן ארבעטער.

אינמאל האבן מיר זיך אזוי אָפּנהאַרציק דורכגערעדט אין
דער דאָזיקער מענטש-א, „פּאַליטישער קאַך-לעפּל“, ווי ער האָט, נישט-
פּריילעך שמייכלענדיק, זיך אַליין גערופּן, האָט מיר, מיט אַ ספּע-
ציפּיש רוסישער אומדערשראַקענער אויפּריכטיקייט געזאָגט.

— א. א. מ. — ליבער, איך דאַרף גאַרנישט, אויף פּפרות דאַרף
מען דאָס אַלץ — די אַקאַדעמיעס, די וויסנשאַפטן, אעראַפּלאַנען, —
אַלץ איז איבעריק! דאַרפן דאַרף מען בלוזן אַ שטילן ווינקל און —
אַ ווייב; קושן זי ווען מען וויל און זי זאָל דיר זיין איבערגעגעבן
ערלעך — מיט לייב און לעבן, — אַט וואָס! איר — דענקט מעשה-איני-
טעליגענט, איר זענט שוין נישט קיין אינוועריקער, נאָר אַן אַפּגע-
סמטער מענטש, ביי אייך שטייען די אידעען העכער פאַר די מענ-
טשליך, איר טראַכט אויפן יידישן שטייגער: דער מענטש — איז
באַשאַפן פאַרן שבת?

— די יידן האַלטן נישט אזוי...

— דער רוח ווייס זיי, ווי זיי האַלטן, — אַ פינטער פּאַלץ —
האַט ער געענטפערט, אַריינשליידערנדיק דעם מונדשטיק פון אַפּפּי-
ראָס אין טייך אַריין און נאָכקוקנדיק אים מיט די אויגן.
מיר זענען געזעסן ביי ברעג פון דער נעוואַ, אויף אַ שטיי-
נערנער באַנק, אין אַ האַרבסטיקער לבנה-נאַכט, ביידע צעבראַכענע
פון אַ טאָג אומנוצלעכע אויפּרעגונגען, פון עקשנותדיקן, נישט-
הצלחהדיקן פארלאַנג אויפּצוטון עפעס גוטס און נוצלעכס.

— איר זענט מיט אינו, אָבער — נישט קיין אינוועריקער, אַט
וואָס איך זאָג, — האָט ער גערעדט ווייטער פאַרטראַכט אין זיך אין
שטיל. — די אינטעליגענטן איז אַנגענעם זיך צו באַאמרויקן, נאָך
פון אַלטע צייטן אָן האָבן זיי געהאַט אַ נטיה צו בונטן. פונקט
ווי קריסטוס איז געווען אַ אידעאָליסט און האָט געהעצט צום אויפ-
שטאַנד צוליב הימלישע צוועקן, — אזוי העצט די גאַנצע אינטעלי-
גענץ צוליב אַן אומאַפּיע, העצן העצט — דער אידעאָליסט, און מיט
זיי צוזאַמען גייען אַלע שליםזלס, אויסוורפן, ליידאַקעס, און אַלע —
פון ביזער רשעות, ווייל זיי זעען, אַז ס'איז נישטאַ פאַר זיי קיין

אַרט אין לעבן. דער אַרבעטער בוינטעוועט פאַר דער רעוואָלוציע, ער מוז אויסקעמפן פאַר זיך די ריכטיקע פאַרטיילונג פון די אַרבעטס-פראָדוקטן. פאַרכאַפנדיק, ענדלעך, אינגאַנצן די מאַכט, — מיינט איר, זיי וועלן מסכים זיין אויף אַ מלוכה? בשום אופן נישט! זיי וועלן זיך צעלויפן, און יעדערער פון זיי וועט אויף זיין אייגענער ריזיקע זיך שאַפן אַ רויק ווינקעלע...

— די טעכניק, זאָגט איר? אַט זי טאַקע פאַרציט נאָך ענגער דעם שלייף אויף אונזער האַלז, און בינדט אונז נאָך פעסטער. ניין, באַפרייען מוז מען זיך פון צופיל אַרבעט. דער מענטש וויל רוב די פאַבריקן און די וויסנשאַפטן וועלן קיין רוב נישט ברענגען. איין מענטש דאַרף ווייניק האַבן. צו וואָס זאָל איך בויען שטעט, אז איך דאַרף נאָר האַבן אַ קליין הייזל דאַרט, וווּ מען וווינט אין קיפּעס — דאַרט דאַרף מען שוין וואסער-לייטונגען, קאַנאַליזאַציע און עלעקטריע. פרויבירט אָבער לעבן אָן דעם, — ווי גרינג עס וועט זיין! ניין, מיר האַבן אַ סך איבעריקע זאַכן, און דאָס קומט אַלץ — פון דער אינטעליגענץ, דעריבער זאָג איך טאַקע: די אינטעליגענץ — איז אַ שעדלעכער קלאַס מענטשן.

איך האָב געזאָגט, אַז קיינער איז נישט אימשטאַנד אַזוי טיף און גרינטלעך צו מאַכן פון לעבן אַן אומזין, ווי מיר רוסן.

— דאָס פרייסטע פאַלק לויט זיין גייסט, — האָט געשמייכלט מיין חבר. — נאָר, — זענט נישט ביזו, איך דענק ריכטיק, אַזוי דענקען מיליאנען פון אונז, זיי קענען נאָר נישט אַרויסריידן... מען דאַרף דאָס לעבן פשוטער אַיינאַרדנען, דאָן וועט עס זיין באַרמהערציקער צו די מענטשן...

דער דאָזיקער מענטש איז קיינמאָל נישט געווען קיין „טאַל-סטאַוועץ“, האָט נישט אַרויסגעוויזן קיין נייגונג צו אַנאַרכיזם, — איך קען גאַנץ גוט די געשיכטע פון זיין גייסטיקער אַנטוויקלונג. נאָכן שמועס מיט אים, האב איך נישט ווילנדיק אַ טראַכט געטון: און ווי איר, אויב אין דער אמתן פאַרטראַגן די מיליאנען רוסישע מענטשן אַט די יסורים פון דער רעוואָלוציע, בלויז צוליב דעם, ווייל טיף אין האַרצן טרייסטן זיי זיך מיט דער האַפנונג אויסגע-לייזט צו ווערן פון דער אַרבעט? מינימום פון אַרבעט — און אַ מאַק-

סימיוס פון הנאה, דאָס פאַרכאַפּט אין לאַקט זייער, ווי אַלץ, וואָס קאָן נישט מקוים ווערן, ווי יעדער אומאַפיע.

און אויפן זינען זענען מיר אַרויף איבסענס פערון:

בין איך אַ קאַנסערוואַטיסט? אַ, ניין!

איך בין אַלץ דערוועלבער, ווי איך בין געווען. —

כ'האַב נישט ליב איבערשטעלן פיגורן,

נאָר—אינגאַנצן צעוואַרפן דאָס שפיל.

איך געדענק נאָר איין רעוואַלוציע, —

די קליגסטע פאַר אַלע פון שפעטער,

און וואָלט אַלץ פאַרניכטן געקאָנט —

פאַרשטייט זיך, דעם וועלט-מבול, מיין איך.

נאָר — מ'האַט דעם טייוול אויך דאָן אָנגעפייפּט! —

איר ווייסט—נח איז געוואָרן דיקטאַטאָר.

אַ, אויב מ'קאָן עס נאָר ערלעכער מאַכן,

בין איך גרייט אייך צו קימען צו הילף, —

איר פאַמיט זיך נאָר וועגן אַ וועלט-מבול,

און איך—וועל שוין גערן די תיבה אויפרייסן!

דערענקאָוס געוועלבל האָט געטראָגן אַ נישטיקע הכנסה, און די צאָל מענטשן אין „עסקימלעך“, וואָס האָבן זיך גענויטיקט אין מאַטעריעלער הילף, — זענען אַלץ גצוואַקסן.

— מ'דאַרף עפעס פאַלן אויף אַן המצאה, — פלעגט זאָגן אַנדריי, ציפּנדיק פאַרוואַרגט דאָס בערדל און האָט דערביי שולדיק געשמייכלט און שווער געזופּצט.

מיר האָט זיך געדיכט, אַז דער דאָזיקער מענטש האָלט זיך פאַרמשפט אויף אייביקע קאַטאַרגע לטובת די מענטשן און, כאַטש ער האָט מקבל געווען באהבה די שטראַף, פּונדעסטוועגן דראָט זי אים צייטנווייז.

נישט איינמאָל האָב איך אים, מיט פאַרשיידענע ווערטער,

געפרעגט:

— צוליב וואָס טוט איר דאָס?

נישט פאַרשטייענדיק, קענטיק, מיינע פראַגן, פלעגט ער אויף דער פראַגע — צוליב וואָס? — ריידן לאַנג מיט אַ האַרבן בוך- לשון וועגן דעם שווערן לעבן פון פאַלק, וועגן דער נויטיקייט פון בילדונג און וויסן.

— ווילן די מענטשן — זוכן זיי וויסן?

— נוי, ווי, דען? געוויס! אַט איר — ווילט דאָך?

יא, איך — האָב געוואָלט. נאָר — איך האָב געהאַלטן אין

זינען די ווערטער פון דעם לערער פון געשיכטע:

— „מענטשן זוכן זיך צו פאַרגעסן, זוכן טרייסט, אָבער —

נישט קיין וויסן.“

פאַר אַזעלכע שאַרפע אידעען — איז די באַגעגעניש מיט

זיבצן-יעריקע שעדלעך, פון די דאָזיקע באַגעגענישן ווערן די אידע-

ען אַפגעטעמפט און די מענטשן קומט אויך דערפון נישט צו.

מיר האָט זיך אָנגעהויבן דוכטן, אַז איך פלעג שטענדיק

באַמערקן איין און דאָס זעלביקע: מענטשן געפּעלן אינטערעסאַנטע

דערציילונגען נאָר דערפאַר, וואָס עס גיט זיי די מעגלעכקייט אויף

אַ וויילע צו פאַרגעסן זייער שווערן, טאַג-טעגלעכן לעבן. וואָס מער

די מעשה איז אויסגעטראַכט, אַלץ ליהוטער הערט מען זי. דאָס

אינטערעסאַנטע בוך איז יענץ, ווועס געפינען זיך אַ סך שיינע אויס-

געטראַכטע מעשיות. הקיצור — איך בין געשווימען אין אַ רויכיקן נעפל.

דערענקאָוו האָט געפלאַנעוועט צו עפענען אַ בעקעריי. איך

געדענק — ס'איז געווען גענוי אויסגערעכנט, אַז די דאָזיקע אויג-

טערבעמונג דאַרף טראַגן נישט ווייניקער, ווי פינף און דרייסיק פראַ-

צענט הכנסה פונם ריבל. איך האָב געזאָלט זיין דעם בעקערס אַ גע-

הילף און ווי „אַן אייגענער מענטש“ אַכטונג געבן, אַז אַט דער

בעקער זאָל נישט גנבענען קיין מעל, קיין אייער, פוטער און אויס-

געבאַקטע סחורה.

און אַז האָב איך זיך איבערגעקליבן פון גרויסן שמוציקן קעלער

אין אַ קלייניקן, אַ ריינערן, — די זאָרג וועגן רייניקייט איז געלעגן

אויף מיר. אָנשטאַט אַ קאַמפּאַניע פון פערציק מאַן, האָב איך פאַר

זיך געהאַט גאַר איינעם, — מיט גרויע שלייפן, מיט אַ שפיציק

בערדל, מיט א טרוקן, פארויכערט פנים, מיט טונקעלע פארהלום-
טע אויגן און א מאדנעם מויל-א קליינינקער, ווי אן אַקן. די
ליפן ווייכע, גראַפּע און אַזוי צוזאַמענגעלייגט, ווי ער וואָלט בדעה
געהאַט זיך קושן. און עפעס לעכערלעכס לייכט זיך אין דער טי-
פעניש פון זיינע אויגן.

געווענלעך, האָט ער געגנבעט, — שוין אין דער ערשטער
נאַכט פון זיין אַרבעט האָט ער אָפּגעלייגט אין אַ זייט אַ צענדליק
אייער, אַ דריי פינט מעל און אַ היפש שטיקל פוטער.

— אַ דאָס — צו וואָס דאַרף מען?

— אַ דאָס דאַרף מען פאַר אַ מיידל, — האָט ער פריינטלעך
געזאָגט, קנייטשנדיק מיט דער נאָז, און האָט צוגעגעבן: — אַ וויל
מיידעלע!

איך האָב אים פּרובירט איבערצייגן, אַז גנבענען איז אַ זינד.
אַבער — צי איז מײַן פּת-הדבור געווען צו שוואַך, אָדער איך
בין אַליין געווען צו ווייניק זיכער אין דעם, וואָס איך האָב אים
געוואָלט דערווייזן — מיינע רייד האָבן קיין פעולה גישט געהאַט.

ליגנדיק אויף דער דייזשע טייג און קוקנדיק דורכן פענ-
סטער אויף די שטערן, האָט דער בעקער פּאַרווונדערט געמורמלט:
— מיך — לערנט ער! אוודאי דאָס ערשטע מאָל און — פאַר-
טיק — ער לערנט שוין! און אַליין איז ער דריי מאָל יונגער פאַר
מיר. צום לאַכן, באמת...

ער האָט באַקוקט די שטערן און געפרעגט:

— מיר דוכט, — ווי איך וואָלט זיך שוין איינמאָל ערגעץ
געזען, — דו האָסט ביי עמעצן געאַרבעט? ביי סעמאַנאָון? דאַרט,
וואו מען האָט געפונטעוועט? אַזוי. נו, הייסט עס, איך האָב זיך
אין חלום געזען...

אין עטלעכע טעג אַרום האָב איך באַמערקט, אַז דער דאָזי-
קער מענטש קאָן מי יודע וויפיל שלאָפן און ווי עס לאָזט זיך,
אַפילו שטייענדיק אָנגעשפּאַרט אָן דער לאַפּאַטע. איינשלאָפנדיק
פלעגט ער אויפהויבן די ברעמען, און זיין פנים פלעגט זיך דערביי
משונהדיק ענדערן, באַקומענדיק אַן איראַניש פּאַרווונדערטן אויס-
דרוק. זיין ליבסטע טעמע צום רעדן, זענען געווען מעשיות וועגן

אוצרות און חלומות. ער פלעגט מיט א זיכערקייט זאָגן:
 — די ערד זע איך דורך אין דורך, און אינגאנצן איז
 זי, ווי אַ פּיראַג, אָנגעפּילט מיט אוצרות; קעסלען מיט געלט,
 קאסטנס מיט טעפּ זענען אומעטום איינגעגראָבן. עס האָט שוין
 נישט איינמאל פּאסירט, אַז איך זע אין חלום אַ באַקאַנט אָרט, —
 למשל, די באַד, און אין אַ ווינקל דערביי איז איינגעגראָבן אַ
 קאסטן מיט זילבערנע פּלום. איך האָב זיך אויפגעכאַפט און
 בין אין דער נאַכט אַוועק גראָבן, אויסגעגראָבן אויף אַן אַר-
 שין אַנדערטהאַלבן — ערשט — איך זע: קוילן און אַ הינטישער
 שאַרבן. אָט, וואָס — איך האָב געפונען!... פּלוצלינג — טראָן — אַ שויב
 צעשפּרינגט אויף פּיצלעך, און איינע שרייט מיט משונהדיקע
 קולות: קאַראָל, גנבים געוויינלעך — בין איך אַנטלאָפּן, וון
 נישט, וואָלט מען מיך צעממיתט. צום לאַכן, באמת...
 איך הער אָפט דאָס וואָרט, צום לאַכן! — אָבער איוואַן
 קאָזמיטש לטאָנין לאַכט נישט, נאָר מיט אַ שמייכל. פאַרשמורג-
 דיק די אויגן, קנייטשט ער איין די אויבערשטע טייל פון דער
 נאָז, צעעפּנענדיק ברייט די נאָז-לעכער.
 די חלומות זיינע — זענען נישט איבעריק המצאהדיק. זיי
 זענען פונקט אַזוינע אומעטיקע און נאַרישע, ווי די ווירקלעכע-
 קייט, און איך פאַרשטיי נישט, פאַרוואָס ער פלעגט וועגן זיי-
 נע חלומות דערציילן מיט אַזאַ התפעלות, נאָר וועגן דעם,
 וואָס טוט זיך אַרום אים — האָט ער נישט ליב געהאַט צו רעדן?
 די גאַנצע שטאָט קאָכט: עס האָט זיך דערשאַסן תּיכּף
 נאָך דער חופּה די טאַכטער פון אַ רייכן טייטסוחר, וועלכע מען
 האָט איבערגעוואַלד חתונה געמאַכט. נאָך דער לוייה איז געגאַנגע-
 גען אַ מחנה יוגנט פון עטלעכע טויזנט מאַן, ביים קבר האָבן
 סטודענטן געהאַלטן רעדעס, די פּאָליציי האָט זיי פּאַנאַנדער-
 געטריבן. אין דעם קליינעם געוועלכע ביי דער בעקעריי שריי-
 ען אַלע וועגן דער דאָזיקער דראַמע, דאָס צימערל, וואָס הינט-
 טערן געוועלכע, איז אָנגעפאַקט מיט סטודענטן, צו אונז אין קע-
 לער — דערגייען אויפגערעגטע קולות, שאַרפע ווערטער.
 — צו ווייניק האָט מען דאָס דאָזיקע מיידל געריסן פאַר

די צעפ, — זאזט לױטאָנין און תיכף נאָכדעם איז ער מיר מודיע:
— חלומט זיך מיר — איך כאָפּ קאָרעסלעך אין טייכל,
פּלוצלינג— אַ פּאָליציאַנט, שטיי, ווי האָסט עס די העזה? אַנטלױפן
נישטאָ ווױהין, האָב איך זיך אַראָפּגעלאָזן אונטערן וואַסער און
זיך אויפגעכאַפט...

נאָר, הגם ער איז נישט געווען אין די גרענעצן פון דער
ווירקלעכקייט, — האָט ער פונדעסטוועגן אינגיכן דערפילט, אַז
אין דער בעקעריי קומט פאָר עפעס אויסערגעוויינלעכט: אין
געשעפט אַרבעטן פאַרקויפערײַנס, וואָס זענען נישט פעיק דער-
צו, מיידלעך, וואָס לײענען ביכלעך, — דעם באַלעבאָס אַ שוועס-
טער און אַ חבּרטע אירע— אַ גרויס מיידל מיט ראָזע באַקן און
פריינטלעכע אויגן. עס קומען סטודענטן, זיצן לאנג אין הינ-
טערשטן צימער פון געשעפט און שרייען, אָדער סודען זיך
וועגן עפעס. דער באַלעבאָס קומט זעלטן, און איך— „דער גע-
הילף“— בין אזוי צו זאָגן דער אויפזעער אויף דער בעקעריי.

— ביסט אַפנים דעם באַלעבאָס אַ קרובו— פרעגט לױטאָ-
נין. אָדער, אפשר, ביסטו זיינס אַ קינפטיקער איידעם? ניין? צום
לאַכן, באמת נאָר— צוליב וואָס שלעפן זיך אַהער די סטודענטן?
צוליב פרייליינס... נו, יאָ... דאָט קאָן זיין... הגם די מיידלעך
זענען נישט קיין איבעריקע יפה פיות... די סטודענטלעך דאָרט
עסן, מסתמא, מער בולקעס, ווי זיי פאַרנעמען זיך מיט די פרייליינס...
פמעט יעדן טאָג, אַ זייגער פינף = זעקס אינדערפרי, קומט
צו אויפן גאַס צום פענסטער פון דער בעקעריי אַ קורץ-פיסיק
מיידל, וואָס זעט אויס, ווי צונויפגעלייגט פון פאַרשידענע
האַלב-קויליין, זי איז ענלעך צו אַ זאַק אַרבוזן. אַראָפּלאָזנדיק די
נאַקעטע פיס אין גרוב פאַרן פענסטער, רופט זי גענעצנדיק:

— וואַניאַ

אויפן קאַפּ טראָגט זי אַ בונט טיכל, פון וואַנען עס קריכן
אַרויס געקרויזטע בלאַנדע האָר, באַשיטנדיק מיט קליינע
רינגלעך אירע רויטע, ווי באַלן אָנגעבלאָזענע באַקן, דעם ני-
דעריקן שטערן, קיצלענדיק די האַלב-פאַרשלאָפּענע אויגן. זי
שאַרט פויל אָפּ די האָר מיט אירע קליינע הענט, די פינגער

זענען שפילעוודיק פאנאנדעגעשפרייט, ווי ביי א קימפעט-קינד. אינ-
טערעסאנט — וועגן וואָס קען מען רעדן מיט אַזאַ מיז מיידל.
איך וועק אויף דעם בעקער, ער פרעגט זי:

— געקומען?

— זעסט דאָך.

— געשלאָפֿן?

— נו, ווי דען?

— וואָס האָסטו געזען אין חלום?

— איך געדענק נישט...

שטיף איז אין שטאַט. איבעריקנס— ערגעץ-ווי שאַרט אַ סטרוזש
אַ בעזעם, עס צוויטשערן די אַקאַרטש = אויפגעוואַכטע וואָ-
ראַבייטשקעס. אָן די שוויבן פֿון די פענסטער שפאַרן זיך
אַן די וואַרעמינקע שטראַלן פֿון דער אויפגייענדיקער זון. איך
האַב זייער אַ הנאה פֿון די דאָזיקע פאַרחלומטע באַגינענס פֿון
טאָג. אַרויסרוקנדיק אין פענסטער די האַריקע האַנט, טאַפט
דער בעקער דעם מיידלס פיס, זי בלייבט גלייכגילטיק צו דער
אונטערזוכונג, אָן אַ שמיכל פֿינטלנדיק מיט די שעפּסענע אויגן.
— פעשקאָו, נעם אַרויס דאָס מילכיגע געבעקס, ס'איז צייט!
איך נעם אַרויס פֿון אויוון די אייזערנע בלעכן, דער בע-
קער כאַפט פֿון זיי אַראָפּ אַ צענדליק פּוטער-זעמל, שטרודל,
פֿלעצלעך, אַריינוואַרפֿנדיק זיי אין דעם מיידלס שויס, און זי,
וואַרפֿנדיק דעם הייסן פּוטער-זעמל פֿון איין האַנט אין דער צווייטער,
בייסט אים מיט געלע ציין פֿון אַ שעפּס, ברייט זיך, קרעכצט
בייז און ברומט.

דער בעקער קלייבט פֿון איר נחת און זאָגט:

— לאַז אַראָפּ דאָס קלייד, דו חצופה איינע...

און ווען זי גייט אַוועק, נעמט ער זיך איבער פֿאַר מיר:

— האָסט געזען? ווי אַ שעפּסעלע, אינגאַנצן אין גרייזלעך.

איך, ברודער, בין אַ זויבערער מענטש, כ'האַב נישט צו טון מיט

קיין ווייבער, נאָר מיט מיידלעך. זי איז ביי מיר — די דרייצן-

טע. ניקיפֿאַריטשעס אַ טויף-טאַכטער.

הערנדיק זיינע התפעלותדיקע רייד, טראכט
איך ביי זיך:

— זאל איך — אויך אזוי לעבן?

נאכדעם, ווי איך האָב אַרויסגענומען דאָס ווייס ברויט פון אויוון, לייג איך אַרויף אויף אַ לאַנגער ברעט אַ צען-צוועלף לאַבנס און טראָג עס געשווינט אין דערענקאָוס געוועלב אַריין, און קומענדיק צוריק, לייג איך אָן אַ פּוּלן צוויי-פּוּדיקן קויש מיט בולקעס און זעמל און לויף אין דער גייסטלעכער אַקאדעמיע, פּדי צו קומען אין דער צייט צום פּרישטיק-טיי ביי די סטודענטן. דאָרט, אין אַ גערוימען עס-צימער, שטיי איך ביי דער טיר, באַזאָרגנדיק די סטודענטן מיט בולקעס און זעמל, „אויף אַ ביכל“ און „פאַר מוזמנים“, — איך שטיי און הער מיך צו צו די וויפּוּחים וועגן טאַלסטאַיען; — איינער פון די פּראָפּעסאָרן פון אַקאדעמיע — גוסעו — לעו טאַלסטאַיס אַ דם שונא. אַמאָל ליגן ביי מיר אין קויש אונטער די בולקעס ביכלעך און איך מוז זיי אומבאַ-מערקטערהייט אַריינרוקן דעם אָדער יענעם פון די סטודענטן. אַפּטמאָל — באַהאַלטן סטודענטן ביכער און צעטעלעך ביי מיר אין קויש.

איין מאָל אין וואָך לויף איך נאָך ווייטער — אין „משוגעים הויז“, וווּ דער פּסיכיאַטאַר בעכטערעו האָט געלייענט זיינע לעקציעס, דעמאָנסטרירנדיק דערביי קראַנקע. איינמאָל האָט ער געוויזן פאַר די סטודענטן איינעם אַ קראַנקן, וואָס ליידט אויף דער מאַניע פון גרויסקייט. און בשעת אין טיר פון דער אוידיטאָריע האָט זיך באַוויזן דער לאַנגער מענטש, אַג-געטון אין ווייסן, אויפן קאַפּ אַ מיך, וואָס האָט אויסגעזען ווי אַ זאָק, האָב איך נישט ווילנדיק אַ שמייכל געטון, נאָר ער, אַפּשטעלנדיק זיך אַ וויילע נעבן מיר, האָט מיר אַריינגעקוקט אין פנים, און איך בין אַפּגעשפרונגען, אזוי ווי ער וואָלט מיר אַ זעץ געטון אין האַרצן מיטן שוואַרצן, נאָר ברענעדיקן שאַרף פון זיין בליק. און די גאַנצע צייט, וואָס בעכטערעו האָט מיט דרך-אַרץ געשמועסט מיטן קראַנקן, צופּנדיק דערביי זיין באַרר, האָב איך שטילערהייט געגלעט מיין פנים, ווי אַפּגעברייט מיט

הייסן שטויב.

דער קראנקער האָט גערעדט מיט אַ טעמפן באַס, ער האָט
עפּעס געפּאָדערט, אימהדיק אויסציענדיק דורכן אַרבל פּון כאַ-
לאַט זיין לאַנגע האנט מיט די לאַנגע פינגער, און מיר האָט
זיך געדוכט, אַז דער גאַנצער קערפּער זיינער ציט זיך אומנאַ-
טירלעך אויס, וואַקסט אומענדלעך און אָט מיט דער דאָזיקער
טונקעלער האַנט, וועט ער, נישט רירנדיק זיך פּון אַרט, מיך
דערגרייכן און אַ פּאָק טון ביים האַלז. דראַענדיק און הערשע-
ריש האָט געפינקלט פּון די פינסטערע לעכער פּון זיין קנאַ-
כיקן פנים דער דורכדרינגענדיקער בליק פּון זיינע שוואַרצע
אויגן. — צוויי צענדליק סטודענטן באַקוקן דעם מענטשן
אין דעם אומגעלומפּערטן מיץ, אַ קליינע טייל — שמייכלענדיק,
די מערהייט — אַריינגעטון אין דער לעקציע און טרויעריק, זיי-
ערע אויגן זענען בולט. געוויינלעכע אין פאַרגלייך מיט זיינע
בריענדיקע אויגן. ער איז מוראדיק און עפּעס מאַיעסטעטישעס
איז פאַראַן אין דעם מענטשן—אַ...

אין דער פּיש-שטומקייט פּון די סטודענטן קלינגט דייטלעך
אַפּ דעם פּראַפּעסאָרס קול, יעדע פּראַגע זיינע רופּט אַרויס
אימהדיקע אויסגעשרייען פּון אַ פאַרשטיקטער שטים, און עס
דוכט זיך, אַז עס קומט אַרויס פּון אונטער דער פּאָדלאַגע,
פּון די טויטע ווייסע ווענט. דעם קראַנקס באַוועגונגען זענען
אַרכיערעיש-געלאַסענע און חשובּע.

ביי נאַכט האָב איך געשריבן לידער וועגן דעם מאַניאַק, אַנ-
רופּנדיק אים „דער מושל איבער אלע מושלים, גאַטס פּריינט
און בעל-יועץ“, און אַ לאַנגע צייט האָט זיין בילד געשוועבט
פאַר מיר און געשטערט מיר צו לעבן.

אַרבעטנדיק פּון זעקס אין אָונט ביז כּמעט אין האַלבן
טאָג אַריין, בין איך בייטאָג געשלאָפּן און לייענען האָב איך
געקאָנט נאָר צווישן דער אַרבעט, נאָכן פאַרקנעטן דעם טייג,
וואַרטנדיק ביז עס וועט זיך איינזייערן, און נאָכן אַריינעצן
דאָס ברויט אין אויוון. וואַס בעסער איך האָב דערלערנט די
קונסט פּון דער אַרבעט, אַלץ ווייניקער האָט דער בעקער אָנ-

געהויבן ארבעטן, ער האָט מיך „געלערנט“, זאָגנדיק מיט אַ פריינטלעכער באַוונדערונג:

— דו ביסט אַ פעיקער צו דער אַרבעט, אין אַ יאָר, צוויי אַרום — וועסטו שוין זיין אַ בעקער. עס איז צום לאַכן. ביסט יונג, וועט מען דיך נישט פאַלגן, וועט מען פאַר דיר קיין דרך ארץ נישט האָבן...

מיט מיין חשק צו ביכער איז ער נישט צופרידן געווען: — דו וואָלסט געדאַרפט בעסער שלאָפן. — איידער לייענען, — האָט ער באַזאָרגט מיך געעצהט, ער האָט אָבער קיינמאָל נישט נאַכגעפרעגט — וואָס פאַר אַ ביכער איך לייען?

די חלומות, די פאַנטאַזיעס וועגן אוצרות און דאָס קיי-לעכדיקע, קורצע מיידל, האָבן אים אינגאַנצן פאַרשלאָנגען. נישט זעלטן פלעגט דאָס מיידל קומען ביינאַכט, דאַמאָלסט פלעגט ער זי אַרויסרופן אין פירהויז אויף די זעק מעל אָדער — אויב עס פלעגט זיין קאַלט — פלעגט ער, פאַרקנייטשנדיק די אויבער-שטע טייל נאָן, זאָגן צו מיר:

— גיי אַרויס אויף אַ האַלבע שעה

איך פלעג אַרויסגיין, טראַכטנדיק: ווי גוואָלדיק נישט ענלעך די דאָזיקע ליבע איז צו יענער, וועגן וועלכער מ'שרייבט אין די ביכער...

אין אַ קליינעם צימערל הינטערן געוועלפּ האָט געוווינט דעם באַלעבאָס שוועסטער. איך פלעג שטעלן פאַר איר סאַמאָ-וואַרן, און האָב זיך באַמיט וואָס זעלטענער זיך צו טרעפן מיט איר — ס'איז מיר עפעס נישט-גוט געווען מיט איר. די קינדער-שע אויגן אירע האָבן געקוקט אויף מיר אַלץ מיט דעם זעל-ביקן אומדערטרעגלעכן בליק, ווי ביי אונזערע ערשטע באַגעגע-נישן. עס האָט זיך מיר אויסגעדוכט, אַז אין דער טיפעניש פון די דאָזיקע אויגן זע איך אַ שמייכל און ער איז — אַ חונק שמייכל.

פון צופיל שפע אין כחות, בין איך געווען זייער אומ-געלומפערט. צוקוקנדיק, ווי איך קער און שלעפּ פינף פודיקע זעק, האָט דער בעקער באַדויערנדיק געזאָגט:

— כחות האסטו—פאר דריי, אָבער פלינקייט פעלט דיר!
און, הגם די ביסט אַ לאַנגער, אָבער פאַרט — אַן אַקס...
נישט קוקנדיק אויף דעם, וואָס איך האָב שוין געהאַט אי-
בערגעלייענט נישט ווייניק ביכער, האָב ליב געהאַט צו לייענען
לידער און אַליין שוין אַנגעהויבן שרייבן לידער, —
האָב איך נאָך גערעדט „מיט אייגענע ווערטער“. איך האָב געפילט,
אַז זיי זענען האמעטנע און רייסנדיקע, נאָר מיר האָט זיך געדוכט,
אַז נאָר מיט זיי קען איך אויסדרוקן דעם טיפסטן פּלאַנטער פון
מיינע געדאַנקען. און אַמאָל פלעג איך זיך בפיוון גראַב זיך אויס-
דרוקן, אַלס פּראָטעסט קעגן עפעס אַזוינס, וואָס איז מיר פרעמד
געווען און וואָס האָט מיך גערייצט.

איינער פון מיינע לערער, אַ סטודענט אַ מאַטעמאַטיקער, האָט
מיר פאַרגעוואָרפן:

— דער טייוול ווייס אייך, ווי איר רעדט, נישט ווערטער,
נאָר — קלעצער! בכלל — בין איך זיך אַליין נישט געפעלן געווען,
ווי די טבע איז אַפט ביי יונגע בחורימלעך, איך האָב זיך געפילט
קאַמיש און גראַב. מײן פנים איז געווען אַ קנאַכיקס, ווי ביי אַ
קאַלמיק, די שטים—האָט מיר נישט געדינט...

און דעם באַלעבאַס שוועסטער האָט זיך גערירט שנעל און
פלינק, ווי אַ פויגעלע אין דער לופט, און מיר האָט זיך געדוכט,
אַז איר רירעוודיקע לייכטקייט פאַסט זיך נישט צו איר קיילעכדיק
ווייך פיגור. אירע תנועות און איר גאַנג זענען עפעס נישט עכט,
דוכט זיך, ווי געמאַכט. איר שטים קלינגט פריילעך, זי לאַכט אַפט
און, הערנדיק דעם דאָזיקן הילכיקן געלעכטער, טראַכט איך מיר:
עס ווילט זיך איר, אַז איך זאָל פאַרגעסן וועגן דעם, ווי זי האָט
אויסגעזען, בשעת איך האָב זי דערזען דאָס ערשטע מאָל. איך
אָבער האָב נישט געוואָלט פאַרגעסן וועגן דעם, — מיר איז געווען
טייער דאָס אומגעוויינלעכע, מיר איז גויטיק געווען צו וויסן, אַז
דאָס איז מעללעך, אַז דאָס עקסיסטירט.

אַפטמאָל פלעגט זי מיך פרעגן:
— וואָס לייענט איר?

— איך האָב געענטפערט קורץ, און מיר האָט זיך געוואַלט
זי פּרעגן:

— וואָס דאַרפט איר עס וויסן?
איינמאָל האָט דער בעקער, גלעטנדיק זיין קורץ-פיסיקע, גע-
זאָגט צו מיר מיט אַ שפורלעכן קול:
— גיי אַרויס אויף אַ וויילע. עך, דו וואַלסט יכאַטש אַריין,
אַ וויילע צו דעם באַלעבאַס שוועסטער, וואָס גענעצסטויג זעסט דאָך
סטודענטן...

איך האָב אים צוגעזאָגט, אַז איך וועל אים פֿלעטן דעם
קאַפּ מיט אַ געוויכט, אויב ער וועט מיר אַ צווייט מאָל זאָגן אַזוינס,
און בין אַרויס אין הויז, אויף די זעק. דורכן שפּאַלט פֿון טיר-
וואַס איז נישט פעסט צוגעמאַכט, הער איך לֹוטאַנינס קול:
— פאַרוואָס זאָל איך ברוגן זיין אויף אים? ער האָט זיך
אַנגעזופּט מיט ביכער און—לעבט, ווי אַ חסר דעה..

אין פאַרהויז קוויטשן און פאַרן זיך מייז. אין דער בעקע-
ריי ברומט און קרעכצט דאָס מיידל. איך בין אַרויס אין דרויסן,
פּויל כמעט אָן גערוויש זיפט דאָרט אַ קליין רעגעלע, נאָר פּונדעסט-
וועגן איז די לופּט שטיקנדיק אַנגעזאָפּט מיט אַ ריח פֿון רויך —
עס ברענען וועלדער, ס'איז שוין אַ שטיק נאָך האַלבער נאַכט. אינם
הויז, וואָס קעגנאיבער דער בעקעריי, זענען אָפּן די פענסטער,
אין די טונקל באַלויכטענע צימערן זינגט מען:

— און וואַרלאַמי אַליין
מיט זיין גאַלדענעם קאַפּ
קוקט און שמייכלט אַראָפּ
צו זיי פּונדערהויך...

איך פרוביר זיך פאַרשטעלן מאַריאַ דערענקאַוו, ווי זי ליגט
ביי מיר אויף די קני, —אזוי ווי עס ליגט דאָס מיידל ביים בעקער
אויף די קני — און מיט מיין גאַנץ וועזן פּויל איך, אַז דאָס איז
אוממעגלעך, אַז דאָס איז אַפּילו שרעקלעך.

— און ער זינגט און ער טרינקט
אַ גאַנצע נאַכט, אָן אַ מאָס
און — אַ — נאָך עפעס-וואָס
טוט ער נאָך אויך...

חוצפהדיק הערט זיך ארויס פון כאָר דער נידעריקער באַס
 טאָן — אַ אָנגעבויגן, די הענט אויף די קני אָנגעשפּאַרט, קוק איך
 אין פענסטער אַרײַן; דורך די געשטריקטע פּאַרהאַנגלעך זע איך
 אַ פירקאַנטיקע גרוב, אירע גראַע ווענט באַלייכט אַ קליין לעמפל
 אונטער אַ העל-בלויזען אַבאָזשור, פאַר אים זיצט מיטן פנים צום
 פענסטער אַ מיידל און שרייבט. אַט האָט זי אויפגעהויבן דעם
 קאַפּ און מיטן רויטן האַלטער פון דער פּעדער פאַרריכט זי אַ לאַק
 פון אירע האָר אויפן שלײף. אירע אויגן זענען פאַרזשמורעט, דאָס
 פנים שמייכלט. זי לייגט געלאָסן צוזאַמען דעם בריוו, פאַרקלעפט
 דעם קאַנווערט, באַלעקנדיק מיטן צונג זיינע קאַנטן און, אַוועק-
 וואַרפנדיק דעם קאַנווערט אויפן טיש, דראַקט זי אים מיט איר קליין
 פינגערל, — וואָס איז קלענער פאַר מײַן מוזיק. אָבער — זי נעמט
 ווידעראַמאָל דעם בריוו, אַ ברוגזע צערייסט זי דעם קאַנווערט,
 לייגט, לייגט אים אַרײַן אין אַ צווייטן קאַנווערט, שרייבט זי
 דעם אַדרעס, אָנגעבויגן איבערן טיש און, ווי מיט אַ ווייסער פאַן,
 פאַכט זי מיטן בריוו אין דער לופט. דרייענדיק זיך, צופאַטשנדיק
 מלֵט די הענט, גייט זי אין ווינקל, וווּ עס שטייט איר בעט. דער-
 נאָך קומט זי אַרויס פון דאָרט אָן אַ בלוזקלע — די שולטערן
 אירע זענען קיילעכדיקע, ווי פאַמפּושקעס — נעמט דעם לאַמפּ
 פון טיש און ווערט נעלם אין ווינקל. ווען דו קוקסט זיך צו, ווי
 דער מענטש פירט זיך אויף זייענדיק מיט זיך אַליין, — זעט ער
 דיר אויס, ווי משוגע, איך גיי אַרום איבערן הויף, קלערנדיק וועגן
 דעם, ווי משונהדיק עס לעבט דאָס מיידל, ווען זי געפינט זיך
 אַליין אין איר ווינקל.

אָבער, ווען עס פלעגט קומען צו איר דער געלבלעכער
 סטודענט און פלעגט רעדן צו איר עפעס, מיט אַ שטיין קול, כמעט
 שעפטשענדיק, — פלעגט זי זיך אינגאַנצן צוזאַמענקאַרטשען, ווערן-
 דיק נאָך קלענער, פלעגט קוקן אויף אים, שמייכלענדיק שעמען-
 דיק און די הענט פלעגט זי באַהאַלטן הינטער דער פלויצע אַדער
 הינטערן טיש. מיר איז דער געלער פאַרשוין נישט געפּעלן געווען.
 סטאַרק נישט געפּעלן געווען.
 וואַקלענדיק, איינהילנדיק זיך אין אַ טוך, גייט די קורצפיי-

סיקע און מורמלט.

— גיי אריין אין בעקעריי...

ארויסווארפנדיק דעם טייג פון דייזשע, דערציילט מיר דער
בעקער, וויפל טרייסט עס פארשאפט אים און אויפהער זיין גע-
ליבטע, און איך — טראכט דערביי:

— וואָס וועט מיט מיר ווייטער זיין?

און עס דוכט זיך מיר, אז ערגעץ דאָ-דערביי אין ווינקל
לויערט אויף מיר און אוימגליק.

די געשעפטן אין דער בעקעריי גייען אזוי גוט, אז דערענ-
קאָוו זוכט שוין אַ צווייטע גרעסערע בעקעריי אין האָט באַשלאָסן
אַנצונעמען נאָך אַ געהילף, דאָס — איז גוט, איר האָב צופיל אַר-
בעט, איך בין טויט-מיד.

— אין דער נייער בעקעריי וועסטו זיין דער עלטערער גע-
הילף, — זאָגט מיר צו דער בעקער. — איך וועל זאָגן, דו זאָלסט בא-
קומען צען רובל אַ חדש, יאָ.

איך פאַרשטיי, אז אים לוינט צו האָבן מיך פאַר אַן עלטערן.
ער אַליין — האָט נישט ליב צו אַרבעטן, איך אָבער ארבעט גערן.
די מידקייט איז פאַר מיר נוצלעך, זי לעשט די אומרו פון דער
נשמה, האַלט איין די עקשנותדיקע פּאָדערונג פון געשלעכטלעכן
אינסטינקט. אָבער — לאָזט מיך נישט לייענען.

— גוט, וואָס דו האָסט אוועקגעוואָרפן די ביכלעך. — זאָלן
זיי בעסער מיין פרעסן! — זאָגט דער בעקער. אָבער — נישט שוין-זשע
חלומען זיך דיר גאָר קיין חלומות נישט? מסתמא — חלומט זיך
דיר, — אָבער — דו ביסט אַ באַהאַלטענער! חוזק. חלומות דערציילן —
איז דאָך די אומשעדלעכסטע זאָך, דאָ איז נישטאָ פאַרוואָס מורא
צו האָבן...

ער איז זייער פריינטלעך צו מיר, דוכט זיך — ער האָט אפילו
דרך-ארץ פאַר מיר. אָדער — ער האָט מורא פאַר מיר, ווי פאַר אַן
אויפזעער פון באַלעבאַס, כאַטש דאָס שטערט אים נישט פינקט-
לעך צו גנבענען סחורה.

די באַבע איז געשטאַרבן. איך האָב זיך דערוויסט וועגן
איר טויט אין זיבן וואָכן אַרום נאָך דער קבורה, דורך מיינעם

א שוועסטער-קינדס א בריוו. אין א קירצן בריוועלע—אָן קאָמעס—
 איז געווען געשריבן, אַז, קלייבנדיק נדבות ביים אַריינגאַנג פון
 קלויסטער, איז די באַבע געפאַלן און זיך צעבראַכן אַ פּוּס. אויפן
 אַכטן טאָג איז „צוגעפאַלן די בראַנד“. שפּעטער האָב איך זיך
 דערוווסט, אַז ביידע ברידער און די שוועסטער מיט די קינדער—
 יונגע, געזונטע מענטשן—זענען געזעסן ביי דער אַלטער אויפן
 קאַרק, לעבנדיק פון די נדבות, וואָס די אַלטע האָט צוגיפּגעקליבן.
 זיי האָבן נישט געהאַט קיין שכל צו רופן אַ דאַקטאָר.
 אין בריוו איז געשטאַנען:

„מ'האַט זי מקבר געווען אויפן פעטראָפּאָולאָווער בית-עולם,
 וווּ מיר אַלע האָבן זי באַגלייט. די אַרימע לייט האָבן זי ליב
 געהאַט און האָבן געוויינט. דער זיידע האָט אויך געוויינט. אונז
 האָט ער אוועקגעטריבן. און אַליין איז ער געבליבן אויפן קבר.
 מיר האָבן דורך די קוסטעס געזען, ווי ער האָט געוויינט, ער
 וועט אויך באַלד שטאַרבן.“

איך האָב נישט געוויינט, נאָר—איך געדענק—פּונקט, ווי אַן
 אייז-קאַלטער ווינט וואָלט מיך דורכגענומען. ביינאַכט, זיצנדיק
 אויף אַ שטויס האַרץ, האָט זיך מיר שטאַרק פאַרגלויסט דערציילן
 וועמען עס איז וועגן דער באַבען, וועגן דעם, וואָס פאַר אַ האַרציק-
 קלוגע זי איז געווען, אַ מאַמע פאַר אַלע מענטשן. אַ לאַנגע צייט
 האָב איך געטראָגן אין האַרצן דעם דאָזיקן שווערן פאַרלאַנג,
 אַבער דערציילן איז נישט געווען וועמען און אזוי האָט זיך עס
 איבערגעברענט אין מיר, נישט אַרויסגערעדטערהייט

איך האָב זיך דערמאַנט אַן די דאָזיקע טעג מיט אַ סך יאָרן
 נאַכדעם, ווען איך האָב דורכגעלייענט א. פ. טשעכאַווס אַ ווינדער-
 לעך-עכטע דערציילונג וועגן אַ פּורמאַן, וואָס האָט זיך דורכגע-
 שמועסט מיט זיין פּערד וועגן דעם טויט פון זיין זון. און עס
 האָט מיך פאַרדראָסן, פאַרוואָס איך האָב אין יענע טעג פון ביי-
 טערן קימער נישט געהאַט געבן זיך קיין פּערד, אַדער אַ הונט,
 און וואָס מיר איז נישט איינגעפאַלן צו פאַרטרויען זיך מיט מיין
 טרויער פאַר די מייז,—וועלכע זענען געווען אין דער בעקעררי

א היפש ביסל, און איך האָב מיט זיי געלעבט אין די פריינט-
לעכסטע באַציונגען.

אַרום מיר האָט זיך ווי אַ רויב-פויגל אָנגעהויבן אַרומדרייען
דער פּאַרציאַנט ניקאָפּאַריטש. אַ שטאַלטנער, אַ געזונטער, מיט
אַ זיבערנער באַרשט האָר אויפן קאָפּ, מיט אַ געדיכטער, פינקט-
לעך-צוגעשטאַרענער באַרד, האָט ער געקוקט אויף מיר, צוטשמאַ-
קענדיק באַטעמט, ווי מען קוקט פאַר די חגאות אויף אַ געקוי-
לעטער גאַנז.

— האָסט לייב צו לייענען, האָב איך געהערט?— האָט ער
געפרעגט. — וואָס פאַר אַ ביכער, למשל? אַ שטייגער— וועגן לעבן
פון די הייליקע, אָדער די ביבל?

איך האָב געלייענט די ביבל און „טשעטי מינעאי“— דאָס
האַט ניקאָפּאַריטשן שטאַרק פאַרחידושט אַזן, קענטיק, צעטומלט
זיינע געדאַנקען.

— נו יאָ? כשרע זאַכן— איז נוצלעך צו לייענען און גראַף
טאַלסטאַיס ביכער איז דיר נישט אויסגעקומען צו לייענען?
איך האָב אויך געלייענט טאַלסטאַיס, נאָר— גראַד האָט זיך
אַרויסגעוויזן— נישט דאָס, וואָס ס'האַט אינטעריסירט דעם פּאַ-
רציאַנט.

— נו, דאָס— לאַמיר זאָגן— זענען געוויינלעכע שריפטן,
וואָס אלע שרייבן, אָבער אין אַנדערע, זאָגט מען, טרעט ער
אַרויס קעגן די גלחים, — אַט זיי וואָלסטו אַ לייען געטון!
„אַנדערע“, געדרוקטע אויף אַ העקטאַגראַף, האָב איך אויך
געלייענט, אָבער זיי זענען מיר געווען לאַנגווייליק, אגב, האָב
איך געוואָלט, אַז וועגן זיי לוינט נישט צו פאַרפירן קיין שמועס
מיט דער פּאַרציאַנט.

נאָך עטלעכע שמועסן, וואָס זענען פאַרגעקומען צווישן אונז
גייענדיק אויפן גאַס, האָט דער אַלטער מיך אָנגעהויבן פאַרבעטן
צו זיך.

— קום אַריין צו מיר אין מיין הייזל טרינקען אַ גלעזל טיי.
איך האָב, געוויינלעך, פאַרשטאַנען, וואָס ער וויל פון מיר,
מיר האָט זיך אָבער געוואָלט אַריינגיין צו אים. איך האָב זיך

בארצטן מיט קלוגע לייט, און ס'איז באשלאָסן געוואָרן, אז אויב איך זאָל זיך אָפּזאָגן פון זיין פריינטלעכקייט, וועט עס דוקא ארויסרופן ביי אים אַ חשד אויף דער בעקעריי.

און אָט, געפֿין איך מיך צוגאָסט ביי ניקאָפּאַריטשן. אַ דריטל פון דעם קליינעם ווינקל פאַרנעמט אַ רוסישער אויוון, נאָך אַ דריטל—אַ ברייטע בעט אונטער אַ סיטצענעם פאַרהאַנג, מיט אַ באַרג קישנס און רויע ציכן, און דעם איבעריקן שטח באַפֿיצט אַ שאַפע פאַר פֿליס, אַ טיש, צוויי שטולן, און אַ באַנק ביים פענ-סטער. ניקאָפּאַריטש זיצט אויפגעקנעפלט דעם מונדיר, אויף דער באַנק, פאַרשטעלנדיק מיט זיין גוף דאָס איינציק קליין פענסטערל, נעבן מיר—זיין פרוי, אַ ווייבעלע פון אַ יאָר צוואַנציק מיט אַ הויכן בוזים, אַ רויט פנים, כיטרע שלעכטע אויגן, פון עפעס אַ מאַדנער ליליע-פאַרב, די שטאַרק-רויטע ליפן אירע זענען קאַפּריו אַנגע-בלאָזן, דאָס שטימעלע ביז-טרונקן.

— ס'איז מיר באַוויסט—זאָגט דער פּאָליציאַנט, אַז צו אייך אין בעקעריי קומט אַריין די קוואַטערקז מיינע, סעקלעטיע, דאָס איז אַ מיידל אַ צעלאָזנס און אַ פאַסקודנע. אַלע ווייבער—זענען פאַסקודנע.

— אַלע— פרעגט זיין ווייב.

— נישטאָ פון זיי קיין איינע!— באַשטעטיקט ניקאָפּאַריטש אַנטשידן, קליינגענדיק מיט די מעדאַלן, ווי אַ פערד מיט די גלעקלעך פון געשפּאַן, און, אויסזופנדיק דעם טיי פון טעצל, חזרט ער געשמאַק איבער:

— פאַסקודניצעס און אויסנעלאַסענע זענען זיי פון דעם לעצטן גאַסן-מיידל... און אפילו ביז צו דער קייסערינע... די מלכה שבא איז געפאַרן צו שלמה המלך טויונטער וויאַרסטן דורך מדבריות צוליב צעלאָזנקייט... דאָסגלייכן די קייסערין יעקאַטערינע, הגם מ'רופט זי די גרויסע...

ער דערציילט אויספירלעך די געשיכטע פון איינעם אַ היי-צער, וואָס האָט אין איין נאַכט מיט דער קייסערין דערגרייכט די העכסטע דערהויבונגען אין אַמט, פון אַ סערושאַנט ביז צו אַ גענע-ראַץ. זיין ווייב הערט זיך צו אויפּמערקזאַם, באַלעקנדיק די ליפן,

אין שוויסט אונטערן טיש מיין פוס מיט איר פוס. ניקיפאָריטש
רעדט זייער גלאַט, מיט געשמאַקע ווערטער אין, עפעס אומבאַ-
מערקט פאַר מיר, גייט ער איבער אויף אַן אַנדער טעמע:
— צום ביישפּיל: דאָ איז פאַראַן אַ סטודענט פון ערשטן

קורס פלעטנעוו.

זיין ווייב זיפצט אָפּ און זאָגט אַרײַן:

— קיין פאַרשוין איז ער נישט, אָבער — אַ ווילערן

— ווער?

— דער הער פלעטנעוו.

— ערשטנס — נישט קיין הער. אַ הער וועט ער ערשט

ווערן, ווען ער וועט זיך אויסלערנען, אָבער דערווייל איז ער

אַ פשוטער סטודענט, ווי טויזנטער אַנדערע ביי אונז. צווייטנס —

וואָס הייסט — אַ ווילער?

— אַ פּריילעכער, אַ יונגער

— ערשטנס — איז אַ פּאַיאַץ פון אַ באַלאַגאַן אויך אַ

פּריילעכער...

— אַ פּאַיאַץ מאַכט פּריילעך פאַר געלט.

— שטיל! צווייטנס — איז דער גרויסער הונט אויך אַמאָל

ווי אַ קליינער...

— אַ פּאַיאַץ איז ווי אַ מאַלפּע, אַ שטייגער...

— שטיל, האָב איך, אגב, געזאָגט! געהערט?

— נו, איך האָב געהערט.

— איז גוט...

נאָכדעם, ווי ער האָט אונטערגעטעניקט דאָס ווייב, עצהט

מיר ניקאפאָריטש:

— אָט — מאַך דיך באַקאַנט מיט פלעטנעוו, — זייער אַן

אינטערעסאַנטער פאַרשוין!

אַזוי ווי ער האָט מיך שוין נישט איינמאָל געזען מיט

פלעטנעוו אויפן גאַס, זאָג איך:

— מיר זענען באַקאַנט.

— יאָ? אַזוי גאַר...

אין זיינע רייד פילט זיך פאַרדראָס. ער באַזעגט זיך

האסטיק. עס קלינגען זיינע מעדאלן. איך אָבער—האַב אָנגעשפּיצט די אויערן; איך האָב געוווּסט, אַז פּלעטנעוו דרוקט אויף אַ העקטאַ-גראַף עפעס אַזוינע בלעטלעך.

שטויסנדיק מיך מיטן פּוס, העצט דאָס ווייבל אונטער כיטרע דעם אַלטן, און ער, אָנבלאָזנדיק זיך, ווי אַ פּאָווע, צעלאָזט זיך אין מליצהדיקע ווערטער. די שטיפּערייען פּון זיין ווייב שטערן מיר צוצוהערן זיך, און ווידער באַמערק איך נישט, ווי זיין שטים האָט זיך געענדערט, געוואָרן שטילער, ווירקנדיקער.

— אַ פּאַרבאַרגענער פּאָדעם — פּאַרשטייט? — פּרעגט ער מיך און קוקט מיר אין פנים אַריין מיט קיילעכדיקע אויגן, ווי ער וואָלט זיך פאַר עפעס דערשראָקן.

— נעם אָן דעם קייסער פאַר אַ שפּין...

— אוי, וואָס רעדסטו! — שרייט אויס די פּרוי.

— דו — שווייגן זאָלסטו! נאַר איינע, — דאָס רעדט זיך נאַר אַזוי צוליב דייטלעכקייט, און נישט לאַגנאי, בהמה דו! נעם אַראָפּ דעם סאַמאָואַר...

פאַרציענדיק די ברעמען, פאַרזשמורענדיק די אויגן, רעדט ער מיט אַ ווירקנדיקער שטים ווייטער:

— אַן אימגעזעענער פּאָדעם — ווי אַ שפּינוועבס-פעדעמל — ציט זיך פּוין האַרצן פּון זיין הויכער מאַיעסטעט דעם קייסער אַלעקסאַנדער דעם דריטן א. א. וו., — גייט אַדורך דורך אַלע מיניסטאַרן, דורך זיין עקסעלענץ דעם גובערנאַטאָר און דורך אַלע ראַנגען ביז מיר און אַפילו ביז דעם לעצטן סאַלדאַט. מיט דעם דאָזיקן פּאָדעם איז אַלץ פאַרבונדן, אַלץ פאַרוויקלט, מיט איר אימגעזעענער פעסטקייט האַלט זיך אויף דור-דורות דעם קייסערס מלוכה. אָבער—די פּליאַקעס, יידן און רוסן, וואָס זענען אונטער געקויפט דורך דער כיטרער ענגלענדער קיניגין — באַמיען זיך וווּ עס לאָזט זיך, איבערצערייסן דעם דאָזיקן פּאָדעם, פּלומרשט — זיי האַלטן פאַרן פּאָל!

מיט אימהדיק-שטילע ווערטער פּרעגט ער מיך, איבערבוניגן דיק זיך צו מיר איבערן טיש:

— האָסט פאַרשטאַנען? אַזוי איז דאָס. צוליב וואָס איך זאָג

דיר דאָס? דער בעקער דיינער לויבט דיר, אַז דו ביסט, הייסט
עס, אַ קלוגער, אַן אַרנטלעכער בחור און לעבסט — אַליין. אין צו
איך, אין דער בעקעריי, שלעפן זיך דאָרט סטודענטן, זיצן אָפּ
ביי דערענקאָוון גאַנצע נעכט. אויב — איינער, איז פאַרשטענדלעך.
אַבער — אַז אַ סך? האָט איך בין חלילה נישט קעגן די סטודענטן —
היינט איז ער אַ סטודענט, און מאָרגן — אַ געהילפס-פּראָקוראַר.
די סטודענטן — זענען אַ ווילע חברה, נאָר זיי איינע זיך צו וואָס
גיכער צו שפּילן אַ ראָלע, און דעם קייסערס שונאים — העצן זיי
אונטער! פאַרשטייט? און ווייטער קאָן איך דיר זאָגן...

ער האָט נישט באַוווּן אויסצורעדן — ווי די טיר האָט זיך
ברייט פאַנאָדערגעעפנט און ס'איז אַריינגעקומען אַ קליינער
אַלטיטשקער מיט אַ רויטער נאָז, אַ רימענדל אויפן געקרויזטן קאָפּ
און מיט אַ פּלאַש בראַנפן אין האַנט און שוין אַביסל בגילופנדיק,
— שפּילן מיר אין דאָמקע? — האָט ער פּריילעך אַ פּרעג
געטון און האָט תיכף אַ בליץ געטון מיט זיינע גלייכווערטלעך.
— מיין שווער, מיין ווייבס טאַטע, — האָט געזאָגט
ניקיפּאַריטש מיט פאַרדרוס, אַ פּרוגוזער.

אין עטלעכע מינוט אַרום האָב איך זיך געזעגנט און בין
אָוועקגעגאַנגען, דאָס כיטרע ווייב האָט, צומאַכנדיק הינטער מיר
זי טיר, מיך אַ קניפּ געטון, זאָגנדיק דערביי:

— ווי רויט די וואַלקנס זענען — ווי פייער!

אין הימל איז צעגאַנגען אַ קליינער גאַלדענער וואַלקן.
נישט וועלנדיק באַליידיקן מיינע לערער, וועל איך פּוּג-
רעסטוועגן זאָגן, אַז דער פּאַליציאַנט האָט מיר אַ סך זיכערער און
אַנשוילעכער דערקלערט דעם בוי פּוּג דעם מלוכה-מעכאַניזם.
ערגעץ-ווי זיצט אַ שפּין אין פּוּג אים ציט זיך דער „אימגעזענער
פּאַדעם“, וואָס פאַרבינדט און פאַרפּלאַנטערט דאָס גאַנצע לעבן.
איך האָב זיך אינגיכן אויסגעלערנט אומעטום צו שפּירן די פּעסטע
שלייפלעך פּוּג דעם דאָזיקן פּאַדעם.

שפעט אין אָונט, נאַכדעם, ווי מען האָט צוגעמאַכט דעם
געוועלב, האָט די באַלעבאַסטע מיך אַריינגערופן צו זיך און האָט
מיר זאָלעך מודיע געווען, אַז זי איז באַפּילמעכטיקט צו דערוויסן

זיך ביי מיר — וועגן וואָס עס האָט מיט מיר גערעדט דער פּאָ-
ליציאַנט.

— אָ, גאָט מיינער!—האָט זי אַ צעטראָגענע אויסגעשריען,
נאָכן אויסהערן מיין גענויען באַריכט און האָט אָנגעהויבן לויפן
ווי אַ מויז פון איין ווינקל אין צווייטן, שאַקלדיק מיטן קאַפּ.
וואָס, — פרעגט אייך דער בעקער נישט פּאָנאָדער וועגן
גאַרנישט? זיין געליבטע — איז דאָך ניקיפּאַריטשעס אַ קרובה, יאָ?
מ'דאַרף אים אַרויסיאַגן.

איך בין געשטאַנען אָנגעשפּאַרט אָן ביישטידל פון דער טיר
און האָב זי ביז אָנגעקוקט. זי האָט עפעס צו פּראָסט אויסגערעדט
דאָס וואָרט — „געליבטע“ — דאָס איז מיר נישט געפעלן געוואָרן.
און ס'איז מיר אויך נישט געפעלן געווען איר באַשלוס אַרויסצו-
טרייבן דעם בעקער.

— זייט זייער פּאַרויכטיק,—האָט זי גערעדט, און, ווי תמיד,
האָט מיך צעטומלט דער שטעכיקער קוק פון אירע אויגן — מיר
האָט זיך געדוכט, אַז זיי פרעגן מיך עפעס אַזוינס, וואָס איך קאָן
נישט פאַרשטיין. אָט האָט זי זיך אָפּגעשטעלט אַנטקעגן מיר, פאַר-
פּייגנדיק די הענט אויף הינטן.

— פאַרוואָס זענט איר שטענדיק אַזאַ ברוגזער?

— מיין באַפע איז מיר נישט-לאַנג געשטאַרבן.

דאָס איז איר אויסגעקומען ווי אַ שפּאַס און, שמייכלענדיק,
האָט זי אַ פרעג געטון:

— האָט איר זי שטאַרק ליב געהאַט?

— יאָ, מער דאַרפט איר גאַרנישט?

— ניין.

איך בין אַוועק און ביינאַכט האָב איך אָנגעשריבן אַ געדיכט,
ווי, ווי איך געדענק, ס'איז געווען אַן עקשנותדיקע שורה:
— „איר—זענט נישט אַזאַ, ווי איר ווילט זיך אַרויסווייזן.“
מ'האָט באַשלאָסן, אַז די סטודענטן זאָלן וואָס-זעלטענער
באַזוכן די בעקעריי.

נישט זעענדיק זיי, האָב איך כמעט פאַרלוירן די מעגלעכ-
קייט צו פרעגן וועגן דעם, וואָס עס איז מיר געווען אומפאַר-

שטענדלעך אין די דורכגעלייענטע ביכער, און האָב אָנגעהויבן פֿאַרשרייבן די פֿראַגן, וואָס האָבן מיך אינטערעסירט אין אַ העפט-באַר איינמאָל בין איך, אַ פֿאַרמאָטערטער, איינגעשלאָפֿן איבערן העפט, און דער בעקער האָט איבערגעלייענט מיינע נאָטיצן. אויפֿ-וועקנדיק מיך, האָט ער אַ פֿרעג געטון:

— וואָס שרייבסטו עפעס? פֿאַרוואָס האָט גאַריבאַלדי נישט פֿאַרטריבן דעם קייסער? וואָס איז דאָס אַזוינס גאַריבאַלדי? און — מעג מען דען פֿאַרטרייבן אַ קייסער?

ער האָט אַ וואָרף געטון דאָס העפט אויף דער דייזשע, האָט זיך פֿאַרקליבן הינטערן אויוון און דאָרט געמורמלט:

— זע נאָר, איך בעט דיך — מלכים מוז ער טרייבן. הוּזק. די דאָזיקע שפּילעכלעך—וואָרף אַוועק. אַ פּיינער לעזער. מיט אַ יאָר פינף צוריק האָבן די זשאַנדאַרמען אין סאַראַטאָוו אַזעלכע לעזער געכאַפט, ווי מיינ, יאָ. ניקפֿאַריטש אינטערעסירט זיך שוין מיט דיר אַזוי אויך. דו — הער אויף צו טרייבן קייסאַרים.

ער האָט גערעדט, האָבנדיק אין זינען מיינ טובה, איך אָבער האָב אים נישט געקאַנט ענטפֿערן, ווי מיר וואָלט זיך גע-וואָלט, — מען האָט מיר פֿאַרבאַטן צו רעדן מיטן בעקער אויף „געפֿערלעכע טעמעס“.

אין שטאַט איז פֿון האַנט צו האַנט אַרומגעגאַנגען עפעס אַן אויפֿרעגנדיק ביכל. דאָס ביכל האָט מען געלייענט און — מהאָט זיך געריסן איבער אים. איך האָב געבעטן ביים וועטערינאַר לאָווראַוו, ער זאָל עס קריגן פֿאַר מיר. ער האָט אָן האָפֿנונג געזאָגט:

— אוי, ניין, ברודער, וואָרט נישט! אגב — מ'וועט דאָס ביכל, דוכט מיר, די טעג פֿאַרלייענען ערגעץ-וווּ. אפשר וועל איך אייך מיטנעמען אַהין...

איינמאָל נאָך האַלבע נאַכט—עס איז געווען אין דעם „טאַג פֿון הַזְכָּרוֹת נְשֵׁמוֹת“, גיי איך מיר מיטן אַרסקער פֿעלד דורך דער פּינסטערניש, האַלטנדיק פֿאַר די אויגן לאָווראַווס פיגור — ער גייט אַ פּופֿציק קלאַפֿטער פֿאַראַויס. דאָס פֿעלד — פּוסט, נאָר פּונדעסט-

וועגן גיי איך „מיט פאָרזיכט“ — אזוי האָט לאַווראַוו געעצהט — איך פייף מיר צו, זינג אונטער, מאַכנדיק דעם אָנשטעל פון אַ „בגילאָפנדיקן אַרבעטער“. איבער מיר שווימען פויל שוואַרצע שטיקער וואַלקנס, צווישן זיי קייקלט זיך, ווי אַ גאַלדענער קויל, די לבנה. שאַטנס באַדעקן די ערד, די לאַושעס בלאַנקען מיט אַ גלאַנץ פון זילבער און שטאַל. פון הינטן הוושעט ביז די שטאַט.

מיין וועג-ווייזער שטעלט זיך אָפּ ביים פאַרקאַן פון אַ סאַד הינטערן סעמינאַר, איך יאָג אים איילנדיק אָן. שווייגדיק קריכן מיר איבער דעם פאַרקאַן, מיר גייען דורך אַ געדיכט פאַרוואַקסע-נעם סאַד, פאַרהאַלטנדיק די צווייגן פון די ביימער. גרויסע טראַפנס וואסער פאַלן אויף אונז. מיר שטעלן זיך אָפּ ביי אַ וואַנט פון אַ הויז, שטיף קלאַפן מיר אָן אין אַ פעסט-פאַרמאַכטן לאַדן, — עמעץ אַ בערדיקער עפנט אויף דאָס פענסטער, — איך דערזע הינטער אים אַ פינסטערניש און הער קיין שאַרף נישט.

— ווער?

— פון יאַקאָוו.

— קריכט אַריין

אין דער געדיכטער פינסטערניש פילט זיך די אַנוועזנהייט פון אַ מענגע מענטשן. עס הערט זיך אַ גערויש פון קליידער און פיס, אַ שטילער הויסטן, אַ שושקעריי. עס פלעמלט אויף אַ שוועבעלע, באַלויכטנדיק מיין פנים, איך דערזע ביי די ווענט און אויף דער פאַדלאַגע עטלעכע טונקעלע פיגורן.

— אַלע?

— יא.

— פאַרהענגט די פענסטער, אזוי, אַז עס זאָל נישט אַרויס-שיינען דורך די שפאַלטן פון די לאַדנס.

אַ בייזערנדיקע שטים רעדט הויך:

— וועמעס חכמה איז דאָס געווען צו פאַרזאַמלען אונז אין

אַן אימבאַווינט הויז?
שטילערן

אין ווינקל האָט מען אָנגעצונדן אַ קליין לעמפל. דאָס צימער — קליין, אָן מעבל, בלויז — צוויי קאסטנס, אויף זיי אין אַרויפגעלייגט אַ ברעט, און אויפן ברעט, ווי פייגל אויפן פלויט — זיצן פינף מענטשן. דער לאַמפ שטייט אויך אויפן קאסטן, וואָס איז אַוועקגעשטעלט „מעשה גלח“. אויף דער פּאָדלאַגע ביי די ווענט זיצן נאָך דריי און אויפן פענסטער-ברעט נאָך איינער — אַ בחור מיט לאַנגע האַר, זייער אַ מאַגערער און אַ בלאַסער. אַ חוץ אים און דעם בערדיקן, קען איך אַלעמען. דער בערדיקער זאָגט מיט אַ באַס, אַז ער וועט לייענען די בראַשור: „אויגערע חלוקי-דעות“, וועלכע ס'האָט אָנגעשריבן געאַרגי פּלעכאַנאָוו, דער „געוועזענער נאַראַוואַלעץ“.

אויף דער פּאָדלאַגע, אין דער פינסטערניש ברומט עמעץ:
— מיר וויסן!

די סודותדיקייט פון דער סביבה רעגט מיך אנגענעם אויף; די פּאָעזיע פון געהיימיניש — איז די העכסטע פּאָעזיע. איך פיל מיר, ווי אַ פרומער מאַמין ביי דער פרימאַרגן-תּפּילה אין טעמפל, און מיר קומען אויפן זינען די קאָטאַקאַמבעס פון די ערשטע קריסטן. אַ דומפער באַס מאַכט פול דאָס צימער און רעדט דייטלעך אַרויס די ווערטער

— שטות — ברומט ווידער עמעץ פון ווינקל אַרויס.

דאָרט, אין דער פינסטערניש, פינקלט פּלאַמענדיק אין טונקל עפעס אַ שטיק מעש, וואָס דערמאָנט דעם העלם פון אַ קריגס-מאַן. ווי איך פאַרשטיי, מוז דאָס זיין דאָס לופט-טירל פון אויוון. אין צימער זשומען שטילע קולות, זיי האַבן זיך צוגויפגע-כאַפט אין אַ טונקעלן כאַאָס פון היציקע ווערטער, און ס'איז אומגעלעך צו פאַרשטיין, ווער וואָס עס רעדט. פון פענסטער-ברעטל, איבער מיין קאַפּ, פּרעגט מען הויר און איראַניש — וועלן מיר לייענען אַדער נישט?

דאָס רעדט דער בלאַסער בחור מיט די לאַנגע האַר. אַלע זענען שטיל געוואָרן, עס הערט זיך נאָר דעם לייענערס באַס. עס פּלאַקערן אויף שוועבעלעך, עס פינקלען רוטע פּייערלעך פון פּאַפּיראַסן, באַלויכטנדיק די פאַרחלומטע מענטשן, די פאַר-

זשמורעטע אָדער ברייט-אויפגעריסענע אויגן.
דאָס לייענען ציט זיך לאַנגווייליק, אָן אַ סוף. איך ווער
מיד צו הערן, כאָטש מיר זענען געפעלן די שאַרפע עזותדיקע
רייד. לייכט און פשוט לייגן זיי זיך אויפן שכל אין איבער-
צייגנדיקע געדאַנקען.

עפעס מיטאַמאָל, אומדערוואַרט האַקט זיך אָפּ דעם
לייענערס שטים, און דאָס גאַנצע צימער ווערט פול מיט
אויפגערגטע אויסרופן:

— רענעגאַט!

— פאַלשע מטבע...

— דאָס איז — אַ שפיי אויף דעם פאַרגאַסענעם בלוט
פון די העלדן.

— נאָך גענעראַלאָוס און אויליאַנאַווס טויט-שטראָף..
און ווידער לאָזט זיך הערן פונם פענסטער דעם בחורס
שטים:

— מיינע הערן, — צי וואָלט אפשר מעגלעך געווען צו
פאַרבייטן די זירלערייען מיט ערנסטע טענות, צו דער זאָך?
איך האָב נישט ליב קיין דיספוטן און קאָן עס נישט
צוהערן, מיר איז שווער נאָכצושפירן נאָך די קאַפּריזנע שפּרינג-
גערייען פון דעם צעהיצטן געדאַנק, און שטענדיק רייצט מיך
אויף דער נאַקעטער עגאַיזום פון דיספוטאַנטן.
איינבוויגנדיק זיך צו מיר פון פענסטער, פרעגט מיך דער
בחור:

— איר זענט פעשקאָוו, דער בעקער? איך — בין
פעדאָסעיעוו. מיר וואָלטן זיך געדאַרפט באַקענען. אייגנטלעך —
איז דאָ נישטאָ וואָס צו טון, דער דאָזיקער טומל וועט לאַנג
דויערן, אָבער נוצן וועט ער גאַנץ ווייניק ברענגען. איר גייט?
וועגן פעדאָסעיעוו האָב איך שוין געהערט, ווי וועגן אַן
אַרגאַניזאַטאָר פון אַן ערנסטן יוגנט-קרייז, און מיר איז געפעלן
געוואָרן זיין בלאַס, נערוועיש פנים, מיט די טיפע אויגן.
גייענדיק מיט מיר דורכן פעלד, האָט ער ביי מיר נאָר
געפרעגט, צי איך האָב באַקאַנטע צווישן אַרבעטער, וואָס איך

לייען, צי איך האָב פיל פרייע צייט אין האָט, אגב, געזאָגט:
— איך האָב געהערט וועגן דער דאָזיקער בעקעריי
אייערער, — אַ חידוש, וואָס איר פארנעמט זיך מיט אַזאַ שטותע־
ריי. צו וואָס דאַרפט איר דאָס?

זינט אַ געוויסער צייט האָב איך שוין אליין געפילט, אַז
דאָס איז מיר איבעריק און האָב עס אים אויך געזאָגט.
מיינע ווערטער האָבן אים דערפרייט. מיט אַ ליכטיקן שמייכל,
שטאַרק דריקנדיק מיין האנט, האָט ער מיר מודיע געווען, אַז
ער פאָרט אין אַ טאָג אַרום אַוועק אויף אַ וואַכן דריי, אָבער
צוריקקומענדיק וועט ער מיר צו-וויסן געבן, ווי און וווּ מיר
קאָנען זיך טרעפן.

די געשעפטן פון דער בעקעריי זענען געגאַנגען גאַנץ
גוט, מיינע אייגענע געשעפטן — וואָס ווייטער אַלץ ערגער.
מ'האַט זיך איבערגעקליבן אין אַ נייער בעקעריי. די פליכטן
מיינע זענען געוואָרן נאָך גרעסער. מיר איז אויסגעקומען צו
אַרבעטן אין בעקעריי, פאַנאַנדערטראָגן געבעקס איבער די
הייזער, אין אַקאַדעמיע און „אינסטיטוט פאַר מיידלעך פון אַדל“.
די מיידלעך פלעגן, קלייבנדיק פון מיין קאַרב די זעמל, מיר
אַריינרוקן צעטעלעך און, נישט זעלטן, האָב איך אויף די שיינע
ביגעלעך פאַפיר מיט שטוינונג געלייענט צינישע ווערטער, וואָס
זענען געווען געשריבן מיט אַ האַלב-קינדישן פתב. מאַדנע האָב
איך זיך עפעס געפילט, ווען די פריילעכע ריינינקע חברה
פריילינס מיט קלאָרע אויגן פלעגט אַרומרינגלען מיין קאַרב
און, מאַכנדיק קאַמישע האַוואיעס, פלעגט זי איבערוואַרפן מיט
ראַזע קליינע לאַפקעס דעם באַרג געבעקס, — כ'האַב געקוקט
אויף זיי און האָב זיך אַנגעשטרענגט צו טרעפן — ווער פון זיי
עס שרייבט מיר די אומפאַרשעמטע צעטעלעך. קאָן זיין, נישט
פאַרשטייענדיק אפילו זייער פאַרשייטע באַדייטונג? און דער-
מאָנענדיק זיך אָן די שמוציקע „פריילעכע הייזלעך“, האָב איך
געטראַכט: — נישט שוין זשע ציט זיך פון יענע הייזער
„אַ בלינדער פאָדעם“ אַזש אַהער?

אייע זענען פון די מיידלעך, אַ פולע ברונעטקע, מיט אַ דיקן

צאָפּ, האָט, אָפּשטעלנדיק מיך אין קאָרדאָר, געזאָגט איילנדיק
און שטייל:

— קריגסט ביי מיר צען קאָפּיקעס, אויב דו וועסט מיר
אָפּטראָגן אַט אויף דעם אַדרעס אַ צעטעלע.
אירע טונקעלע, פריינטלעכע אויגן זענען פאַרלאָפּן מיט
טרערן, זי האָט מיך אָנגעקוקט מיט פעסט-פאַרביטענע לייפן,
די באַקן און די אויערן זענען ביי איר שטאַרק רויט געוואָרן.
איך האָב זיך איידל אָפּגעזאָגט אָנצונעמען די צען קאָפּיקעס,
דאָס צעטעלע אָבער האָב איך גענומען און איבערגעגעבן דעם
זון פון מיטגליד פון דער געריכטס-פּאַלאַטע, אַ לאַנג סטודענט
מיט אַ שווינדזוכטיקער רויטקייט אויף די באַקן. ער האָט מיר פּאַר-
געלייגט אַ האַלבן רובל, אָפּצייילנדיק שווייגנדיק און פאַרטראַכט
דאָס קליינגעלעט אין קופּער, נאָר ווען איך האָב זיך אָפּגעזאָגט
— האָט ער דאָס קליינגעלעט אַריינגערוקט צו זיך אין הויזן-
קעשענע, נאָר — נישט אָנגעטראָפּן. און דאָס געלט האָט זיך
צעשטאָן איבער דער פּאַדלֶאָגע.

קוקנדיק צעמישט, ווי עס קייקלעך זיך אין אַלע זייטן די
צענערלעך און פינפערלעך, האָט ער אַזוי שטאַרק געריבן די
הענט, אז עס האָפּן געקנאַקט די ביינדלעך פון די פינגער, און
דערביי האָט ער עפעס געמורמלט, זיפצנדיק שווער:

— וואָס טוט מען ערשט? נו, אַדיעו! איך דאַרף אַ טראַכט
טון...

איך ווייס נישט, צו וואָס ער האָט זיך דערטראַכט, נאָר
ס'איז מיר זייער אַ רחמנות געווען אויפן פרייליין. אינגיכן איז
זי נעלם געוואָרן פון אינסטיטוט, און אין אַ יאָר פּופצן אַרום
האָב איך זי געטראָפּן אַלס לערערין אין אַ קרימער גימנאַזיע.
זי איז קראַנק געווען אויף די לונגען און האָט וועגן אַלץ אין
דער וועלט גערעדט מיט אַ האַרטער פאַרביטערטקייט פון
אַ מענטשן, וואָס איז באַליידיקט פון לעבן.

נאָכן פּאַנאָדערטראָגן דאָס געבעקס, פלעג איך זיך לייגן
שלאָפּן אין אַוונט פלעג איך אַרבעטן אין דער בעקעריי. כּדי
עס זאָל צו האַלבער נאַכט פאַרטיק ווערן דאָס פּוטער-געבעקס,

—די בעקעריי האָט זיך געפונען נעבן שטאַט-טעאָטער און נאָך
דער פּאַרשטעלונג פּלעגט דאָס פּובליקום אַרײַנקומען צו אונז
פאַרצערן די הײסינקע זעמעלעך. נאָכדעם פּלעג איך גיין
קנעטן דאָס טײג אויף ברויט און בולקעס און פאַרקנעטן פּופּצן-
צוואַנציק פּוד מיט די הענט — ס'איז נישט קיין שפּילכל.

ווידער געשלאָפּן אַ שעה צוויי, דריי און ווידעראַמאָל
געגאַנגען פּאנאַדערטראַגן געבעקס.

אַט אזוי — טאַג-אײן טאַג-אײס.

כ'האַב דערפּילט אַ הײסן חשק צו טון עפּעס נוצלעכס,
זײען „דאָס גוטע, דאָס קלוגע, דאָס אײביקע“. געווען בין איך
אַ מעורב בין הבריות, איך האָב געקאַנט דערצײלן לעבעדיק
אַ מעשה, מײן פּאַנטאַזיע איז געווען צעהיצט פּון אַלץ, וואָס
איך האָב אײבערגעלעבט און אײבערגעלײענט. איך האָב זײער
ווייניק געדאַרפט, פּדי פּון אַ געוויינלעכן פּאַקט צו שאַפּן אַן
אינטערעסאַנטע געשיכטע, וווּ אין איר גרונט-געדאַנק האָט זיך
קאַפּרײז געשלאָנגלט „דער אומגעזענער פּאָדעם“. איך האָב
געהאַט באַקאַנטשאַפט צווישן די אַרבעטער פּון קרעסטאַווינקאַווס
און אַלאָפּוזאַווס פּאַבריקן, באַזונדערס אויפגעטראָגן בין איך
געווען מיטן אַלטן וועבער ניקיטאַ רובּצאַוו, אַ מענטש, וואָס
האַט שוין געאַרבעט פּמעט אין אַלע רוסישע וועבערײ-פּאַבריקן,
אַן אומרויקע, קלוגע נשמה.

— זיבן און פּופּציק יאָר גיי איך אַרום אײבער דער
וועלט, לעקסיי, דו מײנער, מאַקסימיטש, דו יונגער קונדס
מײנער, נײ שיפעלע! פּלעגט ער רעדן מיט אַ פּאַרשטיקט קול,
שמײכלענדיק מיט קראַנקע, גראַע אויגן דורך טונקעלע בריילן,
וואָס זענען געווען ציוניפּגעבונדן מיט אַ קופּערנעם דראָט. —
קענטיק, אַן אײגענע שטיקל אַרבעט, — פּון דעם דאָזיקן דראָט
זענען בײ אים אויף דער נאָז און הינטער די אויערן געוואָרן
גרינע ראָסט-פלעקן. די וועבער האָבן אים אָנגערופּן „דייטש“,
ווייל ער פּלעגט גאָלן די באָרד, אײבערלאָנדיק שטייפּע וואָנצעס
און אַ געדיכט בינטל גראַע האָר אונטער דער אונטערשטער
ליפּ. ער איז געווען פּון מיטעלן ווקס, מיט אַ ברייטער

ברוסט, און איבערפולט מיט אומעטיקער פריילעכקייט.

— איך האָב לײַב צו גיין אין צירק — פלעגט ער זאָגן, אָנפויגנדיק צום לײַנקן אַקסל זיין פליכעוואַטן שאַרבן מיט די גוֹזן, — די פערד, בהמות—ווי מען לערנט עס זיי אַלץ אויס, האָט אַ נחת. איך קוק אויף די בהמות מיט דרן=ארץ, — איך טראַכט מיר: נו, הייסט עס, אַז די מענטשן קאָן מען אויך אויסלערנען צו באַנוצן זיך מיטן שכל. די חיות קויפן אינטער די צירק לייט מיט צוקער, נו, און מיר, געוויינלעך, זענען פעיק צו קויפן צוקער אין געוועלעבל. מיר — דאַרפן דעם צוקער פאַר דער נשמה, און דאָס באַטייט — צערטלעכקייט. הייסט עס, בחור, אז מיר דאַרפן זיך באַגיין מיט גוטן, צערטלעך, און נישט מיט אַ שייט האַלץ, ווי עס איז ביי אונז דער מנהג. ריכטיק?

אַליין איז ער געווען אומפריינטלעך צו מענטשן, האָט מיט זיי גערעדט אין אַ טאָן פון חוזק און אַביסל מיט פאַראכטונג. אין דיספוטן פלעגט ער אָפּענטפערן מיט איינקלאַנגיקע אויסרוּפן, באַ-מיענדיק זיך אָפּן צו באַליידיקן דעם קעגנער. איך האָב זיך באַ-קענט מיט אים אין אַ ביר-האַלע, בעת מ'האַט זיך געקליבן אים צו שלאָגן. און ער האָט שוין געכאַפט אַ פאַר קלעפּ, איך האָב זיך אָנגענומען פאַר אים און האָב אים אַוועקגעפירט פון דאָרט. — איר האָט געכאַפט אַ שטאַרקן קלאַפּ? — האָב איך גע-פרעגט, גייענדיק מיט אים אין דער פינסטער אין אַ דיין האַרבסט-רעגנדיג.

— נו, — דאָס איז אויך געשלאָגן? — האָט ער גלייכגילטיק געזאָגט — זע נאָר, — וואָס זאָגסטו מיר עפעס „איר“? און פון דעם האָט זיך אָנגעהויבן אונזער באַקאנטשאַפט. פון אָנהויב פלעגט ער מיך שאַרפּזיגיק און געשיקט אויסלאַכן, ווען איך האָב אים אָבער דערציילט, וואָס פאַר אַ ראַלע עס שפילט אין אונזער לעבן „דער אומגעזענער פאָדעם“, האָט ער פאַרטראַכטער-הייט אויסגעשריען:

— זע, דו—ביסט דאָך גאָר קיין נאַר נישט, ניין! הערסטו... — און האָט זיך אָנגעהויבן באַציען צו מיר פאַטערלעך-האַרציק, דופּנדיק מיך אַפילו אויף מיין פאַטערס נאָמען.

— די געדאנקען דיינע, דו, לעקסיי מאקסימיטש מיינער,
זויל מיינער ליבער, — זענען ריכטיקע, אָבער קיינער וועט זיר נישט
גלויבן, עס לוינט זיך נישט...
— איר גלויבט?

— איך — בין אַ הונט אָן אַ היים, מיט אַ קירצן עק, דאָס
פּאַלץ, אָבער, באַשטייט פון בייזע אָנגעבוידענע הינט, איטלעכער
פון זיי האָט אויף זיין עק אַ סך שטעכיקע בערעלעך: ווייבער,
קינדער, האַרמאַניקלעך, קאַלאַשלעך. און איטלעכס הינטל פאַר-
געטערט זיין ביידי. זיי וועלן נישט גלויבן. ביי אונז — ביי מאַ-
ראַזאַוו אין פאַבריק — האָט געטראָפּן אַ מעשה. ווער עס גייט
פאַרויס, דער קריגט איבערן שטערן, אָבער אַ שטערן — איז נישט
קיין הינטן, עס שמאַרצט לאַנג.

ער האָט אָנגעהויבן אַביסל אַנדערש צו רעדן, נאָכדעם ווי
ער האָט זיך באַקענט מיטן שלאַסער שאַפּאַשניקאָוו, קרעסטאַוו-
ניקאָוס אָן אַרבעטער, — דער לונגן-קראַנקער יאַקאָוו, אַ גיטאַרע-
שפּילער, אַ קענער פון ביבל. האָט אים איבערראַשט מיט זיין
צאָרדיקער גאַט-פאַרלייקענונג. שפּייענדיק אויף אַלע זייטן בלוטי-
קע שטיקער פון זיינע אויסגעפּוילטע לונגען, פלעגט יאַקאָוו פעסט
און מיט היץ דערווייזן:

— ערשטנס: בין איך גאַרנישט באַשאַפּן „נאָך גאַטס
פורם און געשטאַלט“, — איך ווייס גאַרנישט, איך קאָן גאַרנישט
און דערצו בין איך נישט קיין גוטער מענטש, ניין, נישט קיין
גוטער. צווייטנס: גאַט ווייס נישט, ווי שווער מיר איז, אָדער ער
ווייס, און איז נישט בפּך צו העלפּן, אָדער ער קאָן העלפּן, און —
ווייל נישט. דריטנס: גאַט איז נישט אַלויסנד, נישט אַלמעכטיק,
נישט קיין בעל-רחמים. אָדער — פשוט — געזאַגט, ער איז נישטאַ.
עס — איז אויסגעטראַכט, אַלץ איז אויסגעטראַכט, דאָס גאַנצע
לעבן איז אויסגעטראַכט, פונדעסטוועגן — מיך וועסטו נישט אַפּנאַרן.
רובּצאָוו איז פאַרשומט געוואָרן פון דערשטינונג, נאָכדעם
איז ער גרוי געוואָרן פון בייזקייט און האָט זיך אָנגעהויבן ווילד
צו זידלען. אָבער יאַקאָוו האָט אים מיט אַ דערהויבענער שפּראַך
פון ביבלישע ציטאַטן צעקלאַפּט אוי אים געצווונגען אַנטשוויגן

צו ווערן און פארקלערטערהייט פארטיפן זיך אין זיך.
 בעת שאפאשניקאוו פלעגט רעדן, איז געווען כמעט שרעקלעך
 אים אַנצוקוקן. זיין פנים איז געווען געברוינט, דין, די האַר—געײ
 קרויזטע, שוואַרצע, ווי ביי אַ ציגיינער, פון צווישן די בלוילעכע
 ליפן האָבן געפינקלט וועלפישע ציין. זיינע טונקלע אויגן פלעגן
 זיך אומבאוועגלעך איינשפאַרן אין דעם קעגנערס פנים, און ס'איז
 שווער געווען אויסצוהאַלטן דעם דאַזיקן שווערן דערדריקנדיקן
 בליק. ער האָט מיר דערמאָנט די אויגן פון יענעם קראַנקן, וואָס
 האָט געליטן אויף דער מאַניע פון גרויסקייט.
 גייענדיק מיט מיר פון יאַקאָוון. האָט רובצאָוו געזאָגט

אַ ברוגער:

— קעגן גאַט איז נאָך קיינער פאַר מיר אין די אויגן נישט
 אַרויסגעטראָטן. דאָס האָב איך קיינמאָל נישט געהערט. איך האָב
 זיך שוין אַ סך אָנגעהערט, אָבער אַזוינס — נאָך נישט. אַוודאי,
 דער מענטש איז שוין נישט קיין היגער. נו, — אַ רחמנות אויף
 אים. ער האָט זיך אָנגעגלייט ביז ווייס... אינטערעסאַנט, ברודער
 לעבן, זייער אינטערעסאַנט

ער האָט זיך זייער גיך און נאָענט באַפריינדעט מיט יאַקאָוון
 און אינגאַנצן עפעס ווי אָנגעהויבן צו זידן, קאָכן זיך, ווישנדיק
 פסדר מיט די פינגער זיינע קראַנקע אויגן.

אַ-זוי, — פלעגט ער זאָגן צושמייכלענדיק—איז גאַט, הייסט
 עס, שוין גאָר אין אַ זייט? המ. וואָס שייך דעם צאַר האָב איך
 מיר, נעגעלע מיינס, מיינע אייגענע רעיונות. מיר שטערט דער
 מלך נישט. הי צרה איז נישט אַזוי מיט די מלכים, ווי מיט די
 באַלעבאַטים. איך קאָן מיט וועלכן קייסער דו ווילסט דורכקומען,
 אפילו מיט איוואָן דעם גרויזאָמען: נאָ, הערש, קעניג, אויב דיר
 איז ניחא, נאָר גיב מיר אַקאַרשט די שליטה איבערן באַלעבאַס—
 אַט וואָס. וועסטו געבן—וועל איך דיך מיט גאַלדענע קייטן צו-
 שמידן צום טראָן, גאַט בעטן פאַר דיר...

נאָכדעם, ווי ער האָט איבערגעלייענט דאָס בוך „דער מלך
 הונגער“, האָט ער געזאָגט:

— ס'איז אַלץ—גאַנץ געוויינלעך ריכטיק!

דערווענדיק דאָס ערשטע מאָל אַ לײַטאַגראַפֿירטע בראַשורע,
האַט ער מיך געפֿרעגט:

— ווער האָט דאָס דיר אָנגעשריבן? ער שרייבט דייטלעך.
דו זאָג אים אַ דאַנק.

רובצאָו איז געווען אַ מענטש מיט אַ נישט-געשטילטער
תּאווה אַליץ צו וויסן. מיט דער גרעסטער אָנגעשטרענגטער אויפֿ-
מערקזאַמקייט האָט ער צוגעהערט שאַפֿאַשניקאָוס צעשטערנדיקע
גאַטלעסטערונג, שעהן לאַנג האָט ער געהערט מיינע געשיכטעס
וועגן ביכער אין האָט צופֿרירן געלאַכט, פֿאַרוואַרפֿנדיק דעם קאַפּ,
אויספֿויגנדיק דעם גאַרגל, מיט אַנטציקונג:

— אַ קונציקע זאַך איז דעם מענטשנס שכלע, איי, קונציק.
אַליין האָט ער קוים געלייענט, —ס'האַבן אים געשטערט די
קראַנקע אויגן. ער האָט, אָבער, אַליין אויך אַ סך געוויסט אין
נישט זעלטן האָט ער מיך דעם געבראַכט אין פֿאַרווינדערונג:
— ביי די דייטשן איז דאָ אַיינער אַ סטאַליער מיט זייער
אַ קלוגן קאַפּ, —דער קייסער אַליין האַלט זיך מיט אים אַ עצה.
פֿון מיינע פֿראַגעס איז מיר קלאַר געוואָרן, אַז דאָס מיינט
ער בעבעלין.

— ווי אַזוי ווייסט איר דאָס?

— איך ווייס—האַט ער קורץ געענטפֿערט, קראַצנדיק מיט
זיין קליינעם פינגער זיין גוזיקן שאַרבן.

שאַפֿאַשניקאָון האָט נישט אינטערעסירט דער תּוהו ובוהו
פֿון לעבן, ער איז געווען אינגאַנצן אַריינגעטון אין אַפֿלייקענען
גאַט, חוּזק מאַכן פֿון גייסטלעכע, האַסנדיק באַזונדערס די מאַנאַכן.

איינמאָל האָט רובצאָו אים גאַנץ פֿרידלעך געפֿרעגט:
— פֿאַרוואָס בייזערסטו זיך, יאַקאָו, פֿסדר אויף גאַט?

האַט ער נאָך מיט אַ גרעסערן צאַרן אָנגעהויבן צו ריטשען:
— און וואָס שטערט מיר דאָן, נון איך האָב כּמעט צוויי
צענדליק יאָר געגלויבט, געלעבט אין שרעק פֿאַר אים, געליטן
האַמפֿערן זיך — טאָר מען נישט. אַזוי איז אָנגעוואָגט געוואָרן
פֿון אויבן. געלעבט אַ געבינדענער. פֿאַרטיפֿט זיך אין דער ביבֿל—
און האָב דערוען: ס'איז אויסגעטראַכט, אויסגעטראַכט, ניקיטע.

אין, מאכנדיק מיט דער האַנט, ווי פאנאנדערייסנדיק דעם
אומגעזענעם פאָדעם" האָט ער שיער נישט געוויינט:

— אָט—שטאַרב איך צוליב דעם פאַר דער צייט!

איך האָב געהאַט נאָך עטלעכע אינטערעסאַנטע באַקאַנט-
שאַפטן, נישט זעלטן פלעג איך זיך אַריינכאַפן אין סעמינאַרוס
בעקעריי, צו מיינע אַלטע חברים; זיי פלעגן מיך מיט שמחה בא-
געגענען און גערן אויסהערן. אָבער רובצאָו האָט געווינט אין
דער אַדמיראַלטייער פאַרשטאַט, שאַפאַשניקאָו—אין דער טאַטער-
שער, ווייט הינטערן קאַבאַן, אַ וויאַרסט פינף איינער פון אַנדערן,
כ'האַב זיי זייער זעלטן געקאַנט זען. און קומען צו מיר איז גע-
ווען אוממעגלעך, ס'איז נישט געווען וווּ אויפצונעמען געסט. חוץ
דעם איז דער נייער בעקער געווען אויפגעטראָגן מיט זשאַנדאַר-
מען—די הינטער-הויפלעך פון זשאַנדאַרם-אַמט האָבן זיך געגרע-
נעצט מיט אונזער הויף, און די חשובע „בלויע מינדירן" פלעגן
קריכן צו אונז איבערן פלויט נאָך בולקעס פאַר פאַלקאָוויק
גאַנגאַרט און נאָך ברויט פאַר זיך, און, אגב, האָט מען מיר גע-
עצהט „איך זאָל זיך צופיר נישט מענטשלעך", פדי נישט אַרויפ-
צוציען קיין איבעריקע אויפמערקזאַמקייט אויף אונזער בעקעריי.
איך האָב געזען, אַז מײן אַרבעט פאַרלירט איר זין. אַלץ
עפטער פלעגט טרעפן, אַז די מענטשן פלעגן זיך נישט רעכענען
מיטן גאַנג פון געשעפט, און פלעגן אַזוי אויפפאַרזיכטיק אַרויס-
נעמען געלט פון קאַסע, אַז עס פלעגט אָפט נישט זיין מיט וואָס
צו באַצאָלן פאַרן מעל. דערענקאָו פלעגט, צופנדיק דאָס בערדל,
אומעטיק שמייכלעך.

— מיר וועלן באַנקראַטירן.

אים האָט זיך אויך געלעבט שלעכט. נאַסטיאַ מיט
די געלע געקריוטע האָר איז אַרומגעגאַנגען „נישט ליידיק" און
געבלאָזן פון זיך, ווי אַ בייזע קאַץ, קוקנדיק אויף אַלץ און אויף
אַלעמען מיט אַ גרינעם באַליידיקטן קיץ.
זי פלעגט גיין גלייך אויף אַנדרייען, ווי זי וואָלט אים
גאַרנישט באַמערקט; מיט אַ שוואַרצן שמייכל פלעגט ער איר אָפ-
טרעטן דעם וועג און זיפצן.

אָפּט פֿלעגט ער זיך קלאַגן פֿאַר מיר:
— קיינער איז נישט ערנסט. אַלע, אַלע נעמען, אָן אַ
טאַק. כ'האַב זיך געקויפט אַ האַלב טויזן שקאַרפעטן — זענען זיי
תיכף נישט געוואָרן.

ס'איז געווען לעכערלעך מיט די שקאַרפעטן. — איך האָב
אַבער נישט געלאַכט, זעענדיק, ווי אַ מענטש אַ באַשיידענער, אָן
פּניוה, וואָס באַמיט זיך מיט אַלע פּחות איינצואַרדנען אַ נוצלעכע
זאַך און אַלע אַרום באַציען זיך צו דעם לייכטזיניק און זאָרגלאָז,
מאַכנדיק דערפֿון אַ תּל. דערענקאָוו האָט נישט געוואַרט אויף קיין
דאַנק פֿון די מענטשן, פֿאַר וועלכע ער האָט זיך באַמיט, אַבער —
ער האָט פֿאַרדינט אַ בעסערע און פֿריינטלעכערע באַצוינג צו זיך —
און האָט עס נישט געהאַט. זיין משפּחה איז זיך גיך פּאָנאָנ-
דערגעפּאַלן. זיין פּאַטער איז געוואָרן גייסטיק קראַנק אויף רעלי-
גיעזע, מאַניע, דער יונגסטער ברודער האָט אָנגעהויבן טרינקען און
הוּלען מיט מיידלעך, די שוועסטער האָט זיך געפּירט, ווי אַ פרעם-
דע און זי האָט, קענטיק, געשפּילט נישט קיין פֿריילעכע לייבע
מיטן געלן סטודענט. — כ'האַב אָפּט באַמערקט, אַז אירע אויגן זע-
נען געשוואַלן פֿון טרערן און דער סטודענט איז ביי מיר פֿאַר-
האַסט געוואָרן.

מיר האָט זיך געדוכט, אַז איך בין פֿאַרליבט אין מאַריאַ
דערענקאָוו. איך בין אויך פֿאַרליבט געווען אין דער פֿאַרקויפּערין
פֿון אינזער געשעפט נאַדיעזשאַ שטשערבאַטאַוואַ, אַ געזונטע מויד
מיט רויטע באַקן מיט אַ שטענדיק-פֿריינטלעכן שמייכל אויף די
רויטע לייפּן. און בכלל בין איך געווען פֿאַרליבט. די עלטער,
דער כאַראַקטער און דער פּלאַנטער פֿון מיין לעבן האָבן געפּאַדערט
נאַענטקייט צו אַ פּרוי און דאָס איז גיכער געווען צו שפּעט ווי צו
פּרי. איך האָב זיך געגויטיקט אין דער צערטלעכקייט פֿון אַ פּרוי,
אַדער לכל הפּחות, אין אַ פֿריינטלעכער אויפּמערקזאַמקייט פֿון אַ פּרוי,
איך האָב געמוזט אָפּנהאַרציק דורכרעדן זיך וועגן זיך, פּאַנאַדער-
קלייבן זיך אין דעם פּלאַנטער פֿון פֿאַרשיידענע געדאַנקען, אין
דעם מישמאַש פֿון איינדרוקן.

קיין גוטע פֿריינט האָב איר נישט געהאַט. די מענטשן, וואָס

האַבן געקוקט אויף מיר, ווי אויף „א שטאַף, וואָס מ'דאַרף באַאַר-
בעטן“, האַבן נישט אַרויסגערוּפֿן מיין סימפּאַטיע, און מיין האַרץ
האַט זיך פֿאַר זיי נישט געעפֿנט. ווען איך פֿלעג אָנהייבן רעדן
וועגן זאַכן, וואָס איז זיי נישט נוגע, — האַבן זיי מיר געראַטן:

— פֿאַרנעמט זיך דערמיט נישט!

גורי פֿלעטנאָוו האַט מען אַרעסטירט און אָפּגעפֿירט קיין פע-
טערבורג, אין „קרעסטי“

דער ערשטער האַט מיר וועגן דעם אָנגעזאַגט ניקפֿאַריטש,
טרעפֿנדיק מיך גאַנץ פֿרי אויפֿן גאַס. שפּרייזנדיק מיר אַנטקעגן
פֿאַרטראַכט אין פייערלעך, אויסגעפּוצט אין אַלע מעדאַלן, —
אזוי ווי ער וואָלט זיך צוריקגעקערט פֿון אַ פֿאַראַד — האַט ער
אויסגעהויבן די האַנט צום היטל און האַט זיך שווייגנדיק געמיטן
מיט מיר, נאָר תּיכּף האַט ער זיך אָפּגעשטעלט און מיט אַ בייזער
שטים אַ זאַג געטון מיר פֿון הינטן:

— גורי פֿלעטנאָוו האַט מען אַרעסטירט היינטיקע נאַכט..
און אַ מאָך טוענדיק מיט דער האַנט, האַט ער צוגעגעבן
שטילערהייט, אַרויסקנדיק זיך:

— אַ פֿאַרליירענער בחור

מיר האַט זיך געדוכט, אַז אין זיינע כּיטרע אויגן פּינקלען
טרערן.

איך האָב געוואָסט, אַז פֿלעטנאָוו האַט דערוואַרט דעם אַרעסט,
ער אַליין האַט מיך געוואַרנט און געראַטן, מיר זאָלן זיך נישט
טרעפֿן מיט אים, נישט איך, נישט רובֿצאַוו, מיט וועלכן ער האַט
זיך נאַענט באַפֿריינדעט, אזוי ווי איך.

קוקנדיק אַרונטער אויף זיינע פּיס האַט ניקפֿאַריטש אומע.

טיק אַ פּרעג געטון:

— פֿאַרוואָס קומסטו נישט אַריין צו מיר?

אין אַוונט בין איך געקומען צו אים, ער האַט זיך אַקאַרשואָ
אויפּגעכאַפּט פֿון שלאַף, און, זיצנדיק אויפֿן בעט, געטרוינקען קוואַס.
זיין ווייב איז געזעסן אָנגעבוּיגן ביים פענסטער און האַט פֿאַרריכט
הויזן.

— אַט אזוי, אַטאַ, — האַט אָנגעהויבן דער פֿאַליציאַנט צו

ריידן, קראצנדיק זיין שופן=העריקע ברוסט, און קוקנדיק פארטראכט
אויף מיר — ארעסטירט. מ'האט ביי אים געפינען א פאן, — ער
האט אין אים געקאכט פארב פאר די בלעטלעך קעגען דעם קייסער,
און, אויסשפייענדיק אויף דער פאדלאגע, האט ער מיט פעס
א געשריי געטון צו דער ווייב:

— גיב אהער די הויזן!

— פאלד, — האט זי געענטפערט, נישט אויפהויבנדיק דעם

קאפ.

— זי האט אויף אים רחמנות, וויינט — האט געזאגט דער
אלטער, אנוויינדיק מיט די אויגן אויף דער ווייב, — ס'איז מיר
אויך רחמנות. פונדעסטוועגן — וואס קאן אויפטון א סטוי-
דענט קעגן א קייסער?

ער האט זיך אָנגעהויבן אַנטון, זאָגנדיק:

— איך וועל אויף א ווילע ארויסגיין... מאך דעם סאמאך.

וואר, דו.

דאָס ווייב זיינע האט אומבאוועגלעך געקוקט אין פענסטער,
נאָר גלייך, ווען ער איז פארשוונדן הינטער די טיר פון הייזל,
האט זי, ארומדרייענדיק זיך שנעל, אויסגעשטרעקט צו דער טיר א
פעסט-ציוואמענגעפרעסטן פויסט, זאָגנדיק מיט גרויס רציחה, דורך
די פארקריצטע ציין:

— או, נבלה פארשאַלטענע!

איר פנים איז אינגאנצן געווען אָנגעשוואַלן פון וויינען, דאָס
לינקע אויג פמעט אינגאנצן געווען פארדעקט מיט א בלויען בייזל.
זי איז אויפגעשרוונגען, צוגעגאנגען צום אויוון און, איינבויגנדיק
זיך איבערן סאמאווואר, האט זי געשיפעט:

— אָפנארן וועל איך אים, אזוי אָפנארן — אז ער וועט
ביי מיר וואַיען! ווי א וואַלף וועט ער וואַיען. דו — גלויב אים
נישט, קיין איינציק וואָרט זאָלסטו נישט גלויבן! ער וויל דיך
אריינכאַפן אין זיין נעץ. ער לייגט, — ער האט אויף קיינעם קיין
רחמנות נישט! דער פישער. ער ווייס אַליץ וועגן אייך. ער לעבט
מיט דעם. דאָס איז זיין חיות — צו כאַפן מענטשן...

זי איז צוגעגאנגען הארט צו מיר און מיט א שטים פון
א בעטלערין געזאגט:

— וואָסוּ מיר אפּשר צוגעטויליעט, האָ?
מיר איז געווען אומאַנגענעם די דאָזיקע פּרוי, נאָר איר
אויג האָט געקוקט אויף מיר מיט אַזאַ בייזער שאַרפּער בענקעניש,
אַז איך האָב זי אַרומגענומען און אַנגעהויבן גלעטן אירע האַרט-
לעכע האָר, צעשוּיבערטע און פעטע
— וועמען שפּירט ער איצט נאָך?
— אויפן פּישמאַרק, עפעס נאָך עמעץ אין די מעבלירטע
צימערן.

— ווייסטו נישט די פּאַמיליע?
שמיכלענדיק, האָט זי געענטפּערט:
— אַט זאָג איך אים באַלד, וועגן וואָס דו פּרעגסט מיר.
ער גייט... גוראַטשקען האָט ער אויסגעשפּיאַנירט...
און איז אַפּגעשפרונגען צום אויוון.
ניקיפּאַריטש האָט געבראַכט אַ פּלאַש בראַנפן, איינגעמאַכטס,
ברויט, מ'האַט זיך געזעצט טרינקען טיי. מאַרינע האָט, זיצנדיק נעבן
מיר, בפּיוון מיר פּריינטלעך מכבד געווען, אַריינקוקנדיק מיר דערפּיי
אין פנים מיט איר געזונטן אויג, און איר מאַן האָט אין מיר אַריינגע-
רעדט:

— אַט דער אומגעזעענער פּאַדעם — ער ליגט אין די
הערצער, אין די בייזער, נו, פּרויוו, פּאַרטיליק אים, רייס אים
אַרויס? דער קייסער — פּאַרן פּאַלק — איז אַ גאַט.
און אומדערוואַרט האָט ער אַ פּרעג געטון:

— און דו — ביסט דאָך אַנגעלייענט אין די ביכער, דאָס
עוואַנגעליום האָסטו געלייענט? נו, וואָס, ווי מיינסטו, איז דאָרט
אַלץ ריכטיק?
— איך ווייס נישט.

— איך מיין — דאָרט איז דאָ איבעריקס. און — טאַקע
נישט ווייניק. לַמשל, — מַכּח אַרעמע-לייט: וויל איז די אַרעמע-לייט, —
מיט וואָס איז דאָס זיי עפעס אַזוי וויל? ס'איז אַביסל סתּם גע-
רעדט. און בכלל — וועגן די אַרעמע-לייט — איז אַ סך אומפּאַר-

שטענדלעך. מ'דארף אונטערשיידן צווישן אן אַרעמאָן און צווישן אַ געפאלענעם. איז ער אַרעם, איז — הייסט עס — נישט-גוט. דער יורד אָבער, ער, קאָן זיין, איז טאַקע אומגליקלעך. אָט אַזוי דאַרף מען דענקען. אַזוי — איז גלייכער.

— פאַרוואָס?

אַנקונדיק מיך מיט אַ פאַרשנדיקן בליק, איז ער אַנטשוויגן געוואָרן און דערנאָך אָנגעהויבן רעדן דייטלעך און וואַגיק, קענטיק — זייער דורכגעטראַכטע געדאַנקען.

— דאָס עוואַנגעליום האָט אין זיך אַ סך רחמנות. רחמנות אָבער — איז אַ שעדלעכע זאַך. אַזוי מיינ איך. רחמנות פאַדערט גרויסע הוצאות אויף איבעריקע און אפילו אויף שעדלעכע מענטשן. מושב-זקנים-הייזער, תפיסות, משוגעים-הייזער. העלפן דאַרף מען די קרעפטיקע, געזונטע מענטשן, כדי זיי זאָלן נישט פטרן אומניסט זייערע פחות. און מיר העלפן די שוואַכע, — קאָן מען דען מאַכן דעם שוואַכן פאַר אַ שטאַרקן? פון דער דאָזיקער פאַרשעפעניש ווערן די שטאַרקע שוואַך — און די שוואַכע זיצן ביי זיי אויפן קאַרק. אָט מיט וואָס מען דאַרף זיך פאַרנעמען — דערמיט. ס'איז דאָ אַ סך אויף וואָס צו פאַרטראַכטן זיך. מען דאַרף פאַרשטיין — דאָס לעבן האָט זיך שוין לאַנג אָפגעקערט פון עוואַנגעליום, דאָס לעבן-האַט זיין אייגענעם גאַנג. אָט, זעסטו—צוליב וואָס פלעטבעוו איז אַ פאַרלאָרענער? צוליב זיין רחמנות. מיר גיבן די אַרעמע לייט—און די סטודענטן גייען צו גרונט. וווּ איז דאָ דער שכל, האָט דאָס ערשטע מאָל האָב איך געהערט די דאָזיקע געדאַנקען אין אַזאָ שאַרפער פאַרם, כאַטש אויך פריער האָב איך זיך אָנגעט שטויסן מיט זיי, — זיי לעבן און זענען מער פאַרשפרייט, ווי עס דוכט זיך אונז. אין אַ יאָר זיבן אַרום, לייענענדיק ניטשען, האָב איך זיך זייער קלאַר דערמאַנט אָן דער פילאָסאָפיע פון דעם קאַז-זאַנער פּאָליציאַנט. איך מוז, אַגב, זאָגן: זעלטן איז מיר פאַרגעקומ. מען צו טרעפן אַזוינע געדאַנקען אין ביכער, וועגן וועלכע כ'האַב פריער נישט געהאַט געהערט אין לעבן.

און דער אַלטער „מענטשן-פאַנגער“ האָט אָן אויפהער גערעדט, צוקלאַפנדיק צום טאַקט מיט די פינגער ביים ראַנד פון

טאָן. זיין טרוקן פנים האָט זיך שטרענג אָנגעברוגזט, אָבער גע-
קוקט האָט ער נישט אויף מיר, נאָר אין דעם מעשענעם שפיגל
פון דעם בלאַנק-אויסגעפוצטן סאַמאָואַר.

— ס'איז שוין צייט פאַר דיר צו גיין, — האָט אים אַ פאַר-
מאָל דערמאָנט דאָס ווייב, ער האָט איר נישט געענטפערט, אָנ-
ציענדיק אַ וואָרט נאָך אַ וואָרט אויפן פאַדעם פון זיין געדאַנק,
אזן — פּלוצלינג, אומבאַמערקט פאַר מיר, איז זיין געדאַנק אַוועק
מיט אַן אַנדער וועג.

— דו ביסט דאָך עפעס אַ בחור נישט קיין נאַר, אַ גראַ-
מאַטנער, ווי פאַסט עס פאַר דיר צו זיין אַ בעקער? דו וואָלסט
געקאָנט נישט ווייניקער פאַרדינען אויף אַן אַנדער שטעלע אין
דעם קייסערס מלוכה...

הערנדיק אים, האָב איך בשעת מעשה געטראַכט, ווי אַזוי
איז מען מודיע די אומבאַקאַנטע אויף דער ריבנאַריאַדסקער גאַס,
אַז ניקפאַריטש שפּיאַנירט זיי נאָך? דאָרט, אין די מעבלירטע
צימערן האָט געוווינט סערגיי סאַמאָוו, וואָס האָט זיך נישט לאָנג
אומגעקערט פון יאַלוטאַראַווסק, וווּ ער איז געווען פאַרשיקט,
אַ מענטש, וועגן וועלכן מ'האַט מיר דערציילט זייער פיל
אינטערעסאַנטס.

— קלוגע מענטשן דאַרפן לעבן אין מחנות, ווי, למשל, די
בינען אין בינשטאַק, אַדער, ווי וועספעס אין די נעסטן. דעם
קייסערס מלוכה...

— זע נאָר — ס'איז שוין ניין אַ זייגער, — האָט געזאָגט
די פרוי.

— קליפה!

ניקפאַריטש האָט זיך אויפגעשטעלט, צוקנעפלענדיק דעם
מונדיר.

— נו, נישקשה, וועל איך פאַרן מיט אַ דראָזשקע. זיי
געזונט, ברודער-לעבן, כאַפּ זיך אַריין, שעם זיך נישט...

פאַרלאָונדיק דאָס ביידל, האָב איך זיך געגעבן אַ וואָרט, אַז
איך וועל שוין מער קיינמאָל נישט קומען „צו-גאַסט" צו ניקפאַ-
ריטשן. דער אַלטער האָט מיך אָפגעשטויסן, הגם ער איז געווען

אינטערעסאנט. זיינע ווערטער וועגן דער שעדלעכקייט פון רחמנות
האָבן מיך שטאַרק צערודערט און איינגעגעסן זיך אין זכרון.
כ'האַב אין זיי געפילט עפעס אַן אמת, נאָר ס'האַט פאַרדראָסן,
וואָס דער דאָזיקער אמת שטאַמט פון אַ פאַליציאישן מקור.
אויף דער דאָזיקער טעמע האָבן זיך נישט זעלטן געפירט
ויכוחים, איינער פון די דאָזיקע ויכוחים האָט מיך באַזונדערס
אומברחמנותדיק אויפגערודערט.

אין שטאַט האָט זיך באַוווּזן אַ „טאַלסטאָוועץ“, — דער
ערשטער, וואָס איך האָב באַגענוט, — אַ הויכער, אַדערדיקער
מענטש, אַ געברוינטער מיט אַ שוואַרצער באַקישער באַרד און
דיקע נעגערשע לייפן. אַן אַנגעהויקערטער האָט ער געהאַלטן די
אויגן אַראָפּ צו דער ערד, נאָר אַפּטמאָל פלעגט ער מיט אַ האַס-
טיקער באַוועגונג פאַרוואַרפן זיין פליכעוואָטן קאַפּ און אַפּבריען
מיטן ליידנשאַפטלעכן גלאַנץ פון זיינע טוינקעלע, פייכטע אויגן, —
עפעס פיינטלעכס האָט געברענט אין זיין שאַרפן בליק. די ויכוחים
האָבן זיך געפירט אין דער דירה פון איינעם פון די פראַפעסאָרן,
ס'איז געווען אַ סך יוגנט און צווישן זיי— אַ דיניקס, שיינס געהל,
אַ מאַגיסטער פון גייסטלעכע למודים, אין אַ שוואַרצער, זיידענער
גלחשער קוטע; זי האָט זייער פּיין שאַטירט זיין בלאַס, שיינ פנים,
וואָס איז געווען באַלויכטן מיט אַ טרוקן שמייכלעלע פון זיינע
גרויע קאַלטע אויגן.

דער טאַלסטאָוועץ האָט לאַנג גערעדט וועגן דער אייביקער
פעסטקייט פון די עוואַנגעלישע אמתן; זיין שטים איז געווען טויב-
לעך, די פראַזן קורץ, נאָר די ווערטער האָבן געקלונגען שאַרף,
אין זיי האָט זיך געפילט דער כּח פון אויפריכטיקן גלויבן, ער
האַט זיי באַגלייט מיט אַן איינטאָניקן, אונטערהאַקנדיקן זשעסט
פון זיין לאַנגער האַריקער האַנט, און די רעכטע האָט ער געהאַלטן
אין קעשענע.

— אַן אַקטיאָר, — האָט מען זיך געשושקעט אין ווינקל,
געבן מיר.

— ער איז זייער טעאַטראַליש, יאָ...
אין האָב נישט לאַנג פאַר דעם איבערגעליינעט אַ בוך —

דרעפערס שיינט מיר — וועגן קאמף פון קאטאליציזם קעגן דער וויסנשאפט אין מיר איז פארגעקומען, אז דאָס רעדט איינער פון יענע, וואָס גלויבן זודיק, אז די וועלט וועט אויסגעלייזט ווערן דורך דער קראפט פון ליבע, וואָס זענען גרייט פון רחמנות צו די מענטשן, צו שניידן זיי און ברענען אויף די שייטערהויפנס.

ער איז געווען אַנגעטון אין אַ ווייס העמדל מיט ברייטע אַרבל און עפעס אַ מין גרוי, אַלט כאַלאַטל פון אויבן, — דאָס האָט אים אויך אויסגעטיילט פון אַלעמען. צום סוף פון זיין דרשה האָט ער אויסגעשריען:

— הכלל, גייט איר מיט קריסטוסן אָדער מיט דאָרווינען? ער האָט, ווי אַ שטיין אַריינגעוואָרפן די דאָזיקע פראַגע אין ווינקל, וווּ ס'איז ענג געזעסן די יוגנט און פון וואָנען עס האָבן מיט שרעק און התפעלות געקוקט אויף אים די אויגן פון די יונגע בחורימלעך און מיידלעך. די רעדע זיינע האָט, ווייזט אויס, אַלע-מען איבערראַשט, אַלע האָבן געשוויגן, אַראַפּלאַזודיק פאַרטראַכט די קעפּ. ער האָט אַרומגענומען אַלעמען מיט אַ ברענענדיקן בליק אין שטרענג צוגעגעבן:

— נאָר די פרושים קענען פרויבירן צו פאַרייניקן די צוויי אייביק-פיינטלעכע הויפט-יסודות, און מיט דער דאָזיקער פאַרייניג-קינג נאָרן זיי אומפאַרשעמט זיך אַליין, פאַרדאַרבנדיק די מענטשן מיט זייער שקר...

דאָס גלחל האָט זיך אויפגעשטעלט, האָט פינקטלעך פאַר-שאַרצט די אַרבל פון זיין קאפּאָטע און אַנגעהויבן ריידן פליסיק, מיט אַ גיפטיקער העפּלעכקייט און אַ געפעליק שמייכלעלע:
— איר האַלט זיך קענטיק, וועגן די פרושים ביי אַ וואַלג-רער מיינונג, וואָס איז נישט נאָר גראַב, נאָר דורך און דורך פאַלש...

צו מיין גרויס פאַרווונדערונג, האָט ער אַנגעהויבן צו דער-ווייזן, אַז די פרושים זענען געווען די אמתע ערלעכע אָפּהיטער פון די געבאַטן פון דער יידישער תורה, און אַז דאָס פאַלק איז שטענדיק געגאַנגען מיט זיי קעגן זיינע שונאים.
— לייענט, לַמשל, יוסף פלאַוויוס..

אויפשפרינגענדיק אויף די פיס אין אונטערהאקנדיק פלא-
וויסן מיט א ברייטן, פארניכטנדיקן זשעסט, האָט דער טאַלסטאַ-
וועץ אויסגעשריען :

— די פעלקער גייען נאָך היינט אויך מיט די שונאים קעגן
זייערע פריינט. די פעלקער גייען נישט מיט זייער גוטן ווילן, נאָר
מ'טרייבט זיי, מ'צווינגט זיי. וואָס גייט מיך אָן אייער פלאַוויסט?
דאָס גלחל אין די אנדערע האָבן צעברעקלט די הויפט-
טעמע פון ויכוח אויף פיץ-פּיצלעך, און די טעמע איז פאַרשוונדן.
— דער אמת, — דאָס איז די ליבע, — פלעגט דער טאַלסטאַ-
וועץ אויסשרייען, און זיינע אויגן האָבן געפינקלט מיט שנאה
אין האַט.

איך האָב זיך געפילט פאַרשיפורט פון ווערטער, זייער
רעיון האָב איך נישט תופס געווען, די ערד האָט זיך געוויגט
אונטער מיר אין חירבל פון ווערטער און, אָפט, האָב איך מיט
פאַרצווייפלונג געטראַכט, אַז ס'איז נישטאָ אויף דער וועלט
אַ מענטש, וואָס זאָל זיין נארישער און אומפעיקער פאַר מיר.
און דער טאַלסטאַוועץ האָט, ווישנדיק פון רויען פנים דעם
שווייס, זיך ווילד צעשריען:

— וואַרפט אַרויס דאָס עוואַנגעליום, פאַרגעסט אָן אים, פדי
איר זאָלט נישט לייגן קרייצט ווידעראַמאָל קריסטוסן, דאָס איז
אַרנטלעכער!

ווי אַ וואַנט האָט זיך געשטעלט פאַר מיר די פראַגע: איז
זי איז דאָס? אויב דאָס לעבן — איז אַן אומאויספּהערלעכער קאַמף
פאַר גליק אויף דער ערד, — מוזן טאַקע רחמנות און ליבע נאָר
שטערן דעם ערפאַלג פון קאַמף?

כ'האָב זיך דערוואַסט, אַז דעם טאַלסטאַוועצעס פאַמיליע איז
קלאַפּסקי, כ'האָב זיך דערוואַסט זיין אַדרעס און אויפן אנדערן
טאַג, אין אַוונט, בין איך שוין געווען ביי אים. ער האָט געווינט
אין אַ הויז, וואָס האָט געהערט צו צוויי מיידלעך גוטבאַזיצערינס, מיט
זיי איז ער טאַקע געזעסן אין סאַד ביים טיש, אין שאַטן פון
אַ גרויסער אַלטער ליבע. אין זיינע ווייסע הויזן און אין ווייסן
העמד, וואָס איז געווען פאַנאָדערגעשפּילעט ביי דער טונקעלער

האַריקער ברוסט, אַ לאַנגער, אַ קאַנטיקער, אַ טרוקענער, — האָט ער זיך זייער געפאַסט צו מײן פאַרשטעלונג וועגן אַ היימלאָזן אַפּאַס-טאַל, דעם פריידיקער פון אמת.

ער האָט מיט אַ זיבערן לעפּל געשעפט פון טעלער מאַלי-נעס מיט מילך, האָט עס געשמאַק געשלאָנגען, זיך באַטעמט מיט די דיקע ליפּן און, נאָך יעדער וואָ, האָט ער אָפּגעבלאָזן די ווייסע טראָפּעלעך פון זיינע שיטערע קעצעשע וואַנצעס. באַדינענדיק אים איז איין מיידל געשטאַנען ביים טיש, די אַנדערע—אַנגעשפּאַרט ביי דעם שטאַם פון דער ליפּע, צוזאַמענגעלייגט די הענט אויפן האַרצן און פאַרהלומט געקוקט אין דעם שטויביקן, הייסן הימל. ביידע זענען זיי געווען אַנגעטון אין ליכטע, פּיליפּקליידלעך און ס'איז כמעט אוממעגלעך געווען צו אונטערשיידן איינע פון דער צווייטער, אַזוי ענלעך זענען זיי געווען.

ער האָט גערעדט מיט מיר פריינטלעך און גערן וועגן דער שעפּערישער קראַפט פון ליבע, וועגן דעם, אַז מ'דאַרף אַנטוויקלען אין דער אייגענער נשמה דעם דאָזיקן געפיל, וואָס איז אַליין בלויו בכח צו פאַרביןדן דעם מענטשן מיטן גייסט פון דער וועלט—מיט דער ליבע, וואָס איז אומעטום צעשטויבט אין לעבן. — נאָר דערמיט קאָן מען בינדן דעם מענטשן! נישט ליבן-דיק, קאָן מען נישט פאַרשטיין דאָס לעבן. און די וואָס זאָגן: דאָס געבאַט פון לעבן איז קאַמף, — זענען בלינדע נפשות, פאַר-משפט צום אונטערגיין. אַזוי ווי מ'קאָן דאָס פריער נישט בייקו-מען מיט פייער, אַזוי קען מען דאָס שלעכטס נישט בייקומען מיטן כח פון שלעכטס!

נאָר בשעת די מיידלעך זענען אַוועק, אַרומגעענדיק זיך, טיף אין סאָד, צום הויז צו, האָט דער דאָזיקער מענטש, נאָכ-קיקנדיק זיי מיט פאַרזשמורעטע אויגן, מיך אַ פּרעג געטון:

— און דו — ווער ביסטו?

און, נאָכדעם, ווי ער האָט מיך אויסגעהערט, האָט ער אַנגעהויבן קלאַפּן מיט די פינגער איבערן טיש, רעדן וועגן דעם, אַז דער מענטש — בלייבט אומעטום אַ מענטש און מ'דאַרף שטרעבן

נישט צו בייטן דעם ארט און דעם שטייגער פון לעבן, נאָר צו דערציען דעם גייסט אין ליבע צו מענטשן.

— וואָס גידעריקער עס שטייט דער מענטש, אַלץ נעענטער איז ער צום עכטן אמת פון לעבן, צו זיין הייליקער חכמה...
כ'האַב אַביסל געספּקט אין זיינע ידיעות וועגן דער דאָזיקער „הייליקער חכמה“, האָב אָבער פאַרשוויגן, פּילנדיק, אַז אים איז לאַנגווייליק מיט מיר; ער האָט מיך אָנגעקוקט מיט אַן אַפּשטויסן-דיקן בליק, האָט זיך אויסגעגענעצט, פאַרלייגט די הענט הינטער האַלז, האָט אויסגעצויגן די פּיס און, צומאַכנדיק מיד די אויגן, האָט ער, ווי דורכן שלאָף, אַרויסגעמורמלט:
— די אונטערטעניקייט פון דער ליבע... איז דאָס געבאַט פון לעבן...

אויפצייטערנדיק, האָט ער אַ פּאָך געטון מיט די הענט, אָנ-כאַפּנדיק זיך אָן עפעס אין דער לופט, און האָט מיך דערשראָקן אָנגעקוקט:

— וואָס? כ'בין מיד, זיי מיר מוחל

ער האָט ווידער צוגעמאַכט די אויגן און, ווי פון ווייטיק, פעסט פאַרקוועטשט די ציין, אַרויסשטעלנדיק זיי. זיין אונטערשטע ליפּ איז אַרונטערגעהאַנגען, די אויבערשטע—האָט זיך אויפגעוויפּן און די בלאַלעכע האַר פון די שיטערע וואַנצעס האָבן זיך אָנגעשטעלט.

כ'בין אַוועק מיט אַ שלעכט געפיל צו אים און מיט אַן אומ-קלאַרן ספּק אין זיין אויפריכטיקייט.

אין עטלעכע טעג ארום האָב איך גאַנץ פרי געבראַכט גע-בעקס צו מיינעם אַ באַקאַנטן דאַצענט, אַ בחור אַ שיכור, און האָב דאָרט נאָך אַמאָל געטראָפּן קלאַפּסקען. ער האָט, קענטיק, נישט געשלאָפּן די נאַכט, זיין פנים איז געווען טינקל-ברוין, די אויגן רויט און אָנגעשוואַלן.—מיר האָט זיך געדוכט, אַז ער איז שיכור. מיט אַ גיטאַרע אין די הענט, אין מיטן דער אומאַרדנונג פון צו-נייפגערוקטע מעפּל, ביר-פלאַשן, אָנגעוואַרפענע אויבער-בנדים, איז געווען דער דיקלעכער דאַצענט אויף דער פּאָדלאָגע שיכור ווי לוט, אין די אונטערוועש, שאַקלענדיק זיך הין און הער, גערעוועט:

— רח-מנות... —

קלאַפּסי האָט שאַרף און בייו געשריען:
— נישטאָ קיין באַרמהאַרציקייט! מיר וועלן אומקומען פון
ליבע אָדער צעדריקט ווערן אין קאַמף פאַר ליבע, — אַלץ איינס:
אונז איז באַשערט אונטערצוגיין...

אַנכאַפּנדיק מיך ביים קאַרק, האָט ער מיך אַריינגעפירט אין
צימער און געזאָגט צום דאָצענט:
— אָט — פּרעג אים — וואָס ער וויל? פּרעג: צי דאַרף

ער די ליבע צו מענטשן?
יענער האָט מיט פאַרטערטע אויגן אַ קוק געטון אויף מיר
און זיך פאַנאָדערגעלאַכט:

— דאָס איז דער בעקער! כ'בין אים אַ בעל חוב.
האָט זיך אַ שאַקל געטון, אַריינרוקנדיק די האַנט אין טאַש.
האָט אַרויסגענומען אַ שליסל און מיר דערלאַנגט,
— נא, נעם אַלץ!

אַבער דער טאַלסטאַוועץ האָט, צונעמענדיק ביי אים דעם
שליסל, אַ מאַך געטון צו מיר מיטן האַנט.

— טראַג זיך אָפּ! וועסט שפעטער באַקומען.
און האָט אַ וואַרף געטון דאָס גענומענע געבעקס אויף דער
סאָפּע, אין ווינקל.

ער האָט מיך נישט דערקענט און מיר האָט עס הנאה גע-
טון. אַוועקגייענדיק איז מיר אין זכרון פאַרבליבן זיינע ווערטער
וועגן אומקומען פון ליבע, און אין האַרצן—אָן עקל צו אים.

אינגיכן האָט מען מיר דערציילט, אַז ער האָט זיך דערקלערט
אין ליבע איינער פון די מיידלעך, ביי וועלכע ער האָט געווינט
און, אין דעם אייגענעם טאַג — דער צווייטער. די שוועסטער
האָבן פאַרטויט איינע די אַנדערע זייער פרייד, וואָס האָט ביי
ביידע אַרויסגערופן אַ געפיל פון שנאה צום פאַרליבטן; ווי האָבן
געלאָזט זאָגן דורכן סטרוזש, אַז דער פריידיקער פון ליבע זאָל
תיכף זיך אָפּטראַגן מיט זיין פעקל פון זייער שטוב. ער איז נעלם
געוואָרן פון שטאַט.

די פּראַגע וועגן דער באַדייטונג פון ליבע און רחמנות אין

לעבן פון די מענטשן — די שרעקלעכע און פארוויקלטע פראגע — האָט זיך ביי מיר דערוועקט פרי, צוערשט — אין דער פאָרם פון אַן אומבאַשטימטן נאָר שאַרפן געפיל פון צערודערונג אין מיין נשמה, שפעטער — אין אַ דייטלעכער פאָרם פון גענויע קלאַרע ווערטער:

— וואָס פאַר אַ ראַלע שפילט די ליבע?

אַלץ, וואָס איך האָב געלייענט, איז געווען דורכגעדרונגען מיט די אידעען פון קריסטנטום, פון הומאַניזם, מיט יאָמערײ וועגן מיטלייד צו מענטשן, — און טאַקע וועגן דעם האָבן שיין און מיט היץ גערעדט די בעסטע מענטשן, וואָס איך האָב געקענט אין יעדער צײט.

אַלץ, צו וואָס מיין אויג האָט זיך אוממיטלפאַר צוגעקוקט, האָט פּמעט אינגאַנצן נישט געהאַט אין זיך דאָס געפיל פון רחמנות צו מענטשן. דאָס לעבן האָט זיך פאַנאַנדערגעוויקלט פאַר מיר, ווי אַן אומענדלעכע קײט פון שנאה און רציחה, ווי אַן אומ-אויפהערלעכער, מיאוסער קאַמף פאַר דער באַהערשונג פון נאַ-רישקײטן. איך פּערזענלעך האָב זיך גענויטיקט בלויז אין ביכער, אַלע איבעריקע זאַכן האָבן קיין שום ווערט נישט געהאַט אין מייע אויגן.

עס איז גענוג געווען אַרויסצוגיין אויפן גאַס און זיצן אַ שעה צײט ביים טויער, פּדי צו פאַרשטיין, אַז אַט די אַלע פּורמאַנעס, סטרוזשעס, אַרבעטער, באַאַמטע, סוחרים — לעבן נישט אַווי, ווי איך און ווי די, וואָס זענען באַליבט אין מייע אויגן, אַז נישט דאָס ווילן זיי און נישט אַהין גייען זיי. גראַד די, וועמען איך האָב געשעצט, וועמען איך האָב געגלויבט — זענען מאַדנע עלנט, פּרעמד און — איבעריקע צווישן דער מערהײט, ביי דער פּרודיק-לעכער, קלוגיגקער אַרבעט פון די מוראַשקעס, וואָס פאַרען זיך פּסדר ביים בויען די קופּע פון לעבן; דאָס דאָזיקע לעבן איז מיר פאַרגעקומען דורך און דורך נאַריש און לאַנגווייליק צום שטאַרבן. און נישט זעלטן האָב איך געזען, אַז בלויז מיט דער צונג זענען די מענטשן בעלי-רחמים און פיל מיט ליבע. באמת אַבער, גיבן

זיי זיך אונטער, אליין נישט באמערקנדיק דעם אַלגעמיינעם סדר פון לעבן.

זייער שווער איז מיר געווען.
איינמאל האָט צו מיר געזאָגט דער וועטערינאַר לאַווראַוו,
אַ געלער און אַנגעשוואַלענער פון דער וואַסער-קרענק:
— די אכזריות מוז אויף אזוי ווייט פאַרשטאַרקט ווערן,
אַז זי זאָל אַלע מענטשן פאַרמאַטערן, זי זאָל איטלעכן איינעם
נמאס ווערן, פונקט ווי דער פאַרשאַלטענער האַרבסט!
דער האַרבסט איז געווען אַ פּריאַיקער, רעגנדיק, קאַלט,
רייך אין קראַנקהייטן און זעלבסטמאַרדן. לאַווראַוו אליין האָט זיך
אויך פאַרסטמט מיט ציאַן-קאַלי, נישט וועלנדיק וואַרטן, ביז די
וואַסער-קרענק וועט אים דערשטיקן.

— בהמות געהיילט און ווי אַ בהמה געשטאַרבן! — האָט נאָכי-
גייענדיק נאָכן מת גערעדט דעם וועטערינאַרס באַלעבאַס פון דירה,
דער שניידער מעדיקאַן, אַ דאַר, גאַטספאַרכטיק מענטשל, וואָס
האַט געקאַנט אויף אויסנווייניק אַלע הייליקע לידער פּכבוד גאַטס
מוטער. ער פלעגט שמיסן זיינע קינדער — אַ מיידלעך פון זיבן
יאָר און אַ גימנאַזיסט פון עלף יאָר — מיט אַ רימענעם קאַנטשיק
פון דריי עקן, און דאָס ווייב פלעגט ער שלאַגן מיט אַ באַמפּוק-
שטעקל איבער די איקרעס פון די פיס און, קלאַנגנדיק זיך דערביי:
— דער פּרידנס-ריכטער האָט מיך פאַראורטיילט דערפאַר,
ווייל איך האָב פלומרשט איבערגענומען דאָס דאָזיקע סיסטעם ביי
די כינעזער, אַבער איך האָב קיינמאַל אין מיינע אויגן נישט גע-
זען קיין כינעזער, אויסער אויף שילדן און בילדער
איינער פון זיינע אַרבעטער, אן אומעטיקער מענטש, מיט
קרימע פיס, מיטן צונאַמען „דונקינס מאַן“, פלעגט זאָגן וועגן זיין
באַלעבאַס:

— איך האָב מורא פאַר עניוּותדיקע, פּרומע מענטשן! דעם
חצוף דערקענט מען גלייך און ס'איז שטענדיק פאַראַן צייט צו
באַהאַלטן זיך פון אים, אַבער דער עניו קריכט אויף דיר אַרויף
אומבאַמערקטערהייט, פונקט ווי אַ בייזע שלאַנג אין גראַז — פּלוצ-

לינג גיט ער דיר א ביס אין דעם נאקעטסטן אָרט פון דיין נשמה
איך ציטער פאר די שטיִלינקע...

אין די ווערטער פון „דונקינס מאָן“—דעם שטיִלן, כיטרע
רכילותניק, וועלכן מעדניקאָוו האָט שטאַרק לייב געהאַט—איז גע-
לעגן אַ שטיק אמת.

אַמאָל פלעגט זיך מיר דוכטן, אז די שטיִלע מענטשן צע-
אַקערן, ווי די ליישייעס, דאָס שטיינערנע האַרץ פון לעבן, מאַכן
דאָס לעבן ווייכער און פרוכטבאַרער, אָבער עפטער, צוקוקנדיק
די שפע פון עניוודדיקע מענטשן, זייער פלינקע צופאַסונגס-פעיקייט
צו אַלץ, וואָס עס איז געמיין, די אומבאַוועגלעכע פאַרענדערלעכ-
קייט און בויגעוודיקייט פון זייערע נשמות, זייער אומעטיק קאַמאַ-
ריש ניגונדל,—האַב איך זיך געפילט, ווי אַ געפענטעטער פערד
צווישן אַ מחנה בינען.

וועגן דעם האָב איך געטראַכט גייענדיק פון פּאַליציאַנט.
עס האָט געקרעכצט דער ווינט, און ס'האַבן געציטערט די
פייערלעך פון די לאַמטערנעס, און געדוכט האָט זיך—עס ציטערט
דער טונקל-גראַער הימל, באַזייענדיק די ערד מיט אַ דין, שטוי-
ביק אַקטאַבער-רעגנדר. אַ דורכגענעצט גאַסן-מיידל האָט געשלעפט
איבערן גאַס אַ שפורן, האַלטנדיק אים אונטערן אַרעם און שטויסן-
דיק, האָט ער געמורמלט פאַר זיך און געכליפעט. די פרוי האָט
מיד און פאַרשטיקט געזאָגט:

— אַזאַ מזל האַסטו שוין...

— אַט,—האַב איך מיר אַ טראַכט געטון—מיך שלעפט אויך
עמען, שטויסט אַריין אין די מיאוסע ווינקעלעך, באַווייזנדיק מיר
דאָס ברודיקע און טרויעריקע אין לעבן און אַלערליי מאַדנע-
משונה מענטשן. איך בין שוין מיד פון דעם.

ס'קאָן זיין, אז נישט מיט אַזעלכע ווערטער האָב איך אַ טראַכט
געטון, אָבער טאַקע דער דאָזיקער געדאַנק האָט אויפגעבליצט דע-
מאָלט אין מיין מח, און טאַקע אין יענעם טרויעריקן אַוונט האָב
איך דאָס ערשטע מאָל דערפילט די מידקייט פון דער נשמה און
אַן עסנדיקן שימל אין האַרצן. פון יענעם מאַמענט אָן האָב איך
זיך אָנגעהויבן צו פילן ערגער, האָב גענומען קוקן אויף זיך עפעס

פון דער זייט, קאלט, מיט פרעמדע פיינטלעכע אויגן.
 איך האָב געזען, אַז כמעט אין איטלעכן מענטשן פאריי.
 ניקן זיך סטארטשענדיק און שלעכט צונויפגעפאַרט קעגנזאצן נישט
 נאָר פון ווערטער און מעשים, נאָר אויך פון געפילן, — און זייער
 קאָפּריווע שפיל האָט מיך באַזונדערס שווער געדריקט. נאָך ערגער
 איז אָבער געווען דאָס, וואָס דאָס דאָזיקע שפיל האָב איך באַ-
 מערקט אין זיך אליין. מיך האָט געצויגן אין אלע זייטן — צו
 פרויען און צו ביכער, צו די אַרבעטער און צו די פריילעכע
 סטודענטן, אָבער אין ערגעץ האָב איך נישט באַוווּן צו דער
 צייט און געלעבט „נישט אַהין, נישט אַהער“, זיך דרייענדיק, ווי
 אַ דריידל, און עמעצנס אַן אומבאַמערקטע שטאַרקע האַנט האָט
 מיך אונטערגעשמיסן מיט אַן אומגעזעענער בייטש.
 נאָכדעם, ווי איך האָב זיך דערוויסט, אַז יאקאָו שאַפּאַשני-
 קאָו האָט זיך געלייגט אין שפיטאַל, בין איך אַוועק געוואָר
 ווערן, נאָר דאָרטן האָט מיר אַ דיקע פרוי מיט אַ קרוימען מויל,
 אין בריילן און אַ ווייס טיכל, פון וועלכן ס'זענען אַרויסגעהאַנגען
 רויטע צעקאַכטע אויערן, טרוקן געזאַגט:
 — געשטאַרבן.

און, זעענדיק, אַז איך גיי נישט אַוועק, און שטיי אַ שוויי-
 געדיקער אַנטקעגן איר, — איז זי ביז געוואָרן אין האָט אַ געשריי
 געטון:

— נו? וואָס נאָך?

בין איך אויך אין פעס געוואָרן און געזאַגט:

— איר זענט אַ נאַר.

— ניקאַלאַי, טרייב אים אַרויס! —

ניקאַלאַי האָט מיט אַ טיכל געווישט עפעס אַזעלכע דראַטן,
 ער האָט אַ ריטש געטון און האָט מיר דערלאָנגט אַ שמיץ מיטן
 דראַט איבערן רוקן. האָב איך אים אַ נעם געטון אין די הענט,
 אַרויסגעטראָגן אויפן גאַס און אַריינגעזעצט אין אַ ליזשע וואָסער
 ביים גאַנדיק פון שפיטאַל. ער האָט עס אָנגענומען גאַנץ רייק. געזעסן
 אַ וויילע שטיק, אויסגלאַצנדיק אויף מיר די אויגן, דערנאָך האָט
 ער זיך אויפגעשטעלט, זאַגנדיק:

— היי, דו הינט איינער!

איך בין אױעק אין דערזאױניס גאָרטן, האָב מיך צוגעזעצט
דאָרט אויף אַ באַנק ביים דיכטערס דענקמאָל, פילנדיק אַ שאַרפן
פארלאַנג אָפצוטון עפעס אַ בייו, מיאוס שטיקל, כדי אַן עולם
מענטשן זאָל זיך אויף מיר אַ וואָרף טון און דערמיט מיר געפן
דאָס רעכט זיי צו שלאָגן. נאָר, נישט קוקנדיק אויפן יום-טובדיקן
טאָג, איז אין גאָרטן געווען פּוסט אין אַרום גאָרטן — האָט זיך קיין
נפש נישט געזען, נאָר דער ווינט האָט געשמיסן, טרייבנדיק
טרױקענע בלעטער, שורשענדיק מיט אַן אָפגעקלעפטער אַפּיש אויפן
סלױפ פון אַ לאַמטערן.

אַ דורכזיכטיק-בלויער, קאַלטער בין השמשות האָט זיך גע-
דיכט אויסגעשפּרייט איבערן גאָרטן, אַ ריזיקער בראַנגענער געץ
האָט זיך דערהויבן פאַר מיינע אויגן, כ'האָב געקוקט אויף אים
און געטראַכט: ס'האָט געלעבט אויף דער וועלט אַן עלטער מענטש
יאַקאָו, האָט צעשטערט גאָט מיטן גאַנצן כּח פון זיין נשמה און
איז געשטאַרבן מיט אַ געוויינלעכן טויט. מיט אַ געוויינלעכן. אין דעם
איז געווען עפעס אַזוינס, וואָס האָט געדריקט אין באַליידיקט.
— אָבער ניקאַלי איז אַ פּרא-אדם; ער האָט זיך געדאַרפט
שלאָגן מיט מיר, אָדער רופן פּאַליציי און נעמען מיך אין קאָ-
מיסאַריאַט.

כ'בין אױעק צו רובצאַוון, ער איז געזעסן אין זיין ווינקל
ביים טיש פאַר אַ קליין לעמפל און געלאַטעט זיין רעקל
— יאַקאָו איז געשטאַרבן.

דער אַלטער האָט אויפגעהויבן די האַנט מיט דער נאָדל,
וועלנדיק, קענטיק, זיך איבערצלמען, ער האָט אָבער נאָר אַ מאַך
געטון מיט דער האַנט, אין פאַרטשעפּנדיק אַן עפעס דעם פּאַדעם,
האָט ער זיך שטייל אויסגעזיילט אין דער מאַמען אַרײן.

דערנאָך האָט ער גענומען וואָרטשען:

— אַגב, אַלע וועלן מיר שטאַרבן, שטאַרבן, — אַזאַ נאָרי-
שער מנהג איז שוין ביי אונז. יאָ, ברודער, — אַט איז ער גע-
שטאַרבן, און דאָ איז געווען איינער אַ קיפּער-אַרבעטער, איז ער
אויך — אַראָפּ פון מאַרק. אין יענעם זונטיק מיט די זשאַנדאַרמען.

מ'ך האָט גורקע מיט אים צוזאַמעגעפירט. אַ קלוגער מענטש געווען!
געווען אַ ביסל פאַרמישט מיט די סטודענטן, האָסטו געהערט,
מ'זאָגט די סטודענטן פונטעווען זיך, — אמת? נאָ — זיי מוחל, ניי
מיר צו מיינ מאַריגאַרקע, כ'הייב נישט אָן צו זען...

ער האָט מיר איבערגעגעבן זיינע שמאַטעס, די נאָדל מיטן
פאַדעם און, פאַרלייגנדיק די הענט אויף הינטן, האָט ער אַליין
אַנגעהויבן שפּרייזן איבערן צימער, היסטנדיק און ברומנדיק:
— דאָ—דאָ, דאָ—דאָרט, וועט אויפפלאַקערן אַ פייער, אָבער
דער טייוול וועט אַ בלאָז טון און—ווידער אָן אומעט! אָן אומגליק-
לעכע שטאַט! כ'וועל אַנטלויפן פון דאַנען, פל' זמן עס גייען נאָך שיפן.
ער איז שטיין געבליבן און קראַצנדיק דעם שיידל אַ פּרעג.

געטון:

— אָבער, ווהיין פאַרט מען? אומעטום בין איך שוין אויס-
געווען. יאָ, אומעטום דורכגעפאַרן, און בלויז זיך חרוב געמאַכט.
אויסשפייענדיק האָט ער צוגעגעבן.

— נו — און אַ לעבן איז דאָס אַ הינטיש! געלעבט, גע-
לעבט, און — גאַרנישט אָנגעלעבט, נישט פאַרן גוף, נישט פאַר
דער נשמה...

ער איז אַנטשוויגן געוואָרן, שטייענדיק אין ווינקל ביים
טיר, און, פונקט, ווי ער וואָלט זיך צו עפעס צוגעהאַרט, דער-
נאָך איז ער האַרט צוגעגאַנגען צו מיר און האָט זיך צוגעזעצט
ביים ברעג טיש:

— איך וועל דיר זאָגן, לעקסיי מאַקסימיטש דו מיינער,
אומזיסט האָט יאַקאַוו זיין גרויס האַרץ אַוועקגעפטרט אויף גאָט.
נישט גאָט, נישט דער צאָר וועלן בעסער ווערן דערפון, וואָס איך
וועל זיך פון זיי אָפקערן, נאָר מ'דאַרף, אַז די מענטשן זאָלן אויף
זיך אַליין אין פעס ווערן, זאָלן צעשטערן זייער שענדלעך לעבן, —
אַט-וואָס! איי, אַלט בין איך. פאַרשפעטיקט, באַלד ווער איך איי-
גאַנצן בלינד — שלעכט, ברודער! האָסטו צוגענייט? אַ דאַנק... קום
אין שענק אַריין טיי טרינקען...

גייענדיק אויפן וועג צום שענק, פלאַנטערנדיק זיך אין דער

פינסטער, האָט ער זיך כסדר אָנגעכאַפט אָן מיין פלייצע און גע-
מורמלט.

— געדענק מיינע רייד: די מענטשן וועלן פאַרלירן די גע-
דולד, וועלן אַמאָל אין כּעס ווערן און וועלן אָנהייבן אַלץ צו פאַר-
ניכטן—אַש און שטויב וועלן זיי מאַכן פון זייערע נאַרישקייטן, זיי
וועלן נישט אויסהאַלטן...

צום שענק זענען מיר נישט דערגאַנגען, אָנטרעפנדיק אויף
אַ מחנה מאַטראָסן, וואָס האָבן באַלאַגערט אַ שאַנד-הויז, —די טויערן
פונם הויז האָבן באַשיצט אַלאַפּוואָוער אַרבעטער.

— יעדער הגא איז דאָ אַ געשלעגן! — האָט רובּצאָוו געזאָגט,
מיט אַ צופרידענער מינע אַראָפּגעמענדיק די בריילן, און דערקענענע-
דיק צווישן די שיצער פון הייזל זיינע חברים, האָט ער זיך תּיכּף
אַריינגעמישט אין געשלעגן, העצנדיק אין אויפמונטערנדיק:
— האַלט זיך פעסט, פאַבריקן שטיק זיי, די וואַפעס! ראָט
אויס די פּלאַטקעס! עך, —לעבעדיקער!

מאָדנע עפעס און שפּאַסיק איז געווען צוצוזען, מיט וואָס
פאַר אַ התפעלות און מיט וואָס פאַר אַ פּליגקייט ס'האַט געאַרבעט
דער קלוגער אַלטיטשקער, דורכשטופנדיק זיך דורך דעם עולם—
טייך-מאַטראָסן, ווערנדיק זיך קעגן זייערע פּויסטן, שטויסנדיק זיי
מיטן רוקן צו דער ערד. געשלעגן האָט מען זיך אָן בייזקייט,
פריילעך, צוליב באַרימעריי פון צופיל שפע אין כּוחות, די טונקע-
לע קיפּע קערפּערס האָט זיך צונויפגעקניילט אין טויער צוקוועשנע-
דיק צו אים די פאַבריק-אַרבעטער, ס'האַבן געקנאַקט ברעטער,
עזותדיקע אויסרופן האָבן זיך געטראָגן:

— קלאַפּ דעם פליכעוואַטן קאַמאַנדיר!
צוויי האָבן זיך ארויפגעקליבן אויפן דאַך פונם הויז און
האַרמאַניש, לעבעדיק געזונגען:

נישט קיין גנבים, קיין ליגנער, קיין רוצחים זענען מיר,
נאָר שיפּס-יאַטן, פּיש-כאַפּער זענען מיר.
אַ פּאַליציאַנט האָט געפּיימט, אין דער פינסטער האָבן גע-
פּינקלט מעשענע קנעפּ, אונטער די פּיס האָט געכלאָפּעט די בלאַ-
טע, און פון דאָך האָט געהילכט:

— מיר פארהארפן די נעצן איבער טרוקענע ברעגן
איבער סוחרישע היזער, איבער מינקס און שפּיטלעך.

— גענוג! אַ געפאלענעם שלאָגט מען נישט!

— זידינקע — האַלט זיך פעסט!

דערנאָך האָט מען רובצאַוון, מיך און נאָך אַ מאָן פינף,
שונאים אָדער גוטע פריינט, אַוועקגעפירט אין צירקל, און די איינ-
געשטילטע פינסטערניש פון דער האַרבסטיקער נאַכט האָט אונז
באַגלייט מיט אַ לעבעדיק לידל:

— עך, מיר האָבן פּערציק העכט געפאַנגען

און פון זיי זיך פעלצלעך אונפגענייט!

— וואָס פאַר אַ וויל פאַלק אויף דער וואָלגע איז— האָט מיט

התפעלות גערעדט רובצאַוון, שנייצנדיק אָפט און שפייצענדיק, און
דערביי מיר איינגערוימט: — דו — מאַך פּיס! קלויב אויס אַ מי-
נוט און — אַנטלויף! צו וואָס זאָלסטו קריכן אין צירקל?

איך און הינטער מיר נאָך עפעס אַ לאַנגער מאַטראַס האָבן
זיך אַ לאַז געטון אין געסל, זענען איבערגעשפרונגען איבער איין
פּלויט, אַ צווייטן און — פון יענער נאַכט אָן האָב איך שוין מער
נישט באַגעגנט דעם האַרציקסטן פּקה — גיקיטאַ רובצאַוון.

אַרום מיר איז געוואָרן פּוסט. ס'האַבן זיך אָנגעהויבן די
סטודענטישע אומרוען — דער זין פון דעם איז מיר געווען אים-
פאַרשטענדלעך, די מאַטיוון — נישט קלאַר. איך האָב געזען פאַר
זיך אַ פריילעכען הוי-הא, נישט פילנדיק דערין קיין דראַמע, און איך
האַב געמיינט, אַז צוליב דעם גליק פון שטודירן אין אוניווערסיטעט
איז פּדאי אַפילו די גרעסטע ענויים צו איבערטראַגן. ווען מען
וואַלט מיר רמשל פאַרגעלייגט:

— גיי, לערן דיך, אַבער דערפאַר וועלן מיר דיך אַלע זונ-

טיק אויפן ניקאַלאַיעווער פּלאַץ מיט שטעקנס שלאָגן! — וואַלט
איך געוויס מסתמא אָנגענומען די דאָזיקע באַדינגונג.

ווען איך בין אַריינגעקומען אין סעמיאַנאַווס בייגל-בעקעריי,
האַב איך זיך דערוויסט, אַז די בייגל-בעקער קלייבן זיך גיין צום
אוניווערסיטעט צו שלאָגן די סטודענטן:

— מיט געוויכטן וועלן מיר זיי שלאָגן! — האָבן זיי גערעדט

מיט אַ פריילעכער בייזקייט.

כ'האָב זיך אָנגעהויבן קריגן אין זיך זיך מיט זיי, נאָר פֿלוצ-
לינג האָב איך כמעט מיט שרעק דערפילט, אז נישט איך האָב קיין
חשק, נישט איך האָב קיין ווערטער צו פארטיידיקן די סטודענטן.
איך געדענק, איך בין אַוועק פון קעלער, ווי אַ צעמזיקטער,
מיט עפעס אַ צער אין האַרצן, וואָס לאָזט זיך נישט גובר זיין, אַ
צער, וואָס דערשלאָגט דיך ביז צום טויט...

ביינאַכט בין איך געזעסן אויפן ברעג פון קאַפּאַן, שליידערנ-
דיק שטיינער אין שוואַרצן וואַסער, און דער קאַפּ האָט געאַרבעט
בלויז מיט דריי ווערטער, וועלכע איך האָב איבערגעזאָרט אָן אויפהער:
— וואָס זאָר איך טון?

פון אומעט האָב איך זיך אָנגעהויבן לערנען שפּילן אויף
אַ פּידל, גאַנצע נעכט גערימפלט אין געוועלע, באַאומרויקנדיק דעם
נאַכט-וועכטער און די מייז. מוזיק האָב איך ליב געהאַט און האָב
עס אָנגעהויבן לערנען מיט גרויס תּשוקה, אָבער מיין לערער, דער
פּידלער פון טעאַטער-אַרקעסטער, האָט איינמאַל, בעת דער לעקציע,
ווען איך בין גראַד אַרויסגעגאַנגען פון געשעפט, — געעפנט דעם
נישט פאַרשלאָסענעם שופּלאַד פון דער קאַסע און, אַריינקומענדיק
צוריק, האָב איך אים געטראָפּן, ווי ער פאַקט אָן זיינע קעשענעס
מיט געלט. ווען ער האָט מיך דערזען אין טיר, האָט ער אויסגע-
צויגן דעם האַלז, האָט אונטערגעשטעלט זיין לאַנגווייליק, גענאַלט
פנים אין שטיל געזאָגט:

— נו — שלאָג!

די ליפּן זיינע האָבן געציטערט, פון זיינע פאַרבלאָזע אויגן
האַבן זיך געקייקלט עפעס אַזוינע מאַדנע גרויסע, אייליקע טרערן.
מיר האָט זיך געוואָלט אַזעץ טון דעם פּידל-שפּילער, פּדי
איך זאָר עס אָבער נישט טון, האָב איך זיך אַוועקגעזעצט אויף
דער ערד, אונטערלייגנדיק די קולאַקעס אונטער זיך און האָב אים
געהייסן אַריינלייגן דאָס געלט צוריק אין קאַסע. ער האָט אויסגע-
ליידיקט די קעשענעס און איז אַוועק, נאָר ביי דער טיר האָט ער
זיך אָפּגעשטעלט און געזאָגט מיט אַ אידיאַטיש הויכן און
שרעקלעכן קול:

— גיב צען רובל!

דאָס געלט האָב איך אים געגעבן, נאָר לערנען שפּילן האָב
איך אויפגעהערט.

אין דעצעמבער האָב איך באַשלאָסן צו באַגיין זעלבסטמאָרד.
דעם מאָטיוו פון דעם דאָזיקן באַשלוס מיינעם האָב איך פּרוּבירט
באַשרייבן אין דער דערציילונג: „א געשעעניש אין מאַקאַרס
לעבן“. מיר האָט זיך אָבער נישט איינגעגעבן, — די דערציילונג
איז אַרויס אומגעלומפערט, נישט גוט און ס'האָט אין איר געפעלט
דער אינערלעכער אומרוי. צו אירע מעלות דאַרף מען צורעכנען —
ווי מיר דוכט זיך — טאַקע דאָס, וואָס עס פעלט דאָרט לחלוטין
דער דאָזיקער אמת. די פאַקטן — זענען אמתדיקע, נאָר די באַ-
לויכטונג איז עפעס ווי נישט דורך מיר געמאַכט געוואָרן און די
גאַנצע געשיכטע איז נישט וועגן מיר. אויב מ'זאָל זיך נישט
רעכענען מיטן לייטעוואַרישן ווערט פון דער דערציילונג — איז אין
איר פאַראַן פאַר מיר עפעס אַזוינס אָנגענעמעס, — פונקט, ווי איך
וואַלט איבער זיך אַליין איבערגעשפּרייזט

נאָכדעם, ווי איך האָב געקויפט אויפן מאַרק ביי
א „באַראַבאַנטשיק“ און אָנגעלאָדענעם רעוואָלווער מיט פיר קוילן,
האָב איך זיך אַריינגעשאַסן אין ברוסט, האָבנדיק בדעה צו טרעפן
אין האַרצן, אין האָב אָבער נאָר דורכגעלעכערט די לונגען, און אין
א חודש אַרום, זייער אַ פאַרשעמטער, פּילנדיק זיך גאָר נאַריש,
האָב איך שוין ווידער געאַרבעט אין בעקעריי.

אָבער — נישט לאַנג ענדע מערץ, אַריינקומענדיק אין
אַוונט אין דער קלייט-בעקעריי, האָב איך דערזען אין דער פאַר-
קויפּערינס צימער דעם כאַכאַל. ער איז געזעסן אויף אַ שטול נעבן
פענסטער, רויכערנדיק פאַרחלומט אַ דיקן פאַפּיראַס און צוקקנדיק
אויפּמערקזאַם צו די וואַלקנס רויך.

— האָט איר צייט? — האָט ער אַ פּרעג געטון, נישט באַ-

גריסנדיק מיך.

— אַ צוואַנציק מינוט.

— זעצט זיך, מיר וועלן זיך דורכשמועסן.

ער איז, ווי תמיד, געווען ענג איינגענייט אין א קאזאצינקע פון „טשארטאוע קאזשע“*, איבער זיין ברייטער ברוסט האט זיך צעלייגט זיין בלאנדע באַרד, איבער דעם פארעקשנטן שטערן סטארטשעט א בערשטל פון קורץ אָפגעשוירענע, האַרטע האַר, אויף די פיס—שווערע פויערשע שטיוול, פון וועלכע עס טראַגט מיט א שאַרפן ריח פון טראַן.

— נו — יא! — האַט ער אָנגעהויבן רעדן רויק און נישט הויך, — איר וואָלט אפשר חשק געהאַט קומען צופאַרן צו מיר? איך ווילן אין דאָרף קראַסנאָוידאָוו, פינף און פערציק וואַרט אַראָפּ מיט דער וואָלגע, כ'האַב דאָרטן אַ געוועלעב, איר וועט מיר העלפן אין מסחר, דאָס וועט ביי אייך קיין סך צייט נישט אָפנעמען, כ'האַב גוטע ביכער, וועל איך אייך העלפן זיך לערנען — זענט איר מסכים?

— יא.

— קומט פרייטיק זעקס אין דערפרי צום קירבאָטאָווער האַפן, פּרעגט אויף דער שיף פון קראַסנאָוידאָוו, — דער באַלעבאָס איז וואַסילי פּאַנקאָוו. אַגב, — איך וועל שוין זיין דאָרט און וועל אייך דערזען. צום ווידערזען!

ער האַט זיך אויפגעשטעלט, אַריינגערוקט מיר זיין ברייטע האַנט, און מיט דער צווייטער האַנט האַט ער אַרויסגעשלעפט פון בוזעם אַ שווערן זילבערנעם „ציבעלע“-זייגער און געזאָגט:

— מיר האָבן אָפגעמאַכט אין זעקס מינוט! יא — מײן נאָמען איז — מיכײלאַ אַנטאָנאָוו, און די פּאַמיליע — ראַמאַס. אַזוי.

ער איז אַזעק נישט אומקונדיק זיך, מיט פעסטע טריט. טראַגנדיק לייכט דעם שווערן גבורהיש = אויסגעאַסענעם קערפער. אין צוויי טעג אַרום האָב איך זיך אַוועקגעשיפט קיין קראַס-נאָוידאָוו.

די וואָלגע האַט דאָ ערשט געלאָזן. פון אויבן, איבערן מוט-געם וואַסער, ציען זיך וויגנדיק, גראַע, ווייכע קריעס, דאָס שיפל יאָגט זיי אַריבער, און די קריעס רייבן זיך אָן די ראַנדן. סקריפנדיק

* ווערטלעך. שדישע פעל. אַזא שוואַרצער שטאַף. — א בערז.

און צעברעקלענדיק זיך פון די קלעפ אין שאַרפע שטיקער. עס שפילט זיך דער „יבשה“־ווינט, ציטרייבנדיק אַ כוואַליע צום ברעג, בלענדנדיק פינקלט די זון אַפשיינענדיק מיט בינטלעך־העל־ווייסע שטראַלן, פון די בלאַלעך־גלעזערנע קאַנטן פון די קריעס. דאָס שיפּל, אַ שווער אָנגעלאָדנס מיט פעסער, זעק אין קאַסטנס, גייט אונטערן זעגל, — ביים רודער שטייט דער יונגער פויער פאַנקאַוו, עלעגאַנט אויסגעפּוצט, אין אַ רעקל פון אַ געוואַרבטער שעפּסן־פעל, וואָס איז געווען אויסגענייט אויפן ברוסט מיט פאַרשידנפאַרביקע שנירלעך.

זיין פנים איז — אַ רויקס, די אויגן קאַלטע: ער איז שוויי־געדיק און ווייניק ענלעך צו אַ פויער, ביי דער נאָו פונם שיפּל שטייט, פאַרבאַנדערגעשפּרייט די פיס, פאַנקאַווס פאַרובאַק קוקשקין, אַ צעשוּיבערט פויערל אין אַ צעריסענעם פעלצל, אונטערגעגאַרטלט מיט אַ שטריק, מיט אַ צעקנייטשטן גלחשן היטל אויפן קאַפּ, זיין פנים איז באַדעקט מיט בלויע צייכנס און העפטן. מיט אַ לאַנגן שטאַנג טרייבט ער פאַנטדער די קריעס און זידלט זיך בשעת מעשה מיט פאַראַכטונג.

— אָן אַ זייט... ווהין קריכסטו...

איך זיך אונטערן זעגל אויף די קאַסטנס נעבן ראַמאַסן, ער רעדט צו מיר שטיפל:

— די פויערים האָבן מיר נישט ליב, דערהויפּט — די רייכען די דאָזיקע אומפריינטלעכקייט וועט איר מוזן אויף זיך אַליין דערשפּירן.

קוקשקין האָט אַוועקגעלייגט דעם שטאַנג קווער איבערן באַרט פונם שיפּל אונטער זיינע פיס, און האָט געזאָגט מיט התפעלות, ווענדנדיק צו אינו זיין צעמויקטן פנים:

— דערהויפּט דיך, אַנטאַגניטש, האָט דער גלח נישט ליב...

— דאָס איז ריכטיק, — איז מסכים פאַנקאַוו — פאַר אים, דעם

געפּלעקטן הונט ביסטו ווי אַ ביין אין האַלדן

— איך האָב אַבער אויך גוטע פריינט, — וועט איר אויך

האַבן, — הער איך דעם כאַכאַלס קול.

ס'איז קאַלט, די מערץ־זון וואַרעמט נאָך שוואַך. אויפן ברעג

וויגן זיך די טונקעלע צווייגן פון די נאקעטע ביימער, ווו נישט ווו
אין די שפארעס און אינטער די קושאקעס ליגט דער שניי, ווי
שטיקער סאמעט. אומעטום איבערן טייך — קריעס פונקט ווי
א סטאדע שאף וואָלט זיך פיטערן. איך פיל זיך, ווי אין שלאָף
קוקישקין שטאַפט אָן די לילקע מיט טאַבאַק און פילאָזאָפירט
בשעת מעשה.

— אמת, דעם גלחם ווייב ביסטו נישט, פונדעסטוועגן, האָט
ער זיך, לויט זיין שטעלע, מתחייב געווען צו ליבן יעדע באַשע-
פעניש, ווי עס שטייט געשריבן אין די ביכער.

— ווער האָט דאָס דיך צעמויקט?— פרעגט ראָמאַס שמיכלעבנדיק.
— אָט, עפעס אומבאוואוסטע פארשוניגען, זיכער גנבים— זאָגט
מיט פאַראַכטונג קוקישקין. און— מיט שטאַלץ:

— ניין, נאָר מיך אַליין האָבן די ארטיילעריסטן געשלאָגן, —
דאָס איז אמת. איך קען אפילו נישט פאַרשטיין — ווי אין בין
אַרויס מיטן לעבן.

— פאַרוואָס האָט מען געשלאָגן?— פרעגט פאַנקאַוו.

— נעכטן אָדער— די ארטיילעריסטן?

— נו — נעכטן?

— יא — קאָן מען דען פאַרשטיין פאַרוואָס מען שלאָגט?
דאָס פאַלק איז ביי אינו, ווי אַ באַק, נאָר עפעס — תיכף שטויסט
ער מיט די הערנערן זיי האַלטן עס פאַר אַ חוב— דאָס שלאָגעריי!
איך מיין — זאָגט ראָמאַס — צוליב דיין צונג שלאָגט מען
דיך, דו ביסט נישט אָפּגעהיט אין רעדן...

— ס'קאָן זיין! איך בין אַ מענטש מיט אַ נייגעריקן כאַראַק-
טער, האָב אַ טבע וועגן אַלץ צו פרעגן. פאַר מיר— איז אַ שמחה,
אַז עס מאַכט זיך עפעס אַ שטיקל נייעס צו הערן.

די נאָז פונם שיפל האָט זיך האַסטיק אָנגעשטויסן אָן אַ קריע
איין, עפעס האָט בייו אַ שאַר געטון, קוקישקין האָט זיך אַ וויג
געטון, האָט אָנגעכאַפט דעם האַקן-שטאַנג, פאַנקאַוו האָט געזאָגט
מיט אַ פאַרווורף:

— דו, סטעפאַן, טו דיין אַרבעט!

— און דו רעד מיט מיר נישט! — ברומט קוקישקין און

שטייסט ווייטער די קריעס. — איך קען נישט אין דער אייגענער צייט אי אויספירן מיין ארבעט, אי שמועסן מיט דיר... זיי ווערטלעך זיך דורך אן בייזקייט, און ראַמאַס זאָגט צו מיר.

— די ערד איז דאָ ערגער, ווי ביי אונז אין אוקראַינע, נאָר די מענטשן—זענען בעסערע, זייער אַ פעיק פּאַלק. איך הער זיך צו אויפּמערקזאַם און גלויב אים. מיר געפעלט זיין רייקייט, זיינע גלייכע רייד, פשוטע און וואַגיקע. עס פילט זיך, אז דער דאָזיקער מענטש ווייסט אַ סך און האָט זיין אייגענע מאַס פאַר מענטשן. באַזונדערס אַנגענעם איז מיר דאָס, וואָס ער פּרעגט מיך נישט—צוליב וואָס איך האָב זיך געשאַסן? אַן אַנדערער אויף זיין אַרט וואָלט שוין לאַנג געפּרעגט, און מיר איז אַזוי דערעסן געוואָרן די דאָזיקע פּראַגע, און — ס'איז אויך שווער צו ענטפערן. דער רוח ווייסט, פאַרוואָס כ'האַב באַשלאָסן זיך טויטן. דעם כאַכאַר וואָלט איך, זיכער, געענטפערט לאַנג און נאַריש. אגב, ווילט זיך מיר בכלל נישט דערמאָנען וועגן דעם, — אויף דער וואַלגע איז אַזוי גוט, אַזוי פּריי, ליכטיק.

דאָס שיפּל שווימט הינטערן ברעג, לינקס האָט זיך ברייט צעגאַסן דער טייך, אַריינגרינגנדיק אין דעם זאַמדיקן ברעג פון דער לאַנקע-זייט. דו זעסט, ווי עס הייבט זיך דאָס וואַסער, פאַר-גיסנדיק און ווינגנדיק די ברעגיקע קזשאַקעס, און אים אַנטקעגן, אי-בער די גריבער און שפּאַרעס פון דער ערד, פליסן מיט גערויש די ליכטיקע פּרילינגס-שטראַמען. די זון שמייכלט, די געל-שנאַבל-דיקע פּרילינגס-קראַצען פינקלען אין אירע שטראַלן מיט זייערע שוואַרצע שטאַל-פעדערן, זיי קראַקען פאַרהאַוועט, בויענדיק זייערע געסטן. אויף דער זוניקער זייט פון דער ערד רוקט זיך האַרציק אַרויס פון דער ערד אַנטקעגן דער זון אַ העל-גריין בערשטעלע פון גראַז. דעם גוף—איז קאַלט, און אויף דער נשמה—איז אַ שטי-לע פּרייד און עס שפּראַצן אויך אַרויס צאַרטע שפּראַצן פון ליכ-טיקע האַפּונגען. ס'איז אַזוי געמיטלעך פּרילינגס-צייט אויף דער ערד. אַרום האַלפּן טאַג זענען מיר צוגעשווומען צו קראַסנאַווידאָוו; אויף אַ הויכן שטאַרק-משפּועדיקן באַרג שטייט דער בלוי-קעפּיקער

קלויסטער, פון אים ציען זיך אַוועק אין אַ רייע ביים זייט פון
באַרג גוטע, פעסטע הייזער, בלאַנקנדיק מיט די געלע שינדלען
פון די דעכער און מיט די גאַלדענע שטרוי-דעקונגען. פשוט
אין שײן.

נישט איינמאַל האָב איך אַנגעקוואַלן פון דעם דאַזיקן דאַרף.
דורכפאַרנדיק פאַרביי אים אויף די דאַמפערס.
ווען כ'האַב צוזאַמען מיט קוקשקינען אַנגעהויבן אויסלאַזן
דאָס שיפּל, האָט ראָמאַס דערלאַנגענדיק מיר די זעק געזאָגט:
— מ'קאַן נישט זאָגן — פח האָט איר!
און, נישט קוקנדיק אויף מיר, געפרעגט:
— און דאָס האַרץ—טוט נישט ווייך
— נישט אַ האַר.

כ'פּין געווען זייער גערירט פון דער איידלקייט, ווי אזוי ער
האַט מיר געשטעלט די פּראַגע, — באַזונדערס האָב איך נישט גע-
וואַלט, אַז די פּויערן זאָלן זיך דערוויסן וועגן מיין פּרוּוו צו באַ-
גיין זעלבסטמאָרד.

— פחות זענען דאָ—קען מען זאָגן, נאָך איבער דער מאַס, —
האַט געפּלודערט קוקשקין, — פון וועלכער גובערניע איז אַ יוג-
גערימאַן? נישטעגאַראַדערין מ'רופט אייך מיטן צונעמעניש וואַסער-
זופּער. אין נאָך — זע גיב אַרט, פּונדאָנען די מעוועס פליען —
דאָס איז אויך וועגן אייך געזאָגט געוואָרן.

באַרג אַראַפּ, וווּ דער וועג פירט, איבער צעווייקטן לייט,
צווישן קוועלעכלעך, וואָס האָבן געפּינקלט מיט זילבער-גלאַזן,
האַט געשפּרייזט מיט ברייטע טריט אַלאַנגער, אויסגעטרונקטער
פּויער, אַ באַרוועטער, אין אַ העמד מיט הויזן, מיט אַ געקרייזלטער
באַרד און אַ קאַפּ פּויל מיט געדיכטע בלאַנדע האַר.

צוקומענדיק צום ברעג, האָט ער געזאָגט הויך און פריינטלעך:
— ברויך הבא!

ער האָט זיך אַרומגעקוקט, האָט אויפגעהויבן אַ גראַבן דראַנג,
אַ צווייטן, האָט זיי אַוועקגעלייגט מיט די עקן אויפן באַרט און
אַריינשפּרינגענדיק לייכט אינם שיפּל, האָט ער אַ קאַמאַנדעווע געטון:
— שפּאַרט זיך איין מיט די פּיס אין די עקן פון די דרענגער,

יי זאלן זיך נישט אראפגלייטשן פון דאָרט, און נעמט די פעס-
לעך. יונגערמאן, קום אָהער, העלף.

ער איז געווען בילד-שיין און קענטיק זייער שטאַרק. אויף
יין רויטן פנים, מיט דער גלייכער, גרויסער נאָז, האָבן שמרענג
נעלויכטן זיינע בלויזעכע אויגן.

— וועסט זיך פארקילן, איזאַט — האָט געזאָגט ראַמאַס.

— איך האָב קיין מורא נישט.

מ'האָט אַרויסגעקאָלערט אַ פעסל מיט נאָפּט צום ברעג, אי-

זאַט האָט מיך אָפּגעמאַסטן מיט די אויגן, און געאַרעגט:

— אַ געזעלף?

— גיב זיך אַ ראַנגל מיט אים, — האָט קוקישקין פאַרגע-

לייגט.

— און דיר האָט מען שוין חידער צעמזיקט דאָס פנים?

— וואָס מאַכט מען מיט זיי?

— מיט וועמען?

— אַט — יענע, וואָס שלאָגן.

— עך, דו — האָט געזאָגט איזאַט, אָפּופצנדיק, און האָט

זיך געווענדט צו ראַמאַסן. — די פורן וועלן זיך באַלד אַראַפֿאַזן.

איך האָב אייך דערזען פון ווייטנס, ווי איר שווימט. איר האָט

מיין געשוואָמען. דו — אַנטאַניטש, גיי, איך וועל שוין דאָ אַכט געבן.

סאיז קענטיק געווען, אַז דער דאָזיקער מענטש האָט זיך

באצויגן צו ראַמאַסן פריינטלעך און מיט זאָרג פאַר אים, און אפילו

אַלס זיין באַשיצער, הגם ראַמאַס איז געווען עלטער פאַר אים מיט

אַ יאָר צען.

אין אַ האַלבע שעה אַרום בין איך געזעסן אין אַ ריינער

און היימישער קאַמער פון אַ נייעם הייזל, זיינע ווענט האָבן נאָך

נישט פאַרלוירן דעם ריח פון פעך. אַ לעבעדיק, שאַרפּאויגיק

ווייב האָט געגרייט דעם טיש צו מיטאַג. דער כאַכאַל האָט אַרויס

גענומען די בילכער פון דער וואַלינע, אַריינשטעלנדיק זיי אויף דער

פּאָליצע ביים אויחון.

— אייער צימער איז אויפן בוידעם — האָט ער געזאָגט.

פון בוידעם-פענסטער האָט זיך געזען אַ טייל פון דאָרף, אַ

טאל אנטקעגן אינוער הויז, ווו צווישן קושאקעס קוקן ארויס די דעכער פון דער באַד. הינטערן טאַל — גערטנער און שוואַרצע פעלדער. אין ווייכע בויגונגען האָבן זיי זיך געצויגן צום גרינעם וואַלד-קאָם, וואָס אויפן האַריוואַנט. אויפן שפיץ פון באַד-דאָך איז געזעסן רייטנדיק אַ בלויער פויער, האַלטנדיק אין איין האַנט אַ האַק, מיט דער אנדערער האַנט האַט ער זיך פאַרשטעלט איבערן שטערן, קוקנדיק אַראָפּ, צו דער וואַלד-גאַנג. אַ וואַגן האַט געסקריפעט, אַ קו האַט אָנגעשטרענגט גערעוועט, די קוואַלן האָבן גערוישט. פון אַ טויער איז אַרויס אַ אַלטע פויערטע, אָנגעטון אין שוואַרצן, און אויסדרייענדיק זיך צום טויער האַט זי שאַרף אַ זאַג געטון:

— אַ פגירה אויף אייך!

צוויי יינגלעך, וואָס זענען געווען ערנסט באַשעפטיקט מיט דער אַרבעט צו פאַרשטעלן מיט שטיינער און בלאַטע דעם וועג פון אַ קוואַל, זענען האַסטיק אַנטלאָפן דערהערנדיק דער אַלטערס שטים, און זי, אויפהויבנדיק אַ שפענדל, האַט אויף אים אָנגעשפיגן און אַריינגעוואָרפן אין קוואַל. נאָכדעם האַט זי מיט אַ פּיס, וואָס איז געווען אָנגעטון אין אַ פויערשן שטיוול, הרוב געמאַכט דעם גאַנצן קינדערשן בנין אין איז אַוועק אַראָפּ, צום טייך

זי וועל איך דאָס לעבן דאָ?

מ'האַט גערופן צו מיטאַג. ביים עק טיש איז געזעסן איזאַט, אויסציענדיק זיינע לאַנגע פּיס מיט רויטע פּיאַטעס און האַט עפעס גערעדט, נאָר—דערזענדיק מיך, איז ער אַנטשוויגן געוואָרן.

— וואָס איז? — האַט אָנגעברוגט געפרעגט ראַמאַס.—רעד

ווייטער

— שוין נישטאָ וואָס, אַלץ געזאָגט. הפּלל — אַזוי בלייבט מיר וועלן זיך אַליין אָן עצה געבן. דו האַלט ביי זיך אַ רעוואַל-ווער, אָדער אַ גראַבן שטעקן. פאַר באַרינגאָון—קאָן מען נישט וועגן אַלץ רעדן, ער און קוקושקין האָבן ווייבערשע צינגער. דו, יונג-גערמאַן, האַסט לייב פּיש כאַפּן? — גיין.

ראַמאַס האַט אָנגעהויבן צו רעדן וועגן דער נויטווענדיקייט צו אַרגאַניזירן די פויערן, די קליינע באַלעבאַטים פון סעדרער

אַרויסרייסן זיי פון די הענט פון די אויפקויפער. — איזאט האָט אים
אויפּמערקזאַם אויסגעהערט און געזאָגט.

— די פּאַראַזיטן וועלן דיר אינגאַנצן דאָס לעבן פאַרמיאָסן.

— וועלן מיר זען.

— אַוודאי — אַזוי!

איך האָב געקוקט אויף איזאטן און געטראַכט.

— מסתּמא, פון אַזעלכע פּויערן שרייבן זייערע דער-

ציילונגען קאַראַגין און זלאַטאַווראַטסקי...

נישט שוין זשע איז מיר געלונגען צו דערנענטערן זיך צו

עפעס ערנסטעס, און פון איצט אָן וועל איך אַרבעטן צוזאַמען מיט

מענטשן פון עכטע מעשים?

נאָכן עסן האָט איזאט געזאָגט:

— דו, מיכאַילאַ אַנטאַנאָוו, אייל זיך נישט צו, גוטס —

קומט נישט אַזוי גיך. מ'דאַרף געלאָסן צוגיין.

נאָכדעם ווי ער איז אַוועק, האָט ראָמאַס געזאָגט פאַר-

טראַכט:

— אַ קלונגער מענטש, אַן אַרנטלעכער. אַ שאַד — קאָן

זיין אין די שוואַרצע פינטעלעך, קוים וואָס ער לייענט. אבער—

ער לערנט זיך עקשנותדיק. אַט— העלפט אים טאַקע צו אין דעם.

ביז אין דער נאַכט אַריין האָט ער מיר באַקאַנט געמאַכט

די פּרייזן פון די סחורות אין געוועלעב, דערציילנדיק דערביי:

— איך פאַרקויף ביליקער, ווי די אַנדערע צוויי קרעמער

פון דאָרף, פאַרשטייט זיך, אַז דאָס שמעקט זיי נישט. מ'טוט מיר

אַפּ אַלערליי מיאוסע שטיקלעך, מ'קלייבט זיך צו שלאָגן. איך ווין

דאָ נישט דערפאַר, ווייל מיר לוינט זיך אַדער איך האָב הנאה

פון דעם האַנדל, נאָר— צוליב אַנדערע טעמים. דאָס איז— אַ מין

באַהאַלטענע שפּיל, אַזוי ווי אייער בעקעריי...

איך האָב געזאָגט, אַז איך בין זיך דאָס משער

— נו, יאָ... מ'מוז דאָך אויסלערנען די מענטשן, קומען

צום שכל, — נישט אַזוי?

דאָס געוועלעב איז געווען פאַרשפאַרט, און מיר זענען אינע-

זיין אַרומגעגאַנגען מיט אַ לאַמפּ אין דער האַנט און אין דרויסן

איז אויך עמעצער אַרומגעגאַנגען, טשאַפּנדיק פּאַרויכטיק אין דער
בלאָטע, און אָפּט שווער אַרויפגעטראָטן אויף די טרעפּ פּון גאַניק.
— אָט— איר הערט?— ער גייט אַרום! דאָס איז דער אַרע.
מער פּויער, מיגון, אַ בייזע חיה, ער טוט גערן שלעכטס, פּונקט ווי
אַ שיינ מיידל קאָקעטירט גערן. זייט מיט אים פּאַרויכטיק אין רעדן
און— בכלל...

שפּעטער, זייענדיק אין צימער, האָט ער פּאַרויכערט די
לילקע, אַנגעשפּאַרט זיך מיט דער ברייטער פּלייצע צום אויוון
און, פּאַרזשמורענדיק די אויגן, געלאָזט שטראַמעלעך רויך זיך אין
פּאַרד אַרײַן. געלאָסן צונויפשטעלנדיק די ווערטער, האָט ער גע-
רעדט קלאַר און פּשוט וועגן דעם, אַז ער האָט שוין לאַנג באַ-
מערקט, ווי איך פּטר אַוועק אומנוציג מיינע יונגע יאָרן.

— איר זענט אַ פעיקער מענטש, פּון נאַטור— אַן עקשן און,
קענטיק, מיט גוטע כּוונות, איר באַדאַרפט זיך לערנען, יאָ— אזוי,
אַז דאָס בוך זאָל נישט פּאַרשטעלן די מענטשן. איינער אַ סעקשאַנט,
אַן אַלטינקער, האָט זייער ריכטיק געזאָגט: „יעדע לערע — קומט
פּון מענטשן אַרויס“. די לערע, וואָס קומט פּון מענטשן טוט מער
וויי, גראַב לערנען זיי — נאָר, די לערע זייערע קריצט זיך טיף
איינ אין זכּרון.

גערעדט האָט ער וועגן זאַכן, וואָס זענען מיר באַקאַנט גע-
ווען, וועגן דעם, אַז קודם פּל דאַרף מען וועקן אַדעם פּאַרשטאַנד
פּון דאַרף. נאָר, אפילו, אין די באַקאַנטע ווערטער פּלעג איך אויפ-
כאַפּן עפּעס אַ טיפּערן אין גייעם זין.

— ביי אייך פּלוידערן דאַרט אַ סך די סטודענטן וועגן ליבע
צום פּאַלק, און איך זאָג זיי דערויף: ליבן דאָס פּאַלק איז אוממעג-
לעך. דאָס— זענען בלוז ווערטער, די ליבע צום פּאַלק...

ער האָט אַ שמיכל געטון צו זיך אין באַרד פּרווונדיק מיך
מיט די אויגן און האָט אַנגעהויבן שפּרייזן איבערן צימער, רעדנ-
דיק ווייטער פּעסט און מיט איינפלוס.

— ליבן— איז דער טייטש: מסכים זיין, אַראַפּלאָזן זיך, מאַכן
זיך נישט זעענדיק, מוחל זיין. מיט אַזעלכע זאַכן באַדאַרף מען
קומען צו אַ פּרוי. אָבער— צי דען איז מעגלעך נישט צו באַמערקן

די עם-הארצות פון פאָלק, מסכים זיין מיט די בלאַנדזשענישן פון זיין פאַרשטאַנד, אַראַפּלאַזן זיך צו אַלע זיינע געמיינהייטן, מוחל זיין אים זיין חיהשע רציחה? ניין?

— ניין.

— אָט, זעט איר שוין, ביי אייך, דאָרט, לייענען און זינגען אַלע געקראַסאָון. נו, ווייטט איר, מיט געקראַסאָון וועט איר ווייטט נישט פאַרפאַרן אויפן פויער דאַרף מען משפיע זיין. דו, ברודער, כאַטש דו ביסט נישט קיין שלעכט מענטש פאַר זיך, נאָר דו לעבסט שלעכט און קאַנסט גאַרנישט אויפטון, און דיין לעבן זאָל ווערן לייכטער, בעסער. די חיות, מיין איך, זאָרגן שוין שכלדיקער פאַר זיך, ווי דו, אַ חיה שיצט זיך אַליין בעסער. און פון דיר, דעם פויער, האָט זיך אַלץ פאַנאַנדערגעוואַקסן, — דער אַדל, די גייסטלעכע, געלערטע, די מלכים, דאָס זענען אַלץ גע-וועזענע פויערים. זעסטו? האַסטו פאַרשטאַנען? נו—לערן זיך לעבן, כדי מען זאָל דיך נישט פייניקן...

נאָכדעם, ווי ער איז צוועק אין קיך, האָט ער געהייסן דער קענין שטעלן דעם סאַמאָואַר, און דערנאָך האָט ער מיר אָנגע-הויבן ווייזן זיינע ביכער, כמעט אַלע וויסנשאַפּטלעכע: פּאָקל, לייעל, הארטפּול, לעקקי, לעבאַק, טיילאַר, מיל, ספענסער, דאַרווין, און פון די רוסישע—פּיסאַרעוו, דאַבראַליובאַוו, טשערנישעווסקי, פּושקיין, „פּרעגאַט פּאַלאַדא“ גאַנטשאַראָוו, געקראַסאָוו.

ער האָט זיי געגלעט מיט זיין ברייטער האַנט, צאַרט פּונקט, ווי קעצעלעך און האָט כמעט מיט רירונג געוואַרטשעט:

— פייגע ביכער! איין—דאָס—איז אַ זעלטנהייט: די צענזור האָט עס פאַרברענט. ווילט איר וויסן, וואָס איז אַ מלוכה — לייענט דאָס בוך!

ער האָט מיר דערלאָנגט גאבס בוך „לויתן“.

— און דאָס — איז אויך וועגן מלוכה! אָבער דאָס איז לייכטער און פריילעכער.

דאָס פריילעכע בוך איז געווען „דער קייסער“ פון מאַקיאַוועלי. ביים טיי טרינקען האָט ער קורץ דערציילט וועגן זיך: ער איז אַ זון פון אַ טשערניגאַווער שמיד און איז געווען אַ רעדער-

שמירער ביי דער באַן אויף דער סטאַציע קיעוו, האָט זיך באַקאַנט
דאָרט מיט רעוואָלוציאַנערן, געגרינדעט דאָרט אַ קרייזל פֿון אַרבע-
טער פֿאַר זעלבסט-בילדונג, האָט מען אים אַרעסטירט און ער איז
אַ יאָר צוויי געזעסן אין תּפּיסה, און דערנאָך—האָט מען אים פֿאַר-
שיקט אויף צען יאָר אין יאַקוטער געגנט.

— פֿון אַנפֿאַנג — האב איך געלעבט דאָרט מיט די יאַקוטן,
אין אַ בייזל, כ'האַב געמיינט—איך קום שוין אום. דער ווינטער,
צו אַלדע רוחות. איז דאָרט, ווייסט איר, אַזעלכער, אַז ביים מענטשן
פרירט דער מוח. אגב, איז דאָרט דער פֿאַרשטאַנד אַן איבעריקע
זאָך. דערנאָך זע איך: דאָ און דאָרט שטעקט אַרויס אַ רויסער,
זיי זענען נישט געזוכט אַנגעפיקעוועט, נאָר פֿונדעסטוועגן — זענען
זיי דאָ און, כּדי ס'זאָל נישט אומעטיק זיין — באַזאָרגט מען זיי
מיט נייע. פֿינע מענטשן געווען. געווען דאָרט אַ סטודענט וולאַ-
דימיר קאַראַלענקאָ, ער האָט זיך איצט אויך צוריקגעקערט. איך
האַב מיט אים גוט געלעבט, דערנאָך—איז מען זיך פֿאַנאַנדערגע-
גאַנגען. ס'האַט זיך אַרויסגעוויזן, אַז מיר זענען אין אַ סך זאַכן
ענלעך. איינער צום צווייטן, און ביי אַ גלייכער פֿאַר קלעפט זיך
די פֿריינטשאַפט נישט. אָבער ער איז אַן ערנסטער פֿאַרעקשנטער
מענטש, וואָס איז פֿעיק צו יעדער אַרבעט. ער האָט אפילו היילי-
קע בילדער געמאַלט, דאָס איז מיר נישט געפֿעלן געווען. איצט,
זאָגט מען, שרייבט ער גוט אין זשורנאַלן.

אַ לאַנגע צייט, ביז טיף אין דער נאַכט, האָט ער געשמועסט,
קענטיק! מיט דער פֿונה מיך גלייך פעסט אַוועקצושטעלן נעבן
זיך. צום ערשטן מאַל איז מיר געווען אַזוי ערנסט-גוט מיט
אַ מענטשן. נאָך דעם פֿרוז פֿון זעלבסטמאַרד איז מייַן באַצוינג צו
זיך אַליין שטאַרק געפֿאַלן, כ'האַב זיך געפילט נישטיק, שולדיק
קעגן עמעצן און כ'האַב זיך געשעמט צו לעבן. ראַמאַס האָט דאָס,
ווי עס ווייזט אויס, פֿאַרשטאַנען, און מענטשלעך, פשוט, עפֿענענ-
דיק פֿאַר מיר זיין לעבן, —האָט ער מיך אויסגעגלייכט. אַן אומ-
פֿאַרגעסלעכער טאַג.

זונטאַג, נאָך דער מיטאַג-תּפּילה אין קלויסטער האָבן מיר
געעפֿנט דאָס געוועלעב און תּיכף האָבן זיך אַרום אונזער גאַנטיק

אָנגעהויבן זאמלען פויערן. דער ערשטער איז געקומען מאַטוויי
באַרינגאָו, אַ שמוציקער, צעשויערטער מענטש מיט לאַנגע מאַלפע-
שע הענט און מיט אַ צעשטרייטן בליק פון שיינע, ווייבערישע אויגן.
— וואָס הערט זיך אין שטאַט? — האָט ער אַ פּרעג געטון
באַגריסנדיק אונז און, נישט דערוואַרטנדיק קיין תשובה, אַ געשריי
געטון צום אָנקומענדיקן קוקישקין:

— סטעפּאַן! דיינע קעץ האָבן שוין ווידער אויפגעפּרעסן
אַ האָן!

אין האָט גלייך דערציילט, אַז דער גובערנאַטאָר איז אַוועק-
געפאַרן פון קאזאן קיין פעטערבורג צום קייסער זיך משתדל זיין,
אַז מ'זאָל אַלע טאַטערן פאַרשיקן קיין קאַוקאַז און טורקעסטאַן.
ער האָט געלויבט דעם גובערנאַטאָר:

— אַ חכמו פאַרשטייט זיין עסק...

— דו האָסט דאָס אַלץ אַליין אויסגעקלערט, — האָט רויק

באַמערקט ראָמאַס.

— איך? ווען?

— כ'ווייס נישט...

— ווי ווייניק דו גלויבסט, אַנטאָניטש, די מענטשן, — האָט
באַרינגאָו געזאָגט מיט פאַרווורף, באַדויערנדיק צושאַקלענדיק מיטן
קאַפּ. — אין איך האָב רחמנות אויף די טאַטערן. צו קאַוקאַז דאַרף
מען זיך געוויינען.

אַן אַלט, קליין, אויסגעדאַרט מענטשל, אָנגעטון אין אַ גע-
שענקטער צעמליקטער „פּאַדיאָוקע“, איז צוגעגאַנגען פאַרזיכטיק,
זיין גרוי געזיכט האָט געציקט אין קראַמף, אויפמאַכנדיק דערביי
די ליפּן מיט אַ קרענקלעכן שמייכל. דאָס שאַרפע, לינקע אויג האָט
פּסדר געבלינצלט, און איבער אים האָט אויפגעציטערט אַ גרויער
ברעם, וואָס איז געווען דורכגעהאַקט פון העפטן.

— מיין אַכטונג פאַר מיגונען! — האָט באַרינגאָו שפּאַטיש גע-
זאָגט. — וואָס האָט מען גענובעט ביינאַכט?

— דיין געלט — האָט מיט אַ קלינגדיקן טענאָר געענטפּערט
מיגון, אַראָפּגעמענדיק דאָס היטל פאַר ראָמאַסן.
פון הייז איז אַרויס דער באַלעבאַס פון אונזער הייזל און

אינוער שכן פאנקאוו, אין א מארינארקע, מיט א רויטטיכל אויפן האלן, אין קאלאשן, און מיט א לאנג קייטל, ווי א לייצע, אויפן ברוסט. ער האט אפגעמאסטן מינונען מיט א ביזן בליק: — אויב דו, אלטער טייוול, וועסט אין שטאט קריכן צו מיר, וועל איך דיר — מיט א פלאקן די פיס אינטערהאקן. — ס'הייבט זיך שוין אָן דער אלטער שמועס — האט רויק באמערקט מינון, און, אפויפצנדיק צוגעגעבן: — ווי קאן מען לעבן — אן שלעגריי?

פאנקאוו האט אים אנגעהויבן זידלען, און ער האט ווייטער געזאגט:

— בין איך שוין באמת אזוי אלט? אינגאנצן זעקסאינפער-ציק יאר....

— און צו פסח צו ביסטו אלט געווען דרייאונפוציק — האט בארינאו אויסגעשריגן — האסט אלעין געזאגט — דרייאונפופ-ציק. צי וואס לייגסטו?

ס'איז צוגעקומען דער סאלידער, בערדיקער זקן סוסלאוו*) און דער פישער איזאט, אזוי האבן זיך ארום פארזאמלט א מאן צען. דער כאכאל איז געזעסן אויפן גאנעק, ביים מיר פון געוועלבי, רויכערנדיק די לילקע, צוהערנדיק א שווייגנדיקער דעם געשפרעך פון די פויערים, זיי האבן זיך צעזעצט אויף די טרעפלעך פון גא-ביק און אויף די בענקלעך, פון ביידע זייטן גאנציק.

דער טאג איז געווען א קאלטער א בונטער, איבערן בלויען פון ווינטער דורכגעפרוירענעם הימל האבן זיך שנעל געטראגן וואלקנס, פלעקן פון ליכט און שאטנס האבן זיך געבאדן אין די טייכלעך און אין די קאלוזשעס, דא בלענדנדיק די אויגן מיט א העלער שיינ, דא גלעטנדיק דאס אויג מיט א סאמעטענער ווייכ קייט. פארפוזטע מיידלעך זענען פונקט ווי פאוועס געשוואמען מיט דער גאס אראפ, צו דער וואלגע, זיי האבן געשפרייזט איבער לוי זשעס, אויפהויבנדיק די קליידלעך און ארויסשטעלנדיק די טשוזגענע

* אין גערענעק שלעכט די פאמיליעס פון די פויערים, איך האָב זיי, מסתמא, איבערגעזעצט אָדער פֿאַרברייט

שיך. יינגלעך מיט לאנגע ווענטקעס אויף די פלייצעס זענען גע-
לאפן, סאלידע פויערן זענען אריבער פארביי, אַנקויקנדיק קרום
די גרופע געפן אינוער געוועלב, שטום אויפהויבנדיק די היטלעך
און די פילצענע היט.

מיגון און קוקישקין האָבן גוטמוטיק דורכגעשמועסט די אומ-
קלאַרע פראַגע — ווער עס שלאָגט זיך בעסער: אַ סוחר אָדער
אַ פּרייז? קוקישקין האָט דערווייזן — אַז אַ סוחר, מיגון האָט פאַר-
טיידיקט דעם פּרייז, און זיין קלינגנדיק טענאַרל האָט מנצח גע-
ווען קוקישקיןס צעשויערטע רייד.

— נאָפּאַלעאַן באַנאַפּאַרטע האָט דעם הער פינגאַראַווס פאַ-
פּאַ געריסן פאַרן באַרד, און דער הער פינגאַראַוו פלעגט אָפּטמאַל
אַ כאַפּ טון אַ פאַר פויערן פאַר די פעלעכלעך, ביים קאַרק, פלעגט
שאַנאַנדערנעמען זיינע הענטלעך און אַ זעץ טון זיי מיט די
שטערנס—פאַרטיקן ביידע בלייבן ליגן אויף אַן אַרט.

— אויף אַזאַ אופּן—קאַן מען בלייבן ליגן—האַט קוקישקין
מספּים געווען, נאַר צוגעגעבן: — נו, דערפאַר אָבער עסט אַ סוחר
מער פאַרן פּרייז...

זיצנדיק אויפן אויבערשטן טרעפּל פון גאַניק האָט זיך דער
אַנגעזעענער סוסלאַוו געקלאַגט:

— דער פויער מיכאַילאַ אַנטאַניטש האַלט זיך איצט נישט
פעסט אויף דער ערד! בעת עס זענען געווען די פּריצים, האָט מען
נישט געלאָזט לעבן סתם אין דער וועלט אַריין, איטלעכער האָט
צעמוזט זיין צוגעשמידט צו זיין אַרבעט...

— נו, גיב דו אַן אַ ביטע, מ'זאָל ווידער איינפירן לייב-
אייגנטום, — האָט אים געענטפערט איזאַט. ראַמאַס האָט אויף אים
שווייגנדיק אַ קוק געטון און אַנגעהויבן אויסקלאַפּן די לולקע אַן
פאַרענטש פון גאַניק.

איך האָב געוואַרט: ווען וועט ער—שוין אָנהייבן צו רעדן?
זון הערנדיק דאָס גערייד פון די פויערן, וואָס האָט זיך ווייניק
געקלעפט, האָב איך זיך געפרווט פאַרשטעלן, וואָס וועט דערויף
זאָגן דער כאַכאַל? מיר האָט זיך געדוכט, אַז ער האָט שוין אייני-
קע מאַל דורכגעלאָזן דעם פאַסיקן מאַמענט אַריינצומישן זיך אין

דעם געשפרעך פון די פויערן. נאָר ער האָט גלייכגילטיק גע-
שוויגן אין איו געזעסן אומבאוועגלעך, ווי אַ גולם, צוקוקנדיק, ווי
דער ווינט קנייטשט דאָס וואַסער אין די קאַלוזשעס אין טרייבט
די וואַלקנס, צוזאַמענדרענגענדיק זיי אין אַ געדיכט-גרויער כמאַרע.
אויפן טייך האָט געפייפט דער דאַמפער, פון אונטן האָט זיך גע-
טראָגן אַ קוויטשנדיקער געזאַנג פון מיידלעך, ס'האַט צוגעשפילט
אַ האַרמאָניק. מיטן גאַס אַראָפּ האָט געשפרייזט אַ שיכור אין דער-
פיי געשלוקערצט אין גערעוועט, וואַרפנדיק אין דער לופט מיט
די הענט, זיינע פיס האָבן זיך אומנאַטירלעך געוואַקלט, טרעפנדיק
פונקט אין די לוזשעס. די פויערן האָבן אלע גערעדט געלאָסן,
אַ שטיללעך קומער האָט זיך געהערט אין זייערע ווערטער, און מיך
האַט אויך עפעס גערירט פאַרן האַרצן, ווייל דער קאַלטער הימל
האַט געדראַט מיט רעגן, און מיר האָט זיך דערמאַנט דער אומ-
אויפהערלעכער שטאַטישער געפילדער, זיינע פאַרשיידנאַרטיקע
קלאַנגען, דער שנעלער לויף פון די מענטשן אויף די גאַסן, די
לעבעדיקייט פון זייער לשון, די שפע פון ווערטער, וואָס רייצן
אויף דעם שכל.

אין אַוונט, ביים טיי טרינקען, האָב איך געפרעגט דעם כאַכאַץ:

— און ווען רעדט ער מיט די פויערן?

— וועגן וואָס?

— אַהא, — האָט ער געזאָגט, אויסהערנדיק אויפּמערקזאַם

מיינע רייד—ווייסט איר, אויב איך וואַלט מיט זיי גערעדט וועגן
דעם, און נאָך דערצו אין דרויסן, וואַלט מען מיך ווידער פאַר-
שיקט צו די יאַקוטן...

ער האָט אָנגעשטאַפט זיין לולקע מיט טאַבאַק, האָט זי פאַר-
נאַנדערגערויכערט, איינהילנדיק זיך גלייך אין אַ וואַלקן מיט רויך
און, האָט אָנגעהויבן צו רעדן געלאָסן, ווי אַ לעקציע, וועגן דעם,
אַז דער פויער איז אַ מענטש אַ פאַרויכטיקער, אָן צוטרוי. ער —
האַט פאַר זיך אַליין מורא, ער האָט מורא פאַר זיין שכן אין פאַ-
זונדערס—פאַר יעדן פרעמדן. קיין דרייסיק יאָר זענען נאָך נישט
אוועק זינט ער האָט באַקומען די פרייהייט, יעדער פערציקיערי-
קער פויער איז געבוירן געוואָרן אַ קנעכט און געדענקט עס.

וואָס אַזוינס איז פרייהייט — איז שווער צו פאַרשטיין. פשוט באַ-
 טראַכט — באַדייט דאָס וואָרט פרייהייט: איך לעב, ווי איך וויל.
 אָבער — אומעטום זענען פאַראַן הערשער און אַלע שטערן צו לעבן.
 דער קייסער האָט אַוועקגענומען די פויערן ביי די פריצים. דאָס
 באַטייט, אַז דער קייסער איז איצט דער איינציקער באַלעבאָס אי-
 בער די פויערן. אין ווידעראַמאָל: וואָס איז פאַרט אַזוינס פריי-
 הייט? פּלוצלינג וועט קומען אַ טאָג, ווען דער קייסער וועט דער-
 קלערן, וואָס זי איז אַזוינס. דער פויער גלויבט שטאַרק אין אַן
 איינציקן קייסער, וואָס איז דער האַר איבער דער גאַנצער ערד
 מיט אירע אַוצרות. ער האָט אָפּגענומען די פויערן ביי די פריצים
 — קאָן ער אויך אַוועקנעמען די שיפן און די געשעפטן ביי די
 טוחרים. דער פויער איז אַן אָנהענגער פון צאַר, ער פאַרשטייט:
 אַ סך הערשער — איז שלעכט, איינער — איז בעסער. ער וואָרט, אַז
 עס וועט קומען אַ טאָג, ווען דער צאַר וועט אים געבן צו וויסן
 דעם זין פון פרייהייט. און דאָמאָלסט — כאַפט יעדערער, ווער
 וואָס עס קאָן. אַלע גאַרן זיי אויף דעם טאָג און איטלעכער — האָט
 מורא, יעדערער פון זיי לעבט אויף דער וואַך אין זיך: ער זאָל
 חלילה נישט פאַרזען דעם ענטגילטיקן טאָג פון דער אַלגעמיינער
 חליקה. און — ער האָט מורא פאַר זיך אַליין: ער וויל אַ סך און
 עס איז דאָ וואָס צו נעמען, אָבער — ווי נעמט מען? אַלע שאַרפן
 די ציין אויף דער זעלביקער זאך. דערצו נאָך איז אומעטום פאַ-
 רען — אַן אומצייטיקע צאָל פון „נאַטשאַלסטוואַג“, וואָס זענען אָפּן
 פיינטלעך צום פויער, און אפילו צום קייסער. אָבער — אַן „נאַ-
 טשאַלסטוואַג“ קאָן מען זיך נישט באַגיין, מ'וועט זיך די אויגן
 אויסרייסן, איינער דעם אַנדערן דערשטיקן.

דער ווינט האָט ביז געשמיסן אין די שוויבן מיט אַ פולן
 פּרילינגס-רעגן. אַ גרויער בעפל האָט זיך פאַרשפרייט איבער דער
 גאַס; — ביי מיר אויף דער נשמה איז אויך געוואָרן גרוילעך און אַי-
 מעטיק. אַ רויקע שטילע שטים האָט באַדעכטיק גערעדט:
 — גיט אַריין דעם פויער שכל, ער זאָל זיך ביטלעכווייז
 אויסלערנען ארייננעמען די משפּחה פון צאַר אין זיינע אייגענע
 הענט, רעדט אין אים אַריין, אַז אַ פאַלק מוז האָבן דאָס רעכט

אויסצוקלייבן זיינע באצאמטע פון זיך אליין, אי א פריסטאוו, אי א גובערנאטאר, און אפילו א קייסער...

— דאס איז א מעשה—אויף הונדערט יאר!...

— און איר רעכנט פארטיק ווערן דערמיט צום קומענדיקן יום-טוב?—האָט ערנסט געפרעגט דער כאַכאַל.

אין אַוונט איז ער ערגעץ-ווי אַוועק און אַזייגער עלף האָב איך דערהערט אויפן גאס אַ שאַס, — ס'האַט אַ קנאַל געטון ערגעץ באַענט. אַרויסשפרינגענדיק אין דער פּינסטערניש, אונטערן רעגן, האָב איך דערזען, ווי מיכאַיל אַנטאַניטש גייט צום טויער, אַ גרוי-טער, אַ שוואַרצער, פּינקטלעך און נישט אַיילנדיק אויסמיידנדיק די שטראַמען וואַסער.

— איר זענט עס—וואָס איז דאָס האָב איך אויסגעשאַסן...

— אין וועמען?

— דאָ זענען אויף מיר אַנגעפאַלן אומבאַקאַנטע פאַרשווינע מיט פֿעקער. איך זאָג—טרעט אַפּ, כ'וועל שיסן,—הערן זיי נישט. נו, האָב איך אויסגעשאַסן אין הימל,—אים וועט נישט שאַדן...

ער איז געשטאַנען אין פאַדערהויז, אויסטוענדיק זיך און אויסדרינגענדיק מיטן האַנט די נאַסע באַרד און האָט אַפגעבלאַזן פון זיך, ווי אַ פערד.

— און די שטיוול מיינע צום טייוול, ווייזט זיך אויס, טויגן נישט! מ'דאַרף זיך איבערטון. איר קענט רייניקן אַ רעוואַלוערן זייט אַזוי גוט, ווען נישט וועט ער פאַרראַסט ווערן. שמירט אויס מיט נאַפט...

זיין פעסטע רויקייט, דער שטילער עקשנותדיקער בליק פון זיינע גרויע אויגן האָבן מיך אַריינגעבראַכט אין התפעלות. נאָכדעם אין צימער, פאַנאָדערקעמענדיק די באַרד פאַרן שפיגל, האָט ער געוואָרנט:

— זייט אַפגעהיטער, ווען איר גייט איבערן דאַרף, דערהויפט — אין הי חגאות אינאָונט, מ'וועט אייך אויך, מסתמא, וועלן שלאָגן, נאָר קיין שטעקן זאָלט איר מיט זיך נישט טראַגן, דאָס רייצט אויף די שלעגער, און קאָן זיי אַריינגעפן אַ געדאַנק, אַנאָיר האָט מורא, און מורא האָבן—דאַרף מען נישט! זיי זענען אליין גרויסע פחדנים..

כ'האָב אָננהויבן לעבן זייער גוט, יעדער טאָג פלעגט מיר ברענגען עפעס נייעס און וויכטיקע. כ'האָב מיט גרויס חשק אָנגע- הויבן צו לייצען ביכער איבער נאַטורוויסנשאַפט, ראַמאַס האָט מיך געלערנט:

— דאָס, מאַקסימיטש, דאָרף מען קודם פֿל און בעסער פֿאַר אַלץ וויסן. אין דער דאָזיקער וויסנשאַפט איז אַריינגעלייגט גע- וואָרן דער בעסטער מענטשלעכער שכל.

אין די אָונטן, דריי מאָל אַ וואָך, פלעגט איזאט קומען, כ'האָב אים געלערנט לייצען און שרייבן. פֿון אָנהייב האָט ער זיך באַצויגן צו מיר אָן צוטרוי, מיט אַ לייכטן שמייכל, נאָר נאָך עטלעכע לעקציעס האָט ער גוטמיטיק געזאָגט:

— דו גיסט צו פֿאַרשטיין! דו וואָלסט, ברודערקע, געדאַרפט זיין אַ לערער... און— פֿלוצלינג האָט ער פֿאַרגעלייגט:

— דו, זעסטו מיר אויס! צו זיין אַ געזונטער, נו, לאָמיר אַ פֿרוו טון ווער וועמען וועט אַריבערציען אויף אַ שטעקן.

מ'האָט געבראַכט אַ שטעקן פֿון קיך אין מיר האָבן זיך גע- זעצט אויף דער פֿאַדלאָגע. איינשפֿאַרנדיק איינער אין אַנדערן זויל צו זויל. מיט די פֿיס האָבן מיר זיך לאַנג אָנגעשטרענג אויפצוהייבן איינער דעם צווייטן פֿון דער פֿאַדלאָגע, און דער כאַכאַל האָט, שמייכלענדיק, אונז אונטערגעהעצט.

— נו, אַט?— אַט!

איזאט האָט מיך אויפגעהויבן און דאָס האָט, דוכט מיר, נאָכמער געווירקט איך זאָל געפינען חן אין זיינע אויגן.

— נישקשה, דו ביסט — געזונט! האָט ער מיך געטרייסט — אַ שאַד, וואָס דו האָסט נישט ליב צו כאַפֿן פֿיש, כ'וואָלט דיך מיט- גענומען אויף דער וואָלגע. ביינאַכט איז אויף דער וואָלגע — אַ גן עדן!

געלערנט האָט ער זיך פֿליסיק, געהאַט אַ נישקשהדיקע פעולה אין דערביי מאַדנע שיין זיך געהירושט. בעת דער לעקציע, פלעגט טרעפֿן, אַז ער פלעגט זיך פֿלוצלינג אַוועקשטעלן, אַראַפֿנעמען אַ בוך פֿון פֿאַליצע, פלעגט אויפהייבן הויך די ברעמען, מיט אַנ-

שטרענגונג איבערליינען צוויי דריי שורות און, רויט ווערנדיק,
געקוקט אויף מיר און זיך געחידושט:

— איך לייען דאך טאקע, א רוח אין זיין טאטן אריין!

אין ער חורט איבער, פארמאכנדיק די אויגן:

— ווי א טוטער, האס קלאגט אויפן קבר פון קינד,

קרעכצט דער זומפ-פויגל אויף אומעטיקן פעלד...

— האסטו געזען?

עטלעכע מאל האט ער שטילערהייט, מיט פארזיכט געפרעגט:

— דערקלער זשע מיר, ברודער, ווי קומט דאס, פונדעסט-

וועגן, ארויס? קוקט זיך א מענטש אויף די דאזיקע פאסעקעלעך,

און זיי לייגן זיך צענויף אין ווערטער און איך ווייס זיי, פונקט

ווי אינזערע ווערטער וואָלטן לעבן! ווי אזוי ווייס איך דאָסן קיי-

נער זאָגט מיר זיי נישט אונטער. וואָלטן דאָס כאַטש געווען בילד-

לעך, איז דאָס נאָך פארשטענדלעך. אָבער דאָ, דוכט זיך, ווי די

געדאָנקען אַליין וואָלטן געווען אָפגעדרוקט.— ווי אזוי איז דאָסן

וואָס האָב איך אים געקאָנט ענטפערן? און מײן

ענטפער „איך ווייס נישט“ האָט אַ מענטשן אָנגעמאַכט פאַרדרוס.

— ס'איז אַ פשוף!— האָט ער געזאָגט, זיפצנדיק און באַקוקני-

דיק אַנטקעגן ליכט די זייטלעך פון בוך.

ער האָט פאַרמאַגט אַן אָנגענעמע רירנדיקע תמימות, עפעס

לויטערעס, קינדישעס; ער האָט מיר אַלץ מער דערמאַנט דעם

וויילן פויער, וועגן וועלכן מ'שרייבט אין ביכלעך. ווי כמעט אַלע

פישער, איז ער געווען אַ דיכטער, האָט ליב געהאַט די וואָלגע,

די שטילע נעכט, די איינזאַמקייט, דאָס לעבן.

ער האָט געקוקט אויף די שטערן און געפרעגט:

— דער כאַכאַל זאָגט, — דאָרטן, קאָן זיין, זענען אויך דאָ

לעבעדיקע נפשות, ווי מיר אַ שטייגער, ווי מיינסטו, איז דאָס אמת?

ווען מ'וואָלט זיי נאָר געקאָנט געבן אַ צייכן, אַ פרעג טון— ווי זיי

לעבן? ס'קאָן אַמאָל זיין— אז זיי לעבן בעסער פאַר אונז, פריילעכער...

אין פלוג— איז ער געווען צופרידן מיט זיין לעבן, ער איז

אַ יתום, אַ קבצן און פון קיינעם נישט אָפּהענגיק אין זיין שטילער

גאלימטער ארבעט פון א פישער. צו די פויערים אָבער האָט ער זיך גאָצויגן פיינטלעך און האָט מיך געוואָרנט:

— דו קוק נישט, וואָס זיי זענען פריינטלעך, דאָס איז אַ כּיטער, פּאַלשער עולם, דו גלויב זיי נישט! היינט זענען זיי מיט דיר אַזוי— און מאַרגן— אַנדערש

איטלעכער זאָרגט נאָר פאַר זיך אַליין און די ענינים פון כּלל— האַלטן זיי פאַר אַ שווערן עול.

און מיט אַ שנאה, וואָס איז געווען עפעס אויסטערליש ביי אַ מענטשן מיט אזא ווייכער נשמה, האָט ער גערעדט וועגן די פויערן-פּאַראַזיטן, די קילאַקעס.

— פּאַרוואָס זענען זיי רייכער פאַר אַנדערע? ווייל— זיי זע-
נען קליגער, טאָג, געדענק זשע, דו מנוול, אויב ער איז קלוג: די פויערן דאַרפן לעבן ווי אַ סטאַדע, בשלום, דאָן — זענען זיי אַ כּוח! אָבער זיי צעשפּאַלטן דעם דאַרף, ווי אַ שייט האַלץ אויף שפּענדלעך, אַט וואָס! זיי זענען זיך אַליין שונאים. דאָס — איז אַ פאַרברעכעריש פּאַלק. אַט ווי דער כּאַכאַל מאַטערט זיך מיט זיי... ער איז געווען אַ שיינער, אַ גבור און האָט דעריבער שטאַרק אויסגענומען ביי פרויען, און זיי האָבן אים באַהערשט.

— געוויס, בין איך אין דעם אַ גאַנגעגעבענער — האָט ער גוטמוטיק מודה געווען. — פאַר די מענער — איז דאָס אַ פּאַרדראָס, מיר אַליין וואַלט פּאַרדראָסן, ווען איך וואַלט געווען אויף זייער זייט. פונדעסטוועגן, נישט לייגן קיין רחמנות אויף די ווייבער קאָן מען נישט, אַ פרוי, איז פונקט, ווי דיינע אַ צווייטע נשמה. זי לעבט— אָן יום-טובים, אָן צערטלעכקייטן; זי ארבעט, ווי אַ פּערד, און מער גאַרנישט. די מענער האָבן קיין צייט נישט צו ליבן, איך אָבער— בין אַ פרייער מענטש. אַסך פון די ווייבער באַקומען שוין צום ערשטן יאָר נאָך דער חתונה זייער פאַרציע פּויסטן פון די מענער. יא, דערין— בין איך זינדיק, איך שטיף מיט זיי. איך בעט ביי זיי נאָר איינס: איר, ווייבער, זענט נאָר נישט ביזן איינע אויף די אַנדערע. — כּווער קלעקן פאַר אייך אַלעמען! זייט נישט מקנא איינע די צווייטע, אַלע זענט איר מיר גלייך, כּהאַב אויף אייך אַלעמען רחמנות...

און שעמעוודיק שמייכלענדיק אין באַרד, האָט ער דערציילט,
 — כ'האַב שיר, שיר נישט אַ שטיף געטון מיט איינער אַ
 פריצטע — זי איז געקומען פון שטאַט אויף אַ זומער-ווינונג, די
 פריצטע. אַ פאַרשוין, אַ קלאַרע, ווי מילך, און די האָר — פלאַקס.
 און די אויגעלעך בלוי־לעכע, גוטע. כ'האַב איר פאַרקויפט פיש
 און פלעג מיך שטענדיק פאַרקוקן אויף איר. וואָס איז, האָ? —
 פּרעגט זי. איר וויסט אַליין — זאָג איך. נו, גוט — זאָגט זי. —
 כ'וועל צו דיר קומען ביינאַכט, וואַרט! און — ריכטיק! — זי איז
 געקומען. נאָר — פאַר די קאַמאַרעס האָט זי זיך געשעמט, זיי
 האָבן זי צעביטן, די קאַמאַרעס, נו, איז ביי אונז גאַרנישט אַרויס.
 כ'קאָן נישט, זאָגט זי, זיי בייסן מיך זייער, און אַליין שיר זי
 וויינט. אין אַ מעת-לעת אַרום איז געקומען איר מאָן, אַ ריכטער
 עפעס. אַט, ווער זיי זענען, די פריצטעס, — האָט ער פאַרענדיקט
 אומעטיק און מיט פאַרווהרף. — די קאַמאַרעס שטערן זיי צו לעבן...
 איזאַט האָט שטאַרק געלויבט קוקישקיבען:

— אַט קוק זיך צו צום פויער, — ער האט אַ פייגע נשמה!
 מ'האַט אים נישט לייב, — אומזיסט! אמת, ער איז אַ פלאַפּלער, אַזוי
 איז דאָס שוין — יעדער האָט זיך זיין כאַראַקטער.

קוקישקין איז געווען אַן אַרעמער פויער, האָט חתונה מיט אַ
 שפּורער לוינ-אַרבעטערין, אַ קלייניטשקע, נאָר זייער אַ פלינקע, אַ
 געזונטע און אַ בייזע. זיין שטוב האָט ער פאַרדינגען אַ שמיד און
 אַליין האָט ער געווינט אין באַד, אַרבעטנדיק ביי פאַנקאַון. ער
 האָט שטאַרק לייב געהאַט נייעס, און ווען ס'האַט אים אויסגעפעלט, —
 האָט ער אַליין צוגעטראַכט פאַרשיידענע מעשות, אַנציענדיק זיי
 שטענדיק אויף איין פאַדעם.

— מיכאילאַ אַנטאַנאַוו — האָטסטו געהערט? דער טינקאַווער
 אוריאַדיק האָט פאַרלאָזן זיין שטעלע און גרייט זיך צו ווערן
 אַ גלח. איך וויל נישט מער, זאָגט ער, פייניקן די פויערים, — גענוג
 דער כאַכאַל האָט ערנסט געזאָגט:

— אַט אַזוי וועט זיך די גאַנצע „גאַטשאַלסטעאַ“ צעלויפן
 פון איך.

ארויסשלעפּנדיק פון די נישט געקעמטע, ברוינלעכע האָר

פון קאפ שטרויעלעך, היי, הינערישן פוך, טראכט זיך קוקשקין:
— אלע—וועלן זיי נישט צעלויפן, בלויז יענע, וואס האבן
ישר אין הארצן — זיי, געוויינלעך, איז שווער אויף זייערע שטע-
לעס, צו בלייבן. דו גלויבסט נישט, אנטאניטש, ווי איך זע, אין
ישר: אבער, ווי קלוג דו זאלסט נישט זיין, וועסטו דאך אן ישר
נישט דורכלעבן. אט, הער אויס א מעשה...

און ער דערציילט עפעס וועגן איינער א „חכמה“ א פרייצטע:
— זי איז געווען אזא מרשעת, אז דער גובערנאטאר אפילו,
נישט קוקנדיק אויף זיין הויכער שטעלונג, איז געקומען צו איר
צו גאסט: מאדאם, זאגט ער, זייט אויף יעדן פאל פארזיכטיקער,
די קלאנגען פון אייער געמיינער רשעות זענען דערגאנגען אזש
ביזן פעטערבורג! זי, פארשטייט זיך, האט אים מכבד געווען מיט
איינגעשטאנענעם בראנפן און אליין זאגט זי: פארט געזונטערהייט,
איך קאן מין נאטור נישט איבערמאכן! ס'זענען אריבער דריי יאר
מיט א חודש, און פלוצלינג רופט זי צונויף די פויערן: —
אט, זאגט זי, האט איר מין גאנצן באזן, זייט מיר געזונט און
זייט מיר מוחל, און איך וועל...

— אין מאנאסטיר, זאגט אונטער דער כאכאף.
קוקשקין קוקט אים אויפמערקזאם אן און באשטעטיקט:
— מסתמא, אן אנפירערין אין א מאנאסטיר! הייסט עס —
אז דו האסט אויך געהערט וועגן איר?
— כ'האב קיינמאל נישט געהערט.
— פונדאנען זשע ווייסטו?
— איך — קען דיך.

דער פאנטאזיאַר מירמלט, שאַקלענדיק מיטן קאפ.
— האסט שוין גאר קיין צוטרוי נישט צו מענטשן...
און אזוי כסדר: די שלעכטע, ביזע מענטשן פון זיינע מעשות
ווערן מיד פון שלעכטס-טון און ווערן געלם „ווי אין וואסער אריין“,
נאר עפטער, שיקט קוקשקין זיי אפ אין מאנאסטיר, ווי מיסט צום
מיסט-פלאץ.

עס קומען אים ארויף אויפן געדאנק אוימדערווארטע און
מאָדנע רעיונות, — פלוצלינג ברוגזט ער זיך אן און רופט אויס:

— א שאָד, וואָס מיר האָבן באַזיגט די טאַטערן—די טאַטערן זענען בעסער פאַר אינז!—און וועגן די טאַטערן האָט גאָר קיינער נישט גערעדט, מ'האַט גאָר גערעדט בשעת מעשה וועגן אַרגאַני-זירן אָן אַרטעל פון די באַלעבאַטים פון סעדער. ראַמאַס דערצייילט וועגן סיביר, פון דעם רייכן סיבירער פויער, גאָר פּלוצלינג מורמלט קוקשקין פאַרטראַכט: — ווען מ'זאָל די הערינג אַ יאָר-צוויי נישט פאַנגען, קע-נען זיי זיך אזוי פאַרמערן, אַז דער ים וועט אַרויס פון די ברעגן און וועט פאַרפלייצן די מענטשן, אָן אויסערגעוויינלעך פּרוכט-באַר פּישלן

אין דאָרף האַלט מען קוקשקינען פאַר אַ פּוסטן מענטשן. זיינע מעשות און די משונהדיקע געדאַנקען זיינע רעגן אויף די פויערן, אַרויסרופנדיק ביי זיי זידלעריי און שפאַט, אַבער הערן, הערן זיי אים אויס מיט אינטערעס, פּונקט ווי זיי וואַלטן געהאַפּט אַרויסצוגעפינען דעם אמת אין זיינע אויסגעטראַכטע מעשות.

— פּוסטער פּלאַפּלער, — זאָגן וועגן אים די חשובע לייט און גאָר דער פּראַנט פּאַנקאָוו זאָגט ערנסט:

— סטעפּאַן, איז אַ מענטש אַ רעטעניש...

קוקשקין איז זייער אַ פעיקער אַרבעטער, ער איז אַ פּאַנ-דער, אַ מולער, קען זיך אויף בינען, לערנט די ווייבער האַ-דעווען עופות, איז אַ בריה אין בויען און צו אַלץ טויג ער, הגם ער פּאַרקעט זיך אין אַרבעט אָן חשק. ער האָט ליב קעץ, ער האַלט ביי זיך אין פּאַד אַ שטיק צען זאַטע חיות, גרויסע און קליינע, ער שפייזט זיי מיט קראַצען, מיט וואַלד-ראַבן און, צוגעוויינענדיק די קעץ צו עסן עופות, האָט ער דערמיט גאָך שטאַרקער אויפגערייצט די מענטשן קעגן זיך: זיינע קעץ שטיקן די הינער מיט די הינדעלעך, און די ווייבער יאָגן זיך גאָך סטעפּאַנס חיות און דערשלאָגן זיי אומברחמנותדיק. נעפן קוקש-קינס פּאַד הערן זיך אפּט צאָרנדיקע קוויטשערייען פון די צעקלעמטע באַלעבאַסטעס, אַבער דאָס רירט אים ווייניק אָן:

— נאַראַנים, אַ קאַץ — איז אַ יאגד-חיה, זי איז פלינקער פאַר אַ הונט. אָט וועל איך זיי אויסלערנען פאַנגען עופות, מיר

וועלן פארפירן הונדערטער קעץ — זיי פארקויפן, וועט איר, טפשות, האָבן פרנסה!

ער האָט אמאָל געקאָנט לייענען און שרייבן, נאָר — ער האָט פאָרגעטן, און דערמאָנען זיך — וויל ער נישט. זייענדיק בטבע אַ קלוגער, האָט ער שנעלער פאַר אַלעמען פאַרשטאַנען דעם עיקר פון דעם כאַכאַלס געשיכטעס.

— אזוי, אזוי, — זאָגט ער, קרימענדיק דאָס פנים, ווי אַ קינד, וואָס שליינגט אַראָפּ אַ ביטערע רפואה: — הייסט עס, — אז אייוואָן דער גרויזאַמער איז פאַרן אַרעמען פּאָלק דווקא נישט שעדלעך געווען...

ער, איזאַט און פאַנקאָוו קומען צו אונז אין די אָוונטן און, נישט זעלטן, זיצן זיי אַריין ביז האַלבער נאַכט, צוהאַרענדיק זיך צו דעם כאַכאַלס געשיכטעס וועגן דעם, ווי די וועלט איז געבויט, וועגן לעבן פון די אויסלענדישע מלוכות, וועגן די רעוואָלוציאָנערע קאָנוולסיעס פון די פעלקער. פאַנקאָוו געפעלט די פראַנצויזישע רעוואָלוציע.

— אַט דאָס—איז אַן אמתע איבערקערעניש אין לעבן, — שטימט ער צו.

מיט אַ יאָר צוויי צוריק איז ער אוועק פון זיין טאָטן, אַ רייכן פויער מיט אַ גרויסער וואָליע און שרעקלעך גרויסע אויסגעגלאַצטע אויגן, האָט התונה געהאַט „אויס ליבע“ מיט איזאַטס אַ פלימעניצע, אַ יתומה, האָלט זי שטרענג, נאָר קליידט זי שטאַטיש. דער טאטע האָט אים פאַרשאַלטן פאַר זיין ווידער-שפענסטיקייט און פאַרבייגייענדיק פאַרביי זיין זונס ניי הייזל, שפייט ער פאַרביטערט אים דערויף. פאַנקאָוו האָט אָנגעגעבן ראָמאַסן אין אַרענדע זיין הויז און צוגעבויט צום הויז אַ גע-וועלט קעגן דעם ווילן פון די דאָרפישע גבירים, און זיי האָסן אים דעריבער, ער אָבער באַצט זיך צו זיי אויסערלעך גלייכ-גילטיק, רעדט וועגן זיי מיט בטול, נאָר מיט זיי אַליין-רעדט ער גראַב און שפּאַטיש. דאָס לעבן פון דאָרף איז אים צו לאַסט: — ווען איך וואָלט געקאָנט עפעט אַ מלאכה-וואָלט איך געווינט אין שטאַט...

ער איז א שטאלטנער, פיינער מענטש, שטענדיק ריין
אָנגעטון, ער האָלט זיך סאָליד און איז זייער עגאָיסטיש; ער
איז פֿטבע פאָרויכטיק און נישט צוטרוילעך.

— איז דאָס ביי דיר פֿון האַרצן אָדער מיט אויסרעכע-
נונג, אָט דער עסק דיינער? פרעגט ער ביי ראַמאַסן
— און—ווי מיינסטו?

— ניין—זאָג דו.

— און ווי מיינסטו, ווי איז בעסער?

— כווייס נישט! און—ביי דיר, ווי קומט אויס?

דער כאַכאַל איז עקשנותדיק און סוף-פֿל-סוף צווינגט ער
דעם פויער אַרויסצוזאָגן זיך.

— גלייכער, פאַרשטייט זיך, איז פֿון שכל! דער שכל לעבט
נישט אָן נוצן, און וווּ ס'איז דאָ נויץ — דאָרט איז דער ענין
א פֿעסטער. דאָס האַרץ — איז פאַר אונז אַ שלעכטער בעל-יועץ.
ווען איך זאָל נאָכגיין נאָכן פאַרלאַנג פֿון מיינ האַרץ, וואָלט
איך אזוינס אָפּגעטון — אַ שרעק! דעם גלח וואָלט איך אָן שום
ספק אונטערגעצונדן, —רוק נישט די נאָז, ווזהין מ'דאַרף נישט!
דער גלח, אַ בייזער אַלטעטשקער, מיט אַ גאַמבעלע פֿון
אַ מוילווורף, האָט שטאַרק אָפּגעטון פאַנקאָון דערמיט, וואָס ער
האָט זיך אַריינגעמישט אין דער מחלוקת צווישן אים מיט זיין
פאָטער.

פֿון אָנהייב האָט זיך פאַנקאָון באַצויגן צו מיר אומ-
פריינטלעך און פֿמעט מיט שנאה, אפילו אָפּט אָנגעשריען אויף
מיר מעשה-באַלעבאָס, אָבער אינגיכן איז דאָס ביי אים פאַר-
שוונדן, הגם, איך האָב געפילט, אז ס'איז ביי אים נאָך גע-
בליבן אַ באַהאַלטענער אומצוטרוי צו מיר, אגב איז מיר אויך
פאַנקאָון געווען נישט צום האַרצן.

איך געדענק זייער גוט די אָונטן אין דעם קליינעם זוי-
בערן צימערל מיט די קלעצער-ווענט. די פֿענסטער זענען פֿעסט
פאַרמאַכט מיט לאַדנס, אויפן טיש, אין אַ ווינקל, ברענט אַ לאַמפּ,
פאַר דער לאַמפּ זיצט אַ מענטש, מיט אַ האַרטן שטערן, גלאַט
אָפּגעשוירן מיט אַ לאַנגער באַרד. ער זאָגט:

— דער מהות פון לעבן באשטייט דערין, אז דער מענטש זאל זיך וואָס מער דערווייטערן פון דער בהמה...
 דריי פויערן האַרכן זיך אויפּמערקזאָם צו, אַלע האַבן זיי גוטע אויגן, קלוגע פּנימער. איזאָט זיצט שטענדיק אומבאַ-
 וועגלעך, ווי ער וואָלט זיך צוהערן צו עפעס פון דער ווייט, וואָס גאָר ער אַליין הערט. קוקשקין דרייט זיך אַרום, פּונקט, ווי קאַמאַרעס וואָלטן אים בייסן, און פּאַנקאַוו דענקט שטילער-
 הייט, צופּנדיק די בלאַנדע וואַנסעלעך:
 — ס'הייסט, אַלזאָ, — אז דאָס פּאַלק האָט זיך געמוזט צע-
 טיילן אויף שטאַנדן.

מיר געפעלט זייער, וואָס פּאַנקאַוו רעדט קיינמאַל נישט גראַב מיט זיין פּאַרובאַק קוקשקין, און הערט אויפּמערקזאָם אויס די אינטערעסאַנטע אויסגעטראַכטע מעשות פון דעם פּאַנ-
 טאַזאַר.

ווי עס ענדיקט זיך דער שמועס, — גיי איך אַרויף צו זיך אויפּן בוידעם און זיך דאָרט ביים אַפענעם פענסטער, קוקנדיק אויפּן איינגעשלאָפענעם דאָרף און אויף די פעלדער, וווּ די שטילקייט הערשט פעסט איבער אַלץ. די נאַכט-פּינסטערניש איז דורכגענומען מיט גלאַנץ פון די שטערן, וואָס זענען אויס צו זיין נאָענטער צו דער ערד, וואָס ווייטער זיי זענען צו מיר; דאָס שטילשווייגן דרינגט אריין און קלעמט צונורף דאָס האַרץ, און דער געדאַנק צעשווימט זיך אין דעם אומענדלעכן רוים. איך זע טויזנטער דערפער, וואָס זענען פּונקט אזוי שווייגנדיק צוגעטויליעט צו דער פּלאַכער ערד, ווי אונזער דאָרף. ס'איז אַ שטילקייט, קיין זאַך רירט זיך נישט.

די געפּלדיקע פּוטטקייט געמט מיך וואַרעם אַרום, זויגט זיך איין ווי טויזנטער אומגעזעענע פּיאָוקעס אין מיין נשמה, און, ביסלעכווייז דערפיל איך אַ שלעפּערדיקע שוואַכקייט, אַ טונקעלע זאָרג רעגט מיך אויף. קליין און נישטיק בין איך אויף דער ערד...

אומהיימלעך שטעלט זיך מיר פאַר דאָס לעבן פון דאָרף. כ'האַב אַ סך מאַל געהערט און געלייענט, אז אין דאָרף לעבן

די מענטשן געזונטער און הארציקער, ווי אין שטאָט. איך —
זע אָבער די פויערן אין אומאויפהערלעכער שווערער האַרעוואַ-
ניע, צווישן זיי זענען דאָ אַ סך קראַנקע, אָפגעלעבטע און
נישטאָ פּמעט קיין פּריילעכע מענטשן. די שטאָטישע בעלי
מלאכות און אַרבעטער, אַרבעטנדיק נישט ווייניקער, לעבן פּריילע-
כער און נישט אַזוי לאַנגווייליק, קלאַנגן זיך נישט אַזוי דער-
ווידערלעך אויפן לעבן, ווי די דאָזיקע פאַרכמורעטע מענטשן.
דאָס לעבן פון פויער שיינט מיר צו זיין נישט אַזוי פשוט, עס
פאָדערט אַן אָנגעשטרענגטע אויפּמערקזאַמקייט צו דער ערד
און אַ וואַכעדיקע כיטרעקייט אין באַציונג צו מענטשן. און
גאַרנישט האַרציק איז דאָס דאָזיקע ווייניק-שכלדיקע לעבן,
ס'איז קענטיק, אַז אַלע מענטשן פון דאָרף לעבן טאַפּנדיק, ווי
בלינדע, שרעקן זיך פאַר עפעס, גלויבן נישט איינער דעם
צווייטן, עפעס וואַלפּישעס באַמערקט זיך ביי זיי.

מיר איז שווער צו פארשטיין, פאַרוואָס זיי האָבן אַזוי
עקשנותדיק נישט לייב דעם כאַכאַל, פאַנקאַוון און אַלע „אונזע-
רע“ מענטשן, וועלכע ווילן לעבן מיט שכל.

איך זע בולט די מעשות פון שטאָט, איר דאַרשט נאָך
גליק, די חוצפהדיקע נייגעריקייט פון איר שכל, די פאַרשידנ-
אַרטיקייט פון אירע צילן און אויפגאַבן, און תמיד אין אַזוינע
נעכט דערמאָן איך מיר די צוויי שטאָט-לייט:

„פ. קאלוגין און ז. נעביי“.

„זייגערמאַכערס, נעמען אויך אָן צום פאַריכטן פאַרשי-
דענע אַפאַראַטן, כירורגישע אינסטרומענטן, ניי-מאַשינעס, שפיל-
קאַסטנס פון אַלערליי סיסטעמען א. א.“

דאָס דאָזיקע שילדל געפינט זיך איבער אַ שמאַלער טיר
פון אַ קליין געוועלבל, ביי ביידע זייטן פון דער טיר געפינען
זיך צוויי שטויביקע פענסטער, ביי איינעם פון די פענסטער
זיצט פ. קאלוגין, אַ פליכעוואַטער, מיט אַ גוּז אויפן געלן שילדל
און מיט אַ לופע אויף איין אויג. ער האָט אַ רונד פנים,
אפעסטס און ער שמייכלט פסדר, פאַרנדיק מיט אַ דין צוויינגל
אין דעם געווערק פון זייגער, אָדער ער זינגט עפעס אונטער

עפענענדיק דערביי דעם רונדן מויל, וואָס איז באַהאַלטן אונ-
טער אַ בערשטל פֿון גרויע וואַנסן. ביים צווייטן פענסטער זיצט
ז. נעביי, אַ געקרייזטער, אַ שוואַרצער, מיט אַ גרויסער, קרו-
מער נאָז, מיט גרויסע אויגן, ווי פֿלוימען און אַ שפיציק בערדל.
ער איז טרוקן און דאר און זעט אויס, ווי אַ טייוול. אויך ער
קלויבט פֿאַנאַנדער און שטעלט צוזאַמען עפעס דינע שטיקלעך
און, צייטנווייז, הייבט ער אָן אומדערוואַרט שרייען אויף אַ באַס:
— טראַ—טאַ—טאַם, טאַם, טאַם!

הינטער זייערע רוקנס זענען כאַאָטיש אָנגעשטעלט קאַס-
טנס, מאַשינעס, עפעס אַזעלכע רעדער, גלאַבוסן, אומעטום אויף
די פֿאַליצעס שטייען פֿאַרשיידנאַרטיקע מעטאַלענע חפּצים, און אַ
סך זייגערס אויף די ווענט שאַקלען מיט די אומרוען. כּיבּין
גרייט אַ גאַנצן טאַג צו קוקן, ווי עס אַרבעטן די דאָזיקע
מענטשן, אָבער מײן לאַנגער קערפּער פֿאַרשטעלט זיי די לײכ-
טיקייט, זיי שטעלן אויף מיר אָן מוראדיקע פּנימער, מאַכן מיט
די הענט—טרייבן מיך אַוועק. אַוועקגייענדיק, טראַכט איך מיט
קנאה:

— וואָס פֿאַר אַ גליק דאַס איז צו קאָנען אַלץ מאַכן!

איך האָב דרײַ-אַרץ פֿאַר די דאָזיקע מענטשן און גלויב,
אַ זיי ווייסן די סודות פֿון אַלע מאַשינעס, אינסטרומענטן און
קאָנען אַלץ אין דער וועלט פֿאַריכטן. אָט דאַס—זענען מענטשן!

און דער דאָרף געפעלט מיר נישט, די פּויערן — נישט
באַגרייפֿלעך. די ווייבער קלאָגן זיך באַזונדערס אָפט אויף
קראַנקהייטן, עפעס „שטייט זיי אונטערן האַרצן“, „פֿאַרקוועטשט
אין דער ברוסט“ און שטענדיק אַ „שניידעניש אין בויך“, —
וועגן דעם רעדן זיי מער און גערנער, ווי וועגן אַלץ, זיצנדיק
אין די הגאות ביי זייערע היילעך אָדער אויפן ברעג פֿון דער
וואַלגע. זיי רעגן זיך אַלע זייער לייכט אויף, זידלענדיק אין
וילדן צאָרן איינע די אַנדערע. צוליב אַ צעבראַכענעם ליימע-
נעם טאַפּ, וואָס איז ווערט געווען צוואַנציק קאַפּיקעס, האָבן
זיך דריי משפּחות געשלאָגן מיט פֿלעקער, צעבראַכן אַ האַנט

ביי אן אלטער פרוי און געפֿלעט אַ בהור דעם מת. אַזוינע
געשֿלעגן קומען פֿאַר כמעט יעדע וואָך.

די יונגע-לייט באַציען זיך צו די מיידלעך גאַנץ אָפֿן
ציניש און פירן זיך חוצפהזיק. זיי כאַפֿן די מיידלעך אין פעלד,
פֿאַרקאַטשען זיי די קליידלעך און פֿאַרבינדן פעסט מיט ראָ-
גאַזשע-שטריקל די עקן פֿון די קליידער איבערן קאַפֿ. דאָס
הייסט ביי זיי „אָוועקלאָזן דאָס מיידל, ווי אַ בלימל“. ביז אין
העלפט האַלב-נאַקטע פֿון אונטן קוויטשען די מיידלעך, זידלען
זיך, נאָר, דוכט זיך, ס'איז זיי אָנגענעם דאָס שפּיל. ס'איז
קענטיק, אַז זיי בינדן פֿאַנאַנדער זייערע קליידלעך געלאַסענער,
ווי זיי וואָלטן דאָס געקאַנט. ביינאַכט, בעת דער תּפּילה-צייט
אין קלויסטער, קנייפֿן די יונגען די מיידלעך אין הינטער-חלק.
דוכט זיך, אַז נאָר טאַקע צוליב דעם גייען זיי אין קלויסטער.
זונטאָג האָט דער גלח פֿון דער בימה גערעדט:

— בהמות! צי דען האָט איר שוין נישט קיין אַנדער
אַרט פֿאַר אייערע מיאוסע מעשים?

— אין אוקראַינע איז דאָס פֿאָלק אפּשר פֿאַעטישער
אין גלויבן, דערצייילט ראָמאַס — דאָ אָבער, זע איך אונטער
דער מאַסקע פֿון גלויבן אין גאָט, די גרעבסטע אינסטינקטן
פֿון מורא און גרויקייט. אַזא אױפֿריכטיקע ליבע צו גאָט, אַזא
התּפּעלות מיט זיין שיינקייט און קראַפט — איז ביי די היגע,
זעט איר, נישטאָ. ס'קען זיין, אַז דאָס איז גוט אַזוי: ס'איז
לייכט צו באַפֿרייען זיך פֿונם גלויבן, וואָס איז, ווי איך זאָג
איך, דער שעדלעכסטער פֿאַראַורטייל.

די בחורים זענען באַרימערס, אָדער פּחדנים. שוין אַמאָל
דריי האָבן זיי פרובירט מיך שלאָגן. טרעפּנדיק ביינאַכט אויפֿן
גאַס. דאָס האָט זיך זיי אָבער נישט איינגעגעבן און נאָר איינ-
מאָל האָבן זיי מיר דערלאַנגט אַ קלאַפּ מיט אַ שטעקן איבערן
פּוס. געוויינלעך האָבן איך נישט דערצייילט ראָמאַסן וועגן אַזוי-
נע צוזאַמענשטויסן, נאָר באַמערקענדיק, אַז איך הינג אונטער,
האָט ער אַליין פֿאַרשטאַנען, וואָס דאָ איז געשען.

— אַהא, פֿאַרט געכאַפט אַ מתנה? כּהאַבן איך געזאָגט

נישט קוקנדיק דערויף, וואָס ער ראָט מיר נישט אַרומצושפּאַ צירן ביינאַכט, גיי איך דאָך אַמאָל אַרויס דורך די גערטנער צום ברעג וואָלגע און זיך דאָרט, אונטער די ווערבעס, קוקנדיק דורך דעם דורכזיכטיקן גאַכט-שלייער אַראָפּ-צו, הינטערן טייך, אויף די לאַנקעס. מאַיעסטעטיש איז דער געלאַסענער שטראָם פון דער וואָלגע, רייך באַגילדט מיט די שטראַלן פון דער אומגעזענער זון, מיט אַן אַפּגלאַנץ פון דער טויטער לבנה. כ'האַב נישט ליב די לבנה, עפעס בייזס טראַגט זי אין זיך, און, ווי ביים הונט, דער וועקט זי ביי מיר אַ צער, אַ פאַרלאַנג טרויעריק זיך צו צעוואַיען. 'האַב זיך זייער דערפרייט, ווען כ'האַב זיך דערוואוסט, אַז זי לייכט נישט מיט איר אייגענער שיין, אַז זי איז טויט און, אַז עס איז נישטאַ און ס'קאָן גאָר אויף איר נישט זיין קיין לעבן. ביז דעמאָלט האָב איך זיך פאַרגעשטעלט, אַז זי איז באַווינט מיט מעשענע מענטשן, זיי זענען צוזאַמענגעשטעלט פון דרייעקן, באַזי וועגן זיך, ווי צירקלען און קלינגען, אַנוואַרפנדיק אַ מורא, וו צום „גרויסן תענית“. אויף דער לבנה — איז אַלץ פון מעש; די געוויקסן, די חיות, אַלץ קלינגט פאַרשטיקט אין זיך, מיט האָס און מיט בייזע פונות קעגן דער ערד. מיר איז אַנגענעם געווען, ווען איך האָב זיך דערוואוסט, אַז זי איז — אַ פוסט אַרט אין הימל, נאָר, פונדעסטוועגן, האָט זיך געוואַלט, אַז אויף דער לבנה זאָל אַרויפ-פאַלן אַ גרויסער מעטעאָר און די קראַפט פון דעם קראַפּ זאָל זיין אַזוי שטאַרק, אַז זי זאָל אויפלאַמען און אויפשיינען מיט איר אייגן לייכט איבער דער ערד.

איך קוק צו ווי דער שטראָם פון דער וואָלגע וויגט דעם גאַלדיק-זילבערנעם פאַס לייכט. ארויסקומענדיק פון ערגעץ-ווייט, פון דער פינסטערניש און פאַרשווינדט אין שוואַרצן שאַטן פון בערגיקן ברעג, — פיל איך, אַז מיין געדאַנק ווערט מונטערער און שאַרפער. עס קלערט זיך לייכט וועגן עפעס אַזוינס, וואָס לאָזט זיך נישט ארויסזאָגן אין ווערטער, וואָס איז פרעמד צו דעם אלעם איבערגעלעבטן פארן טאָג. די מעכטיקע באוועגונג פון דער וואסער-מאסע איז כמעט שטום. איבערן שוואַרצן ברייטן וועג גליטשט זיך אַ שיף, אַ מאַדנע-משונהדיקער פויגל אין ברענענדיקע

פעדערן, א ווייכער גערויש פליסט אים נאך, ווי דאס פלאטערן
פון שווערע פליגלען. הינטערן לאַנקע-ברעג שווימט א פייערל,
וואָס לאָזט אַרויס פון זיך א שאַרפן, רויטן שטראַל איבערן וואַסער.
דאָס פאַנגט אַ פישער פיש, און דוכטן דוכט זיך, אַז פון הימל
האַט זיך אַראָפּגעלאָזט אויפן טייך איינע פון די פאַרוואַגלטע
שטערנדלעך און טראַגט זיך איבערן וואַסער, ווי אַ פייערדיק
בלימעלע.

דאָס דורכגעלעזענע אין די ביכער וואַקסט זיך פאַנאַנדער
אין ווונדערלעכע פאַנטאַזיעס, די פאַרשטעלונג וועבט אַן אויפהער
בילדער פון אויסטערלישער שיינקייט, און פונקט, ווי דו וואַקסט
אין דער מילדער נאַכטלופט נאַכשווימען נאָך דעם טייך.
איזאט טרעפט מיך אַן, ביינאַכט זעט ער אויס נאָך גרעסער,
נאָך אַנגענעמער.

— דו ביזט ווידער דאָ?— פרעגט ער און, צוועצנדיק זיך
נעפן מיר, שווייגט ער לאַנג און פאַרטיפט, קוקנדיק אויפן טייך
און אין הימל אַריין, גלעטנדיק דעם דינעם זייד פון דער גאַלדי-
קער באַרד.

— ערנאָך—חלומט ער

— כ'ועל זיך אויסלערנען, אַנלאַיענען, וועל איך דורכ-
שווימען אַלע טייכן און וועל אלץ פאַרשטיין! וועל לערנען די
מענטשן יאָ. ס'איז גוט, ברודער, אויסרעדן זיך דאָס האַרץ פאַר
אַ מענטשן! אפילו ווייבער—טרעפט—ווען מען רעדט זיך מיט זיי
האַרציק דורך—פאַרשטייען זיי אויך. אַנומלט זיצט ביי מיר אין
לאַדקע איינע און סוט אַ פרעג: וואָס וועט זיין מיט אונז, אַז מיר
וועלן שטאַרבן? כ'גלויב גישט, זאָגט זי, גישט אין גן-עדן, גישט
אין גיהנום. האַסטו געזען? זיי, ברודער, אויך...

גישט געפיינענדיק קיין וועטער איז ער אַ ווילע אַנטשוויג-
געוואָרן און ענדלעך צוגעגעבן:
— לעבעדיקע נשמות...

איזאט איז געווען אַ נאַכט-מענטש. ער האָט פּיין געפילט די
שיינקייט און פּיין גערעדט וועגן דעם. מיט שטייַע ווערטער פון
אַ פאַרהלומט קינד. אין גאַט האָט ער געגלויבט אַן פּחד, כאַטש

קרויסטערדיק, פאַרשטעלנדיק זיך אים, ווי אַ גרויסן אָנגעזעענעם זקן, ווי אַ גוטן און קלוגן באַלעבאָס פון דער וועלט, וועלכער קאָן נישט בייקומען דאָס שלעכטע נאָר דערפאַר, ווייל: — ער באַ-ווייזט נישט, צו פיל האָפּן זיך די מענטשן פאַרמערט. נו—נישקשה, ער—וועט באַווייזן, וועסט זען נאָר אַט, כריסטוסן קאָן איך נישט פאַרשטיין—בשום אופן נישט. ער טויג מיר צו גאַרנישט. ס'איך דאָ אַ גאַט, נו און—גענוג. און דאָ—נאָ דיר, נאָך איינער! אַ זון, זאָגט מען. מאַלע וואָס—אַ זון? כ'מין גאַט איז דאָך נישט גע-שטאַרבן...

נאָר עפטערס זיצט אינאָט און שווייגט, טראַכטנדיק וועגן עפעס און נאָר, צייטנווייז, זאָגט ער, אָפּופצנדיק:

— יא, אזוי איז דאָס...

— וואָס?

— איך זאָג דאָס מכוּח זיך..

און זיפצט ווידער, קינדליך אין דער טריבער ווייטקייט.

— גוט איז דאָס—לעבן!

כ'בין מכפּים.

— יא, גוט!

מעכטיק באַוועגט זיך דער סאַמעטענער פּאַס פון טונ-קעלן וואַסער, איבער אים האָט זיך אין אַ געבויענער לייניע צעשפרייט דער זעלעטענער פּאַס פון מילך-וועג, עס פינקלען ווי גאַלדענע לערכן די גרויסע שטערן און דאָס האַרץ זינגט שטיל אירע נישט-קלוגע שטייגער-פּאַנטאַנזיעס וועגן די סודות פון לעבן.

ווייט, איבער די לאַנקעס, רייסן זיך אַרויס פון די רויט-לעכע וואַלקנס די זון-שטראַלן און — אָט האָט זי פּאַנאַנדערגע-לאָזן איבערן הימל איר פּאַווע-עק.

— פּלאַ-פּלאַים, — אָט די זון! — מורמלט אינאָט, שמיכלענע-דיק גליקלעך.

די עפּל-ביימער פליען, דאָס דאָרף איז באַדעקט מיט ראַזלעכע קופּעס און דורכגענומען מיט אַ ביטערן ריח. דער דאָזיקער ריח דרינגט אומעטום אַרײַן, פאַרשלאַנגנדיק די ריחות

פון סמאָלע און מיסט. הונדערטער בליענדיקע ביימער, אָנגע-
טוענע יום-טובדיק אין ראָולעכן אַטלעס פון בליטן, ציען זיך
אוועק אין גלייכע רייען פון דאָרף צום פעלד. אין לבנה-נאַכט,
ביי אַ לייכטן ווינט, האָבן זיך די בלומען-פליטערלעך געשאַקלט
שטיל, קוים צו פאַרנעמען, געשורשעט און ס'האַט זיך געדוכט,
אַז גאָלדיק-בלויע שווערע כוואַלעס פאַרפלייצן דאָס דאָרף.
ס'האַבן אָן אויפהער און ליידנשאַפטלעך געזונגען די נאַכטי-
גאלן, און ביי טאָג האָבן זיך, ווי קינדסים, גערייצט צווישן
זיך די זינג-פייגעלעך און די אומגעזעענע לערכן האָבן אומ-
אויפהערלעך פאַרקלונגען די ערד מיט זייער צאַרטן קלאַנג.

אין די יום-טובדיק אָוונטן פלעגן די מיידלעך און די
יונגע ווייבלעך שפּאַצירן איבער די גאַסן, זינגענדיק לידער,
האַלטנדיק דערביי אָפן די מיילער, ווי יונגע פייגעלעך און האָבן
געשמייכלט מאַט מיט פאַרשיכורטע שמייכלעלעך. אינאָט האָט
אויך געשמייכלט, ווי אַ שיכורער. ער איז געוואָרן מאַגער, די
אויגן זענען איינגעפאַלן אין פינסטערע לעכער, זיין פנים איז
געוואָרן נאָך שטרענגער, שענער און — הייליקער. גאַנצע טעג
פלעגט ער אָפּשלאָפן, באַווייזנדיק זיך אויפן גאַס נאָר אין די
פאַרנאַכטן, אַ פאַרזאָרגטער און שטיל פאַרטראַכטער. קוקושקין
האַט גראָב, אָבער פריינטלעך חוּזק געמאַכט פון אים, נאָר ער
האַט, שמייכלענדיק פאַרשעמט, געזאָגט:

— שווייג בעסער. וואָס זאָל מען טון? —
און האָט זיך אַנטציקט:

— אַ, ווי זיס עס איז צו לעבן! און ווי האַרציק מ'קאָן
לעבן, וואָס פאַר אַ האַרציקע ווערטער ס'זענען דאָ! אַנדערע
פון זיי-וועסטו ביז אין גרוב אַריין נישט פאַרגעסן, און, אַז
דו וועסט אויפשטיין תּחית-המתים—וועסטו עס תּיפּף דערמאָנען!
— געדענק — די מענער וועלן דיר אַמאָל אָנברעכן די
ביינער, — האָט אים מתרה געווען דער כּאָכאַל, פריינטלעך
שמייכלענדיק דערביי.

— אַגב, איז טאַקע דאָ פאַרוואָס, — פלעגט אינאָט מספּים זיין.
פּמעט יעדע נאַכט פלעגט צוזאַמען מיטן געזאַנג פון די

נאכטיגאלן זיך צעגיטן אין די סעדער, איבערן פעלד, אויפן ברעג טייך מיגונס הויכע אויפרעגנדיקע שטים, ער האט ווונ-דערלעך שיינ געזונגען פיינע לידער, און צוליב זיי האָבן אים אפילו די פויערים אַ סך מוחל געווען.

אין די שבת-אָוונטן פלעגט זיך ביי אונזער געוועלב וואָס וויי-טער אלץ מער עולם צוזאמענקלייבן, און—אומבאדינגט—דער אלטער סוסלאָוו, באַרינאָוו, דער שמיד קראָטאָוו, מיגון. זיי זיצן און שמועסן זיך דורך פארטראַכט. זיי גייען אַוועק, קומען אנדערע און אזוי—מעמעט ביז האַלבענאַכט, אַמאָל מאַכן שפורע אַ סקאַנדאַל, עפטער פאַר אַלעמען—דער זעלנער קאַסטין, אַ מענטש אויף איין אויג און צוויי פינגער פּעלן אים אויף דער לינקער האַנט. פאַר-קאַטשנדיק די אַרבל, מאַכנדיק מיט די פויסטן, גייט ער צו צום געוועלב, מעשה האָן גרייט צו מלחמה און גוואַלדעוועט אַנגע-שטרענגט און הייזעריק:

— די כאַכאַלן, זענען אַ שעדלעכע נאַציע, טערקישע אַמונה! ענטפער, פאַרוואָס גייסטו נישט אין קלויסטער, האָז אַפיקורסישע נשמה דו, מורד, דו! ענטפער—ווער ביזטו אזוינער? מ'רייצט זיך מיט אים:

— מישקע, צוליב וואָס האָסטו זיך די פינגער אָפגע-שאָסן? האָסטו זיך דערשראָקן פאַרן טערק?
ער רוקט זיך שלאָגן, נאָר מ'כאַפט אים אָן מיט אַ גע-לעכטער און מ'שטויסט אים אַראָפּ אין טאַל. — קוילערנדיק זיך באַרג אַראָפּ, קוויטשעט ער שרעקלעך:

— קאַראַאוֹ! מ'האַט מיך דערהרגעט...
דערנאָך קריכט ער אַרויס, אַנ'אויסגעוואַלערטער אין שטיב, און בעט ביים כאַכאַל אויף אַ גלעזל בראַנפן.

— פאַרוואָס קומט דיר?
— פאַרן פריילעך מאַכן, — ענטפערט קאַסטין. די פויע-רים צעלאַכן זיך אלע אין כאָר.

* *

*
איינמאָל אין אַ חגא אין דער פרי, ווען די קעכין האָט

איינגעהייצט דעם אויוון און ארויסגעגאנגען אין דרויסן, און
איך בין געווען אין געוועלעב, האָט זיך אין קיך דערהערט א
שטאַרקער קרעכץ. דאָס געוועלעב האָט א ציטער געטון, פון די
פאַליצעס האָבן זיך א שיט געטון בלעכענע שאכטלעך מיט צו-
קערקעס, ס'האָבן געקלונגען אויסגעבראַכענע שויבן, ס'האָט
געטון פויקן אויף דער פּאַדלאַגע. כ'האָב זיך א לאָז געטון
אין קיך אריין, דורך דער קיך-טיר האָבן זיך געשפארט אין
צימער שווארצע וואַלקנס רויך, הינטערן רויך האָט עפעס גע-
שיפעט און געקנאקט. — דער כאַכאַל האָט מיך אָנגעכאַפט ביים
קארק:

— ווארט...

אין פאַרהויז האָט זיך צעוואַיעט די קעכין:

— עי, נאר איינע...

ראַמאַס האָט זיך אריינגערוקט אין רויך, האָט מיט עפעס
א רודער געטון, האָט זיך שטאַרק אויסגעזינדלט און אויסגע-
שריען:

— הער אויף! וואסער!

אויף דער פּאַדלאַגע פון קיך האָבן זיך גערויכערט שייט-
לעך האַלץ, ס'האָט געברענט א קין, עס זענען געלעגן ציגל,
אין דעם טונקעלן לאַך פון אויוון איז געווען פוסט, ווי אויס-
געקערט. אַנטאפנדיק אין רויך דעם עמער וואסער, האָב איך
פארגאַסן דאָס פייער אויף דער פּאַדלאַגע און אָנגעהויבן שלי-
דערן די שייטלעך האַלץ צוריק אין אויוון אריין.

— פאַרזיכטיקער! — האָט געזאָגט דער כאַכאַל, און פירנ-
דיק די קעכין פארן האנט און אריינשטיפנדיק זי אין צימער
האָט ער באפוילן:

— מאך צו דאָס געוועלעב! פאַרזיכטיקער, מאַקסימיטש,
ס'קען נאָך אויפרייסן... און צוזעצנדיק זיך אויף די קני, האָט
ער אָנגעהויבן באַקוקן די רינדע שייטלעך יאָדלע, נאָכדעם
האָט ער אָנגעהויבן ארויסשלעפן פון אויוון די אַריינגעוואַרפע-
נע שייטלעך.

— וואָס טוט איר?

— אָט — האָט איר!

ער האָט צו מיר אויסגעשטרעקט אַ מאַדנע צעפלאַצטן
רונדן קלאָץ, און כ'האַב דערזען, אַז ער איז אינווייניק געווען
אויסגעבויערט אין מאַדנע פאַררויכערט.

— איר פאַרשטייט? די טיילאָאָנים האָבן אָנגעפילט דאָס
שייט האַלץ מיט פולווער, שוטים! נו, — וואָס קען מען מאַכן
מיט א פונט פולווער?

און אַפלייגנדיק דאָס שייטל האַלץ אָן א זייט, האָט ער
אָנגעהויבן וואַשן די הענט, זאָגנדיק:

— גוט, וואָס אַקסיניע איז אוועק, א נישט וואָלט זי
באַקומען אַ קלאַפּ...

דער זויערלעכער רויך איז צערינען מ'האַט גלייך
באַמערקט, אַז אויף דער פאַליצע זענען צעבראַכן אַלע פליים,
אַלע שויבן זענען אויסגעזעצט פון די פענסטער, און פון דער
עפנונג פון אויוון זענען אויסגעריסן ציגל.

אין דעם מאַמענט איז מיר נישט געפֿעלן געוואָרן דעם
כאַכאַלס רואיקייט, — ער האָט זיך געהאַלטן אַזוי, ווי דאָס נאָ-
רישע שפיצל וואָלט אים גאַרנישט געאַרט, און איבערן גאַס
זענען געלאָפֿן יינגלעך, האָבן געקלונגען קולות:

— ביים כאַכאַל איז אַ שרפה! מיר ברענען!

אייע א פרוי האָט עפעס געיאַמערט אויף אַ קלאַג-לשון
און פון קאַמער האָט אומרויק געשריען אַקסיניע.

— מען רייסט די טיר פון געוועלפ, מיכאַלאַ אַנטאַניטש!

— נו, נו, שטיל! האָט ער געזאָגט, אַפּווישנדיק מיטן

האַנטוך די נאַסע באַד.

דורך די אָפּענע פענסטער האָבן אַריינגעקוקט פון שרעק
און צאַרן צעקרימטע האַריקע צורות, ס'האַבן געזשמורעט פון
רויך צעפרעסענע אויגן און עמיצער האָט אויפגערעגט און
קויטשענדיק געשריען:

— אַרויסיאָגן זיי פון דאַרף! כסדר סקאַנדאַלן זענען ביי

זיין וואָס איז דאָס, אָ גאָט?
 אַ קליין געל פויערל האָט צלמנדיק זיך און שאַקלענדיק
 מיט די ליפּן, זיך באַמיט אַריינקריכן דורכן פענסטער אין —
 נישט געקאָנט. אין דער רעכטער האַנט האָט ער געהאַלטן
 אַ האַק, און די לינקע, וואָס האָט זיך ספּאַזמאָטיש געכאַפט
 פאַרן פענסטער-ברעטל, האָט זיך אַלע וויילע אַראָפּגעגליטשט.
 האַלטנדיק אין האַנט דאָס שייט האַלץ האָט ראָמאַס אים
 אַ פּרעג געטון:

— וווּהין קריכסטו?

— לעשן, פעטערל...

— אָבער ס'ברענט דאָך אין ערגעץ נישט.
 עפענענדיק צעשראַקן דעם מויל, איז דער פויער פאַר-
 שווינדן, און ראָמאַס איז אַרויסגעגאַנגען אויפן גאַניק פון גע-
 ווערע און באַווייזנדיק דאָס שייטל האַלץ, האָט ער געזאָגט
 צום עולם:

— עמיצער פון אייך האָט אָנגעפילט דעם קלאַץ מיט
 פולווער און אַריינגערוקט צווישן אונזער האַלץ. ס'האָט זיך
 אָבער אַרויסגעוויזן, אַז עס איז געווען צו ווייניק פולווער און
 ס'האָט קיין שום שאַדן נישט אָנגעמאַכט...
 כ'בין געשטאַנען הינטער דעם כאַכאַל, געקוקט אויפן
 עולם און געהערט, ווי דער פויער מיט דער האַק דערציילט
 מיט שרעק:

— האָט ער זיך פאַרמאַסטן אויף מיר מיטן שייט האַלץ...
 אין דער זעלבער קאָסטיין, שוין אַן אָנגעשיפורטער, האָט
 געשריען:

— אַרויסגאַנגן אים, דעם פּופּר! פאַרן געריכט...

דאָס רוב מענטשן אָבער האָבן געשוויגן, אַנקוקנדיק ראָ-
 מאַסן אין צוהערנדיק מיט אומצוטרוי זיינע רייד:

— פּדי אויפצורייסן אַ הויז, דאַרף מען אַ סך פולווער, אפּשר
 — אַ פּוד! נו, גייט שוין...

עמיצער האָט געפרעגט:

— וווּ איז דער סטאַראַסטע?

— דעם „אוריאַדניק“ דאַרף מען רופן?

די מענטשן זענען זיך פאַנאַנדערגעגאַנגען נישט געאייילט, אָן חשק, פונקט ווי זיי וואָלטן געזשאַלעוועט עפעס.

מיר האָבן זיך געזעצט טיי טרינקען, אקסינע האָט אָנגעגאַסן טיי אַ פריינטלעכע, אַ גוטע, ווי קיינמאָל נישט ביז איצט און, קוקנדיק מיט מיטגעפיל אויף ראַמאַסן, האָט זי געזאָגט:

— אַז איר קלאָגט זיי נישט אָן, - קריכן זיי אויפן קאַפּ.

— זענט איר דערפון גאַרנישט אויפגעבראַכט? — האָב איך

געפרעגט.

— ס'וועט קיין צייט נישט קלעקן צו אויפרעגן זיך פאַר

יעדע קליינעקייט.

כ'האַב אַ טראַכט געטון: ווען אַלע מענטשן וואָלטן אזוי

רויק געטון זייער זאַך!

און ער האָט שוין ווייטער גערעדט, אז ער פאַרט אינ-

גיכן קיין קאַזאַן פּרעגנדיק, וואָס פאַר אַ ביכער ער זאָל ברענגען?

אַמאָל פלעגט זיך מיר דוכטן, אז ביי דעם דאָזיקן

מענטשן פונקציאָנירט - ווי אין אַ זייגער, אַנשטאַט אַ נשמה, אזא

אַרט געווער ק, וואָס איז אָנגעשטעלט איינמאָל אויף אַ גאַנצן

לעבן. כ'האַב זייער ליב געהאַט דעם כאַכאַל, שטאַרק דרך ארץ

געהאַט פאַר אים, מיר האָט זיך אָבער געוואָלט, אז ער זאָל

אַמאָל אין פעס ווערן אויף מיר, אָדער אויף אַן אנדערן, ער

זאָל שרייען און טופען מיט די פיס. פונדעסטוועגן, האָט ער

נישט געקאַנט און נישט געוואָלט זיך בייווערן. ווען מען פלעגט

אים אָבער אויפרעגן מיט אַ נאַרישקייט אָדער מיט אַ געמיינ-

הייט, פלעגט ער בלויז חזקדיק פאַרזשמורן זיינע גרויע אויגן

און פלעגט עפעס רעדן מיט קורצע, קאַלטע ווערטער, שטענ-

דיק עפעס אזוינס, וואָס איז געווען פשוט און האַרט.

אזוי, ל'משל, האָט ער געפרעגט סוסלאָוין:

— צו ליב וואָס זאָלט איר, אַן אַלטער מאַן, פאַלש זיין, האָט

דעם אַלטנס שטערן און זיינע געלע באַקן האָבן לאַנגזאַם

אָנגענומען אַ שטאַרק רויטן קאַליר, ס'האַט זיך געדוכט, אַז
אויך די ווייסע באַרד זיינע איז ראָזלעך געוואָרן ביז צו די
האַר-וואַרצלען.

— אייגנטלעך, האָט איר דאָך דערפון גאַרנישט, און
מ'פאַרלירט פאַר אייך דעם דרך ארץ.

סוסל'אָו האָט, אַראַפּלאַזנדיק דעם קאַפּ, צוגעשטימט:

— ס'איז ריכטיק—כ'האַב דערפון גאַרנישט

און דערנאָך האָט ער געזאָגט איזאָטן:

— אָט — דאָס איז אַ גייסטיקער פירער! אָט אזוינע האָט

מען געדאַרפט מאַכן פאַר אונזער „נאַטשאַלסטוואָ“...

...קורץ און פאַרשטענדלעך ווירקט אויף מיר ראַמאַס

איך זאָל פאַרשטיין, וואָס און היי איך דאַרף טון אָן אים, און

מיר דוכט זיך, אַז ער האָט שוין פאַרגעסן וועגן דעם פרוו

צו איבערשרעקן אים מיטן אויפרייס, ווי מען פאַרגעסט וועגן

אַ ביס פון אַ פליג.

ס'איז געקומען פאַנקאָוו, באַקוקט דעם אויוון און האָט

אָנגעברוגזט אַ פרעג געטון:

— איר האָט זיך נישט דערשראָקן?

ער איז אַוועק און אין קיך האָט ער פאַרטראַכט נאַכ-

אַמאָל איבערגעחזרט.

— פאַרוואָס דען?

— אַ מלחמה!

— זעץ זיך טיי טרינקען.

— דאָס ווייב וואַרט.

— וווּ ביזטו געווען?

— אויף דער פיש-לאַדקע מיט איזאָטן.

— אַ מלחמה.

מיט דעם כאַכאָל האָט ער גערעדט שטענדיק קורץ, ווי

ער וואָלט שוין לאַנג געהאַט גערעדט וועגן אַלץ, וואָס איז

וויכטיק און ערנסט. איך געדענק, — אויסהערנדיק די געשיכטע

וועגן דער ממשלה פון איוואן דעם שרעקלעכן, וואָס ראַמאַס

האַט דערציילט, האָט איזאָט געזאָגט:

— א לאנגווייליקער קייסער!

— א קצב — האָט צוגעגעבן קוקשקין, און פֿאַנקאַוו האָט אַנטשלאָסן דערקלערט:

— קיין גרויסן שכל זעט מען נישט ביי אים. נו, ער האָט אויסגעהרגעט אלע פירשטן, האָט ער אויף זייער אָרט פֿאַרמערט די קליינע פריצים. דערצו האָט ער נאָך אַריינגעבראַכט פרעמדע, אויסלענדער. דערין — ליגט קיין חכמה נישט. דער קליינער פריץ איז ערגער פֿאַרן גרויסן. א פֿליג — איז נישט קיין וואָלף. מיט אַ ביקס קענסטו זי נישט דערשיסן, און דע-רעסן דערעסט זי מער פֿון אַ וואָלף.

ס'איז געקומען קוקשקין מיט אַן עמער ווייכן ליים און, אַריינשטעלנדיק די ציגל אין אויוון, האָט ער געזאָגט:

— ס'איז זיי אַיינגעפֿאַלן, די שדים! פֿטור ווערן פֿון די אייגענע ליים, — קענען זיי נישט, נאָר פֿטרן אַ מענטשן — זעסטו, דערצו זענען זיי מוכן און מזומן! דו אַנטאַניטש, ברענג נישט קיין סך סחורה פֿאַר איין מאָל, בעסער — וואָס ווייניקער, נאָר עפֿטער, ווען נישט, געדענק, מען וועט דיך אונטערצינדן. איצט, ווען דו וועסט „אַט דעם ענין“ דורכפירן — מעגסטו וואַרטן אויף אַן אומגליק!

אַט דער ענין, וואָס שמעקט זייער נישט די קולאַקעס פֿון דאָרף, — מיינט מען אַן אַרטעל פֿון גערטנער-באַלעבאַטים. דער כּאַכאַל האָט עס שוין כּמעט איינגעאַרדנט מיט דער הילף פֿון פֿאַנקאַוו, סוסלאָוון און נאָך עטלעכע קלוגע פּויערים. דאָס רוב פּויערים האָבן זיך אָנגעהויבן צו באַציען צו ראָמאַסן צוגענייגטער, אין געוועלעב האָט זיך קענטיק פֿאַרמערט די צאָל פֿון די קונים און אפילו די שליםזלידיקע פּויערים — פֿאַרינאַוו, מיגון — האָבן ווי ווייט מעגלעך זיך באַמיט צו העלפֿן דעם כּאַכאַל אין זיין „ענין“ מיט אַלץ, וואָס זיי האָבן געקאָנט.

מיר איז שטאַרק געפֿעלן געווען מיגון, כּיהאַב ליב גע- האָט זיינע אומעטיקע לידער. ווען ער האָט געוונגען, פֿלעגט ער פֿאַרמאַכן די אויגן און זיין אויסגעליטן פנים האָט אפילו נישט אַ צוק געטון. ער האָט זיך געפילט גוט אין די פינסטע-

רע נעכט, ווען ס'איז נישטאָ קיין לבנה און דער הימל איז פארהאנגען געווען מיט אַ געדיכט געוועב פון וואַלקנס. עס פלעגט טרעפן, אז ער פלעגט מיר פארנאכט שטילערהייט ארוף טון:

— קום צו דער וואַלגע.

דאָרטן, פלעגט ער צוגרייטן פאר די סטערלעטן די פאר- באַטענע שטריק-נעץ, און רייטנדיק אויף דעם הינטערטייל פון זיין שיפל, פלעגט ער אראַפלאָזן זיינע טונקעלע קרומע פיס אין טונקעלן וואַסער און האָט גערעדט שטילערהייט:

— מיין באַלעבאָס מאַכט פון מיר חזק, — נו, מיילא, ב'קאָן ליידן, גייט ער צום טייוול, ער -- איז אַ פערנאָן, ער ווייס אַזוינס, וואָס מיר איז אוימבאקאנט, אָבער — ווען אַן איי-גענער ברודער, אַ פויער דריקט דיך — ווי קען איך דאָס דער-לאָזן? ווו איז דאָ דער חלוק צווישן אונז? ער — ציילט רובלס און איך—קאָפּיקעס, אָט דאָס איז אַלץ!

מיגונס פנים צוקט קרענקלעך, עס שפרינגט אַ ברעם, די פינגער פון די הענט באוועגן זיך פלינק, פאנאנדערקלייבנדיק און אונטערזעגנדיק מיט אַ פייכל די האַקנס פון די שטריק-נעצן, שטיל קלינגט די האַרציקע שטים זיינע:

— מ'האַלט מיך פאר אַ גנב, ריכטיק-כ'האַב געזינדיקט. אַזוי איז דאָס, אַלע לעבן פון גולה, אַלע פרעסן און זויגן אויס איינע די אנדערע. יא, אונז האָט גאָט — נישט ליב, און דער שד — מאַכט אונז צעלאָזן.

דער שוואַרצער טייך קריכט פארביי אונז, שוואַרצע וואַלקנס באוועגן זיך איבער אים, דער ברעג פון די לאַנקעס זעט זיך נישט אין דער פינסטער, פאָרויכטיק שאַרכן די כוואַ-לעס ביים זאַמד פון ברעג און פאָרגיסן מיינע פיס, פונקט ווי זיי וואַלטן מיך נאָכגעשלאָפּט אין דער אומענדלעכער, ערגעץ-ווהין שווימענדיקער פינסטערניש.

— איז דען פדאי צו לעבן—פרעגט, זיפצנדיק, מיגון. אויבן, אויפן באַרג, וואַיעט טרויעריק אַ הונט. ווי אין חלום טראַכט איך מיר:

— און צוליב וואָס דארפן לעבן אַזעלכע און אַזא ווו דוז זייער שטיל איז אויפן טייך, זייער פינסטער און אימה-דיק, און די דאָזיקע וואַרעמע פינסטערניש האָט קיין סוף נישט. — מ'וועט דעם כאַכאַף דערהרגענען. און אויך דך, גע-דענק, וועט מען דערהרגענען, — ברומט מיגון, נאָכדעם הייבט ער אָן אומגעריכט און שטיל צו זינגען אַ לידל:

מיך האָט מ'ן מאַמעלעַ לייב געהאַט —
און האָט געזאָגט:
מ'ן לייב-האַרציקער, יאַשאַ מינער,
בלייב רויק, שטייל...

ער פאַרמאַכט די אויגן, זיין שטים קלינגט שטאַרקער און אומעטיקער, זיינע פינגער, וואָס נעמען פאַנאנדער די שנור פון דער שטריק-נעץ, באַוועגן זיך געלאַסענער:

נישט נעפּאָלגט האָב איך מ'ן האַרציקער
אוי-נישט געפּאָלגט...

כ'האַב עפעס אַ מאָדנעם געפיל: אַזוי ווי די ערד, אַן אונטערגענעצטע דורך דער שווערער באַוועגונג, פון אַ פינסטער פליסיקער מאַסע, קערט זיך אַראָפּ אויף איר, און איך — פאַר אַרונטער, גלייטש זיך פון דער ערד אין תהום אַריין, ווי ס'איז אויף אייביק איינגעזונקען די זון.

ענדיקנדיק דאָס זינגען, פונקט אַזוי אומדערוואַרט, ווי ער האָט אָנגעהויבן, שלעפט מיגון שוויגעדיק דאָס שיפּל אַרונ-טער אין וואַסער, זעצט זיך אין איר אַריין אין ווערט כמעט אָן גערויש נעלם אין דער שוואַרצענייז. איך קוק אים נאָך און טראַכט:

— צוליב וואָס לעבן אַזוינע מענטשן?
צו מיינע גוטע פריינט געהערט אויך פאַרינאַוו, אַן אומ-געלומפערטער מענטש, אַ באַרימער, אַ פוילער, אַ רכילותניק, אַן אומרויקער נע ונד. ער האָט געלעבט אין מאַסקווע און רעדט וועגן די שטאַט, שפייצענדיק:
— אַ גיהנום אַ שטאַט! אַ געדראַנג. קלויסטערס — פערצן

טויזנט מיט זעקס שטיק. און דאָס פּאַלץ — אַלע רמאים! און
אַלע—קרעציקע, ווי די פּערד, אויף מיינע נאמנות! די סוחרים,
די מיליטער לייט, די באַלעבאַטים, —אַלע, ווי איין מענטש האַלטן
אין איין קראַצן זיך. ס'איז טאַקע אמת, פאַראַן דאָרט אַ צאַר-האַר-
מאַט, אַזאַ קאָלאַסאַלער אינסטרומענט! פּיאַטער דער גרויסער האָט
דעם האַרמאַט אַליין געלאָזט גיסן, פּדי צו שיסן אויף די, וואָס
בונטעווען זיך. א פּרוי, א פּריצע האָט געמאַכט אַן אויפשטאַנד
קעגן אים צוליב ליבע. ער האָט אָפּגעלעבט מיט איר פּונקט
זיבן יאָר, ווי איין טאַג. און האָט זי אַוועקגעוואָרפן מיט דריי
קינדערלעך. איז זי ביז געוואָרן אויף אים און—האַט אויפגע-
הויבן אַ בונט. האָט ער, ברודער-לעבן, אַ קנאַק געטון מיט דעם
דאָזיקן האַרמאַט און די צעבונטעוועטע—ניין טויזנט דריי הונ-
דערט מיט אַכט מענטשן אויפן אָרט אַוועקגעלייגט! ער האָט
זיך אפילו אַליין דערשראָקן: ניין, וואָגט פילאַרעט צום מיטראָ-
פּאַליט—מען מוז זי, די אויסוואַרף, שמידן, זי נאָל נישט רייצן
דעם יצר-הרע! און מען האָט זי איינגעשמידט...

איך וואָג אים, אַז דאָס זענען אַלץ נאַרישקייטן, ווערט
ער — ביין:

— רבנו של עולם! וואָס פאַר אַ מיאוסן כאַראַקטער די
האַסט! מיר האָט די דאָזיקע מעשה גענוי דערציילט אַ גע-
לערנטער מאַן און דו... געגאַנגען איז ער קיין קיעוו צו „דו
הייליקע“ און האָט דערציילט:

— די שטאָט—שטייט פּונקט ווי אונזער דאָרף אויך אויף
אַ באַרג און—אַ טייך האָבן זיי אויך, פאַרגעסן וועלכע. אין פאַר-
גלייך מיט דער וואַלגע—אַ בלאַטקע. די שטאָט איז, פשוט גע-
וואָגט, אַ צעפלאַנטערטע, אַלע גאַסן — קרוימע און גייען באַרג
אַרויף. דאָס פּאַלץ — כאַכאַלעס, נישט פון דעם שטאַם, ווי מי-
כילאָ אַנטאַנאַוו, נאָר האַלב פון פּוילישן האַלב פון טאַטערישן
שטאַם. נישט דאָס רעדט — נאָר דאָס פּלאַלט. אַ נישט געקעמט
פּאַלץ, אַ שמוציקס. זשאַבעס זענען דאָרטן דאָ — צו צען פּונט.
מ'פאַרט דאָרט אויף אַקסן און מ'אַקערט אפילו מיט זיי. אַקסן
האַבן זיי זעלטענע, דער קלענסטער—פיר מאָל אזוי גרויס ווי

אונזערער, וועגט דריי און אכציק פוד. מאָנאָכן זענען דאָרטן פאַראַן — זיבן און פופציק טויזנט און צוויי הונדערט דריי און זיבעציק ארכירייען... נו, נאָרישער מענטש דו! ווי אזוי קענסטו זיך אמפּערן?—איך—האַב אַליין געזען, מיט מיינע אייגענע אויגן, און דו—ביסטו געווען דאָרטן? ביסט נישט געווען. נו, זעסטו כ'האַב, ברודער, מער ווי אַלץ לייב פינקטלעכקייט....

ער האָט לייב געהאַט ציפּער, האָט זיך ביי מיר אויסגע-
לערנט חבורן און פּלען, נאָר חילוק האָט ער נאָך נישט גע-
קאַנט לייזן. מיט התלהבות פּלעגט ער פּלען גרויסע צאָלן,
פּלעגט זיך מוטיק טועה זיין דערביי און, אָנשרייבנדיק מיט
אַ שטעקן אויפן זאַמד אַ לאַנגע שורה ציפּערן, האָט ער גע-
קוקט אויף זיי פאַרווונדערט, אויסגלאַצנדיק קינדישע אויגן און
אויסרופנדיק:

— אזוינס קאָן אפילו קיינער נישט אויסרעדן!
אַליין איז ער אַ מענטש נישט קיין אָנגעזעענער, אַ צעשוי-
בערטער, אַ אָפּגעריסענער, און דאָס פנים זיינס איז פּמעט שייך,
איינגעראַמט אין אַ געקרויזטן העלן בערדל, די פּלויע אויגן שמייכ-
לען מיט אַ קינדישן שמייכל. צווישן אים מיט קוקשקינען איז דאָ עפעס
געמיינזאַמעס און צוליב דעם, קאָן זיין, האַלטן זיי זיך פון ווייטן
איינער פון צווייטן.

באַרינאָו איז צוויי מאָל געפאַרן אויפן קאַספּישן ים פּאַנ-
גען פיש אין—הילומט:

— צום ים, ברודער-לעבן, איז נישטאָ קיין גלייכן. דו ביזט
קעגן אים—אַ פּליג! דו קוקסט אויף אים אין—דו ביזט נישטאָ!
און דאָס לעבן איז דאָרט זיס. אהין לויפט זיך צוזאַמען אַן עולם
פון אלע עקן, אפילו איינער אַן ארכימאַנדריט איז דאָרט געווען:
גאַרינישט, ער האָט געאַרבעט! געווען דאָרט אויך איינע אַ קעכין,
דעם פּראַקוראַרט אַ געליבטע — נו, וואָס האָט איר געפּעלט?
פונדעסטוועגן — האָט זי נישט אויסגעהאַלטן: ביסט מיר
טאַקע, פּראַקוראַר-לעבן, זייער לייב — אָבער זיי מיר געזונט!
דערפאַר ווייל — ווער ס'האַט כאַטש איינמאָל געזען דעם ים,
ציט אים ווידער אהין. דאָרט איז אַ רחבות ווי אין הימל —

קיינער שטופט זיך נישט! כ'ועל אויך אהין א'ועקגיין אויף איי-
ביק. דאָס פּאָלק האָט מיך נישט ליב, אָט וואָס! כ'האַב געדארפט
לעבן ווי אַ נזיר, אין אַ מדבר, נו, — איך ווייס אפילו נישט
פון קיין רעכטן מדבר...

ער האָט זיך אַרומגעבלאָנקעט איבערן דאָרף ווי אַן עלב-
טער הונט, מ'האָט אים פיינט געהאַט, אָבער די מעשיות זיינע
פלעגט מען אויסהערן מיטן זעלביקן פאַרגעניגן, ווי מיגנס
לידער.

— ער לייגט קונציק!

זיינע פּאַנטאָזיעס האָבן צעטומלט דעם מח אפילו פון
אָזינע געזעצטע מענטשן, ווי פּאַנקאָוו, — איינמאָל האָט דער דאָ-
זיקער אומגלויביקער פּויער געזאָגט צום כאָכאַל:

— באַרינאָוו דערווייזט אַז וועגן איוואַן דעם שרעקלעכן
איז נישט אַלץ באַשריבן אין די ביכער, מ'האָט אַ סך פאַר-
שוויגן. ער איז, ווייזט אויס, געווען צווייפּנימדיק, „דער שרעק-
לעכער“. ער פלעגט זיך אויסדרייען מיטן פנים, ווי אַן אַד-
לער, — זינט יענער צייט האָט מען אָנגעהויבן אויסשלאָגן אויפן
געלט אַן אַדלער לכבוד אים.

כ'האַב באַמערקט — צום וויפלען מאָל שוין? — אַז אַלץ,
וואָס איז אומגעוויינלעך, פּאַנטאַטיש, איז קלאָר, און אַמאָל
געפעלן אפילו שלעכט צוגעטראַכטע מעשיות, די מענטשן מער,
ווי ערנסטע געשיכטעס, וועגן אמת פון לעבן.

נאָר אַז איך האָב וועגן דעם געזאָגט דעם כאָכאַל האָט
ער שמיכלענדיק געענטפערט:

— דאָס וועט איבערגיין! זאָלן זיך נאָר די מענטשן אויס-
לערנען טראַכטן, וועלן זיי זיך שוין דערטראַכטן צום אמת.
און די דאָזיקע געענוים - באַרינאָוו, קוקשקינען — דאַרפט איר
אויך פאַרשטיין. דאָס, זענען — קינסטלער, מחברים. כריסטוס איז
אויך, זיכער, געווען אַזאַ מין שגעון. און — איר מעגט דאָך
מודה זיין: עפעס-וואָס האָט ער דאָך נישט שלעכט אויסגע-
טראַכט...

געוונדערט האָט מיך, וואָס אָט די אַלע מענטשן רעדן

ווייניק און זייער אומגערן וועגן גאָט. — נאָר דער אַלטער סוס-
פֿאַו האָט אָפּט, מיט איבערצייגונג, באַמערקט
— אַלץ איז פון גאָט!

און שטענדיק האָב איך געהערט אין די דאָזיקע ווער-
טער עפעס האַפּנונגסלאָזעס. ס'האָט זיך זייער פּיין געלעבט
מיט די דאָזיקע מענטשן און זייער פּיל האָב איך געלערנט
פון זיי אין די נאַכטיקע שמועסן. מיר האָט זיך געדוכט, אַז
יעדע פּראַגע, וואָס איז געשטעלט געוואָרן פון ראַמאַסן, האָט.
ווי אַ מעכטיקער בוים, געלאָזט אירע וואַרצלען אין דעם לייב
פון לעבן, און דאָרטן, אין די טיפענישן אירע, האָבן זיך די
דאָזיקע וואַרצלען צונויפגעפּלאַכטן מיט די וואַרצלען פון נאָך
אַזאַ אייביקן בוים, און אויף אַיטלעכן צווייג זייערן בליען העל
געדאַנקען, וואַקסן זיך פּרעכטיק פּאַנאַנדער בלעטער פון קליינ-
געדיקע ווערטער. כ'האָב געפּילט, ווי איך וואַקס אַליין אויס,
אַנווייגנדיק זיך מיטן אויפּרעגנדיקן האָניק פון די ביכער, כ'האָב
שוין זיכערער גערעדט און גישט איינמאָל האָט דער כאָכאַל
מיך געלויבט שמייכלענדיק:

— איר אַרבעט גוט, מאַקסימיטש!

ווי דאַנקבאַר איך בין אים געווען פאַר די דאָזיקע ווער-
טער.

פּאַנקאָו פלעגט צייטנווייז ברענגען צו פירן זיין ווייב, אַ
קליינע פּרויענציער מיט אַן עניוּתדיק פנים און מיט אַ קליין
קוק פון בלויע אויגן. זי איז געווען „שטעטיש“ אַנגעטון,
פלעגט זיך שטיל אוועקזעצן אין אַ ווינקעלע, פאַרציענדיק
צניעותדיק די ליפּן, נאָר נאָך אַ קורצער צייט פלעגט זיך איר
מויל פאַרחידושט אויפּמאַכן און די אויגן פלעגן זיך שרעקעדיק
צעעפענען. און אָפּטמאָל דערהערנדיק אַ שאַרפּוויניק ווערטל,
פלעגט זי פאַרשעמט שמייכלען, צודעקנדיק דאָס פנים מיט די
הענט, און בעת-מעשה פלעגט פּאַנקאָו אַ וונק טון צו ראַמאַסן
זאָגנדיק:

— זי פאַרשטייט!

צום כאָכאַל פלעגן קומען צופּאַרן פאַרזיכטיקע לייט, ער

פלעגט ארויפגיין מיט זיי צו מיר אויפן בוידעם און אָפּוּיזן דאָרט שעהן-לאַנג.

אהין פלעגט זיי אַקסיניע אַרויפטראַגן עסן און טרינקען. דאָ פלעגן זיי שלאָפן, אומבאַמערקטע פאַר אַלעמען, אַ חוץ מיך און דער קעכין, וואָס איז געווען הינטיש טריי צו ראָ-מאַסן, און האָט זיך כמעט געצילמט איבער אים. באַנאַכט האָבן אינאָט און פאַנקאָוו אָפּגעפירט די געסט אין אַ שיפּל צום פאַר-בייגייענדיקן דאַמפער אָדער צום לאַביישקער האַפן. פון באַרג האָב איך צוגעקוקט ווי אויף דעם שוואַרצן אָדער פון דער לאַבנה באַזילבערטן טייך פינקלעט דאָס מעטאַלענע פענסטערל פון שיפּל, עס פלאַטערט איבער אים דאָס פייערל פון אַ לאַמ-טערן, צוציענדיק די אויפמערקזאַמקייט פון שיפּ-קאַפיטאַן, — כ'האַב געקוקט און זיך געפילט ווי אַ באַטייליקטער אין אַ וויכטיקן ענין.

עס פלעגט קומען צופאַרן פון שטאַט מאַריע דערענקאָוואַ, כ'האַב שוין אָבער מער אין איר בליק נישט געפונען דאָס, וואָס האָט מיך פאַרווירט—די אויגן אירע האָבן מיר אויסגעזען ווי ביי אַ מיידל, וואָס איז גליקלעך מיט איר שיין פנימל און איז צופרידן, וואָס עס אינטערעסירט זיך מיט איר אַזאַ גרוי-סער בערדיקער מאַנסביל. גערעדט האָט ער מיט איר פונקט אַזוי רויק און אַ ביסל חוזקדיק, ווי מיט אַלעמען, נאָר די באַרד האָט ער אָפּטער געגלעט, און די אויגן האָבן געלויכטן וואַרעמער. און איר דין קולכעלע האָט געקלונגען פריילעך. אָנגעטון איז זי געווען אין אַ הימל-בלויען קלייד און אַ הימל-בלויע סטענגע אין די בלאַנדע האַר. די קינדערשע הענטלעך זענען געווען מאַדנע אומרויק—ווי זיי וואָלטן געזוכט אָן וואָס זיך אָנצוכאַפן. כמעט אָן אויפהער האָט זי אונטערגעזונגען פאַר זיך, נישט אויפמאַכנדיק דאָס מויל און געפאַכעט דערביי מיטן טיכל איבער איר ראָזיק צעשמאַלצן פנים. עפעס איז גע-ווען אין איר אַזוינס, וואָס האָט מיך אויף אַ נייעם אופן אויפ-גערודערט, נישט פריינטלעך און בייז. כ'האַב מיך באַמיט וואָס ווייניקער זי צו זען.

אנמיטן יולי איז איזאט נעלם געוואָרן. מ'האַט אָנגע-
הויבן צו רעדן, אַז ער איז דערטרונקן געוואָרן און אין אַ
טאָג צוויי אַרום האָט זיך דאָס באַשטעטיקט: אַ וויאָרטס זיבן
פון דאָרף, איז צום לאַנקע-ברעג צוגעשטאַנען זיין שיפּל מיט
אַ דורכגעלעכערטן דעק און צעבראַכענעם באָרט. דאָס אומגליק
האַט מען דערקלערט דערמיט, וואָס איזאט איז, מסתמא, איינ-
געשלאָפּן אויפן טייך און זיין שיפּל איז אַרויף אויף די דריי
לאַסט-שיפּן, וואָס זענען געשטאַנען אין האַפּן אויפן אַנקער אַ
וויאָרטס פינף הינטערן דאָרף.

בשעת דער פּאַרפּאַל האָט פּאַסירט, איז ראָמאַס געווען
אין קאַזאַן. אין אָונט איז אין געוועלעב צו מיר געקומען קו-
קושקין, האָט זיך אנידערגעזעצט א פּאַראומערטער אויף די זעק,
אַ וויילע געשוויגן, קוקנדיק אויף זיינע פּיס, דערנאָך האָט ער
פּאַרוויכערנדיק, א פּרעג געטון:

— ווען וועט זיך דער כאַכאַל צוריקקערן?

— איך ווייס נישט.

ער האָט אָנגעהויבן שטאַרק רייבן מיט דער האַנט אין
צעשלאָגן פנים, זידלענדיק זיך שטילערהייט אין דער מאַמען
אַריין, ברומענדיק, ווי ער וואָלט זיך געוואָרגן מיט אַ בייך
— וואָס איז דיר?

ער האָט אַ קוק געטון אויף מיר, בייסנדיק די ליפּן.
די אויגן זיינע זענען רויט געוואָרן, די קיין-יאַסלע האָט געצוי-
טערט. זעענדיק אַז ער קאָן נישט רעדן, האָב איך אומרויק
געוואָרט אויף עפעס טרויעריקס. ענדלעך, האָט ער אַרוויסקוקן-
דיק אויף דער גאַס, שטאַמלענדיק קוים אַרויסגעערעדט:

— כּיבין געפּאַרן מיט מיגונען. באַקוקט איזאָטס שיפּל.
דער דעק איז מיט אַ האַק דורכגעבראַכן—פּאַרשטייסט? הייסט
עס—ער איז דערהרגעט, איזאָטשקעו נישט אַנדערש...

טרייסלענדיק מיטן קאַפּ האָט ער אָנגעהויבן שיטן איינס
נאָכן אַנדערן געמיינע זידל-ווערטער, כליפענדיק מיט אַ הייס
טרוקענעם קלאַנג, דערנאָך האָט ער, אַנטשוויגן ווערנדיק, זיך
אָנגעהויבן צלמען. ס'איז געווען שרעקלעך צוצוקוקן, ווי דער

דאָזיקער פויער וויל זיך פאנאנדערוויינען. אין—קען נישט, איז נישט בפח, ציטערט אינגאנצן, שטיקנדיק זיך פון פעס און פאָררוס. ער איז אויפגעשטאַנען און אוועקגעגאַנגען. טרייס-לענדיק מיטן קאַפּ.

צומאָרגנס אין אַוונט האָבן יינגלעך, באַדנדיק זיך, דער-זען איזאטן, אונטער אַ צובראַכענעם לאַסט-שיפּל, אַן אָפּגעטריי-קענטן, וואָס איז געלעגן אויפן ברעג אַ ביסל ווייטער פון דאָרף. אַ האַלבער דעק פונם לאַסט-שיפּל איז געלעגן אויף די שטיינער פון ברעג.—די אַנדער העלפט אין וואַסער, ביים הינ-טערשטן טייל פון שיפּל. איינגעקלעמט אין די צעבראַכענע טיילן פון רודער, איז געלעגן מיטן פנים אַרונטער איזאָסט לאַנגער גוף, מיט אַ צעבראַכענעם ליידיקן שאַרפּן.—דאָס וואַסער האָט אויסגעשווענקט דעם מאַרך פון אים, מ'האַט דעם פישער אַ זעץ געטון פון הינטן, זיין קאַרק איז געווען, ווי אָפּגעהאַקט מיט אַ האַק. דער שטראָם האָט געוויגט איזאָטן, פאַרוואַרפנדיק די פיס זיינע צום ברעג, באַוועגנדיק מיט דעם פישערס הענט, ס'האַט זיך געדוכט, אַז ער שטרענגט אָן זיי-נע פחות, ארויסצוקריכן אויפן ברעג.

אַנגעברוגזט, קאַנצענטרירט זענען געשטאַנען אויפן ברעג אַ פאָר צענדליק רייכע פויערים, די אַרעמע האָבן זיך נאָך נישט צוריקגעקערט פון פעלד, פאַרשמאַיעט, מאַכנדיק מיטן שטעקעלע, איז אַרומגעלאָפן דער גנבישער פחדנותדיקער סטאַ-ראַסטע, געדרייט מיט דער נאָז און אָפּגעווישט זי מיטן אַרבל פון זיין ראָזער העמד. צעשפרייטנדיק די פיס, מיט אַן אויס-געשטעלטן בויך, איז געשטאַנען דער לייביקער געוועלפניק-קוזמין, קוקנדיק — נאָך דער ריי—דאָ אויף מיר, דאָ אויף קוי-קושקינען. ער האָט צאָרנדיק אָנגעכמורעט די ברעמען, נאָר זיינע פאַרבלאָזע אויגן האָבן געטרערט אין זיין געשטוּל פנים האָט מיר אויסגעזען זייער נעבעכדיק.

— אוי, אַ נבלה!—האַט געיאָמערט דער סטאַראַסטע, הי-פענדיק מיט זיינע קרומע פיס.—אוי, פויערים, נישט גוט!

די געזונטע, יונגע שנור זיינע האָט, זיצנדיק אויפן שטיין, טעמפ אַריינגעקוקט אין וואַסער און זיך געצילמט מיט אַ ציטערדיקער האַנט. אירע ליפן האָבן זיך באַוועגט, און די אונטערשטע גראָבע, רויטע ליפ איז עפעס נישט אָנגענעם, פונקט ווי ביי אַ הונט, אַרונטערגעהאַנגען, אָפּדעקנדיק געלע שעפּסענע ציין. פון באַרג האָבן זיך אַראָפּגעקוילערט, ווי קאַ-לירטע שטיקער, מידן און קינדער, שטויביקע פויערן האָבן איילנדיק געשפּרייזט. דער עולם פויערן האָט פאַרזיכטיק און נישט הויך גערעשט:

— אַ בעל-גאווה אַ פויער געווען.

— מיט וואָס דען?

— אָט אַ שטייגער, ווי קוקשקין...

— אומזיסט אַוועקגעפטרט אַ מענטשן...

— אינאָם—האָט באַשיידן געלעבט...

— באַשיידן?—האָט זיך צעוואַיעט קוקשקין, וואַרפנדיק

זיך צו די פויערים.—פאַרוואָס זשע האָט איר אים דערהרגעט. האָ? מנוולאים, פאַרוואָס; האָ?

פּלוצלינג האָט זיך איינע אַ פרוי היסטעריש צעלאַכט און דער געלעכטער פון דער קלאַגערין האָט ווי אַ בייטש אַ שמיץ געטון אין המון.—די פויערן האָבן אָנגעהויבן גוואַלדעווען, אַרויפקריכנדיק איינע אויף די אַנדערע מיט זידלעריי, רעווענ-דיק, און קוקשקין, האָט צושפּרינגענדיק צום קרעמער, אים דערלאַנגט אַ פאַטש אין דער האַריקער באַק:

— אָט האַסטו, בהמה!

מאַכנדיק מיט די פויסטן איז ער באַלד אַרויסגעשפּרונג.

גען פון געשלעג און פּמעת פּריילעך אויסגעשריען צו מיר:

— גיי אַוועק, מען וועט זיך שלאַגן!

מ'האַט אים שוין אַ זעץ געטון, ער האָט געשפּיגן מיט בלוט פון דער צעקלאַפּטער ליפ, נאָר זיין פנים האָט גע-לויכטן פון נחת...

— האַסטו געווען, ווי כ'האַב אַ קנאַק געטון קוזמינען?

צו אונז איז צוגעלאָפּן באַרינאָוו, אַרומקונדיק זיך מיט

שרעק אויפן המון ארום דער לאסט-שיף; דער עולם האָט זיך צונויפגעדרענגט אין איין קופּע, פון וואַנען ס'האָט זיך אַרויס-געריסן דעם סטאַראַסטעס דין קול:

— גיין, באַווייז נאָר—וועמען טו איך שלעכטס? אדרבה—

באַווייז!

— איך מוז אַוועק פון דאַנען, — האָט געמורמלט באַרי-נאָו, גייענדיק באַרג אַרויף. דער אַוונט איז געווען אַ הייסער, אַ דריקנדע היץ האָט שווער געמאַכט צו אַטעמען. אַ צונטער רויטע זון האָט זיך אַרױנטערגעלאָזן אין די געדיכטע פּלוילעכע וואַלקנס, אַ רויטער אָפּגלאַנץ האָט געשיינט אויף די פּלעטער פון די קשאַקעס; ערגעץ ווייט האָט געברומט אַ דונער.

נעבן מיר האָט זיך גערירט איזאַטס גוף און אויפן צע-שמעטערטן שאַרבן האָבן זיך באַוועגט די האַר, וואָס זענען אויסגעלייכט געוואָרן דורכן שטראַם, פּונקט ווי זיי וואַלטן זיך אויפגעשטעלט. כ'האַב מיך דערמאַנט אין זיין הייזערקלע-כער שטים, און אין זיינע גוטע רייד:

— אין יעדער מענטשן איז פאַראַן עפעס קינדישעס, —

אַט דערויף דאַרף מען זיך שטיצן, אויף דאָס קינדישע; אָט נעם אַ שטייגער דעם כאַכאַל: עס דוכט זיך אַן אייזערנער. זיין נשמה אָפּער—איז אַ קינדערשע!

שפּרייזנדיק נעבן מיר, האָט קוקשקין גערעדט מיט פּעס:

— אַזוי קומט אונז אַלעמען... אַ גאַט, ווי נישטיק דאָס

איז אַלץ!

דער כאַכאַל איז געקומען אין אַ טאַג צוויי אַרום, שפּעט: ביינאַכט, קענטיק, זייער צופרידן מיט עפעס, אויסערגעוויינלעך פּריינטלעך. ווען כ'האַב אים אַריינגעלאָזן אין שטוב, האָט ער מיר אַ פּאַטש געטון איבערן פּלייצע.

— איר שלאַפּט ווייניק, מאַקסימיטש!

— מ'האַט איזאַטן דערהרגעט.

— וו—אַ—ס?

זיינע באַקן-ביינער האָבן זיך אָנגעבלאָזן. ווי געשווירן,

און די באַרד האָט אָנגעהויבן ציטערן, פּונקט ווי זי וואַלט

אַרונטערפליסן אויפן ברוסט. נישט אַראָפּנעמענדיק דאָס היטל,
האַט ער זיך אָפּגעשטעלט אינמיטן צימער, זשמורענדיק די
אויגן און שאַקלענדיק מיטן קאָפּ.

— איז וויסט מען נישט—ווער? נו, יאָ...

ער איז געלאָסן צוגעגאַנגען צום פענסטער, האָט זיך דאָרט
אַנידערגעזעצט, אויסציענדיק די פיס.

— איך—האַב דאָך אים אָבער געזאָגט... פון דער מאַכט
איז ווער געווען?

— נעכטן. דער פריסטאָוו.

— נו, און וואָס? — האָט ער געפרעגט און זיך אַליין
געענטפערט: — געוויס — גאַרנישט!

כ׳האַב אים געזאָגט, אַז דער פריסטאָוו האָט זיך, ווי
געוויינלעך, אָפּגעשטעלט ביי קוזמינען און געהייסן אַריינזעצן
קוקשקינען פאַר פאַטשן דעם געוועלפניק.

— אזוי, נו, וואָס קען מען דאָ זאָגן?

כ׳בין אַוועק אין קיך אַריין שטעלן דעם סאַמאָוואַר.

ביים טיי טרינקען האָט ראָמאַס גערעדט:

— אַ רחמנות אויף אַזאַ פּאָלק, — די בעסטע מענטשן
זיינע דערהרגעט עס! מ׳קאָן מיינען — עס האָט מורא פאַר זיי.
זיי זענען פאַר אים ווי אַ „פינפטער ראָד צום וואָגן“. ווען
כ׳בין געגאַנגען מיטן עטאַפּ קיין סיביר, — האָט מיר איינער
אַ קאַטאַרוזשיק דערציילט: ער האָט זיך פאַרנומען מיט גנבה, ער
האַט געהאַט אַ גאַנצע חברה פון פינף מאַן. איינמאַל זאָגט
איינער צו אונז: לאָמיר, ברידער, וואַרפן דאָס גנבענען. קיין מזל
ברכה איז סיי ווי סיי נישטאָ—מיר לעבן שלעכט! און דערפאַר
האַט מען אים דערשטיקט, ווען ער איז געשלאָפּן אַ שפורער.
דער דערציילער האָט שטאַרק געלויבט דעם דערהרגעטן. דריי
פון זיי, זאָגט ער, האָב איך נאָכדעם אַוועקגעשיקט אויף יענער
וועלט — אַרט מיך גאַרנישט, נאָר יענער חבר איז מיר אַ שאָד
ביז היינטיקן טאָג, ער איז געווען אַ גוטער חבר, אַ קלוגער,
אַ פריילעכער, אַ ריינע נשמה. — „צו וואָס האָט איר אים דער-

הרגעט? — פרעג איך — האָט איר מורא געהאט ער זאָל איך נישט אַרויסגעבן? דאָס האָט אים אַפילו באַליידיקט: „ניין, זאָגט ער, ער וואָלט פאַר קיין געלט נישט אַרויסגעגעבן, פאַר קיין פאַר נישט! נאָר — עפעס סתם אַזוי, ס'איז עפעס געווען נישט באַקוועם צו חברן זיך מיט אים, מיר זענען אַלע — זינדיקע מענטשן און ער, פֿלומרשט, אַ צדיק. נישט באַקוועם.“

דער כאַכאַל איז אויפגעשטאַנען און אָנגעהויבן שפּרייזן איבערן צימער, פאַרלייגנדיק די הענט אויף הינטן, האַלטנדיק צווישן די ציין זיין לולקע, אינגאנצן אַ וויסער, אין אַ לאַנג טאַטעריש העמד ביז צו די פּיאַטעס. טופּנדיק פעסט מיט די באַרוויסע פּאַדעשוועס, האָט ער גערעדט שטיל און פאַרטראַכט: — כ'האַב מיך אָפט אָנגעשטויסן אויף דער דאָזיקער מורא פאַרן צדיק, אויפן פּאַקט פון פאַריאָגן פון לעבן דעם גוטן מענטשן. צווייערליי באַציונגען זענען דאָ צו אַזוינע מענטשן: אַדער מ'פאַרטייליקט זיי מיט אַלערליי מיטלען, פאַר-סמענדיק צוערשט דאָס לעבן, אַדער—מ'קוקט זיי אין די אויגן, ווי די הינט, מ'קריכט פאַר זיי אויף אַלע פיר, דאָס — איז זעלטענער. אָבער — לערנען זיך ביי זיי לעבן, זיי נאָכטון — קענען זיי נישט, זענען נישט ביכולת. אפשר — ווילן זיי נישט? אָננעמענדיק דאָס גלאַז מיטן קאַלטן טיי, האָט ער געזאָגט:

— זיי מעגן אויך נישט וועלן! שטעלט זיך פאַר, — מענטשן האָבן זיך מיט גרויס מי איינגעאַרדנט אַ שטיקל לעבן, זיך צוגעווינט צו אים און עמעץ איינער — בוינטעוועט: נישט אַזוי לעבט איר! נישט אַזוי? אָבער, מיר האָבן דאָך אונזערע בעסטע פחות אַריינגעלייגט אין דעם דאָזיקן לעבן, כאַפט דיך דער רוח און—אַ קויל דעם לערער, דעם צדיק, שטער נישט אָבער פונדעסטוועגן, איז דער ריכטיקער אמת ביי די, וואָס זאָגן: נישט אַזוי לעבט איר! ביי זיי איז דער אמת. און זיי פירן דאָס דעם לעבן צום בעסערן.

אַ מאַך טוענדיק מיטן האַנט צו דער פּאַליצע מיט די ביכער, האָט ער צוגעגעבן:

— דערהויפט — אָט די ווען איך וואָלט געקאָנט אָנ-
שרייבן אַ בוך! נאָר — איך טויג נישט דערצו, — די געדאַנקען
מײַנע זענען שווערע, אומגעלױמפערטע.

ער האָט זיך צוגעזעצט צום טיש, אָנגעשפּאַרט און, צו-
דריקנדיק מיט די הענט דעם קאָפּ, געזאָגט:

— אַך, אַ שאַד איזאַטן...

און האָט אַ צייט געשוויגן:

— נו, לאַמיר זיך פֿליגן שלאָפֿן...

כ׳בין אַוועק צו זיך אויפן בוידעם, צוגעזעצט זיך צום
פענסטער. איבער די פעלדער האָבן אויפגעפלאַמט פּלאַצן,
אַרומגעמענדיק אַ האַלבן הימל; ס׳האַט זיך געדוכט, אַז די לבנה
ציטערט אויף שרעקעדיק, ווען עס צעגיסט זיך איבערן הימל
די העלע רויטלעכע שיינ, די הינט האָבן אָנגעשטרענגט געוואָיעט
און ווען נישט דאָס דאָזיקע וואָיען, וואָלט מען געקאָנט האָבן
אַ פּאַרשטעלונג, ווי מ׳וואָלט געלעבט ערגעץ-ווי אויף אַן אומ-
באַווינטן אינזל. ס׳האַט געקנאַלט אַ ווייטער דונער, אין פענ-
סטער האָט אַריינגעפלאָסן אַ שווערער שטראָם פון שטיקנדער
יואַרעמקייט.

פאַר מײַנע אויגן איז געלעגן איזאַטס קערפּער, — אויפן
ברעג, אונטער די ווערבע-קוסטעט, זיין פּלאַץ פנים איז געווען
געווענדט צום הימל און די פאַרגלעזערטע אויגן האָבן שטרענג
אַריינגעקוקט אין זיך. די גאַלדענע באַרד האָט זיך צוזאַמענ-
געקלעבט אין שאַרפע קאָמעס און צווישן די האַר האָט זיך
באַהאַלטן אַן ערשטוינט אָפּן מויל.

— דער עיקר, מאַקסימיטש, איז גוטסקייט, צערטלעכקייט,
כ׳האַב לײב פּסחא דערפאַר, וואָס ער איז — דער פּריילעכסטער
יום-טוב!

צו זיינע פּלויע פּיס, וואָס זענען ריין אָפּגעוואַשן דורכן
וואַסער פון דער וואָלגע, האָבן זיך צוגעקלעבט די פּלויע הויזן,
אויסגעטריקנטע פון דער ברענענדיקער זון. די פּליגן האָבן
געזומט איבערן פּישערס פנים, פון זיין גוף האָט זיך גע-
טראָגן אַ פאַרשיפורנדיקער חלשות-גערוך.

שווערע טריט אויף די טרעפ, אָנבוֹיגנדיק זיך ביי דער
טיר, איז ראַמאַס אַריין און האָט זיך געזעצט אויף מיין בעטל,
צונויפנעמענדיק די באַרד אין הויפן.

— און איך, וויסט איר, האָב חתונה! יאָ.

— שווער וועט דאָ זיין פאַר אַ פרוי צו לעבן...

ער האָט מיך שאַרף אָנגעקוקט. פונקט, ווי ער וואָלט
געוואָרט: וואָס וועל איך נאָך זאָגן? כ'האָב אָבער נישט געפונען,
וואָס צו זאָגן. דער אָפשיין פון די בליצן האָט זיך אַלע ווילע
אַריינגעריסן אין צימער, פאַרגיסנדיק אים מיט אַ מיסטישער שיין.

— כ'האָב חתונה מיט מאַשע דערענקאָוואָן...

כ'האָב נישט ווילנדיק אַ שמיכל געטון: ביז איצט איז
מיר נישט איינגעפאַרן, און מ'קאָן זי אָנרופן — מאַשע, אַ שפּאַס,
כ'קען מיך נישט דערמאָנען, און דער פּאָטער אָדער די בריי-
דער זאָרן זי האָבן גערופן אַזוי—מאַשע.

— וואָס לאַכט איר?

— אַזוי זיך.

— איר מיינט—איך בין צו אַלט פאַר איר?

— אַ, ניין!

— זי האָט מיר געזאָגט, און איר זענט געווען פאַרליבט

אין איר.

— דוכט זיך—יאָ.

— און איצט? איז שוין פאַרביי?

— כ'מיין, און יאָ.

ער האָט אַרויסגעלאָזן די באַרד פון צווישן די פינגער,
זאָגנדיק שטיל:

— אין אייערע יאָרן דוכט זיך אָפט אַזוי, אָבער אין
מיינע—דוכט זיך דאָס שוין נישט, נאָר עס נעמט דיך אינגאַנצן
אַרום און מ'קאָן מער וועגן גאַרנישט טראַכטן, נישט אַ קיין כחות
און, אויסשטשירענדיק איראַניש זיינע ציין, האָט ער צוגעגעבן:

— אַנטאַני האָט פאַרשפילט די מלחמה קעגן צעזאַר אַק-
טאַוויאַנען ביי אַקציומע דערפאַר, וואָס ער האָט געוואָרפן דעם
פליכט און די קאָמאַנדע און איז נאָכגעלאָפן אויף זיין שיף

נאך קלעאָפּאַטרע, גראַד ווען זי האָט זיך דערשראָקן און האָט
פאַרלאָזן די שלאַכט, — אָט וואָס עס קען פּאַסירן!
ראַמאַס איז אויפגעשטאַנען, האָט זיך אויסגעגלייכט און
איבערגעחזרט, ווי איינער וואָס טוט עפעס קעגן זיין ווילן:
— איז, אָט וואָס — כ'האַב התונה!

— אינגיכן?

— אין האַרבסט, ווען מיר וועלן פאַרענדיקן מיט די עפּל.
ער איז אַוועק, אַנבויגנדיק אין טיר דעם קאַפּ נידערי-
קער, ווי מ'האַט עס געדאַרפט, און איך האָב זיך געלייגט שלאָפּן.
טראַכטנדיק, אז ס'וואָלט זיכער בעסער געווען, ווען כ'זאָל צו
האַרבסט אַוועקגיין פון דאַנען. צוליב וואָס האָט ער דאָס גע-
זאָגט וועגן אַנטאַניען? דאָס איז מיר נישט געפעלן געוואָרן.

ס'איז שוין אַנגעקומען די צייט פון אַראָפּנעמען די פרי-
צייטיקע מינים עפּל. ס'איז אַ גרויס גערעטעניש. די צווייגן פון
די עפּלבויםער האָבן זיך געבויגן צו דער ערד אונטער דער
משא פון די פירות. אַ שאַרפער ריח האָט אַרומגענומען די סע-
דער, דאָרט האָבן געפילדערט קינדער, קלייבנדיק די צעוואַ-
רעמטע און פון ווינט אָפּגעפאַלענע געלע און ראָזע עפּל.

אין די ערשטע טעג פון אויגוסט איז ראַמאַס געקומען
צו שווימען פון קאזאן אין אַ פּלאַכשיפּל אַנגעלאָדן מיט סחורה
און מיט נאָך איינעם אַנגעלאָדן מיט קערב. ס'איז געווען אין
אַ וואַכעדיקן פרימאַרגן אַזויגער אַכט, דער כאַכאַל האָט זיך
נאָר-וואָס איבערגעטון, זיך איינגעוואַשן און, גרייטנדיק זיך צו
טרינקען טיי, האָט ער פריילעך גערעדט:

— ווי גוט עס איז צו שווימען ביינאַכט איבערן טייך!
און פּלוצלינג, אַ ציטוענדיק מיט די נאָז, האָט ער אַ פרעג
געטון פאַרוואָרט:

— עפעס הערט זיך סמאַלעניש — האָ? —

אין דער זעלבער רגע האָט זיך דערהערט אין הויף
אַקסיניעס אויסגעשריי.

— מיר ברענען!

מיר זענען אַרויסגעלאָפּן אין הויף, — ס'האַט געברענט די

וואַנט פון שייַער פון דער גאַרטן-זייט, אין שייַער האָבן מיר געהאַלטן נאָפּט, דזעגעכץ און אייל. אייניקע רגעס האָבן מיר ווי פאַרלוירן צוגעקוקט, ווי ערנסט די געלע צונגען פייַער, אָפּגעבלאַקירטע פון דער העלער זון, לעקן די וואַנט, פאַרבוּגנ-דיק זיך צום דאָך. אַקסינע האָט געבראַכט צושלעפּן אין עמער וואַסער, דער כאַכאַל האָט אים אַ פלייך געטון אויף דער בלי-ענדיקער וואַנט, אַ וואָרף געטון דעם עמער און געזאָגט:

— צום טייוול! קייקלט אַרויס די פעסער, מאַקסימיטשו

אַניסיע — אין געוועלעב אַריין

כ'האַב שנעל אַרויסגעקייקלט אויפן הויף און אויפן גאַס אַ פעסל פּעך און זיך גענומען פאַרן פּאַס נאָפּט, נאָר ווען כ'האַב עס איבערגעדרייט, — האָט זיך אַרויסגעווייזן, אַז דער שפּונט פון פּאַס איז אָפּן און דער נאָפּט איז אַרויסגערוינען אויף דער ערד. ביז כ'האַב געפּינען דעם שפּונט, האָט דאָס פייַער-נישט געוואַרט. דורך די ברעטערדיקע ווענט פון שייַער האָבן זיך אַרויסגערוקט זיינע שאַרפע צינגען, דער דאָך האָט געקנאַקט און ס'האַט עפעס שפּאַטיש געזונגען. אַרויסקייטערנדיק דאָס נישט פּולע פּאַס האָב איך דערזען פון אלע זייטן פּרויען און קינדער לויפנדיק מיט אַ געוויין און אַ קוויטשעריי, אַז דער כאַכאַל און אַקסינע טראָגן אַרויס פון געוועלעב סחורה, אַראָפּ-לאָזנדיק עס אין טאָל, און אינמיטן גאַס שטייט אַ שוואַרצע גרויע זקנה און, דראָענדיק מיטן פּויסט, שרייט זי שניידנדיק.

— אַ, שדיס!...

ווען כ'בין ווידער אַריינגעלאָפּן אין שייַער, איז ער געווען פּול מיט אַ געדיכטן רויך, אין רויך האָט געפּיפט, געקנאַקט, פון דאָך זענען אַרונטערגעהאַנגען פּלאַטערנדיק רויטע לענטעס, און די וואַנט האָט זיך שוין פאַרוואַנדלט אין אַן אָנגעגליטער קראַטע. דער רויך האָט מיך געשטיקט און פאַרבליענדט די אויגן, כ'בין קוים געווען בפּוח צוצוקייקלען דאָס פּאַס צו דער טיר פון שייַער. אין טיר האָט עס זיך פאַרהאַלטן און איז נישט גע-גאַנגען ווייטער, און פון דאָך האָבן זיך אויף מיר געשאַטן פּונקען, ברענענדיק די הויט. כ'האַב אָנגעהויבן רופן נאָך הילף.

ס'איז געקומען צולויפן דער כאָכאַל, מיך אָנגעכאַפט ביי דער האַנט און אַרויסגעשטויסן אויפן הויף.

— אַנטלויפט שנעל! ס'וועט באַלד אויפרייסן...

ער האָט זיך אַוואָרף געטון אין הויז, און איך נאָך אים—
אויפן בוידעם, דאָרטן האָב איך געהאַט אַ סך ביכער. אַרויס-
שליידערנדיק זיי דורכן פענסטער, האָב איך נאָכדעם געוואָלט
אַרונטערוואַרפן אַ קאַסטן היטלען, דאָס פענסטער איז געווען
צו שמאָל פאַרן קאַסטן, דאָן האָב איך אָנגעהויבן אויסהאַקן די
ביישטידלעך מיט אַ האַלב פּוּדיקן געוויכט, נאָר, פּלוצלינג האָט
דומף אַ בוכץ געטון, אויפן דאָך האָט שטאַרק אַ פּלייך געטון,
כ'האַב פאַרשטאַנען, אַז דאָס האָט זיך אויפגעריסן דאָס פּאַס מיט
נאַפט, דער דאָך איבער מיר האָט זיך צעפּלאַקערט, געקנאַקט
פאַרביי פענסטער. אַריינקונדיק אין אים, האָט זיך געגאַסן
אַ געלער שטראָם פייער און ס'איז מיר געוואָרן שרעקלעך הייס.
כ'האַב זיך אַוואָרף געטון צו דער טרעפּ, — געדיכטע וואָלקנס
רויך האָבן מיר געשלאָגן אַנטקעגן, איבער די טרעפּלעך זענען
געקראַכן צינטער-רויטע שלאַנגען, און אוינטן אין הויז האָט אזוי
געקנאַקט, פּונקט ווי עמעצנס אייזערנע ציין וואָלטן געגריזשעט
דאָס האַלץ. איך — האָב זיך פאַרלוירן. פאַרבליענדט פון רויך,
זיך שטיקנדיק, בין איך געשטאַנען אומבאוועגלעך, אייניקע
אייביקע מינוטן. דורכן דאָך-פענסטערל האָט אַריינגעקוקט אַ רויט-
בערדיק מיאוסער געלער פּרצוף, האָט זיך ספּאַזמאַטיש אויסגע-
קרימט, פאַרשוונדן, און גלייך נאָכדעם האָבן זיך אינם דאָך
אַריינגעשטאָכן פּלוטיקע פּלאַמען-שפּיזן.

איך געדענק, מיר האָט זיך געדאַכט, אַז די האָר אויף
מיין קאָפּ קנאַקן און אַ חוץ דעם האָב איך קיין אַנדערע קלאַנ-
גען נישט געהערט. כ'האַב פאַרשטאַנען, אַז — כ'בין פאַרלוירן,
די פּיס זענען קלאַציק געוואָרן, און די אויגן האָבן מיר ווי
געטון, הגם איך האָב זיי פאַרשטעלט מיט די הענט.

דער קלוגער לעבנס-אינסטיקט האָט מיר אונטערגעזאָגט
דעם איינציקן רעטונגס-וועג — איך האָב אַ כאַפּ געטון אין די
אַרעמס מיין מאַטראַץ, דאָס קישן, דעם בינטל ראַגאַזשע, אַרומ-

געוויקלט דעם קאפ מיט ראָמאַסעס שעפּסן-פעלצל און בין
אַדורכגעשפרונגען דורכן פענסטער.

אויפגעכאַפט האָב איך זיך אויפן ראַנד פון טאַל, נעבן
מיר איז געזעסן ראָמאַס אויף די שפיץ-פינגער און געשריען:
- וואָ-אַס?

כ'האַב זיך געשטעלט אויף די פיס און קוקנדיק ווילד,
ווי אונזער שטוב גייט איין, פאַלט זיך פאַנאַנדער אין רויטע
שפענדלעך. די שוואַרצע ערד נעבן איר האָבן געלעקט רויטע
הינטישע צינגען. די פענסטער האָבן געאַטעמט מיט שוואַרצן
רויך, אויפן דאָך זענען געוואַקסן וויגנדיקע געלע בלומען.

- נו, וואָס? - האָט געשריען דער כאַכאַל. זיין פנים,
דורכגעווייקט פון שווייס און איינגעשמירט אין סאַזשע, האָט
געוויינט מיט שמוציקע טרערן. די אויגן האָבן שרעקעדיק גע-
פּינטלט, אין דער נאַסער באַרד האָבן זיך אַריינגעפּלאַנטערט
ראַגאַזשע פאַסמעס. אַן אַפּפּרישנדיקע כוואַליע פון פרייד האָט
מיך אינגאַנצן אָפּגעגאַסן - אַזאַ אומגעהויער, מעכטיק געפיל!
- שפעטער האָט מיר אָנגעהויבן ברענען אין לינקן פוס, כ'האַב
זיך געלייגט און געזאַגט צום כאַכאַל:

- כ'האַב זיך אויסגעלענקען דעם פוס.

אַנטאַפּנדיק דעם פוס, האָט ער אים פּלוצלונג אַ צייגעטון
- אַ שאַרפער ווייטיק האָט מיך דורכגענומען און, אין עטלעכע
מינוט אַרום, האָב איך, אַ שפּורער פון פרייד, אונטערהינקנדיק,
אַוועקגעטראָגן צו אונזער באַד די אַרויסגעראַטעוועטע זאַכן,
און, ראָמאַס, מיט די לולקע אין די ציין, האָט פריילעך גערעדט:

כ'בין געווען זיכער, אַז איר וועט פאַרברענט ווערן, ווען
דאָס פאַס האָט אויפגעריסן און דער נאַפט האָט אַ פלייך געטון
איבערן דאָך. דאָס פייער האָט זיך, ווי אַ זייל, אַ הויב-געטון
הויך, און נאָכדעם איז אויפן הימל אויסגעוואַקסן אַזאַ מין
שוואַם, און דאָס גאַנצע הויז האָט זיך מיטאַמאַל איינגעטונקט
אין פייער. נו, טראַכט איך, פאַרלוירן מאַקסימיטשו

ער איז שוין געווען, ווי תמיד, רויך, האָט אַקוראַט צו-
זאַמענגעלייגט די זאַכן אין איין קופּע און גערעדט צו דער

טמוציקער צעפודלטער אקסיניע:

— זיצט דאָ און היט, מ'זאָל נישט גנבענען, און איך
וועל גיין לעשן...
אין רויך אונטערן טאָל זענען געפלוין וויסע שטיקלעך
פאפיר.

— עך — האָט געזאָגט ראָמאַס — אַ שאַד די ביכער!
טייער זענען מיר געווען די ביכלעך...
ס'האָבן שוין געברענט פיר הייזער. דער טאָג איז געווען
אַ שטילער. דאָס פייער האָט זיך נישט געאייילט, צעגיסנדיק
זיך אויף רעכטס און אויף לינקס. די בויגעוודיקע האַקנדלעך
זיינע האָבן זיך ווי אומגערן פארטשעפעט אָן די דעכער און
אָן די פאַרקאַנעס. דער אָנגעגליטער קאַם האָט געקעמט דאָס
שטרוי פון די דעכער, פייערדיקע, קרומע פינגער האָבן צענו-
מען די פלוין, שפילנדיק אויף זיי, ווי אויף צימבלען, אין
דער רויכיקער לופט האָט זיך פאַנאָדערגעטראָגן דער נאַגנדי-
קער, נקמה-פריידיקער, הייסער געזאַנג פון די פלאַמען און
אַ שטיף, פמעט אַ צארט קנאַקן פון פאַרברענטן האַלץ. פון דעם
וואַלקן רויך זענען אראָפגעפאַלן אויפן גאַס און אויף די הויפן
גאַלדענע „טויבן“, פויערים און ווייבער האָבן אַרומגעהאוועט
צעטומלטע, זאָרגנדיק יעדער פאַר זיך, און ס'האָט אָן אויפהער
געקלונגען אַ וואַיענדיק אויסגעשריי:

— וואָס-ער!

דאָס וואָסער איז געווען ווייט אונטערן באַרג, אין דער
וואַלגע. ראָמאַס האָט שנעל צוזאַמענגענומען די פויערים אין
איין קופע, כאַפנדיק זיי פאַרן קאַרק, שטופנדיק, דערנאָך האָט
ער זיי איינגעטיילט אין צוויי פאַרטייעס און געהייסן ברעכן
די פאַרקאַנס און די דינסט-ביידלעך ביי ביידע זייטן פון דער
שרפה. מ'האָט אים געהאַרכזאַם געפאַלגט און ס'האָט זיך אָנגע-
הויבן אַ מער-שכטיקער קאַמף מיט דער זיכערער שטרעבונג
פון פייער איינצושלינגען די גאַנצע „אַרדענונג“, די גאַנצע
גאַס. נאָר פונדעסטוועגן האָט מען געאַרבעט מיט שרעק און
עפעס אָן האַפענונג, פונקט ווי עס וואַלט געווען אַ פרעמדע זאַך.

כ'בין געווען פריילעך געשטימט, געפילט זיך אזוי שטארק, זיי נאך קיינמאל נישט. אין עק גאס האב איך באמערקט א רעדל רייכע פויערן מיטן סטארקסטע און קוזמינען בראש, זיי זענען געשטאנען און ארבעט, ווי צוקוקער, געשריען, מאכט-דיק מיט די הענט און מיט די שטעקנס. פון פעלד זענען רייטנדיק געקומען צושפרינגען פויערן, הויבנדיק די עלנבויגנס ביז צו די אויערן, זיי אנטקעגן האבן געיאמערט די ווייבער, און יונגלעך זענען ארומגעלאפן.

ס'האבן זיך אנגעצוינדן דינסט-בנינים פון נאך א הויף, מ'האט געדארפט וואס גיכער פאנאנדערנעמען די וואנט פון שטאָל, זי איז געווען געפלאַכטן פון גראַבע צווייגן און שוין באַפּוצט מיט די רויטע פלאַמענדיקע שטעכגעס. די פויערן האָבן אָנגעהויבן אונטערהאַקן די פּלעקער פון פּלויט, ס'האָט אויף זיי אַ שאַט-געטון מיט פּונקען, קוילן און זיי זענען אַפּ-געשפּרונגען, לעשנדיק מיט די הענט די טליענדיקע רובאַשקעס. — האָב קיין מורא נישטו — האָט געשריען דער כאַכאַל. דאָס האָט נישט געהאַלפּן. דאָן האָט ער אַרונטערגעריסן פון עמעצן דאָס היטל און עס אַרויפגערוקט אויף מיין קאַפּ:

— האַקט פון יענער זייט, און איך — דאָן
כ'האָב אונטערגעהאַקט ביי אַ פּאַר פּלעקער, — די וואַנט
האָט זיך אַ שאַקל געטון, נאַכדעם בין איך אַרויפגעקראַכן אויף
איר, האָב זיך אָנגעכאַפט פאַר דער אויבערשטער טייל פון
וואַנט און דער כאַכאַל האָט מיר פאַר די פיס אַ צי-געטון צו
זיך און דער גאַנצער פאַס פון צוים איז איינגעפאַלן, צודעקן-
דיק מיך כמעט ביזן קאַפּ. די פויערן האָבן אַלע אינאיינעם
אַרויסגעשלאָעפּט דעם צוים אויפן גאַס.
— איר האָט זיך אָפּגעברענט? — האָט אַ פרעג געטון
ראַמאַס.

זיין זאָרג פאַר מיר האָט מיר צוגעגעבן כחות און פלייט-
קייט. מיר האָט זיך געוואָלט אויסצייכענען אין די אויגן פון
דעם דאָזיקן ליבן מענטשן, כ'האָב געאַרבעט מעשים, נאָר פּדי
צו פאַרדינען זיין לויב. און אין די וואַלקנס רויך זענען נאָך

אַלץ, ווי טויבן, געפלויגן בלעטלעך פון אונזערע ביכער.
פון דער רעכטער זייט האָט זיך איינגעגעבן אַפצוהאַלטן
דאָס פייער. נאָר פון לינקס האָט עס זיך פאַרשפּרייט אַלץ
ווייטער, פאַרכאַפּנדיק שוין דעם צענטן הויף. איבערלאָזנדיק אַ
טייל פּויערן זיי זאָלן אַכטונג געבן אויף די כיטרע רויטע
שלאַנגען, האָט ראָמאַס אוועקגעשיקט דעם גרעסטן טייל אַרבע-
טער אויף לינקס; פאַרביילויפנדיק פאַרביי די רייכע פּויערן,
האָב איך דערהערט ווי עמעצער פון זיי רופט ביזן אויס:

— מ'האַט אונטערגעצונדן!

און דער געוועלבוניק האָט געזאָגט:

— מ'דאַרף כאַפּן אַ קוק ביי אים אין באַדו!

ס'איז באַקאַנט, אז אויפּרעגונג — באַזונדערס אַ פּריילעכע
אויפּרעגונג, פאַרטאַפּלט די קרעפטן; כ'בין געווען אויפּגערגעט,
געאַרבעט מיט שמחה, פאַרגעסנדיק אָן זיך און צום סוף פאַר-
לוירן די פּוחות. איך געדענק, כ'בין געזעסן אויף דער ערד,
אַנגעשפּאַרט מיט דער פּלייצע אָן עפעס אַ הייסע זאַך. ראָמאַס
האַט אויף מיר געגאַסן וואַסער פון אַן עמלער, און די פּויערן
אַרום אונז האָבן מיט דרך-אַרץ געשעפטשעט:

— אַ געזונט יאַטל!

אויף אַזעלכן קאָן מען זיך פאַרלאָזן...

..אָב זיך צוגעטולעט צו ראָמאַסעס פּוס און זיך מאַוס

צעוויינט, און ער האָט מיר געגלעט איבערן נאַסן קאַפּ און
גרעדט:

— רוט זיך אָפּ! גענוג.

קוקשקין און באַרינאָוו, ביידע פאַרויכערטע, ווי די

שדים, האָבן מיך צוגעפירט צום טאַל, טרייסטנדיק:

— נישקשה, ברודער! און געענדיקט:

— האָסט זיך דערשראַקן?

כ'האַב נאָך נישט באַוווּן אויסצורוען און קומען צו זיך
ווי כ'האַב דערזען, אַז אין טאַל, צו אונזער באַד, לאָזן זיך
אַראָפּ אַ מאַן צען „נגידים“, פאַראַויס — דער סטאַראַסטע, און
הינטער זיי פירן צוויי „סאַטסקעס“ ראָמאַסן אונטערן אָרעם.

ער—גייט אן א היטל, דער ארבל פון נאסן העמד איז ארונ-
טערגעריסן, אין די ציין האלט ער פארקוועטשט די לולקע,
זיין פנים איז אָנגעברוגזט און שרעקלעך. דער זעלנער קאסטין
האַט, מאַכנדיק מיטן שטעקן, ווילד געשריען:

— אין פייער אַרײַן די אפיקורסישע נשמה!

— עפן די באַד...

— ברעכט אויף דעם שלאָס—דער שליסל איז פאַרלוירן

געגאַנגען, האָט ראָמאַס געזאָגט חוץ.

איך בין אויפגעשפרונגען, אַ כאַפּ געטון פון דער ערד
אַ פּלאַקן און זיך אַוועקגעשטעלט נעבן אים. די „סאַטסקעס“
האַבן זיך אָפּגערוקט, און דער סטאַראַסטע האָט קוויטשעדיק
אַ דערשראָקענער געזאָגט:

— פּראַוואַסלאָווע, ברעכן שלעסער איז פאַרבאַטן!

אַנווייזנדיק אויך מיר האָט קוזמין געשריען:

— און אויך דער... ווער איז ער אַזוינער?

— רויק, מאַקסימיטש,—האַט גערעדט ראָמאַס—זיי מיינען,

אַז איך האָב באַהאַלטן סחורה אין באַד און האָב אַרײַן אונ-
טערגעצונדן דאָס געוועלעב.

— איר ביידע!

— ברעך!

— פּראַוואַסלאָווע...

— אויף אונזער אחריות!

— מיר וועלן ענטפערן...

ראָמאַס האָט מיר אַיינגערוימט:

— שטעלט זיך אַוועק מיטן פלייצע צו מײַן פלייצע

מ'זאָל פון הינטן נישט אַזעץ טון...

דעם שלאָס פון באַד האָט מען אָפּגעבראַכן, עטלעכע

מענטשן האָבן זיך מיטאַמאָל אַריינגעשפאַרט אין טיר און כמעט

תיכף אַרויסגעקראַכן צוריק פון דאָרטן דערווייל האָב איך

אַריינגערוקט ראָמאַסן מײַן פּלאַקן אין האַנט און האָב אויפגע-

הויבן פון דער ערד אן אַנדערן.

— נישטאָ גאַרנישט...

— גאַרנישט?
 — אַך, שדיים!
 עמיץ האָט נישט-דרייסט אַ זאַג געטון:
 — אומזיסט, פויערן...
 עטלעכע שטימען האָבן זיך גראָב, ווי שיפורע אָפגערופן:
 — וואָס — אומזיסט?
 — אין פייער אַריין!
 — העצער...
 — אין ארטעלן שפילן זיי זיך!
 — גנבים! און די חברה זייערע—זענען גנבים!
 — שאַ—האָט ראָמאַס הויך אַ געשריי געטון, נו—האָט
 איר שוין געזען, אַז אין באַד איז ביי מיר קיין סחורה נישטאָ?
 — וואָס ווילט איר נאָך? אַלץ איז פאַרברענט געוואָרן, נאָר
 דאָס איז איבערגעבליבן — איר זעט? וואָס פאַר נוצן האָב איך
 געהאַט אונטערצוצינדן מיין אייגן האָב און גוטס?
 — ס'איז אַטעקורירט!
 און ווידער האָבן זיך אַ צען העלדזער מיט רציחה אויס-
 געשריען:
 — וואָס איז צו קוקן אויף זיי?
 — גענוג! אָנגעליטן זיך...
 ביי מיר האָבן די פיס געציטערט און ס'איז מיר פינ-
 סטער געוואָרן אין די אויגן. דורך דעם רויטלעכן רויך האָב
 איך געזען די ווילד-צאָרנדיקע צורות, און אין די צורות די
 האַריקע לעכער פון די מיילער, און האָב קוים איינגעהאַלטן
 אין זיך די בייזע תשוקה נישט צו שלאָגן די דאָ-
 זיקע מענטשן. און זיי האָבן גערעוועט שפּרינגענדיק אַרום אונז.
 — אַ—הא, שטעקנס האַלטן זיי.
 — מיט פלעקער?
 זיי וועלן מיר די באַרד אויסרייסן — האָט געזאָגט דער
 כאַכאַל און, כ'האָב געפילט, אַז ער שמייכלט, —און איר, מאַק-
 סימיטש, וועט אויך אַריינכאַפן, —איי! נאָר—רויק—רויק...
 — זעט נאָר, דער יונגער האָט אַ האַק!

און ביי מיר האָט טאַקע אין גאַרטל פון די הויזן גע-
שטעקט אַ סטאַליאַרשע האַק, איך האָב אינגאַנצן פאַרגעסן וועגן דעם.
— דוכט זיך, אַז זיי האָבן מורא, — האָט ראָמאַס משער
געווען — פונדעסטוועגן, זאָלט איר מיטן האַק נישט אָנהויבן,
טאַמער וואָס...

אַן אומבאַקאַנט קליינטשיקס, הינקעדיק פויערל האָט הויך
אונטערטאַנצנדיק, ווילד געפייפקעוועט:
— מיט ציגל פאַרוואַרפט זיי פון ווייטן! דערלאַנג אים
אין קאַפּ.

ער האָט טאַקע אַ כאַפּ געטון אַ שטיק ציגל, זיך פאַר-
מאַסטן און אַ שלייידער געטון מיר אין בויך אַרײַן, נאָר איידער
כהאַב נאָך באַוויון אים אָפּצוגעבן, האָט זיך קוקשקין אַ וואַרף
געטון אויף אים פון אויבן, ווי אַ שפאַרבער, און ביידע אַרומגענו-
מענע האָבן זיך אַראָפּגעקאַלערט אין טאַל. נאָך קוקשקינען
איז געקומען צעלויפן פאַנקאַוו, באַרינאַוו, אַ שמיד און נאָך
אַ מאַן צען און תיכף האָט קוזמין סאַליד אָנגעהויבן רעדן:
— דו, מיכאַאילאַ אַנטאַנאַוו, ביזט אַ קלוגער מענטש,
דו ווייסט דאָך: אַ שרפּה מאַכט דעם פויער משוגע...

— לאַמיר, מאַקסימיטש, גיין צום ברעג אין אַ שענק
אַרײַן, — האָט געזאָגט ראָמאַס און אַרויסנעמענדיק די לולקע פון
מױל, האָט קער זי מיט אַ שאַרפּער באַוועגונג אַרײַנגערוקט אין
דער הויזן-קעשענע. אָנגעשפאַרט אויף אַ שטעקן, איז ער מיד
געקראַכן פון טאַל און ווען קוזמין האָט גייענדיק געבן אים,
אים עפעס אַ זאָג געטון, האָט ער, נישט אָנקוקנדיק אים גע-
ענטפערט:

— טראָג זיך אָפּ, טפּש!

— אויפן אָרט פון אונזער שטוב האָט לייעט אַ גאַלדענע
קופּע מיט קוילן און אין מיטן איז געשטאַנען דער אויוון, פון
דעם איבערגעבליבענעם קוימען האָט זיך געהויבן אין דער היי-
סער לופט אַ בלוי רויכעלע, די רויט-צעגליטע איינזלעך פון
בעט זענען געווען אַרויסגעשטעקט, ווי די פיסלעך פון אַ שפּין.
די פאַרקויטע בעלקעס פון טויער זענען געשטאַנען ביים פּײ-

ער ווי שווארצע וועכטער, איין בעלקע אין א רויט היטעלע פון קוילן און ארומגענומען מיט פלעמעלעך, וואָס זענען ענלעך צו הענערשע פעדערן.

די ביכער זענען פארברענט געוואָרן, — האָט געזאָגט דער כאַכאַל אָפּוּפּצנדיק. — דאָס איז אַ שאַד!

די יינגלעך האָבן געטריבן די האַלאָוועשקעס מיט שטעקנס, פונקט ווי די קליינע חוירימלעך, אין דעם גאסיקן שמוץ, די האַלאָוועשקעס האָבן געשיפעט און זיך געלאָשן, אָנפילנדיק די לופט מיט אַ ביטערן רויך. אַ מענטש פון אַ יאָר פינף, מיט וויי-סע האָר און בלאַע אויגן האָט, זיצנדיק אין אַ וואַרעמער שוואַרצער לונשע, געקלאַפט מיט אַ שטעקן איבער אַ צעבויגענעם אייזערנעם קובל, אָנקוועלנדיק פאַרטיפט פון דעם אָפּקלאַנג. די נשרפים זענען, אַרומגעגאַנגען פאַרכמורעטע, צוזאַמענשלאַפענדיק אין אַ קופּע די רעשטעך פון די שטוביקע חפצים. די ווייבער האָבן געוויינט און זיך געזידלט, קריגנדיק זיך איבער אַן אָפּ-געברענטן שטיקל האַלץ. אין די סעדער, הינטער דעם אָרט פון דער שרפה, זענען אומבאוועגלעך געשטאַנען די ביימער, ביי אַ סך פון זיי זענסן די בלעטער געל געוואָרן פון היץ, און ס'איז קענטיקער געוואָרן די גרויסע שפע פון רויטע עפל.

מיר זענען אַרױנטערגעגאַנגען צום טײך, זיך אויסגעבאַדן און דערנאָך שווייגעדיקע געטרונקען טיי אין אַ שענק ביים ברעג.

— און מיט די עפל האָבן די קולאַקעס פאַרשפּילט, — האָט געזאָגט ראָמאַס. ס'איז געקומען פאַנקאָוו, אַ פאַרטראַכטער און ווייכער, ווי תמיד.

— וואָס הערט מען, ברודער? — האָט געפרעגט דער כאַכאַל.

פאַנקאָוו האָט אַ קוועטש-געטון מיט די פלייצעס:

— מיין הויז איז געווען אַסעקורירט.

מ'איז אַנטשוויגן געוואָרן, מאַדנע, ווי אומבאַקאַנטע, אָנ-קוקנדיק איינער דעם אַנדערן מיט דורכנעמענדיקע אויגן.

— וואָס וועסטו איצט אָנהויבן צו טון, מיכאַיל אַנטאַניטש?

— כ'וועל א טראכט טון.
 — דו דארפסט פונדאנען אוועקפארן.
 — כ'וועל זען.
 — איך האָב אַ פּלאַן, — האָט געזאָגט פּאַנקאַוו, — קום ארויס אין דרויסן, וועלן מיר שמועסן.
 זיי זענען אוועק. אין טיר האָט זיך פּאַנקאַוו אומגעדרייט און געזאָגט צו מיר:
 — און — דו ביסט נישט קיין פּחדן! דו — קענסט דאָ לעבן, פאַר דיר וועט מען מורא האָבן...
 איך בין אויך אַרויסגעגאַנגען צום ברעג, זיך אַנידער-געלייגט אונטער די קוסטעס, קוקנדיק אויפן טייך.
 ס'איז הייס, כאַטש די זון האָט זיך שוין אַראָפּגעלאָזן צו מערב-זייט. פאַר מיר האָט זיך ברייט פּאַנאָדערגעוויקלט אַלץ, וואָס כ'האַב איבערגעלעבט אין דעם דאָרף. פּונקט, ווי אויפגעשריבן מיט פאַרב אויפן פּאַס פון טייך. אוממעטיק איז מיר געווען. נאָר אינגיכן האָט מיך גובר געווען די מידיקייט, און איך בין פעסט איינגעשלאָפן.
 — העי, האָב איך דערהערט אין שלאָף, פּילנדיק אַז מען טרייסלט מיך און מען שלעפט מיך ערגעץ. — ביסטו געשטאַרבן צי וואָס? שטיי אויף!
 הינטערן טייך, איבער די לאַנקעס האָט געלויכטן אַ רויטע לבנה, אַ גרויסע, ווי אַ ראָד. באַרינאַוו האָט זיך אָנגעבוּיגן איבער מיר און מיך געטרייסלט.
 — גיי, דער כאַכאַל זוכט דיך, ער איז אומרויקן!
 גייענדיק הינטער מיר, האָט ער געברומט:
 — דו טאַרסט נישט שלאָפן, וווּ עס מאַכט זיך! ס'וועט איינער דורכגיין אויפן באַרג, וועט זיך פאַרטשעפען—און אַ שטיין וועט זיך אַראָפּקאַלערן. און אפשר וועט מען דערלאַנגען מיט אַ פּיוון, ביי אונז—שפּאַסט מען נישט. דאָס פּאַלק, ברודער לעבן, געדענקט שלעכטס. אויסער שלעכטס האָט עס, אגב, גאַרנישט וואָס צו געדענקען.

אויפן ברעג, אין די קוסטעס, האָט זיך עמיצער שטיל
געפאַרעט, — ס'האַבן זיך גערירט די צווייגן.

— האָסט אים געפונען?—האָט געפרעגט מיגונס קלינגע-
דיק קול.

— כ'פיר אים — האָט געענטפערט באַרינאָוו.
און אָפּגייענדיק א טריט צען, האָט ער געזאָגט אָפּזיפּצנדיק
— ער קלייבט זיך פיש גנבנען. מיגונען—לעבט זיך אויך
נישט לייבט...

ראַמאַס האָט מיך איבערגענומען מיט אַ צאָרנדיקן פאַרווורף:
— און איר וואָס שפּאַצירט איר אַרום? איר ווילט מ'זאָל
איך אָנבויקערן די ביינער?
און זען מיר זענען געבליבן אַליין האָט ער פאַרדראָטיק
און שטיל געזאָגט:

— פאַנקאָוו לייגט אייך פאַר איר זאָלט בלייבן ביי אים.
ער וויל עפענען אַ געוועלעב. איך ראַט אייך נישט. נאָר, אָט
יואַס, כ'האַב אים אַלץ פאַרקויפט, וואָס עס איז איבערגעבליבן,
כ'וועל אוועקפאַרן קיין וויאַטקע און אין אַ פאַרלויף פון אַ געווי-
סער צייט וועל איך אייך אַרויסרופן צו זיך. גוט?
— כ'וועל אַ טראַכט טון.
— גיט אַ טראַכט.

ער האָט זיך געלייט אויף דער פּאָדלאָגע, האָט זיך גע-
פאַרעט אַ וויילע און איז אַנטשוויגן געוואָרן. זיצנדיק ביים
פענסטער, האָב איך געקוקט אויף דער וואַלגע. דער אָפּשיין
פון דער לבנה אין טייך האָט מיר דערמאָנט די פּלאַמען פון
דער שרפה. אונטערן נידעריקן ברעג האָט שווער געפּאַטשט מיט
די רעדער-שופּלען אַ שלעפּ דאַמפּער, דריי מאַסטבוים-פייערלעך
זענען געשוואַמען אין דער פינסטער. דערגרייכנדיק ביז צו די
שטערן און, צייטנווייז זיי צוגעדעקט.

— איר זענט ביז אויף די פויעריים? — האָט שלעפּעריק
געפרעגט ראַמאַס—'מדאַרף נישט, זיי זענען נאָר נאַריש. פעס—
איז אַ נאַרישקייט.

זיינע ווערטער האָבן מיך נישט געטרייסט, האָבן נישט
געקאָנט ווייכער מאַכן מיין גרימצאָרן און די שאַרפקייט פון
מיין באַליידיקונג. כ'האָב געזען פאַר זיך חייהשע, האַריקע
פיסקעס, וואָס האָבן אַרויסגעלאָזט פון זיך אַ בייזן קוויטש:

— פאַרוואַרפט זיי מיט ציגל פון ווייטן!

און דער גרויסער מאַן אין דעם צעפליקטן שעפּטענעם
פעלץ מיט דעם באַראַנקאָון היטל, וואָס שפּרייזט אַרום ביים
רודער, וועט פאַרגליווערט ווערן, פאַרשופּט אויף אייביק און
וועט שוין מער נישט רעווען:

— אָפּו! אָ-פּ-...

כ'האָב אים אַ פרעג געטון:

— ווי רופּט מען דיך?

— צו וואָס דאַרפסטו עס וויסן? — האָט ער דומף

געענטפערט.

ביים זון-אונטערגאנג, אָפּפאַרנדיק פון קאזאן, האָב איך
באַמערקט, אז ביי דעם דאָזיקן מענטשן, וואָס איז אומגעלויב-
פערט, ווי אַ בער, איז דאָס פנים האַריק אָן אויגן. צוטרענדיק
צום רודער, האָט ער אַריינגעגאַסן אין אַ הילצערנעם קרוג
אַ פלעשל בראָנפן, האָט עס אין צוויי זופן אַריינגעקערט אין
זיך, אזוי ווי וואַסער, און האָט פאַרביסן מיט אַן עפּל. און
ווען דער שלעפּ-דאַמפער האָט אַ צי געטון דאָס לאַסט-שיפּל,
האָט דער מענטש זיך אַיינגעקלאַמערט אין דער הויב-האַנט פון
רודער, האָט אַ קוק געטון אויף דעם רויטן קרייז פון דער זון,
אַ טרייסל געטון מיטן קאַפּ און שטרענג געזאָגט:

— מיט גאָטס הילף!

דער דאַמפער פירט פון ניושנע, פון יאַרמאַרק, קיין
אַסטראַכאַן פיר לאַסטשיפּן, אָנגעלאָדענע מיט שטיקער אייזן,
פעסלעך צוקער און מיט עפעס אַזעלכע שווערע קאַסטנס — אַלץ
פאַר פּערסיען. באַרינאָוו האָט מיטן פוס אַ קלאַפּ געטון אין
די קאַסטנס, אַ שמעק געטון, אַ קלער געטון און געזאָגט:
— נישט אַנדערש — ווי ביקסן פון איזשעווער פאַבריק...

אַבער דער רודערער האָט אים אַ שטורך געטון מיטן פויסט
אין בויך און געפרעגט:

— וואָס אַרט דאָס דיך?

— מיינע געדאַנקען...

— און — אין פייסק, — וויילסטו?

מיר האָבן נישט געהאַט מיט וואָס צו באַצאָלן פאַר דער
רייזע אויפן דאַמפער, האָט מען אונז פון „רחמנות וועגן“
מיטגענומען אויפן לאַסטשיף און כאַטש מיר „האַלטן וואָך“, ווי
די מאַטראָסן — קוקן אַלע אויפן לאַסטשיף אויף אונז, ווי אויף
בעטלער. און דו טענהסט — דאָס פאַלק — וואַרפט מיר אויף
באַרינגאָו — דאָ — איז גאַר פשוט: ווער אויף וועמען עס פאַרט
רייטנדיק...

די פּינסטערניש איז אזוי געדיכט, אַז די לאַסטשיפן זעען
זיך נישט, מען זעט נאָר די שפיצן פון די מאַסטבוימער, באַ-
לויכטענע פון די לאַמטערן-פּייערלעך אויפן פּאָן פון די רויכיקע
וואַלקנס. פון די וואַלקנס שלאַגט אַ גערוך פון נאַפט.
עס רעגט מיך אויף דאָס ברוגזע שווייגן פון רודערער.
כּיבין באַשטימט פאַר אַ באַטסמאַן צו „וואַכן“ ביים רודער אַלס
געהילף ביי דער דאָזיקער חיה. אַכטגעבנדיק אויף די באַוועגונג-
גען פון די פּייערלעך, זאָגט ער צו מיר שטיל ביי יעדער
ווענדונג:

— עי, נעם זיך!

איך שפּרינג אויף און דריי די רודער-האַנט.

— גוט, — מורמלט ער

איך זען מיך ווידער אויף דער אויבערדעק, דורכרעדן

זיך מיט דעם דאָזיקן מענטשן — איז אוממעגלעך. ער ענטפערט
מיט פראַגן:

— און וואָס גייט דאָס דיך אָן?

וועגן וואָס קלערט ער? ווען מען איז אַדורכגעשווימען

דאָס אָרט, וווּ די געלע וואַסערן פון דער קאַמע גיסן זיך

אַריין אין דעם שטאַלענעם פאַס פון דער וואַלגע, האָט ער,

וואַרפנדיק אַ בליק צו צפון-צו, געזאָגט:

— מנוולים

— ווער?

ער האָט נישט געענטפערט.

ווייט, ווייט, ערגעץ אין די פינסטערע אָפּגרונטן וואָיען
און בילן הינט. דאָס דערמאָנט עפעס וועגן רעשטלעך לעבן
נאָך נישט דערדריקטע פון דער פינסטערניש. דאָס דוכט זיך
אויס עפעס אזוי ווייט, נישט צו דערגרייכן, און גאנץ איבעריק.
— די הינט זענען דאָ שלעכטע, זאָגט אומגעריכט דער
מענטש ביים רודער.

— ווו — דאָ?

— אומעטום. אַ הונט איז ביי אונז — אַן אמתע חיה...

— פון וואָנען ביסטו?

— אַ וואָלאַגאָדער.

און ווי קארטאָפֿל פון אַ דורכגעלעכערטן זאק, האָבן זיך
אַ שאַט געטון גראַע, שווערע רייד:
— ווער איז יענער, וואָס איז מיט דיר — אַ פעטער?
אַ ש'טה איז ער, דוכט מיר. און איך האָב אַ קלוגן פעטער.
אַ בייזער. אַ גבור. אין סימבירסק האַלט ער אַ האַפן. אַ שענק.
אויפן ברעג.

אַרויסרעדנדיק דאָס אַלץ פּאָוואָליע, אזוי ווי מיט אַן-
שטרענגונג, האָט ער געווענדט זיינע אומגעזעענע אויגן צום
מאַסטבוים-לאַמטערן פון דאַמפער, צוקוקנדיק ווי ער שווימט, ווי
אַ גאַלדענע שפּין אין די נעצן פון דער פינסטערניש
— נעם זיך, נו... קענסט שרייבן און לייענען? ווייסט
נישט — ווער עס שרייבט די געזעצן?

נישט דערוואַרטנדיק קיין תשובה, רעדט ער ווייטער:

— איטלעכער זאָגט אַנדערש: איינער — דער קייסער,
אַ צווייטער — דער מיטראָפּאָליט, דער סענאַט. ווען כ'וואָלט
אויף זיכער געוויסט — ווער, וואָלט איך זיך געלאָזט גיין צו
אים. כ'וואָלט אים געזאָגט: דו שרייב אזוי געזעצן, אַז כ'וואָלט
אַ האַנט נישט קענען אויפהויבן, נישט נאָר — אַ קלאַפּ טון.
אַ געזעץ מוז זיין אַן אייזערנער. ווי אַ שליסל. מ'האַט מיר

פארשלאָסן דאָס האַרץ און פארטיקו דאָן נעם איך אויף זיך
דאָס אַחריות אָבער אַזוי — נעם איך קיין אַחריות נישט. ניין.
ער האָט געמורמלט פאַר זיך וואָס ווייטער אַלץ שטילער,
מיט ווערטער, וואָס האָבן זיך נישט געקלעפט איינס צום
צווייטן, צוקלאַפּנדיק מיטן פויסט איבער דער רודער-האַנט.

פון דאַמפער האָט מען געשריען אין רופאַר און דער
דומפער מענטשישער קול איז געווען פונקט אַזוי איבעריק, ווי
דאָס בילן און וואָיען פון די הינט, וואָס די פעטע נאַכט האָט
אין זיך שוין איינגעזויגן. ביי די ראַנדן פון דאַמפער שווימען
און צעגייען איבערן שוואַרצן וואַסער, ווי געלע, פעטע פלעקן
די אָפּגלאַנצן פון די פייערן, אָן קראַפט עפעס וואָס צו באַ-
לייכטן. און איבער אונז פליסט פונקט ווי אַ געדיכטע בלאַטע,
אַזוי קלעפיק און געדיכט זענען די טונקעלע, זאַפטיקע וואַלקנס.
מיר גלייטשן זיך אַלץ טיפער אין די שטומע טיפענישן פון
דער פינסטערניש.

דער מענטש האָט זיך מרה-שחורהדיק באַקלאָגט:
— צו וואָס מ'האַט מיך דערבראַכט? דאָס האַרץ אַטעמט
נישט...

אַ געפיל פון גלייכגילט און אַ קאַלטע בענקשאַפט האָט
מיך באַהערשט. מיר האָט זיך פאַרוואַלט שלאָפן.
פאַרזיכטיק, שווער דורכדרינגן זיך דורך די וואַלקנס,
האַט זיך דורכגעשלייכט אַ שוואַכער און גראַער באַגינען, אָן
אַ זון. די שיין האָט באַפאַרבט דאָס וואַסער אין אַ בלייענעם
קלאַיר, האָט אויפגעדעקט אויף די ברעגן די געלע קוסטעס,
די אייזערנע, מיט ראַסט באַדעקטע סאַסנעס, די שוואַרצע לאַפעס
פון זייערע צווייגן, אַ ריי דאַרף-היינלעך, די פיגור פון אַ פויער,
ווי אַן אויסגעהאַקטער פון שטיין. איבער דער לאַסט-שיף איז
דורכגעפליגן אַ מעווע, מיט אַ פיף פון אירע קרומע פליגלעך.
מיך מיטן רודערער האָט אָפּגעביטן אַ נייע „וואַך“. כ'בין
אַרונטערגעקראַכן אונטערן ברעזענט און בין איינגעשלאָפן,
באַלד אָבער, ווי מיר האָט זיך געדוכט — האָבן מיך אויפגע-
וועקט אַ טופעריי פון פיס און אַ געוואַלד. אַרויסרוקנדיק דעם

קאַפּ פון אונטערן ברעזענט, האָב איך דערנען, ווי דריי מאַטראַסן
האָבן, צוקוועטשנדיק דעם רודערער צום ווענטל פון קאַנטאַר-
קע, געשריען אויף פאַרשיידענע קולות:

— לֵאָז אָפּ, פעטרויכע!

— גאָט איז מיט דיר, — נישקשהו

— און דו — הער אויף!

די הענט פאַרלייגט, איינקלעמענדיק די פינגער אין דער
אייגענער פלייצע, איז ער געשטאַנען רויק, צוקוועטשנדיק מיטן
פוס עפעס אַ פעקל צום אויבערדעק, געקוקט כסדר אויף
אַלעמען און הייזעריק איינגערעדט:

— לֵאָזט מיך אַנטלויפן פון זינד.

ער איז געווען באַרוועס, אָן אַ היטל, אין איין העמד
און הויזן, אויף זיין קאַפּ האָט נרויסגעסטאַרטשעט אַ שוואַרצע
קופּע נישט געקעמטע האָר, זיי זענען אַרונטערגעהאַנגען איבער
זיין עקשנותדיקן בולטן שטערן, פון אונטער די האָר האָבן
אַרויסגעקוקט קליינע אויגעלעך פון אַ קראַט, אָנגעגאַסענע מיט
בלוט, זיי האָבן געקוקט בעטנדיק, אומרויק.

— דו וועסט זיך דערטרינקען!— האָט מען צו אים געזאָגט.

— איך? בשום אופן נישט. לֵאָזט ברידער! אַ נישט —

דערהרגע איך אים! גלייך ווי מיר וועלן קומען קיין סימבירסק.
וועל איך...

— אָבער הער שוין אויף!

— עך ברידער...

ער האָט געלאָסן, ברייט צעשפרייט די אַרעמס, האָט זיך
אַראָפּגעלֵאָזן אויף די קני און, אַנרירנדיק מיט די הענט אָן
דער „קאַנטאַרקע“, האָט ער, ווי אַ געקרייציקטער, איבערגעזחזרט:

— לֵאָזט מיך אַנטלויפן פון זינד!

אין זיין מאַדנע טיפער שטים איז געווען עפעס אַזוינס,
וואָס האָט אויפגערודערט, זיינע צעשפרייטע, לאַנגע אַרעמס,
ווי רודערס, געווענדט צו אַלעמען מיט דלאַניעס, האָבן געציטערט.
ס'האָט אויך געציטערט זיין בעריש פנים אין דער צעפודלסטער
באַרד, די קראַטישע, בלינדע אייגעלעך זענען ווי שוואַרצע

קייקעלעך ארויסגעקראַכן פון די לעכער. ס'האָט זיך געדוכט,
אַן אומבאַמערקטע האַנט האָט זיך אים איינגעשטעמעט אי
גאַרגל און געשטיקט.

די פויערים האָבן אים שווייגעדיק אָפּגעטרעטן דעם וועג,
ער איז אומגעלימערט אויפגעשטאַנען, אויפגעהויבן דאָס פעקל
זון געזאַגט:

— נו — א דאַנק!

ער איז צוגעגאַנגען צום באָרט און מיט אַן אומדערוואַר-
טער פלינקייט איז ער אַריינגעשפרונגען אין טייך. כ'האָב זיך
אויך אַ לאַז געטון צום באָרט אַריינשפּרינגען און האָב דערזען,
ווי פעטרוכע האָט, שאַקלענדיק מיטן קאַפּ, אָנגעטון—ווי אַ היטל
— אויפן קאַפּ זיין פעקל און איז אוועקגעשוומען אין דער
קווער פון שטראָם, צום זאַמדיקן ברעג, וווּ עס האָבן זיך
אַנטקייגן אים געבויגן די קוסטעס פון ווינט, אַראָפּוואַרפּנדיק
אין וואַסער געלע בלעטער.

די פויערים האָבן גערעדט:

— ער האָט זיך גובר געווען פונדעסטוועגן!

כ'האָב אַ פרעג געטון:

— ער — איז פון זינען אַראָפּ?

— פאַרוואָס? ניין, דאָס האָט ער געטון פאַר דער לייטע.

רונג פון זיין נשמה...

פעטרוכע איז שוין צוגעשוומען צו אַ זאַמדיקן אָרט.
האָט זיך אוועקגעשטעלט ביז דער ברוסט אין וואַסער און
אַ מאַך געטון מיטן פעקל איבערן קאַפּ...
די מאַטראַסן האָבן אויסגעשריען:
— זיי געזונט!

עמעץ האָט אַ פרעג געטון:

— און וואָס וועט ער מאַכן אָן אַ פאַספאַרט?

אַ געלעך, קרומפּיטיקער מאַטראַס האָט מיר מיט פאַר-
געניגן דערציילט:

— אין סימבירסק ווינט זייער אַ פעטער, וואָס האָט
אים באַגנבעט און באַגזלט. האָט ער זיך פאַרנומען צו דער-

הרגענען דעם פעטער, נאָר ער האָט אויף זיך אַליין רחמנות
געקריגן און איז אַנטרווען פון דער זינד. דער פּויער איז
אַ חיה, אָבער — אַ גוטע! ער — איז אַ גוטער...

און דער גוטער פּויער האָט שוין געשפּרייזט איבערן
שמאַלן פּאַס זאַמד, אַנטקעגן שטראָם פון טייך און — אָט איז
ער נעלם געוואָרן צווישן די קויסטעס.

די מאַטראָסן האָבן זיך אַרויסגעוויזן פאַר גוטע-ברידער;
זיי זענען אַלע געווען מיינע לַאַנדסלייט, אַמאָליקע וואָלגאַרעס,
אין אַוונט האָב איך זיך שוין געפילט צווישן זיי, ווי אַן
אייגענער מענטש, נאָר אויף מאַרגן האָב איך באַמערקט, אַז זיי
קוקן אויף מיר אָנגעברוגזט און אָן צוטרוי. כ'האַב גלייך פאַר-
שטאַנען, אַז אין דעם איז שולדיק באַרינאַווס צונג, אַז דער
דאָזיקער פּאַנטאַזיאַר האָט שוין עפעס דערציילט די מאַטראָסן.
— ס'דערציילט?

שמיכלענדיק מיט זיינע ווייבערשע אויגן, קראַצנדיק
שעמעוודיק אונטערן אויער, האָט ער זיך מודה געווען:
— אַביסל דערציילט!

— אָבער — איך האָב דאָך דיך געבעטן שווייגן?
— האָב איך דאָך טאַקע געשוויגן, איז אָבער די מעשה
אַ געוואָלטיק אינטערעסאַנטע. מ'האַט געוואָלט שפּילן אין קאַרטן,
האַט דער רודערער פאַרכאַפט די קאַרטן, — ס'איז געווען אומע-
טיק, האָב איך אַזוי זיך...

פון מייך קיריה ודרישה האָב איך זיך דערוואַסט, אַז
באַרינאַוו האָט, פון אומעט, אויסגעקלערט אַ גאַנץ פיינע מעשה
וואָס איר סוף איז געווען, אַז איך מיט דעם כאַכאַל האָבן זיך,
ווי די פאַרצייליקע וויקינגען, געקייילט מיט העק מיטן המון
פּויערים.

ביז זיין אויף אים — איז געווען גאַנץ אומזיסט, — ער
האַט געזען דעם אמת נאָר מחוץ פון דער ווירקלעכקייט. איינ-
מאַל, ווען איך בין מיט אים געווען אונטערוועגס, זוכנדיק
אַרבעט, און בין געזעסן ביים ראַנד פון אַ טאַל, האָט ער מיר

פריינטלעך און איבערצייגנדיק איינגערעדט:
 — דעם אמת דארף מען אויסקלייבן, ער זאל זיין צום
 הארצן: אָט דאָרט, הינטערן טאָל, פיטערט זיך אַ סטאָדע,
 אַ הונט לױפט אַרום, דער פּאַסטוך גייט אַרום. נו, איז וואָס?
 וואָס האָבן מיר דאָ וואָס עס זאָל אונז זיין צום האַרצן?
 ליבער, דו גיב נאָר פשוט אַ קוק דער שלעכטער מענטש —
 איז דער אמת, אָבער דער גוטער — וווּ איז ער? דעם גוטן
 האָט מען נאָך נישט אויסגעקלערט, יאָ—אָ!
 אין סימבירסק האָבן אונז די מאַטראָסן זייער אומפריינט-
 לעך געבעטן אַראָפּגיין פון דער לאַסטשיף אויפן ברעג.
 — איר זענט נישט קיין פּאַסיקע מענטשן פאַר אונז, —
 האָבן זיי געזאָגט.
 אין אַ שיפּ האָט מען אונז צוגעפירט צו די סימבירער
 האַפּנס, און מיר האָבן זיך אָפּגעטריקנט אויפן ברעג, האָבנדיק
 אין קעשענע זיבן און דרייסיק קאָפּיקעס.
 מיר זענען אַוועק אין שענק טיי טרינקען.
 — וואָס וועלן מיר טון?
 באַרינאָוו האָט זיכער געזאָגט:
 — ווי אזוי — וואָס? מ'דאַרף ווייטער פּאַרן.
 ביז סאַמאַרע זענען מיר געפּאַרן ווי „האַזן“ מיט דער
 באַן, אין סאַמאַרע האָבן מיר זיך אָנגעדונגען אויף אַ לאַסט-
 שיף און אין זיבן טעג אַרום זענען מיר כּמעט בשלום דערפּאַרן
 צו די ברעגעס פון קאַספּישן ים און דאָ האָבן מיר זיך איינ-
 געאַרדנט ביי אַ קליינער קאַמפּאַניע פּישער, וואָס האָט געאַרבעט
 אין אַ קאַלמיקער שמוציקער פּישעריי קאַדאַנקול-ביי.

דער וועכטער.

איך - בין א נאכט-וועכטער אויף דער סטאנציע דאָפּרינקע ; פון זעקס אַ זייגער אין אַוונט ביז זעקס אַ זייגער אינדערפרי גיי איך אַרום מיט אַ שטעקן אין האַנט אַרום די מאַגאַזינעס ; מיט טויזנטער מייַלער בלאַזט פון דער סטעפּ דער ווינט, עס טראָגן זיך וואַלקנס שניי, אין זיין גרויער מאַסע קריכן הין און הער שווער קרעכנדיק, לאַקאַמאַטיוון, שלעפּנדיק נאָך זיך שוואַרצע רינגען פון וואַגאַנעס, פּונקט, ווי עמיץ וואַלט נישט איילנדיק אַרומגעוויקלט די ערד מיט אַן אומענדלעכע קייט און שלעפט זי דורכן הימל, וואָס איז צעברעקלט אין אַ קאַלטן ווייסן שטויב. דער ליאַרם פון אייזן, דער בראַזג פון די צוואַמענגעשטעפּעטע וואַגאַנעס, אַמשונהדיקע סקריפּעריי, אַ שטיל וואַיען, טראָגט זיך אינאיינעם מיטן שניי.

ביי דעם לעצטן מאַגאַזין, אין דעם מוטנים וויכער פון דער שניי זאווערוכע, פאַרען זיך צוויי טונקעלע געשטאַלטן, - דאָס זענען געקומען קאַזאַקן גנבענען מעל. דערזעענדיק מיך, שפּרינגען זיי אָב אין אַ זייט, און באַהאַלטן זיך הינטער אַ שניי בערגל און דערנאָך, הער איך, דורך דעם געוואַי און גערוש פון דער זאווערוכע, ווי זיי בעטן זיך בעטלעריש ביי מיר, זאָגן צו, צו געבן אַ האַלבן רובל, זידלען זיך.

- לאַזט געמאַך, חברה, - זאָג איך.

כ'בין פּויל זיי אויסצוהערן, ס'ווילט זיך נישט רעדן מיט זיי, איך ווייס, אַז זיי זענען - נישט קיין בעטלער, גנבענען נישט פון נויט, נאָר צום פאַרקויפּן, אויף צו שיכורן און אויף פּרויען.

אַמאָל שיקן זיי אונטער די שיינע זשאַלנערקע ליאַסקע גראַפּאָווע ; אויפשפּיליענדיק איר פעלצל אין די בלווקע, פּאַוויזט

זי פאר די וועכטער אירע ברוסט, עלאטטישע, ווי כראָמסקע, זיי שטייען ביי איר האַרינוואַנטאַל.

— קוקט אָן, — ווי האַרמאַטן, — רייצט זי זיך און נעמט זיך איבער.

— נו, איר ווילט פאַר אַ זעקל וויצענע מעל פון צווייטן סאָרט? נו, — פון דריטן?

דער יונגער פרומער טאַמבאַווער שייגעץ בייקאָוו און דער אוסמאַנער טאָטער, דער הינקעדיקער איבראַהים, דינגען זיך מיט איר געשעפטליך.

זי שטייט פאַר זיי, מיט דער אָפענער ברוסט, דער שניי צוגייט אויף איר הויט, זי גיט אַ טרייסל מיט די אַקסלען, ווי אַ ציגיינערין, און זידלט זיך אויס:

— נו גיכער, קאַצאַפעס! שמוציקע חברה, איר וועט דען געפונען ערגעץ אַזאָ תענוג, ווי ביי מיר, הינטעשע נבלות!

זי פאַרהאַסט די רוסישע פויערים, איר שטים איז אַ ברוסטיקע, אַ שטאַרקע, איר שיין פנים איז באַלויכטן מיט קעצעשע אויגן. איבראַהים פירט זי אַוועק אונטערן דאַך פון מאַגאַזין, און אי חברה וואַרפט אַרויף אויפן שליטן אַ זאַק מיט מעל — און פאַרט אַוועק.

די פערשייטקייט פון דער דאָזיקער פרוי עקלט מיר און עס נאָגט מיר אין האַרצן אַ רחמנות אויף איר הערלעכן, שטאַרקן קערפער. איבראַהים האָט זי אָנגערופן הינט און האָט אויסגע-שפיגן, דערמאַנענדיק אירע צערטליכקייטן, און בייקאָוו האָט שטייט און פאַרטראַכט געזאָגט:

— דערהרגענען דאַרף מען אַזוינע...

אין די הגאות, פוצט זי זיך אויס יום-טובדיק, אין ציגענע סקריפעדיקע שייך, אין אַ פורפור רויט טוכל אויף די קאַשטאַ-נענע געדיכטע האָר, און אַריינקומענדיק אין שטאַט באַדינט זי מיט איר קערפער די „אינטעליגענץ“ באַציענדיק זיך צו אַלע אירע קונדן אַלץ איינס פרעך און מיט האַס.

אָפטמאָל פלעגט זי זיך צוטשעפען צו מיר, איך פלעג זי פאַרטרייבען פון מיין גבול. נאָר עפעס איינמאָל זיצנדיק אין

א ווארימער, ליכטיקער נאכט אויף די טרעפלעך פון מאגאזין.
האָב איך איינגעדערעמלט און, עפנענדיק די אויגן, דערזען נעבן
זיך ליאָסקען; זי איז געשטאַנען די הענט אַריינגערוקט אין זי
טאַשן פון איר פעלצל מיט אָנגעצויגענע ברעמען, די לבנה האָט
אויפמערקזאַם באַלויכטן איר שטאַלטנע פיגור.
שרעק זיך נישט, - כ'בין נישט געקומען גנבענען, איך
שפּאַציר.

נאָך די שטערן - איז שוין געווען ווייט נאָך האַלבע
נאַכט.

- שפּעטליך שפּאַצירסטו.

- אַ פּרויענצומער לעבט מיט דער נאַכט - האָט ליאָסקע
געענפערט, צוועצנדיק זיך צו מיר. - און פאַרוואָס שלאָפּסטו
עפעס? מ'צאָלט דען געלט פאַרן שלאָפּן?

זי האָט אַרויסגענומען פון קעשענע אַ הויפּן קיכלעך און
קנאַקענדיק, האָט זי אַ פרעג געטון:

- דו ביסט, ווייזט אויס, אַ געלערנטער? זאָג זשע, וווּ
געפינט זיך די שטאַט אַבאָלאַק?

- כ'ווייס נישט.

- גאָטס מוטער האָט זיך דאָרטן באַוווּזן, די הענט אַרויף.
שרייבט זיך, און דאָס קינד קריסטוס - ביי אירע פוס.

- אַ באַלאַצק...

- וווּ איז עס?

- אויפן אוראַל ערגעל, אָדער אין סיביר.

זי גיט אַ לעק די ליפּן, און זאָגט:

- אפשר צוגיין אהיו? ס'איז ווייט אָבער מען דאַרף

פונדעסטוועגן גיין.

- צוליב וואָס.

- תפלה טון, איך בין שטאַרק זינדיק, אַלץ צוליב אייך.

הינט, האָסט צו פאַרויכערן?

פאַרויכערנדיק - האָט זי מיך מתרה געווען:

- געדענק דערצייל נישט פאַר די קאָזאַקן, אַז איך רויכער

ביי אונז האָט מען נישט ליב, אַז אַ פּרוי רויכערט.

איר שטרענג פנים, פאררויטלט פון דער ווינטערדיקער
לופט איז זייער שיין געווען, ס'האָבן העט געפינקלט די טונקעלע
שוואַרצעפֿלען אין אירע אַ וואַלע אַפּאַל-ווייסלעך.

אַ גאַלדן שטרייפל האָט אַ פינקל געטון אין הימל - די
פרוי האָט זיך איבערגעצלמט, זאָגנדיק :

- באַשירם גאָט די נשמה ! אָט זינקט מיין נשמה אויך,
ווען איז דיר אומגעטיקער אויפן האַרצן, אין ליכטיקע אָדער אין
פינסטערע נעכט ? מיר - אין ליכטיקע.

זי האָט אָנגעשפיגן אויפן אַפּגערויכערטן פּאַפּיראַס, האָט
אים אַוועקגעוואָרפן און, אויסגעזעצנדיק, האָט זי פּאַרגע-
לייגט.

- קום - ווילסט אַ שטיף טון ?

און אַז איך האָב זיך אַנטזאָגט - האָט זי גלייכגילטיק
צוגעגעבן :

- ס'איז גוט מיט מיר, אַלע לויבן מיך...

כ'האָב געזאָגט עטלעכע ווערטער וועגן איר אַפּשטויסנדיקער
פאַרשייטקייט - פריינטלעך און ווייך האָב איך דאָס געזאָגט,
נישט קוקנדיק אויף מיר, האָט זי געענטפערט מיט אַ רויק און
גלאַט קול :

- דאָס - האָב איך פון לאַנגווייל פאַרלאָרן מיין בושא,
ס'איז לאַנגווייליק, מענטש...

ס'איז מיר שוידערליך געווען צו הערן פון איר מויל דאָס
וואָרט : „מענטש“ - דאָס האָט מיר געקלונגען נישט געוויינלעך,
פרעמד, און די פרוי האָט פאַרוואַרפנדיק דעם קאַפּ און, קוקנדיק
אין הימל אַרײַן, געלאָסן גערעדט :

- נישט איך בין די שולדיקע ; מוזאָגט : אַזוי האָט גאָט
געמאַכט, די פרוי ווערט נאָך די פיס געשאַצט. איך בין דערין
נישט שולדיק...

זיצנדיק אַ שווייגנדיקע נאָך אַ מינוט צוויי, האָט זי זיך גע-
שטעלט, אַרומגעקוקט.

- כ'וועל גיין צום נאַטשאַליק...

און נישט איילנדיק איז זי אַוועק איבער די וועג-פּאַסן.

איבער די שינעס, באזילבערטע פון דער לבנה, און איך בין
געבליבן אַ באַדריקטער פון די ווערטער:
— ס'איז לאַנגווייליק, מענטש...

צו יענער צייט איז מיר געווען אומפאַרשטענדלעך די
„לאַנגווייליקייט“ פון מענטשן, וואָס זייער לעבן ווערט געבוירן
און גייט דורך אויף די ברייטע שטחים אין אַ פּוסטייט, וואָס
איז העל באַלויכטן דאָ פון דער זון, דאָ פון דער לבנה, אויף דער
פלאַכער ערד, וווּ דער מענטש זעט דייטלעך זיין נישטיקייט,
וואו ס'איז נישטאָ כמעט גאַרנישט, וואָס זאָל פאַרפעסטיקן זיין
ווילן צום לעבן.

פאַרביי מיר האָבן געשומערט מענטשן, פאַר וועמען דאָס
אַלץ, מיט וואָס איך האָב געלעבט איז געווען פרעמד, יעדער
פון זיי האָט זיך אָבגעשפיגלט אין מיין נשמה און אין דעם
כסדרדיקן בייט פון די דאָזיקע אָפּשפיגלונגען, האָב איך זיך
געפילט ווי פאַראורטיילט אויף יסורים צו פאַרשטיין דאָס אומ-
פאַרשטענדלעכע.

אַט דרייט זיך ווילד פאַר מינע אויגן דער נאַטשעלניק
פון דער סטאַציע, אַפּריקאַן פעטראַווסקי, אַ גבר מיט אַ ברייטער
ברוסט און לאַנגע הענט, ער האָט אויסגעלאָצטע, — ווי ביי
אַ ראַק, טונקעלע אויגן, אַ שוואַרצע געדיכטע באַרד, ער איז, ווי
אַ חיה אינגאַנצן באַוואַקסן מיט האַר, און רעדט — מיט אַ פרעמד קול,
מיט אַ טענאָר, און, ווען ער איז ביזו פייפט ער מיט דער נאָז,
ברייט צעבלאָזנדיק זיינע קאַלמיקישע נאָזלעכער. ער — איז אַ גנב,
ער צווינגט די וועגער אויפצופענען די וואַגאַנעס מיט משא,
וואָס קומען אָן פון די פאַרטן פון קאַספּישן ים. די וועגער ברענג-
גען צו אים זייד, זיסע זאַכן, ער פאַרקויפט דאָס געגנבעטע און
אַרדנט איין ביי זיך אין דער היים ביינאַכט אַ „גלחיש לעבן“.
ער איז אכוריותדיק, שלאַגט איבער די אויערן און איבער
די ציין די סטאַציע-וועכטער, מ'זאָגט אַז ער האָט כמעט צום
טויט דערשלאַגן זיין ווייב.

מחוז פון זיין אַמט-צייט פּוצט ער זיך אויס אין אַ רויט
זיידענעם העמד, סאַמעטענע שאַראַוואַרן, אין טאָטאַרשע גרינע

סאפיאן-שטיוויל, טראַגט אויף די שוואַרצע געקרויזטע האָר אַ ליליע, מיט זייד אויסגענייט, היטעלע; און אַזעלכער — איז ער ענדלעך אויף אַ זינגער פוי אַ שענק, וואָס טראַגט אַ באַיאַרישן אָנצוג.

צו אים קומט צו גיין דער געהילף איספראַוויק מאַסלאָוו, אַ פליכעוואַטער, אַ קיילעכדיקער, אַ געגאָלטער, ווי אַ קאַטוילישער גלח, מיט אַ נאָז פון אַ רויב פויגל, און פוקסישע אויגלעך פון אַנאָאויסגעלאַטענער פרויענציער, דאָס איז זייער אַ בייזער, כיטרער, פאַלשער מענטש, אין שטאַט האָט מען אים אַ נאָמען געגעבן „אַקטריסע“; ס'קומט אַריין דער זיף-פאַבריקאַנט טיכאָן סטעפאַכין, אַ געלער, סטאַלנער פויער, אַ שווערער, ווי אַן אָקס, פאַרשלאָפענער, אויף זיין פאַבריק פאַרגיפטן זיך מיט עפעס די אַרבעטער און פוילן לעבעדיקערהייט; מ'האַט אים עטלעכע מאָל באַשטראַפט און פאַרמשפט פאַר צעמזיקן די אַרבעטער; עס קומט דער הינקעדיקער קלויסטער-זינגער וואַראַשילאָוו, אַ שפור, אַ שמוציק, פאַרשמאַלצן מענטשל, אַ זעלטענער גיטארע און האַרמאָניק-שפילער, זיין קנאַכיק געשטיפלט פנים איז באַוואַקסן מיט גרויע האָר, גראַבע, ווי די נאָדלען פון אַ יעזש; דער דיאַקאָן האָט קליינע אויסגעצערטלע פרויען-הענט און אַ שיין העל בלוין אויג — רופט מען אים טאַקי אַזוי — „געגנבעט אויג“.

עס קומען פרישע מיידלעך פון דאָרף און קאָואַצקעס פון דער סטאַציע, אַפּטמאַל קומט מיט זיי אויך ליאַסקע. אין אַ קליינעם צימער, אַן ענג אָנגעשטעלטן מיט זאָפעס, זעצט מען זיך אַרום ביי אַ שווערן רונדן טיש, וואָס איז אָנגעלאָדן מיט גערויכערטע עופות, שינקע, מיט אַלערליי געזאַלצנס, מיט געזייערטע עפל, קאָואַנעס, מיט געזייערטן קרויט, צווישן דער דאָזיקער גאַנצער שפע פינקלט אַרויס אַ קוואַטירל בראַנפן; פעטראַווסקי און זיינע פריינט קייען לאַנג כמעט שווייגנדיק, און טשאַמקען, זופן דעם בראַנפן פון אַ זילבערנעם „ברידער“ קענדל, — וואָס האַלט אַ פערטל-פלאַש.

מ'האַט זיך אָנגעגעסן. סטעפאַכין גרעפצט, ווי אַ באַשקיר,

צלמט זיך, דער דיאָקאָן, שטעלט אָן, שמייכלענדיק צאָרט, די גיטאַרע! מען גייט איבער אין אַ גרויסן צימער, וווּ ס'איז נישטאָ קיין מעבל, אויסער אַ האַלבער טויץ שטיין און מען הויבט אָן זינגען.

מען זינגט - ווונדערלעך. פעטראָווסקי - מיט אַ טענאָר, סטעפּאַכין - מיט אַ געדיכטן, ווייכן באַס, דער דיאָקאָן - האָט אַ גוטן באַריטאָן, מאַסלאָוו האַלט אונטער גוט דעם באַלעבאַס, די פרויען האָבן אויך פיינע שטימען, באַזונדערס צייכנט זיך אויס מיט דער ריינקייט פון קאָנטראַלטאָ קלאַנג די שטים פון דער קאָזאַצקע קובאַסאָווא, לייאַסקעס שטים איז שרייענדיק, - דער דיאָקאָן דראָט איר אָפט מיט פינגער, מען זינגט פייערליך-פרום, ווי מען וואָלט געזונגען אין אַ קירך. און אַלע קוקן שטרענג איינע אויף דער אַנדערע און נאָר סטעפּאַכין האָט, ברייט פאַנאַנג-דערשפּרייטנדיק די פיס, אַראָפּגעלאָזט די אויגן, און דאָס פנים זיינס איז פאַרווונדערט, גלייך ער וואָלט נישט געגלויבט, אַז פון זיין האַלז גיסט זיך דאָס אָן אַ סוף אַ סאַמעטענער שטראָם פון קלאַנג, די לידער זענען וויימוטיק-אומעדיקע, צומאָל זינגט מען פייערלעך עפעס אַ קלויסטער-ליד, עפטער ווי אַלץ „ווי דוי“.

די ווייסלעך פון פעטראָווסקעס ראַקן-אויגן זענען אָנגע-גאַסן מיט בלוט, ער ציט זיך אויס מיטן גאַנצן קערפער, ווי אַ סאָלדאַט אין פראַנט און גוואַלדעוועט:

- דיאָקאָן - איך טאַנץ! טיכאַן - אַרבעט! לעבעדיק.

ס'האָט זיך אָנגעהויבן! - רופט זיך אָפּ דער דיאָקאָן מאַכנדיק מיט דער גיטאַרע און פאַנאַנדערקלייבנדיק קונציק די סטרונעס, מיט דער פלינקייט פון אַ קונצנמאַכער הויבט ער אָן צו שפּילן אַ טרעפּאַק, און סטעפּאַכין - טאַנצט. דאָס הילצערנע פנים פון דעם זייף-פאַבריקאַנט, איז באַלויכטן מיט אַ פאַרלומטן שמייכל, זיין שווערוואָגיקער קערפער איז פול מיט שלאַנקער היהשער גראַציע, ער שווימט איבערן צימער לייכט, ווי אַ סאָם אין וואַסער, אינגאַנצן אין שיינע ריטמישע צוקינגען און, אויס-מאָלנדיק אָן גערויש מיט די פיס פייג-געציקערלעטע פיגורן, קוקט

ער אויף אלעמען מיט אַ בליק פון אַ גליקלעכן מענטשן. ער טאַנצט פלאדיק שיין און, כאַטש די קאַזאַצקע קובאַסאָווע דרייט זיך צוקוויטשנדיק, פאַרלאַקנדיק און געשיקט אַרום אים, פאַר-שטעלט איר סטעפּאַכין מיט דער אונבעשרייבליכער שיינקייט פון די ריטמישע באַוועגונגען פון זיין קרעפטיקן קערפּער, – זיין טאַנצן פאַרשיפורט אלעמען.

אַפּריקאַן פעטראָווסקי איז ווילד געוואָרן פון שמחה, שרייט, פייפט, וואַרפט מיטן קאַפּ, אויסטרייסלענדיק פון די אויגן טרערן; אויפהערנדיק שפּילן, נעמט דער דיאַקאָן אַרום סטעפּאַ-כינען, קושט אים, און מורמלט זיפּצענדיק!

– טיכאָן, ווי ביי אַ גאַט-דינסט... טייער! אַלץ... אַלץ וועט פאַרגעבען ווערן!..

און מאַסלאָו דרייט זיך אַרום זיי און שרייט:

– טיכאָן! מלך! טאַלאַנט! גולן!

די דאָזיקע מענטשן האָבן אויסגעטרונקען צוויי קוואַטירלעך בראַנפן, נאָר ערשט איצט הויבן זיי אָן ווערן שיכור און מיר דוכט זיך, אַז דאָס איז – אַ שכרות פון פּרייד, פון די קעגנזיי-טיקע שבחים און צערטליכקייטן, די פרויען זענען אויך פאַר-שיפורט, די אויגן זייערע ברענען גיריק, אויף זייערע באַקן אַ הייסע פאַרויטלטיקייט, זיי פאַכען אויף זיך מיט די טיכלעך און זענען אויפגערעגט, ווי לאַנג-אויסגערוטע פּערד, וואָס מען האָט אַרויסגעפירט פון אַ פינסטערן שטאַל אויף אַ ברייטן הויף, אויף ליכט און וואַרימקייט פון אַ פּריילינגס טאַג. ליאַסקע אַטעמט שווער מיט אַ האַלב-אָפּענעם מויל, קוקט בייז אויף סטעפּאַכינען מיט פייכטע אויגן און, וויגנדיק זיך אויפן שטול, שאַרט זי איבער דער פאַרלאַגע מיט די פּאָדעשוועס פון די שיד.

הינטער די פענסטער פייפט און וואַיעט דער ווינט, עס הוושעט אין קוימען פון אויוון, ווייסע פליגלען שאַרן זיך איבער די שויבן פון די פענסטער, – שטייל, און שולדיק רעדט סטע-פאַכין, אָבּווישנדיק מיט אַ בונט טיכל זיין פאַרשוויצט פנים:

– צוליב אַט די טענץ, האָט מען צווישן פיינע לייט קיין ברעקל דרך ארץ נישט צו מיר...

פעטראָווסקי איז מנדב די פיינע לייט מיט אַ קונציקן דריי גאַרנדיקן „אין דער מאַמען אַרײַן, די פרויען צע-קוויטשן זיך פאַלש, ווייזנדיק פלומרשט אַז ס'איז זיי אַ חרפה, און די פאַרבינדונג פון די צעלאָזענע ווערטער, דערווייזט נצחונדיק די זעלטענע פויגעוודיקייט פון דער רוסישער שפראַך.

דער דיאָקאָן שפילט ווידער, און פעטראָווסקי טאַנצט שטו-רמדיק, העלדיש, מיט רעש און געפילדער און מיט אויסגעשריייען, פונקט ווי ער וואָלט ברעכן און רייסן עפעס אַזוינס וואָס דריקט אים אומבאַמערקטערהייט; עס טאַנצט לײַאַסקע; ווי אַ ווילדער שפּרינגט אומגעלומפערט מאַסלאָוו, אַ טופּעריי, אַ קוויטשעריי, אַ פייפּעריי, אַ כסדרדיק שימערירן פון קאַלירטע קליידלעך און, אַפּקלאַפּנדיק דריבענע מיט די אַפּסאַצן, שרייט פעטראָווסקי ווילד און נקמהדיק!

— עך — מאַ! אַ סוף פון מיר!

ס'הערט זיך, ווי ער קריצט מיט די צייַן, אין דער דאָ-זיקער שמחה, וואָס איז אַרויס פון די פליים, איז נישטאָ קיין געלעכטער, ס'איז נישטאָ קיין לייכטע באַפליגלטע פרייד, וואָס דערהויבט דעם מענטשן איבער דער ערד, דאָס — איז כמעט אַ רעליגיעזע התלהבות; עס דערמאָנט אָן דעם גאָט-דינסט ביי די כליסטן, אָן די טעניץ ביי די דערווישן אין ווייטן קאַווקאַז, אין דעם דאָזיקן געווירבל פון קערפּערס — באַהאַלט זיך אַ צעשטערנ-דיקע קראַפט — און איר איינגעקלעמט וואַרפן זיך איז, דוכט מיר, נאָענט צו יאוש, די אַלע דאָזיקע מענטשן — זענען באַגאַבט, יעדער אויף זיין אופן, מוראדיק באַגאַבט; זיי פאַרשכורן איינע די אַנדערע מיט זייער ווילדער ליבע צום געזאַנג, צום טאַנץ, צום קערפּער פון דער פרוי, צו דער טריאומפּירנדיקער שיינקייט פון באַוועגונג און קלאַנג; אַלץ, וואָס זיי טוען, איז ענלעך צום גאָט-דינסט פון די ווילדע.

פעטראָווסקי נעמט מיך אַראָב פון וואַך פדי איך זאָל אַנטייל נעמען אין „גלחישן לעפן“, מחמת איך קען אַ סך שיינע

לידער, קען זיי נישט שלעכט „זאָגן“ און קען, נישט שכור ווע-
רנדיק זופן אַ סך בראָנפן, וועלכער איז מיר דערווידער.
— פעשקאָוו — עפן אַ מויל! — גוואַלדעוועט ער. ער שרייט
אַפילו, ווען ער נעמט אַרום פרויען, רעוועט, ווי אַ חיה, דאָס
איז ביי אים אַ נויטווענדיקייט.

איך שטעל זיך ביי דער וואַנט און „עפן אַ מויל“ בפיוון
קלויב איך אויס רירנדע און שיינע לידער, איך „זאָג“ די לידער,
באַמיענדיק זיך אויפצודעקן די שיינקייט פון וואָרט און פון
געפיל, וואָס איז באַהאַלטן אין זיי, איך גיב זיך אונטער אינטער
דער קראַפט פון זייער אומדערטרעגלעכער בענקשאַפט, וואָס איז
נאַענט צו מיין נשמה און מיין שכל שטויסט פון זיך פיינ-
דליך אָפּ.

— אַ, גאָט! — שרייט אַרויס דער דיאַקאָן, אָנכאַפנדיק זיך
פאַרן קאַפּ; זיינע קלייניקע צאַרטע הענטלעך ווערן אינגאַנצן
פאַרוינקען אין זיינע האַלב גרויע קודלעס, סטעפאַכין קוקט אויף
מיר ערשטוינט און, דוכט זיך, מיט קנאה, זיין פנים צוקט
אומאַנגענעם, פעטראָווסקי האָט אַזוי פאַרקוועטשט די ציין, אַז
די באַקן-ביינער זיינע האָבן זיך אַרויסגערוקט, ווי ביינן, און
מאַסלָאָוו האָט אַוועקגעצנדיק הובאַסאָוואַן אויף די קני, אינ-
גאַנצן פאַרגעסן אָן איר און קוקט אויף דער פּאָדלאָגע ווי
אַ קראַנקער הונט.

איך פאַרשטיי נישט, וואָס איך וויל פון די דאָזיקע מענטשן,
צייטנווייז אָבער האָט זיך מיר געדוכט, אַז אויב מען זאָל זיי
אַנוועטיקן מיט לידער ביז איבערן האַלדן, — דאָן וועלן זיי זיך
עפעס בייטן, און וועלן מיר ווערן פאַרשטענדלעכער. אָט, אין
התפעלות, נעמען זיי מיך אַרום, קושן מיך, דער דיאַקאָן
וויינט.

— גורן, — זאָגט צו מיר מאַסלָאָוו, גלעטנדיק מיין האַנט,
סטעפאַכין קושט מיך שווייגנדיק.

— טרינק, וועסט אַליץ איינס גיין צו גרונד! — ברומט פעט-
ראָווסקי, און ליאַסקע זאָגט פאַנאַנדערשפרייטנדיק די הענט:
— כ'האָב זיך פאַרליבט אין אים, איך זאָג עס פאַר

אלעמען — כ'האָב זיך אַזוי פאַרליבט, אַז די פיס טרייסען זיך
ביי מיר...

און אין אַוויילע אַרום פאַדערן זיי גיריק נאָך עפעס...
איך ווייס, אַז זיי זענען נישטיקע מענטשן, אָבער — זיי
בוקן זיך רעליגיעז פאַר דער שיינקייט, דינען איר, פאַרגע-
סנדיק זיך, זענען פאַרשיכורט פון איר סם און זענען פעיק
צוליב איר זיך צו ממיתן.

פון דעם דאָזיקן ווידערשפרוך שאַפט זיך אַ וואַלקן פון
שווערן טרויער און שטיקט מיך, און ביי זיי דערגייט די התלהבות
ביז צו איר העכסטן גראַד, אָבער — אַלע לידער זענען שוין אויס-
געזונגען, אַלע טעניץ אויסגעטאַנצט.

— טוט אויס די ווייבער, — שרייט פעטראָווסקי!

אויסגעטון האָט שטענדיק סטעפאַכין, ער האָט עס געמאַכט
נישט איילנדיק, פונקטלעך פאַנאָדערניזענדיק די בענדלעך, אָפּ-
שפילענדיק די העקעלעך און צונויפלייגנדיק ערנסט אין אַ ווינקל
די יאקלעך, קליידלעך און העמדער.

מען האָט באַקוקט ליאָסקעס פרעכטיקן קערפער, פאַרזיכטיק
אַנגערירט אירע חוצפהדיקע בריסט, די שלאַנקע פוס, די הערלעכע
בוך, מען איז געגאַנגען אַרום די פרויען קרעכצנדיק ערשטוינט
און מען האָט געלויבט דעם קערפער זייערן פונקט אַזוי
התפעלותדיק, ווי דאָס זינגען און טאַנצן. דערנאָך איז מען
ווידער געגאַנגען צום טיש, אין קליינעם צימער אַריין, געגעסן,
געטרונקען און — ס'האָט זיך אָנגעהויבן עפעס אַווינס, וואָס איז
אומבאַשרייבלעך, אַ קאַשמאַר.

די בהמהשע קראַפט פון די דאָזיקע מענטשן, האָט מיך
נישט פאַרחידושט, די בעק און די יונגע פערדלעך זענען שטאַר-
קער, ס'איז אָבער געווען מוראדיק צוצוקען עפעס ווי אַ שנאה
אין זייער באַציאונג צו די פרויען, וואָס פאַר זייער שיינקייט
האַפן זיי זיך אַט-דאָ ערשט מיט יראת-הכבוד אַנטציקט, אין זייער
תאוה האָבן איך געפילט אַ צוגאַב פון פאַרשטאַרקטער נקמה,
און געדוכט האָט זיך, אַז די דאָזיקע נקמה קומט פון פאַרצווייפ-
לונג, פון דער אונמעגליכקייט זיך אויסצוליידיקן, זיך באַפרייען

פון עפעס אַזוינס, וואָס האָט זיי געדריקט און פאַר-
דאַרבן.

איך דערמאַן מיך סטעפּאַכניס געשריי, וואָס האָט מיך צע-
טומלט: ער האָט דערווען זיין אַבשפּיגלונג אין שפּיגל, זיין רויט
פנים איז גרוי און בלוי געוואָרן, די אויגן האָבן זיך מיט רציחה
אויסגעגלאָצט, ער האָט אַ מורמל געטון:

– ברידער – קוקט נאָר – אָ, גאָט!

און – האָט זיך צעיאָמערט!

– כ'האַב – נישט קיין מענטשלעך פנים – קוקט! ס'איז דאָך

נישט קיין מענטשלעכס – ברידער!

האָט אַ כאַפּ געטון אַ פּלאַש און אַ שליידער געטון אין
שפּיגל.

– אָט האָסטו, דו טייוולשע מאָרדע, נאָ!

ער איז געווען נישט שפור, כּאָטש ער האָט אַ סך אויס-

געטרונקען, – ווען דער דיאַקאָן האָט אים אַנגעהויבן באַרויקן,

האָט ער גאַנץ שכלדיק גערעדט:

– לאָז צו רו, פּאָטער... כ'ווייס דאָך, – איך לעב נישט קיין

מענטשיש לעבן, בין איך דען אַ מענטש? אַנשטאַט אַ נשמה איז

ביי מיר אַ שד, נו, טרעט אָפּ! מ'קען גאָר נישט מאַכן...

אין יעדן פון זיי האָט געלעבט – האָט זיך שווער געדרייט –

עפעס אַזוינס פּינסטערעס, שרעקלעכעס, די פרויען האָבן גע-

קוויטשעט פון ווייטאָג פון זייער בייסן און קנייפן. האָבן אָבער

אַנגענומען זייער אכזריות, ווי אַן אומפאַרמיידלעכע זאַך, אַפילו

ווי אַן אַנגענעמע זאַך, און ליאַסקע האָט בפּיוון גערייצט פעט-

ראַווסקין מיט חוצפהדיקע אויסרופן:

– נו, נאָך! נו, גיב נאָר אַ קניפ, נו?

אירע קעצישע אַפּלען זענען ברייטער געוואָרן, אין די

דאָזיקע מינוטן האָט זי אויסגעזען, ווי מאַרטירערין, אויף אַ בילד,

כ'האַב מורא געהאַט, אַז פעטראַווסקי וועט זי דערהרגענען.

איינמאָל, גייענדיק מיט איר פון נאַטשעלניק, האָב איך

זי געפרעגט: פאַר וואָס זי דערלאָזט מ'זאָל זי פּייניקן און

שפּאַטן פון איר?

— ער פייניקט דאָך זיך אַליין, אַלע זענען זיי צוויי, דער
דיאַקאָן בייסט זיך און אַליין וויינט ער.
— פאַר וואָס איז דאָס ?

— ביים דיאַקאָן איז דאָס פון אַלטקייט, ער האָט קיין כחות
נישט, און די אַנדערע — אַפריקאָן און סטעפאַכין, — וועסטו נישט
פאַרשטיין, פאַרוואָס. און איך ווייס, און קען עס נישט אַרויס-
געבן, ווייסן, ווייס איך — אַ סך, נאָר רעדן קען איך נישט, ביז
איך קלויב צוזאַמען די ווערטער, — פליען זיך פאַנאַנדער די
געדאַנקען, און ווען די געדאַנקען זענען שוון אויף אַן אָרט —
זענען קיין ווערטער נישטאָ.

זי האָט, קענטיק, טאַקי עפעס פאַרשטאַנען אין דעם דאָזיקן
צעיושעטקייט פון די כחות, — איך געדענק, איינמאָל אין אַ פּרילינגס-
נאַכט, האָט זי ביטער געוויינט, זאָגנדיק :

— ס'איז מיר אַ רחמנות אויף דיר, וועסט אומקומען, ווי
אַ פויגל אין אַ שרפה, אין רויך. וואָלסט בעסער אַוועקגיין
ערגעץ אין אַן אַנדער אָרט, אוי, ס'איז מיר אַ רחמנות אויף
אַלעמען...

און מיט צאַרטע ווערטער פון אַ מוטער, מיט אַן אומדער-
שראַקענער חכמה פון אַ מענטשן, וואָס האָט אַריינגעקוקט טיף
אין דער פינסטערניש פון דער נשמה און האָט זיך טרויעריק
דערשראָקן פאַר דער פינסטערניש, האָט זי מיר לאַנג דערציילט
עפעס שרעקלעכעס און אומפאַרשעמטעס.

איצט, דוכט זיך מיר, אַז פאַר מיינע אויגן האָט זיך פאַ-
נאַנדערגעשפּילט אַ שווערע דראַמע, דער קאַמף פון צוויי
יסודות — דער בהמהשער און דער מענטשלעכער: דער מענטש
פרוווט זיך מיטאַמאָל און אויף אייביק צו באַפרידיקן דאָס
בהמהשע אין זיך, צו באַפרייען זיך פון זיינע נישט אָנגעזעטיקטע
פאַרלאַנגען, און אַז דאָס בהמהשע וואַקסט זיך אין אים פאַנאַנדער
פערשקלאַפט עס אים אַליץ מער.

און צו יענער צייט האָבן די דאָזיקע ווילדע יום-טובים
פונם לייב, אַרויסגערופן ביי מיר אַן עקל און אַן אומעט, אויס-
געמישט מיט אַ רחמנות געפיל צו מענטשן, באַזונדערס האָבן איך

רחמנות געהאט אויף די פרויען, נאָר, אויסגייענדיק פון אומעט, האָב איך נישט געוואָלט אָפּזאָגן זיך פון אַנטייל נעמען אין די שגעונות פון „גלחישן לעבן“, — רעדנדיק מיט הויכער מליצה, האָב איך דאָן געליטן אויף דער קראַנקהייט, „פּאַנאַטיזם פון וויסן“, ס'האָט מיך געפאַנגען און געפירט נאָך זיך דער „פּאַנאַטיקער פון וויסן“ — דער שטן.

— אַלץ דאַרף מען וויסן, אַלץ דאַרף מען פאַרשטיין, האָט מיר האַרב דורך די ציין געזאָגט מ. א. ראָמאַס זויגנדיק זיין דולקע, געשפייט מיט רויך און געקוקט ווי די בלויע ריבעלעך רויך פּלאַנטען זיך אין די גרויע האָר פון זיין באָרד.

— מ'דאַרף נישט לעבן אָן אַ ציל, דאָס וואָלט געהייסן — לעבן אָן שכל, ס'הייסט, געוויינט זיך אַריינצוקוקן אין אַלע שפּאַלטן און אין אַלע לעכער, אָפּשר באַהאַלט זיך דאָרט ערגעץ דער נויטיקער אמת פאַר אייך, איר לעבט אָן מורא, נישט אַנט-לויפנדיק פון דעם, וואָס איז אייך נישט ניהא און שרעקלעך, — ס'איז נישט ניהא און שרעקלעך, ווייל ס'איז אומפאַרשטענדלעך. אַט וואָס!

כ'האָב אַריינגעקוקט אומעטום, נישט שויענדיק זיך און אַזוי האָב איך זיך דערוואַסט וועגן אַ סך זאַכן, וועלכע זענען פּער-זענלעך פאַר מיר גלייכער געווען נישט צו וויסן, נאָר וועלכע ס'איז אומבאַדינגט נויטיק צו דערציילן פאַר לייטן — ווייל דאָס — איז זייער שווער לעבן, די שמוציקע דראַמע פון קאַמף פון דער בהמהשער תאוה אין מענטשן, וואָס שטרעבט צום נצחון איבער דער סטיכישער קראַפט אין זיך און אויסער זיך.

אויב אין דער וועלט עקסיסטירט עפעס אַזוינס, וואָס איז באמת הייליק און גרויס, איז דאָס נאָר דער אומאויפהערליך וואַקסנדיקער מענטש, — וואָס איז ביי מיר טייער אַפילו אויך דאָן, ווען ער איז ביי מיר פאַרהאַטט.

צוריקרעדנדיק, — אַריינדרנגענדיק אויפּמערקזאַם אין דעם שפיל פון לעבן, האָב איך זיך אָפּגעוויינט צו האַסן און נישט צוליב דעם, ווייל דאָס איז שווער — פיינט האָבן איז זייער אַ לייכטע זאַך, — נאָר דערפאַר, ווייל דאָס איז נישט נויטיק און

דערנידעריקט אפילו, ווייל — סוף כל סוף האטו עפעס צווינס, וואָס געפינט זיך אין דיר אליין.

יא, די פילאָזאָפיע, איבערהויפט די אונמאָרעלע, — איז אַ לאַנגווייליקער ענין, נאָר ווען דאָס האַרץ איז אָנגעוועטאַקט ביז בלוט, און וויינט ביטער פון אומאויס שעפלעכער ליבע צום „גרויסאַרטיקן שפילעכל“, צום מענטשן, הויבסטו נישט ווילנדיק אָן צו פילאָזאָפירן, ווייל — ס'וילט זיך אליין טרייסטן.

נאָכדעם, ווי כ'האַב אָבגעלעבט אויף דער סטאַנציע דאָפּרינקע אַ דריי פיר חדשים, האָב איך דערפילט, אַז מער קען איך נישט, ווייל אויסער פּעטראָווסקעס פּאַנאַטישער „עבודה“, האָט מיך דעספּאַטיש אָנגעהויבן אונטערדריקן זיין קעכין מאַרעמאַנאַ, אַ פּרוי פון זעקס און פּערציק יאָר און די הויך צוויי אַרשין מיט צען וויערשקעס; מ'האַט זי אָפּגעוויגן אין דער באַגאַוש אָפּטיילונג אויף דער וואָג „פּערבענקס“, וואָס האָט באַוויזן זעקס פּוד מיט דרייצן פּונט. אויף איר מעשענעם לבנה-פנים האָבן ביז געפּינקלט קיילעכדיקע גרינלעכע אויגעלעך, ווי קופּער-זשאַוור, אונטערן לינקן אויג האָט זי געהאַט אַ בראַדעוויקע, וואָס האָט זיך שטענדיג געברוגט מיט חשד. זי איז געווען אַ גראַמאַטנע, האָט מיט פּאַרגעניגן געליינט וועגן לעבן פון דער הייליקע מאַרטירע און מיט גאַנצער קראַפט פון איר ברייטער האַרץ האָט זי פּאַרהאַט די קייסאַרים דיאָקלעציאָנען און דעציען.

— ווען זיי פאַלן אַריין אין מיינע הענט, וואָלט איך זיי די אויגן אויסגעריסן!

נאָר די רציחה, וואָס איז געווען געווענדט צו דער ווייטער פּאַרגאַנגענהייט, האָט איר נישט געשטערט צו ציטערן קנעכטיש פאַר דער „אַקטריסע“ מאַסלאָוו. בעת די שכורע, אונטן פלעגט זי אים באַזונדערס ערפּאַרכטיק באַדינען, אַריינקוקנדיק אין זיינע פּאַשע אויגן מיט אַ קוק פון אַ גליקלעכן הינט. אַמאָל, פלעגט ער מאַכנדיק זיך שפור, זיך אויסציהען אויף דער פּאָדלאַגע, קלאַפּן זיך אין האַרצן און קרעכצן:

— שלעכט איז מיר, שלעכ-ט-ט...

זי פלעגט אים מיט שרעק אַ כאַפּ טון אויף די הענט

און, ווי אַ קינד, אַוועקטראָגן ערגעץ צו זיך אין קיך אַרײַן,
גערופן האָט מען אים מאַרטין, נאָר אָפּט מסתמא פון שרעק,
פאַר אים פּלעגט זי אים צונויפמישן מיטן נאָמען פון באַלעפּאַס
און רופן:

— מאַרטיקאַן.

דאַמאָלסט האָט ער אויפּשפּרינגנדיק פון דער פּאָדלעאַגע מאוס
געקוויטשעט.

— וואָ-אַס? ווי?

צודריקנדיק די הענט צום בויך, האָט זיך מאַרעמיאַנע
פאַר אים געבויגן אין דרייען און געבעטן מיט אַ שטום, אַ היי-
זעריקער פון שרעק!

— זיי מיר מוחל, ווי גאָט איז דיר ליב...

האַט ער זי נאָך מיר געשראָקן מיט זיין דינעם קוויטשיקן
קופּ, — און די ריזיקע פרוי האָט שווינגנדיק און שולדיק גע-
פינטלט מיט די אויגן, פון זיי פלעגן אַרויסשפּרינגען מיטנע-
גרינדלעכע טרערעלעך. אַלע האָפּן געקייכט פון געלעכטער און
מאַסלאָוו האָט פּריינטלעך גערעדט שטויסנדיק זי מיטן קאַפּ אין
בויך אַרײַן.

— נו, — גיי פאַרזעעניש! גיי, גיאַנקע...

און ווען זי פלעגט פאַרויכטיק אַוועקגיין, פלעגט ער דער
צייַלן מיט אַ ביסל גאווה:

— דוכט זיך, אַ בופּלאַקס — און האָט אַן אומגעוויינלעך
צאַרט האַרץ...

אין די ערשטע טעג פון אונזער באַקאַנטשאַפט האָט זיך
מאַרעמיאַנע באַצויגן צו מיר גוטמוטיק און פּריינטלעך, ווי
אַ מאַמע, נאָר איינמאָל האָבּ איך איר פאַרגעוואָרפּן אין קנעכטישע
אונטערטעניקייט צו דער „אַקטריסע“, זי איז אַזש אַפּגעשפּרונגען
פון מיר, ווי כ׳וואָלט זי אַפּגעפאַרעט מיט זודיקן וואַסער. די
גרינע קייקעלעך פון אירע אויגן האָבּן זיך אָנגעגאַסן מיט בלוט,
זענען בריוו געוואָרן, אַוועקזעצנדיק זיך שווער אויף דער באַנק,
סאַפּנדיק פון אויפּרעגונג, שאַקלנדיק זיך מיטן גאַנצן קערפּער
האַט זי געמורמלט:

– יונגאטש, – ווי אזוי דערוועגסטו זיך? וועגן אים רעדסטו דאָס אזוי? מיט אזוינע ווערטער? כ'וועל דאָך דיך... ער וועט דיך... צעמורשטן דאָרף מען דיך, צערייבן אונטער אַ מילשטיין! ביזטו – נישט פון זינען אַראָב? ער – דער הייליקסטער פון די הייליקע, און דו... ווער – ביסטו?

און אומגעריכט גראָב אויסגעשריען:

– פאַרסאַמען דאָרף מען דיך, וואָלפישע נשמה! אוועק

פון דאַנען!

כ'בין געווען ערשטוינט פון דעם דאָזיקן צאָרן-אויסברוך און, נישט קוקנדיק אויף וואָס איך בין געווען יונג, האָב איך דאָך דערפילט אַז כ'האָב גראָב אָנגערירט עפעס אַזוינס, וואָס איז אמתדיק הייליק אָדער שטאַרק אָנגעווייטאָגט. אָבער – ווי אזוי האָט מיר געקאָנט אַרויף אויפן געדאַנק, אַז אָט די מאַסע פון פעטס און פלייש וואָס איז צעשפרייט אויף די גוואַלדיק גרויסע ביינער, טראָגט אין זיך עפעס, וואָס איז איר אזוי הייליק און טייער? אזוי האָט מיך געלערנט דאָס לעבן צו פאַרשטיין דעם גלייכן ווערט פון מענטשן, צו עהרן דאָס געהיים-לעבעדיקע אין זיי, האָט מיך געלערנט אָפגעהיטער און דעליקאַטער צו באַגיין זיך מיט זיי.

נאָכדעם ווי מאַרעמיאַנע איז מיר געוואָרן אַ בלוטיקער שונא, האָט זי אויף מיר אַרויפגעוואָרפן פאַרשידענע פליכטן אין דער ווירטשאַפט פון דעם סטאַציע-נאַטשעלניק. קומענדיק פון דער וואַך, נאָך אַ שלאַפלאָזער נאַכט, פלעג איך מוזן האַקן און שלעפן האַלץ פאַר דער קיך און פאַר די צימערן, פוצן דו קו-פערנע פליים, הייצן די אויוונס, אַרומגיין אַרום פעטראָוסקעס פערד און טון נאָך אַ סך זאַכן וואָס פלעגן איינשלינגען דעם גרעסטן טייל פון מיין טאָג, נישט איבערלאָזנדיק קיין צייט צום לייענען און אויף שלאָפן. די פרוי האָט מיר גאַנץ אָפן גע-דראָט:

– כ'וועל דיך אזוי ווייט רודפן, אַז דו וועסט מוזן אַנטלויפן

קיין קאַווקאַז!

צו קאַווקאַז מוז מען זיך געוויינען, – האָב איך זיך דערמאָנט

בארניגאָווס פיזומון, האָב אָנגעשריבן צו דער באַריסאָגלעבסקער מאַכט אַ ביטע, וווּ כ'האָב אין גראַמען - געשילדערט מאַרעמיאַנעס אכזריות. מיין ביטע האָט געהאַט ערפאָלג: אינגיכן האָט מען מיך איבערגעפירט אויף דער באַריסאָגלעבסקער משא-סטאַציע, איבערגעבנדיק אונטער מיין שמירה די ברעזענטן, זעק און די אַרבעט פון זיי צו פאַרריכטן.

דאָרט האָב איך זיך באַקענט מיט היפשער גרופע איג-טעליגענטן. זיי זענען כמעט אַלע געווען „נישט כשרע“, פאַרוכט דעם טעם פון זיצן אין תפיסה און פאַרשיקט געווען, זיי האָבן פיל געלעזן, געקענט פרעמדע שפראַכן, דאָס זענען אַלץ געווען - אויסגעשלאָסענע סטודענטן, סעמינאַריסטן, סטאַטיסטן, אַן אָפיצער פון אַ פּלאַט, צוויי אַרמיי-אָפיצערן.

די דאָזיקע גרופע - אַ מאַן זעכציק האָט איינער מ. ע. אַדאָדוראָוו צוזאַמענגעקליבן אין די וואַלגע שטעט, דער אַדאָדוראָוו, אַ בריה, האָט פאַרגעלייגט דער פאַרוואַלטונג פון גריאַזע צאַרינסקער וועג מיט דער הילף פון אַזעלכע מענטשן אויסצוראָטן די אויסערגעוויינלעכע גנבות פון סחורות. זיי האָבן זיך מיט היץ גענומען צו דעם דאָזיקן שטיק אַרבעט, האָבן אויפגעדעקט די פעלשונגען פון די סטאַציע-נאַטשאַליקעס, פון די אָפּוויגער, קאָנדוקטאָרן, און אויסגעפיינט זיך איינער פאַרן אַנדערן מיט זייער געלונגענעם כאַפּן די גנבים. מיר האָט זיך געדוכט, אַז זיי אַלע האָבן געדאַרפט און געקאָנט טון עפעס וואָס אַנדערש, וואָס וואַלט זיך מער געפאַסט צו זייער ווערדע, צו זייערע פעיקייטן, צו זייער פאַרגאַנגענהייט, - כ'האָב נאָך דאָן נישט פאַר-שטאַנען, אַז אין רוסלאַנד איז פאַרבאָטן „צו זייען דאָס קלוגע, דאָס גוטע, דאָס אייביקע“.

כ'בין גיגאַנגען אין דער מיט צווישן די אַלטערענדיקע מענטשן פון שטאָט און פון אַן אייגנאַרטיקן טיפּ „קולטור-טרעגער“ און איך האָב בולט געזען די אוממעגלעכע פאַראייניגונג פון די דאָזיקע גרופן.

די גאַנצע שטאָט האָט געוויינלעך, געוואסט אַז די אַדאָדוראָוועס זענען פון דעם מין „פּאָליטיקער, וואָס מען

הענגט און, נאכשפירנדיק גוט נאך דער ארבעט פון די דאזיקע מענטשן האָט זי זיי געהאַט און מורא געהאַט פאַר זיי, ס'איז שרעקלעך געווען אָנצוקוקן די בייזע, פחדנותדיק נקמהדיקע בליקן פון די באַלעבאַטיים; זיי האָבן פיינט געהאַט די „אַדאָדוראָוועס“ אי פאַר שרעק, ווי זייערע אייגענע שונאים, ווי אויך צוליבן געוויסן, אַלס שונאים פון „גלויבן און פון צאַר“.

מיינער אַ באַקאַנטער טאַקער, פאַוועל קרוקאָוו, האָט זיך הויך צערעדט, זיצנדיק איינמאַל מיט מיר אין אַ שענק ביי אַ פלעשל ביר:

— ווי קען מען אַזוינע מענטשן צולאָזן צו אַן עסק? מען דאַרף זיי פאַרשיקן אויף אַ וויסטער אינזל, ווי ראָבינזאָנס! אָדער — נאָך בעסער — אַלע אויפהענגען! מיט צוויי יאָר צוריק האָט מען זיי געהאַנגען אין פעטערבורג.

קרוקאָוו איז געווען אַ גאַנץ באַלעזענער מענטש, האָט זיך שטאַרק אָפגעגעבן מיט געאָגראַפיע און מיט זשוקאָוסקעס לידער, האָט געהאַט אַ שטיק צוואַנציק גוטע ביכער און, צווישן זיי „דער פראַצעס פון ערשטן מאַרט“, געהיימניספול איבערגעבנדיק מיר דאָס דאָזיקע בוך האָט ער מיר געזאָגט:

— אַט, לייען דורך, ווער זיי זענען, זע, היט זיך, געדענק, — פאַד אַ גאַרנישט וועלן זיי דיך צו גרינד דערפירן.

אַזוי, פאַרשטייט זיך, האָט גיטראַכט נישט ער אַליין.

כ'האַב זיך באַקענט מיטן שרייבער סטאַראַסטין-מאַנעקאָוו — ער האָט געדינט און קאַנצעליאַריע ביי דער משאַ-אַבטיילונג פון דער גריאַזעצאַרינסקער באַן.

דער מיטל וווקסיקער דיקער סטאַראַסטין האָט מיט זיין האַריק פול פנים און מיט די טויטע פאַרבלאָזע אויגן אויסגעזען, ווי אַ סקאַפּעץ, דער שווערער גאַנג און די אומזיכערע באַוועגונגען האָבן נאָך פאַרשטאַרקט די דאָזיקע ענלעכקייט, זיין צעבראַכענער גוף איז געווען אַ נעסט פון פאַרשידענע קראַנקהייטן, זיין מורא פאַר די קראַנקהייטן האָט זיי נאָך מער פאַרשטאַרקט און פאַר-שאַרפט. ער האָט פסדר געאַכקעט, געקרעכצט, געהוסט, און גע-שפיגן אויף אַלע זייטן, אין אַ קעסטל פון לאַקשן, וואָס האָט אים

געדינט אויף פאפיר-שטיקלעך, אין די בלומען טעפ אויף די פענסטער, אין אש-פלי און פשוט אויף דער פאדלעגע, צו דער טיר צו. ער פלעגט זיך אַנשטרענגען, אַ שפיי טון, פלעגט אַנקוקן דעם רעזולטאַט און צושאַקלענדיק יאושדיק מיט זיין פליכעוואַטן קאַפּ, פלעגט ער אַ זאַג טון :

— שלעכט !

אין די אָונטן, אין זיין קליין צימערל, מיט די פורפור רויטע פאָרהענגלעך אויף די פענסטער, מיט די טעפ געראַניעס אין פוקסיעס אויף די פענסטער-ברעטלעך, מיט די איקאנעס פון די קדושים קרוק און אוליט אין ווינקל, פלעגט ער זי-צנדיק ביים טיש, וואָס איז געווען באַלייגט מיט גאַנצע פעק פאָרשריבענעם פאָפיר, זופן מיט קליינע זופלעך בראַנפן פאָרבייסנדיק מיט אַ ריפן-ציבעלע און דערביי זיך געקלאָגט, קוויטשנדיק מיט אַ דין קולעכל :

— גלעב אוספענסקי לאַכט אַפּ פון פויער, און איך שרייב מיטן בלוט פון מיין האַרצן ! דו, — אַ מענטש, וואָס לייענט, — נו זאַג מיר : וווּ, און וואָס איז דער חילוק צווישן אוספענסקען און לעקינים ? פונדעסטוועגן — דרוקט מען אים אין די בעסטע זשורנאַלן, און — איך...

סטאַראַסטינס דערציילונגען האָפן זיך געדרוקט אין פראַווינציעלע צייטונגען, נאָר איינער אָדער צוויי זענען געווען געדרוקט, דוכט זיך, אין זשורנאַל „דיעלאַ“ ; סטאַראַסטינס האָט ליב געהאַט מ'זאָל אים דערמאָנען וועגן דעם.

איך — פלעג דערמאָנען.

— איז דאָס אַ סך ? — האָט ער טרויעריק, אָבער שוין נישט אַזוי רחמנותדיק אויסגעשריען. איז דען דאָס אַ סך, ווען כ'האַב...

ער איז אַראָפּגעקראַכן פון שטול אויף דער פאָדלעגע, איז אויף אַלע פיר אַרונטער-געקראַכן אונטער דער ברייטער בעט, און אַרויסשלעפּנדיק אַ גרויס פעקל, וואָס איז געווען איינגע-בונדן אין אַ גרויען שאַל, האָט ער אַ קלאַפּ געטון מיטן פעקל

איבער דער האַנט, אויפגעהויבן אַ וואַלקן שטויב, און, שטיקנדיק זיך, אויסגעשריען :

— אַט — אַלץ איז פאַרטיק ! מיטן זאַפט פון האַרצן איז דאָס געשריבן ! יאָ — יאָ ! מיטן בלוט... זיין פנים איז רויט געוואָרן, די אויגן האָבן זיך אָנגעגאָסן מיט שכורע טרערן...

נאָר איינמאָל, זייענדיק ניכטער, האָט ער מיר איבערגע-לייענט אַ נייע, איצט-ערשט אָנגעשריבענע מעשה וועגן אַ פויער, וואָס האָט בעת אַ שרפה, געראַטעוועט דעם פריסטאָוס באַליבטן פערד, און דער פריסטאָוו האָט מיט אַ שעה פריער, פאַר דער דאָזיקער העלדישער טאַט, אויסגעהאַקט דעם העלד, דעם פויער צוויי ציינער פאַר גנבענען באַהעפט-אייזן פון אַ וואָגן. דער פויער האָט זיך שטאַרק פאַרברענט בריהנדיק זיך בעת דער שרפה, מ'האַט אים אָפגעשיקט אין שפיטאַל.

סטאַראַסטין האָט איבערגעלייענט די דאָזיקע רירנדע גע-שיכטע, האָט פון פרייד זיך פאַנאַנדערגעוויינט און מיט התפעלות געמורמלט :

— ווי גוט דאָס איז, ווי האַרציק ס'איז אָנגעשריבן ! י-א, ברודער, י-א ! לערן זיך, דרינג אַריין אין דער נשמה... די דערציילונג איז מיר שטאַרק נישט געפעלן געוואָרן, נאָר — כ'האַב זיך אויך שיר נישט צעוויינט, זעענדיק די שמחה פון מחבר ; זיין אויפריכטיי געפיל האָט מיך אויך אויפריכטיק דורכגענומען.

נאָר — פאַרוואָס האָט אָבער געוויינט דער דאָזיקער אומ-אָנגענעם לעכערלעכער מענטש ? כ'האַב אים געבעטן ער זאָל מיר געבן דעם פתב יד און האָב דאָס אין דער היים נאָך איין מאָל איבערגעלייענט. ניין, — די דערציילונג איז געווען אָנגעשריבן זיסלעך אין מיט אַ כיוון רחמנותדיק, ווי עס ווערן געשריבן קאַלשע ביטעס פון „אומגליקלעכע ליינדע“ צו גוטע און רייכע אלמנות. נאָר, פונדעסטוועגן, — וואָס האָט אַרייסגערופן די דאָזיקע אויפריכטיקע טרערן פון מחברס אויגן און די דאָזיקע קינדערשע פרייד זיינע ?

— די דערציילונג געפעלט מיר נישט, — האָב איך זיך מודה געווען פֿאַר סטאַראַקסטינען.
צוזאַמענלייגנדיק פֿאַרציבט די זייטלעך פֿון כתב יד, האָט ער אָפּגעזיפּצט :

— גראָב ביזטו ! און — אָן שכל.
— וואָס רירט אייך אין דער דערציילונג ?
— די נשמה ! — האָט ער בייו אויסגעשריען, — די נשמה לייכט אין איר !

אָנשרייענדיק אויף מיר וויפיל זיין האַרץ האָט געגלוסט, האָט ער אויסגעטרונקען אַ ביסל ברָאָנפֿן און האָט מיט אַ ווירקנדיקער שטים אָנגעהויבן צוריידן :

— לערן זיך ! אָט דו — שרייבסט לידער, דאָס איז נאַריש, דאָס — דאַרף מען נישט, קיין נאַדסאָן וועסטו נישט ווערן, דו האָסט אַ נישט דעם חוש דערצו, האָסט קיין האַרץ נישט, דו ביזט אַ גרויסער מענטש, געדענק : אויף לידער האָט פּושקען געפּטרט זיין היפּשן טאַלענט. פּראָזע, — אָט דאָס איז די אמתע ליטעראַטור, די הייליקע, ריינע פּראָזע !

ער אַליין איז פֿאַר מיר געווען די פֿאַרקערפּערונג פֿון דער דאָזיקער הייליקער פּראָזע און דער געדיכטער טשאַד אירער האָט מיך שוין דאָן געשטיקט.

סטאַראַקסטין האָט געהאַט אַ געליבטע, זיין באַלעבאַסטע, אַ פּרוי מיט האַלב-פּודיקע פּריסט און מיט אַ הינטער-חלק, פֿאַר וועלכן איין שטול איז געווען ווייניק, צו איר געבורטס-טאָג האָט איר סטאַראַקסטין געפּראַכט אַ מתנה אַ פּרייטן געפּלאַכטענעם שטול, דאָס האָט שטאַרק גערירט די פּרוי ביים האַרצן. קושנדיק דריי מאָל דעם געליבטן אין די ליפּן, האָט זי געזאָגט, ווענדנדיק זיך צו מיר :

— אָט, יונגערמאַן, לערנט זיך ביי עלטערע, ווי מען דאַרף פּאַ-ערן אַ דאַמע !

סטאַראַקסטין איז געשטאַנען נעבן איר, גליקלעך געשמייכלט און געצופּט מיט די פינגער זיינע גרויע ווייכע אויערן, ווי ביי אַ הונט.

ס'איז געווען אַ העלער טאָג פון ענדע מערץ, אויף די פענסטער האָבן שפעדיק געפליט פוקסיעס, אין צימער האָט זיך אַריינגעגאַסן דער פּרילינגס גערויש פון די פּרילינגס-וואַסערן, - אין צימער האָט זיך געפילט אַ געדיכטער ריח פון הייסע פּיראַגעס, זייף און טאַפּאַק.

מיין יונגקייט און אומוויסנהייט האָט מיר נישט געשטערט צו דערפילן אומרויק אין דער, הייליקער ערלעכער פּראָזע, מעגליכ-קייטן פון שווערע און שפּלודדיגע דראַמעס.

חלומענדיק עפעס וועגן גרויסע מעשים און ליכטיקע פּריידן פון לעבן, האָב איך געהיט, אַז די קאָזאַקן פון דער נאַענטער סטאַנציע, זאָלן נישט גנבענען די זעק, ברעזענטן, דעקעס, שפּאַלן און האָלץ, כ'האָב געלייענט גיינען און שעקספורן, און פּלוצלינג, דערמאָנענדיק זיך אין די נעכט וועגן דער אַרומיקער שטיף פּוילנדיקער געגנוואַרט, פלעג איך שעהן לאַנג זיצן אָדער ליגן גאָר נישט פאַרשטייענדיק צעטומלט, פּונקט ווי איך וואָלט באַ-קומען אַ זעץ איבערן קאָפּ מיט אַ שטעקן.

אין שטאָט, וואָס איז דורך און דורך דורכגעזאַפט געווען מיט ריחות פון חזיר-פעטס, זייף און פאַרפּוילט פלייש, האָט דער פּרעזידענט איינגעלאָדן די גייסטלעכע אָבצורייכטן תּפּילות צו פאַר-טרייבן די שדים פון זיין ברונים.

דער לערער פון דער שטאָטישער שול האָט אַלע שבת גע-שמייסן אין באַד זיין ווייב; אַמאָל פלעגט זי זיך אַרויסרייסן פון אים און פלעגט זיך לאָזן אַנאַקעטע לויפן איבערן סאָד, און ער פלעגט זיך נאַכיאָגן נאָך איר מיט ריטער.

דעם לערערס שכנים פלעגן פאַרבעטן זייערע באַקאַנטע צוצוקוקן דורך דו שפּאַרעס פון פּלויט אויף דעם דאָזיקן ספּעקטאַקל.

כ'בין אויך געגאַנגען קוקן - אויף דעם עולם; כ'האָב זיך מיט עמיצן דאָרט צעריסן און שיר נישט אַריינגעפאַלן אין פּאַליציי. איינער פון די באַלעבאַטים האָט מיך איינ-גערעדט:

- נו, וואָס האָסטו זיך צעקאַכט? אויף אַזאַ זאַך איז דאָך

איט'עכן אינטערעסאנט אַ קוק צו טון! אַזא פאַל וועט מען אַפילו
אין מאַסקווע נישט ווייזן.

דער קאַנצעליאַריע-שרייבער פון דער אייזן באַן, ביי וועלכן
כ'האַב פאַר אַ רובל אַ חדש געדונגען אַ ווינקל, האָט מיר גאַנץ
ערנסט געוואָלט איינרעדן, אַז אַלע יידן זענען נישט נאָר שוויג-
דלער נאָר אויך הערמאַפראַדיטען. כ'האַב זיך געאַמפערט מיט
אים און ביינאַכט קומט ער צו צוזאַמען מיט זיין פרוי און זיין
ברודער צו מיין בעטל, וועלנדיק זיך איבערצייגן: צו בין איך
נישט קיין יוד? כ'האַב אים געמוזט אויסלינקען אַ האַנט און
צעמייקן זיין ברודער אין פנים, פדי אַפצוטשעפען זיך
פון זיי.

דעם איספראַוויגיס קעכין פלעגט אַריינמישן אין די קיכלעך
איר מענסטרואַציע-בלוט און געשפייזט דערמיט מיינעם אַ באַקאַנטן
מאַשיניסט, פדי אַרויסצורופן ביי אים אַ צערטלעך געפיל צו זיך.
דער קעכינס חברטע האָט דעם מאַשיניסט דערציילט וועגן דעם
שרעקלעכן כּשוף, — ער האָט זיך נעבעך, איבערגעשראַקן, גע-
קומען צום דאָקטער און מודיע געווען, אַז ביי אים אין בויד
קריכט עפעס אַרום און כּרוקעט. דער דאָקטער האָט אים אויס-
געאַכט, אָבער ער, קומענדיק אַהיים, איז ער אַראָנגעקראָכן אין
קעלער און האָט זיך דאָרט אויפגעהאַנגען.

כ'האַב דערציילט די „דאָדוראַווצעס“ וועגן די אַלע און נאָך
אַזעלכע געשעענישן — זיי האָבן זיך באַצויגן צו זיי, ווי צו
שפּאַסיקע אַנעקדאָטן און האָבן, צו מיין באַווונדערונג, לוסטיג
געלאַכט.

דערציילנדיק, האָב אין געזוכט, ווי צו דערקלערן זיך די
דאָזיקע פּאַקטן, כ'האַב אָבער נישט געפונען קיין שום פאַרענט-
פערונג, מיינע מעשיות האָט מען אָנגענומען ווי שפּאַסיקע אַדער
מיאוסע אַנעקדאָטן און נאָך עפטער האָבן — די צוהערער צו מיר
טרייסטנדיק גערעדט:

— קוקט נישט אויף די דאָזיקע מענטשן, — זיי — קריכן
פשוט, פון הויט!

כ'האַב אָבער געזען, אַז הגם זיי לעבן נאָר צוליבן עסן

און דער גרעסטער פאָרגעניגן איז ביי זיי צו פאַרנעמען זיך מיט אַנגרייטן זאַפּאַסן פון פאַרשידענע שפייזן, פונקט ווי זיי וואָלטן דערוואַרט אַ וועלט-הונגער, פונדעסטוועגן – זענען זיי דאָס די באַפעלער איבערן לעבן, און זיי קנעטן דאָס לעבן געדיכט און שמוציק.

נאָך אלעם דעם, וואָס איך האָב געזען, איז מיר דאָס לעבן פון די גוטע, קלוגע אינטעליגענטן פאַרגעקומען לאַנגווייליק און פאַרב-לאָז, דאָס לעבן האָט זיך געצויגן פונקט ווי אָן אַ זייט פון דעם תּמּעוואַטען, טונקעלן געפילדער, וואָס האָט געשאַפּן דעם גליטשיקן לעבנס-שטייגער פון לאַנגע וואַכן-טעג. וואָס בעסער כ'האַב זיך צוגעקוקט, אַלץ מער אונבעקוועם און באַזאָרגט האָב איך זיך געפילט. מיר האָט זיך געדוכט, אַז די אונטעליגענטן פאַרשטייען נישט זייער איינזאַמקייט און צום קליינעם שמוציקן שטעטל, וווּ אלע זענען זיי פרעמד און פיינדלעך, ווילן גאָר נישט וויסן וועגן מיכאַלִּיאָווסקען, ספּענסערן און הויבן זיך נישט אָן אויף אַ האָר צו אינטערעסירן מיט דער פּראַגע וועגן דעם, ווי ווייט ס'איז ווייכ-טיק די ראָל פון דער פּערזענלעכקייט אין דעם היסטאָרישן פּראָצעס?

אויף די „אָונטן“ פלעגן די אינטעליגענטן זיך פאַרזיכטיק אַרומדרייען עפעס אַרום גראַאינקע פּרויען, צוויי פון זיי, – שוועסטער – זענען מאַדנע ענלעך געווען צו פּלעדער-מייז. דער יאדריגער הינקעדיקער מאַזין, אַ געוועזענער אָפּיצער פון אַ פּלאַט, וועלכער איז געווען פאַרכאַפּט, פון שאַפענהויערן, האָט מליצהדיק און התּפּעלותדיק גערעדט וועגן דער „מעטאַפיזיק פון ליבע“ „וועגן אינסטינקט פון געשלעכט“, בשעת ער פלעגט אַביסל „קאַר-טאווע“ אויסריידן די דאָזיקע ווערטער, פלעגן די פּלעדער-מייז, אונטערבוניגדיק די פּוס, אַראַבלאָזן די שוואַרצינקע אויגעלעך, פלעגן זיך שטייף איינהילן אין זייערע פליגעלדיקע גראַע פּע-לערינעס, פונקט ווי זיי וואָלטן מורא געהאַט, אַז דעם פּילאָטאַפּס ווערטער קענען אָפּדעקן זייערע קערפּערס.

אינגיכן האָט מאַזין באַקומען פון די פּלעדערמייזס אַ ברודער, אַ הויכער באַצאָמטער אויף דער אייזנבאַן, אַזאַ מין צעטעלע:

„אויב איר, מיין הער, וועט נישט אויפהערן, אין די אויגן פון מייע שוועסטער צו רעדן וועגן דער מעטאפיזיק פון ליבע, וועל איך איך, ערשטנס - צעקילן די מאָרדע, און צווייטנס - וועל איך אייך אָנקלאָגן פאַרן נאַטשאַלניק פון דער אייזנ-באַן“.

כ'האַב זיך צוגעקוקט צו דעם אַלעמען, צוגעהערט און זיך דערמאָנט אָן די נעכט ביי פעטראָווסקען, ווו ס'האַט זיך נאַקעט ביז צו אירע טיפענישן אָפגעשפילט די ווילדע און פינסטערע דראַמע פון אינסטינקט, און, פאַרבליענדענדיק דעם מוח, באַוויון די אומזיניקע פאַרצווייפלטע שפילן פון דער ליבע. די האַלב-ווילדע מענטשן, גנבים שכורים פלעגן אַריינגיין אין התלהבות, פרעכטיק און געשיקט זינגענדיק שיינע, האַרציקע לידער פון פאָלק, און די „פילאָזאָפן“, „ראַדיקאַלן“, „נאַראַזניקעס“ האָבן אָן טעם געוונגען נודנע לידלעך, „נישט דאָס הערבסטיק קליין רעגנדרל“ „דאָרט ווו דער בלאַטיקער בולאַק“ אַדער:

זיין גאַנץ לעבן האָט קופערניק זיך געמאַטערט,

צו דערווייזן אַז די ערד דרייט זיך,

„דער נאַר !..“

כ'האַב נישט געהאַט נישט קיין שכל, נישט קיין פאַנטאַזיע, נישט קיין קרעפטן, כדי צו פאַראייניגן די דאָזיקע צוויי וועלטן, וואָס זענען צעשיידט דורך אַ טיפן שפאַלט פון געגנווייטיקער אָפגע-פרעמדקייט.

אַט אויך איצט, ווען איך שרייב וועגן דעם, וואָס איז געווען מיט העכער דרייסיק יאָר צוריק, זע איך בולט פאַר זיך די און יענע מענטשן, און פיל מיין גאַנצע אָנמעכטיקייט אויס-צומאַלן מיט ווערטער די געשטאַלטן פון די קורצזיכטיקע ביכער-לייט אין בריילן און פענסנע, מיט די הויזן „איבער די שטיוויל“, אין אַלערליי מאַרינאַרקעס און אין די זעלביקע בונטע מאַנטלען פון ביכער-מליצות. און דאָס איז נישט דערפאַר, וואָס יענע זענען גראַב, אומגעשליפן, זיי לאָזן זיך לייכט פאַנעמען, און די צווייטע זענען גלאַט אויסגעפרעסט מיט די פרעס-אייזנס פון ביכער, ניין, לויט מיין מיינונג, ליגט דאָ אַ טיפע, כמעט

שטאַמיקע יעדנפאלס - אן אינערלעכע אָפגעריסנקייט (1).
 הינטער די פענסטער, אין דער פינסטערניש וואָס איז צעריסן
 דורך די פייערלעך פון דער סטאַציע, קריכן מיט אן אייזערנעם רעש
 די רויטאויגיקע שלאַנגען פון די צוגען, עס גייען, וויגנדיק מיט פאַר-
 שידענע לאַמטערנעס, די קיילעכדיקע געשטאַלטן פון די רעדער-
 שמירער און קאָנדוקטאָרן. די פענסטער-שוויבן ווערן פאַרשטעלט פון
 רויך און פאַרע, און בעת עס פייפן די לאַקאָמאָטיוון, קלינגען די
 פענסטער אָפּ מיט אַ שטיין נאָגנדיקן געקלאַנג. דאָרט, אין דער נאַכט
 גייט שווער אַ לעבן, וואָס איז מיט קיין זאַך נישט פאַרבונדן מיט דער
 אומ-רויקער זאָרג וועגן דער שיינקייט, וואָס איז דאָ אָפגעשלאָסן
 אין דעם צימער.

אויף איין זייט וואַרפט זיך אומזוניק און אָן אן אויסגאַנג
 דער כח פון אינסטינקט, אויף דער אַנדערער, - קלאַפט זיך, ווי
 אַ פויגל מיט אונטערגעהאַקטע פליגלען, דער שכל, וואָס איז
 פאַרשפאַרט אין דער שמוציקער שטייג פון לעבנס-שטייגער. איך
 מיין, אַז אין קיין איינציק לאַנד אויף דער וועלט זענען די
 שעפערישע לעבנס קרעפטן נישט אַזוי שטאַרק אָפגעריסן איינע
 פון די אַנדערע, ווי ביי אונז אין רוסלאַנד. ווען איך האָב
 כמעט מיט שרעק דערציילט וועגן די נאַכט אָרגיעס ביי פעט-
 ראָווסקען, האָב איך צייטנווייז געפילט די באַהאַלטענע קנאה פון
 די קולטור-מענטשן צו דער לעבנס פרייד פון די ווילדע און

(1) אן אומרויק געפיל פון דער גייטיקער אָפגעריסנקייט פון דער
 אינטעליגענץ - אַלט דער יסוד פון שכל - פון די פאָלקס עלעמענטן, האָט מיך
 מיין לעבן מער אָדער ווייניקער רק פאַרפאָלט. אין מיינ ליטעראַרישער אַרבעט
 האָב יאך נישט איינמאַל באַרירט די דאָזיקע טעמע, פון דאָנען שטאַמען מיינע
 דערציילונגען „מיינ באַגלייטער“ און אַנדערע. ביסלעכווייז איז דאָס דאָזיקע געפיל
 איבערגעגאַנגען אין אַ פאַרגעפיל פון אַ קאַטאַסטראָפּע. אין 1905 יאָר האָב איך
 פרובירט, זיצנדיק אין דער פעטראָפאָולאָווער פעסטונג, צו באַארבעטן די דאָזיקע
 טעמע אין דער אומגעלונגענער פיעסע „די קינדער פון דער זון“. אויב אין לעבן
 פון דעם יחיד איז דער ריס צווישן דעם ווילן און דעם שכל אַ שווערע לעבנס
 דראַמע - איז אין פאָלקס-לעבן דער דאָזיקער ריס - אַ טראַגעדיע.

נישט זעלטן האָט זיך מיר געדוכט, אַז פעטראָווסקעס שמחות
ווערן פאַראורטיילט נישט לויט זייער תוך, נאָר - אויסערלעך,
פאַרמעל פון „אַנשטענדיקייט“ וועגן.

נאָר פ. ע. באַזשענאָוו האָט געזאָגט, טיף אָפּזיפּצנדיק:

— פּ-פּאָ! ווי מוראדיק דאָס איז!

און אַ קלער טוענדיק, בייסנדיק די באַרד, האָט ער צו-

געגעבן:

איך וואָלט צווישן זיי פאַרזינקען געוואָרן, ווי אין אַ זומפּ.
וואָס שטאַרקער עס זענען די באַוועגונגען - אַלץ גיכער פאַרזינקט
מען אין זומפּ, יאָ, איך פאַרשטיי, וואָס עס ציט צו זיי, אַזוינע
מענטשן, ווי איר - מיר לעבן אַ לעבן אָן זאַלץ, נישט יום-טובדיק
און קליינלעך, - דאָרט אָבער איז כמעט אַן עפּאָס, אַן עפּיש
לעבן. איר ווייסט, - דער דאָזיקער פעטראָווסקי איז שוין לאַנג
אָנגעקלאַנגט אין געריכט, אָבער - ער האָט אַ שטאַרקן „צד“ אין
דער פאַרוואַלטונג, דאָ נישט לאַנג איז ביי אים געווען אַ רעווי-
זיע וועגן נייעם ענין: אַ טיי-גנבה פון אַ וואַגאָן. ער האָט אַרויס-
גענומען פון טיש אַ פּאַפּיר און, דערלאַנגענדיק עס דעם געריכטס-
פאַרשער, האָט ער געזאָגט: „דאָ איז אַרענטלעך פאַרשריבן
אַלץ, וואָס כ'האַב געגנבעט“.

באַזשענאָוו האָט זיך אָנגעכמורעט, פאַרטראַכט פאַרמאַכט
די אויגן, פאַרלייגט די הענט הינטערן האַלז, אַ וויילע געשוויגן,
דערנאָך אַ שמיכל געטון, זאָגנדיק:

— אַרנטלעך - געגנבעט, נאָר אַ רוסישער מענטש קען
זאָגן אַזוינס, איך פאַרזיכער אייך! מיר דוכט זיך, אַז מיר זענען
באמת באַרופן צו פאַראייניגן דאָס נישט פאַראיינבאַרע. מיר
הוליען מוראדיק, האָבן אכזריותדיק ליב... און אַזוי ווייטער אין
דעם זעלביקן גייסט...

ער איז אויפגעשטאַנען פון שטול, זיך אויסגעצויגן, ברייט,
צעשפּרייט די הענט און אויסגעפירט:

— און, נאָך אַלעמען, - זענען מיר רוסישע אַ ווילד פּאָק!
און דערפאַר, קען זיין, זענען מיר איבער דער מאָס אימ-
גליקלעך...

באזשענאָוו איז געווען איינער פון די ווינציקע מענטשן, וואָס האָט אַרויסגערופן ביי מיר אַ געפיל פון טיפער אַכטונג און סימפּאַטיע. ער, אַ טאַמסקער סעמינאַריסט, איז נאָך לאַנגע זאָרג און מאַטערניש אָנגעקומען אין קיעווער אוניווערסיטעט, אָבער שוין אויפן צווייטן קורס האָט מען אים פאַר, נישט פּשוּקייט אַויסגעשלאָסן פון אוניווערסיטעט און אַריינגעזעצט אויף עטלעכע מאָנאַטן אין תּפּיסה. אַ באַוואַקסענער מיט האָר האָט ער אַויסגעזען. ווי אַן איבערגעטונענער גלח, ער האָט זיך באַוועגט מיט פּאַרזיכטיקייט פון אַ גבור און דאָס האָט צוגעגעבן זיין פעסטער הויכער פיגור אַ פּריצעשע חשובקייט, וואָס מען טרעפט זעלטן ביי אַ סעמינאַריסט. ער האָט פאַרמאָגט אַן אויסער-געוויינדלעכע וויכע שטום, האָט אָבער נישט געהאַט קיין געהער און האָט זיך כּמעט פּיינדלעך באַצויגן צו מוזיק, זאָגנדיק:

— זי לאָקט אין כאַאָס אַריין.

פון זיין ברייטן מיט זומער פלעקן באַדעקטן פנים, אין דער געדיכטער שוואַרצער באַרד האָבן אַרויסגעקוקט פּריינדלעך פאַרזשמורעטע, גרויע אויגן. אין זיין באַציאונג צו מיר און צו די איבעריקע מענטשן האָב איך געפילט אַ קלוגע שווינונג צו אונז, ער האָט מיר פיין דערציילט די געשיכטע פון דער אַנט-וויקלונג פון קריסטנטום, האָט אָנציענד גערעדט וועגן די סעקטעס פון די אַמאָליקע צייטן, האָט מיר געהאַלפן לייענען אַוועלעס „געשיכטע פון די אינדוקטיווע וויסנשאַפטן“, שמועסנדיק האָט ער לייכט און שטיל געשפּרייזט איבערן צימער, די הענט אַריין-גערוקט אין די הויזן קעשענעס און, אויפהויבנדיק די וויעס, האָט ער שאַרף געשאַקלט מיטן קאַפּ — די איינציקע באַוועגונג מיט וועלכער ער האָט אויסדריקלעכער געמאַכט דו וויכטיקסטע ערטער פון זיין געשפּרעך. נאָר צייטנווייז, אינמיטן, נישט פאַרענדקנדיק דעם זאָך, פלעגט ער זיך פאַרטראַכטן, פאַרביסנדיק מיט די ליפּן די האָר פון באַרד, קראַצנדיק מיטן קליינעם פינגער זיין הויכן, גישטופלטן שטערן, פלעגט ער שטיין לאַנג און שווייגן. די דאָזיקע מינוטן האָבן מיך שטענדיק, כּווייט אַליין

נישט פארוואָס, אומבאַוואָסט באַאומרויקט. איינמאָל האָב איך
אים אַפּרעג געטון: וועגן וואָס ער קלערט?

— שרעקלעך פיל שכל האָט מען אומניצלעך פארטאַכ-
לעוועט, מוראדיק פיל! — האָט ער שטיל געזאָגט. — און — נאָך
וואָס פאַר אַ שכל!

ער האָט אָפּט גערעדט מיט איבערצייגונג וועגן דער שיינ-
קייט און פּוּח פון געדאַנק.

— סוף פל סוף, מיין ליבער, באַשליסט אַלץ דער שכל, —
ער, דער שכל, טאַקע, איז יענער העבל, וואָס וועט מיט דער
צייט איבערקערן די גאַנצע וועלט.

— און — דער אָנהאַלטס פונקט? האָב איך געפרעגט.

— דאָס פאַרן, — האָט ער איבערצייגט געענטפערט, אַ טרייסל-
טוענדיק מיטן קאַפּ, — בפרט — איר, אייער מאַרן!

כ'האָב אים שטאַרק לייב געהאַט און מיטן גאַנצן האַרצן
געגלויבט.

אין אַ שטיין אָוונט, לייגנדיק מיט אים אין די סטעפעס,
האָב איך אים דערציילט, ווי עס האָט גערעדט וועגן רחמנות
דער פּאָליציאַנט ניקאָפּאָריטש און וועגן דער עוואַנגעליע און
דאַרווינען דער טאַלסטאַוועץ.

נאָכדעם, ווי ער האָט מיך שטיל און שווייגנדיק אויס-
געהערט, האָט ער געענטפערט!

— דאַרוין, דאָס איז דער אמת, וועלכן כ'האָב נישט לייב,
פונקט, ווי כ'וואָלט נישט לייב געהאַט דעם גיהנום, ווען דאָס
וואָלט געווען אמת. נאָר, זעט איר מיין טייערער, וואָס ווייניקער
רייבונגען עס זענען צווישן די טיילן פון אַ מאַשין, אַלץ בעסער
אַרבעט זי. פאַרקערט — אין לעבן! וואָס שטאַרקער ס'זענען די
רייבונגען, אַלץ שנעלער גייט דאָס לעבן צו זיין ציל, צו הע-
כערער פאַרשטענדיקייט. פאַרשטענדיקייט, דאָס איז דער יושר, די
האַרמאָניע פון אינטערעסן. באַטראַכטנדיק מיט אַ סדר, — דאַרף
מען אָננעמען דעם קאַמף פאַר אַ נוצליכן געזעץ פון לעבן, און
דאָ איז אייער פּאָליציאַנט גערעכט: אויב דאָס לעבן — איז קאַמף,
איז רחמנות — אַן איבעריקע זאַך.

ער האָט זיך פאַרטראַכט, ליגנדיק אופן רוקן, אַרייַן-
 קוקנדיק אין הימל מיט ברייט פאַנאנדערגעפנטע אויגן.
 די זון, וואָס איז פאַרגאַנגען אין אַ וואָלקן, האָט אים
 אָנגעגליט און האָט זיך אין אים צעשמאַצן, ווערנדיק פאַר-
 וואַנדלט אין אַ גרויסן, רויטן פלאַקער-פייער, רויטע שטראַלן
 האָבן זיך אויסגעצויגן איבער דער סטעפּ, אויף די גראַע שטענ-
 גלעך פון די פאַראַיאַריקע גראַזן האָט אַ שפּריץ געטון מיט
 אַ ראָזלעכן טוי. די ריחות פון די פּרילינגס גרעזער און בלומען
 זענען געוואָרן שאַרפּער און פאַרשכורנדיקער.
 באַזשענאָוו האָט זיך פּלוצלינג אַנידערגעזעצט, האָט פאַרוי-
 כערט אַ פּאַפּיראַס, האָט אים אָבער פּלוצלינג אַוועקגעוואָרפּן,
 זאָגנדיק ברוגנדיק:

— כ'מין, אַז דער הומאַניזם האָט שוין פאַרשפּעטיקט אַרייַן-
 צוגיין אין לעבן, — ער האָט פאַרשפּעטיקט אויף אַ פאַר טיוונט
 יאָר. נו, איך דאַרף גיין אין שטאָט, — איר גייט?
 ענדע מאי האָט מען מיך אַריבערגעפירט אויף דער סטאַציע
 קרוטאַיע, וואַלגאַ-דאַנסקער צווייג, און אין יוני האָב איך באַ-
 קומען פון מיינעם אַ חבר אַן איינבינדער אין באַריסאָגלעבסק
 אַ בריוו, וואָס ער איז מודיע, אַז באַזשענאָוו האָט זיך דער-
 שאָסן אין פעלד, ביים בית-עולם, אין בריוו איז געווען בייגעלייגט
 באַזשענאָוו אַ צעטעלע:

„מישע, פאַרקויף מיינע זאַכן און באַצאָל מיינע באַלעבאַטיס
 7 רוב. מיט 30 קאָפּ. און אוועקלס ביכער בינד איין און שיק
 אַוועק אין קרוטאַיע, פעשקאָוו, מאַקסימיטשן, דער באַשאַקע,
 דעם „קאָפּ“ ספענסערס — אויך אים. די איבעריקע — פאַר דיר.
 דאָס פעקל לאַטיינישע און גריכישע ביכער שיק אַוועק אין קיעוו,
 דער אַדרעס איז אַריינגעלייגט אין די ביכער. זיי געזונד, פּריינד. ד.
 איבערליינדיק דאָס צעטעלע, האָב איך געפילט, ווי
 אַ קויל וואָלט מיך געטראָפּן אין האַרצן. ס'איז מיר שווער גע-
 ווען שלום צו מאַכן מיט דעם געדאַנק, אַז עס האָט זיך געשיידט
 מיטן לעבן אַזאַ געזונטער, ניקטערער מענטש.
 וואָס האָט אים געהרגעט?

כ'הָאָב זיך דערמאָנט, אַז איינמאַל זיצנדיק אין שענק, האָט
ער מיר טראַקטירט מיט ביר און אַ ביסל שוורלעכערהייט האָט
ער מיר פּלוצלינג געזאָגט:

— איר וויסט, מאַקסימיטש, וואָסער ליד איז דאָס שענסטע
אויף דער וועלט?

ער האָט זיך אָנגעפויגן איבערן טיש און מיט אויגן פון
אַ גוטן בער האָט ער מיר אַריינגעקוקט אין די אויגן און שטיל
מיט אַ ווייכן באַס, ירויעריק אויפגעזונגען!

— Quand j'étais petit —

Je n'étais pas grand;

J'allais a l'école

Comme les petits enfants...

ער האָט אויפגעזונגען — און די אויגן זיינע זענען גע-
וואָרן פייכט.

— אַ הערלעך לידל, אויף מיין ערן וואָרט! ס'איז אַזאַ
פשוטות אין איר און, איר וויסט, אַזאַ לעכערלעכער צער...
ער האָט איבערגעזעצט די ווערטער פונם לידל אויף רוסיש,
כ'הָאָב נישט פאַרשטאַנען, פון וואָס ער ווערט דאָ נחפעל
ביז טרערן, דער דאָזיקער באַוואַקסענער, גרויסער און קלוגער
מענטש...

— שפעטער — האָב איך געזען נישט ווייניק מענטשן וואָס
דער לעכערלעכער צער" האָט זיי דערהרגעט...

עטליכע חדשים זענען אַריבער, און דאָס לעבן וואָס האָט
מיך האַרב, נאָר זאָרגעוודיק דערצויגן, האָט מיך ווידער דער-
מאָנט אין פעטראָווסקען, צווינגנדיק מיך דערביי איבערצולעבן איי-
נעם פון די שווערסטע איינדרוקן פון מיין לעבן.

אין מאַסקווע, אין אַ שמוציקן שענק, ערגעץ נעבן דעם
סוכאַרעווער טורם, האָט זיך אַנטקעגן מיר ביים טישל צו געזעצט
אַ לאַנגער, מאַגערער מענטש אין ברילן; זיין קנאַכעק פנים, דאָס
שפיציק בערדעלע, די שיטערע, שפיציקע וואַנצעס — האָבן מיר
דערמאָנט אָן דאָן קישאַטן פון דאָרעס צייכענונגען. אויף אים איז
געהאַנגען אַ בלויע מאַרינאַרקע, דייטליך, נישט קיין אייגענע. די

גראָע לייוונטע הויזן, מיט די לאַטעס אויף די קני, זענען גע-
ווען קאָמיש קורץ; אויף איין פּוס אַ גומענער קאַפּאַש, אויף
דער צווייטער – אַ לעדערנער אויסגעטראָטענער שוך, דרייענדיק
די עקן פון די וואַנסן, שפיציקע, ווי אַלן, האָט ער מיך הונגעריק
אַנגעקוקט, מיט מוטנע אויגן, אויפגעשטאַנען צוריקנדיק די ברילן
צו די גראָע ברעמען און, שאַקלענדיק זיך, טאַפנדיק מיט די
הענט, ווי אַ בלינדער, צוגעגאַנגען צו מיר:

– אַדוואַקאַט גלאַדקאַוו!

מיט שמוציקע פינגער האָט ער זיך אונטערגעשריבן מיט
אַ געצוקטער שריפט אין דער לופטן און האָט איבערגעחזרט
מיט ווירדע:

– אַלעקסי גלאַדקאַוו!

רעדנדיק הייזעריק, האָט ער געדרייט מיטן האַל, ווי
ס'וואַלט אים געשטיקט אַנאומגעזעענער שלייה,

עס פאַרשטייט זיך, אַז ער האָט זיך אַרויסגעוויזן פאַר
אַ מענטשן מיט אַן איידעלסט האַרץ, האָט געליטן פאַרן אמת און
דורך די שונאים פון אמת איז ער געקומען צו דער מדרגה פון
„אַ געפאַלענעם“. איצט שטייט ער בראש פונם אַרדען „דער היי-
ליקער אַסקוויט“. פאַרנעמט זיך מיט איבערשרייבן ראָלען פאַר
די טעאַטערן, מיט שיצן אונטערדריקטע תמימים און אויך מיט
שיקן פייִלן אין די הערצער און אין די קעשענעס פון די גוט-
הערציקע סוחרטעס.

– אַ רוס, און דאָס ווייב זיינס – האָט באַזונדערס ליב צו
ליידן: דאָס ליידן – אַדער דער שמועס וועגן ליידן – איז דער
גייסטיקער זענעפט, אין וועלכן עס דרינגט גאַרנישט אַריין אין
האַרצן, וואָס איז פאַרדעקט מיט שטאַלץ פון אַלערליי
מאכלים.

איך האָב שוין נישט ווייניק מענטשן אָנגעזען פון דעם
דאָזיקן טיפּ, בין געווען געווינט צו באַציען מיט אומצוטרוי
צו זיי אָבער – שטענדיק מיט גרויס אינטערעס; ביי אַ מענטשן,
וואָס קריכט עקשנותדיק ערגיץ אַרויף, איז גאַנץ פאַרשטענדלעך
דער אינטערעס צו די מענטשן, וואָס זענען אַרונטערגעפאַלן פון

דאָרט. און אגב, די אַזוי גערופענע, געפאלענע פינסטערע זינ-
דיקער, זענען אָפט גייסטיק רייכער און אַפילו שענער פאַר די
אַנגענומענע צדיקים, ביי וועלכע כ'האַב נאָך פון מיין יוגנט
אַן באַמערקט עפעס ענלעכעס מיט די וואַקסענע פיגורן פאַנאַפּ-
טיקום.

אין אַ פאַר שעה אַרום בין איך געלעגן נעבן גלאַדקאָון
אויף די ברעטער פון מיין חושבדיקן נאַכט-לעגער. פאַר לייגנדיק
די הענט הינטערן קאָפּ, אויסגעצויגן, ווי אַ דראָנג, האָט מיך
דער אַדוואָקאַט געטרייסט מיט אַפאַריזמען פון וועלפישער רשעות,
זיין בערדל האָט אַרויסגעסטאַרטשעט ווי אַ טייוולשער ווידל און
האָט זיך געטרייסלט, בשעת ער האָט געהוסט; ס'איז געווען
אַ רחמנות אים אַנצוקוקן אין זיין אַנמעכטיקן פּעס; ער האָט
זיך אינגאַנצן אויסגעפּוצט, ווי אַ יעזש, מיט נאָדלען פון שטעכיקע
ווערטלעך.

איבער אונז איז געהאַנגען אַ געוועלפטע סטעלע פון אַ קעלער,
איבערן וואַנט האָט גערונען אַ געלע שמעקעדיקע פייכטקייט, פון
פאָדלאַגע האָט זיך געטראָגן אַ זויערער גערוך פון פוילער ערד, אין
דער טונקלקייט האָבן קערפערס איינגעוויקלטע אין שמאַטעס געכראָ-
פעט און גערעדט פון שלאַף, אַ פענסטער, מיט אַ גראָבער אייזערנער
קראַטע, האָט אַרויסגעקוקט אין גרוב, וואָס איז געווען אויסגעלייגט
מיט ציגל, אין גרוב איז געזעסן אַ קאָטער; קענטיק, אַ קראַנקער,
ער האָט קרענקליך געמיאָאוקעט. אויפן ברעטער-געלעגער, אונטערן
פענסטער איז, ווי אַ טערק, געזעסן אַ דיקער האַריקער ריז, אַ פאַר-
זעניש, וואָס האָט ביים שיין פון אַ שטיקל ליכט געלאַטעט די
הויזן און הייזעריק געברומט!

— דער אויסדערוויילטער פירערין אַ זיג-געזאַנג, —

נאָר אַלס אויסגעלייזטע פון אומגליק,

אַ לויב-געזאַנג וועלן מיר דיר אויפזינגען

די קנעכט דיינע, גאָטס מוטער!

ער פלעגט אַפזינגען, הילכיק אַ טשמאַקע טון מיט די
גראָבע ליפן און — ווידער אַמאָל פון אַנהויב אַנגעהויבן ציען
דעם זעלבן רימן.

— פֿימען מאַסלאָוו — אַ כעמיקער, אַ געניאַלער מענטש, —
האַט יועגן אים געזאָגט גלאַדקאָוו. אין דער דאָזיקער גרוב
האַבן זיך געוואַלגערט נאָך עטלעכע געניאַלע מענטשן, צווישן
זיי דער „באַרימטעסער“ פּיאַניסט בראַגין, אַ קליינער און פּליני-
קער, ווי אַ יונג בחורל, און אין זיין געדיכטען קאַפּ פון זיינע
געזאַקטע האָר — גרויע פאַסמעט און אונטער די אויגן — בלויע
פּייטעלעך. מיך האָט איבערראַשט די דאָפּלזייטיקייט פון זיין
פנים. צו דער אומעדיקער שיינקייט פון זיינע פּרויען-אויגן האָט
זיך שטאַרק נישט געפאַסט דער קרומער שמייכל, זיינע ליפּן
זענען געווען דינע, און די בייזע איראַניע איז, דוכט זיך, גע-
ווען צו זיי צוגעקלעפט אומבאַוועגלעך, אויף אייביק.
אינדערפרי האָט מיר גלאַדקאָוו געזאָגט :

— באַלד וועלן מיר דערהויבן פאַר אַ קאַוואַלער פון אָרדען
„אַקוואַוויוט“ דעם ניי גלויביקן, אָט, — דעם! קוקט זיך צו, אַ זעל-
טענע צערעמאָניע.

ער האָט מיר אָנגעוויזן אויף אַ יונגן געקרויזטן מענטשן
אין איין העמד אָן הויזן; דער מענטש איז שוין לאַנג געווען
בלוי-שכּור, די בלויליכע שוואַרצאַפּלען פון זיינע אויגן זענען
געווען אָן זינען פאַרשטאַרט אין דער בלויאַקער נעץ פון די
ווייסלען. ער איז געזעסן אויף דעם ברעטער-געלעגער, נעבן אים
איז געשטאַנען דער כעמיקער, און האָט בעמאָלט זיינע באַקן
מיט פּוקסין, די ברעמען און די וואַנצן מיט געברענטן
קאַריק.

— מ'דאַרף נישט — האָט געמורמלט דער געקרויזטער,
שאַקלענדיק מיט די נאַקעטע פיס, און גלאַדקאָוו האָט פאַר דריי-
ענדיק די וואַנצן, געזאָגט צו מיר :

— אַ סוחרישער זון, אַ סטודענט, די פּינפטע וואַך שיכּורט
ער מיט אונז, אַלץ פאַרשיכּורט — געלט, קליידער.

ס'איז אַריינגעקומען אַ רונדע אַ דוקע פרוי מיט אַן איינגעפאַ-
לענעם אָדער איבערגעבראַכענעם נאַז-זאַטל. און פּרעכע אויגן; זי האָט
געבראַכט אַ פעקל ראָגושעס און, אַ וואַרף טוענדיק אויף די
ברעטער, געזאָגט :

- די הייליקע מלבושים - זענען פארטיק.
- אנטון זיך! האָט אַ געשריי געטון גלאַדקאָוו
פינעף מרה שחורהדיקע מענטשן האָבן זיך, ווי געשפענסטער
באוועגט אין דער טונקלקייט פון קעלער, גרויע, צעשמאַטעטע;
דער „פּיאַניסט“ האָט פלייסיק פּאַנאַדער געבלאַזן קוילן אין
פאַן, די מענטשן האָבן זיך זעלטן, מרוקענדיק, איבערגעוואָרפן
מיט קורצע ווערטער:

- ריר זיך...

- שטילער!

- שטיי, ווהין?

מ'האָט אַרויסגערוקט די ברעטער-באַנק אין דער מיט פון
קעלער. מאַסלאָוו האָט אַרויפגעוואָרפן אויף זיך אַ טענדע-וואָרענדע
פון ראַגזשעס, האָט אָנגעטון אַ טאַקטורענע מיץ, און גלאַדקאָוו
האָט זיך אָנגעטון ווי אַ קלויסטער שמש.
זאַלבע פערט האָט מען אַכאַפּ געטון דעם געקריוזטן סטודענט
פאַר די פיס און פאַר די הענט.

- מ'דאַרף נישט - איך בעט אייך! - האָט ער אָבגעזיפצט,

ווען מ'האָט אים אַוועקגעפלייגט אויף דער באַנק.

- דער כּאָר איז גרייט? - האָט אויסגעשריען דער אַדוואָ-
קאַט, מאַכנדיק מיט דער פאַן און באַרויכערנדיק מיט קטורת
דעם ליגעדיקן; אין פאַן האָבן געקנאַקט די קוילן, ס'האָט זיך
געהויבן פון דאַרט אַ בלאַער רויך פון טליענדיקע בעזים-בלעטער,
דער מענטש, וואָס איז געלעגן אויף דער באַנק האָט זיך גע-
קנייטשט, געהוסט, פאַרמאַכנדיק די אויגן, האָט ער געדרייט מיט
די פיס, ווי אַ פליג, קלאַפנדיק מיט די פּיאַטעס איבער די
ברעטער.]

- מיר פאַרנעמען! - האָט אויסגעשריען גלאַדקאָוו, אָנגעטון
אין ראַגזשעס, האָט ער אויסגעזען אימהדיק, ווי אַ קאַריקאַטור,
ער האָט עפעס משונהדיק-האַסטיק געדרייט מיטן האַלז, געוואָרפן
דעם קאַפּ, און געמאַכט העוויות.
שטייענדיק צופוסנס ביים סטודענט, האָט מאַסלאָוו פּאַנ-
פענדיק אָנגעהויבן צו רעדן מיט אַ ניגון:

— ברידער! לאַמיר טון בעטן מיט תחנונים צום שטן פאַר דער רו פון דעם נפטר, דעם פריץ יאַקאָוו, וואָס איז געפאַלן אַ קרבן פון שיכרות און צעלאָזנקייט. זאָל זיין דער ווילן פון שטן, ער זאָל אים באַגעגענען מיט אַכפערונג און פרייד און זאָל אים פאַרוינקען אין דעם זומפ פון גיהנום אויף אַלע אי-י-בי-קייטן!

פינף אַבגעריסענע שלעפּערס האָבן, שטייענדיק אין אַן ענגער פּנופיא ביי דער רעכטער זייט פון דער באַנק, אויפגע-זונגען מרה-שחורדיק אַ גאַטס-לעסטערנדיק ליד; די הייזעריקע שטימען האָבן אין דער שטיינערנער גרוב אַבגעקלאַנגען טוב, אי אונטער דער ערד. די ראָל פונם חזן האָט אויסגעפירט בראַגין, דיגירנדיק שוין מיט דער רעכטער און אויפהויבנדיק מיט וואַרענונג די לינקע האַנט.

מיך איז שווער געווען צו פאַרחידושן מיט אומפאַרשעמט-קייט, — כ'האָב עס צופיל אַנגעזען אין פאַרשידענע פאַרמען, אַבער די דאָזיקע מענטשן האָבן געזונגען עפעס אַזוינס עקלדיקס, נישט אַרויס צורייזן, אַרויסווייזנדיק אין דעם צוזאַמענשטעל פון אומפאַרשעמטע ווערטער און בילדער באמת אַ טייוואַלישע פאַנטאַזיע אָן אַ גרעניצלעזע אויסגעלאַסנקייט. ס'איז מיר פאַר דער גאַנצער צייט אויך שפעטער, קיינמאָל נישט פאַרגעקומען צו זען אַזאַ פאַרפינערטע און פאַרצווייפלטע פאַרדאַרבנקייט. פינף העלער האָבן אויסגעגאַסן אויף אַ מענטשן אַ שטראַס פון גיפ-טיקן שמיץ, זיי האָבן דאָס געטון אָן התלהבות, נאָר ווי עפעס אַ חוב, זיי האָבן זיך נישט געשפילט נאָר — געטון אַנעבודה, און ס'איז קלאָר געווען, אַז: די עבודה קומט פאַר נישט צום ערשטן מאָל, די צערעמאָניע פון פאַרניכטן אַ מענטשן האָט זיך אַנטוויקלט גלאַט, מיט אַ סדר, פייערלעך, ווי אין קלויסטער.

אַ דערשלאַגענער האָב איך צוגעהערט גלאַדקאָוס אויסרופן, וואָס ווייטער, אַלץ מער קונציקע און שפלע דעם „כעמיקערס“ צינישע ליעניש, דאָס פאַרשטאַרקטע רעוון פון כאָר, און כ'האָב געקוקט אויף דעם מענטשן, וואָס מ'האַט „געזאָגט קדיש“ לעבעדיקערהייט, אַפריכטנדיק איבער אים אַ לעסטער-תפלה.

די הענט צוויפגעלייגט אויף דער ברוסט האָט ער באַוועגט מיט די ליפּן, האָט שטיל עפעס געמורמלט און אויסגעשריען, געפינטלט מיט די אויסגעגלאַצטע אויגן, נאַריש געשמייכלט און פּלוצלינג דערשראָקן אויפגעציטערט, באַמיענדיק זיך אַראָב צו-שפּרינגען פון באַנק. - שווינגנדיק האָבן די זינגער אים צוגעדרוקט צו די ברעטער.

די „צערמאַניע“ וואָלט מסתּמא מיר נישט פּאַרגעקומען אַזוי עקלדיק, ווען די שמוציקע רוחות וואָלטן געקוקט אויף דעם, ווי אויף אַ קאַטאַוועס, אַ שפּיל. ווען זיי וואָלטן כאַטש געלאַכט מיט אַ געלעכטער פון ציניקער, מיט אַ פּאַרצווייפּלטן געלעכטער פון „געוועזענע מענטשן“, וואָס זענען פּאַרקריפּלט און באַליידיקט געוואָרן פון לעבן. אָבער - זיי האָבן זיך באַצויגן צו דעם מיט אַ פּרוגזער אָנגעשטרענגטקייט פון רוצחים, זיי האָבן זיך אויפגעפירט, ווי פּהנים, ברענגענדיק קרבנות פאַרן גייסט פון דער קרענקלעכער און נקמהדיק צעיושעטער פּאַנ-טאַזיע.

אַ פּאַרשטומטער, אָן כחות, האָב איך געפילט, ווי אַ שווע-רע משא דריקט מיך, פּאַרזינקט מיך אין אַ קלעפיקן זומפ, אַז די דאָזיקע רוחות-מענטשן „באַזינגען“ מיך אויך און זענען מיך אויך מקבר. איך געדענק, אַז איך האָב נאַריש און פּאַרלוירן געשמייכלט און אין געוויסע מאַמענטן האָט זיך מיר געוואָלט בעטן:

— הערט אויף, עס איז נישט פיין, דאָס איז - שרעקלעך און גאָר קיין שפּאַס נישט!

באַוונדערס האָט געריסן אין אויער און געשניטן איבערן האַרץ דעם „פּיאַניסטס“ דינער קול; ער האָט מיט אַלע קרעפטן געוואָיעט, פּאַרמאַכנדיק דערביי די אויגן, פּאַרוואַרפּנדיק דעם קאַפּ און אויסבוֹיגנדיק דעם גאַרגל; זיין וואָיען האָט פּאַר-הילכט די הייזעריקע קולות פון די איבעריקע זינגער, איז גע-שווומען אין דער רויכיקער טונקלקייט, אַנטפּלוזנדיק מיט אַ באַ-זונדערער תּאוהוה די מאוסקייט פון די ווערטער, מיך האָט גע-פּייניקט פּאַרלאַנג אָנצוהויבן וואָיען און ברומען ווי אַ חיה.

— א קבר! — האָט אויסגעשריען גלאַדקאָוו, וויגנדיק מיט דער קטורת-פּאַן.

דער כאָר האָט מיט אַלע פּחות אַ דונער געטון :

— קום, קום,

קבר, קבר...

און — ס'איז אַריינגעקומען אַ פּרוי מיט אַ צעהאַקטער נאָז, זי איז געווען אינגאַנצן אַ נאַקעטע און איז געגאַנגען אונטער-טאַנצנדיק, איר שוואַכער קערפּער האָט זיך געטרייסלט, אירע ברוסט זענען ווי טאַרבעס אַרונטערגעהאַנגען אויף דער בויך, די בויך איז, ווי אַ פעטער זאַק אַרונטערגעהאַנגען אויף די דיקע פּיס מיט די לייַצע פּלעקן, צייכנס און ווונדן אין די בלויע צעצווייגטע אָדערן.

מאַסלאָוו האָט זי איבערגענומען מיט אַ מיאוסן זשעסט, דער קלויסטער שמש גלאַדקאָוו האָט נאָכגעמאַכט דעם דאָזיקן זשעסט, אויסקוויטשנדיק ניבול-פה האָט זיך די פּרוי צוגע-לייגט דאָ צו איינעם, דאָ צום צווייטן, די זינגער האָבן זי אויפ-געהויבן פאַר די הענט און פּיס און אַוועקגעלייגט אויפן באַנק נעבן דעם „בר-מינן“.

— אָ-אָ, מ'דאַרף נישט, — האָט ער אויסגעשריען מיט אַ קוויטש און האָט זיך געפרוווט אַרונטערלאָזן די פּיס פון באַנק, מ'האָט אים אָבער צוגעדריקט צו די ברעטער און ביי אַ נייעם ניגון כמעט אַ טאַנץ-ניגון פון אַן עקלדיקן לידל, וואָס איז אָבער אויך געווען מרה-שחורהדיק טרויעריק, האָט זיך די פּרוי אָנגע-בויגן איבער אים, און, טרייסלענדיק מיט די שמוציקע גרויע בריסט-זעק, האָט זי אים אָנגעהויבן מאַסטערבירן.

דאָן האָבן איך זיך דערמאָנט אָן דער „קעניגן מאַרגאַ“ די בעסטע וויזיע אין מיין גאַנצן לעבן, — אין האַרצן האָט עפעס אַ הייס געפיל אויפגעריסן, איך האָב זיך אַ וואָרף געטון אויף די דאָזיקע רעשטלעך-מענטשן און האָב זיי אָנגעהויבן צו קיילן.

... צו אַוונט האָבן איך זיך דערזען אונטער דעם אייזנבאַן-וואַל, אויף אַ קופּע שפּאַלן, די פינגער פון מיינע הענט זענען געווען צעמזיקט, בלוט האָט גערינען, דאָס לייַנקע אויג איז געווען

פארשוואָרן. פון הימל, וואָס איז געווען שמוציק, ווי די ערד, האָט זיך געשאַטן אַ הערבסט-רעגנדל, כ'האַב געריסן שטיקער נאַסע פאַרוועלדקטע גראַז און, ווישנדיק דערמיט דאָס פנים, די הענט, האָב איך געקלערט וועגן דעם, וואָס די מענטשן האָבן מיר באַוווּזן.

כ'בין געווען געזונט, געווען אַ גבר, כ'האַב געקאָנט נישט נעאיילט ניין מאָל איבערצלמען מיט אַ צוויי פודיקער געוויכט, כ'האַב לייכט געטראַגן צוויי פינג-פודיקע זעק מעל, אָבער — איצט האָב איך זיך געפילט אינגאַנצן אויסגעליידיקט, אָבגע-שוואַכט, ווי אַ קראַנק קינד, ס'האַט זיך מיר געוואָלט וויינען פון ביטערער באַליידיגונג. כ'האַב גיריק געזוכט יענע שיינקייט פון לעבן, מיט וועלכער עס אָטעמען אַזוי פאַרלאַקנדיק די ביכער, כ'האַב געוואָלט שעפן נחת פון עפעס, וואָס זאָל מיך קרעפטקן און דערהאַלטן. ס'איז שוין געקומען פאַר מיר די צייט פון פאַרוזכן דעם טעם פון פרייד אין לעבן, ווייל כ'האַב אַלץ עפטער אָנגעהויבן צו פילן אָנפאַלן פון צאָרן, — ווי אַ פינטערע הייסע כוואַליע האָט ער זיך אויפגעהויבן אין מיין האַרצן, פאַר-בלענדנדיק דעם שכל, ער האָט פאַרוואַנדלט מיין שאַרפע אויפ-מערקזאַמקייט צו מענטשן אין אַ שווערער פאַראַכטנדיקער שנאה צו זיי.

ס'האַט מיר שמערצליעך געקרענקט, — פאַרוואָס באַגעגן איך אַזוי פיל שמוץ און עלנד, אַלץ, וואָס איז גראַב-נאַריש אָדער משונהדיק?

ס'איז געווען שרעקליעך צו דערמאָנען זיך די „צערעמאָניע“ אין דעם נאַכטלעגער, ס'האַט געעגבערט אין אויער גלאַדקאָוס אויסגעשריי:

— אַ קבר! —

און פאַר די אויגן האָט זיך פאַנאַנדערגעשוומען דער עקלדיקער גוף פון דער פרוי, — אַ באַרג פון בייזער און תאוהדיקער שענדלעכקייט, אין וועלכער זיי האָבן געוואָלט באַגראַבן דעם לעבעדיקן מענטשן.

און דערמאָנענדיק זיך דערביי אָן פעטראָווסקעס צעלאָזענעם

גלחישן לעבן, האָב איך דערפילט, ווי אומשולדיק עס איז די ווילדקייט פון דער תאוה ביי געזונטע מענטשן, און פאָרגלייך מיט דעם שגעון פון דער פוילעניש, וואָס האָט נישט פאָרלאָרן דעם אויסערלעכן פּרצוף פון מענטשן.

דאָרט איז געווען אַזאַ מין אַרט געצנדינסט פאַר דער שיינקייט; דאָרטן האָבן האַלב ווילדע מענטשן מהפּלל געווען פון איבערפּלוס פון פּחות, אָננעמענדיק דעם דאָזיקן איבערפּלוס פאַר אַ זינד, פאַר אַ שטראַף, אפשר בונטעווענדיק, מיט דער פּלומרשטער האָפּנונג אויף פּרייהייט, מורא האָבנדיק צו „פאַר-לירן יענע וועלט“ צוליב דעם נישט זאַט-ווערענדיקן דורשט פונם גוף.

דאָ – איז די אָנמאַכט געפּאַלן ביז צו דער טרויעריגסטער פאַרצווייפּלונג, ביז צום מאַוסטן גקמהדיקן אויסשפּאַטן פון יענעם אינסטינקט, וואָס פאַרזייט אָנאויפהערליך מיט נצחון די פעלדער פון לעבן, וואָס דער טויט פאַרוויסטעט, פון דעם אינסטינקט. יואָס איז דער ווירקער פון דער גאַנצער שיינקייט פון דער וועלט; דאָ ווערט חזיריש אונטערגעגראָבן דער עצם וואָרצל פון לעבן פאַר-סמענדיק מיטן אייטער פון דער קראַנקער פּאַנטאַזיע אירע גע-היימיספּולע הערלעכע קוואַלן.

נאָר – וואָס איז דאָס דאָרט, אויבן, פאַר אַ לעבן, פּין ויאַנען די מענטשן פאַלן אזוי טיף אַרונטער?

„קאראלענקאס צייטן“

.. איך בין ארויס פון צאריצין אין מאי אין א ווינטיקן
כמורנעם באגינען און האָב אויסגערעכענט אין סענטיאַבר אָנצו-
קומען קיין ניושני.

א טייל וועג, אין די נעכט, בין איך געפאָרן מיט די
קאָנדוקטאָרן אויף די פּלאַטפּאָרמעס פון די משא-וואַגאַנעס, דעם
גרעסטן טייל געגאַנגען צו פוס, פאַרדינענדיק מיין ברויט אין די
דערפער אין די „סטאַנציעס“, אין די מאַנאַסטירן, כ'האַב געשפּאַ-
צירט איבער דער דאָנער געגנט איבער די טאַמבאַווער און
ריאַזאַנער גובערניעס, פון ריאַזאַן האָב איך איבער דער אָקע
פאַרקערעוועט קיין מאַסקווע, בין אָפּגעטראָטן קיין כאַמאַוויקי צו
ל. ג. טאַלסטאָיען, סאַפיע אַנדערעיווע האָט מיר געזאָגט, אַז
ער איז אַוועק אין טראַאיצע-סערגיעווער לאַוורע. כ'האַב זי
באַגעגנט אויפן הויף, ביים שייער, וואָס איז געווען אָנגעשטאַפט מיט
פעק ביכער. זי האָט מיך אַוועקגעפירט אין קיך. האָט מיך
פריינטלעך מכבד געווען מיט אַ גלאָז קאַווע און מיט אַ בילקע
און. אגב, האָט זי מיר מודיע געווען אַז צו לעוו ניקאַלאַיע-
וויטשן שלעפן זיך זייער פיל, פאַרדעכטיקע ליידיקגייער, און,
אַז בכלל, איז רוסלאַנד רייך מיט ליידיקגייער, כ'האַב עס שוין
אַליין אויך געזען און. אָן קונצן. האָב איך אויך מספּים געווען
מיט דער מיינונג פון דער קלוגער פרוי.

ס'איז געווען ענדע סעפטעמבער. די הערבסט-רעגנס האָבן
שפעדיק דורכגענעצט די ערד. איבער די אָפּגעשניטענע שטעטיקע
פעלדער האָט געוועהט אַ קאַלט ווינטל, די וועלדער זענען געווען
בונט באַפאַרבט; זייער אַ שיינע צייט אין יאָר, נאָר אַ ביסל
אָן אומבאַקוועמט פאַר פוס-גייער, איבערהויפט — אין שלעכ-
טע שיק.

אויף דער סטאַנציע, מאַסקווע טאָוואַרנע, האָב איך איינ
 גערעדט דעם פירער ער זאָל מיך אַריינלאָזן אין אַ וואַגאָן פון
 בהמות, אין דעם דאָזיקן וואַגאָן זענען אַכט טשערקעסער אָקסן
 געפאָרן קיין ניוזשי צום שלאַכטן, פינעף פון זיי האָבן זיך אויפ-
 געפירט גאַנץ סאָליד, נאָר די איבעריקע בין איך עפעס נישט
 געפעלן געוואָרן, און אַ גאַנצן וועג האָבן זיי זיך באַמיט מיר
 אָנצוטון אַלערליי נגישות; און אַז עס האָט זיך זיי דאָס איינ-
 געגעבן, וואָבן זיי צופרידן געסאַפעט און געברומט.
 און דער פירער, אַ מענטש'ל אויף קרומע פיס, אַ קלייניגקער,
 אַ שכור, מיט אָבגעביסענע וואַנסן, האָט אַרויפגעלייגט אויף מיר
 די פליכט צו שפייזן מיינע וועג-קאָלעגן; אויף די סטאַציעס האָט
 ער מיר דורכן טיר פון וואַגאָן אַריינגערוקט אַ זשמעניע היי,
 באַפּוילנדיק מיר:

– זיי מכבד!

פיר און דרייסיק שעה האָב איך פאַרבראַכט מיט די אָקסן,
 מיינענדיק אין מיין תּמימות, אַז איך וועל שוין קיינמאָל אין
 לעבן נישט אָנטרעפן קיין גרעבערע אָקסן, ווי די.
 אין זעקל ביי מיר איז געלעגן אַ העפט מיט לידער און
 אַן אויסגעצייכנטע פּאָעמע אין פּראָזע און אין פּערזן, דאָס ליד
 פון אַלטן דעמב".

כ'בין קיינמאָל נישט געווען צופיל זיכער ביי זיך, און,
 איבערהויפט נאָך אין יענער צייט האָב איך זיך געפילט פאַר
 אַ קליינעם למדן, נאָר כ'האָב באמת געגלייבט, אַז איך האָב
 אָנגעשריבן אַן אויסגעצייכנטע זאַך. כ'האָב אַריינגעלייגט אין איר
 אַרץ, וועגן וואָס איך האָב געטראַכט אין פאַרלויף פון די צען
 יאָר פון מיין בונטן, גאָר נישט לייכטן לעבן, און איך בין גע-
 ווען זיכער: איבערלייענדיק מיין פּאָעמע, וועט זיך די געלערנטע
 מענטשהייט חידושן אויף דאָס נייע, וואָס כ'האָב איר אַנטדעקט,
 דער אמת פון מיין דערציילונג וועט אויפטרעיסלען די הערצער
 פון אַלע ערד-בעווינער, און תּיכף נאָכדעם וועט זיך צעשפּילן
 אַן אָרנטלעך, ריין און לוסטיג לעבן אויף דער וועלט – חוץ דעם
 האָב איך מער גאָר נישט פאַרלאַנגט.

אין ניוזשני האָט געווינט נ. ע. קאַראַנין. איך פלעג פון צייט צו צייט אַריינגיין צו אים, כ'האַב אָבער נישט געוואָגט צו ווייזן אים מיין פּילאָזאָפּישע אַרבעט. איך האָב אויף דעם קראַנקן ניקאַלאַי עלפּידיפּאַראָוויטש, שטאַרק רחמנות געהאַט, און מיט מיין גאַנצן וועזן האָב איך געשפּירט, אַז דער דאָזיקער מענטש האָט זיך עקשנותדיק און מיט ווייטאַג אויף עפעס פאַר-טראַכט.

— אפשר איז טאַקע אַזוי, — האָט ער גערעדט, אַרויסלאָזן-דיק דאָך די נאָז לעכער געדיכטסטע שטראַמען רויך פון פאַפּיראַס, ווידער טיף אַריינגעצויגן דעם רויך און, שמייכלענדיק, פאַר-ענדיקט:

— און אפשר איז נישט אַזוי...

* זיינע רייד האָבן אַרויסגערופן ביי מיר אַ לעסטיקע אומ-פאַרשטענדעניש, מיר האָט זיך געדוכט, אַז דער דאָזיקער כמעט אויס-געמאַטערטער מענטש האָט געהאַט רעכט און האָט געדאַרפט רעדן עפעס אַנדערש, אַ סך דייטליכער. דאָס אַלץ — און מיין האַרציקע סימפּאַטיע צו אים — האָבן אויף מיר געווירקט, אַז איך זאָל זיך באַציען צום פעטראָפּאַוולאָוסקער מיט אַ געוויסער פאַרזיכטיקייט, פונקט ווי כ'וואָלט מורא געהאַט עפעס אַנצורירן אין אים, צו פאַרשאַפן אים צער.

כ'האַב אים געזען אין קאַזאַן, ווו ער האָט זיך אָבגעשטעלט אויף עטלעכע טעג, צוריקקערנדיק פון זיין פאַרשיקונג. ער האָט אויף מיר געמאַכט דעם בולטן איינדרוק פון אַ מענטשן, וואָס איז זיין גאַנץ לעבן כסדר אַריינגעפאַלן נישט דאָרט, ווו ס'האַט זיך אים געוואָלט.

— אייגנטלעך, בין איך אומזיסט אַהער געקומען!

די דאָזיקע ווערטער האָבן מיך איבערגענומען, ווען איך בין אַריין אין אַ טונקעלן צימער פון אַן איינגאַרנדיקן פּליגל אויף אַ שמוציקן הויף, ווו עס איז געווען אַ שענק פאַר לאַסט-פורמאַנעס. אינמיטן צימער איז געשטאַנען אַ הויכער געבויגענער מענטש, קוקנדיק פאַרטראַכט אויפן צופערבלאַט פון אַ גרויסן טאַשן-זייגער. צווישן די פינגער פון דער אַנדערער האַנט האָט זיך

געדיכט גערויכערט אַ פּאַפּיראַס. דערנאָך האָט ער אָנגעהויבן שפּרייזן מיט לאַנגע פּוס פּון איין ווינקל צום צווייטן, ענטפּערנ-דיק קורץ אויף די פּראַגן פּון בעל-הבית ס, ג. סאַמאַוו. זיינע קורזזיכטיקע, קונדיש ליכטיקע אויגן, האָבן געקוקט מיד און פּאַרזאָרגט אויף די באַקן-ביינער און אויף דער גאַמבע — העלע הערעלעך פּון פּאַרשידענער לענג, אויף זיין קאַנטיקן שאַרבן — גלייכע שוין לאַנג נישט געוואַשענע האָר פּון אַ קלויס-טער שמש, אַריינשטעקנדיק די לינקע האַנט אין דער קעשענע פּון די צוקנייטשטע הויזן, האָט ער דאָרט געקלימפּערט מיט קופּער-געלט, און אין דער רעכטער האַנט האָט ער געהאַלטן אַ פּאַפּיראַס, מאַכנדיק מיט אים, ווי אַ דערוואַר מייטן שטעקעלע. ער האָט געאַטמט מיט רויך, ער האָט טרוקן אונטערגעהוסט אַן געקוקט אויפן זייגער, טשמאַקנדיק אומעטיקלעך מיט די ליפּן. יעדער קער און ריר פּון דעם שלעכט געפּליטן ביינערדיקן קערפּער האָבן באַוויזן, אַז דער דאָזיקער מענטש איז שרעקלעך אויסגעמאַטערט. ביסלעכווייז האָבן זיך אין צימער אַריינגערוקט אַרום אַנדערטהאַלבן צענדליק חושכדיקע גימנאַזיסטן, סטודענטן, אַ בעקער און אַ גלעזער.

קאַראַנין האָט מיט אַ פּאַרשטיקט קול פּון אַ לונגן-קראַנקן דערציילט וועגן דעם לעבן און וועגן דער שטימונג פּון די פּאָליטיש פּאַרשיקטע. גערעדט האָט ער, נישט אָנקוקנדיק קיינעם, פּונקט, ווי ער וואָלט שמועסן מיט זיך אַליין, אָפט מאַכנדיק קורצע פּויוזעס און, זיצנדיק אויפן פענסטער-ברעטל, זיך הילפּלאַז אַרומגעקוקט. איבער זיין קאָפּ איז געווען אָפּן אַ פּאַרטקע, אין צימער האָט זיך אַריינגעריסן אַ קאַלטע לופּט, אָנגעזאַפט מיטן ריח פּון מיסט און פּערדעשער השתנה. די האָר אויף קאַראַנינס קאָפּ האָבן זיך באַוועגט, ער האָט זיי צוגעגלעט מיט די לאַנגע פינגער פּון זיין טרוקענער ביינערדיקער האַנט און האָט געענט-פּערט אויף די פּראַגן.

— ס'איז מעגליך, נאָר איך בין נישט זיכער, אַז עס איז טאַקע פּונקט אַזוי. כ'ווייס נישט, איך קען נישט זאָגן. קאַראַנין האָט נישט אויסגענומען ביי די יונגע לייט, זיי

זענען שוין געוויינט געווען צו הערן מענטשן, וואָס האָבן אַלץ געוויסט און אַלץ געקאָנט אַרויסזאָגן, און די פאַרזיכטיקייט פון זיינע ווערטער האָט ביי זיי אַרויסגערופן אַ איראָנישע אָבשאַצונג.

- אַ צעשראָקענער פּויגל.

נאָר דעם חבר מיינעם, דעם גלעזער אַנאַטאָלי, האָט זיך געדוכט, אַז די ערלעכע פאַרקלערטקייט פון קאַראָנינס קינדערשע אויגן און זיין אָפּטער „איך ווייס נישט“ קאָזט זיך דערקלערן מיט אַן אַנדער מין מורא: אַ מענטש וואָס קען דאָס לעפּן האָט מורא צו פאַרפירן דאָס מרה-שחורהדיקע יונגוואַרג, אַרויסזאָגנדיק פאַר זיי מער, וויפיל ער קען פאַר זיי אויפריכטיק אַרויסזאָגן. איך און אַנאַטאָלי, מענטשן פון אונמיטעלבאכער פּראַקטיק, האָבן זיך באַצויגן צו די ביכער-לייט אַ ביסל מיט אומצוטרוי, מיר האָבן גוט געקאָנט די גימנאַזיסטן און מיר האָבן געזען, אַז אין דעם מאָמענט מאַכן זיי זיך ערנסטער, ווי שטענדיק.

אַרום האַלבע נאַכט איז קאַראָנען פּלוצלינג אַנטשוויגן גע-וואָרן, אַרויס אינמיטן צימער און, שטייענדיק אין אַ וואַלקן רויך, האָט ער מיט די הענט פעסט אַ רייב געטון זיין פנים, פונקט, ווי ער וואַלט זיך געוואָשן מיט אַן אומגעזען וואַסער. דערנאָך האָט ער פון ערגיץ-ווי, פון אונטערן גאַרטל אַרויסגע-שלעפט אַ זייגער, צוגעטראָגן צו דער נאָז און איילנדיק געזאָגט:

-אַט - אַזוי, איך מוז גיין. ביי מיר איז קראַנק אַ טאַכטער, שטאַרק קראַנק. זייט געזונט!

צודריקנדיק מיט די הייסע פינגער די אויסגעשטרעקטע הענט, איז ער וואַלקנדיק אַוועקגעגאַנגען, און עס האָט זיך אָנגע-הויבן צווישן אונז אַ זידלעריי, וואָס איז שטענדיק דער אומפאַר-מידלעכער פּועל-יוצא פון אַזוינע שמועסן.

אין ניושני האָט קאַראָנין ציטעריק נאָכגעפאַרשט די טאָלסטאַער באַוועגונג צווישן דער אינטעליגענץ, האָט געהאַלפּן איינפירן אַ קאָלאָניע אין סימבירער גובערניע; די גיכע מפּלה

פון דער דאָזיקער אונטערנעמונג האָט ער באַשריבן אין דער גע-
שיכטע : די באַרסקער קאָלאָניע."

- פרובירט אויך זיך באַזעצן אויף ערד" - האָט ער מיר
געראַטן - אפשר וועט דאָס אייך געפעלן ווערן ?

נאָר - מיך אָבער האָבן די מערדערישע פרווון פון די
ליבהאָבער פון זעלבסט-פייניגונג נישט פאַרכאַפט, חוץ דעם האָב
איך אין מאַסקווע געטראָפן מ. נאָוואַסעלעוון, איינעם פון די
הויפט גרונט-לייגער פון דער „טאַלסטאָוסטוואַ" און דער אַרגאַ-
ניזאַטאָר פון טווערער און סמאָלענסקער אַרטעלוי, און נאָכדעם -
אַ מיטאַרבעטער פון דער „פראַוואַסלאָוונער אָבאַזרעניע" און
ל. נ. טאַלסטויס אַ בלוטיקער שונא.

ער איז געווען אַ מענטש פון הויכן ווקס, ווי עס שיינט
אַ גבר ; ער האָט זיך אָפן איבערגענומען מיט זיין אויסערגעוויינ-
לעכער פראַקטיקייט אַפילו מיט דער גראַבקיט פון געדאַנק און
אויספירונג, הינטער דער דאָזיקער גראַבקיט האָב איך דערפילט
אַ שלעכט פאַדעקטע בייזקייט פון אַ בעל גאוה, ער האָט שאַרף
געלייקנט אין דער „קולטור" ; דאָס איז מיר שטאַרק נישט גע-
פעלן געווען ; קולטור, דאָס איז יענער געביט, ווהיין כ'האָב
זיך דורכגעשלאָגן מיט גרויס מ, דורך זייער פיל שטע-
רונגען.

כ'האָב אים געטראָפן אין דער דירה פון דעם ניעטשאַיעוועץ
אַרדאָוו, דער איבערזעצער פון לעאָפאַרדי און פלאָבערן, איינער
פון די גרינדער פון דער פּרעכטיקער אויסגאַבע „דער פאַנטעאַן
פון ליטעראַטור" ; דער קלוגער, הויך געבילדעטער אַלטער מאַן
האָט אַ גאַנצן אָונט שטאַרק אויסגעלאַכט טאַלסטאָיס תורה, וואָס
האָט מיך אין יענער צייט אַ ביסל צוגעצויגן, זעענדיק אין דעם,
נאָך אַלעמען, נישט מער, ווי אַ מעגלעכקייט צייטווייליק אָב-
צוטראַען אַ ביסל אָן אַ זייט פון לעבן און דאָרט איבערצוטראַכטן
דאָס איבערגעלעבעטע.

... כ'האָב, פאַרשטייט זיך, געוויסט, אַז אין נישני ווינט וו.
ג. קאָראָלענקא, כ'האָב געלייענט זיין „מאַקאַרס חלום" ; די דאָ-
זיקע דערציילונג איז מיר עפעס נישט געפעלן געוואָרן.

איינמאָל, אין אַ רעגנדיקן טאָג האָט אַ בעקאנטער, מיט
וועלכן כ'בין געגאַנגען אין גאַס, געזאָגט צו מיר, אויסקרימענדיק
מיט אַ ווונק די אויגן אָן אַ זייט :

— קאָראָלענקאַ !

איבערן טראָטואַר האָט פעסט געשפּרייזט אַ געוונטער,
פרייטפלייציקער מענטש אין אַ האָריקן מאַנטל ; פון הינטערן
נאַסן שירם האָב איך אַרויסגעזען אַ געקרויזטע פּאַרד. דער דאָ-
זיקער מענטש האָט מיך דערמאַנט אָן די טאַמפּאָווער פּי-הענדלער,
און איך האָב געהאַט וויכטיקע טעמים צו באַציען זיך פּיינטלעך
צו דעם דאָזיקן מין מענטשן און כ'האַב קיין חשק נישט געהאַט
צו באַקענען זיך מיט קאָראָלענקען, דער חשק האָט זיך ביי מיר
אויך נישט דערוועקט נאָך דער עצה פון זשאַנדאַרמעריע-
גענעראַל — איינער פון די פּריילעכע שפּאַסן פון דעם משונהדיקן
רוסישן לעבן.

מ'האַט מיך אַרעסטירט און אַריינגעזעצט אין איינער פון
די פיר טורימס פון דער ניוזשעגאַראָדער תּפּיסה. אין מיין קיי-
לעכדיקער קאַמער איז נישט געווען קיין שום אינטערעסאַנטערע
זאַך, אויסער דער אויפשריפט, וואָס איז געווען אויסגעקריצט
אויף דער טיר, וואָס איז געווען באַשלאָגן מיט אייזן. די אויפ-
שריפט איז געווען אזא :

„אַלץ וואָס לעבט — באַשטייט פון קעמערלעך“.

כ'האַב לאַנג געטראַכט, וואָס ס'האַט געוואָלט זאָגן דער
מענטש מיט די דאָזיקע ווערטער ? און נישט וויסנדיק, אַז דאָס
איז אַן אַקסנאַמע פון דער ביאָלאָגיע, האָב איך עס באַשלאָסן
אַנצונעמען, ווי אַ ווערטל פון אַ הומאַריסט.

מ'האַט מיך געבראַכט צום פּאַרהער פּאַרן גענעראַל פּאַן-
נאַנסקי אַליין, און, קלאַפּנדיק מיט דער געשוואָלענער האַנט
איבער מיינע צוגענומענע פּאַפּירן, זאָגט ער צו מיר כּראָ-
פּנדיק :

— איר שרייבט דאָ לידער און בכלל... נו, שרייבט איין פיינע

לידער — ס'איז אָנגענעם צו לייענען...

ס'איז מיר אויך אָנגענעם געוואָרן צו וויסן, אַז דעם

גענעראל זענען פארשטענדלעך אייניגע אמתן, כ'האָב נישט גע-
רעכענט, אַז דער עפיטעט „פיינע“ בעציהט זיך טאַקע צו מיינע לידער,
נאָר אין יענער צייט וואָלטן גאָר און גאָר נישט אַלע אינטעלי-
גענטן געקאָנט מסכים זיין מיטן זשאַנדאַרמס אַ פּאָריום וועגן
לידער.

י. י. סווערדענצאָוו, אַ לייטעראַט, אַ גוואַרדיע-אָפיצער, אַ גע-
וועזענער פאַרשיקטער, פלעגט הערליך דערציילן וועגן די
„נאַראַדאָוואָלצעס“, און מיט אַ באַזונדערער התפעלות וועגן
ווערע פיגנער, ער האָט געדרוקט טרויעריקע דערציילונגען אין
„דיקע“ זשורנאַלן, נאָר ווען איך האָב פאַר אים דורכגעלייגט
פּאָפּאַנאָוס ליד:

— וואָס דו האָסט געזאָגט האָב איך נישט דערהערט,
נאָר געזאָגט האָסטו אַ וואָרט עפעס אַ צאַרטס... —

ער האָט מיט פעס אַ בלאָז געטון פון זיך:
— פלידעריי! זי האָט אים, מסתמא, אַ פרעג געטון ווי
שפעט עס איז? און ער, דער גולם, האָט זיך דערפרייט...
דער גענעראַל, — אַ שווערער, אין אַ גרויער קורטקע, מיט
אַבגעריסענע קנעפ, אין גרויע פאַרשמירטע הויזן מיט לאַמפּאַסן, זיין
אַנגעדראָלען פנים, אין גרויע האָר, איז געדוכט באַמאָלט מיט רויט-
לעכע אָדערן, די נאַסע טריבע אויגן קוקן אומעטיק, מיד. ער
האַט מיר אויסגעזען צו זיין פאַרשטויסן און עלענד, נאָר סימ-
פאַטיש, דערמאָנענדיק מיט זיין פיזיאָנאָמיע אַ ראַסן-הונט, וועלכן
עס איז פון אַלטקייט שווער און לאַנגווייליק צו בילן.

פון דעם בוך רעדעס פון א. פ. קאַני האָב איך געוויסט וועגן
דער שווערער דראַמע, וואָס דער דאָזיקער גענעראַל האָט
איבערגעלעבט, כ'האָב געוויסט, אַז די טאַכטער זיינע — איז
אַ טאַלענטרטע פּיאַניסטן, און ער אַליין — אַ מאָרפיניסט, ער איז
געווען דער אָרגאַניזאַטאָר און דער פאַרזיצער פון דער „טעכנישער
געזעלשאַפט“ אין ניוזשני, אויף די זיצונגען פון דער דאָזי-
קער געזעלשאַפט האָט ער באַשטריטן די באַדייטונג פון דעם
מסחר פון דער דאָרפישער אויסאַרבעטונג און — אויף דער הויפט
גאַס פון שטאָט האָט ער געמאַכט אַ געוועלעב צום פאַרקויפן די

דאָרפישע אויסארבעטונגען פון דער גובערניע, ער האָט געשיקט קיין פעטערבורג מסירות אויף די „זעמצעס“, אויף קאָראָלענקאָן און אויפן גובערנאָטאָר באַראַנאָוו, וואָס האָט אַליין לײב געהאַט צו שרייבן מסירות.

אַלץ אַרום דעם גענעראַל איז געווען פאַרוואָרלאָזט: אויף דער לעדערנער זאַפּע, הינטער זיין פלייצע, האָט זיך געוואַלגרט צוקנייטשטע בעט-וועש, פון אונטער דער זאַפּע האָט זיך אַרויס-געזען אַ שמוציקער שוך און אַ שטיק אַ לאַפּאַסטער פון אַ פּוד צוויי. אין די שטייגלעך אויף די פענסטער זענען אַרומגע-שפּרינגען טשיזשיקעס, גימפּלען און שטייגליצן, דער גרויסער טיש אין ווינקל פון קאַפינעט, איז געווען אָנגעשטעלט מיט פיזיק-אַפּאַראַטן, פאַר מיינע אויגן אויפן טיש איז געלעגן אַ דיק פּראַנ-צויזש פּוך, די טעאַריע פון עלעקטריק און אַ קליין בונד סעט-שענעווס „די רעפּלעקסען פון קאַפּ-מאַרן“.

דער אַלטער האָט אָן אויפהער גערויכערט קורצינקע דיקע פּאַפּיראַסן און זייער שטאַרקער רויך האָט מיך אומאַנגענעם גע-רייצט, וועקנדיק אין מיר דעם לעכערלעכן געדאַנק, אַז דער טאַבאַק איז דורכגעזאַפט מיט מאַרפּיום.

— וואָס פאַר אַ רעוואָליוציאַנער זענט איר? — האָט ער ברוגזדיק געזאָגט — איר זענט נישט קיין ייד, נישט קיין פּאָליאַק. אָט, — איר שרייבט, נו, איז וואָס? אָט, איך וועל אים באַ-פּרייען, — ווייזט אייער מאַנסקריפטן קאָראָלענקאָן — זענט איר באַקאַנט מיט אים? ניין? דאָס — איז אַן ערנסטער שרייבער, נישט ערגער פאַר טורגענעוון...

פון גענעראַל האָט זיך געהערט עפעס אַ מאַדנער שווערער שטיקנדיקער גערוך, ריידן האָט זיך אים נישט געוואַלט, ער האָט פּויל מיט אָנשטרענגונג, געצויגן אַ וואָרט נאָך אַ וואָרט, ס'איז געווען לאַנגווייליק. כ'האַב באַקוקט די קליינע וויטרינע נעפן טיש, דאָרט זענען געווען אויסגעלייגט אין רייען קליינע מעטאַלענע רעדלעך.

באַמערקנדיק מיינע קרומע בליקן, האָט זיך דער גענעראַל שווער אויפגעהויבן, אַ פּרעג געטון:

— ס'איז אינטערעסאַנט ?

צורוקנדיק זיין פאָטעל צו דער וויטרינע, האָט ער זי אויפגעמאַכט און גענומען רעדן :

— דאָס זענען מעדאַלן צום אַנדענקונג פון היסטאָרישע גע-
שעענישן און פּערזענלעכקייטן. אָט — איז דער פּאַל פון באַסטיליע,
אין דאָס — איז צום אַנדענק פון נעלסאָנס נצחון ביי אַ בוקיר —
די פּראַנצויזישע געשיכטע קענט איר ? דאָס — איז די פּאַרייני-
גונג פון די שווייצאַרישע שטאַטן, און דאָס איז דער באַווסטער
גאַלוואַני — קוקט, ווי פּרעכטיק ס'איז געמאַכט, דאָס איז קיוויע, —
אַ סך ערגער !

אויף זיין רויטער נאָז האָט געציטערט די פענסנע, די
פייכטע אויגן האָבן אויפגעלעבט, ער האָט גענומען די מעדאַלן
מיט די פייכטע פינגער אַזוי פּאַרוזיכטיק, ווי זיי וואָלטן געווען
נישט קיין בראַנזענע, נאָר גלעזערנע.

— די פיינסטע קונסט ! האָט ער געברומט און, אויס-
שטעלנדיק לעכערלעך די ליפן, האָט ער אָפּגעבלאַזן דעם שטויב
פון די מעדאַלן.

כ'האָב מיך אמתדיק אַנטציקט מיט דער שיינקייט פון די מעטאַלע-
רעדלעך און כ'האָב געזען, אַז דער אַלטער האָט זיי צערט-
לעך ליב.

נאָכדעם, ווי ער האָט מיט אַ זיפן, צוגעמאַכט די וויטרינע,
האָט ער מיך אַ פּרעג געטון : צו איך האָב ליב זינג-פויגל ? נו,
אויף דעם געביט האָב איך, זיכער, געוואוסט מער, ווי דריי
גענעראַלן, און צווישן אונז האָט זיך פאַרבונדן אַ לעבעדיקער
שמועס וועגן פויגלען.

דער אַלטער האָט שוין אַרויסגערופן אַ זשאַנדאַרם, פּדי
אַפּצופירן מיך צוריק אין דער תּפּיסה, ביי דער טיר האָט זיך
אויסגעצויגן אַ סאָלידער וואַכמייסטער און זיין נאַטשעלניק האָט נאָך
אַלץ גערעדט סמאַקענדיק מיט פאַרדרוס :

— אָט, זעט איר, כ'קען בשום אופן נישט כאַפן דעם קערנ-
בייסער ! אַן אויסגעצייכנטער פויגל. און בכלל — זענען די פויגלעך
אַ הערלעך פּאָלק, אמת ? נו, גייט געזונטערהייט... יאָ, — האָט ער זיך

דערמאנט, - איר דארפט זיך לערנען, נו, דארט - שרייבן, אבער
נישט דאָס...

אין עטלעכע טעג אַרום בין איך ווידער געזעסן פאַרן גע-
נערצל, און ער האָט ביז געמורמלט.

- איר האָט אַן ספק געוואָסט, ווהיין סאַמאָוו איז אַוועקגעפאַרן
און ער האָט דאָס מיר געדאַרפט זאָגן, וואָלט איך גלייך אַרויס-
געלאָזט. און - איר האָט נישט געדאַרפט חוזק מאַכן פון אַפיצער, וואָס
האָט געמאַכט ביי אייך די רעוויזיע... און - בכלל...

נאָר פּלוצלינג, - איינפויגנדיק זיך צו מיר, האָט ער גוט-
מוטיק געפרעגט:

- און איצט כאַפט איר שוין נישט קיין פייגל?

... אין אַ יאָר צען אַרום נאָך דער דאָזיקער קאַטאַוועסדיקער
פאַקאַנטשאַפט מיטן גענערצל בין איך אַן אַרעסטירטער, געזעסן
אין דער ניושעגאַראַדער זשאַנדאַרמערע-פאַרוואַלטונג און געוואָרט
אויפן פאַרהער. צו מיר איז צוגעגאַנגען אַ יונגער אַדיוטאַנט און
געפרעגט:

- איר געדענקט דעם גענערצל פאַזנאַנסקי? - דאָס איז גע-
ווען מיין פּאָטער. ער איז געשטאַרבן אין טאַמסק, ער האָט זיך
זייער אינטערעסירט מיט אייער גורל, האָט נאָכגעפאַלגט אייער
ערפּאָלגן אין דער לייטעראַטור און, נישט זעלטן, האָט ער גע-
זאָגט, אַז ער האָט דער ערשטער דערשפירט אייער טאַלאַנט.
נישט לאַנג פאַרן טויט האָט ער מיך געבעטן איבערצוגעבן אייך
די מעדאַלן, וואָס זענען אייך געפעלן געוואָרן. פאַרשטייט זיך,
אויב איר וועט זיי וועלן נעמען...

כ'בין געווען באמת גערירט. אַרויסגייענדיק פון תּפּיסה, האָב
איך גענומען די מעדאַלן און זיי אַפּגעגעבן אין ניושע-
גאַראַדער מוזיי.

... פאַר אַ סאַלדאָט האָט מען מיך נישט גענומען, אַ דיקער,
אַ פּריילעכער דאָקטער, וואָס איז געווען אַביסל ענלעך צו אַ קאַב,
באַלעבאַטעווענדיק, ווי אַ קיילער פון אַקסן אין שעכט-הויז האָט
אַרומקונדיק מיר געזאָגט:

— א לעכערדיקער, אינגאנצן א דורכגעהאקטע לינג! דערצו —
אן אָדער צעצויגן אויף אַ פּוס. ער טויג נישט!
דאָס האָט מיך שטאַרק פאַרדראָסן.
אַ קורצע צייט פאַרן פּריזיוו האָב איך זיך באַקענט מיט
אן אָפּיצער אַ טאָפּאָגראַף פּאַסכין אָדער פּאַסראַלָוו, איך גע-
דענק נישט.

ער האָט אַנטייל גענומען אין דער מלחמה ביי קושקע
און האָט אינטערעסאַנט געשילדערט דאָס לעבן אויף דער גרענעץ
פון אַפּגאַניסטאַן און אין פּרילינג האָט ער געזאָלט אַוועקגיין
קיין פּאַמיר אַרבעטן ביים באַשטימען די גרעניצן פון רוסלאַנד.
ער איז געווען אַ הויכער, אן אָדערדיקער און האָט מיט געשמאַק
געמאַלט קליינע קאַמישע אייל-בידלעך פון מיליטער לעבן אין
גייסט פון פעדאָטאַוו. כ'האָב געפילט אין אים עפעס אַזוינס
נישט גלאַטעס, פיל מיט סתירות, דאָס, וואָס מיר רופן „אומבאַר-
מאַל“. ער האָט מיר איינגערעדט:

— קומט אָן אין דער טאָפּאָגראַפישע קאַמאַנדע, כ'וועל איך
מיטנעמען קיין פּאַמיר! איר וועט דאָרט זען דאָס הערלעכסטע
אויף דער וועלט — דעם מדבר! בערג — דאָס איז אַ כאַאָס, אַ מדבר —
איז האַרמאָניע!

און פאַרזשמורענדיק די גרויסע, גרויע, מאָדנע בלאַנד-
זשענדיקע אויגן, און שיפטשענדיק מיט זיין ווייכער, גלעטנדיקער
שטימ, האָט ער געהיימניספול געזשומט וועגן דער שיינקייט פון
דעם מדבר, און איך האָב געהערט און שווייגנדיק געשטוינט:
ווי קען מען מיט אַזאַ התפעלות רעדן וועגן פּוסטייט, וועגן
אומעגדלעכע זאַמדן, וועגן אייביקער שטימקייט, וועגן היץ און
וועגן דורשט-ענויים?

— עס מאַכט נישט אויס, — האָט ער געזאָגט, דערוויסנדיק
זיך, אַז מ'האָט מיך נישט גענומען פאַר אַ סאָלדאַט. — שרייבט
אָן אַ מעלדונג, אַז איר ווילט אָנקומען אַלס פּרייוויליגער אין
דער קאַמאַנדע פון טאָפּאָגראַפן און איר נעמט זיך אונטער
אַבצוגעבן די גויטיקע עקזאַמענס, — כ'וועל איך אַלץ איינ-
אַרדנען!

די מעלדונג האָט מען אָנגעשריבן, אָנגעגעבן; מיט אומגע-
דולד וואָרט איך אויפן רעזולטאַט. אין עטלעכע טעג אַרום האָט
מיר פּאַסכאַלאָוו שעמעוודיק געזאָגט:
— ס'ווייזט זיך אַרויס, — איר זענט פּאַליטיש נישט כשר,
דאָ לאָזט זיך שוין גאַרנישט מאַכן!
און אַראָבלאָזנדיק די אויגן, האָט ער שטיק צוגע-
געבן:

— אַ שאַד וואָס איר האָט די זאָך באַהאַלטן פון מיר.
כ'האַב געזאָגט, אַז פאַר מיר איז דער דאָזיקער, אומשטאַנד'
אויך אַ נייַעס, ער האָט מיר אָבער קענטיק נישט געגלויבט. אינ-
גיכן איז ער אָבערפּאַרן פון שטאָט, און אַרום יום-טובים צייט,
האַב איך איבערגעלייענט אין אַ מאַסקווער צייטונג, אַז דער
דאָזיקער מענטש האָט זיך אין פּאָד געקיילט מיט אַ גאַל-
מעסער.

... מיין לעבן איז געגאַנגען געפּלאַנטערט און שווער,
כ'האַב געאַרבעט אין אַ פיר-מאַגאַזין, כ'האַב אין אַ פייכטן קעלער
געקייקלט פעסער פון איין אָרט צום צווייטן, כ'האַב געוואָשן
און געקאָרקעוועט פּלאַשן, דאָס האָט אָפּגענומען מיין גאַנצן טאָג.
כ'בין אָנגעקומען אין אַ קאַנטאָר פון אַ בראַנפן-ברויו, נאָר גלייך
אין ערשטן טאָג איז אויף מיר אָנגעפּאַלן דער הונט פון דעם
פאַרוואַלטערס פרוי — כ'האַב אים דערלאָנגט אַ זעץ מיטן פויסט
איבערן לאַנגן שאַרבן און דערהרגעט, און מ'האַט מיך תיכף
אַרויסגעטריבן.

איינמאָל, אין אַ שווערן טאָג, האָב איך ענדליך באַשלאָסן
צו ווייזן מיין פּאַעמע וו. ג. קאָראָלענקאָן. דריי טעג האָט גע-
ווינדעוועט אַ שניי שטורם, די גאַסן זענען געווען פאַרשאַטן
מיט שניי-בערג, די דעכער פון די הייזער — אין פּראַכטפולע
שניי-היטלעך, די שטאר-נעסטן — אין זיבּערנע הייבעלעך, די
שויבן פון די פענסטער זענען געווען פאַרצויגן מיט שפיצן און
אין דעם וויסלעכן הימל האָט בלענדענדיק געשנייבט אַ ברענענדיק
קאַלטע זון.

וולאַדימיר גאַלאַקטיאָנאוויטש האָט געוויינט הינטערן שטאָט

אויפן צווייטן גאָרן פון אַ היִלצערנעם הויז. אויפן טראָטואַר
ביים גאַניק האָט מיט אַ פרייטער לֶאָפּעטע פלינק געאַרבעט
אַ פעסטער מענטש אין אַ מאָדנעם פוטערנעם היטל, מיט אויערן,
אין אַ קורצן, ביז די קני, שלעכט גענייטן פעלצל, אין שווערע
וויאַטקער וואָליקעס.

כ'בין דורכגעקראָכן איבער דער קופּע שניי צום גאַניק.

— וועמען דאַרפט איר ?

— קאַראָלענקאַן.

— דאָס בין איך.

פון דער געדוכטער, געקרויזטער באָרד, וואָס איז אינגאַנצן
באַפּוצט געווען מיט פּראָסט-שניי, האָבן אויף מיר אַרויסגעקוקט
גרויע, גוטע אויגן. כ'האַב אים נישט דערקענט ; ווען כ'האַב אים
געטראָפּן אויף דער גאַס, האָב איך נישט באַמערקט זיין פנים,
אַנגעשפּאַרט אויף דער רידל, האָט ער, שווייגנדיק אויסגעהערט
מכוח וואָס איך בין געקומען, דערנאָך, דערמאַנענדיק זיך, פאַר-
זשמורעט די אויגן.

— אַ באַקאַנטע פּאַמיליע האָט ניר נישט וועגן אייך מיט

אַ פּאַר יאָר צוריק געשריבן איינער ראָמאַס, מיכאַל אַנטאַנאָוו ?
אַזוי !

אַרויסגייענדיק אויף די טרעפּ, האָט ער מיך אַ פרעג

געטון :

— איז אייך נישט קאַלט ? איר זענט זייער לייכט אָנגעטון.

— און — נישט הויך, ווי צו זיך אַליין :

— אַן עקשן אַ פּויער דער ראָמאַס ! אַ קלוגער כאַכאַל, ווו

איז ער איצט ?

אין אַ קליינעם ווינקל-צימערל, מיט די פענסטער אין

סאָד אַריין, ווו עס זענען ענג אָנגעשטעלט געווען מיט צוויי

שרייב-טישלעך, מיט ביכער-שענק און דריי שטולן, האָט ער,

ווישנדיק מיט אַ טיכל זיין נאַסע באָרד און בלעטערנדיק מיין

מאַנסקריפט, גערעדט :

— מיר וועלן דורכלייענען אַ מאָדנע האַנטשריפט ביי אייך.

דוכט זיך — אַ פּשוטע, דייטלעכע, און לייענט זיך שווער.

דער מאָנסקריפט איז געלעגן אויף זיינע קני, ער האָט
קרומלעך געקוקט אויף די זייטלעך, אויף מיר - מיר איז געווען
אומאָנגענעם.

- דאָ איז ביי אייך אָנגעשריבן - „זיגאָג... קענטיק -
אַ טעות, אַזאָ וואָרט איז נישטאָ, ס'איז דאָ - זיגאָג...
די קליינע הפסקה פאַר דעם וואָרט: „אַ טעות“, האָט מיר
געגעבן צו פאַרשטיין, אַז וו. ג. קאַראָלענקא איז אַ מענטש, וואָס
פאַרשטייט צו שאַנעווען דעם צווייטנס אַמביציע.

- ראָמאַס האָט מיר געשריבן, אַז די פויערים האָבן אים
פרובירט אויפרייסן מיט פילווער, און דערנאָך אונטערגעצונדן, -
ריכטיק?

ער האָט גערעדט און געבלעטערט דעם מאָנסקריפט.
פרעמד-ווערטער דאַרף מען באַנוצען נאָר אין אויסערגע-
וויינלעכע פאַלן, בכלל איז זיי בעסער אויסצומיידן. די רוסישע
שפראַך איז גענוג רייך און פאַרמאָגט גענוג מיטלען אויסצודריקן
די פיינסטע געפילן אין די ניוואַנסן פון דעם געדאַנק.
דאָס האָט ער גערעדט פאַרבייגייענדיק, פאַנאָדערפּרעגנדיק
וועגן ראָמאַסן און וועגן דאַרף.

- וואָס פאַר אַ שטרענג פנים איר האָט! - האָט ער אומגע-
ריכט געזאָגט און שמיכלענדיק, געפרעגט: - ס'לעבט זיך שווער?
זיין ווייכע אויסשפראַך האָט זיך שטאַרק אונטערשיידט
פון דער גראַפער וואָלגער אויסשפראַך, נאָר, כ'האַב געזען אין
אים אַ מערקווירדיקע ענלעכקייט מיט דעם וואָלגער לאַצמאַן. -
זי איז געווען נישט נאָר אין זיין פעסטער ברייטער פיגור און
אין שאַרפן בליק פון זיינע קלוגע אויגן, נאָר אויך אין דער
גוטמוטיקער רויקייט, וואָס איז אַזוי נאַטירלעך פאַר די מענטשן,
וועלכע באַטראַכטן דאָס לעבן, ווי דעם גאַנג פון אַ שוף איבער
אַ געשלענגלטן טייך-שטראָם צווישן באַהאַלטענע זאַמדן און שטייבער.
- איר באַנוצט אָפט גראַפער, ווערטער, - מסתמא דערפאַר
ווייל איר האַלט זיי פאַר שטאַרקע? דאָס - טרעפט.

כ'האַב געזאָגט, אַז - איך ווייס: גראַפיקייט איז ביי מיר
נאַטירלעך, נאָר איך האָב נישט געהאַט קיין צייט ווען צו

באַרייכערן זיך מיט ווייכע ווערטער און געפילן און נישט קיין אָרט, וווּ איך זאָל עס קענען מאַכן.
אַנקונדיק מיך אויפּמערקזאַם האָט ער פריינטלעך ווייטער גערעדט :

— איר שרייבט :

„כ'בין אויף דער וועלט געקומען, אום נישט איינצושטימען.“
„אויב דאָס איז אַזוי“... אויב — אַזוי, — טויג נישט ! דאָס — איז אַן אומגעלומפערטער, נישט קיין שיינער אויסדרוק. דאָ אַזוי, דאָ אַנדערש, — איר הערט ? *)

כ'האָב עס דאָס ערשטע מאָל געהערט און כ'האָב גוט געפילט די ריכטיקייט פון זיינע אַנמערקונגען.

ווייטער האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז אין מיין פּאָמעע זיצט עמיץ „ווי אַן אַדלער“ אויף די חורבות פון אַ טעמפל.

— דאָס אָרט איז נישט גאָר פּאַסיק פאַר אַזאַ מין פּאָזע און זי איז נישט אַזוי מאַסעסטעטיש, ווי נישט אַנשטענדיק, —

האָט קאָראָלענקאַ געזאָגט שמייכלענדיק. אָט האָט ער געפונען נאָך אַ „טעות“, און נאָך און נאָך. כ'בין געווען אינגאַנצן דערשלאָגן פון זייער גרויסער צאָל און האָב זיך, קענטיק, צעפּלאַמט, ווי אַן אָנגעגליטע קויל.

און, אַז קאָראָלענקאַ האָט באַמערקט מיין צושטאַנד, האָט ער, לאַכנדיק מיר דערציילט עפעס וועגן פעלערן ביי גלעב אוספענסקען, דאָס איז געווען גרויסמוטיק, נאָר איך האָב שוין גאָר נישט געהערט, גאָר נישט פאַרשטאַנען, און בלויז געוואָלט — וואָס גיכער אַנטלויפן פון חרפה. ס'איז דאָך ידוע, אַז ליטעראַטור און אַקטיאָרן זענען עגאָאיסטיש, ווי פּודל-הינט.

כ'בין אַוועק און עטלעכע טעג געלעבט אין אַ מרה'שחורה-דיקער געדריקטער שטימונג.

כ'האָב געזען עפעס אַ באַזונדערן מין שרייבער : ער איז גאָר נישט עהנליך צו דעם חרובען און ליבן קאָראָנינען, שוין אַבגערעדט פון דעם לעכערלעכן סטאַראַסטינען, ער האָט קיין

„РАБЬ ДО ТАК“ און „РАБЬ ТАК“ וואָס לאָזט זיך נישט איבערזעצן, דער איבערז.

* דאָ ווערט גערעדט וועגן דעם חילוק צווישן דעם אויסדריק „РАБЬ ДО ТАК“ און „РАБЬ ТАК“ וואָס לאָזט זיך נישט איבערזעצן, דער איבערז.

שום שייכות נישט צו דעם אומעטיקן סוועדענצאָוו-איוואַנאַווִיטשן,
וואָס האָט מיר געזאָגט :

— די דערצייילונג דאַרף דערלאַנגען דעם לעזער איבערן
האַרצן, ווי מיט אַ שטעקן, אַז ער זאָל דערפּולן, וואָס פאַר
אַ נאַרישע בהמה ער איז !

די דאָזיקע ווערטער זענען מיר עפעס נאָענט געווען צום האַרצן.
קאָראָלענאָוו איז געווען דער ערשטער, וואָס האָט מיר געזאָגט
וואָגיקע מענטשלעכע ווערטער וועגן דער באַדייטונג פון פאַרם,
וועגן דעם שייננהייט פון זאַטן, כ'בין געווען פאַרווונדערט פון
די פשוטע פאַרשטענדלעכע אמתע ווערטער און, אויסהערנדיק
אים, האָב איך מיט שרעק דערפילט, אַז דאָס שרייבן — איז
נישט קיין לייכטע זאַך. כ'בין אָפּגעזעסן ביי אים מער, ווי צוויי
שעה, ער האָט מיר פיל געזאָגט, נאָר — קיין איינציק וואָרט
וועגן דעם תּוֹך און וועגן דעם אינהאַלט פון מיינ פּאָעמע. און
איך האָב שוין געפילט, אַז כ'וועל קיין גוטס נישט דערהערן
וועגן איר.

אין אַ וואָך צוויי אַרום האָט דער ליבער און קלוגער
געלינקער סטאַטיסט נ. אי. דראַגין מיר געבראַכט דעם מאָנוס-
קריפט און מודיע געווען :

— קאָראָלענאָוו מיינט, אַז ער האָט אייך צופיל אָנגעשראָקן.
ער זאָגט, אַז איר האָט פעיקייטן, נאָר מען דאַרף שרייבן פון
דער נאַטור, נישט פילאָזאָפירנדיק. ווייטער — האָט איר הומאָר,
כאָט אַ גראַבלעכן, נאָר — ס'איז גוט ! און וועגן די לידער האָט
ער געזאָגט — ס'איז פלידעריי !

אויף דעם פּאָדערבלאַט פון מאָנוסקריפט איז מיט אַ בליי-
פעדער, מיט אַ שאַרפער האַנטשריפט, געווען אָנגעשריבן :
„לויטן „ליד“ איז זיך שווער אַרויסצוזאָגן וועגן אייערע
פעיקייטן, נאָר דוכט זיך, אַז איר פאַרמאָגט זיי. שרייבט עפעס
אָן וועגן אייערער אָן איבערלעבונג און ווייזט מיר, כ'בין ניט
קיין מבין אויף לידער, אייערע לידער זענען מיר פאַרגעקומען
אומפאַרשטענדלעך, הגם עס טרעפן זיך שורות שטאַרקע און
פאַרביקע. וול, קאַר“

וועגן אינהאלט פון מאַנוסקריפט - קיין וואָרט נישט. וואָס זשע האָט דאָרט געלייענט דער דאָזיקער מערקווירדיגער מענטש ? פון מאַנוסקריפט זענען אַרויסגעפאַלן צוויי בלעטלעך לידער. איין ליד מיטן טיטל „אַ שטים פון באַרג צו דעם, וואָס שטייגט באַרג אַרויף“ דאָס צווייטע „דער געשפרעך פון טייוול מיטן ראָד“. איך געדענק נישט מפה וואָס אייגנטלעך דער טייוול האָט געשמועסט מיטן ראָד, - דוכט זיך וועגן „דער קרייז-באַוועגונג“ פון לעבן, איך געדענק נישט וואָס אייגנטלעך האָט גערעדט, די שטים פון באַרג. איך האָב צעריסן די לידער און דעם מאַנוס-קריפט אַריינגעוואָרפן אין ברענענדיקן האַלענדישן אויוון און, זיצנדיק אויף דער פּאָדלאַגע האָב איך געטראַכט : וואָס הייסט דאָס שרייבן וועגן דעם וואָס מ'האַט „איבערגעלעבט“ ? אַלין, וואָס איז געווען אָנגעשריבן אין דער פּאָמעע האָב איך איבערגעלעבט...

און - די לידער ! זיי זענען צופעליק אַריינגעפאַלן אין מאַנוסקריפט. די לידער זענען געווען מיין קליינער סוד, כ'האַב זיי קיינעם נישט געוויזן, אגב האָב איך זיי אַליין אויך שלעכט פאַרשטאַנען. אין די אויגן פון מייע באַקאַנטע זענען פיל העכער געשטאַנען באַריקאָווס און לייכאַטשאָווס הייצערנע איבערוועצונגען פון קאָפּפּע, רישפען, ט. גודס און נאָך אַזוינע ענלעכע דיכטער, וועלכע מ'האַט געשאַצט העכער פאַר פּושקינען, שוין אָפּגערעדט פון פּאָפּאָנאָווס לידער. נעקראַסאָוו איז געווען דער קעניג פון דער פּאָעזיע, די יוגנט האָט זיך געקוויקט מיט נאַדסאָנען, נאָר רייכערע מענטשן פלעגן אַפילו נאַדסאָנען קוים מיט הסד פאַרטראַגן.

מיך האָט מען געהאַלטן פאַר אַן ערנסטן מענטשן, חשובע לייט, צו וועלכע כ'האַב זיך באַצויגן מיט גרויס דרך ארץ, האָבן צוויי מאָל אַ וואָך געשמועסט מיט מיר וועגן דאָרפישן מסחר, וועגן „די באַדערפענישן פון פּאָלק און די פליכטן פון דער איי-טעליגענץ“, וועגן דער פּוילער אַנשטעקנדיקער קרענק פון קאַ-פיטאַל, וואָס וועט קיינמאָל - קיינמאָל ! - נישט אַריינדרינגען אין דעם פּויערשן סאָציאַליסטישן רוסלאַנד.

און - אָט, וועלן זיך איצט אַלע דערוויסן, אַז איך שרייב
עפעס באַרישע לידער ! ס'איז מיר געווען אַרחמנות אויף די
מענטשן, וואָס וועלן זיין געצוונגען צו בייטן זייער גוטע און
ערנסטע באַציונג צו מיר.

כ'האַב באַשלאָסן מער נישט צו שרייבן, נישט קיין לידער,
נישט קיין פראָזע און, באמת, די גאַנצע צייט, וואָס כ'האַב
פאַרבאַכט אין ניושני - צוויי יאָר, כמעט, האָב איך גאַרנישט
געשריבן. און צייטנווייז האָט זיך זייער געוואַלט.
מיט גרויס עגמת נפש האָב איך מיין חכמה געבראַכט
פאַר אַ קרבן צו דעם פּייער, וואָס לייטערט אַלץ.

... וו. ג. קאַראַלענקאַ איז געשטאַנען אָן אַ זייט פון דער
גרופע אינטעליגענטן - „ראַדיקאַלן“. וווּ איך האָב זיך געפילט,
ווי אַ טשיזשיק צווישן דער משפחה פון קלוגע קראַען.
דער לייבסטער צווישן דעם דאָזיקן קרייז שרייבער איז
געווען נ. ג. זלאַטאָוואַטסקי, - וועגן אים האָט מען געזאָגט :
„זלאַטאָוואַטסקי לייטערט די נשמה און דערהויבט זי !“
און איינער פון די אָנפירער פון דער יוגנט האָט אים פאַר-
געשטעלט אַזוי :

- לייענט זלאַטאָוואַטסקען, איך קען אים פערזענלעך,
דאָס איז אַן אַרענטלעכער מענטש.
גלעב אוספענסקען האָט מען געלייענט אויפמערקזאַם,
נישט קוקנדיק אויף דעם וואָס מ'איז אים חושד געווען אין
סקעפטיציזם, וואָס איז נישט דער לאַזבאַר בנוגע צום דאָרף,
מ'האַט געלייענט קאַראַנינען, מאַטשטעטן, זאַסאָדימסקען, מ'האַט
געוואָרפן אַן אויג אויף פאַטאַפענקאַן :

- דער, דוכט זיך, איז נישקשה פון אַ שרייבער...
שטאַרק געמאַכט איז געווען מאַמין-סיביריאַק, נאָר גע-
זאָגט האָט מען, אַז ביי אים איז „אַן אומבאַשטימטע טענ-
דעניץ“.
טורגענעוו, דאָסטאָיעווסקי, ל. טאַלסטוי, זענען אַוועק

ערגעץ ווייט פון דער אויפמערקזאמקייט. טאָלסטויס רעליגיעזע
פריידיקערס פלעגט ווערן אָפגעשאצט אָט ווי:
— ער פלוידערט, דער פריץ!

קאָראָלענקאָ האָט אַריינגעבראַכט מיינע באַקאַנטע אין
פאַרלעגנהייט, ער איז געווען פאַרשיקט, האָט אָנגעשריבן, מאַקאַרס
חלום דאָס, פאַרשטייט זיך, האָט אים שטאַרק אַרויסגערוקט.
נאָר — אין קאָראָלענקעס מעשיות איז געווען עפעס פאַרדעכטיקעס,
וואָס איז געווען אומגעוויינלעך פאַרן געפיל און פאַרן שכל פון
די מענטשן, וואָס זענען פאַרכאַפט געווען פון דער לעבנס-
שטייגער לײטעראַטור פון דאָרף און פון פויער.

— ער שרייבט מיטן שכל, — פלעגט מען זאָגן וועגן
אים — מיטן שכל, און דאָס פאָלק קען מען פאַרשטיין נאָר מיטן
האַרצן.

באַזונדערס אויפגערעגט האָט זיין אויסגעצייכנט דערצייילונג
„ביינאַכט“, וווּ ס'האָט זיך באַמערקט אַ ווענדונג אין דער זייט
פון דער „מעטאָפּיזיק“, און דאָס איז געווען אַ חטא. אַפילו
איינער פון דוכט זיך וו. ג. קרייז — א. י. — באַדאַנאַוויטש, —
האָט אָנגעשריבן אַ גאַנץ בייזע און שאַרפּזיניקע פאַראַדיע אויף
דער דאָזיקער דערצייילונג.

— אַ ששטות! — האָט שטאַמלענדיק עטוואָס געזאָגט ס. ג.
סאָמאַוו, אַ מענטש נישט קיין גאַנץ נאָרמאַלער, נאָר מיט אַ היפּ-
שער השפעה אויף דער יוגנט, — די באַ-באַשרייבונג פון דעם
פּינאָללאָגישן פּראָצעס פון געבוירן — איז אַן ענין פאַר ספּעציעלער
לײטעראַטור, ווי קומען אָבער אַהער טאַראַקאַנעס! ער מאַ-מאַכט
נאָך טאָלסטאָיען דער קאָ-קאָראָלענקאָ.

נאָר קאָראָלענקאָס נאָמען האָט שוין געקלונגען אין אַלע
קרייזן פון שטאָט. ער איז געוואָרן די צענטראַלע פיגור פונם
קולטור-לעבן אין דער שטאָט און, ווי אַ מאַגניס צוגעצויגן צו
זיך די אויפמערקזאמקייט, די סימפּאַטיע און שנאה פון לייטן.
— ער זוכט פאָפּולערקייט, — פלעגן זאָגן מענטשן, וואָס זענען
נישט פעיק צו זאָגן עפעס אַנדערש.

אין דער צייט האָט מען ענטדעקט אַן ערנסטע גנבה אין

דער אַרטיגער פריזישער באַנק; די דאָזיקע, געוויינלעכע גע-
 שעעניש האָט געהאַט אַ גאַנץ דראַמאַנטישן סוף: דער הויפט
 שולדיקער, אַ פּראָווינציעלער, לייב און הערצער פרעסער איז
 געשטאַרבן אין תּפּיסה, זיין פּרוי - האָט זיך פאַרסמט מיט זאָלץ
 וויער-שטאַף, צעלֶאָנדיק אין דעם קופּער; גלייך נאָך איר קבורה
 האָט זיך ביי איר אויפן קבר דערשאָסן אַ מענטש, וואָס האָט זי
 געליבט, איינע נאָך די אַנדערע זענען געשטאַרבן נאָך צוויי באַ-
 שולדיקטע אין דער פּאַנק-גנבה, - ס'איז אַרומגעגאַנגען
 אַ קלאַנג, אַז די ביידע האָבן זיך אויך גענומען דאָס
 לעבן.

וו. ג. האָט געדרוקט אין „וואָלגער וועסטניק“ אַרטיקלען
 וועגן די פּאַנק-ענינים און זיינע אַרטיקלען זענען פּונקט געדרוקט
 געוואָרן אין דער אייגענער צייט, ווען די דאָזיקע דראַמעס האָבן
 זיך אָפּגעשפּילט. סענטימענטאַלע מענטשן האָבן אָנגעהויבן רעדן,
 אַז קאָראָלענאָק „דערהרגעט מענטשן מיט זיינע קאָרעספּאַנדענציעס“,
 און מיין פּאַטראָן א. י. לאַנין האָט מיט היץ דערוויזן, אַז עס
 זענען נישטאָ אין דער וועלט קיין שום ערשיינונגען, וואָס זאָלן
 זיין פּרעמד דעם קונסטלער.

ווי פּאַקאַנט איז רכילות די פשוטסטע זאַך, דעריבער האָבן
 גייסטיק אָרימע מענטשן מיט אַ פּולער האַנט געזייט אַרום
 קאָראָלענאָק אַלערליי רכילותן.

אין יענע פּאַרגליווערטע יאָרן האָט זיך דאָס לעבן געדרייט
 לאַנגזאַם, אויפּגייענדיק איבער אַן אומגעזעענער געדרייטער
 ליניע צו זיין אומבאַווסטן ציל, אין דער דאָזיקער באַוועגונג איז
 אַלץ בולטער אַרויסגעטראָטן די געזונטע פיגור פון דעם מענטשן,
 וואָס האָט אויסגעזען, ווי אַ לאַצמאַן, אין געריכט ווערט פּאַטראַכט
 דער פּראָצעס פון די סקאַפּצעס, - וו. ג. זיצט צווישן דעם עולם
 און צייכנט אין ביכעלע די האַלב-טויטע פּנימער פון די פּאַנאַטיקער,
 מען זעט אים אין זאָל פון די דאָרפישע פּאַרזאַמלונגען, הינטער
 דער קרייץ פּראָצעסיע, אומעטום; ס'איז נישטאָ קיין איין וויכ-
 טיקע געשעעניש, וואָס זאָל נישט צוציען קאָראָלענאָקס רייקע
 אויפּמערקזאַמקייט.

אָרום אים האָט זיך פעסט פאַראייניקט אַ היפשער קרייז פון פאַרשידענע חשובע לייט: ג. פ. אַנענסקי, אַ מענטש מיט אַ שאַרפן און לעבעדיקן שכל; ס. יא. עלפאַטיעווסקי, אַ דאָקטער און אַ בעלעטריסט, וואָס האָט פאַרמאָגט אַן אומאויסשעפלעכן קוואַל פון מענטשן-ליבע, אַ גוטמוטיקער און אַ פריילעכער, אַנגעל י. באַגדאַנאָוויטש, דער ערנסטער און בייסיקער; „דער פריץ פון דער רעוואָליוציע“ א. י. איוואַנטשין – פּיסאַרעוו; א. א. סאַוועליעוו, דער פאַרזיצער פון דער דאָרפישער פאַר-וואַלטונג; אַ פּאָלאָן קאַרעלין, דער מחבר פון דער קורצסטער און וויציגסטער פּראָקלאַמאַציע, וואָס מיר איז ווען אויסגעקומען צו זען, נאָך דעם ערשטן מערץ פון 81-טן יאָר האָט ער פּאַנאַ-דערנעקלעבט איבער די פּלויטן פון ניוזשי אַ פּאַפּירל בלוז מיט צוויי ווערטער „פּאַדערט אַ קאַנסטיטוציע“.

קאַראָלענקאַס קרייזל האָט זיך אין שפּאַס אָנגערופן „די געזעלשאַפט פון ניקטערע פּילאָסאָפּן“; צייטנווייז פּלעגן די מיטגלידער פון דעם קרייזל ליינען אינטערעסאַנטע רעפּעראַטן; איך געדענק אַן אויסגעצייכנטן רעפּעראַט פון קאַרעלינען וועגן סען זשוסטע און יעלפאַטיעווסקיס וועגן דער „נייער פּאַעזיע“, פאַר אַזעלכע האָט מען געהאַלטן אין יענער צייט די פּאַעזיע פון פּאַפּאַנאָוו, פּרוגן, קאַרינפּסקען, מעדוועדסקען, מינסקען, מערעזשקאָווסקען, צו די „ניכטערע“ פּילאָסאָפּן זענען אויך צו-געשטאַנען די דאָרפישע סטאַטיסטן י. י. דראָגין, קיסליקאָוו, מ. א. פּלאָטניקאָוו, קאַנסטאַנטינאָוו, שמיד, און נאָך עטלעכע אַזעלכע ערנסטע פאַרשער פון דאָרף; – יעדער פון זיי האָט איבערגעלאָזן אַ טיפן שפור אין דער אויספאַרשונג-אַרבעט פון דעם פאַרפּלאַנטערטן פּויערשן לעבן. און יעדער איז געווען דער צענטר פון אַ קליינעם קרייז מענטשן, וועלכע דאָס געהיימניספּולע לעבן האָט שטאַרק אינטערעסירט, ביי איםלעכן פון זיי האָט מען זיך עפעס געקאָנט אויסלערנען, פאַר מיר פּערזענלעך איז געווען נוציק די ערנסטע, נישט באַפּוצטע, באַציונג צום דאָרף, און אַזוי האָט זיך שטאַרק פאַרשפּרייט די השפּעה פון קאַראָלענקאַס קרייזל, אַריינדרינגענדיק אפּילו אין ספּערן, וואָס זענען כּמעט נישט פּעיק צו קולטורע השפּעות.

כ'האָב געהאַט אַ פריינט, אַ סטרוזש ביי אַ גרויסן קאַספישן פיש-סוחר מאַרקאָוו, פּימען וואַסיעוו, - אַ פשוטער געוויינלעכער, רוסישער פויער מיט אַ פאַרריסענער נאַז. איינמאָל, בעת האָט מיר דערציילט וועגן עפעס פאַרבאַטענע כוונות פון זיין פאַלע-באַס, האָט ער, מיט אַ שטילן געהיימיספולן קול, מיר מודיע געווען:

ער - וואָלט דעם דאָזיקן ענין, געוויס דורכגעפירט - נאָר - ער האָט מורא פאַר קאַראָלענקאָן! דו וויסט, מ'האַט אַהער צוגע-שיקט פון פעטערבורג אַ געהיימען מענטשן, מ'רופט אים קאַראָלענקאָ, אַ פלומעניק פון אַן אויסלענדישן קייסער, אין אויס-לאַנד האָט מען אים געדונגען, אַז ער, הייסט עס, זאָל אַכטונג געבן אויף אַלע ענינים, - אויפן גובערנאַטאָר קען מען זיך נישט פאַרלאָזן. דער דאָזיקער קאַראָלענקאָ האָט שוין געשמייסן די פריצים געהערט? *

פּימען איז געווען אַן אַנאַלפּאַבעט און אַ גרויסער טרוימער; ער האָט געטראָגן אַן זיך עפעס אַ מאָדנע פריידיקע אמונה אין גאָט, און האָט פעסט געגלויבט, אַז גאָר אינגליכן וועט קומען אַ סוף צו „יעדן שקר“.

- דו, פריינט-לעבן, זיי נישט אומעטיק, ס'איז נאָהענט דער סוף, פון דער פאַלשקייט. זי באַגראַבט זיך אַליין, זי פרעסט זיך אַליין אויף!

בשעת ער פלעגט דאָס זאָגן, פלעגן זיינע טריבע גרויע אויגן מאָדנע בלווי ווערן, פלעגן אויפלייכטן און ברענען מיט

* דער דיטעראַטאָר ס. עלעאַנסקי האָט זיך אַרויסגעזאָגט אין דער פרעסע, אַז די לעגענדע וועגן וו. ג. קאַראָלענקאָן, אַז ער איז געווען „אַי-ענגלישער פרינק“ איז „אַנאויסגעטראַכטע מעשה פון אינטעליגענטן“ איך האָב אים דאַמאָלט געשריבן, אַז ער איז נישט גערעכט. די לעגענדע איז אנט-שטאַנען אין ניוזשי נאָוואַגראַד און פאַר איר שעפער האַלט איך פּימען וואַסאָוו. די דאָזיקע לעגענדע איז געווען שטאַרק פאַרשפּרייט אין ניוזשע-גאַראַדער קאַנט. אין 1903 האָב איך זי געהערט אין וואַדיקאָוקאַ פון אַ בא-לאַכינער סטאַליאַר.

אַ גרויסער פרייד, ס'האָט זיך געדוכט, אַז זיי וועלן זיך באַלד
צעעפענען און אַרויספליסן מיט שטראַמען בלויע שטראַלן.

איינמאָל אין אַ שבת האָבן מיר ביידע זיך אויסגעוואַשן
אין באַד און זענען אַוועק אין אַ שענק טרינקען טיי, פּלוצלינג
האָט פּימען געזאָגט, קוקנדיק אויף מיר מיט ליבע אויגן:
- וואָרט נאָר?

די האַנט מיט וועלכער ער האָט געהאַלטן אַ טעצעלע טיי, האָט
אַנגעהויבן ציטערן, ער האָט אַוועקגעשטעלט דאָס טעצעלע אויפן
טיש און, צוהאַרונדיק זיך צו עפעס, האָט ער זיך איבער-
געצילמט.

- וואָס איז מיט דיר פּימען?

- זעסטו, פּריינט-לעבן, - אין דער רגע האָט אַ געטלעכער
געזאַנק באַרירט מיין נשמה, - אַ פנים גאָט וועט מיך באַלד
אַ רוף טון צו זיין אַרבעט...

- הער אויף, די ביזט דאָך אַזאַ געזונטער!

- מאַך אַ שווייג! - האָט ער געזאָגט וויכטיק און פּריילעך, -

רעד נישט - כ'ווייס!

דאָנערשטאָג האָט אים דערהאַרגעט אַ פּערד

... אַן אַ גוזמא קען מען זאָגן, אַז דער צענדליק יאָר פון
86-86 איז געווען פאַר ניושני, די „עפאָכע פון קאָראָלענקאָן“
אגב איז דאָס שוין נישט איינמאָל אַרויסגעזאָגט געוואָרן אין
דער פּרעסע.

איינער פון די שטאַט-אַרגינאַלן, אַן אייגנטימער פון
אַ בראַנפן-ברויז א. א. זאַרובין „אַן אומפאַרויכטיקער“ אַנזעצער
און צום סוף - אַן איבערצייגטער טאָלסטאָוועץ און אַ פּריידיקער
געגן שכרות, האָט מיר געזאָגט אין 1901 יאָר:

- נאָך אין די צייטן פון קאָראָלענקאָן האָב איך פאַר-
שטאַנען, אַז איך לעב גישט ווי עס באַדאַרף צו זיין...

ער האָט אַביסל צו שפּעט איבערגעאַנדערשט זיין לעבן;
אין קאָראָלענקאָס צייטן איז ער שוין אַלט געווען איבער פופ-
ציק, נאָר פונדעסטוועגן האָט ער עס איבערגעבויט, אַדער ריכ-

טיקער ער האָט עס, אויפן רוסישער שטייגער, אינגאַנצן חרוב געמאַכט.
 — כ'בין קראַנק געווען, לײַג איך, האָט ער דערציילט, —
 קומט דער פלימעניק סעמיאָן, דער — ווייסטו? — וואָס איז געווען
 פאַרשיקט, וועלכער איז געווען דאָן אַ סטודענט. „איר ווילט איך
 זאָל אייך איבערליינען אַ ביכל?“, און, דאָ ברודערקע, האָט ער
 מיר איבערגעליינעט „מאַקאַרס חלום“, ס'איז אַזוי גוט געווען,
 אַז כ'האָב זיך אַפילו פאַנאָדערגעוויינט! אָט ווי אַ מענטש אויף
 אַ מענטשן קען דאָס רחמנות האָפן! פון דער רגע אָן בין איך
 אַן אַנדערער געוואָרן. כ'האָב גערופן מיינעם אַ גוטן ברודער און
 זאָג אים, נעם הינטיש נפש — לייען דאָס דורך! יענער האָט דאָס
 איבערגעליינעט. ס'איז אַ גאָטס-לעסטערונג, זאָגט ער, בין איך
 אויפגערגעט געוואָרן און געזאָגט אים, דעם מנוול, דעם גאַנצן
 אמת, האָפן מיר זיך צעקריגט אויף אייביק, און ער האָט געהאַט
 מיינע וועקסעלן האָט ער מיך צוגעדריקט, נאָר מיר איז שוין
 געווען אַלץ איינס, מיינע געשעפטן האָב איך פאַרלאָזן, זיי זענען מיר
 נישט געווען צום האַרצן. כ'האָב באַנקראַטירט און דריי יאָר בין איך
 אָבגעזעסען אין תּפּיסה, זיץ איך און טראַכט: גענוג זיך באַ-
 נאַרעשט! ווי מ'האָט מיך אַרויסגעלאָזן פון תּפּיסה, בין איך
 תּיבֿף אַוועק צו קאַראַלענקאָן, — לערן! איז ער אין שטאַט נישט
 געווען, נו, בין איך אַוועק צו אונזער לעוו, צו טאַלסטויען, „אַזוי
 און אַזוי“ — זאָג איך, „זייער שיין“ זאָגט ער „גאַנץ ריכטיק!“
 אַזוי איז דאָס, ברודער! און פון וואַנען איז גאַרינאָוו געקומען
 צום שכל? אויך דורך קאַראַלענקאָן; און נאָך אַ סך קען איך,
 וואָס האָבן געלעבט מיט זיין נשמה. כאַטש מיר זענען סוחרים
 און ווינען הינטער הויכע פּלויטן, דערגייט דער אמת אויך
 צו אונז!

איך שעץ זייער הויך אַזעלכע דערציילונגען, זיי דער-
 קלערן אונז, מיט וואָס פאַר אַ וועגן עס דרינגט אָפּט אַריין דער
 גייסט פון דער קולטור אין לעבן און אין די זיטן פון די
 ווילדע פעלקער.
 זאַרובין איז געווען אַ שווער וואָגיקער אַלטער מאַן, מיט
 אַ גרויער באַרד און קליינע מוטנע אויגן אויף זיין פולן ראָזן

פנים; די שוואַרץ אַפֿלען – טונקעלע און האָבן אויסגעזען מאָדנע בולטע, ווי גלעזלעך. עפעס עקשנותדיקס איז געווען אין זיינע אויגן. ער האָט געקראָגען אַ שם פֿאַרן „באַשיצער פֿון גערעכטי-קייט“ צוליב אַ קאָפּיקע. פֿון איינעם, אַן איינווינער האָט די פּאָליציי נישט ריכטיק אויפגעמאַנט אַ קאָפּיקע. זאַרובין האָט אָנגעקלאָנט די פּאָליציי; אין צוויי אינסטאַנצן האָט מען די תביעה אָפּגעוואָרפֿן. דאַן איז דער אַלטער אַוועקגעפֿאַרן קיין פע-טערבורג, צום סענאַט, האָט געפּוּעלט מ'זאָל פֿאַרבאַטן צו אויפ-מאַנען ביי די איינווינער די קאָפּיקע, מ'לאַ שמחה איז ער צוריק-געקומען קיין ניושני און געפֿראַכט די פֿאַראַרדנונג אין רע-דאָקציע פֿון „ניושעגאָראַדער בלעטל“, און געבעטן מ'זאָל עס אָבדרוקן. נאָך לויטן באַפעל פֿון גובערנאַטאָר האָט דער צענזאָר אויסגעמעקט די פֿאַראַרדנונג, איז זאַרובין אַוועק צום גובער-נאַטאָר און האָט אים געפֿרעגט:

– דו, – ער האָט צו אַלעמען געזאָגט „דו“ – דו, פֿריינט, אָנערקענסט גאָר נישט קיין געזעצן?

די פֿאַראַרדנונג האָט מען אָבגעדרוקט.

ער איז אַרומגעגאַנגען איבער די גאַסן פֿון שטאָט אין אַ לאַנגע שוואַרצע „פּאָדיאָווקע“, אין אַן אומגעלומפערטן הוט אויף די זיבערנע האָר, אין לעדערנע שטיוול מיט סאַמעטענע כאָ-ליעוועס. ער האָט געשלעפּט אונטערן אָרעם אַ גראָבן פֿאַרטפעל מיט די סטאַטוטן פֿון דער „געזעלשאַפּט געגן שיכרות“, מיט אַ באַרג אָנקלאַגעס און ביטעס פֿון די איינווינער פֿון שטאָט, האָט צוגערעדט די פֿורמאַנעס זיך נישט צו זידלען מיט מיאוסע זוּערטער, פֿלעגט זיך אַריינמישן אין אַלע גאַסיקע סקאַנדאַלן, באַזונדערס, האָט ער אַכטונג געגעבן אויף דער אויפפירונג פֿון די פּאָליציאַנטן און האָט אָנגערופן זיין טעטיקייט: „די זוכעניש פֿון אמת“.

קיין ניושני איז געקומען דער באַוויסטער גלח יאָאָן דער קראָנשטאַטער; ביי דעם אַרכיריי-קלויסטער האָט זיך צוזאַמענגע-קליבן אַ גרויסער עולם פֿאַרערער פֿון דעם פּאָטער יאָאָן, – זאַרובין איז צוגענאַנגען און האָט געפֿרעגט:

- וואָס איז געשען ?
 - מען וואָרט אויף יאָאָן דעם קראַנשטאַטער.
 - דעם אַרטיסט פון די קעניגלעכע קלויסטער ? טפשים...
 מ'האַט אים נישט באַליידיקט; איינער אַ פּרומער בירגער
 האָט אים אָנגענומען פאַרן אַרבל, אַפּגעפירט אָן אַ זייט און
 באַטאָנענדיק געבעטן:
 - גיי גיכער אַוועק, ווי גאַט איז דיר לייב, אַלעקסאַנדר
 אַלעקסאַנדראָוויטש!
 די קליינע באַלעבאַטים האָבן זיך באַצויגן צו אים מיט
 דרך ארצדיקער נייגעריקייט, און, כאַטש אַנדערע האָבן אים גע-
 רופן „קונצנמאַכער“, האָט - דאָס רוב אָפּער אים געהאַלטן פאַר
 זייער באַשיצער, האָבן דערוואָרט עפעס נסים פון אים, וואָס פאַר
 נסים דאָס זאָלן נישט זיין, אַבי אומאַנגענעמע פאַר דער שטאַ-
 טישער מאַכט.
 אין יאָר 1901 האָט מען מיך אַריינגעזעצט אין תּפּיסה,
 זאַרובין, וואָס איז נאָך דאַמאַלסט נישט באַקאַנט געווען מיט מיר,
 איז געקומען צום פּראָקוראָר און האָט געפּאָדערט מ'זאָל אים
 צולאָזן זען זיך מיט מיר.
 - איר - זענט אַ קרוב פון דעם אַרעסטירטן? - האָט גע-
 פרעגט דער פּראָקוראָר.
 - כ'האַב אים אַפילו אין די אויגן קיינמאָל נישט געזען,
 כ'ווייס נישט - ווי ער זעט אויס.
 - איר האָט קיין רעכט נישט צו זען זיך.
 - און - דאָס עוואַנגעליום האָסטו געלייענט ? וואָס איז דאָרט
 געשריבן ? ווי איז דאָס עפעס, טייערער, איר באַלעבאַטעוועט
 איבער מענטשן, און קענט נישט דאָס עוואַנגעליום ?
 דער פּראָקוראָר אָבער האָט געהאַט זיין אייגן עוואַנגעליום
 און, שטיצנדיק זיך אויף דעם, האָט ער אַנטזאָגט דעם אַלטן און
 זיין מאָדנער בקשה.
 עס פאַרשטייט זיך, זאַרובין איז געווען איינער פון יענע -
 נישט זעלטענע רוסישע מענטשן, וואָס ווערן צום סוף פון זייער טו-
 מעלדיק לעבן, ווען ס'איז שוין נישטאָ וואָס צו פאַרלירן, טרייע

„אָנהענגער פון אמת“ – אין דער אמתן אָבער זענען זיי נישט מער ווי שגעונוים.

און געוויס, זענען אַ סך וואָגניקער געווען, לויט זייער זין – און לויט זייער רעזולטאַט – די רייד פון ניוזשעגאַראָדער סוחר נ. א. בוגראָוו. ער איז געווען אַ מיליאָנער, אַ פילאַנטראָפּ, אַ סטאַראָבריאַדעץ, זייער אַ קלוגער מענטש. און האָט געשפילט אין ניוזשי די ראָל פון אַ פירשט. איינמאָל, אין אַ מינוט פון חשבון-הנפש האָט ער זיך באַקלאָגט :

– נישט קלוג, נישט שטאַרק, נישט איבערגעשפיצט זענען מיר, דאָס פאַלק פון סוחרים! מיר האָבן נאָך נישט באַוווּן אַראָבצווואַרפן פון זיך די פריצים, ווי ס'האַבן זיך שוין אויף אונו אַרױפגעזעצט די „זעמצעס“ אייערע, די קאַראָלענקאַס – די טאַטעס! קאַראָלענקאַ – דאָס איז שוין איינמאָל אַן אומאַנגע-געמער פאַרשוין; אויסערלעך – גאָר אַ פשוטער, און אומעטום קען מען אים, אומעטום קריכט ער אַריין...

די דאָזיקע מיינונג האָב אין נאָך געהערט אין פריילינג פון 93-טן יאָר, צוריקקומענדיק אין ניוזשי נאָך אַ לאַנגן שפאַציר איבער רוסלאַנד און קאַווקאַז, פאַר דער צייט – אין אַ משך פון דריי יאָר – איז די באַדייטונג פון קאַראָלענקאַן אַלס כלל טוער און קינסטלער נאָך גרעסער געוואָרן. זיין אַנטייל אין קאַמף מיטן הונגער, זיין אויסגעהאַלטענע נצחונדיקע אַפּאָזיציע אַנטקעגן דעם שגעונדיקן גובערנאַטאָר באַראַנאָוו, די השפעה אויף דער טעטיקייט פון דער „זעמסטווא“, דאָס איז אַלץ געווען גענוג באַוווּסט. דוכט זיך, ס'איז שוין דאַמאָלסט אַרויס זיין בוך: „דער הונגער-יאָר“.

איך געדענק די מיינונג וועגן קאַראָלענקען פון איינעם אַ ניוזשעגאַראָדער, זייער אַן אַרגינעלן מענטשן.

אַט דער גובערנסקער אַפּאָזיציאָנעלער אַנפירער געגן דער מאַכט, וואָלט אין אַ קולטורעלער מלוכה אַרגאַניזירט עפעס לויט דער מוסטער פון דער „רעטונגס אַרמיי“, אָדער „דעם רויטן קרייץ“, – בכלל עפעס וויכטיקעס אַלױעלטלעכעס און קולטורעלעס אין פולן זין פון דעם דאָזיקן באַגריף און, ביי די זיסע

באדינגונגען פון רעם רוסישן לעפן, וועט ער זיכער פארטאכ-
לעווען זיין ענערגיע אויף קלייניקייטן. א שפּאָד, ס'איז פאַר אונז,
קבצנים, אַ טייערע מתנה פון גאָט, אַ גוואַלדיק אָרגינעלע און
גאַנץ נייע פיגור, איך זע נישט אין אונזער פאַרגאַנגענהייט
אַזאַ ענלעכע, ריכטיקער געזאַגט - נישטאַ קיין גלייכן צו
אים!

— און וואָס טראַכט איר וועגן זיין ליטעראַרישן טאַלענט?
— איך מיין, אַז ער איז נישט גאַנץ זיכער אין זיין איי-
גענער קראַפט און - אומזיסט! ער - איז אַ טיפישער רעפּאַרמאַטאָר
לויט אַלע זיינע מעלות פון שכל און געפיל, נאָר, דאָס טאַקע,
דוכט זיך, שטערט אים ריכטיק אָפּצושאַצן זיך, אַלס קינסטלער,
כאָטש גראַד די רעפּאַרמאַטאָרישע מעלות זיינע צוזאַמען מיטן
טאַלענט - האָבן אים געדאַרפט געבן מער זיכערקייט און דרייסט-
קייט אין דער זעלבסט-אַבשאַצונג. כ'האַב מורא, אַז ער וועט
זיך האַלטן פאַרן ליטעראַט פון אַגב אורחא, און נישט פון
„קודם כ'ל“.

דאָס האָט גערעדט איינער פון די העלדן פון באַבאָריקינס
ראַמאַן „אין דער צייט פון ירידה“, - אַ מענטש אַ צולאַזענער,
אַ שיפור, אַ העכסט געבילדעטער און זייער אַ קלוגער, ער איז
געווען אַ מיוזאַנטראָפּ און האָט, לחלוטין, נישט געקאָנט רעדן וועגן
מענטשן קיין גוטס, אָדער לכל הפחות, מיט חסד. - דעריבער
האַט זיין מיינונג וועגן קאָראַלענקאָן געהאַט אין מיינע אויגן
אַ סך אַ גרעסערן ווערט.

נאָר איך קער זיך אום צוריק צו די 90 - 89 יאָרן.
איך פלעג נישט אַריינגיין צו וולאַדימיר גאַלאַקטיאָנאָ.
וויטשן, - ווייל, ווי כ'האַב שוין געזאַגט, האָב איך זיך לגמרי
ענטזאַגט פון דעם קלענסטן פרוו צו שרייבן. טרעפן פלעג איך אים
נאָר זעלטן צופעדיק אויף די גאַסן אָדער ביי בעקאַנטע אויף
פאַרזאַמלונגען, ווו ער האָט זיך שווייגנדיק, רויק צוגעהערט צו
די וויכוחים. זיין רויקייט האָט מיך אויפגערודערט. אונטער מיר
האַט זיך אַלץ געוואַקלט, כ'האַב זייער גוט געזען, אַז אַרום מיר
אירט עפעס. אַלע האָבן זיך אויפגערעגט, געאַמפערט, - אויף וואָס

האַלט זיך דער דאָזיקער מענטש? כ'האַב אָפּער נישט געוואָגט
צוגיין צו אים און פרעגן:

- פאַרוואָס זענט איר רויק?

ביי מיינע בעקאַנטע האָבן זיך באַוווּן נייע ביכער: דיקע
בענדער פון רעדקינען, טשעגליאָוס נאָך אַ דיקערער באַנד: „די
געשיכטע פון די סאַציאַלע סיסטעמען“, דער קאַפיטאַל,
ליאַכאַוויצקעס בוך וועגן קאָנסטיטוציעס, ליטאַגראַפירטע
לעקציעס פון וו. אָ. קלאַטשעווסקען, קאַרקונאַוו, סערגיעי-
וויטשן.

אַ טייל פון דער יוגנט האָבן זיך געקוויקט מיט דער איי-
זערנער לאַגיק פון מאַרקסן. דאָס רוב האָט מיט תּהלהבות גע-
לייענט דעם ראַמאַן פון בורזשע „דער שילער“, סינקעוויטשעס
„אַן אַ דאָגמע“, דעדליאָוס אַן ערצעלונג „סאַשענקאַ“ און דער-
צוילונגען וועגן „די מענטשן“, - דאָס נייע אין די מענטשן איז
געווען די שאַרף אויסגעדריקטע שטרעבונג צו אינדיווידואַליזם.
אַט די שפּאַגל נייאניקע טענדענץ איז זייער געפּעלן געווען, און
די יוגנט האָט עס שנעל אָנגעהויבן פּראַקטיקירן אין לעבן, אויס-
לאַכנדיק און קריטיקירנדיק שאַרף: „די פליכטן פון דער אינ-
טעליגענץ“ צו ענטשיידן די פּראַגן פון סאַציאַלן לעבן.
אייניקע פון די נייגעבאָקענע אינדיווידואַליסטן האָבן
געפונען פאַר זיך אַנאַהאַלט אין דעם דעטערמיניזם פון מאַרקס
סיסטעם.

דער יאַריאָסלאָווער סעמינאַריסט א. פ. טראַאיצקע, דער
שפּעטערדיקער דאָקטער אין פּראַנקרייך און אַרלעאַן - אַ מענטש
מיט אַ גלאַטער צונג און אַ היציקער בעל-וויכוח, האָט גע-
זאָגט:

- די היסטאָרישע נויטווענדיקייט איז פונקט אַזאַ מיסטיק
ווי די קריסטלעכע לערע וועגן באַשערינג, פונקט אַזאַ באַרג-
שווערער שטות, ווי דאָס גלויבן פון פּאַלק אין מזל. דער
מאַטעריאַליזם - איז דער באַנקראַט פון שכל, וואָס קאָן נישט
אַרומנעמען די גאַנצע פאַרשידנאַרטיקייט פון די לעבנס-דער-
שיינונגען און דערפירט זיי אויף אַ פאַרקריפּלטן אופן צו איינער.

צו דער פשוטסער סיבה, דער נאָטור איז פרעמד און פיינטלעך די פאַראיינפאַכונג, דער געזעץ פון איר אַנטוויקלונג גייט - פון געוויינלעכן צום פאַרוויקלטן און צום סאַמע פאַרוויקלטן. די באַדערפעניש אַלץ פשוט צו מאַכן - איז אונזערע אַ קינדער-קראַנקהייט, זי זאָגט נאָר עדות דערויף, אַז אונזער שכל איז אַנמעכטיק, קען נישט האַרמאָניזירן די גאַנצע סומע, דעם גאַנצן תּיהו ובוהו פון דערשיינונגען.

אייניגע האָבן זיך מיט הנאה געשטיצט אויף א. סמיטס דאָגמאַטיק פון עגאָאיזם. זי האָט זיי אינגאַנצן פאַרדיקט, און זיי זענען געוואָרן „מאַטעריאַליסטן“ אין דעם וואַכעדיקן און גראָבן זין פון דעם דאָזיקן באַגריף. דאָס רוב פון זיי האָבן גע-טראַכט בערך, אַזוי פשוט:

— אויב עס עקזיסטירט אַ היסטאָרישע נויטוענדיקייט, וואָס איז בפה צו פירן די מענטשהייט צום פראָגרעס, - הייסט עס: מ'וועט זיך שוין באַגייין אָן אונז!

און די הענט אין די קעשענעס, פלעגן זיי זיך גלייכגילטיק אונטערפייפן. פאַרבלייבנדיק בלויז צושויער ביי די הייסע וויכוחים, האָבן זיי, פונקט ווי קראַצען, וואָס זיצן אויפן פלויט, זיך צוגעקוקט צו דער היציקער שלעגערדי פון די הענער, ציי-טנווייז - און וואָס ווייטער אַלץ עפטער - האָט די יוגנט גראָב אויסגעלאַכט די היטער פון די געבאַטן פון דער העלדעשער עפאָכע. איך האָב גראָד סימפּאַטעזירט מיט די דאָזיקע „היטער“, נאַרישעוואַטע, אָבער זעלטן ריינע מענטשן. זיי זענען מיר פאַרגעקומען כמעט ווי הייליקע מיט זייער התפעלות פאַרן „פאָלק“ - דער אָביעקט פון זייער ליבע, פון זייערע זאָרגן און העלדישע מעשים. כ'האָב אין זיי געזען עפעס הערצאָמיש-קאָמישעס, נאָר עס האָט מיך געצויגן זייער ראַמאַנטיזם, ריכטיקער - דער סאַציאַלער אייעאָליזם. כ'האָב געזען אַז זיי באַמאָלן „דאָס פאָלק“ מיט צו צאַרטע פאַרבן, כ'האָב געוואָסט אַז אַזא „פאָלק“, וועגן וועלכן זיי רעדן - איז אויף דער וועלט נישטאָ; עס לעבט זיך געדולדיק אויף דער וועלט אַ קורזיכטיק-כיטערע, גייציק פויערע, וואָס קוקט מיט חשד און שנאה אויף אַלץ, וואָס איז נישט נוגע

זיינע אינטערעסן; עס לעבט א טעמפער גנבהשער באַלעבאַס, וואָס איז אָנגעשטאַפּט מיט גיפטיקע אָבערגלויבנס און שטותע-רייען, וואָס זענען נאָך גיפטיקער פאַר די אָבערגלויבנס פון די פויערים, עס אַרבעט אויף דער וועלט אַ האָריקער, געזונטער סוחר, וואָס לעבט זיך פּאַוואָליע זיין זאַטן געזעצלעך-היהשען לעבן.

צוקוקנדיק זיך צו דעם מיש מאַש פון די סתירותדיקע פיינדלעכע מיינונגען, צו דעם קאַמף פון דעם געפיל מיטן שכל, צו די רייסענישן פון וואַנען, דער אמת, דוכט זיך מיר, האָט געדאַרפט אין גרויס אימפעט אַנטלויפן אָדער דערווייטערן זיך אַ צעקאַלעטשעטער – אין דעם גאַנצן קאַכעדיקן קעסל פון אידעען האָב איך קיין זאַך נישט געפונען פאַר זיך, וואָס זאָל מיר זיין „צום האַרצן“.

נאָך אַזעלכע שטורעמס פּלעג איך, אומקערנדיק זיך אַ היים, פאַרצייכענען געדאַנקען און אַפּאַריזמען, וואָס האָבן מיך באַזונ-דערס פאַרחידושט מיט זייער פאַרם אָדער מיט זייער אינהאַלט, דערמאַנענדיק זיך דערביי די מינעס און די פּאָזעס פון די רעד-גער, די אויסדרוקן פון זייערע פּנימער, דער גלאַנץ פון די אויגן און, שטענדיק איז מיר אַביסל קאַמיש געווען און ס'האַט מיך באַאומרויקט די שמחה פון יעדען איינעם, ווען ס'האַט זיך אים איינגעגעבן אַריינצוואַגן זיין אַפּאָגענט אַ שאַרף ווערטל און דערלאַנגען אים אין דער זיבעטער ריפ, ס'איז געווען מאַדנע צו צוקוקן ווי מען רעדט וועגן גוטסקייט, שיינהייט, הומאַניזם און יושר מיט דער הילף פון דער כּיטרער עריסטיק, נישט שאַנעווענדיק איינער דעם צווייטנס אַמביציע, אָפט מיט אַ בולטן פאַר-לאַנג צו באַליידיקן מיט אַ גראַבער צערייצטקייט און בייז-קייט.

כ'האַב נישט פאַרמאָגט יענע דיסציפּלין אָדער, ריכטיקער, די טעכניק פון דענקען, וואָס עס גיט אַ שול, כ'האַב אָנגעזאַמלט אַ סך מאַטעריאַל, וואָס האָט געפּאָדערט אַן ערנסטע באַאַרבעטונג, און דערצו איז נויטיק געווען פיל צייט, וואָס מיר האָט גראַד געפּעלט. ס'האַבן מיך געפייניקט די סתירות אין די ביכער, אין

וועלכע כ'האָב פעסט געגלויבט און אין דעם לעבן, וואָס כ'האָב שוין גאַנץ גוט געקענט, כ'האָב פאַרשטאַנען, אַז איך ווער קלי- גער, כ'האָב אָבער געפילט אַז גראַד דאָס פאַרדאַרבעט מיך מיט עפעס; ווי אַ שיף, וואָס ווערט אָנגעלעָדן אָן אַרדענונג, האָב איך זיך גענומען בויגן אויף איין זייט, כדי נישט צו שטערן די האַר- מאַניע פון כאַר, האָב איך, פאַרמאַגנדיק אַ פריילעכן טענאַר, זיך באַמיט - ווי דאָט רוב - צו רעדן אויף אַ גראַפן באַס; דאָס איז געווען שווער און ס'האַט מיך געשטעלט אין דער פאַלשער פּאָזיציע פון אַ מענטשן, וואָס וויל זיך באַציען צו אַלע אַרומיקע אָפּגעהיט אין ליבלעך - און באַציט זיך נישט אויפריכטיק צו זיך אַליין.

פונקט, ווי אין קאַזאַן, באַריסאָגלעבסק, צאַריצין, האָב איך דאָ אויך געשטיינט און זיך באַאומרויקט, צוקוקנדיק צום לעבן פון דער אינטעליגענץ, זייער פיל געבילדעטע מענטשן האָבן געלעבט אַ שווער, האַלב-הונגעריק שענדלעך לעבן, האָבן געפטרט זייערע בעסטע כחות פאַר אַ פּראָסט שטיקל ברויט, און - דאָס לעבן אַרום איז אַזוי אימהדיק אַרעם אין שכל. דאָס האָט מיך באַזונדערס באַאומרויקט. כ'האָב געזען, אַז די אַלע פאַרשידנאַרטיקע גוטע מענטשן - זענען פּרעמדע אין זייער אייגן לאַנד, זיי זענען אַרומגערינגלט מיט אַ פיינטלעכע סביבה וואָס באַציט זיך צו זיי מיט חשד און חזק, און די זעלבע סביבה האָט געפּוילט אין אַ קלעפיקער בלאַטע פון פאַרשאַלטענע „אידיאַטישע“ קלייניקייטן פון לעבן.

און ווידער אַמאָל איז מיר געווען אומקלאַר! פאַרוואָס די אינטעליגענץ שטרענגט זיך נישט אָן ענערגיש אַריינצודרינגען אין דער מאַסע מענטשן, וואָס זייער פּוסט לעבן איז מיר פאַר- געקומען לחלוטין אומנוצלעך, וואָס האָבן מיך אויפגעבראַכט מיט זייער גייסטיקער אַרעמקייט, משונהדיקער לאַנגווייליקייט, און איבערהויפט - מיט זייער גלייכגילטיק-אכזריותדיקער באַציונג איינער צום צווייטן.

כ'האָב פלייסיק געקליבן די קליינע זעלטענע ברעקלעך פון אַלץ, וואָס מ'קען אַנרופן אומגעוויינלעך - גוט, אומאייגן-

נוציק, שייך — ביז היינטיקן טאָג פּלאַקערן אויף אין מיין זכרון
ליכטיק די פונקען פון גליק ביים אַנקוקן אַ מענטשן, וואָס
איז אַ מענטש, — נאָר פונדעסטוועגן איז מיין נשמה געווען אויסגע-
הונגערט און דער פאַרשיפורנדיקער גיפט פון די ביכער האָט
מיך שוין נישט געזעטיקט. מיר האָט זיך געוואָלט עפעס אַ קלוגע
אַרבעט, העלדישע מעשים, אויפרודערונג און, צייטנווייז, האָב
איך געשריען :

— פאַרנעם זיך ברייטער !

— מאַך דיר אַ ברייטע קעשענע! — האָט מיר איראַניש
געענטפערט נ. פ. אַנענסקי, וואָס האָט ביי זיך שטענדיק געהאַט
גרייט אַ שאַרף ווערטל.

צו יענער צייט נעהערט אַ שמועס, וואָס איך האָב געהאַט
מיט וו. ג. קאַראָלענקא און וואָס איז מיר פעסט פאַרבליבן אין
זכרון.

אין אַ זומערדיקער נאַכט בין איך געזעסן אויף אַהויכן
שפּועדיקן ברעג פון דער וואָלגע, פּונוואַנען ס'האַבן זיך דייטלעך
געוען די וויסטע לאַנקעס פון זאַוואַלאָושיע און דורך די צווייגן
פון די בוימער — דער טייך. אומבאַמערקט און שטיל איז נעבן
מיר אויף דער באַנק אויסגעוואַקסן וו. ג. כ'האַב אים דערפילט
ערשט דאָן, ווער ער האָט מיך אַ שטויס געטון מיט זיין פלייצע,
זאָגנדיק.

— נו, איר האָט זיך נישקשהדיק פאַרטראַכט, כ'האַב גע-
וואָלט אַראָפּנעמען פון אייך דעם הוט, נאָר, כ'האַב אַ טראַכט
געטון — כ'וועל אייך איבערשרעקן.

ער האָט געווינט ווייט, אויפן צווייטן עק שטאַט. ס'איז
שוין געווען נאָך צוויי אַזייגער ביי נאַכט. ער איז, קענטיק,
געווען מיד, ער איז געזעסן מיט אַן אַבגעדעקטן געקריוזטן קאַפּ
און געווישט דאָס פנים מיט אַ טיכל.

— שפעט שפּאַצירט איר אַרום, — האָט ער געזאָגט.

— און איר אויך.

— יאָ, מ'האַט געדאַרפט זאָגן: מיר שפּאַצירן! ווי לעבט

איר, וואָס טוט איר ? נאָך עטלעכע נישט וויכטיקע פראַגן, האָט ער געפרעגט.

— איר, זאָגט מען, לערנט זיך אין סקוואַרצאָוס קרייז ?
וואָס איז דאָס פאַר אַ מענטש ?

פ. נ. סקוואַרצאָוו איז געווען אין יענער צייט איינער פון די גרעסטע קענער פון מאַרקס טעאָריע, ער האָט נישט געלעזן קיין שום ביכער, אַ הויך דעם „קאָפיטאַל“ און האָט שטאַלצירט דערמיט. מיט אַ פאַר יאָר פריער פאַר דער ערשיינונג פון פ. וו. סטרווועס „קריטישע אַנמערקונגען“, האָט ער אין טשעגלאָוס גאַסט צימער געלייענט אַן אַרטיקל, וווּ די גרונד יסודות זענען געווען דיזעלבע, ווי ביי סטרוווען, איך געדענק אָבער — איך געדענק — זיי זענען געווען שאַרפער לויט זייער פאַרם. אין דעם דאָזיקן אַרטיקל האָט זיך סקוואַרצאָוו אַרויסגעשטעלט פאַר אַן אַפיקורס, וואָס ס'האָט אים פונדעסטוועגן נישט געשטערט צו גרופירן אַרום זיך אַ קרייזל פון דער יוגנט; שפעטער האָבן אַ סך מיטגלידער פון דעם דאָזיקן קרייזל, געשפילט אַ וויכטיקע ראָל אין דער אויפבויהונג פון דער סאָציאַל-דעמאָקראַטישער פאַרטיי. ער איז באמת געווען אַ מענטש, נישט פון דער וועלט. ער איז געווען אַן אַסקעט און האָט סיי ווינטער, סיי זומער גע-שפאַצירט אין אַ לייכטן מאַנטל, אין צעריסענע שיך, אַ האַלב הינגעריקער און, דערביי, נאָך געזאָרגט ווי צו „באַשרענקען די הצטרכותן“ — ער האָט זיך דערנערט אין משך פון עטלעכע וואָכן בלויז מיט צוקער, אויפעסנדיק טעגלעך צו דריי אַכטל פונט, — נישט מער, נישט ווייניקער. אַזאַ פרווו פון „ראַציאָנעלער דערנערונג“ האָט אַרויסגערופן ביי אים אַן אַלגעמיינע ערשעפונג פון קערפער אין אַן ערנסטע נירן-קראַנקהייט.

ער איז געווען אַקליין-געוויקסיקער, און עפעס אינגאַנצן אַ גרויער, און זיינע העל בלויזע אויגן האָבן געשמייכלט מיט אַ שמייכל פון אַ גליקלעכן, וואָס האָט דערקענט דעם אמת, ווי קיינער נישט, אַ הויך אים, צו אַלע אַנדערש-גלויביקע האָט ער זיך באַצויגן מיט אַ לייכטן רחמנותדיקן ביטול, וואָס האָט אָבער קיינעם נישט פוגע בכבוד געווען, ער האָט געוויכערט

דיקע פאפיראסן פון ביליגן טאבאק. אריינשטעלנדיק זיי אין א לאנגן צען-ווערשקאָון ציגאַרנשפיץ פון באַמבוק-האַלץ. ער האָט אים געטראָגן הינטערן גאַרטל פון די הויזן, פונקט ווי אַ קינשאַל.

כהאַב זיך צוגעקוקט צו פאַורל ניקאַלייעוויטשן צווישן אַ כאַליאַסטערע סטודענטן, וואָס האָבן זיך אַלע געדרייט אַרום אַנישט היגער פריילך, אַ זעלטענע שענהייט. סקוואַרצאָו איז אויך נישט אַפּגעשטאַנען פון די יונגע פראַנטן, האָט זיך אויך אַרומגעדרייט אַרום דעם פריילך און ער איז געווען הערלעך-אומגעלומפערט מיט זיין ציגאַרנשפיץ, אַ גרויער, אין אַ וואַלקן שטיקנדיקן גרויען רויך. שטייענדיק אין ווינקל, דייטלעך בולט אויף דעם ווייסן פאַן פון דעם קאַכלנעם אויוון, האָט ער מעטאַדיש רויק, מיט אַ קול פון אַן אַלט-גלויביקן קלויסטער-פריידיקער, אין שווערע ווערטער געלייקנט אין דער נוצליכקייט פון מוזיק, טעאַטער, טענץ און אַן אויפהער גערויכערט אין פנים אַריין דער בילד-שיינער מיידל.

— סאַקראַט האָט שוין געזאָגט, אַז פאַרוויילונגען — זענען שעדלעך! — האָט ער פעסט דערוויזן.

די עלעגאַנטע שאַטינקע אין אַן ווייסע זעפירענער בלוזקע, האָט זיך צוגעהערט צו זיינע רייד און קאַקעטיש וויגנדיק מיט איר קליין פיסל; האָט זי אַנגעצויגן-ליב געקוקט אויפן געלעערנטן מיט טונקעלע הערלעכע אויגן, — זיכער, מיט דעם זעלבן בליק, מיט וועלכן די אַטענער שיינהייטן האָבן געקוקט אויף דעם סאַקראַטאָסן מיט דער פאַריסענער נאָז; דער דאָזיקער בליק האָט שטום און דייטלעך געפרעגט:

— וועסט שוין ענדלעך אַמאָל אויפהערן, וועסט באַלד אַוועקגיין?

ער האָט איר אויפגעוויזן, אַז קאַראַלענקאַ איז דער שעד-לעכסטער אידעאָליסט און אַ מעטאַפיזיקער, אַז די גאַנצע ליטע-ראַטור — ער האָט זי נישט געלעזן — מאַטערט זיך צו גאַלואַניזירן דעם פוילן בר-מינן פון פאַלקיזום, ער האָט דערוויזן, און צום סוף, אַריינרוקנדיק דעם ציגאַרנשפיץ הינטערן גאַרטל, איז ער

פיערליך אַוועק, און דאָס פרייליך, האָט נאָכדעם, ווי זי האָט אים באַגלייט, האָט זיך אַ פאַרמאַטערטע און, פאַרשטייט זיך, זייער שיין אַ וואָרף געטון אויף דער סאָפּע, אויסריפּנדיג טרויעריק: — גאָט מיינער, דאָס איז דאָך גאָר נישט קיין מענטש,

נאָר — אַ שלעכט וועטער!

ו. ג. האָט לאַכנדיק אויסגעהערט מיין מעשה, איז אַנט-שוויגן געוואָרן, האָט אַ קוק געטון אויפן טיך, פאַרזשמורנדיק די אויגן און האָט שטיל און פריינטלעך אָנגעהויבן רעדן.

— איילט זיך נישט אויסצוקלויבן קיין גלויבן, איך זאָג — אויסקלויבן, ווייך, מיר דוכט זיך, אַז דעם גלויבן אַרבעט מען זיך איצט נישט אויס, נאָר פשוט — מען קלויבט אויס, אָט, גייט שנעל אַריין אין מאָדע דער מאַטעריאַליזם, פאַרלאַקנדיק מיט זיין פשוטות. ער איז צו ציענד באַזונדערס פאַר די וואָס פוילן זיך זעלבסטענדיק צו דענקען. גערן נעמען אים אָן די פראַנטן, וועמען עס געפעלט יעדע ניס, כאָטש עס זאָל נישט זיין צוגעפאַסט צו זיינע כאַראַקטערן, צו זייערע געשמאַקן, צו זייערע שטרעבונגען...

גערעדט האָט ער פאַרטראַכט, פונקט, ווי ער וואָלט געשמועסט מיט זיך אַליין, צייטנווייז איבערגעריסן דעם שמועס, און זיך צוגעהערט, ווי ערגעץ אונטן, אויפן ברעג, בלאָזט זיך אָפּ מיט גערויש דער פאַרע-אַפלייטער, ווי עס פייפן די סיגניאַלן אויפן טיך.

ער האָט גערעדט וועגן דעם, אַז יעדער שכלדיקער פרוו אויפצוקלערן די לעבנס דערשיינונגען, פאַרדינען אויפמערק-זאַמקייט און אַכטונג, נאָר מען דאַרף געדענקען, אַז דאָס לעבן, לעגט זיך צענויף פון אַ מאַסע, משונהדיק פאַרפלאַנטערטע קרומע ליניעס און אַז, עס איז מאָדנע שווער עס אַריינצופרעסן אין קוואַדראַטן פון לאַגישן דענקען.

— עס איז שווער אפילו צו ברענגען אין אַרעלאַטיוון סדר די דאָזיקע קרומע, זיך דורכקרייצנדיקע ליניעס פון די מענטשלעכע מעשים און באַציונגען, — האָט ער אָפּזיפּנדיק אַ זאָג געטון, פאַכנדיק זיך אין פנים מיטן הוט

מיר איז געפעלן געווען די פשוטקייט פון זיינע רייד און דער ווייכער אריינגעטראכטער טאָן, נאָר, אין פליג, איז אַלץ וואָס ער האָט גערעדט וועגן מאַרקסיוזם - און אַנדערע ווערטער - מיר שוין באַקאַנט געווען, בשעת ער האָט איבערגעריסן דעם געשפרעך, האָב איך אים אייליק אַ פּרעג געטון: פאַרוואָס איז ער אַזאַ רויקער?

ער האָט אָנגעטון דעם הוט, האָט מיר אַריינגעקוקט אין פנים און, שמייכלענדיק, געענטפערט:

- איך ווייס, וואָס איך דאַרף טון, און איך בין זיכער אין דער נויטיקייט פון דעם, וואָס איך טו. נאָר - פאַרוואָס האָט איר געפרעגט וועגן דעם?

דאָן האָב איך אים אָנגעהויבן דערציילן וועגן מיינע ספּוקות און זאָרגן. ער האָט זיך אָפּגערוקט פון מיר, האָט זיך אָנגע- בויגן - אַזוי איז אים בעקוועמער געווען אַריינצוקוקן מיר אין פנים אַריין - און שווייגנדיק האָט ער זיך אויפּמערקזאַם צוגע- הערט צו מיינע רייד.

שפעטער האָט ער שטיל געזאָגט:

- ס'איז אין דעם פאַראַן נישט ווייניק אמת! איר באַמערקט גוט... און - האָט אַ שמייכל געטון, אַרױפלייגנדיק מיר די האַנט אויפן אַקסל.

- כ'האָב נישט דערוואַרט, אַז אייך באַאומרויקן די דאָזיקע פּראָגן. מיר האָט מען דערציילט וועגן אייך, ווי וועגן אַ מענטשן מיט אַן אַנדער נאַטור... ווי וועגן אַ פּריילעכן, פאַרגרעבטן און אַ שונא פון דער אינטעליגענץ...

און האָט עפעס באַזונדערס שטאַרק אָנגעהויבן צו רעדן וועגן דער אינטעליגענץ: זי איז שטענדיק אומעטום געווען אָפּ- געריסן פון פּאָלק, דאָס איז אָבער דערפאַר, וואָס זי גייט פאַר- אויס, דאָס איז איר היסטאָרישע באַשטימונג.

- דאָס - איז דער הייוון פון יעדער פּאָלקס-אירונק און דער ערשטער גרונט-שטיין פון יעדער נייער אויפבויונג. סאָקראַט, דזשאַרדאַנאַג ברונאַ, גאַלייליי, ראַבעספיער, אונזערע דעקאַבריסטן, פּעראַווסקאַיאַ און זשעליאַבאָוו, די אַלע וואָס הונגערן ערשט

אין די ווייטע ערטער, ווו זיי זענען פארשיקט, די וואָס זיצן אין היינטיקער נאכט ביי אַ פּוּך, צוגרייטנדיק זיך צום קאַמף פאַר יושר, - קודם פּ, געוויינלעך, צו דער תּפּיסה; - דאָס אַלץ - איז דער לעבעדיקסטער פּוּח פּוּן לעבן, זיין פּיינסטער און שאַרפּסטער פּלּי-זין.

ער האָט זיך אַנאויפגערעקטער אויפגעשטעלט און שפּרייזנדיק הין און צוריק ביי דער באַנק, גערעדט ווייטער:

- די מענטשהייט האָט אָנגעהויבן שאַפּן איר געשיכטע פּוּן דעם טאָג אָן, ווען אויף דער וועלט האָט זיך באַוויזן דער ערשטער אינטעליגענט; די לעגענדע וועגן פּראָמעטיאָוס - דאָס איז אַ געשיכטע וועגן אַ מענטשן, וואָס האָט באַקומען אַ מיטל אַרויסצוקריגן פּייער און דערמיט האָט ער גלייך אָפּגעטיילט די מענטשן פּוּן די חיות, איר האָט ריכטיק באַמערקט די חסרונות פּוּן דער אינטעליגענץ, די אָפּגעריסנקייט פּוּן לעבן, דאָס אָנ-הענגען זיך אויפּן בוך, - נאָר, ס'איז נאָך אַ פּראָגע: צו זענען דאָס חסרונות? אַמאָל, פּדי בעסער צו זען, מוז מען זיך גראַד דערווייטערן, און נישט דערנענטערן, און דערהויפּט, עצה איך אייך, ווי אַ גוטער פּריינט, אַלס מער דערפאַרענער פאַר אייך, - קוקט זיך אויפּמערקזאַמער צו צו די מעלות! ציילן די חסרונות האָבן מיר אַלע חשק, - ס'איז אַ גאַנץ פּשוטער און נישט קיין שלעכטער געשעפט פאַר יעדן. אָבער - וואָלטער, נישט קוקנדיק אויף זיין גאונות, איז געווען אַ שלעכטער מענטש, נאָר פּונדעסטוועגן, האָט ער אויפ-געטון אַ גרויסע זאַך, אַרויסטרעטנדיק אַלס פאַרטיידיקער פּוּן אַן אונשולדיק פאַרמשפּטן, איך רעד נישט וועגן דעם, וויפּיל פינ-סטערע שטותערייען עס זענען צושטערט געוואָרן דורך אים, נאָר די דאָזיקע עקשנותדיקע פאַרטיידיקונג פּוּן, דאָכט זיך, אַ האַפּנונגסלאָזע זאַך, - איז אַ גרויסע העלדעשקייט, ער האָט פאַרשטאַנען, אַז אַ מענטש דאַרף קודם פּלּ זיין אַ הומאַניטאַרער מענטש, ס'איז נויטיק - יושר, בשעת עס וועט ביסלעכווייז פּוּן די קליינע פינקלעך יושר ווערן אַ גרויסער פּלאַם, וועט ער

פארברענען די גאנצע פאלשקייט און דעם גאנצן שמוץ פון דער
ערד און ערשט דאן וועט דאָס לעבן ענדערן זיינע שווערע
פינסטערע פאַרמען. עקשנותדיק נישט געשאַנעוועט זיך, קיינעם
נישט און קיין זאך נישט, טראָגט אַריין אין לעבן יושר, - אָט
דאָס איז מיין געדאַנק.

ער, איז קענטיק פאַרמאַטערט געוואָרן, - ער האָט גערעדט
זייער לאַנג, - האָט זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ באַנק, נאָר אַ קוק-
טוענדיק אויפן הימל, האָט ער געזאָגט:

- און, ס'איז שוין שפעט אָדער - פרי, ס'איז ליכטיק! און,
דוכט זיך, ס'וועט רעגענען, ס'איז צייט צו גיין אַהיים!
איך האָב געווינט אַ פאַר טריט פונדאַנען, ער - אַ וויאָרסט
צוויי, איך האָב זיך אַרויסגערופן אים צו באַגלייטן און מיר
זענען אַוועק איבער די גאַסן פון דער שלאָפעדיקער שטאָט,
אונטערן פינסטערן פאַרוואַלקנטן הימל.

- נו וואָס - שרייבט איר עפעס?

- ניין.

- פאַרוואָס?

- ס'איז נישטאָ קיין צייט.

- ס'איז אַ שאָד און אומזיסט טוט איר אַזוי. ווען איר וואַלט
וועלן, וואַלט זיך שוין געפונען צייט. איך - כ'מיין ערנסט -
איר האָט, דוכט זיך, פעיקייטן. איר זענט, מיין הער, שלעכט
געשטימט...

ער האָט אָנגעהויבן דערציילן וועגן דעם אומרויקן גלעב
אוספענסקען, נאָר - פלוצלינג האָט אַ גאַס געטון אַ שטאַרקער,
זומערדיקער רעגן, איינהילנדיק די שטאָט אין אַ גראָער נעץ. מיר
זענען אָפגעשטאַנען אין טויער עטלעכע מינוט, און, זעענדיק
אַז דער רעגן פאַרנעמט זיך אויף לאַנג - זענען מיר זיך פאַנאַנ-
דערגעאַנגען...

וועגן דער שעדלעכקייט פון דער פילאזאפיע.

... כ'האָב שוין לאַנג געפילט אַ נויטווענדיקייט צו פאַר-
שטיין - ווי אַזוי ס'איז אַנטשטאַנען די וועלט, אויף וועלכער איך
לעב און ווי אַזוי איך באַגרייף זי? אומבאַמערקט איז דער
דאָזיקער נאַטירלעכער און - אין גרינט באַשיידענער פאַרלאַנג
אויסגעוואַסן אין אַ שטאַרקער נויטווענדיקייט און, מיט דער
גאַנצער יוגנטלעכער ענערגיע, האָב איך אָנגעהויבן צושטיין צו
די פאַקאַנטע מיט „קינדערשע“ פראַגן. אַנדערע האָבן מיך אויפ-
ריכטיק נישט פאַרשטאַנען, פאַרלייגנדיק מיר צו לייענען די
ביכער פון לייעלן און לעבאַקן, די צווייטע ווידער האָבן מיך
גראַב אויסגעלאַכט און געפונען, אַז איך פאַרנעם זיך מיט
„שטותעריי“; עמיץ האָט מיר געגעבן לאַיאַסעס, געשיכטע פון
דער פילאָזאָפיע, דאָס בוך איז מיר פאַרגעקומען צו זיין לאַנג-
ווייליק, כ'האָב עס נישט אָנגעהויבן צו לייענען.

צווישן מיינע בעקאַנטע האָט זיך באַוויון אַ סטודענט מיט
אַן אויסטערלישן אויסזען אין אַן אָבגעטראַגנעם סטודענטן-
מאַנטל, אין אַ קורצער בלויער רובאַשקע, וואָס ער האָט געמוזט
אָפט אַרונטערציען פון הינטן, כדי צו באַהאַלטן אַ קליינעם בלויו
אין דעם אונטערשטן טייל פון זיין אַנצוג. ער איז געווען אַ קורצ-
זיכטיקער אין ברילן, מיט אַ קליין צעשפאַלטן בערדל, און האָט
געטראָגן לאַנגע האָר מעשה, „ניגיליסט“; זיינע מאָדנע געדיכטע
געלבליכע האָר זענען אים אַרונטערגעהאַנגען ביז צו די אַקסלען
אין גלייכע, האַרטע פאַסמעס. זיין פנים האָט פאַרמאַגט עפעס ענ-
לעכעס מיט דער איקאָנע פון „געטלעכן ספּאַס“ באַוועגט האָט ער
זיך געלאָסן, אַן חשק, ווי געגן זיין ווילן; אויף פראַגן פלעגט
ער ענטפערן קורץ, האַלב אָנגעברוגזט, האַלב - שפּאַטיש, מ'האָט
זיך באַצויגן צו אים פיינטלעך.

כ'האָב זיך מיט אים באַקענט, און, הגם ער איז געווען מיט
אַ יאָר פיר עלטער פאַר מיר; האָבן מיר זיך שנעל באַפריינדעט, גע-
רופן האָט מען אים ניקאָליי זאַכאַראָוויטש וואַסיליעוו, לויט זיין ספּע-
ציאַליטעט איז ער געווען אַ כעמיקער.

ער איז געווען אַ זעלטענער, העכסט געפילדעטער מענטש
און, ווי כמעט אַלע טאַלענטירטע רוסישע מענטשן, האָט ער
אין זיך געהאַט שגעונות! ער האָט געגעסן לוסטעס שוואַרץ-
ברויט, באַשיטנדיק דיק מיט כינין, האָט זיך באַטעמט דערמיט
און האָט מיך איינגערעדט, אַז כינין – איז זייער אַ געשמאַקע
נאַשעריי. און, דער עיקר, נויטיק: עס האָלט איין די ווילדקייט
פון „געשלעכטלעכן אינסטינקט“. בכלל פלעגט ער מאַכן איבער
זיך עפעס נישט גאָר קיין אומשעדלעכע פרווון: ער פלעגט איינ-
נעמען בראַם-קאַלי און נאָכדעם רויכערן אָפּיום, פון וואָס ער איז
שיר נישט געשטאַרבן אין קאַנווולסיעס; ער האָט אויך איינגע-
נומען אַ שטאַרק געמישעכץ פון עפעס אַ מעטאַל זאַלץ און
איז אויך באַלד שיר נישט אומגעקומען. דער דאָקטער, אַ בייזער
זקן, וואָס האָט אויסגעפאַרשט די רעשטלעך פון דעם געמישעכץ,
האַט געזאָגט:

– אַ פּערד וואָלט פון דעם געפּגרט. מעגלעך, אַז
אַפילו אַ פאַר פּערד! אייך וועט דאָס דאָזיקע שפּיל אויך נישט
גלאַט אַראָפּ, זייט זיכער.

מיט די דאָזיקע פרווון האָט זיך ניקאָליי צעשעדיקט אַלע
ציינ, זיי זענען ביי אים גרין געוואָרן און האָבן זיך אויסגע-
ברעקלט. געענדיקט האָט ער דערמיט, וואָס – מיט אַ פיוון אָדער
אומגערן – ער האָט אין 1901 יאָר, זייענדיק אין קיעוו, זיך פאַר-
סמט, אַרבעטנדיק מיט אינדיגאָאיד, אַלס אַסיסטענט פון פּראָפּעסאָר
קאַנאָוואַלצאָוו.

אין די יאָרן 89-90 איז ער געווען אַ געזונטער קרעפטיקער
מענטש, אַ שגעון-וויצלינק און אַ ליסטיקער, זייענדיק מיט מיר
אַליין, און צווישן לייט אַביסל בייסיק-כּיטרע.
איך געדענק מיר האָבן אָנגענומען אין דער זעמסקער
פאַרוואַלטונג עפעס אַ רעכענונגס-אַרבעט, וואָס האָט זיך באַצאָלט

מיט אַ רובל אַ טאָג. און דאָ דערמאָן איך זיך, ווי ניקאָליי זיצט
אַנגעבויגן איבערן טיש און זינגט מיט אַ געמאַכט-ניוולדיק טענאָרל
מיט דער מעלאָדיע פון: „קוקט אַהער, קוקט אַהין“.

— הונדערט דריי און צוואַנציק
און צוויי און צוואַנציק —
הונדערט פינף און פערציק
הונדערט פינף און פערציק!

ער זינגט צען מינוט, אַ האַלבע שעה, זינגט ווייטער,
דער טענאָרל זיינס קלינגט אַלץ מאוסער. צום סוף — בעט
איך:

— הער אויף!

ער קוקט אויפן וואַנט-זייגער און — זאָגט:
— דו האָסט גאַנץ געזונטע נערוון, נישט יעדער וואָלט אויס-
געהאַלטן אַזאַ מין גסיון אין פאַרלויף פון זיבן און פערציק
מינוט. כ'האַב איינעם אַ באַקאַנטן מעדיקער געזונגען „הילוויה“,
האַט ער שוין אויף דער דרייצענטער מינוט אַ וואָרף געטון
אויף מיר אַ טשונוגענע אַש-פלי און ער האָט געשטודירט אויף
פסיכיאַטאָר.

ניקאָליי האָט שטענדיק געלייענט דייטשע פילאָזאָפישע
ביכער און ער האָט זיך געקלייבן שרייבן אַן אָפּהאַנדלונג אויף דער
טעמע „געגעל און סווערענאַרג“. געגעלס פענאָמענאָלאָגיע פון
גייסט האָט ער אָנגענומען עפעס הומאָריסטיש; ליגנדיק אויף
דער זאָפּע, וואָס מיר האָבן אַ נאָמען געגעבן דער קאָוואַזער
באַרג-רוקן. האָט ער זיך געקלאַפט מיטן בוך איבערן בויך,
געדריגעט מיט די פיס און געקייכט פון געלעכטער כמעט ביז
טרערן.

בשעת כ'האַב אים אַ פרעג געטון: פון וואָס ער ליאַכט! —
האַט ניקאָליי מיט פאַרדרוס געענטפערט:
— איך קען נישט ברודער, כ'וועל דאָס דיר נישט קענען
דערקלערן, ס'איז אַ גוואַלדיק שכלדיק ער שפיל! דו — וועסט עס
נישט פאַרשטיין! נאָר, ווייסט, — אַ העכסט אינטערעסאַנטע געשיכטע!

נאָכדעם, ווי כ'האַב אים שטאַרק געבעטן, האָט ער מיר מיט התפעלות לאַנג גערעדט וועגן דער „מיסטיק פון דאָס קלוגע“, כ'האַב אין דער אמתן גאָר נישט פאַרשטאַנען, כ'האַב קיין זאַך נישט פאַרשטאַנען און דאָס האָט מיר שטאַרק פאַרדראָסן. וועגן זיין אינטערעס פאַר דער פילאָזאָפיע פלעגט ער

זאָגן:

— דאָס, ברודער, איז פונקט אַזוי אינטערעסאַנט, ווי קנאַקן קערלעך און, כמעט, פונקט אַזוי נוצלעך!
ווען כ'בין געקומען צופאַרן פון מאַסקווע אויף פעריען, האָב איך זיך, געוויינלעך, געווענדט צו אים מיט „קינדערשע“ פראַגן און האָב אים דערמיט שטאַרק דערפרייט.
— אַהא, מ'נויטיקט זיך אין דער פילאָזאָפיע? אויסגעציי-
כנט! דאָס האָב איך לייב. די דאָזיקע גייסטיקע שפייז וועט דיר געגעבן ווערן וויפיל דו באַדאַרפט.
ער האָט מיר פאַרגעלייגט איבערצוליינען פאַר מיר עט-
לעכע לעקציעס.

— דאָס וועט זיין לייכטער און, איך האָף, עס וועט דיר אַנגענעמער זיין, ווי צו זויגן ליואיסין!
אין עטלעכע טעג אַרום, בין איך, שפעט ביינאַכט, געזעסן אין אַ האַלב חרובען ביידל פון אַ פאַרוואָרפענעם סאָד. די עפּל-
בוימער און קאַרשן-בוימער זענען געווען באַוואַקסן מיט מאַך, די קוסטעס פון מאַלינעס, סמאָראָדינעס און אַגרעסן האָבן זיך געדיכט פאַנאַנדערגעוואַקסן, באַדעקנדיק די סטעזשקעס מיט טויזן-
טער שטעכיקע צווייגן, איבער די סטעזשקעס האָט הוסטענדיק און ברומענדיק, אין אַ גראָען כאַלאַט, אַרומגעבלאָנקעט ניקאָלייט פאַטער, אַ בעאַמטער פון דער גייסטליכער קאָנסיסטאָריע, וואָס איז געווען עובר-בטל פון אַלטקייט.

פון אַלע זייטן האָבן זיך דערהויבן ווענט פון שיערן, דער סאָד איז געלעגן פונקט ווי אויפן דעק פון אַ פירקאָנטיקער פיינסטערער גרוב, און וואָס נענטער עס פלעגט זיך אָנרוקן די נאַכט, אַלץ טיפער פלעגט ווערן די גרוב. ס'איז געווען שטיקן-דיק הייס, פון הויף האָט זיך געטראָגן אַ שווערער גערוך פון

שמוציקן וואסער, וואָס איז פאַרן טאָג שטאַרק דורכגעוואָרימט געוואָרן פון דער הייסער תמוזדיקער זון.

— מיר וועלן פילאָזאָפירן, — האָט געזאָגט ניקאָליי, באַ-טעמענדיק און לעקענדיק די ווערטער. ער איז געזעסן אין ווינקל פון ביידל, אָנגעשפּאַרט אויף אַ טיש, וואָס איז געווען איינגע-גראָבן אין דער ערד. דאָס פייערל פון פּאַפּיראַס, האָט אויפ-פלאַמענדיק, באַלויכטן זיין אויסטערליש פנים, און אָבגעשפיגלט זיך אין די גלעזלעך פון די בריילן. ניקאָליי האָט געהאַט פיבער, ער האָט פּרינדליך זיך געקוטעט אין אַן אַלטינקן מאַנטל, געשאַרט מיט די פיס איבער דער ערדיקער פּאָדלעגע פון ביידל, דער טיש האָט ביז געסקריפעט.

אָנגעשטרענגט האָב איך זיך צוגעהערט צו דעם חברים איינ-געהאַלטענעם קול, ער האָט מיר אינטערעסאַנט און פאַרשטענדלעך דערקלערט דעמאָקרייטס סיסטעם, ער האָט מיר דערציילט וועגן דער טעאָריע פון די אַטאָמען, ווי זי איז אָנגענומען אין דער וויסנשאַפט, דערנאָך, האָט ער פּלוצלינג געזאָגט:

— וואַרט! — און האָט לאַנג געשוויגן, רויכערנדיק איין פּאַפּיראַס נאָך דעם צווייטן.

ס'האָט זיך שוין אָנגערוקט די נאַכט, אַ נאַכט אָן אַ לבנה און אָן שטערן, דער הימל איז געהאַנגען שוואַרץ איבערן סאָד, די שטיקנדיקע היץ האָט זיך פאַרשטאַרקט. אין דעם שכנותדיקן הויז פון דעם פּסיכיאַטראַר קאַשטשענקאַ האָט רירנד געשפּילט אַ וויאָלין. פון אָפּענעם בוידעם-פענסטער האָט זיך געהערט אַן עלטערליך הוסטן.

— אָט וואָס, ברודער — האָט ניקאָליי אָנגעהויבן רעדן, שטאַרק רויכערנדיק און — נאָך שטילער, ווי פריער — דו דאַרפסט זיך באַציען צו די אַלע מעשיות מיט גרויס פּאַרזיכט! איינער, — כ'האָב געראַד פּערגעסן ווער — האָט גאַנץ קלוג געזאָגט, — אַז די איבערצייגונגען פון די געבילדעטע מענטשן זענען פונקט אזוי קאַנסערוואַטיוו, ווי די רגילותן פון געדאַנק ביי דער אומוויסנ-דער אָבערגלויביקער פּאָלקס-מאַסע. דאָס — איז אַן אַפיקורסישער געדאַנק, נאָר דאָ איז באַהאַלטן, אַ ביטערער אמת, און, — לויט

מין מיינונג, איז דער דאָזיקער רעיון אַרויסגעזאָגט געוואָרן נאָך
צו מילד, דו נעם דיר אַריין דעם דאָזיקן געדאַנק שטאַרק אין
קאַפּ אַריין.

איך געדענק זייער גוט יענע ווערטער, דאָס איז געווען,
דוכט זיך, איינע פון די בעסטע, פריינטלעכסטע און אויפריכטיגסטע
עצות, וואָס מען האָט מיר ווען עס איז געגעבן. די דאָזיקע
ווערטער האָבן מיך אויפגערודערט, האָבן אָבגעהילכט אין מין
נשמה און נאָך מיר אָנגעשפּאַנט מין אויפמערקזאַמקייט.

— דו ביסט — אַ מענטש, וועלכן איך וואָלט וועלן זען אַזא
ביז צום סוף פון זיין לעבן. געדענק דאָס, וואָס דו פילסט שוין
איצט: די פרייהייט פון געדאַנק איז די איינציקע און טייערסטע
פרייהייט, וואָס איז צוטרעטליך פאַרן מענטשן, אָט די דאָזיקע
פרייהייט פאַרמאָגט פּרויז יענער, וואָס גלויבט נישט קיין זאַך
אויפן וואָרט נאָר פאַרשט אַלץ אויס, יענער, וואָס האָט גוט
פאַרשטאַנען די אומאויפהערלעכע אַנטוויקלונג פון לעבן, זיין
אומאויפהערלעכע באַוועגונג, די פּסדרדיקע ענדערונג פון די
ערשיינונגען פון דער ווירקלעכקייט.

ער איז אויפגעשטאַנען, האָט זיך אַרומגעדרייט אַרום דעם
טיש און האָט זיך צוגעזעצט צו מיר.

— אַלץ, וואָס כ'האַב דיר געזאָגט — קען מען אויסדריקן אין
אַ פּאַר ווערטער: לעב מיט דיין אייגענעם שכל! אָט, איך וויל
נישט אַריינקלאַפּן מיינע מיינונגען אין דיין קאַפּ, בכלל, קען איך
קיינעם נישט און גאַרנישט לערנען, אַ חוץ, איבעריקס, מאַטעמאַ-
טיק, באַזונדערס וועל איך אָבער דיך נישט לערנען, פאַרשטייסט?
איך — דערצייל. און מאַכן וועמען עס איז ענליך צו זיך, דאָס
איז, ברודער, נאָך מין מיינונג, אַ שוויינעריי, כ'וויל איבערהויפט
נישט, אַז דו זאָלסט דענקען, אַזוי ווי איך, דאָס טויג דיר
לחלוטין נישט, ווייל איך, ברודער, דענק שלעכט.

ער האָט אַ וואָרף געטון דעם פאַפּיראַס אויף דער ערד,
צוטרעטנדיק אים אַ פּאַר מאָל צו פעסט מיטן פּוס. נאָר תּיכּף
האַט ער פאַרויכערט אַן אַנדער פאַפּיראַס און אָנוואַרעמענ-
דיק אויף דער שוועבעלע דעם נאָגל פון גרויסן פינגער.

הָאָט ער גערעדט ווייטער, שמייכלענדיק נישט-פריילעך.
 - אָט, איך, למשל, קלער אָז די מענטשהייט וועט ביז
 דעם סוף פון איר עקזיסטענץ, באַשרייבן פאַקטן און וועט שאַפן
 פון די דאָזיקע באַשרייבונגען מער אָדער ווייניקער אומגעלונ-
 גענע השערות וועגן דעם תוך פון אמת אָדער, זי וועט, נישט-
 רעכענענדיק זיך מיט די פאַקטן, שאַפן פאַנטאַזיעס. אין דער
 זייט פון דעם - אָדער איבער דעם, אונטער דעם - גאָט, נאָר
 גאָט - קאָן איך נישט תופס זיין. מעגליך, עס איז אויך דאָ
 אַ גאָט, נאָר - איך וויל אים נישט, זעסטו, - ווי שלעכט איך
 דענק? יאָ, ברודער! עס זענען דאָ מענטשן, וואָס האַלטן דעם
 אידעאָליזם און דעם מאַטעריאַליזם, ביידע גלייך פאַר אַ פאַר-
 פירעניש. זיי זענען געגליכן, צו די שדים, וועלכע עס האָט
 דערעסן דער שמוציקער גיהנום, נאָר - עס ציט זיי אויך נישט
 צו דער נודנער האַרמאָניע פון גן עדן.
 ער האָט אַ זיפץ געטון, און צוגעהערט זיך צום שפילן
 פון דער וויאָלינע.

- קלוגע מענטשן זאָגן, אַז מיר ווייסן נאָר דאָס, וואָס מיר
 טראַכטן וועגן זאַכן וואָס אונזער אויג זעט, - מיר ווייסן בלויז
 נישט צו איז דאָס טאַקי אַזוי און צו טראַכטן מיר ריכטיק? און
 דו - זאָלסט דערין אויך נישט גלויבן. זוך אַליין...
 זיינע רייד האָבן מיך גוואַלדיק אויפגערידערט, איך האָב
 פון די רייד פאַרשטאַנען נאָר אַזוי פיל, וויפיל ס'איז נויטיק
 צו דערפילן דעם ווייטאָג פון ניקאָלייט האַרץ. אָננעמענדיק זיך
 ביי די הענט, זענען מיר אַ רגע געשטאַנען שווייגנדיק, אַ טייערע
 מינוט, מסתמא איינע פון די פעסטע מינוטן פון גליק, וואָס מיר
 איז אַמאָל אויסגעקומען איבערצולעבן - דאָס דאָזיקע לעבן, וואָס
 איז געווען אַזוי פאַרשיידנאַרטיק, האָט מיר געמעגט עפטערס
 שענקען אַזעלכע מינוטן. אגב - איז דער מענטש גיריק. דאָס
 איז איינע פון דעם מענטשנס מעלות, נאָר - ער פי טעות, אָדער
 ריכטיקער צוליב חניפה - האַלט מען דאָס פאַר אַ חסרון.
 מיר זענען אַרויס אויפן גאַס און האָבן זיך אָבגעשטעלט
 ביים טויער, צוהאַרבנדיק צו אַ ווייטן דונער. איבער די שוואַרצע

וואָלקנס זענען דורכגעפֿלויגן אָבשיינען פֿון בליצן און אין מזרח-
זייט האָבן די וואָלקנס שוין געברענט און צעגאַנגען איז דעם
פֿייער פֿון דעד אויפֿגייענדיקער זון.

— אַ דאַנק, ניקאַלאַ!

— נאַרישקייטן...

כ'בין אַוועק.

— הער נאָר, — האָט פֿריילעך און דייטלעך אָפֿגעקלונגען
ניקאַלאַס קול, אין מאַסקווע ווינט דער בעטשאַיעוועץ אַרלאָוו,
אַ ווונדערלעכער זקן. און ער זאָגט: „אמת — איז נאָר דער גע-
דאַנק וועגן אמת.“ נו, גיי! ביז מאַרגן...

אָפֿגייענדיק עטלעכע טריט, האָב איך זיך אַרומגעקוקט,
ניקאַליי איז געשטאַנען אָנגעשפּאַרט אָן לאַמטערן-סלופֿ און געקוקט
אין הימל אַריין, צו מזרח זייט. בלויז רויך-זיילן האָבן זיך גע-
הויבן איבער זיינע געדיכטע האָר. איך בין אַוועק פֿון אים אין
אַ זעלטן-גוטער ליירישער שטימונג, — אָט עפענען זיך פֿאַר מיר „די
טויערן פֿון די גרויסע געהיימניסן“.

נאָר אויף מאַרגן האָט ניקאַליי פֿאַנאַנדערגעוויקלט פֿאַר
מיר אַ שרעקלעך בילד פֿון דער וועלט, ווי ס'האָט עס פֿאַר-
געשטעלט עמפּעדאָקל, די דאָזיקע מאַדנע וועלט איז קענטיק
שטאַרק געפּעלן געווען דעם לעקטאָר. ניקאַליי האָט מיר זי
פֿאַרגעשטעלט מיט התלהבות, וויצעק, בולט און, עפטערס ווי
אַלע מאַל, האָט ער זיך געשמאַק באַטעמט.

פֿונקט אַזוי ווי נעכטן, איז שוין געווען שפּעט אין אָוונט,
און בייטאָג האָט געגאַסן אַ שלאַנס-רעגן, אין סאָד איז געווען
פֿייכט, ס'האָט געזיפּצט דער ווינט, שאַטנס האָבן געבלאָנדזשעט,
איבערן הימל זענען געשוומען האַסטיק לויפֿנדיקע שטיקער
וואָלקנס, אויפֿדעקנדיק בלויז אָפּגרינטן און שטערן.

איך האָב געזען פֿאַר מיינע אויגן אַ שרעקלעך בילד, וואָס
לאַזט זיך נישט באַשרייבן. כ'האָב געזען ווי אין אַן אומגעווענע
גרויסן טיפֿן בעכער, וואָס איז געלעגן אומגעקערט אויף אַ זייט,
שווימען אַרום אויערן, אויגן, הענט מיט פֿאַנאַנדערגעשפּרייטע
פֿינגער, קוילערן זיך קעפֿ אָן פֿנימער, עס גייען מענטשלעכע

פוס, יעדער באזונדער פון צווייטן, עס שפרינגט ארום עפעס אן אומגעלומפערט, האַריק פאַרזעניש, ענלעך צו אָבער, עס באַוועגן זיך די וואַרצלען פון בוימער, פונקט ווי גרויסע שפינען, און די צווייגן און בלעטער לעבן אָבגעטיילט פון זיי; עס פליען אַלערליי פאַרביקע פליגלען און שטום קוקן מיך אָן מאַרדעס פון ריזיקע אָקסן אָן אויגן, און זייערע קיילעכדיקע אויגן שפרינגען צע-שראָקן איבער זיי; אָט לויפט אַ געפליגלטער פוס פון אַ קעמל, און נאָך אים לויפט געשווינד אַ געהאַרנטער קאַפּ פון אַ סאָווע, — דאָס גאַנצע אינעווייניקסטע פון בעכער איז אָנגעפולט מיט שטור-מיקע באַוועגונגען פון באַזונדערע גלידער, טיילן, שטיקער, וואָס זענען אַמאָל איראַניש העסלעך פאַראייניגט.

אין דעם דאָזיקן מישמאַש פון פינסטערער צעריסנקייט, און שטימען וויכער פון צעריסענע קערפערס, באַוועגן זיך מאַיעסטעטיש, שטרייטנדיק צווישן זיך, די שנאה און די ליבע, וואָס לאָזן זיך נישט אונטערשיידן איינס פון דער צווייטער, צוליב זייער ענלעכקייט. פון זיי פליסט אַרויס אַ לויטערע, בלויעכע שייך, וואָס דערמאַנט אָן אַ ווינטערדיקן הימל אין אַ זוניקן טאָג און באַלייכט דאָס אַלץ, וואָס באַוועגט זיך, מיט אַ טויט — איינ-טאָניק ליכט.

כ'האָב זיך נישט צוגעהערט צו ניקאָלייט רייד, פאַרכאַפט פון דער וויזיע און פונקט, ווי כ'וואָלט זיך אויך לאַנגזאַם גע-דרייט אין דער דאָזיקער וועלט, וואָס איז צעברעקלט אין שטיקער, אַזוי, ווי זי וואָלט געווען אויפגעריסן אינעווייניק און פאַלט ספיראַליש אין אַ תהום פון בלויער, קאַלטער שייך, כ'ביין געווען אַזוי דערשלאָגן פון דעם, וואָס כ'האָב געזען, אַז פון פאַרגליווערונג האָב איך נישט געקאַנט תיכף ענטפערן אויף יקאָלייט פראַגן:

— ביסט איינגעשלאָפן? דו הערסט נישט?

— כ'קען נישט מער.

— פאַרוואָס?

כ'האָב דערקלערט.

— ביי זיך, ברודער, איז צו שטאַרק צעשפילט די

פאנטאזיע, האָט ער געזאָגט, פאַרויכערנדיק אַ פאַפּיראַס, — דאָס
איז נישט קיין גרויסער שבח. וואָס, אפשר גייען מיר שפּאַ-
צירן?

מיר זענען אַוועק צום שפּועדיקן ברעג פון טייך מיטן
גאַס. גלאַנציקע לױשעס האָבן זיך איבער איר גאַנצער לענג
אַוויילע באַוווּן און באַלד ווידער פאַרשווונדן. אייליק זענען
געקראַכן די שאַטנס איבער די דעכער פון די הייזער און איבער
דער ערד.

ניקאָליי האָט געזאָגט, אַז די שמאַטעס אין די פאַפּיר-
פאַבריקן דאַרף מען ווייסן מיט כלאָרישן נאַטראָם, — דאָס איז
בעסער און ביליגער. דערנאָך האָט ער דערציילט וועגן דער
אַרבעט פון אַ פּראָפעסער, וואָס זוכט אַ מיטל, ווי צו פאַרלענגערן
די בוים פעדיים.

און פאַר מיינע אויגן זענען פּסדר געשווומען אַפּגעריסענע
הענט, עמיצנס אומעטיקע אויגן.

אין אַ טאָג אַרום האָט מען ניקאָלייען אַרויסגערופן דורך
אַ דעפעשע קיין מאַסקווע, אין אוניווערסיטעט, און ער איז
אַוועקגעפאַרן, ראַטנדיק מיר, אַז ביז זיין צוריקקערן, זאָל איך
זיך נישט פאַרנעמען מיט פּילאָזאָפּיע.

כ׳בין איבערגעבליבן מיט אַן אומרויקן מישמאַש אין קאָפּ,
מיט אַן אויפגעבראַכטער נשמה, און אין עטלעכע טעג אַרום
האַב איך דערפילט, אַז מיין מוח צעשמעלצט זיך און קאָכט,
שאַפנדיק מאַדנע געדאַנקען, פאַנטאַסטישע זעאוונגען און בילדער.
ס׳האַט מיך אַרומגענומען אַ געפיל פון אומעט, וואָס זייגט אויס
דאָס חיות, און כ׳האַב זיך אָנגעהויבן שרעקן פאַר משוגעת. נאָר
איך בין געווען דרייסט און האָב פאַשלאָסן צו דערגיין ביז צו
סאַמע סוף פון דער שרעק, און, קענטיק, אַז גראַד דאָס האָט
מיך געראַטעוועט.

אימהדיקע נעכט האָב איך איבערגעלעבט. ס׳טרעפט, דו
זיצסט זיך אַזוי אויפן „אַטקאָס“ (שפּוע), קוקנדיק אין דער טריבער
ווייטקייט פון די וואַלגער ברעגן, צום דעם הימל, וואָס איז פאַ-
שאַטן מיט אַ גאַלדענעם שטויב פון שטערן און — פּלוצלינג

הויבסטו אָן וואַרטן, אַז אָט באַלד, וועט זיך אין דער נאַכטיקער
בלויקייט פון הימל באַווייזן אַ רונדער שוואַרצער פּלעק, ווי
דער מויל פון אַ טיפן אַפּגרוניטן ברונים, און פון דאָרטן
וועט זיך אַרויסרוקן אַ פייערדיקער פינגער, און וועט מיר
דראָען.

אָדער: אַראָפּשליידערנדיק און לעשנדיק די שטערן, וועט
איבערן הימל דורכריכן אַ דיקער גרויער וואָרים מיט אייזיקע
שופן אין וועט אויף אייביק איבערלאָזן נאָך זיך אַ נישט דורכ-
דרינגלעכע שטיינערנע פינסטערניש און שטיילקייט. ס'האָט זיך
געדוכט ווי אַ מעגליכע זאך, אַז אַלע שטערן פון דעם מילך-וועג
זאָלן זיך האָבן צוזאַמענגעגאַסן אין אַ פייערדיקן טייך, און אָט –
באַלד וועט דער טייך אַ פּלייך טון אויף דער ערד.

פּלוצלינג האָט אויפן אָרט פון דער וואָלגע, אַן אַפּגרוני-
טיקער שפּאַלט צעעפנט אַ גרויען תּהום, און צו אים זענען, שפי-
לענדיק, פון אומעטום זיך צוזאַמענגעלאָפּן שטראָמען מיט קינדער,
ס'האָבן זיך געצויגן אומענדלעכע רייען זעלנער מיט מוזיק
אַרקעסטערן פון פּאַרנט; ווי אין קרייץ-צוג זענען געפּלאָסן די
מאַסן פון המון מיט אַ סך גלחים, מיט פּאַנעס הייליקע בילדער,
עס זענען געפּאַרן אומציייליקע פורן, עס זענען געגאַנגען מי-
ליאַנען פּויערים מיט שטעקנס אין די הענט, מיט די קלימיקעס
אויף די פּלייצעס, אַלע אויף איין שטייגער; דאָרט אין יענעם
שפּאַלט האָבן זיך אַריינגעצויגן די וואָלקנס, האָט זיך אַריינגע-
צויגן דער הימל, האָט זיך ווי אַראָד געדרייט אַ צעבראַכענע
לבנה, און, ווי אַ שטורעם-ווינט האָבן זיך געשאָטן די שטערן,
פּונקט, ווי מעשענע שנייעלעך.

כ'האָב געוואַרט, אַז דער ברייטער שטח פון די לאַנקעס,
וועט זיך אָנהויבן צוזאַמענוויקלען, ווי אַ מגילה. די דאָזיקע
מגילה וועט זיך אַוועקקליקען איבערן טייך, אַריינזויגן דאָס
וואַסער, נאָכדעם וועט זיך אויך דער הויכער ברעג פון טייך,
צוזאַמענוויקלען פּונקט ווי קאַרע, אָדער אַ שטיק לעדער אויפן
פּיער, און, ווען אַלץ, וואָס מיר זעען וועט אויסזען ווי
אַ שוואַרצע מגילה, — וועט עמיצנס אַ שניי-ווייסע האַנט דאָס אַלץ

נעמען און אוועקטראָגן, און איך וועל בלייבן אַליין,
בלייבנדיק אומבאַוועגלעך הענגען אין דער פאַרגליווערטער
שטילקייט.

פון דעם באַרג, אויף וועלכן איך בין געזעסן האָבן געקאָנט
אַרויסגיין גרויסע שוואַרצע מענטשן מיט מעשענע קעפּ. אָט גייען
זיי אין געדיכטע מאַסן. זיי גייען אין דער לופט און פילן אָן
די וועלט מיט אַ באַטופנדיקער קלינגעריי, און פון דער קלינגעריי
פאַלן, ווי אונטערגעזעגטע דורך אַנאומגעזענער זעג, בוימער,
טורעמס, עס ווערן חרוב הייזער און אָט - איז פון אלץ, וואָס
אויף דער ערד געוואָרן איין סלופ פון גרינדלעך-ברענענדיקן
שטוב, ס'איז איבערגעבליבן בלויז איין רונדער גלאַטער מדבר
אין, אינמיטן, נאָר איך איינער אַליין אויף אַלע פיר אייביקייטן,
דווקא - אויף פיר, כ'האַב זיי געזען די דאָזיקע אייביקייטן
אומגעוהיער גרויסע, טונקל גרויע קרייזן פון נעפל אָדער רויך, זיי
דרייען זיך לאַנגזאַם אין דער אומדורכדרינגלעכער פינסטערניש
פמעט נישט-אונטערשיידנדיק זיך פון איר מיט זייער געשפענסטיקן
קאָליר.

כ'האַט געזאָגט גאָט - דעם האָר צבאות, פונקט אַזוי, ווי
מען מאַלט אים אויס אויף די איקאָנעס און אויף די בילדער:
אַן אָנגעזענער, מיט אַ גראַער באַרד, מיט גלייכגילטיקע אויגן,
זיצנדיק איינזאַם אויף זיין גרויסן, שווערן טראָן, נייט ער מיט
אַ גאָלדענער נאָדל און מיט אַ בלאַען פאָדים אַ משונהדיק לאַנג
ווייס העמד, וואָס פאַלט אַרונטער אויף דער ערד ווי אַ דורכזיכ-
טיקער וואַלקן. אַרום גאָט - איז אַ פוסטקייט און מען קען אין
איר נישט אַריינקוקן אַן אימה, ווייל זי פאַרברייטערט זיך און
פאַרטיפט זיך אָן אויפהער און אָן אַ גרעניץ.

הינטערן טייך, אויף דער פינסטערער פלאַך וואַקסט אויס, פמעט
ביזן הימל, אַ מענטשלעכער אויער, אַ געוויינלעך אויער, מיט דיקע
האַר אין אויער לעפּל, ער וואַקסט אויס און - האַרט אונטער
אַלע מיינע געדאַנקען.

מיט אַ לאַנגער צוויי-הענטליקער שווערד פון אַ מיטל-
אַלטערליכן תלין, וואָס איז בויגעוודיק, ווי אַ בייטש, האָב איך

דערהרגעט זיך א זאץ מענטשן, זיי זענען געקומען צו מיר פון רעכטס און פון לינקס, מענער און פרויען, אלע - נאקעטע, זיי זענען געגאנגען שווייגעדיקע, מיט אראפגעלאזטע קעפ, הכנעהדיק אויסציענדיק די העלדזער. הינטער מיר איז געשטאנען אן אומבאקאנט באשעפעניש, און דאס האב איך מיט זיין רצון דער-הרגעט, און דאס באשעפעניש האט מיר געאָטמט אין מיין מאַרן מיט קאַלטע גאַרלעך.

צו מיר איז צוגעגאנגען אַ נאָקעטע פרוי אויף פויגלשע לאַפּקעס אַנשטאָט פּוס, פון אירע ברוסט האָבן זיך געצויגן גאַלדענע שטראַלן, אָט האָט זי אַ גאַס געטון אויף מיין קאַפּ הויפּנס זודיקן פעסט, און אויפלאַקערנדיק, ווי אַ שטיק וואַטע, בין איך פאַרשוונדן.

דער נאַכט וועכטער איבראַהים גוביידולין האָט מיך עט-לעכע מאָל אויפגעהויבן אויף דער אויבערשטער אַלעע פון „אַטקאַס“, מיך אָבגעפירט אַהיים און פריינטלעך צוגערעדט:

— פאַרוואָס שפאַצירסטו אַרום אַ קראַנקער ? אַ קראַנקער —
מוז ליגן אין דער היים...

אַפּטמאָל, פלעג איך אַן אויסגעמאַטערטער פון מיינע היץ-פאַנטאַזיעס, לויפן צום טיך אויסבאָדן, — דאָס פלעגט מיר אַביסל העלפן.

און אין דער היים האָבן מיך אָבגעוואַרט צוויי היימיש-צוגעוויינטע מיין, זיי האָבן געווינט הינטער באַשלאָגענע ברעט-לעך פון אַ וואַנט; זיי האָבן אין דער הויך פון אַ טיש, אויסגע-ביסן אַ שפּאַלט אין דעם ווענטל, פלעגן אַרויפקריכן גלייך אויפן טיש, בשעת איך פלעג אָנהויבן קלאַפן מיט די טעלער וואָס די באַלעבאַסטע האָט אָנגעגרייט פאַר מיר צום אָוונט-ברויט.

און דאָ האָב איך געזען: פון די קאַמישע חיהלעך פלעגן ווערן קליינע גרויע שווימלעך און, זיצנדיק אויף דער טאַפּאַק-פּושקע, פלעגן זיי מאַכן מיט זייערע האַריקע פּיסלעך, אַנקוקנדיק מיך וויכטיק, אין דער צייט, ווען עמיצנס אַן אומעטיקע שטים האָט געשושקעט, פּונקט ווי אַ שטילער גערויש פון אַ רעגן.

— דער געמיינזאמער ציל פון אלע שדים איז — צו העלפן די מענטשן אין זייער זוכעניש נאך אומגליקן.
— דאָס — איז שקר! האָב איך געשריען אין צאָרן, קיינער זוכט נישט קיין אומגליקן...

נאָכדעם פלעגט דערשיינען דער „קיינער“. כ'האָב געהערט, ווי ער קלינגט מיט דער קליאַמקע פון דער פאָרטקע, עפנט אויף די טיר פון גאַניק, פון פאָדער צימער און — אָט איז ער ביי מיר אין צימער. ער — איז קיילעכדיק, ווי אַ זייפן-בלאָז, אָן הענט, אַנשטאַט אַ פנים — האָט ער אַ ציפערבלאַט פון אַ זייגער, און די ווייזערס — זענען פון מערן; איך פיל דערצו פון קינדווייז אָן אַן עקל. איך ווייס, אַז דאָס איז דער מאַן פון דער פרוי, וואָס איך ליב, ער האָט זיך נאָר איבערגעטון, פדי איך זאָל אים נישט דערקענען, אָט ווערט ער אַ ממשותדיקער מענטש, אַ דייקנקער, מיט אַ שאטען-באָרד, מיט אַ ווייכן קוק פון גוטע אויגן. ער רעדט מיר אויס אַלדאָס שלעכטס און נישט פיינס, וואָס איך טראַכט וועגן זיין פרוי און, וואָס קיינער, אויסער מיך, ווייס דערפון נישט.

— אַרויס! — שריי איך צו אים.

דאָן דערהער איך הינטער זיך אַ קלאַפּ אין וואַנט, — דאָס קלאַפּט די באַלעבאָסטע, די ליבע און קלוגע פעליצאַטע טי-כאַמיכאָווע, איר קלאַפּ קערט מיך צוריק צו דער רעאַלער וועלט, איך גיס אָב דעם קאָפּ מיט קאַלטן וואַסער און, פדי נישט צו קלאַפּן מיט די טירן און נישט שטערן די שלאַפּעדיקע, שפרונג איך אַרויס דורכן פענטער אַרויס אין סאָד, — דאָ זיך איך ביז אין דער פרי.
אין דער פרי ביים טיי טרינקען זאָגט די באַלע-באָסטע:

— און איר האָט ווידער געשריען פיינאַכט...
ס'איז מיר אַ ביטערע חרפה, איך האָס זיך אַליין.
... אין יענער צייט האָב איך געאַרבעט אַלס שרייבער ביים אַדוואָקאַט א. י. לאַנין, אַ טייערער מענטש, וועלכן איך האָב זייער פיל צו פאַרזאַנקען. ווען איך בין איינמאָל געקומען

צו אים, האָט ער מיך איבערגענומען, פּאָכענדיק ווילד מיט עפעס פּאַפּירן און שרייענדיק:

— איר זענט פון זינען אַראָב? וואָס האָט איר, ליבער, אָנגעשריבן אין אַ פעליאַצע-פּראָטאַקאָל? זייט אַזוי מוחל און שרייבט תיכף איבער, — היינט איז דער לעצטער טערמין דאָס אָנצוגעבן. מערקווירדיק! אויב דאָס איז — אַ שפּאַס, איז דאָס זייער אַ מאוסער שפּאַס, קען איך אייך זאָגן!
איך האָב אַרויסגענומען פון זיין האַנט דעם פּראָטאַקאָל און האָב איבערגעלייענט אין טעקסט דאָס דייטלעך אָנגעשריבענע געדיכטל:

— ס'צייט זיך די נאַכט אָן אַן ענד...
קיין מאָס איז נישטאָ צו מיין פיין!
אַ, ווען איך וואָלט אַ תּפּילה געקענט
ווען איך וואָלט אַ גלויביקער זיין!

פאַר מיר איז דאָס געדיכט געווען פונקט אַזוי אומדער-וואַרט, ווי פאַר מיין באַלעבאָס און איך האָב געקוקט אויף דעם און נישט געגלויבט, אַז איך האָב עס אָנגעשריבן.
— זייט מיר מוחל, וואָס כ'האַב אָנגעשריען אויף אייך! נאָר, פאַרשטייט איר, — אַזאַ פּאַל... וואָס איז מיט אייך? די לעצטע צייט זעט איר זייער שלעכט אויס און זענט שטאַרק אָפּגעמאָגערט.

— ש'אַפּלאָזיקייט — האָב איך געזאָגט.
— מען דאַרף זיך היילן.

יא, מ'האַט געדאַרפט עפעס טון. ס'איז אימבאַדינגט נויטיק געווען זיך צו באַפּרייען פון די דאָזיקע האַלוצינאַציעס און נאַכט-שמעסן מיט פאַרשידענע פּערזאָנען וואָס איך ווייס נישט, ווי אַזוי זיי פּלעגן זיך באַווייזן פאַר מיר און אומבאַמערקט פאַרשווינדן, ווי נאָר דאָס באַוויסטזיין פון דער ווירקלעכקייט פּלעגט זיך צו מיר אומקערן, פון דעם דאָזיקן צו אינטערעסאַנטן לעבן אויף דער שוועל פון שגעון. — כ'האַב שוין דערגרייכט אַזאַ מין צושטאַנד, אַז בייטאָג אַפּילו, ווען די זון האָט געשיינט, האָב

איך אָנגעשטרענגט געוואָרט אויף ווּנדערלעכע געשעענישן.
עס וואָלט מיר זיכער נישט פאַרווּנדערט, ווען אַ וואָסער
נישט איז היזי פון שטאַט וואָלט פּלוצלינג איבער מיר איבער-
געשפּרינגען. לויט מיין מיינונג, האָט קיין זאָך נישט געשטערט
דעם פּורמאַנס פּערד זיך צושטעלן אויף די הינטערשטע פּיס און
אויסרופן מיט אַ טיפּן באַס:
- פאַרפּלּוכט!

אָדער - אַט אויפן באַנק פון בולוואַר, ביי דער וואַנט פון
קרעמעל, זיצט אַ פּרוי אין אַ שטרוענעם הוט און אין געלע
הענטשיקעס. אויב איך וועל צוגיין צו איר און וועל איר
זאָגן:

- קיין גאָט איז נישטאָ!

וועט זי מאַדנע באַליידיקט אויסשרייען!

- ווי אזוי? און - איך? - און תּיכּף וועט זי זיך פאַרוואַנדלען
אַ געפּליגלטער באַשעפּעניש און וועט אַוועקפליען. נאָכדעם וועט
די גאַנצע ערד באַלד באַוואַקסן ווערן מיט דיקע בוימער אָן
פּלעטער, און פון די צווייגן און פון די שטאַמען וועט טריפּן
אַ פעטער פּלויער שליים, און מיך וועט מען, ווי אַ גולן, פאַר-
משפּטן צו זיין דריי און צוואַנציק יאָר אַ זשאַבע און איך זאָל
די גאַנצע צייט, טאָג און נאַכט, קלינגען אין דעם גרויסן הילכיקן
גלּאָק פון וואַזנעסענסקן קלויסטער.

אזוי, ווי איך האָב גרויס חשק צו זאָגן דער דאַמע - אַז
קיין גאָט איז נישטאָ, נאָר איך זע אָבער איין קלאָר די רעוול-
טאָטן פון מיין אויפריכטיקייט, - טרעט איך אָפּ וואָס גיכער אָן
אַ זייט און טראָג זיך אָפּ, כּמעט לויפּנדיק.

אַלץ - איז מעגלעך. און ס'איז אויך מעגלעך, אַז ס'איז
קיין זאָך נישטאָ, דערפאַר דאַרף איך מיטן האַנט אַנטאַפּן די
פּלויטן, ווענט, בוימער, דאָס באַרויקט מיך אַביסל, איבערהויפּט
ווען מען זאָל לאַנג זעצן מיטן פּויסט אויף אַ האַרטער זאָך, דאַן
איבערצייגסטו זיך, אַז עס עקזיסטירט.

די ערד - איז זייער פּאַלש, דו גייסט אויף איר פּונקט אזוי
זיכער, ווי אַלע מענטשן, נאָר פּלוצלינג פאַרשווינדט איר פעסטקייט

אונטער די פיס. די ערד ווערט פונקט אזוי דורכזיכטיק, ווי די לופט, - בלייבנדיק טונקל - און די נשמה פאלט מיט אימפעט אין דער דאזיקער פינסטערניש אויף אן אומענדלעך לאנגער צייט. דאָס ציט זיך סעקונדן.

אויפן הימל - אויף אים קען מען זיך אויך נישט פאַר-לאָזן; ער קען צו יעדער וויילע בייטן זיין פאַרם אויף דער פאַרם פון אַ פּיראַמידע מיטן שפיץ אַרונטער, דער שפיץ וועט זיך אָנשפאַרן אָן מיין מוח, און איך וועל מוזן אומבאַוועגלעך שטיין אויף אין פונקט, ביז עס וועלן נישט דורכאַסטן די אייזערנע שטערן, מיט וועלכע דער הימל איז באַפעסטיקט, דאָן וועט ער זיך צעשיטז איי אַ געלד שטויב און מיך באַגראָבן אונטער זיך.

אַלץ איז מעגלעך, נאָר לעבן איז אוממעגלעך אין אַ וועלט פון אַזעלכע מעגלעכקייטן.

מיין נשמה האָט שטאַרק געווייטאַגט. און, ווען איך וואָלט זיך מיט צוויי יאָר צוריק נישט איבערצייגט פּערווענלעך, ווי נישטיק און נאַריש ס'איז דער זעלבסטמאָרד. וואָלט איך זיך, אָנ-ווענדן דעם דאָזיקן מיטל צו היילן מיין קראַנקע נשמה.

... אַ קליינער, שוואַרצער, הויקערדיקער פּסיכיאַטאַר, אַ מענטש אָן עלנדער, אַ פּאָק און אַ סקעפטיק האָט מיך אַ פאַר שעה נאַכ-אַנאָנד פּאַנאַנדערגעפּרעגט, ווי איך לעב, דערגאָך האָט ער מיר אַ פּאַטש געטון איבערן קני מיט אַ מאָדנע ווייסער האַנט און געזאַגט: - קודם כל, מיין פּריינט, דאַרפט איר אַוועקשיקן צו אַלע רוחות די ביכלעך און בכלל דאָס גאַנצע פּלודעריי, מיט וועלכע איר לעבט! לויט אייער קאָמפּלעקציע, זענט איר אַ געזונטער מענטש און - ס'איז אַ חרפה זיך אזוי פּאַנאַנדערצולאָזן. פאַר אייך איז נויטיק פיזישע אַרבעט, און מבוח פּרויען - ווי האַלט דאָס? נו! דאָס טויג אויך נישט! פּרישות לאָזט פאַר אַנדערע, און איר פאַרשאַפט זיך אַ ווייבעלע, וואָס זאָל מיט לייב און זעל זיין איבערגעגעבן דער ליבע, - דאָס וועט זיין נוצלעך!

ער האָט מיר געגעבן נאָר אַ פאַר עצות, פונקט אַזעלכע נישט אַנגענעמע און נישט צוגעפאַסטע פאַר מיר, האָט מיר

אָנגעשריבן אַ פּאָר רעצעפטן, און דערנאָך מיר געזאָגט אַ פּאָר
פּראָזן, וואָס זענען מיר געפּליבן אין זכּרון,
— כ'האַב אַביסל געהערט וועגן אייך און — זייט מיר מוחל,
אויב דאָס וועט אייך נישט געפּעלן! — איר זעט מיר אויס, צו
זיין אַ מענטש פון די פּרימיטיווע צייטן. און ביי די פּרימיטיווע
מענטשן אַרבעט אַלע מאָל די פּאַנטאַזיע מער פּאַרן לאַגישן שכל.
אַלץ, וואָס איר האָט געלייענט, געזען, — האָט אייפּגערייצט ביי
אייך נאָר די פּאַנטאַזיע, און די פּאַנטאַזיע קען נישט שלום מאַכן
מיט דער ווירקלעכקייט, וואָס איז אַפילו אויך פּאַנטאַסטיש, נאָר —
אויף אַן אַנדער אופן, ווייטער: איינער אַן אַמאָליקער פּקח האָט גע-
זאָגט: „ווער עס האָט ליב שטענדיק אָפּפּרעגן, דער איז נישט
פּעיק זיך עפעס אויסצולערנען“. געזאָגט — איז גוט! צוערשט
דאַרף מען זיך זאָך לערנען, דערנאָך ערשט אָפּפּרעגן, אַזוי דאַרף זיין!
באַגלייטנדיק, האָט ער מיר ווידער איבערגעזאָרט, מיט
שמיכל פון אַ פּריילעכן שד!
— און — אַ ווייבעלע וואָלט זייער נוצליך געווען פּאַר אייך!
אין עטלעכע טעג אַרום בין איך אַוועק פון ניוזשי אין דער
סימבירער קאָלאָניע פון די טאַלסטאַוועס און, קומענדיק אַהין,
האַב איך זיך דערוואַסט פון די פּויערים די טראַגיש-קאָמישע
געשיכטע פון איר חורבן.

וועגן דער ערשטער ליבע.

... דאמאלסט טאקע האָט מיין גורל, צוליבן צוועק פון מיין ערציונג, מיך געצווונגען צו איבערלעבן די טראַגיקאַמישע אויפֿרעגונגען פון דער ערשטער ליבע.

אַ חברה באַקאַנטע האָט זיך געגרייט צו פאָרן אין לאַדקע. איבער דער אָקע, מיר האָט מען איבערגעגעבן צו פאַרבעטן אויף דעם שפּאַציר דאָס פאַר פאַלק. — זיי זענען נישט לאַנג געקומען צו-פאָרן פון פראַנקרייך, נאָר איך בין נאָך נישט געווען באַקאַנט מיט זיי. כ'בין אַוועק צו זיי אין אַוונט.

געוויינט האָבן זיי אין אַ קעלער פון אַן אַלטן הויז, אַנט-קעגן דעם הויז איז איבער דער גאַנצער ברייט פון דער גאַס געשטאַנען אַ גרויסע שמוציקע לױשע, וואָס האָט נישט אויסגע-טריקנט דעם גאַנצן פּרילינג און כמעט אַ גאַנצן זומער; קראַען און הינט האָבן זי גענוצט פאַר אַ שפיגל, חורים האָבן זיך געבאָדן אין איר.

זייענדיק אַפּיסל פאַרחלומט, בין איך, ווי אַ שטיין וואָס קייקלט זיך אַראָפּ פון אַ גורען, אַריינגעפאַלן אין דער דירה פון די אומבאַקאַנטע מענטשן און — האָב זיי מאַדנע צעטומלט פון שרעק. צומאַכנדיק די טיר פון אַ דערבייאיקן צימער, איז ברוגודיק אויסגעוואַקסן פאַר מיר אַ פּוילינקער, מיטעל וווקסיקער מענטש מיט אַ ברייטער בלאַנדער באַרד און מיט אַ גוטן קוק פון בלאַע אויגן.

פאַריכטנדיק זיין אַנצוג, האָט ער אומפּריינטלעך אַ פּרעג געטון:
— וואָס דאַרפט איר ?

און באַלערנדיק צוגעגעבן:

— איידער מען גייט אַריין, — דאַרף מען אַנקלאַפּן

אין טיר !

הינטער זיין פלייצע האָט אין דער פינסטער עפעס

אזוינס, וואָס איז ענלעך צו אַ גרויסן ווייסן פּויגל, געפּלאַטערט
און געציטערט, און ס'האַט זיך דערהערט אַ לויטערע, פּרייליכע
שטים :

— באַזונדערס — אויב איר גייט אַריין צו פּאַרהייראַטע
מענטשן.

כ'האַב ביז אַ פּרעג געטון : צו זענען זיי די, וועלכע איך
זוך, און ווען דער, וואָס איז ענלעך געווען צו אַ צופּרידענעם
קרעמער, האָט געענטפּערט יאָ, — האָב איך אים דערקלערט נאָך
וואָס איך בין געקומען.

— אייך האָט געשיקט אַהער קלאַרק, זאָגט איר ? — האָט
חשוב און פּאַרטראַכט גלעטנדיק די באַרד, זיך ערקונדיקט דער
מאַנסביל, — און אין דער זעלביקער רגע האָט ער אויפגעציטערט,
זיך איבערגעדרייט, ווי אַ דריידל, און אויסגעשריען מיט
אַ ווייטאַגדיקער מינע :

— אוי, אָלגע !

לויט דער ציקנדיקער באַוועגונג פון זיין האַנט, האָט זיך
מיר געדוכט, אַז מען האָט אים אַ קניפּ געטון אין יענעם חלק
פון קערפּער, וועגן וועלכן מ'רעדט נישט צווישן לייט —
מסתמא דערפאַר, ווייל עס געפינט זיך עטוואָס נידעריקער
פאַרן קרייץ.

אַנהאַלטנדיק זיך אָן די ביישטידלען, האָט זיך אויף זיין אָרט,
באַוויזן אַ שלאַנג מיידל און שמייכלענדיק מיך באַקוקט מיט אירע
בלויע אויגן :

— איר — ווער זענט ? אַ פּאָליציאַנט ?

— ניין, דאָס זענען נאָר הויזן, — האָב איך העפלעך געענט-
פּערט, און זי האָט זיך פּאַנאַנדערגעלאַכט.

זי האָט מיך נישט באַליידיקט, ווייל אין אירע אויגן האָט
געלויכטן גראַד דער שמייכל, וועלכן איך האָב שוין לאַנג געזוכט.
אַ פּנימה, דעם געלעכטער האָט אַרויסגערופן מיין הילוך ; איך בין
געווען אָנגעטון אין בלויע הויזן פון אַ פּאָליציאַנט, און אַנשטאַט
אַ העמד האָב איך געטראָגן אַ ווייס רעקל פון אַ קוכער ; דאָס
איז זייער אַ פּראַקטישע זאַך ; עס פאַרבייט אַ מאַרינאַרקע און,

זייענדיק צוגעקנעפלט אויף העקעלעך בין האַלו, פּאָדערט עס
אויך קיין קראַגן נישט. אַ פּאָר פּרעמדע שטיוול פון אַ יעגער און
אַ ברייטער איטאַליענישער הוט פון אַ באַנדיט האָבן זעלסטן
האַרמאָנירט מיט מיין גאַנצער קליידונג.

זי האָט מיך אַ שלעפּ געטון פאַרן האַנט אין צימער אַריין,
האַט מיך אַ שטיס געטון צו אַ שטול, און שטייענדיק אַנט-
קעגן מיר, אַ פּרעג געטון:

— פאַרוואָס זענט איר אַזוי קאַמיש אָנגעטון ?

— פאַרוואָס — קאַמיש ?

— זייט נישט בייו, — האָט זי מיך פריינטלעך געראַטן.

זייער אַ מאַדנע מיידל, — ווער קען זיין בייו אויף איר ?
אַ מאַנספיר מיט אַ באַרד האָט, זיצנדיק אויפן בעט,
געוויקלט אַ פאַפיראַס. כ'האַב געפּרעגט, אָנווייזנדיק מיט די אויגן
אויף אים:

— דער — איז אַ טאַטע אָדער אַ ברודער ?

— אַ מאַן! — האָט ער זיכער געענטפּערט.

— וואָס דען ? — האָט זי לאַכנדיק געפּרעגט.

אַ קלער טוענדיק, באַקונדיק זי, האָב איך געוואָגט:

— אַנטשולדיקט !

אין אַזאַ לאַקאָנישן טאָן האָט דער שמועס געדויערט
אַ מינוט פינף, נאָר אין האָב דערפילט, אַז איך בין פעיק צו
זיין אין דעם קעלער פינף שעה, טעג, יאָרן, קונדיק אויפן
שמאַלן, אָוואַלן פּנימל פון דער דאַמע און אין אירע פריינטלעכע
אויגן. די אונטערשטע ליפּ פון איר קליינעם מיילעכל איז געווען
אַפּיטל דיקער פאַר דער אויפּערשטער, פּונקט, ווי אָנגעשוואַלן;
די געדיכטע קאַשטאַנען-האַר זענען געווען אָפּגעשוירן, און זענען
געלעגן אויפן קאַפּ, ווי אַ פּרעכטיגער הוט, באַדעקנדיק מיט לאַקן
די ראַזע אויערן און די צאַרט-רויטע מיידלשע פאַקן. זייער
שיין זענען געווען אירע הענט, ווען זי איז געשטאַנען אין דער
טיר, אָנהאַלטנדיק זיך אָן די ביישטידלעך, כ'האַב געזען די
באַקעטקייט פון אירע אָרעמס ביז צו די אָקסלעך. אָנגעטון איז
זי געווען עפעס מאַדנע פשוט אין אַ ווייסער בלוזקע מיט ברייטע

אַרבעט אין שפיצן און אויך אין אַ ווייסן פייג-אויפגענייטן קלייד.
נאָר דאָס שענסטע ביי איר זענען אירע בלוילעכע אויגן; זיי
שטראַלן אַזוי פריילעך, ליבלעך און מיט אַזאַ פריינטלעכער
נייגעריקייט. און – דאָס איז זיכער! – זי שמייכלט טאַקי מיט
יענעם שמייכל, וואָס איז פונקט נויטיק פאַר אַ האַרץ פון
אַ צוואַנציק יעריקן, אַ האַרץ, וואָס איז באַליידיקט פון דער גראַב-
קייט פון לעבן.

– ס'וועט באַלד אַ גאַס טון אַ רעגן, האָט אָנגעזאָגט איר מאַן,
באַרויכערנדיק זיין באַרד מיטן רויך פון פאַפיראַס.

כ'האַב אַ בליק געטון אין פענסטער: אויפן לוטערן הימל
האַבן זיך צעמלאַקערט די שטערן, דאָן האָב איך פאַרשטאַנען, אַז
איך שטער דעם מענטשן, און בין אַוועק אין אַ שטימונג פון
שטייער פרייד, ווי נאָך אַ באַגעגעניש מיט דעם, וואָס איך האָב
שוין לאַנג און באַהאַלטן פון זיך אַהײן, געזוכט.

אַ גאַנצע נאַכט פֿין איך געגאַנגען איבערן פעלד, אָנקוועלנדיק
אָפּגעהיט פון דער גלעטנדיקער שיין פון די בלוילעכע אויגן און, צו
באַגינען, בין איך געווען זיכער, אַז די דאָזיקע קליינע דאַמע –
איז גאַרנישט קיין פאַסיקע פרוי פאַר דעם אָפּגעלאָזענעם בערדיקן
מיט די גוטע אויגן פון אַ זאַטן קאַטער. ס'האַט מיר אַפילו אָנ-
געכאַפט אַ רחמנות אויף איר – געבעך! לעבן מיט אַ מענטשן,
וואָס אין זיין באַרד בלייבן שטעקן ברעקלעך ברויט...

און צומאָרגנס האָבן מיר זיך געשיפט איבער דער טריבער
אַקע, אונטער דעם שפּועדיקן ברעג פון ברייטע שיכטן, אַלערליי
קאָלירטע מערגעלן. דער טאָג איז געווען דער שענסטער זינט די
וועלט איז אַ וועלט, ווונדערלעך האָט געפינקלט די זון אויף דעם
יום טובדיק-לויטערן הימל, איבערן טייך האָט געשמעקט מיטן
ריח פון פרישע צייטיקע פּאָזעמקעס, אַלע מענטשן האָבן זיך
דערמאָנט, אַז זיי זענען באמת אויסגעצייכנטע מענטשן און, דאָס
האַט מיך פול געמאַכט מיט אַ פריילעכער ליבע צו זיי. אַפילו
דער מאַן פון מיין געליבטער פרוי האָט זיך אַרויסגעוויזן פאַר
אַן אויסגעצייכנטן מענטשן, – ער האָט זיך אַריינגעזעצט אין דער
לאַדקע, וווּ ס'איז געזעסן זיין פרוי און וווּ איך בין געווען דער

רודערער, אַ גאַנצן טאָג האָט ער זיך געפירט אידעאַל קלוג, - פון אָנהויב דערצײלט זייער פיל שרעקלעך אינטערעסאַנטעס וועגן דעם אַלטן גלאַדסטאַן, און דערנאָך האָט ער אויסגע-טרונקען אַ טעפּל אױסגעצײכנטע מילך, האָט זיך אַנידערגעלייגט אונטער אַ קוסט און אָפּגעשלאָפּן ביזן סאַמע אָונט, רױק, ווי אַ קינד.

עס פאַרשטייט זיך אַז אונזער לאַדקע איז געקומען די ערשטע אויפן אָרט פון פּיקניק! ווען איך האָב אויף די הענט אַרױסגעטראָגן מײן דאַמע פון דער לאַדקע, האָט זי געזאָגט:

- וואָס פאַר אַ גבור איר זענט.

כ'האָב געפילט, אַז איך בין פעיק איבערצוקערן אַ קלױס-טער אין שטאַט און איך האָב הויך געזאָגט דער דאַמע, אַז איך קען זי טראָגן אויף די הענט ביז צו דער שטאַט - זיבן וויאַרסט*. זי האָט זיך שטיל פּאַנאָדערגעלאַכט, גלעטנדיק מיך מיט איר בליק, אַ גאַנצן טאָג האָבן געלויכטן פאַר מיר אירע אויגן און, געוויס, האָב איך מיך איבערצײגט, אַז זיי לײכטן בלױז פאַר מיר.

ווייטער איז אַלץ געגאַנגען מיט שנעלקייט וועלכע איז גאַנץ נאַטירלעך פאַר אַ פרוי, וואָס האָט זיך דאָס ערשטע מאַל באַגעגנט מיט אַן אומבאַקאַנטער אינטערעסאַנטער חיה, און פאַר אַ געזונטן יונגן בחור, וואָס גױטיקט זיך אין די צערטלעכקייטן פון אַ פרוי.

אינגליכן האָב איך זיך דערוויסט, אַז, נישט קוקנדיק, וואָס זי מאַכט אױסערלעך דעם אײנדרוק פון אַ מיידל, איז זי עלטער פאַר מיר מיט צען יאָר, אַז זי האָט זיך ערצױגן אין ביאַלעס-טאַקער אינסטיטוט פאַר „אײדעלע טעכטער“, אַז זי איז געווען דעם קאַמענדאַנטס פון ווינטערדיקן שלאַט אַ פּלה, אַז זי האָט געוואָונט אין פאַרזי, האָט זיך געלערנט מאַרין און איז געוואָרן אַ קושערין. שפעטער האָט זיך אַרױסגעוויזן, אַז אויך איר מוטער

* מסתמא וואָלט איך זי נישט דערטראָגן.

איז געווען אן א קושערין און, און זי איז מיין מוטערס א קושערין
ביי מיין געבוירן, - אין דעם דאָזיקן פאָקט האָב איך גע-
זען עפעס אַ באַשערטע זאך און האָב זיך גוואַלדיק דער-
פרייט.

די באַקאַנטשאַפט מיט דער באַהעמע און מיט די עמי-
גראַנטן, די פאַרבינדונג מיט איינעם פון זיי, דערצו דאָס האַלב-
וואַנדער, האַלב-הונגער לעבן אין די פאַריזשער, פעטערבורגער,
ווינער קעלערן און בוידיםער, - האָט געמאַכט פון דער אינ-
סטיטוטקע קאָמיש צעטומלטען און זעלטן-אינטערעסאַנטן מענטשן.
זי איז געווען אַ לייכטע, אַ פּלונקע, ווי אַ פּויגל, און האָט גע-
קוקט אויפן לעבן און אויף מענטשן מיט דער שאַרפּער נייגע-
ריקייט פון אַ יונגן מיידל, האָט לוסטיק געזונגען פּראַנצויזישע
לידלעך, האָט שוין גערויכערט פאַפּיראַסן, האָט מיט געשמאַק
געצייכנט, נישט שלעכט געשפּילט אויף דער סצענע, געקאָנט
פּיין נישטן קליידער, מאַכן הוטן. מיט אַ קושער-אַרבעט האָט זי
זיך נישט פאַרנומען.

- כ'האַב געהאַט פיר געבורטן, נאָר - זיי האָבן גע-
פּראַכט פּינף און זיבעציק פּראַצענט טויט פּאָלן, - האָט זי
געזאָגט.

דאָס האָט זי אויף שטענדיק אַבגעשטויסן פון דער אומ-
דירעקטער מיטהילף צו פאַרמערן די מענטשהייט, וועגן איר
דירעקטן אַנטייל אין דעם דאָזיקן חשובן ענין האָט עדות געזאָגט
איר טאָכטער - אַ ליב און שוין קינד פון אַ יאָר פיר. וועגן זיך האָט
זי דערציילט אין אַ טאָן, אין וועלכן מ'רעדט וועגן אַ מענטשן,
וואָס מען קען שוין זייער גוט און וואָס האָט שוין גענוג דערעסן.
נאָר צייטנווייז פלעגט זי זיך עפעס אַזוי ווי ווונדערן, רייזנדיק
וועגן זיך, אירע אויגן פלעגן שוין טונקל ווערן און ס'האַט גע-
שיינט אין זיי - געשימערט - אַ לייכטער פאַרשעמטער שמייכל ;
אַזוי שמייכלען פאַרשעמטע קינדער.

איך האָב גוט געפּילט איר שאַרפּן, נעגלדיקן שכל, כ'האַב
פאַרשטאַנען, און זי שטייט קולטורעל העכער פאַר מיר, כ'האַב
געזען איר גוטהאַרציקע געפּעליקע באַציונג צו מענטשן ; זי איז

געווען נישט אין ערך אינטערעסאנטער פון אלע באקאנטע פריילינגס און דאמען. ס'האט מיר געהידושת דער נאכלעסיקער טאָן פון אירע מעשיות און מיר האָט זיך געדוכט: דער דאָזיקער מענטש ווייס אלץ, וואָס עס ווייסן מינע רעוואָליוציאָנער-גע-שטימטע באקאנטע, און אַ חוץ דעם, נאָך עפעס וויכטיקערעס, נאָר - זי קוקט אויף אלץ פון ווייטן, פון דער זייט, צוקונדיק מיט אַ שמייכל פון אַ דערוואַקסענעם אויף זיינע איבערגעלעבטע שפילערייען, הגם, אָפט געפערלעכע, קינדער-שפילערייען.

דער קעלער, וווּ זי האָט געווינט האָט זיך געטיילט אין צוויי צימערן: איין קליין קיכל, וואָס איז געווען אויך דאָס פאָר צימער, און אַ גרויס צימער מיט דריי פענסטער צו דער גאָס און צוויי צום הינטערשטן שמוציקן מיסט-הויף. דאָס איז געווען אַ באַקוועמע דירה פאָר אַ שוסטער, נאָר נישט פאָר אַן עלעגאַנטער פרוי, וואָס האָט געלעבט אין פאָרזי, אין דער היי-ליקער שטאָט פון דער גרויסער רעוואָליוציע, אין דער שטאָט פון מאָליער, באַמאַרשע, הוגאָ און אנדערע ליכטיקע מענטשן. עס זענען געווען נאָך אַ סך סתירות צווישן ביידן אָן ראָם, דאָס האָט מיך אלץ מוראדיק גערייצט, אַרויסרופנדיק אויסער אלע געפילן - רחמנות צו דער פרוי. נאָר זי אַליין האָט עפעס ווי קיין זאָך נישט באַמערקט, וואָס האָט, לויט מיין מיינונג, זי געדאַרפט באַליידיקן.

פון פרי ביז אין אָוונט האָט זי געאַרבעט. אינדערפרי - אַלס קעכין און צימער-מיידעל, דערנאָך פלעגט זי זיך אַוועקזעצן ביי אַ גרויסן טיש הינטער די פענסטער, האָט אַ גאַנצן טאָג גע-צייכנט מיט אַ בלייפּעדער פאַרטרעטן פון פאַטאָגראַפיעס, פאַר-טרעטן פון שטאַטישע בירגער, געצייכנט מאַפעס, געמאַלט קאַר-טאָ גראַמען, געהאַפּן איר מאַן צוזאַמענשטעלן דאָרפישע זאַם-לונגען איבער סטאַטיסטיק. דורכן אָפענעם פענסטער האָט זיך אויף איר קאַפּ און אויף די פאַפירן געשאַטן דער שטויב פון גאַס. איבער די פאַפירן האָפּן זיך געגליטשט די גראַבע שאַטנס פון די פיס פון די דורכגייער, אַרבעטנדיק, האָט זי געזונגען, און מיד ווערנדיק פון זיצן - פלעגט זי זיך אַוועקלאָזן טאַנצן

מיט א שטופ אָדער שפּילן מיטן מיידעלע און, נישט קוקנדיק דערויף, וואָס זי איז געווען פאַרוואָרפן מיט אַרבעט, איז זי שטענדיק געווען ציכטיק, ווי אַ קאַץ.

דער מאַן אירער איז געווען גוטמוטיק און פּויל. ער האָט זיב געהאַט צו לעזן ליגנדיק אין בעט איבערזעצטע ראַמאַנען, איבערהויפט - דעם פּאָטער דיומאַ - דאָס פּרישט אָב די קעמער-לעך פון מאַרץ, - פּלעגט ער זאָגן. אים פּלעגט געפּעלן צו באַ-טראַכטן דאָס לעבן פון שטרענג וויסנשאַפטלעכן שטאַנדפּונקט. דאָס מיטאָג עסן האָט ער גערופן דאָס „איינועמען פון שפּייז“, און נאָך מיטאָג פּלעגט ער זאָגן :

- כדי דער מאַגן זאָל איבערליפּערן די צעקאַכטע שפּייז אין די קעמערלעך פון קערפּער, נויטיקט זיך דער גוף אין אַבסאָליטער רו.

און, פאַרגעסנדיק אָפּ צוטרייסלען פון באַרד די ברעקלעך ברויט, האָט ער זיך געלייגט אין בעט, עטלעכע מינוט געלייענט פאַרטיפּט דיומאַן אָדער קסאָויע דע-מאַנטעפּען, און, דערנאָך אַ שעה צוויי ליריש געפּייפט מיט דער נאָז, זיינע העלע ווייכע וואַנצן האָבן זיך שטייל באַוועגט, פּונקט ווי אין זיי וואַלט אַרומ-קריכן עפעס אַן אומגעזעענע זאַך. אויפכאַפּנדיק זיך פּלעגט ער לאַנג און פאַרטראַכט באַקוקן די שפּאַלטן פון באַלקן און - פּלעגט פּלוצלינג זיך דערמאַנען :

- הא, קוזמע האָט דאָך נישט ריכטיק דערקלערט נעכטן פאַרנעלט געדאַנק!

און איז אַוועק דערווייזן קוזמען, זאָגנדיק צו דער פּרוי :

- זיי אַזוי גוט און פאַרענדיק פאַר מיר דעם סך-הכל פון די פּויערים אָן פּערד פון מיידאַנער געגנט. איך - קום תּיכּף. אומגעקערט האָט ער זיך אַרום האַלבע נאַכט אַמאַל - נאָך שפּעטער, זייער אַ צופּרידענער.

- נו ווייסטו, כ'בין היינט קוזמען דערגאַנגען די יאָרן ! ביי אים, דעם שעלמע, איז שטאַרק אַנטוויקלט דער זכּרון אויף צי-טאַטן, איך פּאַל אָבער פאַר אים נישט אַראָפּ, אגב - ער הויבט

נישט אָן צו פאַרשטיין גלאַדסטאָנס מרח-פּאָליטיק, אַ שגעון! ער האָט שטענדיק גערעדט וועגן בינען, רושען און וועגן דער היגייענע פון מאַרץ, און אין אַ שלעכטן וועטער, ווען ער פלעגט בלייבן אין דער היים, האָט ער זיך פאַרנומען מיט דער ערציונג פון זיין ווייפּס מיידעלע, - אַ קינד וואָס איז צו-פעליק געבוירן געוואָרן ערגעץ אויפן וועג צווישן צוויי ראָמאַנען. - לעלאַ, - ווען מ'עסט, דאַרף מען גוט צוקייען, דאָס פאַרלייכטערט די פאַרדייאונג פון מאַגן און העלפט אים צו איבער-אַרבעטן די שפייז-קאָשע אין אַ גוט-צוגעפאַסטן קאָנגלאַמעראַט פון כעמישע שטאָפּן.

נאָך מיטאַג, ביי זיין אַפּטאָליוטער רוי פלעגט ער אַריינ-לייגן דאָס קינד אין בעט און אים דערציילן:
- הייסט עס, - ווען דער בלוט דורשטיקער, פּוּד-גייציקער באַנאַפאַרט האָט פאַרכאַפט די מאַכט...

זיין פרוי האָט זיך ביז טרערן געקייכט פון געלעכטער, צוהערנדיק די דאָזיקע לעקציעס, נאָר ער איז נישט ביז געווען אויף איר, נישט האַפּנדיק דערצו קיין צייט, ווייל ער פלעגט תיכף איינשלאָפּן. דאָס מיידעלע, אַנשפּילנדיק זיך אַביסל מיט זיין זיידענער באַרד, פלעגט אויך איינשלאָפּן צונויפגעדרייט, ווי אַ קנול. איך האָב זיך שטאַרק באַפריינדעט מיטן קינד, עס האָט זיך צוגעהערט צו מיינע מעשיות מיט אַ גרעסערן אינטערעס, ווי צו באַלעסלאָוס לעקציעס וועגן דעם בלוט דורשטיקן אוזורפאַטאָר. און וועגן זשאָזעפינס באַגאַרנעס טרויעריקער ליבע צו אים; דאָס האָט אַרויסגערופן ביי באַלעסלאָוו אַ קאָמיש געפיל פון אייפערזוכט.

- איך - פּראָטעסטיר, פיעשקאָוו! צוערשט דאַרף מען דאָס קינד באַקענען מיט די גרונט-פּרינציפּין פון דער באַציונג צו דער ווירקלעכקייט און דאָן נישט באַקאָנט מאַכן מיט דער ווירקלעכקייט גופא. ווען איר וואָלט געקאָנט ענגלעש און קענען איבערלייענען די היגייענע פון דעם קינדס נשמה".
ער האָט געקאָנט אויף ענגליש, דוכט זיך, נאָר צוויי ווער-טער: גוד ביי.

ער איז געווען צוויי מאָל אַזוי אַלט, ווי איך, ער איז אָבער געווען נייגעריק, ווי אַ יונגער פּודעל, האָט ליב געהאַט צו באַריידן און זיך אַרויסווייזן פאַר אַ מענטשן, וואָס קען זייער גוט אַלע סודות נישט בלייבן פון די רוסישע, נאָר אויך פון די אויסלענדישע רעוואָלוציאָנערע קרייזן. אגב, ס'איז גאַנץ מעגלעך, אַז ער האָט באמת געוואוסט, צו אים פלעגן נישט זעלען אַריינגע-קומען געהיימניספולע מענטשן, זיי האָבן זיך אַלע געהאַלטן ווי אַקטיאָרן טראַגיקער, וועלכע עט איז צופעליק אויסגעקומען צו שפּילן די ראָל פון פּראָטאַקעס. ביי אים האָב איך געזען דעם אומלעגאַלן סאַבּוואַיעוון אין אַ געלען שלעכט צוגעפאַסטן פאַרוק, אין אַ בונטן אַנצוג, וואָס איז געווען לעכערלעך שמאַל און קורץ אויף אים.

און איינמאָל האָב איך, קומענדיק צו באַלעסלאָוון, דערזען ביי אים אַ רירעוודיקן מענטשן מיט אַ קליין קעפל, וואָס האָט אויסגעזען, ווי אַפּריזירער, ער איז געווען אַנגעטון אין קעס-טעלדיקע הויזן, אין אַ גרויע מאַרינאַרקע און אין סקריפעדיקע שוין. אַרויסשטופנדיק מיך אין קיך, האָט באַלעסלאָו גע-זאָגט:

— דאָס — איז אַ מענטש פון פאַריז, מיט אַ וויכטיקע שליחות, ער מוז זען קאָראַלענקאַן, — אַרדנעט דאָס איין...

איך בין אַוועק — ס'האַט זיך אָבער אַרויסגעוויזן, אַז וו. ג. האָט מען שוין אויף דעם געקומענעם אַנגעוויזן אין גאַס אין קאָראַלענקאַן האָט מיט אַ דורכדרינגלעכן בליק געזאָגט:

— ניי, איך בעט אייך באַקאַנט מיר נישט מיט דעם פּראָנטל!

באַלעסלאָו האָט זיך באַליידיקט פאַר דעם פאַריזשער און פאַר דער רעוואָלוציאָנערער זאַך, ער האָט צוויי טעג פאַר-פאַסט אַ בריוו צו קאָראַלענקאַן, האָט אויסגעפרובירט אַלע סטילן, פון אַ שטרענג ביזן אַ פּריינטלעך-שטראַפעדיקן און דערנאָך האָט ער פאַרברענט די מוסטערן פון דער ליטעראַטור און פאַרם פון בריוו אין אויוון. אינגיכן האָבן זיך אַנגעהויבן אַרעסטן אין מאַסקווע אין ניושני, אין וולאַדימיר און ס'האַט זיך אַרויסגעוויזן,

אז דער מאַן אין די קעסטלדיקע הויזן, איז דער שפעטער
באוויסט געוואָרענער לאַנדעווען-גאַרטינג, דער ערשטער - נאָכן
סדר - פראָוואָקאַטאָר - וואָס איך האָב געזען.

און נאָך אַלעמען איז דער מאַן פון מיין געליבטער גע-
ווען אַ גוטער ליבער מענטש, אַפּיסל אַ סענטימענטאַלער און
אַ קאַמיש אָנגעלאָדאָנער מיט, וויסנשאַפטלעכן באַגאַוש". ער האָט
טאַקי אַזוי געזאָגט:

- דער זין פון דעם אינטעליגענטס לעבן - איז די אומ-
אויפהערליכע אָנזאַמלונג פון וויסנשאַפטליכן באַגאַוש, כדי צו
פאַרטיילן עס אָן נוצן צווישן די געדיכטע פאַר־קס-שיכטן...

מיין ליבע איז טיפער געוואָרן, און האָט זיך פאַרוואַנדלט
אין אַ פיין. איך בין געזעסן אין קעלער, צוקוקנדיק זיך ווי עס
זיצט איינגעפויגן ביים טיש די „דאַמע פון מיין האַרצן" און
אַרבעט, און איך בין אויסגעגאַנגען פון פאַרלאַנג צו נעמען זי
אויף די הענט, און אַוועקטראָגן זי ערגעץ וווּ פון דעם פאַר-
שאַלטענעם קעלער, מיט דעם דאַפּל-בעט, מיט דער אַלטמאַדישער
שווערישער קאַנאַפע, וווּ ס'האַט געשלאָפן דאָס מיידעלע, מיט די
טישן, אויף וועלכע זענען געווען אָנגעלייגט פעק מיט שטויביקע
ביכער און פאַפירן, פאַרביי די פענסטער לויפן אומגעלומפערט
דורך עמיצנס פיס, אָפטמאַל פלעגט אין פענסטער אַריינקוקן די
מאָרדע פון אַ היימלאָזן הונט; פון גאַס טראָגט זיך דער גערוך
פון אָנגעוואַרמטן שמוץ. דאָס קליינע מיידלשע פיגורל זיצט און
קריצט מיט אַ בלייפעדער אָדער מיט אַ פעדער, זינגענדיק שטי-
לערהייט, עס שמייכלען צו מיר ליבע קאַרנבלויע אויגן, איך
בין קראַנק, איך בין משוגע פון ליבע צו דער דאָזיקער פרוי
און פון אַ בייזען נאָגנדיקן רחמנות אויף איר.

- דערציילט נאָך עפעס וועגן זיך, - לייגט זי פאַר.

איך דערצייל, נאָר אין עטלעכע מינוט אַרום זאָגט זי:

- דאָס רעדט איר נישט וועגן זיך!

איך אַליין פאַרשטיי אויך, אַז אַלץ, וועגן וואָס איך האָב
גערעדט, איז דערווייל - נאָך נישט איך, נאָר עפעס אַזוינס, אין
וואָס איך האָב זיך אַליין בלינד פאַרפלאַנטערט. איך מוז זיך

ערשט געפינען אין דעם בונטן פלאַנטער פון מיינע איבערגע-
 לעבטע איינדרוקן און געשעענישן, נאָר איך האָב עס נישט גע-
 קאָנט און האָב עס מורא געהאַט צו טון. ווער און וואָס – בין
 איך? מיך האָט שטאַרק באַאומרויקט די דאָזיקע פראַגע. איך בין
 ביז געווען אויפן לעבן, וואָס האָט אויף מיר שוין משפיע גע-
 ווען צו באַגיין דעם נידעריקן שטות פון זעלבסטמאָרד. איך האָב
 נישט פאַרשטאַנען די מענטשן, זייער לעבן איז מיר פאַרגעקומען
 אומפאַרעכטיקט, נאַריש און שמוציק. אין מיר האָט געאירט אַנ-
 איבערגעפילטע נייגעריקייט פון אַ מענטשן, וואָס מוז צוליב עפעס
 אַריינקוקן אין אַלע פינסטערע ווינקעלעך פון לעבן, אין די
 טיפענישן פון אַלע סודות פון לעבן און, צייטנווייז, בין מסוגל
 צו באַגיין אַ פאַרברעך צוליב נייגעריקייט – איך בין גרייט גע-
 ווען צו דערהרגענען, נאָר כדי צו וויסן, וואָס וועט עס זיין
 מיט מיר נאָכדעם?

מיר האָט זיך געדוכט, אַז אויב איך וועל זיך געפינען, –
 וועט זיך פאַר דער דאַמע פון מיין האַרצן אַנטפלעקט ווערן
 אַן עקלדיקער מענטש, וואָס איז פאַרפלאַנטערט אין אַ געדיכטער,
 פעסטער נעץ פון עפעס משונהדיקע געפילן און געדאַנקען;
 אַ מענטש מיט היץ אין קאָפּ, פול מיט קאַשמאַרן – וועט ער זי דער-
 שרעקן און אַבשטויסן. מיר איז נויטיק געווען צו טון עפעס מיט זיך.
 איך בין געווען זיכער, אַז פונקט די דאָזיקע פרוי איז פליק
 מיר צו העלפן נישט בלויז צו דערפילן מיין אמתן איך, נאָר אַז
 זי קען אַבטון עפעס אַ פשוף, וואָס וועט מיך תיכף באַפרייען
 פון דעם קלעם פון די פינסטערע איינדרוקן פון לעבן, איך
 וועל עפעס-וואָס אויף אייביק אַרויסוואַרפן פון מיין נשמה און
 זי וועט אויפפלאַקערן מיט אַ פייער פון גרויסער קראַפט, גרוי-
 סער פרייד.

און דער נאָכלעסיקער טאָן, מיט וועלכן זי האָט גערעדט
 וועגן זיך, און איר געפעליקע באַציונג צו מענטשן האָט מיר
 אַריינגעגעבן די זיכעריקייט, אַז דער דאָזיקער מענטש ווייס עפעס
 אויסערגעוויינלעכעס, זי האָט איר שליסל צו אַלע רעטענישן פון
 לעבן, פון דעם איז זי שטענדיק פריילעך, שטענדיק זיכער אַי,

זיך. אפשר האָב איך זי ליב געהאַט שטאַרקער פאַר אַלץ צוליב דעם, וואָס כ'האַב נישט פאַרשטאַנען אין איר, נאָר כ'האַב זי ליב געהאַט מיט דער גאַנצער יוגלעכער קראַפט און ליידנשאַפט. מיר איז פיינלעך שווער געווען איינצוהאַלטן די דאָזיקע ליידנשאַפט, זי האָט מיך בלוז פיוזש פאַרברענט און אויסגעמאַטערט. פאַר מיר וואָלט שוין געווען בעסער, ווען איך וואָלט געווען פשוטער און גרעבער, נאָר - כ'האַב געגלויבט, אַז די באַצייגונגען צו אַ פרוי באַגרענעצן זיך נישט מיט דעם אַקט פון פיוזאַל־אַגישער פאַראייניגונג, וואָס איך האָב געקענט אין זיין בעטלעריש-גראַבער, חיהש-פשוטער פאַרם, דער אַקט האָט ביי מיר אַרויס-גערופן כמעט אַן עקל, נישט קונדיק אויף דעם, וואָס איך בין געווען אַ גאַנץ שטאַרקער, גענוג תאוהדיק בחור און האָב פאַר-מאָגט אַ לייכט אויפֿרענגדיקע פאַנטאַזיע.

איך פאַרשטיי נישט, ווי אַזוי ס'האַט זיך געקאַנט צוואַמען-לייגן און לעבן אין מיר דער דאָזיקער ראַמאַנטישער הלום, נאָר איך בין געווען פעסט זיכער, אַז הינטער דעם, וואָס מיר איז באַוווּסט, איז דאָ עפעס אומבאַוווּסטעס און אין אים איז באַהאַלטן דער הויכער און סודותדיקער זין פון דער געמיינ-שאַפט מיט דער פרוי, אַז עפעס גרויסעס, פריילעכעס און אַפילו שרעקלעכעס איז באַהאַלטן הינטער דער ערשטער אומאַר-מונג, - דער מענטש פאַרזיכט פון דער דאָזיקער פרייד, ווערט ער אינגאַנצן געענדערט.

מיר דוכט זיך, אַז איך האָב גענומען די דאָזיקע פאַנ-טאַזיעס נישט פון די דורכגעלייענטע ראַמאַנען, נאָר איך האָב זיי אויסגעהאַדעוועט און אַנטוויקלט פון דעם סתירותדיקן געפיל צו דער ווירקלעכקייט, ווייל:

„ווייל איך בין אין דער וועלט געקומען, אום נישט מסכים צו זיין“.

אַ הויך דעם האָב איך געהאַט עפעס אַ מאַדנע אומקלאַרע ערינערונג: ערגעץ ווו, הינטער די גרעניצן פון דער ווירקלעכקייט און, אַמאָל אין די ערשטע קינדער יאָרן, האָב איך איבערגעלעבט עפעס אַ שטאַרקן נשמה-אויפרייס, אַ זיסן ציטער פון אַן עמפינדונג,

ריכטיקער, א פאָרגעפיל - פון האַרמאָניע, כ'האַב איבערגעלעבט
א פרייד, וואָס איז ליכטיקער פאָר דער מאַרגן-זון, ביים אויפגיין.
אפשר איז דאָס נאָך געווען אין יענע טעג, ווען איך בין געווען
אין דער מוטערס לייב און דער גליקלעכער אויפרייס פון איר
נערוון-ענערגיע האָט זיך מיר איבערגעגעבן ווי אַ זודיקער שטויס,
וואָס האָט געשאַפן מיין נשמה, און האָט צום ערשטן מאָל
אַנגעצונדן אין איר דאָס לעבן, אפשר האָט זיך דער דאָזיקער
אויפטרייסלענדיקער מאַמענט פון מיין מוטערס גליק אַבגעשפיגלט
אין מיר אויף מיין גאַנצן לעבן מיט אַ ציטערדיקער דערוואַרטונג
אויף עפעס אומגעוויינלעכעס פון דער פרוי.

ווען מ'ווייס נישט - טראַכט מען אויס, און דאָס קלוגסטע
צו וואָס דער מענטש איז דערגאַנגען, איז - צו קענען ליבן די
פרוי, פאָרגעטערן איר שיינקייט; פון ליבע צו דער פרוי
איז געשאַפן געוואָרן אַל דאָס שענסטע אויף דער וועלט.

איינמאָל, באַדנדיק זיך, בין איך אַראָפגעשפרונגען פון
דעם הינטער-טייל פון לאַסט שיף אין וואַסער, האָב זיך
אַפגעקלאַפט מיט דער ברוסט אָן אַנקער-אייזן, זיך פאַרטשעפעט
מיטן פוס אין די שטריק, בין הענגען געבליבן אין וואַסער
מיטן קאָפּ אַראָפּ און האָב זיך אָנגעהויבן טרינקען. אַ פורמאָן
האַט מיך אַרויסגעשלעפט, מען האָט מיך געטרייסלט, געמינטערט,
צערייסנדיק דערביי מיין גאַנצע הויט, ס'האַט ביי מיר אָנגעהויבן
פליסן בלוט פון האַלס, און איך האָב זיך געמוזט לייגן אין בעט און
שלינגען אייז.

מיין דאַמע איז געקומען צו מיר, האָט זיך אַנידערגעזעצט
אויפן בעט און, פאַנאַנדערפרעגנדיק, ווי אַזוי דאָס איז מיט מיר
געשען, האָט זי מיט אַ לייכטער, ליבער האַנט מיך געגלעט דעם
קאָפּ, און די אויגן אירע, וואָס זענען טונקל געוואָרן האָבן
געקוקט פאַרדאַגהט.

איך האָב איר געפרעגט: צו ווייס זי, אַז איך האָב
זי ליב?

- יאָ, - האָט זי געזאָגט, שמייכלענדיק פאַרויכטיק, -

איך זע און דאָס איז זייער שלעכט, הגם איך האָב אייך אויך לייב געקראָגן.

עס פאַרשטייט זיך, אַז נאָך אירע ווערטער האָט די גאַנצע ערד אויפגעצייטערט און די בוימער אין וואַלד האָבן זיך אָנגעהויבן דרייען אין אַ פריילעכן קאַראָהאַד, איך בין פאַרשטומט געוואָרן פון אומגעריכטיקייט, פון חידושים און התפעלות, האָב אַ לייג געטון אויף אירע קני, און ווען איך וואָלט זי נישט פעסט אַרומגענומען, וואָלט איך זיכער, ווי אַ זיפן-בלאָז, דורכגע-פלוין דורכן פענסטער.

— רירט זיך נישט, דאָס איז פאַר אייך שעדלעך! — האָט זי שטרענג באַמערקט, פרובירנדיק איבערצולייגן מיין קאָפּ אויפן קישן. און — רעגט זיך נישט אויף, אַ נישט — גיי איך אַוועק! איר זענט, בכלל, אַ משוגענער פאַרשוין, כ'האָב גאַרנישט געטראַכט, אַז עס טרעפן זיך אַזעלכע, ווי איר. וועגן אינזערע געפילן און וועגן אונזערע באַציונגען וועלן מיר זיך דורכרעדן, ווען איר וועט זיך שטעלן אויף די פיס.

דאָס אַלץ האָט זי גערעדט זייער רויק און נישט-אויסדריקונג-פריינטלעך געשמייכלט מיט די פאַרטונקלטע אויגן. זי איז באַלד אַוועק, איבערלאָזנדיק מיך אין אַ רעגנבויגנדיקן פייער פון האָפּ-בונגען, אין אַ גליקלעכער זיכערקייט, אַז איצט, מיט איר גוטער הילף, וועל איך אַ באַפֿליגלטער זיך אויפהויבן אין אַ וועלט פון אַנדערע געפילן און געדאַנקען.

אין עטלעכע טעג אַרום בין איך געזעסן אין פעלד ביים ראַנד פון אַ גראָפן. אונטן אין די קוטטעס האָט געשאַרקעט דער ווינט, דער גרויער הימל האָט געדראָט מיט רעגן. געשעפטלעך, מיט גרויע ווערטער האָט די פרוי גערעדט וועגן דעם אונטער-שייד אין אונזערע יאָרן, וועגן דעם, אַז איך מוז זיך לערנען און. אַז ס'איז נאָך פאַר מיר צו פרי אַרויפצונעמען אויף זיך אַ יאָך פון אַ פרוי מיט אַ קינד. דאָס איז אַלץ געווען באַדריקן-דיק ריכטיק און די רייד זענען געזאָגט געוואָרן מיט אַ טאָן פון אַ מאַמען און האָט נאָך שטאַרקער געוועקט אין מיר לייבע און אַכטונג צו דער האַרציקער פרוי. מיר איז געווען אומעטיק

און זיס צו הערן איר קול, אירע צערטלעכע ווערטער, - צום ערשטן מאָל האָט מען גערעדט מיט מיר אַזוי.

איך האָב געקוקט אַראָפּ אין דעם תהום פון דעם גראָבן, וווּ די קוסטעס, באַוועגטע דורכן ווינט, זענען געפלאָסן ווי אַ גרינער טייך און האָב זיך אַ גדר געטון פאַר אירע צערטלעכקייטן צו באַצאָלן איר מיט דער גאַנצער קראַפט פון מיין נשמה.

- איידער מיר נעמען אָן וואָסער נישט איז באַשלוס - מוזן מיר זיך גוט פאַרטראַכטן - האָב איך געהערט אַ שטילע שטים. זי האָט זיך געשמין איבער די קני מיט אַן אָפּגעריסע-נעם צווייג פון אַ ניסבויםל, קוקנדיק אין דער זייט פון דער שטאַט, וואָס איז געלעגן באַהאַלטן אין די גרינע בערגלעך פון די סעדרער.

- און, זעלבסטפאַרשטענדלעך, אַז איך מוז דורכרעדן מיט באַלעסלאָון, ער פילט שוין עפעס און איז שטאַרק גערוועאיש. אוי איך האָב פיינט דראַמעס.

אַלץ איז געווען זייער טרויעריק און זייער פייך, נאָר - ס'האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז עס איז נויטיק עפעס שפּלידקס און קאַמישעט.

מיינע שאַראָוואַרן (ברייטע הויזן), זענען געווען ברייט ביים גאַרטל און איך פלעג צושפילן דעם גאַרטל מיט אַ גרויסער מעשענער שפּילקע, אַ דריי צאָל די לענג, - איצט זענען אַזעלכע שפּילקעס נישטאָ, צום גליק פון די פאַרליבטע קבצנים. דער שאַרפער שפיץ פון דער פאַרפלוכטער שפּילקע האָט די גאַנצע צייט דעליקאַט געדראַפּעט מיין הויט, - אַן אומפאַר-זיכטעקער און די גאַנצע שפּילקע האָט זיך מיר אַריינגעשטאַכן אין זייט. כ'האָב זי אומבאַמערקט אויסגעצויגן און - האָב דערפילט מיט שרעק, אַז פון דעם טיפן ראַץ האָט שטאַרק אַנגע-הויבן פליסן בלוט, דורכנעצנדיק די הויזן. קיין אונטערשטע וועג האָב איך נישט געהאַט, און די קוכער-מאַרינאַרקעלע איז געווען קורץ - איבערן גאַרטל. ווי זאָל איך אויפשטיין און גיין אין נאַסע שאַראָוואַרן, וואָס זענען צוגעקלעפט צום קערפער ?

פילנדיק די לעכערלעכקייט פון דעם צופאל, א טיף אויפ-
געבראכטער פון דעם פאליידיקדיקן אופן, האָב איך, אין
ווילדער אויפרעגונג, אָנגעהויבן רעדן מיט אַן אומנאַטיר-
לעכן קול פון אַ שוישפילער, וואָס האָט פאַרגעסן זיין
ראָל.

אויסהערנדיק זיך עטלעכע מינוט מיניע רייד, צוערשט -
אויפמערקזאָם, דערנאָך - גאַנץ פאַרחידושט, האָט זי גע-
זאָגט:

- וואָס פאַר אַ הויך-מליצהדיקע ווערטער! גאָר נישט צו
גלויבן, אַז דאָס זענט איר.

דאָס האָט מיך שוין אינגאַנצן איבערראַשט און איך בין
אַנטשוויגן געוואָרן, ווי אַ דערשטיקטער.

- צייט צו גיין, עס קלויבט זיך אַ רעגן!

- איך - בלייב דאָ.

- פאַרוואָס?

וואָס האָב איך איר געקענט ענטפערן?

- איר זענט ביזו געוואָרן אויף מיר? - האָט זי געפרעגט,

אַריינקוקנדיק מיר פריינטלעך אין פנים.

- אַ ניין! אויף זיך.

- מ'דאַרף אויף זיך אויך נישט ביזו זיין - האָט געראַטן

די פרוי, זיך אויפשטייענדיק.

נאָר איך - האָב נישט געקאַנט אויפשטיין, זיצנדיק אין

אַ וואַרימער ל'ושע, מיר האָט זיך געדוכט, אַז מיין בלוט, פליסן-

דיק פון זייט, רוישט, ווי אַ קוואַל, אין אַ וויללע אַרום וועט די

פרוי דערהערן דאָס גערויש און אַ פרעג טון:

- וואָס איז דאָס?

- גיי אַוועק! - האָב איך זיך אין געדאַנק געבעטן

ביי איר.

זי האָט מיט גנאָד מיר געשאַנקען נאָך עטלעכע פריינט-

לעכע ווערטער און איז אַוועק לענג אויס דעם גראָפן, ביים

דאַנד, וויגנדיק זיך ל'יפליך אויף די שלאַנקע פיסלעך. איך האָב

נאָכגעקוקט, ווי איר בויגעוודיקע פיגורל דערווייטערט זיך און

ווערט אלץ קלענער און דערנאך האָב איך מיך געלייגט אויף דער ערד, געשטויסן פון דער דערקענטעניש, אַז מיין ערשטע ליבע וועט זיין אומגליקלעך.

אודאי, אַזוי איז טאַקע : איר מאַן האָט אויסגעגאָסן אַ ברייטן שטראָם טרערן, סענטימענטאַלע שליבע, נעבעכדיקע ווערטער און זי האָט זיך נישט אַנטשלאָסן אַריבערצושווימען אויף מיין זייט דורך דעם דאָזיקן קלעפיקן שטראָם.

— ער איז אַזאַ אומבאַהאַלפֿענער, און איר — זענט אַ שטאַר-קער! — האָט זי געזאָגט מיט טרערן אין די אויגן. — ער זאָגט : אויב די וועסט אַוועקגיין פון מיר, — וועל איך פאַרדאַרבן, ווי אַ בלום אָן זון...

איך האָב זיך צעלאַכט, דערמאָנענדיק זיך אָן די קורצע פיסלעך, ווייבערשע קלעמבעס, אין דעם קיילעכדיקן בויד פון דער בלום. אין זיין באַרד האָבן געוויינט פליגן, — דאָרט איז שטענדיק געווען שפייז פאַר זיי.

שמייכלענדיק, האָט זי צוגעגעבן :

— יאָ, דאָס איז קאַמיש געזאָגט — אָבער פונדעסטוועגן טוט עס אים שטאַרק וויי.

— מיר — אויך.

— אָ, איר זענט אַ יונגער, איר זענט אַ קרעפטיקער...

אין דעם מאָמענט, האָב איך, דוכט זיך, דאָס ערשטע מאָל דערפילט, אַז איך בין אַ שונא פון שוואַכע. שפעטער און ערנסט-טרערע פאלן איז מיר גאַנץ אָפט אויסגעקומען צו באַמערקן, ווי טראַגיש אומבאַהאַלפֿן עס זענען די שטאַרקע, וואָס זענען אַרומ-גערינגלט מיט די שוואַכע, וויפיל בעסטע פחות פון האַרץ און מוח עס ווערן אַוועקגעלייגט, כדי דערהאַלטן די אומפרוכט-באַרע עקזיסטענץ פון די, וואָס זענען פאַראורטיילט צום אונ-טערגאַנג.

שיר נישט משוגע און האַלב קראַנק בין איך אינגיכן אַוועק פון דער שטאָט און האָב כמעט צוויי יאָר געוואָגלט איבער די וועגן פון רוסלאַנד, ווי אַ נע-ונדניק. איך בין דורכגעגאַנגען די פּאַוואָלזשע, דעם דאָן, די אוקראַינע, די קריים, דעם קאַוקאַז, האָב דורכגעלעבט

אומגעזייער פיל איינדרוקן, געשעענישן, בין פארגרעבט געוואָרן, נאָכמער פאַרביטערט ווי פריער, נאָר פונדעסטוועגן האָב איך אייביק אָפגעהיט אין האַרצן דעם ליבן בילד פון דער דאָזיקער פרוי, הגם כ'האָב געזען שענערע און קלוגערע פאַר איר.

און, בשעת נאָך איבער צוויי יאָר, אין הערבסט, מ'האָט מיר אין טיפּליס דערציילט, אַז זי איז צוריקגעקומען פון פאַרזי, און זי האָט זיך דערפרייט, דערוויסנדיק זיך אַז איך ווױן אין איין שטאָט מיט איר - בין איך, אַ פעסטער יונג פון דריי און צוואַנציק יאָר, דאָס ערשטע מאָל אין לעבן געפאַלן אין חלשות.

כ'האָב זיך נישט דערוועגט צו גיין צו איר, נאָר אינ-גיכן האָט זי אַליין, דורך אַ באַקאַנטן, מיך פאַרבפּעטן צו זיך.

מיר האָט זיך געדוכט, אַז זי איז נאָך שענער און ליבליכער געוואָרן, נאָך אַלץ די זעלבע מיידלשע פיגור, די זעלבע צאַרטע ראָזיקייט פון די באַקן און די גלעטנדיקע אויסשטאַמלונג פון אירע קאָרנבלייע אויגן. איר מאַן איז געבליבן אין פראַנקרייך, מיט איר איז געווען בלויז איר טאָכטער, אַ לעבעדיקע און גראַציעזע, ווי אַ יונג ציגעלע.

בשעת איך בין געקומען צו איר, - האָט זיך איבער דער שטאָט דורכגעטראָגן אַ געווייטער מיט דונערן און בליצן, ס'האָט אַ פלייך געטון אַ שלאַקס-רעגן, איבערן גאַס, פונם באַרג פון דעם הייליקן דוד, האָט מיט אימפעט זיך געקאָלערט אַ שטאַרקער טייך, אויסרייסנדיק שטיינער פון בריק, דאָס וואָיען פון ווינט, דער בייזער פלושק פונם וואַסער, אַ קראַך פון עפעס, וואָס פאַלט איין האָט אויפגעטרייסלט דאָס הויז, ס'האָבן געציטערט די שויבן פון די פענסטער, דאָס צימער האָט זיך אָנגעגאַסן מיט אַ בלוי פייער און פונקט, ווי אַלץ אַרום וואָלט געפאַלן אין אַ נאַסן אָפּגרונד.

דאָס איבערגעשראָקענע מיידעלע האָט זיך איינגעגראָבן אין בעט, און מיר, זענען געשטאַנען ביים פענסטער, פאַרבלענדט

פון די אויפרייסן אין הימל און האָבן גערעדט — איך פאַרשטיי
נישט פאַרוואָס, שטילערהייט.

— דאָס ערשטע מאָל זע איך אַזאַ געוויטער — האָט סודותדיק
גערעדט נעבן מיר די ליבע פרוי.

און פלוצלינג האָט זי אַ פּרעג געטון :

— נו, וואָס, — האָט איר זיך אויסגעהיילט פון אייער ליבע

צו מיר ?

— ניין.

זי האָט זיך קענטיק פאַרווונדערט אין האָט אַלץ שטילער-

הייט געוואָגט :

— גאָט מיינער, ווי איר האָט זיך געענדערט ! אינגאַנצן אַן

אַנדער מענטש.

זי האָט זיך געלאָסן אַראָפּגעלאָזט אויפן פּאָטעל ביים

פענסטער, האָט אויפגעציטערט — פאַרוזשמורעט די אויגן, אַ פאַר-

פלענדעטע פון דעם אימהדיקן פליאַסק פּון אַ פליץ און האָט

געסודעט.

— מ'רעדט דאָ וועגן אייך אַ סך. צוליב וואָס זענט איר

געקומען אַהער ? דערציילט מיר, ווי ס'האָט זיך אייך גע-

לעבט ?

גאָט, ווי קליין און שיין זי איז אינגאַנצן !

ביז אין האַלבע נאַכט אַריין האָב איך דערציילט. ווי

איך וואָלט זיך פאַר איר מתודה געווען, שרעקלעכע נאַטור דער-

שיינונגען ווירקן אויף מיר שטענדיק אויפּרענגדיק, פילן מיך אַן

מיט ווילדער פרייד. קענטיק כ'האָב דערציילט גוט — דערין

האָט מיך איבערצייגט איר אויפּמערקזאַמקייט און דער אָנגע-

שטרענגטער קוק פון אירע ברייט צעעפנטע אויגן, פלוז צייטג-

וויזן האָט זי געשעפטשעט :

— דאָס איז שרעקלעך.

אָוועקגייענדיק, האָב איך באַמערקט, אַז זי האָט זיך גע-

זעגנט מיט מיר אַן דעם אַפּטרופּסישן שמייכל פון אַן עלטערן,

וואָס פלעגט מיך — אַמאָל — שטענדיק עטוואָס באַליידיקן. איך בין

געאַנגען איבער די גאַסע גאַסן, צוקוקנדיק, ווי דער שאַרפּער

סערפ פון דער לבנה שניידט די צעריסענע וואַלקנס, און דער קאָפּ האָט זיך מיר געדרייט פון פֿייד. צומאָרגנס האָב איך איר צוגעשיקט דורך דער פּאָסט לידער, - שפעטער האָט זי זיי אָפט דעקלאַמירט און זיי האָבן זיך איינגעקריצט אין מיין זכרון.

האַרענטע!

פאַר אַ גוט וואָרט, פאַר אַ צאַרטן בליק
גייט אין שקלאַפּעריי אַ פלינקער קונצנמאַכער,
וועלכן עס איז גוט באַקאַנט
די לוסטיקע קונסט
צו שאַפן קליינע פריידן
פון באַרישקייטן, פון גאָרנישט!
נעמט דעם פריילעכן שקלאַף!
אפשר וועט ער פון די קליינע פריידן
באַשאַפן אַ גרויס גליק, -
האַט דען נישט עמיצער די גאַנצע וועלט
באַשאַפן פון נישטיקע שטויבעלעך?
אַ, יאָ! די וועלט איז נישט פריילעך באַשאַפן:
אירע פריידן זענען קאַרג און נעבעכדיק!
נאָר פונדעסטוועגן האָט זי נאָך אַ סך לוסטיגעס
למשל: מיך אייער אונטערטעניקן קנעכט
און - זי פאַרמאָגט נאָך עפעס הערליכעס -
דאָס מיין איך אייך!

איר!

נאָר - מ'מוז שווייגן!
וואָס פאַר אַ ווערט האָבן די האַרטע ווערטער-טשעוועקעס
אין פאַרגלייך מיט אייער האַרץ,
וואָס איז די שענסטע בלום
פון דער בלומען-אַרימער ערד?
געוויס זענען דאָס קנאַפע לידער, נאָר דאָס איז געווען
געמאַכט מיט אַ פריילעכער אויפריכטיקייט.

אָט זיך איך ווידער אַנטקעגן אַ מענטשן, וואָס שיינט מיר פאַר דעם בעסטער אין דער גאַנצער וועלט און דעריבער – איז ער מיר נויטיק, זי טראָגט אַ הימל-בלויעס קלייד, וואָס פאַר-שטעלט נישט די פיינע קאַנטורן פון איר פיגור. עס האָט זי איינגעהילט און אַ ווייכן, שמעקעדיקן וואָלקן. שפילנדיק מיט די פּרענז פון איר גורט רעדט זי צו מיר זעלטענע ווערטער, איך באַטראַכט די באַוועגונגען פון אירע קליינע פינגער מיט די ראָזע נעגל און פיל זיך ווי אַ פידל, וואָס ווערט מיט ליבע אָנ-געשטעלט פון אַ פעיקן קינסטלער. מיר ווילט זיך שטאַרבן, מיר ווילט זיך עפעס אַיינאַטעמען אין דער נשמה די דאָזיקע פרוי, אַז זי זאָל דאָרט אויף אייביק ביי מיר בלייבן. מיין גוף זינגט אין באַנגער אַנשטרענגונג, און, מיר דוכט זיך, אַז באַלד וועט ביי מיר פּלאַצן דאָס האַרץ.

כ'האָב איר איבערגעלייענט מיין ערשטע אַקאַרשט אַבגע-דרוקטע דערציילונג, נאָר איך געדענק נישט, ווי אַזוי זי האָט זי אַבגעשאַצט, דוכט זיך, זי האָט זיך פאַרווונדערט:

– אַזוי גאָר, איר האָט אָנגעהויבן שרייבן פּראָזע!

ווי אין חלום, הער איך ערגעץ פון ווייטן.

– כ'האָב אַ סך געטראַכט וועגן אייך די אַלע יאָרן. צו דען איז אייך טאַקע צוליב מיר אויסגעקומען אַזוי פיל איבער-צוליידין?

איך רעד צו איר עפעס אַזוינס וועגן דעם, אַז אויף דער וועלט, וווּ זי לעבט, – איז קיין זאַך נישט שווער און נישט שרעקלעך.

– וואָס פאַר אַ ליבער איר זענט...

איך ווער משוגע פון פאַרלאַנג זי אַרוימצונעמען, נאָר איך האָב אַזוינע אידיאָטיש לאַנגע, אומגעלומפערט-שווערע הענט, איך וואָג נישט אָנצורירן איר קערפער, כ'האָב מורא כ'וועל איר וויי טון, איך שטיי אַנטקעגן איר, און וואַקלענדיק פון דער ווילדער קלאַפּעריי אין האַרצן, מורמל איך:

– לעבט מיט מיר! איך בעט אייך, לעבט מיט מיר!

זי לאַכט שטיל און – פאַרשעמט? בלענדנדיק לייכטן

אירע ליבע אויגן. זי גייט אַוועק אין ווינקל פון צימער און רעדט פון דאָרטן.

— לאָמיר עס מאַכן אַזוי: איר פאָרט אַוועק אין ניוזשני, און איך בלייב דאָ, איך וועל באַטראַכטן און וועל אייך אָנ-שרייבן...

איך פאַרנייג זיך מיט דרך ארץ פאַר איר, ווי דאָס האָט געטון איינער אַ העלד פון עפעס אַ ראָמאַן, וואָס איך האָב איבערגעלייענט, און איך גיי אַוועק. אין דער לופט.

ווינטער איז זי מיט איר טאָכטער געקומען צופאָרן צו מיר קיין ניוזשני. פאַר אַ קבצן חנוכה צו האָבן — איז אַפילו די נאַכט צו קורץ" זאָגט חזקדיק-טרויעריק דאָס פאָלקס ווערטל. איך האָב פון דער אייגענער ערפאַרונג דערפילט דעם טיפן אמת פון דעם דאָזיקן שפּריכוואָרט.

מיר האָבן געדונגען פאַר צוויי רובל אַ חודש אַ פאַזונדער הייליג — אַן אַלטע באָד אין גלחס גאָרטן. איך בין געבליבן וווינען אין דעם פאָדערצימער, וווּ מען טוט זיך אויס, און מיין פרוי אין דער באָד גופא, וואָס האָט געדינט אויך אַלס גאַסט-צימער. די דירה איז געווען נישט שטאַרק צוגעפאַסט פאַר אַ פאַמיליען לעבן. זי פלעגט פאַרפירן אין די ווינקלען און אין די שפאַרעס. ביינאַכט, ווען איך פלעג אַרבעטן, פלעג איך זיך איינדעקן מיט אַלע מלבושים, וואָס כ'האָב נאָר פאַרמאָגט און פון אויבן — מיט אַ טעפיד, און פון דעסטוועגן האָב איך געכאַפט זייער אַן ערנסטן רעמאַטעס. דאָס איז געווען כמעט איבערגאַטירלעך ביי מיין געזונט און פאַרליטנדיקייט, וואָס איך האָב דאַמאָלסט פאַרמאָגט און זיך גערימט.

אין באָד איז געווען וואַרימער. נאָר ווען איך פלעג הייצן דעם אויוון פלעגט אונזער גאַנצע דירה פול ווערן מיט אַ שטי-קעדיקן גערוך פון פוילקייט, זיין און געפאַרעטע בעזימער. דאָס מיידעלע, אַ פראַכטפולע, פאַרצעלייענע ליאַלקע, מיט ווונדערלעכע אויגן, איז געוואָרן נערוועאיש, געליטן אויף קאַפּ-ווייטאָג. און אין פּרילינג האָבן זיך אין באָד פאַרפירט זייער פיל

שפינען און ווערן, - די מאַמע און די טאָכטער האָבן געציטערט פאַר זיי, און איך האָב געמוזט טויטן די קריכעדיקע מיט אַ גומענער קאַלאַש. די קליינע פענסטערלעך זענען געווען פאַר-וואַקסן מיט האַלונדער און ווילדע מאַלינעס, אין צימער איז שטענדיק געווען טונקל, און דער שפורער, קאַפּריזער גלח האָט מיר נישט דערליבט אויסצוואַרלען אַדער כאַטש - אונטערצושניידן די קוסטעס.

עס פאַרשטייט זיך, מען האָט געקאָנט קריגן אַ באַקוועמערע דירה, נאָר מיר זענען געווען פאַרשולדיקט ביים גלח, און איך בין אים זייער געפעלן געווען, ער האָט אונז נישט אַרויס-געלאָזט.

- איר וועט זיך צוגעוויינען! - האָט ער געזאָגט. - און אויב נישט, באַצאָלט אייערע חובות און פאַרט אַוועק כאַטש צו די ענגלענדער.

ער האָט נישט ליב געהאַט די ענגלענדער, פאַרזיכרנדיק: - דאָס איז אַ פּויל פּאָלק, זיי האָבן גאַרנישט אויסגעטראַכט, אויסער פּאַסיאַנט און זיי קענען נישט פירן קיין קריג. געווען איז ער אַ ריזיקער מענטש מיט אַ רונד רויט פנים, און אַ ברייטער געלער באַרד, געשפורט האָט ער אַזוי, אַז ער האָט שוין נישט געקאָנט מער טון זיין עבודה אין קלויסטער - איז פאַרליבט געווען ביז טרערן - אין אַ קליינער שפיץ-נעזיקער שוואַצער שניידערין, וואָס האָט אויסגעזען, ווי אַ סאָראַקע.

דערציילנדיק וועגן אירע ביזע פאַלשקייטן, האָט ער מיטן האַנט געווישט די טרערן פון דער באַרד און געזאָגט: - איך טאַרשטיי, - אַז זי איז אַן אויסוואַרף, נאָר זי דערמאָנט מיר אָן די גרויסע מאַרטירערי פּימאַמע און דערי-בער - האָב איך זי ליב.

כ'האַב גוט דורכגעקוקט דעם קלויסטער-קאַלענדאַר, - אַזא הייליקע האָב איך דאָרטן נישט געפונען. אַן אויפגערעגטער פון איין אויסגעלאַסנקייט, האָט ער אויפגעטרייסלט מיינ נשמה מיט אַזוינע ראיות לטובת דער אמונה:

איר, זונעלע - גוט אַ קוק אויף דעם פראַקטיש : אפיקורסים זענען דאָ צענדליקער, און פרומע - מיליאָנען ! און - פאַרוואָס ? ווייל, אַזוי ווי דער פיש קען נישט לעבן אָן וואַסער, אַזוי קען די נשמה נישט לעבן אָן דעם קלויסטער. ריכטיק ? דעריבער - קאָמיר טרינקען לחיים !

- איך טרינק נישט, איך לייך אויף ראַמאַטעס. אַריינשטעכנדיק דעם גאַפּל אין אַ שטיק הערינג, האָט ער עס דראָענדיק אויפגעהויבן אין דער הויך און געזאָגט :
- און דאָס - איז אויך פון אַפיקורסות.

איך פלעג נישט קענען איינשלאָפן פון פיין און חרפה פאַר דער פרוי צוליב דער דאָזיקער באָד, צוליב דער אוממעגל- לעכקייט אָפּט צו קויפן אַ שטיקל פלייש אויף מיטאָג, אַ צאַצקע פאַר דעם מיידעלע, צוליב דער גאַנצער פאַרשאַלטענער איראָ- נישער אַרימקייט, אַרימקייט איז אַ פעלער, וואָס האָט מיך פער- זענלעך נישט באַאומרויקט און נישט געפייניקט, נאָר פאַר דער קלייניגקער עלעגאַנטער אינסטיטוטקע און, דערהויפּט, פאַר איר טאַכטער, איז אַזאַ מין לעבן געווען דערנידעריגט און אכזריותדיק.

אין די נעכט, זיצנדיק ביי מיין טיש אין ווינקל, איבערשרייבנדיק ביטעס, אַפעליאַצעס און קאַסאַציעס, דערציילונ- גען, האָב איך געקריצט מיט די ציין און פאַרשאַלטן זיך, די מענטשן, דעם גירל און די ליבע.

די פרוי האָט זיך געהאַלטן גרויסמוטיק ווי אַ מאַמע, ווען זי וויל נישט, אַז איר זון זאָל באַמערקן, ווי שווער איר איז. קיין איין טענה האָט זי נישט געלאָזט פאַרן פון אירע ליפן אויף דעם דאָזיקן שענדלעכן לעבן : וואָס שווערער עס זענען געווען די באַדינגונגען, - אַלץ מוטיקער האָט געקלונגען איר קול, אַלץ - פריילעכער איר געלעכטער. פון פרי ביז אַוונט האָט זי געצייכנט פאַרטערטן פון גלחים, פון זייערע פאַרשאַטאַרבענע פרויען, זי האָט געצייכנט מאַפעס פון אויעזן, פאַר די דאָזיקע מאַפעס האָט די דאָרפישע פאַרוואַלטונג באַקומען אויף איינער אָן אויסשטעלונג אַ גאָלדן מעדאַל, און ווען ס'האָבן זיך

אויסגעלעזן די באשטעלונגען אויף די פארטרעטן, האָט זי אָנגעהויבן מאַכן פון שטיקלעך פאַרשיידענע שטאַפן, שטרוי און דראָט די מאָדערנסטע פאַריזשער היט פאַר די מיידלעך און פאַר די דאַמען פון אונזער גאַס. איך האָב גאָרנישט פאַרשטאַנען אין דאַמען-היט, נאָר, קענטיק, אַז זיי זענען געווען העכסט קאַמיש, - ווען די מייסטערין פלעגט אָנפאַסן אַנטקעגן שפיגל איר פאַנג-טאַסטישע קאַפּ-באַפּוצינג פלעגט זי זיך שטיקן פון געלעכטער. נאָר איך האָב באַמערקט, אַז די דאָזיקע היט האָבן אויסטערליש געווירקט אויף די קלייעזטקעס, נאָכדעם, ווי זיי האָבן באַפּוצט די קעפּ מיט קאָלירטע נעסטן פאַר הינער, פלעגן זיי גיין איבערן גאַס עפעס מאָדנע גאוהדיק אויסגעשטעלט די בייכער.

איך האָב געאַרבעט ביי אַן אַדוואָקאַט און האָב געשריבן אין אַן אַרטיקלער צייטונג צו צוויי קאַפּיקעס אַ שורה. אין די אָונטן, ביים טיי טרינקען, אויב עס פלעגן נישט זיין ביי אונז קיין געסט, פלעגט מיר מיין פרוי אינטערעסאַנט דערציילן וועגן דעם, ווי אַלעקסאַנדר דער II האָט באַזוכט דעם ביאַלעסטאַקער אינסטיטוט, פלעגט באַטיילען די איידעלעך מיידלעך מיט קאַנפּעטן, אויף אַ ווונדערלעכן אופן פלעגן פון די דאָזיקע קאַנפּעטן מאַנכע מיידלעך אָנהויבן שוואַנגערן, און נישט זעלטן פלעגט דאָס אָדער יענס שיין מיידל נעלם ווערן, אַוועקפאַרן מיטן קייסער אויף געיעג אין די ביאַלייוועזשער געדיכטע וועלדער, און דערנאָך פלעגט זי חתונה האָבן אין פעטערבורג.

מיין דאַמע האָט מיר שפּאַנענד דערציילט וועגן פאַריזש, איך בין שוין באַקאַנט געווען מיט פאַריזש פון ביכער, דערהויפּט פון דער סאָלידער אַרבעט פון מאַקסיס דיו-קאַן. זי האָט זיך באַקענט מיט פאַריזש אין די שענקלעך פון מאַנטרמאַרט און אין דעם טומולדיקן לעבן פון דעם לאַטיינער קוואַרטאַל. אָט די מעשיות פלעגן מיך אויפּרעגן שטאַרקער ווי וויען, און איך האָב פאַרפאַסט עפעס אַזעלכע לויב-געזאַנגען צו דער פרוי, פילנדיק אַט אויסדריקלעך, אַז מיטן כוח פון דער ליבע צו איר איז באַ-שפּאַן געוואָרן די גאַנצע שיינקייט פון לעבן.

מער ווי אַלץ זענען מיר געפעלן געווען און האָבן מיך גערייצט די געשיכטעס וועגן די ראַמאַנען, וואָס זי אַליין האָט איבערגעלעבט; זי האָט גערעדט וועגן דעם ווונדערלעך אינטע-רעסאַנט, מיט אַן אָפּהאַרציקייט, וואָס האָט מיך צייטנווייז באַ-אומרויקט. לאַבנדיק, מיט לייכטע ווערטער, פּונקט ווי שטריכן פון אַ דין געשפיצטן בלייפּעדער, האָט זי אָנגעצייכנט די קאָמישע פיגור פון אַ גענעראַל, אירער אַ חתן, וואָס האָט אויסגעשאָסן אין אַ זובער פריער פאַרן קייסער, האָט אויסגעשריען צום פאַר-ווונדעטן אָקס:

— זענט מיר מוחל, אייער קייסערלעכע מאַיעסטעט!
דערציילט האָט זי וועגן רוסישע עמיגראַנטן, און תמיד האָב איך געפילט אין אירע ווערטער אַ באַהאַלטענעם שמייכל פון גנאָד פאַר מענטשן. צייטנווייז, איז איר אויפריכטיקייט דער-גאַנגען ביז תמימותדיקן ציניזם, זי האָט געשמאַק אָפּגעלעקט די לייפן מיט אַ שאַרף, ראָז צינגל פון אַ קאַץ, און די אויגן האָבן עפעס מאָדנע געבלישטשעט. אַ מאָל פלעגט זיך מיר דוכטן, אַז אין אירע אויגן ברענט אַ טייערל פון עקל. נאָר עפטערס האָב איך זי געזען מיטן מיידעלע וואָס איז אינגאַנצן געווען אַריינ-געטון אין דעם שפּיל מיט לייאַלקעס.

איינמאָל האָט זי געזאָגט:

— אַ פאַרליבטער רוס רעדט שטענדיק אַביסל איבער זער מאָס און איז שווער, און נישט זעלטן — איז ער דערווידער מיט זיין מליצה. שיינ לייבן קענען נאָר די פראַנצויזן, פאַר זיי איז די לייבע פּמעט אָן אַ מונה.

נאָך די דאָזיקע רייד האָב איך נישט-ווילנדיק אָנגעהויבן זיך באַציען צו איר אַביסל איינגעהאַלטענער און אָפּגע-היטער.

וועגן די פראַנצויזישע פרויען האָט זי געזאָגט:

— ביי זיי טרעפסטו נישט שטענדיק אַ הייסע האַרציקע צערטלעכקייט, נאָר זיי פאַרבייטן דאָס זייער גוט מיס אַ פריי-לעכער פּיין אויסגעאַרבעטער ליידנשאַפט, — פאַר זיי איז די לייבע קונסט.

דאָס אַלץ האָט זי גערעדט זייער ערנסט, מיט אַ באַלערנ-
דיקן טאָן, דאָס איז לחלוטין נישט געווען די קענטניש, אין
וועלכע איך האָב זיך גענויטיקט, נאָר – פונדעסטוועגן זענען
דאָס געווען קענטנישן און איך האָב זיי גיריק אויסגע-
הערט.

– צווישן רוסישע און פראַנצויזישע פרויען, איז, זיכער,
פונקט אַזאָ היפוך, ווי צווישן פרוכט און פרוכט-צוקערלעך, –
האָט זי געזאָגט איינמאָל אין אַ לבנה נאַכט, זיצנדיק, אין ביידל
פון סאָר.

זי אַליין איז געווען אַ צוקערל. עס האָט איר שרעקלעך
פאַרווונדערט, ווען, אין די ערשטע טעג נאָך אונזער זיווג, האָב
איך, איר פאַרשטייט מיך, מיט באַגייסטערונג איבערגעגעבן מיינע
ראָמאַנטישע אָנשויונגען אויף די באַציונגען צווישן מאַן און
ווייב.

– איר – רעדט דאָס ערנסט? איר מיינט טאַקי באמת
אַזוי? – האָט זי געפרעגט, ליגנדיק ביי מיר אויף די הענט אין
דער בלוילעכער שיין פון דער לבנה.

איר ראָזער קערפער האָט אויסגעזען ווי דורכזיכטיק, עס
האָט געשמעקט פון אים מיט אַ שאַרפן, ביטערלעכן ריח פון
מאַנדלען. אירע דיניקע פינגערלעך האָבן זיך פאַרטראַכט געשפילט
מיט מיינ גריווע האָר. זי האָט מיר אַריינגעקוקט אין פנים מיט
צעטראָגענע ברייט-פאַנאַנדערגעפנטע אויגן און געשמייכלט אָן
צוטרוי.

– אוי, גאָט מיינער! – האָט זי אויסגעשריען, אַראָב-
שפרינגענדיק אויף דער פּאָדלאָגע און האָט פאַרטראַכט אָנגעהויבן
שפרייזן פון שיין אין שאַטן, לייכטנדיק אַנטקעגן דער לבנה מיט
איר אַטלעסענער הויט, שטיל באַרירנדיק די פּאָדלאָגע מיט די
באָרוויסע פיס, און, צוגייענדיק ווידער צו מיר, גלעטנדיק מיט
די הענט מיינע באַקן, האָט זי געזאָגט מיט אַ טאָן פון
אַ מאַמען:

– איר האָט געדאַרפט אָנהויבן אייער לעבן מיט אַ מיידל, –
יאָ, יאָ! און נישט מיט מיר

און ווען כ'האָב זי גענומען אויף די הענט, האָט זי זיך שטיל פֿאַנאָדערגעוויינט זאָגנדיק :

— פילט איר, ווי ליב איך האָב אייך, יאָ? מיר איז קיינ-מאָל נישט אויסגעקומען צו געניסן אַזוי פיל פרייד, וויפיל איך געניס מיט אייך, — דאָס איז אמת, גלויבט מיר! כ'האָב נאָך קיינמאָל נישט ליב געהאַט אַזוי צערטלעך און פריינטלעך און מיט אַזאַ לייכט האַרץ. מיר איז ווונדערלעך גוט מיט אייך, נאָר פונדעסטוועגן, — זאָג איך: מיר האָבן אַ טעות געהאַט, — איך בין נישט דאָס, וואָס איר דאַרפט, נישט דאָס! דאָס האָב איך אַ טעות געהאַט. נישט פאַרשטייענדיק זי, בין איך געווען דער-שראָקן פון אירע רייד און האָב איילנדיק איינגעלאָשן איר גע-פאַלענע שטימונג מיט דער פרייד פון צערטלעכקייטן. נאָר פונ-דעסטוועגן זענען די מאָדנע ווערטער מיר פאַרבליבן אין זכרון. און אין עטלעכע טעג אַרום, האָט זי, וויינענדיק פון פרייד, ווי-דער אומעטיק איבערגעזוהרט די דאָזיקע ווערטער :

— אַ, ווען איך וואָלט געווען אַ מיידל...

איך געדענק אין דער דאָזיקער נאַכט האָט אין סאָד גע-בושעוועט אַ שטורעם, אין די שויבן פון די פענסטער האָבן גע-קלאַפט די צווייגן פון האַלונדער, אין קיימען האָט ווי אַ וואָלף געוואָיעט דער ווינט, אין צימער איז ביי אונז געווען פּינס-טער, קאַלט און עס האָבן געשורשעט די אָפּגעקלעפּטע טאַפּעטן.

ווי נאָר מיר האָבן פאַרזיך עטלעכע רובל, פלעגן מיר פאַרבעטן פאַקאָנטע און איינאַרדנען גרויסאַרטיקע אָוונט מאָל-צייטן: געגעסן פלייש, געטרונקען בראָנאָן און ביר, געגעסן טשאַסטקעס און בכלל — געלעבט אַ טאָג, מיינ פאַריזשערין, וואָס האָט געהאַט אַן אויסגעצייכנטן אָפעטיט, האָט ליב געהאַט רוסישע מאַכלים: „מאָגן-וורשט“ — קו-מאָגן אַנגעפילט מיט גריקענע קאַשע און גענוענע שמאַלץ, פיראַגעס מיט פיש-פעטס און קאַר-טאָפל זופּ מיט שעפּסן-פלייש.

זי האָט אַרגאַניזירט אַן אַרדען פון, הונגעריקע בייכלעך, —

דאָס זענען געווען אַ צענדליק מענטשן, וואָס האָבן לייב געהאַט פשוט אַבצועסן און אויסצורונקען און האָבן געהאַט אַן עסטעטיש-פיינע ידיעה דערין, נישט מיד ווערנדיק צו רעדן מליצהדיק וועגן די געשמאַקע סודות פון דער קיין. איך אָבער האָב זיך אינטערע-סירט מיט גאָר אַנדערע סודות, איך האָב געגעסן ווייניק און דער פראָצעס פון אָנוועטיקן זיך האָט מיך נישט געלאָקט, בלייבנדיק אויסער דער גרעניץ פון מיינע עסטעטישע באַדער-פענישן.

— דאָס — זענען פוסטע מענטשן! — האָב איך געזאָגט וועגן די „הונגערדיקע בייכלעך“.

— ווי יעדער, וועלכן מען זאָל גוט דורכטרייסלען, — פלעגט זי ענטפערן. — היינע האָט געזאָגט: „אַלע גייען מיר נאַקט אונטער אונזערע בגדים“.

זי האָט געוויסט זייער פיל סקעפטישע ציטאַטן, נאָר מיר האָט זיך געדוכט, אַז נישט שטענדיק האָט זי זיי ריכטיק און אויפן אָרט צוגעפאַסט.

איר פלעגט זייער געפעלן זיין „אויפצוטרייסלען“ אונזערע באַקאַנטע פון די מאַנספילען און זי האָט דאָס געטון זייער לייכט. זי איז געווען אַן אומרויק-פריילעכע, אַ שאַרפזיניקע, אַ בויגעוודיקע, ווי אַ שלאַנג, און האָט שנעל אַרויסגערופן אַ לע-בעדיקן טומל אַרום זיך, אויפוועקנדיק ביי די מענער נישט נאָר קיין דעהויבענע עמאַציעס. עס איז גענוג געווען פאַר אַ מענטשן צו שמועסן מיט איר עטלעכע מינוט — און זיינע אויערן פלעגן ווערן פריער רויט נאָכדעם לילע, זיינע אויגן פלעגן מאַט-פייכט ווערן און האָבן געקוקט אויף איר ווי אַ באַק אויף קרויט.

— אַ מאַגעטישע פרוי! — האָט גערעדט מיט התפעלות איינער אַ פאַרטערער פון אַ נאַטאַריס, אַ שלימזל-אַ פריץ, מיט בראַדעוו-קעס פון דימיטרי סאַמאַוואַנעץ און מיט אַ קיילעכדיקן בויד, ווי אַ קופאַל פון אַ קלויסטער.

אַ העל בלאַנדער יאַראַסלאַווער ליציאיסט האָט לכבוד איר פאַרפאַסט לידער און שטענדיק אין דאָקטילן, מיר זענען זיי פאַר-געקומען עקלדיק, זי — האָט געלאַכט פון זיי ביז טרערן.

- צוליב וואָס רעגסטו זיי אויף? - האָב איך געפרעגט?
- דאָס איז פונקט אזוי אינטערעסאַנט, ווי פאַנקען
אַקוועס. דאָס רופט מען - קאַקעטעריי, ס'איז נישטאָ קיין
איינ פרוי, וואָס זאָל זיך זאַכטן און זאָל נישט ליב האָבן צו
קאַקעטירן.

אַפּטמאָל פלעגט זי, שמייכלענדיק מיר אַריינקוקן אין די
אויגן און פרעגן: - ביזט אייפערזיכטיק?

ניין, איך בין נישט געווען אייפערזיכטיק, נאָר דאָס אַלץ
פלעגט מיר אַביסל נשטערן דאָס לעבן, כ'האָב נישט ליב געהאַט
קיין שפּלע מענטשן, איך בין בטבע אַ פּריילעכער מענטש און
איך האָב געוווּסט, אַז דאָס לאַכן - איז די שענסטע מעלה ביים
מענטשן, איך האָב געהאַלטן די צירק-קלאָאונעס, די הומאַריסטן
פון די אָפּענע סצענעס און די טעאַטער-קאָמיקער - פאַר
טאַלאַנטאַזע מענטשן, פּילנדיק זיכער, אַז איך אַליין וואָלט
געקענט פּריילעך מאַכן בעסער פאַר זיי. און נישט זעלטן פלעג
איך מאַכן אַז מיינע געסט פלעגן זיך האַלטן פאַר די זייטן פון
געלעכטער.

- גאָט מיינער! - פלעגט זי נתפעל ווערן. וואָס פאַר
אַ ווונדערלעכער קאָמיקער דו וואָלסט געווען! גיי אויף דער
סצענע, גיי!

זי אַליין האָט מיר ערפּאָלג געשפּילט אויף ליבהאָבער
ספּעקטאַקלען, ערנסטע אַנטרעפּרענערן פלעגן זי איינלאַדן
שפּילן.

- כ'האָב ליב די סצענע, נאָר - מיך שרעקן די קוליסן, -
פלעגט זי זאָגן.

זי איז געווען אויפריכטיק אין אירע פאַרלאַנגען, געדאַנקען
און אין אירע ווערטער.

- דו - פּילאַזאַפּירסט צו פיל, - האָט זי מיך באַלערנט -
דאָס לעבן אין דער ווירקלעכקייט, איז פשוט און גראָב; מען
דאַרף דאָס לעבן נישט פאַרוויקלעך, זוכנדיק אין אים עפעס אַ באַ-
זונדערן זין, מען דאַרף זיך נאָר אויסלערנען ווייכער מאַכן זיין
גראַבּקייט. מער - קענסטו גאַרנישט אויפטון.

אין איר פילאָזאָפיע האָב איך געפילט צופיל גינעקעליאָגיע
און מיר האָט זיך געדוכט, אַז איר הייליקע תורה איז דער
„אַקושער-קורס“. זי אליין האָט מיר דערציילט ווי איבערראַשט
ס'האָט זי עפעס אַ וויסנשאַפטלעך בוך, דאָס ערשטע בוך, וואָס זי
האָט איבערגעלייענט נאָכן אינסטיטוט.

איך בין געווען אַ נאַאיוו מיידל, און דאָס האָט מיר דער-
לאַנגט ווי מיט אַ ציגל אין קאָפּ; מיר איז פאַרגעקומען, אַז איך
בין אַראָפּגעפאַלן פון הימל אין שמוץ, כ'האָב געוויינט פון פאַר-
דרוס, וואָס איך קען שוין נישט גלויבן אין דעם, וואָס איך האָב
געגלויבט, נאָר באַלד האָב איך דערפילט אונטער זיך כאַטש
אַ האַרטן, אָבער — אַ פעסטן באַדן. מער, ווי אַליץ איז מיר אַ שאַד
נעווען גאָט, כ'האָב אים אַזוי גוט און גאָענט געפילט, און
פלוצלינג האָט ער זיך צעשטרייט, ווי אַ רויך פון אַ פאַפיראַס און
צוזאַמען מיט אים איז פאַרשווונדען דער הלום וועגן הימלעשער
פריידן פון ליבע. און אין אינסטיטוט האָבן מיר אַלע אַזוי פיל
געטראַכט און אַזוי שוין גערעדט וועגן ליבע!

שלעכט האָט געווירקט אויף מיר איר אינסטיטוט'יש פאַריז-
שער ניהיליזם. ביינאַכט פלעגט טרעפן, אַז איך פלעג אויפשטיין
פון טיש און גיין קוקן אויף איר, אין בעט האָט זי אויסגעזען
נאָך קלענער, צאַרטער און שענער, — כ'האָב געקוקט און מיט
גרויס ווייטאָג געטראַכט וועגן איר צעבראַכענער נשמה, וועגן
איר פאַרפלאַנטערטן לעבן. און דאָס רחמנות צו איר האָט נאָך
פאַרשטאַרקט מיין ליבע.

אונזערע ליטעראַרישע געשמאַקן זענען זיך שטאַרט פאַר-
נאַנדערגעגאַנגען: איך האָב מיט אַנטציקונג געלייענט באַלאַקן,
פלאַבערן, איר זענען מער געפעלן געווען פאַל פעוואַל, אַקטאָו
פעיליע, פאַל דע-קאָק און, דערהויפּט „דאָס מיידל זשיראַ, מיין
פּרוי“, דאָס דאָזיקע בוך האָט זי געהאַלטן פאַר דאָס שאַרפּזיניקסטע
און פאַר מיר איז עס געווען פונקט אַזוי לאַנגווייליק ווי די
„שטראַף געזעצן“. נישט קוקנדיק אויף דעם זענען אונזערע פאַר-
ציונגען געווען זייער גוטע, מיר האָבן נישט פאַרלאָרן דעם אינ-
טערעס איינער צום אַנדערן אין ס'איז נישט אויסגעלאָשן

געוואָרן אונזער ליידנשאַפט. נאָר אויף דעם דריטן יאָר פון אונזער צוזאַמענלעבן האָב איך אָנגעהויבן שפירן, אַז ביי מיר אין האַרצן סקרופּעט עפעס אונטער, ווי אַ ביזנע בשורה און — וואָס ווייטער אַלץ הילכיקער און קענטיקער. איך האָב אָן אויפהער געלייענט און געלערנט מיט הומדה און האָב אָנגעהויבן ערנסט אַריינצוציען אין לייטעראַרישער אַרבעט; עס האָבן מיר אַלץ מער געשטערט די געסט, מענטשן ווייניק אינטערעסאַנטע, זייער צאָל איז אַלץ געוואָקסן, ווייל איך און מײן פרוי האָבן אָנגעהויבן פאַר דינען מער און מיר האָבן עפטער געקאַנט מאַכן מיטאַגן און אָונט מאַלצייטן.

אין אירע אויגן האָט דאָס לעבן אויסגעזען, ווי אַ מין פאַנאַפטיקום, און אַזוי, ווי אויף די מענער איז נישט געווען אויפגעשריבן קיין אזהרה: „מען בעט נישט אָנרירן מיט די הענט“, פלעגט זי אַמאָל צוגיין צו זיי צו אומפאַרויכטיק, און זיי האָבן איר נייגעריקייט אָפגעשאַצט, צופיל פאַר זייער אייגענער טובה וועגן און אויף דעם באַדן פלעגן אַרויסקומען מיט-פאַרשטענדענישן, וואָס איך האָב געמוזט אויפקלערן. כ׳האַב עס צייטנווייז געמאַכט נישט גענוג איינגעהאַלטן און, ווייזט אויס, שטענדיק זייער אומגעלומפערט; יענער, וועמען איך פלעג אָנדריייען פאַרן אויער, פלעגט זיך באַקלאַגן אויף מיר:

— נו, גוט, איך בין זיך מודה, איך בין שולדיק! אָבער — אָנדריייען די אויערן, — וואָס בין איך עפעס אַקליין יונגל? איך בין כמעט צוויי מאָל אַזוי אַלט פאַר דעם פרא אדם, און ער — דרייט מיר פאַר די אויערן! נו, וואָלט זי כאַטש אַ פאַטש געטון — פאַרט אַביסל אַנשטענדיקער!

קענטיק, — איך האָב נישט פאַרמאָגט די קונסט צו קענען שטראַפן דעם נאָענטן, לויט זיין אייגענער ווערדע. צו מיינע דערציילונגען, האָט זיך מײן פרוי באַצויגן גאַנץ גלייכגילטיק, נאָר דאָס האָט ביז אַ געוויסער צייט מיר נישט אָנגעהויבן צו אַרן: איך האָב נאָך אַליין דאָן נישט געגלויבט, אַז איך קען ווערן אָן ערנסטער שרייבער און האָב געקוקט אויף מײן צייטונגס אַרבעט ווי אויף אַ מיטל צום לעבן, כאַטש נישט זעלטן

האָב איך שוין געפילט ווו עס פליסן הייסע כוואַליעס פון עפעס
אַן אויסטערלישער זעלבסטפאַרגעסנקייט. נאָר, איינמאָל, אינדערפרי,
ווען איך האָב געלייענט די דערציילונג: „די אַלטע איזערגיל“,
וואָס כ'האָב אָנגעשריבן אין דער ינאַכט, איז זי פעסט איינגע-
שלאָפן. אין דער ערשטער רגע האָט עס מיך נישט באַלייקט,
איך האָב נאָר אויפגעהערט צו לייענען און האָב זיך פאַרטראַכט,
קוקנדיק אויף איר.

איר ליבן קאַפּ אָנגעלענט צום ווענטל פון אַ חרובער זאָפע,
מיט אַן אָפענעם מויל, האָט זי שטיל און רויק געאַטעמט, ווי
אַ קינד, דורך די צווייגן פון האַלונדער האָט אין פענסטער
אַריינגעקוקט די פרימאַרגן-זון, גאַלדערנע פלעקן האָבן זיך, פונקט
ווי לופט-בלומען געלייגט אויף דער ברוסט און אויף די קני
פון דער פרוי.

איך בין אויפגעשטאַנען און שטיל אַרויסגעגאַנגען אין סאָד,
פילנדיק אַ טיפן ווייטאָג פון באַליידיגונג, אַ דערשלאָגענער פון
קווענקלעניש אין מיינע פוחות.

אין משך פון מיין גאַנצן לעבן האָב איך געזען פרויען
נאָר אין שווערער נעכטישע פראַצע, אין שמוץ, אין אויסגע-
לאַסנקייט, אין אַרעמקייט, אָדער אין האַלב-טויטער זעלבסט-
צופרידענער, שפּלער זאַטקייט. כ'האָב געהאַט איין הערלעכן
איינדרוק פון די קינדער-יאָרן - „די קעניגן מאַרגאַ“, נאָר פון
דעם האָט מיך אָפגעטיילט אַ גאַנצע באַרג-קייט פון אַנדערע
איינדרוקן: מיר איז פאַרגעקומען, אַז די געשיכטע פון איזערגילס
לעבן דאַרף געפעלן ווערן פרויען, איז פּכוח אויפצוזעקן אין
זיי אַ דורשט נאָך פרייהייט אין שיינהייט, און - אַט, מיין
נאָענסטע איז נישט געריט פון מיין דערציילונג, - זי
שלאָפט!

פאַר וואָס? נישט גענוג הילכיק איז דער גלאַק, וואָס דאָס
לעבן האָט אָפגעגאַסן אין מיין האַרצן?
די דאָזיקע פרוי איז געווען טייער פאַר מיין האַרצן, ווי
אַ מאַמע. איך האָב געוואַרט און געהאַפט, אַז זי איז פּכוח מיך
אַנצוטרינקען מיט שפורן האַניק, וואָס רעגט אַן די שאַפונגס

פחות, כ'האָב געוואָרט אַז אונטער ווירקונג וועט ווייכער ווערן די גראָבקיט, וואָס דאָס לעבן האָט אין מיר איינגעפלאַנצט. דאָס איז געווען מיט דרייסיק יאָר צוריק און איך זערמאָן זיך אָן דעם מיט אַ שמיכל אין האַרצן. נאָר אין יענער צייט האָט דאָס אומבאַשטרייטלעכע מענטשלעכע רעכט צו שלאָפן, ווען עס גלוסט זיך אים, — מיך שטאַרק פאַרדראָסן.

איך האָב געגלויבט: ווען מ'זאָל וועגן דאָס טרויעריקע רעדן פריילעך, מוז דער טרויער פאַרשווינדן. און איך האָב געהאַט אַ חשד, אַז מיט דער וועלט רעגירט כיטרע-קרוג איינער אַזא, וואָס האָט הנאה פון די מענטש-שלעכע ליידן; מיר איז פאַרגעקומען, אַז עס עקזיסטירט עפעס אַ מין גייסט, וואָס שאַפט די וועלטלעכע דראַמעס און צעשעדיקט בריהש דאָס לעבן. איך האָב געהאַלטן דעם אומגעזעענעם דראַמאַטורג פאַר מיינעם אַ פערזענלעכן שונא און האָב זיך באַ-מיט נישט אַרײַנצופאַלן אין זיין נעץ.

איך געדענק, — ווען איך האָב איבערגעלייענט אין אַלדענ-בורגס בוך: „בודע, זיין לעבן, זיין לערע און זיין עדה“: „דער תוך פון יעדער עקזיסטענץ — איז דאָס ליידן“ — האָט דאָס מיך שרעקלעך אויפגערעגט, איך האָב נישט איבערגעלעבט קיין צופיל פרייד אין לעבן, נאָר די ביטערע יסורים פון לעבן זענען פאַר מיר געווען אַ צופעלייקייט, און נישט קיין געזעץ. דורכלייענדיק אויפמערקזאַם דאָס ערנסטע ווערק פון אַרכיעביסקופ כריסאָנף, די מזרח רעליגיאָנען, האָב איך נאָך מער אויפגעבראַכט דערפילט, אַז די לערע וועגן דער וועלט, וואָס שטיצט זיך אויף מורא, מרה-שחורה, ליידן, — איז פאַר מיר לחלוטין נישט אָנצונעמען. און נאָכדעם, ווי איך האָב איבערגעלעבט שווער די שטימונג פון רעליגיעזן עקסטאַז, בין איך געווען באַליידיקט פון דער אומ-פרוכטבאַרקיט פון דער דאָזיקער שטימונג. דער עקל צום ליידן האָט ביי מיר אַרויסגערופן אַן אַרגאַנישע שנאה צו אַלערליי דראַמעס און כ'האָב מיך נישט שלעכט אויסגעלערנט זיי צו פאַר-וואַנדלען אין קאָמישע וואַדעווילן.

געוויס - מ'האָט געמעגט וועגן דעם אַלעם גאַרנישט רעדן
פדי אויסצופירן, אָו צווישן מיר מיט דער פרוי האָט אָנגעהויבן
צייטיק ווערן אַ פאַמיליען דראַמע, נאָר מיר ביידע צוזאַמען
האָבן זיך אַנטקעגן געשטעלט דער אַנטוויקלונג פון דער דראַמע,
איך האָב אַ ביסל פּילאָזאָפּירט, מחמת מיר האָט זיך געוויילט
אַביסל דערמאָנען אָן די קאָמישע, געדרייטע וועגן, מיט וועלכע
איך בין געגאַנגען, ווכנדיק זיך אַליין.

מיין פרויענציער איז, לויט איר פרייעכער נאַטור, אויך
נישט פּעיק געווען צו אַ דראַמאַטיש שפּיל אין דער היים, -
צו אַ שפּיל, וואָס לאָקט אַזוי שטאַרק צו זיך די פּסיכאָלאָגישע
רוסישע מענטשן פון ביידע געשלעכטער.

אַבער - די מרה-שחורהדיקע דאַקטילן פון דעם העל-בלאָנדן
ליציער האָבן פונדעסטוועגן געוויקט אויף איר, ווי אַ הערבסט
רעגן. מיט אַ קייעכדיקער, שיינער האַנט שריפט האָט ער
פלייסיק פאַרשריבן בויגעלעך פאַסט-פאַפּיר און האָט זיי אומעטום
געהיים אַריינגערוקט - אין די ביכער, און הוט, אין צוקער-
פושקע. געפינענדיק די פונקטלעך צענויפגעלייגטע בויגעלעך,
פלעג איך זיי דערלאָנגען דער פרוי, זאָגנדיק:

- נעמט אָן די דאָזיקע אומאויפהערליכע פרווון צו פאַר-
וונדן אייער האַרץ!

פון אָנפאַנג האָבן דעס קופידאַנס פאַפּירענע פּיילן נישט
געוויקט אויף איר, זי האָט מיר פאַרגעלייענט די לאַנגע
לידער און מיר האָבן אינאיינעם געלאַכט, אָנטרעפנדיק אומפאַר-
געסענע שורות:

„ביי טאָג און ביי נאַכט - מיר זיצן ביינאַנד,
אַלץ שפּיגלט זיך אָפּ פון דיר אין מיין האַרץ:
אַ נייג פון דיין קאַפּ, אַ ריר פון דיין האַנט.
דו וואָרקעסט זיך שטיל, ווי אַ טיבל אַ צאַרטס
און איך - ווי אַ שפאַרבער שוועב איבער דיר.“

נאָר איינמאָל; דורכלייענדיק אַזאַ באַריכט פון דעם ליציער,
האָט זי פאַרטראַכט געזאָגט:

— און מיר איז אַ רחמנות אויף אים !
איך געדענק — אַז כ'האָב רחמנות געהאַט נישט אויף אים.
און זי האָט פון יענער צייט אָן אויפגעהערט צו לייענען אויפן
קול די דאָקטילן.

דער דיכטער, אַ שטאַמיקער בחור, וואָס איז עלטער געווען
פאַר מיר מיט אַ יאָר פיר, איז געווען אַ שווייגעוודיקער, האָט שטאַרק
ליב געהאַט שאַרפע משקאות און איז געווען אויסערגעוויינלעך
זיך-פייאיק. קומענדיק אין חגא-טעג צום מיטאָג צוויי אַ זייגער
ביי טאָג, האָט ער געקאָנט אומבאַוועגלעך און שווייגעדיק אָבזיין
ביז צוויי אַ זייגער ביי נאַכט. אַזוי ווי איך, איז ער אויך געווען
אַ שרייבער ביי אַן אַדוואָקאַט, ער האָט שטאַרק פאַרווונדערט
זיין גוטמוטיקן שעף מיט זיין צושטרייטקייט. צו דער אַרבעט האָט
ער זיך באַצויגן אָן חשק און האָט אָפּט, מיט אַ הייערליק-
לעכן באַס געזאָגט :

— בכ"ל — איז דאָס אַלץ גאַרנישט מיט גאַרנישט !

— און וואָס זשע איז נישט גאַרנישט ?

— ווי זאָל איך אייך זאָגן ? — האָט ער געפרעגט פאַרטראַכט,
אויפהויבנדיק צום באַלקן זיינע גראָע, לאַנגווייליקע אויגן, און —
האָט ווייטער גאַרנישט געזאָגט. ער איז געווען עפעס באַ-
זונדערט שווער און אַזוי ווי ספעליעט פאַר לייטן וועגן — אומע-
טיק, דאָס האָט מיך מער, ווי אַלץ אויפגערעגט, אָנשיפורן פלעגט
ער זיך פאַוואָליע; זייענדיק שיכור, האָט ער איראָניש אָפּגע-
בלאָזן פון זיך מיט דער נאָז, — אַ חוץ דעם האָב איך קיין באַ-
זונדערע זאַכן נישט באַמערקט אין אים, ווייל — ס'איז שוין אַ חוק
אַזא, אַז ביים מאַן אין די אויגן איז דער ליבהאָפּער פון זיין
פרוי, שטענדיק אַ שלעכטער מענטש.

ערגעץ פון אוקראַאינע האָט אַ רייכער קרוב געשיקט דעם
לייזער פופציק רובל אַ חדש; אַ היפשע טומע אין יענער צייט.
אויף די הגאות פלעגט דער לייזער ברענגען מיין פרוי צוקער-
קעס, און צו איר געפורטסטאָג האָט ער איר געשאַנקען אַ זייגער —
אַ וועקער, אַ בראַנזענער שטאַם, און פון אויבן אויף אים שטייט
אַ סאָווע און צערייסט אַ שלאַנג.

די דאָזיקע מיאוסע מאַשין האָט מיך שטענדיק געוועקט אויף
אַ שעה מיט זיבן מינוט פריער, ווי איך דאַרף.

נאָכדעם ווי מיין ווייב האָט אויפגעהערט קאָקעטירן מיטן
ליצייער, האָט זי זיך אָנגעהויבן באַציען צו אים מיט די צערט-
לעכקייטן פון אַ פרוי, וואָס פילט זיך שולדיק אין דער צו-
שטערטער גייסטיקער רו פונם מאַן. איך האָב זי געפרעגט מיט
וואָס, לויט איר מיינונג, דאַרף זיך ענדיקן די דאָזיקע טרויע-
ריקע געשיכטע?

— איך ווייס נישט — האָט זי געענטפערט. — איך האָב
נישט קיין באַשטימט געפיל צו אים, נאָר — מיר ווילט זיך אים
אויפטרייסלען, אין אים איז עפעס איינגעשלאָפן און, דוכט זיך,
איך וואָלט אים געקענט אויפוועקן.

איך האָב געוויסט, אַז זי זאָגט אמת — זי האָט חשק געהאַט
אַלדעמען און איטלעכן „אויפצוועקן“, און דאָס פלעגט זיך איר
זייער לייכט איינגעבן: זי האָט אויפגעוועקט דעם נאָענטן — און
אין אים האָט זיך אויפגעכאַפט די בהמה. איך פלעג איר דער-
מאָנען וועגן צירציייע, נאָר דאָס האָט נישט איינגעהאַלטן איר
שטרעבונג „אויפצוטייסלען“ די מענער און איך האָב געזען, ווי
אַרום מיר וואַקסט זיך פאַנאַנדער ביסלעכווייז די סטאַדע באַ-
ראַנעס, אַקסן און חזרים.

באַקאַנטע פלעגן מיר גרויסמוטיק דערצייילן שוידערליכע
פינסטערע לעגענדעס וועגן מיין פאַמיליען לעבן, און איך בין
געווען אָפן, גראָב און האָב געוואָרנט די שעפער פון דער
לעגענדע:

— איך וועל אייך שלאָגן!

אַנדערע — האָבן זיך פאַלש פאַרענטפערט; באַליידיקט
האַבן זיך ווייניקע און נישט איבעריק, און די פרוי פלעגט
מיר זאָגן:

— גלויב מיר, מיט גראַפיקייט וועסטו גאָר נישט פועלן,
מען וועט נאָך ערגער אָנהויבן רעדן! דו — ביזט דאָך נישט
אייפערזיכטיק?

יא, איך בין געווען צו יונג און צופיל זיכער אין זיך.

פדי צו זיין אייפערזיכטיק, נאָר - עס זענען דאָ געפילן, גע-
 דאַנקען און אַנונגען, וועלכע דו זאָגסט אַרויס בלויז פאַר דער
 געליבטער פרוי און פאַר קיינעם, קיין אַנדערן, וועסטו עס
 נישט זאָגן. עס איז דאָ אַזאַ מאַמענט פון נאָענטקייט מיט דער
 פרוי, ווען דו ווערסט זיך אַליין פרעמד און דו ביזט זיך מתודה
 פאַר איר, ווי אַ פרומער פאַר זיין גאָט. ווען איך האָב מיר
 פאַרגעשטעלט, אַז דאָס אַלץ, וואָס איז נאָר מיינס - קען זי אין
 אַן אינטימע מינוט דערציילן וועמען עס איז אַנאַדערן; פלעגט
 מיר ווערן שווער, כ'האָב געהאַט א געפיל, אַז אַרום קען פאַר-
 קומען עפעס אַזוינס, וואָס איז זייער ענלעך צו פערראַט. אפשר איז
 אין דער דאָזיקער מורא געלעגן דער וואַרצל פון אייפער-
 זוכט?

כ'האָב געפילט אַז אַזאַ לעבן קען מיך אַראָפּפירן פון דעם
 וועג, מיט וועלכן איך גיי. כ'האָב שוין אָנגעהויבן צו טראַכטן,
 אַז קיין אַנדער אַרט אין לעבן, אויסער דער ליטעראַטור, - איז
 פאַר מיר נישטאַ, און אין די באַדינגונגען איז אוממעגלעך געווען
 צו אַרבעטן.

פון גרויסע סקאַנדאַלן האָט מיך אָפּגעהאַלטן דאָס, וואָס
 אין גאַנג פון לעבן, האָב איך זיך אויסגעלערנט צו באַציען צו
 מענטשן מיט סבלנות, נישט פאַרלירנדיק פונדעסטוועגן דערפיי
 נישט דעם גייסטיקן אינטערעס, נישט די אַכטונג צו זיי, כ'האָב
 שוין דאַמאָלסט געזען, אַז אַלע מענטשן זינדיקן קעגן דעם אומ-
 באַווסטן גאָט פון ריינעם אמת, און קעגן דעם מענטשן זינדיקן
 דערהויפּט די אָנגענומענע צדיקים. די צדיקים - דאָס זענען די
 ממזרים, וואָס קומען אַרויס פון דער באַהעפטונג פון דער עברה מיט
 דער מצוה און די דאָזיקע באַהעפטונג איז נישט קיין פאַרגוואַל-
 טיקונג פון דער עברה איבער דער מצוה - אַדער פאַרקערט -
 נאָר אַ נאַטירלעכער פועל יוצא פון זייער געזעצלעכען יווג, ביי
 וועלכער די ראָץ פון גלח שפילט די איראָנישע נויטווענדיקייט.
 דער אַקט פון חתונה האָפּן איז אַ געהיימיניש, וואָס פאַראייניקט
 מיט איר קראַפט צוויי שאַרפע הפוכים, - פון וועלכע עס ווערט,
 כמעט שטענדיק, געבוירן אַ לאַנגווייליקע מיטלמעסיקייט. אין

יענער צייט האָב איך לײַב געהאַט פאַראַדאַקסן, - ווי איינגלײַ אייז-קרעם, זײער שאַרפּקײט האָט מיך אויפגערעגט ווי גוטער וויין. דער פאַראַדאַקסאַלײזם פון די ווערטער האָט שטענדיק פאַרגלעט די גראַפּע, באַלײדיקנדע פאַראַדאַקסן פון פאַקטן.
 - מיר דוכט זיך, אַז ס'וועט בעסער זײן, ווען איך זאָל אַוועקפאַרן, - האָב איך געזאָגט צו דער פרוי.
 זי האָט זיך אַביסל פאַרטראַכט און מספּים געווען:
 - יאָ, דו ביזט גערעכט! אַזאַ לעבן, - פאַסט נישט פאַר דיר, איך פאַרשטיי!

מיר האָבן בײדע אַביסל און שוויגעדיק אָפּגעטרויערט, פעסט אַרומגעמענדיק איינע די אַנדערע, איך בין אָפּגעפאַרן פון שטאָט, און אינגיכן איז זי אויך אָפּגעפאַרן און אַוועק אויף דער בינע. אַזוי האָט זיך פאַרענדיקט די געשיכטע פון מײן ער-שטער לײבע, - אַ שײנע געשיכטע, נישט קוקנדיק אויף איר ביטערן סוף.

דאָ נישט לאַנג איז מײן ערשטע פרוי געשטאַרבן. צו איר שבח מוז איך זאָגן, אַז זי איז געווען אַן עכטע פרוי! זי האָט געקאַנט לעבן מיט דעם, וואָס ס'איז פאַראַן, נאָר יעדער טאָג איז בײ איר געווען אַן ערב יום טוב, זי האָט שטענדיק געוואַרט, אַז מאַרגן וועלן אויף דער ערד אויסבליען נײע, אויסערגעוויינלעכע בלומען, עס וועלן פון ערגעץ אַראַפּקומען ווונדערלעכע, אינטערעסאַנטע מענטשן, עס וועלן זיך אָפּשפּילן מערקווירדיקע געשעענישן.

באַציענדיק זיך צו די זאָרגן פון לעבן מיט שפּאַט, און אַביסל מיט האַס, האָט זי זיך אָפּגעטרייסלט פון זײ, ווי פון קאַמאַרן, און שטענדיק האָט איר נשמה געפלאַצערט, אַ גרייטע פריילעך צו באַוונדערן די וועלט. נאָר - דאָס איז שוין נישט געווען קײן נאַיווע התפעלות פון אַן אינסטיטוטקע, נאָר אַ גע-זונטע פרייד פון אַ מענטשן, וועלכן עס געפעלט דער בונטער הבל-הבלים פון לעבן, די טראַגיש-קאַמישע פערפלאַנטערטע פאַר-בינדונגען פון די מענטשן, דער שטראַם פון קלײנינקע געשעענישן, וואָס שימערירן, ווי שטויבעלעך אין אַ זונען-שטראַל.

מ'קען נישט זאָגן, אַז זי האָט לײַב געהאַט די נאַענטע, בײַן, נאָר איר איז געפֿעלן געווען זיי צו באַקוקן. אַמאָל פֿלעגט זי פֿאַרוויקלען אָדער צואײלן די אַנטוויקלונג פֿון די וואַכעדיקע דראַמעס צווישן מאַן און וײַב אָדער צווישן פֿאַרלײבטע, בײַ די האָט זי אַרויסגערופן די אײפֿערזוכט, די צווייטע האָט זי מיט-געהאַלפֿן צו דערנענטערן זיך, דאָס דאָזיקע, נישט אומגעפֿערלעכע שפּיל, האָט זי זײער פֿאַרכאַפט.

— „לײַב און הונגער רעגירן מיט דער וועלט“, און די פֿילאָזאָפֿיע — דאָס איז זײער אומגליק, — פֿלעגט זי זאָגן. מ'לעבט — צוליב לײַב — דאָס איז די וויכטיקסטע זאַך פֿון לעבן.

צווישן אונזערע באַקאַנטע איז געווען אַ באַאַמטער פֿון מלוכה באַנק, אַ לאַנגער, אַ מאַגערער; ער האָט געהאַט אַ גאַנג פֿון אַ באַטשאַן, פֿאַוואַליע און חשוב בײַ זיך, האָט זיך זײַפֿער אַנגעטון און, אַרומקונדיק זיך אויפֿמערקזאַם האָט ער מיט זײַנע טרוקענע, געלע פינגער אָפֿגעשנעלט די שטױבעלעך פֿון אַנצוג, וואָס קײן אויג, אויסער זײַנס האָט זיי נישט באַמערקט. אַן אַריגינעלן געדאַנק, אַ ברענענדיק וואָרט האָט ער פֿײַנט געהאַט, פֿונקט ווי זײַן שווערע, גלאַטע פֿינקטלעכע שפּראַך וואָלט זיך געמײאוסט דער-מיט. גערעדט האָט ער טאָליד מיט אײַנפֿלוס און, אײדער ער האָט אַרויסגערעדט עפעס, וואָס איז שטענדיק געווען קודש קדשים, פֿלעגט ער מיט זײַנע קאַלטע פינגער פֿרײער אויסגלייכן זײַנע געלע שיטערע וואַנצן.

— מיט דער צײַט באַקומט די כעמי אַלץ אַ גרעסערע באַ-דייטונג אין אינדוסטרי, וואָס פֿאַרנעמט זיך מיט דער אויסאַרבע-טונג פֿון רוי שטאַף. וועגן פֿרויען זאָגט מען גאַנץ ריכטיק, אַז זיי זענען קאַפּרױ. צווישן אַ פֿרוי און אַ געלײבטער איז נישטאַ קײן פֿיזיאָלאָגישער אונטערשייד, נאָר בלױז אַ יורײדישער.

כ'האַב ערנסט געפֿרעגט מײַן פֿרוי :

— צו ביסטו אומשטאַנד צו פֿאַרזיכערן מיר, אַז אַלע נאָטאַרן האָבן פֿליגלען ?

שולדיק און טרויעריק פֿלעגט זי ענטפֿערן :

– אוי, ניין, איך בין דאָס נישט בכוח, נאָר – איך פאַר-
זיכער דיר: ס'איז לעכערלעך צו שפּיין העלפּאַנטן מיט ווייכע
אייער!

אויסהערנדיק אַ פּאָר מינוט דעם דאָזיקן דיאַלאָג, פּלעגט
אונזער פּריינט מיט אַ שאַרפּן בליק ערקלערן:
– מיר דוכט זיך, אַז איר רעדט דאָס אַלץ גאַרנישט אין
ערנסט.

איינמאָל, נאָכדעם, ווי ער האָט שטאַרק צעקלאַפּט די קני-
אָן פּיסל פּון טיש, האָט ער זיך פאַרקרימט און מיט דער גאַנצ-
צער איבערצייגונג, געזאָגט:
– פעסטקייט – איז אַן אייגנשאַפּט פּון דעם שטאַף, וואָס
לאָזט זיך נישט אָפּלייקענען.

עס פּלעגט טרעפּן, – פּאַגלייטנדיק אים, פּלעגט מיין פּרוי
אַן אָנגענעם אויפגערעגטע, אַ צעוואַרעמטע, אַ לייכטע, זאָגן האַלב
ליגנדיק ביי מיר אויף די קני:

– דו קוק זיך נאָר צו, וואָס פאַר אַ פּולשטענדיקער אַלזוי-
טיקער נאַר ער איז, נאַריש אין אַלץ, – אַפילו זיין הלוך, די
זשעסטן, – אַלץ איז נאַריש. ער געפּעלט מיר, ווי אַ מוסטערהאַפּטע
זאַך, גיב אַ גלעט אַביסל מיינע באַקן!

זי האָט ליב געהאַט, אַזו בשעת איך פּלעג קוים אָנרירן
מיט די פינגער די הויט פּון איר פּנים, פּלעג איך פאַרגלעטן די
קליינע קנייטשעלעך אונטער אירע ליבע אויגן. פאַרזשמורענדיק
זיך, צונויפגעקווילט, ווי אַ קאַץ, האָט זי געמורמלט:

– ווי ווונדערלעך אינטערעסאַנט די מענטשן זענען, אַפילו,
ווען אַ מענטש איז נישט אינטערעסאַנט פאַר אַלעמען, – רעגט ער
מיך אויך אויף. מיר ווילט זיך אַריינקוקן אין אים, ווי אין
אַ קעסטעלע – אפּשר איז דאָרט עפעס באַהאַלטן אַזוינס, וואָס
קיינער באַמערקט נישט, וואָס איז פאַר קיינעם נישט קענטטיק,
נאָר איך אַליין וועל דאָס די ערשטע דערזען.

אין אירע זוכענישן נאָך, דאָס אומבאַמערקטע פּון קיינעם
איז נישט קענטיק געווען קיין אַנשטרענגונג, זי האָט געזוכט מיט
הנאה, מיט דער נייגעריקייט פּון אַ קינד, וואָס איז דאָס ערשטע

מאָל אַרײַן אין אַן אומבאַקאַנט צימער, און, צײַטנוױו, פֿלעגט זי ווירקלעך אין די אויסגעלאָשענע אויגן פון דעם האָפּנונגסלאָז-לאַנגווייליקן מענטשן, אָנצײַנדן אַ שאַרפּן בליאַסק פון אַן אָנגע-שטרענגטן געדאַנק, נאָר – עפּטער ווי אַלץ פֿלעגט זי אַרויסרופּן אַן עקשנודיקן פּאַרלאַנג זי צו באַהערשן.

זי האָט לײַב געהאַט איר קערפּער, און, שטייענדיק אַ נאַ-קעטע אַנטקעגן שפּיגל, פֿלעגט זי זיך אַנטצײַקן :

– ווי פּײַן זי איז געמאַכט, די פּרויענצימער! ווי האַר-מאַניש ס'איז אַלץ אין איר!

זי האָט געזאָגט :

– ווען איך בין שײַן אָנגעטון, פיל איך זיך אַ סך געזינטער,

שטאַרקער און קלוגער!

אַזוי איז טאַקי געווען : אַן אויסגעפּוצטע, פֿלעגט זי ווערן פּרײַלעכער, שאַרפּזיניקער, אירע אויגן האָבן געפּינקלט מיט נצחון. זי האָט געקענט שײַן נײַען פאַר זיך קלײדער פון צײַך און האָט זײ געטראָגן, ווי זײד און ווי סאַמעט, און שטענדיק אָנגעטון זײער פשוט, פֿלעגט זי מיר פאַרקומען פּרעכטיק אָנגע-טון. פּרויען פֿלעגן נתפּעל ווערן פון איר פּוץ ; געוויינלעך, – נישט אַלעמאַל אויפּריכטיק, נאָר אַלע מאָל אופן קול, זײ האָבן איר מקנא געווען, און, איך געדענק, אַז אײנע פון זײ האָט איר טרויעריק געזאָגט :

– מײַן קלײד קאַסט דרײַ מאָל אַזוי פיל און איז צען מאָל

ערגער, – ס'איז מיר אַפּילו אַ ווייטאַג און אַ באַלײדיקונג צו קוקן זױף איך!

אַודאי האָבן זי די פּרויען נישט לײַב געהאַט, האָבן פאַר-שפּרײט רכילותן וועגן אונז. אַ באַקאַנטע פּעלדשערין, זײער אַ שײנע, נאָר נאָך אַ גרעסערער נאַר – האָט מיך גרויסמוטיק גע-וואָרנט :

– די דאָזיקע פּרוי וועט אויסזױגן פון איך דאָס גאַנצע

בלוט!

אַ סך האָב איך זיך אויסגעלערנט נעבן מײַן ערשטער דאַמע. נאַר פּונדעסטוועגן האָט אין מיר שטענדיק געברענט די

פארצווייפלונג פון דעם גוואלדיקן קאנטראסט צווישן אונז
פאר מיר איז דאָס לעבן געווען אַן ערנסטע אויפגאַבע,
כ'האַב צופיל געזען, געטראַכט, כ'האַב געלעבט אין שטענדיקער
אומרויקייט. אין מיין נשמה האָבן, אין אַן אונהאַרמאַנישן כאָר
געשריען פראַגן, וואָס זענען פּרעמד געווען דעם גייסט פון דער
ווילער פרוי.

איינמאָל, האָט אויפן מאַרק אַ פּאַליציאַנט צעשלאָגן אַן
אַנגעזעענעם אַלטן אידן, אויף איין אויג, צוליב דעם, וואָס דער איד
האַט פלומרשט צוגעגנבעט ביים הענדלער אַ פעקל כריין. איך האָב
געטראָפן דעם אַלטן אין גאַס, אַן אויסגעוואַלערטן אין שטויב,
ער איז געגאַנגען פּאַוואָליע, עפעס מיט אַ בילדלעכער יום-
טובדיקייט, זיין גרויס שוואַרץ אויג האָט שטרענג געקוקט אין
פוסטן ברענענדיקן הימל, און פון זיין צעמזיקטן מויל איז אין
דינע שטראָמעלעך געפלאָסן דאָס בלוט איבער זיין לאַנגער וויי-
סער באַרד, באַפאַרבנדיק פּורפור-רויט די זילבערנע האָר.

מיט דרייסיק יאָר צוריק איז דאָס געווען און איצט נאָך
זע איך ווי לעבעדיק דעם געווענדטן בליק צום הימל, מיט אַ שטי-
מען פאַרווורף, איך זע, ווי עס ציטערן אויפן אַלטנס פנים די
זילבערנע נאָדלעך פון די ברעמען. עס פאַרגעסן זיך נישט באַ-
ליידיקונגען, וואָס טוט אַן אַ מענטשן, און — זיי זאָלן אויך נישט
פאַרגעסן ווערן!

איך בין געקומען אַהיים אינגאַנצן אַ דערשלאָגענער, אַ צו-
בראָכענער פון צער און פון צאָרן. אַזוינע איינדרוקן פלעגן מיך
אַרויסשליידערן פון לעבן, איך פלעג ווערן אַ פרעמדער ביי אים,
אַ מענטש, וועמען מען טוט בפיוון צו להכעיס, ווייזנדיק אים דעם
גאַנצן שמוץ, דאָס נאַרישע און שרעקלעכע, וואָס ס'איז דאָ אויף
דער וועלט, אַלץ, וואָס קען פאַליידיקן די נשמה, און אַט אין די
דאָזיקע שעהן, אין די דאָזיקע טעג, האָב איך באַזונ-
דערס בולט געזען, ווי ווייט ס'איז פון מיר מיין נאָענסטער
מענטש.

ווען איך האָב איר דערציילט וועגן דעם צעמזיקטן אידן,
האַט זי זיך זייער פאַרווונדערט.

- און - פון דעם גייסטו פון זיגען אַראָב ? אוי, וואָס פאַר
אַ שלעכטע גערוון דו האָסט !

דערנאָך האָט זי געפרעגט :

- דו זאָגסט - אַ פיינער זקן ? נאַר, - ווי קען ער זיין פּיין,

אויב ער איז - אויף איין אויג ?

יעדער אַרט פון ליידן האָט זי פיינט געהאַט, זי האָט נישט
ליב געהאַט צו הערן מעשיות וועגן אומגליקן, לירישע לידער
האַבן זי כמעט נישט גערירט, רחמנות האָט זעלטן אויפגעפלאַקערט
אין דעם קליינעם פריילעכן האַרצן. אירע באַליבטע פּאָעטן זענען
געווען פּערזאָנלעך און היינע, אַ מענטש, וואָס האָט געליטן -
לאַכנדיק.

אין איר באַציונג צום לעבן איז געווען עפעס ענליכעס צום
גלויבן פון אַ קינד און דער אומבאַגרעניצטער פליניקייט פון
אַ קינדזאָכער. אַלע געוויזענע קונצן זענען אינטערעסאַנט, נאָר
דער אינטערעסאַנטעסער קומט נאָך. דעם דאָזיקן קינד וועט מען
ווייזן אין אַ שעה אַרום, אפשר - מאַרגן, נאָר מען וועט אים ווייזן !
איך מיינ, אַז אַפילו אין די מינוט פון איר גסיסה האָט זי
נאָך אַליץ געהאַפּט צו דערזען דעם דאָזיקן לעצטן, לחלוטין אומ-
פאַרשטענדלעכן, ווידערלעך פלינקן קינד.

וו. ג. קאַראַלענקאַ.

ווען איך בין צוריקגעקומען פון טיפּליס קיין ניושני, - איז וו. ג. קאַראַלענקאַ געווען אין פעטערבורג. נישט האָבנדיק קיין אַרבעט, האָב איך אָנגעשריבן עטלעכע קליינע דערציילונגען און אָפּגעשיקט זיי אין ריינהאַרטס, וואָלגער וועסטניק, אַ צייטונג וואָס האָט געהאַט די גרעסטע השפּעה אין פּאָוואָזשייער קאַנט, אַ דאַנק דער שטענדיקער מיטאַרבעט פון וו. ג.

די דערציילונגען זענען געווען אונטערגעשריבן מ. ג. אָדער ג-קי, מען האָט זיי תּיכּף אָפּגעדרוקט, ריינהאַרט האָט מיר צוגעשיקט אַ בריוו מיט שבחים און אַ גאַנצן באַרג געלט, אַרוב דרייסיק רובל. צוליב געוויסע טעמים, וועלכע איך האָב שוין איצט אָפּאַרגעסן, האָב איך פאַרביסן באַהאַלטן מיין שרייבעריי אַפילו פון מיינע גאַנץ נאַענטע מענטשן, פון ג. ז. וואַסיליעוון און א. י. לאַניגען. נישט נעמענדיק ערנסט אין אַכט די דאָזיקע דערציילונגען מיינע, האָב איך נישט געגלויבט, אַז זיי וועלן באַ-שטימען מיין גורל. נאָר ריינהאַרט האָט מודיע געווען קאַראַלענקאַן מיין פּאַמיליע און ווען וו. ג. האָט זיך אומגעקערט פון פעטער-בורג, האָט מען מיר געזאָגט, אַז ער וויל מיך זען.

ער האָט נאָך אַליץ געוווינט אין דעם זעלביקן הילצערנעם הויז פון אַרכיטעקטאָר לעמקע אין עק שטאָט. איך האָב אים געטראָפּן ביי טיי טרינקען אין אַ קליין צימערל מיט די פענסטער צום גאַס און בלומען אויף די פענסטער-ברעטלעך און אין די ווינקלעך אָן אַ צאָל ביכער און צייטונגען.

די פרוי און די קינדער, האָפּן נאָכן טיי זיך געקליבן אויפן שפּאַציר. ער האָט מיר אויסגעוויזן נאָך פעסטער, זיכערער און געקרוינטער.

— און מיר והאָבן דאָ-ערשט געלייענט אייער דערציילונג
וועגן טשיזש" — נו, איר האָט זיך שוין אָנגעהויבן דרוקן, מזל
טוב! ווייזט זיך אַרויס, איר זענט אַן עקשן, איר שרייבט כסדר
אַלעגאָריעס. נו איז וואָס, — אַן אַלעגאָריע קען אויך זיין שוין,
אויב זי איז שאַרפּזיניק, און עקשנות איז נישט קיין מיאסע
מידה.

ער האָט געזאָגט נאָך עטלעכע גוטע ווערטער, אָנקונדיק
מיך מיט פאַרזשמורעטע אויגן, דער שטערן און דער האַלדז זענען
געווען אָפּגעברענט פון דער זון, די פּאַרד — אָפּגעפליאַקעוועט.
אַנגעטון אין אַ סאַרפּינקענער פּלויער רובאַשקע, אונטערעגאַרטלט
מיט אַ פּעדערנעם רימען, אין שוואַרצע הויזן, אַריינגעלאָזן אין
די שטיוול, האָט ער אויסגעזען, ווי ער וואָלט ערשט געקומען
פון אַ ווייטן וועג און גייט באַלד ווידער אַוועק, זיינע רויקע קלוגע
אויגן האָבן געלייכטן מונטער און פריילעך.

איך האָב געזאָגט, אַז איך האָב נאָך עטלעכע דער-
ציילונגען און איינער איז אָפּגעדרוקט אין דער צייטונג
„קאַוואָז“.

— איר האָט גאָרנישט מיט געבראַכט מיט זיך? אַ שאָד, איר
שרייבט זייער אייגנאַרטיק. נישט גלאַטיק קומט ביי אייך אַרויס,
שאַרשקע, נאָר — אינטערעסאַנט. מען זאָגט — איר זענט פיל אַרומ-
געגאַנגען, צו פּוס? איך האָב אויך כּמעט אַ גאַנצן זומער אַרומ-
געשפּאַצירט הינטער דער וואַלגע, איבער דעם קערזשענעץ, איבער
דער וועטלוגע. און וווּ זענט איר געווען?

ווען איך האָב אים קורץ אָנגעצייכנט מיין מאַרשריט, האָט
ער צופרידן אויסגערופן:

— אָהאָ? אַ היפּשער וועג! אָט, פאַרוואָס איר זענט אַזוי
אויסגעוואַקסן פאַר די דריי יאָר, כּמעט? און פּוחות אָנגעהליבן,
זיכער, אַ סך?

איך האָב ערשט נישט-לאָנג איבערגעלייענט זיין דערציילונג:
„דער טיין שפּילט“, וואָס איז מיר זייער געפּעלן געוואָרן הן
מיט זיין פּאַרכן, ווי מיטן אינהאַלט, כ' האָב געפּילט אַ דאַנקבאַרקיט

צום מחבר און האָב אָנגעהויבן מיט התפעלות צו רעדן וועגן דער דערציילונג.

און דער פּערזאָן פון דעם פּאַראַם-פּירער טיילן האָט, נאָך מיין מיינונג, קאָראָלענקאָ ווונדערלעך-ריכטיק פּאַרשטאַנען און קונצעק געצייכנט דעם טיפּ פון אַ פּויער, „אַ העלד אויף אַרגע“, אַזאַ מענטש קען, פּאַרגעסנדיק אָן זיך, אָפטן פּשוט אַ גרויסמוטיקע טאַט, און אין אַ ווילע אַרום צעמזיקן ביז טויט זיין ווייב, פּלעטן מיט אַ פּלאַקן זיין שכן דעם קאַפּ. ער קען אייך פּאַרכישופן מיט גוטמוטיקע שמייכלען, מיט הונדערטער האַרציקע ווערטער, העלע, ווי בלומען, און, פּלוצלינג, אָן שום סיבה, אַריינקריכן אייך מיט זיינע שמוציקע שטיוול אין פנים אַריין, אַזוי ווי קאַזמאַ מינין איז ער פעיק צו אַראַגאַניזירן אַ פּאַלקס-פּאַוועגונג, און דערנאָך – פּאַרוונקען אין שיפרות, „לאָזן זיך אויפּרעסן פון לייז“.

ו. ג. האָט אויסגעהערט מיין פּאַרפּלאַנטערטע רעדע, נישט איבעררייסנדיק, אויפּערקזאַם צוקונדיק צו מיר, דאָס האָט מיך זייער פּאַרשעמט. צייטנווייז האָט ער, צומאַכנדיק די אויגן, גע-קלאַפט איבערן טיש, און דערנאָך האָט ער זיך אויפּגעשטעלט פון שטול, אָנגעשפּאַרט זיך מיטן פּלייצע צו דער וואַנט און געזאָגט, שמייכלענדיק גוטמוטיק.

– איר האָט מגזם געווען, לאַמיר זאָגן פּשוטער: די דער-ציילונג איז אַ געלונגענע. דאָס איז גענוג. איך וויל נישט באַ-האַלטן – זי געפעלט מיר אַליין אויך. נו, צו איז אָבער דער פּויער אַזאַ, ווי טיילן – דאָס ווייס איך נישט, און איר רעדט פּיין, בולט, קלאַר, מיט אַ פעסטער שפּראַך, – אָט האָט איר דעם לויין פּאַר אייער לויב! און עס פילט זיך, אַז איר האָט אַ סך געזען, נישט ווייניק געטראַכט. דערמיט גראַטוליר איך אייך פון האַרצן. פון האַרצן!

ער האָט מיר דערלאַנגט אַ האַנט מיט מאַזאַלעס אויף דער דלאַניע, קענטיק פון רודערן אָדער פון אַ האַק, ער האָט ליב געהאַט צו האַקן האַלץ און בכלל פּיזישע אַרבעט – נו, דערציילט, וואָס איר האָט געזען?

דערציילנדיק האָב איך דערמאָנט וועגן מינע באַגעגענישן מיט פאַרשיידענע אמת-זוכער — אין די הונדערטער גייען זיי פון שטאָט צו שטאָט, פון מאָנאָסטיר צו מאָנאָסטיר איבער די פאַרפלאַנטערטע רוסלענדישע וועגן.

קוקנדיק, דורכן פענסטער, אויפן גאָס, האָט קאָראָלענקע געזאָגט :

— עפטער ווי אַלץ — זענען דאָס ליידיק-גייער. שליםלדיקע העלדן, וואָס זענען דערווידערלעך פאַרליבט אין זיך. איר האָט באַמערקט, אַז אַלע זענען זיי כמעט שלעכטע מענטשן? דאָס רוב פון זיי זוכט גאַרנישט דעם „הייליקן אמת“ נאָר אַ לייכט שטיקל ברויט און — ביי וועמען אַוועקצוועצן זיך, אויפן קאַרק?

די דאָזיקע רייק אַרויסגעזאָגטע ווערטער, האָבן מיך גלייך איבערראַשט, אַנטדעקנדיק פאַר מיר אַן אמת, וואָס איך האָב אומדייטלעך געפילט.

— גוטע דערציילער זענען פאַראַן צווישן זיי, — האָט צוגע-געפן קאָראָלענקע. — מענטשן מיט אַ רייכער שפראַך. עס טרעפט איינער פון זיי רעדט, איז פונקט ווי ער וואָלט אויסגענייט מיט זייד.

„די זוכער פון אמת“ די שטאָט מאָנער“ דאָס זענען גע-ווען די באַליבטע העלדן פון דער אַלטעגלעכער פאָלקס-ליטעראַ-טור, און אָט קאָראָלענקע קרוינט זיי מיטן נאָמען ליידיקגייער און דערצו נאָך שלעכטע! דאָס האָט געקלונגען כמעט, ווי אַ לעסטערונג, נאָר אין וו. ג.׳ס מויל דורכגעטראַכט און באַשלאָסן. און קאָראָלענקאָס ווערטער האָבן אין מיר פאַרשטאַרקט דאָס געפיל פון זיין גייסטיקער אומאַפהענגיקייט.

אין וואָלין אין פאָדאָליע — זענט איר נישט געווען? דאָרט — איז שיין!

כ׳האָב אים דערציילט וועגן מיין געצווונגענעם שמועס מיט יאַן דעם קראָנשטאַטער, — ער האָט לעבעדיק אויסגעשריען :
— וואָס זשע קלערט איר וועגן אים? וואָס איז דאָס פאַר אַ מענטש.

א מענטש, אן אמתער מאמין, ווי אנדערע נישט איבעריק קלוגע דאָרפישע גלחמלעך, מיט אַ גוט, אָרנטלעך האַרץ. מיר דוכט זיך, אַז זיין פּאָפּוליאַריטעט שרעקט אים, זי איז פאַר אים שווער, נישט נאָך זיינע כוחות, עפעס פילט זיך אין אים אַ צו-פעליקייט, אַזוי ווי ער וואָלט האַנדלען נישט לויט זיין איי-גענעם ווילן די גאַנצע צייט האַלט ער אין איין פרעגן ביי זיין גאָט: איז גוט אַזוי, גאָטעניו? און האָט תמיד מורא: ס'איז נישט אַזוי!

— מאָדנע איז דאָס צו הערן, — האָט פּאַרטראַכט גע-

זאָגט וו. ג.

דערנאָך האָט ער אַליין אָנגעהויבן דערציילן וועגן זיינע שמועסן מיט די לוקאַיאַנאווער פויערים, מיט די קערושענצער סעקטאַנטן, אונטערשטרייכנדיק הערלעך, מיט אַ פיינעם, שאַרפן הומאָר, די אינטערעסאַנטע פאַראייניגונג פון עם הארצות מיט כיטרעקייט אין די שמועסן פון זיינע דערציילער, און אונטער-צייכענענדיק פלינק דעם געזונטן שכל פון פויער און זיין פאַר-זיכטיקע אומצוטרוי צום פרעמדן מענטשן.

— איך טראַכט אַמאָל, אַז אין ערגעץ אויף דער וועלט איז נישטאָ אַזאַ פאַרשיידנאַרטיק גייסטיק לעבן, ווי ביי אונז אין רוסלאַנד, און אויב דאָס איז אַפילו נישט אַזוי, זענען, אויף יעדן פּאַל, די כאַראַקטערן פון די דענקענדע און גלויבנדיקע מענטשן ביי אונז אומענדלעך פאַרשיידנאַרטיק און נישט צו פאַראייניקן.

ער האָט אָנגעהויבן וואָגיק צו רעדן, וועגן דער נויט-ווענדיקייט אויסצופאַרשן אויפּמערקזאַם דאָס גייסטיקע לעבן פון דאָרף.

— די עטנאָגראַפיע קען דאָס נישט אַרויסשעפּן, מ'דאַרף ציגיין עפעס אנדערש, נענטער, טיפּער. דער דאָרף — איז דער באַדן, אויף וועלכן מיר וואַקסן אַלע און דאָרט איז דאָ זייער פיל דערנער און אומנוצלעכע טרוקענע גרעזער. זייען אויף דעם באַדן, שכלדיקס, גוטס און אייביקס' דאַרף מען פונקט אַזוי פאַרזיכטיק, ווי ענערגיש. אָט האָב איך זומער געשמועסט מיט אַ יונגמאַן,

נאָ רנישט קיין נאָר, נאָר - ער האָט מיך ערנסט פאַרזיכערט, אַז דער פויערשער קולאַק איז אַ פּראָגרעסיווע דערשיינונג, ווייל, פאַרשטייט איר מיך, די קולאַקעס פאַרמערן דעם קאַפיטאַל, און רוסלאַנד מוז ווערן אַ קאַפיטאַליסטיש לאַנד, אויב אַזאַ פּראָפּאַ- גאַנדיסט זאָל אַריינפאַרן אין דאָרף...

ער האָט זיך צעלאַכט.

באַגלייטנדיק מיך, האָט ער מיר ווידער געווונשן ער-

פאַלג.

- מיינט איר - אַז איך קען שרייבן ? האָב איך גע-

ברעגט.

- געוויס! - האָט ער אויסגעשריען אַביסל פאַרוונדערט.

איר שרייבט דאָך שוין, און דרוקט זיך, - וואָס נאָך ? אויב איר וועט זיך וועלן באַראַטן - ברענגט מאַנוסקריפטן, וועלן מיר זיך דורכשמועסן...

איך בין אַרויסגעגאַנגען פון אים אין אַ מונטערער שטימונג, זוי איינער, וואָס האָט נאָך אַ הייסן זומער-טאָג און שרעקלעך אַמאָדער, זיך אויסגעבאַדן אין אַ קילן וואַלד-טייכל.

וו. ג. קאָראָלענקאָ האָט ביי מיר אַרויסגערופן גרויס דרך ארץ, נאָר, איך ווייס עפעס נישט פאַרוואָס, כ'האָב נישט געשפירט קיין סימפּאַטיע צום שרייבער און דאָס האָט מיר פאַרדראָסן. מסתמא, איז דאָס געשען צוליב דעם, ווייל צו יענער צייט זענען מיר שוין די לערער און די ערציהער געווען צו לאַסט, מיר האָט זיך זייער געוואָלט אַפרוען פון זיי, דורכרעדן זיך מיט אַ גוטן מענטשן, פשוט, פריינטלעך וועגן דעם, וואָס האָט מיך אָן רחמנות אויפגערידערט. און ווען איך פלעג ברענגען דעם מאַטעריאַל פון מיינע איינדרוקן צו מיינע לערער, פלעגן זיי אים צושניידן און צוזאַמעננייען לויט דער מאָדע און דער טראַדיציע פון זייערע פּאָליטיש-פּילאָזאָפּישע פירמעס, פון וועלכע זיי אַליין זענען געווען די צושניידער און די שניידער. כ'האָב געפילט אַז זיי קענען באמת נישט צושניידן און נישט נייען אַנדערש, נאָר כ'האָב געזען, אַז זיי פטרן מיין שטאָף.

אין אַ פּאַר וואַכן אַרום, האָב איך געבראַכט צו קאָראָלענקען

די מאַנסקריפטן פון דער לעגענדע „וועגן דעם פישער און דער פּעע“ און פון דער דערציילונג: „די אַלטע איזערגיל“, וואָס כ'האַב ערשט אָנגעשריבן. וו. ג. איז נישט געווען אין דער היים, כ'האַב איבערגעלאָזען די מאַנסקריפטען און צומאָרגנס האָב איך באַקומען אַ צעטעלע: „קומט אין אָונט זיך דורכריידן“ וו. קאַר.

ער האָט מיך באַגעגנט אויף די טרעפּ מיט אַ האַק אין דער האַנט.

— מיינט נישט, אַז דאָס איז מיין געווער צו קריטירן, — האָט ער געזאָגט, פּאַכנדיק מיט דער האַק, — ניין, דאָס האָב איך נאָר געמאַכט פּאַליצעס אין קעמערל, נאָר — אַ קליינער קלאַפּ אין קאַפּ, דערוואַרט אייך...

זיין פנים האָט גוטמוטיק געשיינט, די אויגן האָבן פריילעך געלאַכט און, ווי פון אַ גוטער געזונטער רוסישער באַלע-באַסטע, האָט פון אים געשמעקט מיט פריש אויסגעבאַקענעם ברויט.

— אַ גאַנצע נאַכט געשריבן, אין נאָך מיטאַג איינגעשלאָפּן; כ'האַב זיך אויפגעכאַפט — פיל איך מ'דאַרף זיך אַביסל פאַרען.

ער איז נישט געווען ענלעך צו דעם מענטשן, וואָס איך האָב געזען מיט צוויי וואַכן צוריק; כ'האַב לחלוטין נישט גע-פילט אין אים דעם לערער און ערציער; כ'האַב געזען פאַר זיך אַ גוטן מענטשן, וואָס איז געווען אויפגעלייגט פריינטלעך צו דער גאַנצער וועלט.

— נו, — האָט ער אָנגעהויבן, נעמענדיק אין האַנט מיינע מאַנסקריפטן פון טיש און קלאַפנדיק מיט זיי איבער זיין קני, — כ'האַב איבערגעלייענט אייער מעשהלע. ווען דאָס וואָלט געהאַט אָנגעשריבן אַ פרייליך, וואָס האָט זיך צופיל אָנגעלייענט מיט מיוסעס לידער; און נאָך אין דער איבערזעצונג פון אונזער ליבער אַלטער מייסאָווסקאַסקע, — וואָלט איך דעם פרייליך גע-זאָגט: — ס'איז נישט שלעכט נאָר, פונדעסטוועגן, מעגט איר חתונה האָבן! אָבער שרייבן לידער פאַר אַזאַ בייזן בחורעץ.

איז פמעט מיאוס, יעדנפאלס א פארברעך. ווען האָט איר זיך
אַזוי צעפלאָסן ?

— נאָך אין טיפּליס...

— אַזוי גאָר ! דאָ שמעקט ביי אייך מיט פעסימיזם. זייט
וויסן : די פעסימיסטישע באַציונג צו דער ליבע, איז אַ קראַנקהייט
פון דער יוגנט. די דאָזיקע טעאָריע שטייט, אין פאַרגלייך, מיט
די איבעריקע טעאָריעס, אין דער גרעסטער סתירה צו דער
פּראַקטיק. מיר קענען אייך פעסימיסטן, מיר האָבן עפעס געהערט
וועגן אייך.

ער האָט מיר שעלמיש צוגעוונקען, האָט זיך צעלאַכט און
גערעדט ווייטער ערנסט

— פון דעם דאָזיקן „זכור“ קען מען אָפּדרוקן די לידער,
זיי זענען אַריגינעל, דאָס וועל איך אייך אָפּדרוקן. די אַלטע
איז אָנגעשריבן בעסער, ערנסטער, אָפּער — פונדעסטוועגן ווידער-
אַמאָל — אַן אַלעגאָריע. זיי וועלן אייך קיין גוטס נישט ברענג-
גען, אין טורמע זענט איר געזעסן ? נו, און איר וועט נאָך ווי-
דער זיצן !

ער האָט זיך פאַרטראַכט, בלעטערנדיק דעם מאַנוס-
קריפט.

עפעס אַ מאַדנע זאָך איז דאָס, דאָס איז ראַמאַנטיזם, און
ער איז שוין לאַנג אָפּגעשטאַרבן. כ'בין שטאַרק אין ספק, צו
דער אליעזר איז ווערט ער זאָל אויפשטיין תחיית המתים. מיר
דוכט זיך, אַז איר זינגט נישט מיט אייער קול, איר זענט אַ רע-
אַליסט און נישט קיין ראַמאַנטיקער, אַ רעאַליסט ! בפרט, איז דאָרטן
דאָ איין אָרט וועגן אַ פּוילישן, דאָס איז מיר פאַרגעקומען שטאַרק
פּערזענלעך, — ניין, נישט אמת ?
— ס'איז מעגלעך.

— אַהא, זעט איר ! איך — זאָג דאָך : מיר ווייסן אַביסל
וועגן אייך. נאָר — דאָס איז נישט דערלאַזלעך, דאָס פּערזענלעכע —
טרייבט אַרויס ! כ'מין — דאָס אויסדריקלעך פּערזענלעכע.
ער האָט גערעדט גערן, פריילעך, זיינע אויגן האָבן וונג-
דערלעך געלויכטן, — כ'האָב געקוקט אויף אים אַלץ מיט אַ גרעסערער

פארווונדערונג, ווי אויף א מענטשן, וואָס מען דערזעט דאָס ערשטע מאָל. ער האָט אַ וואָרף געטון דעם מאַנסקריפט אויפן טיש, האָט זיך צוגערוקט צו מיר און אַוועקגעלייגט די האַנט אויף מיין קני.

— הערט זיך איין, — קען מען ריידן מיט אייך פשוט? קענען — קען איך אייך ווייניק, הערן וועגן אייך — הער איך אַ סך, און עפעס-וואָס זע איך אליין אויך. איר לעבט שלעכט. איר זענט נישט אַריינגעפאלן וווּ מ'דאַרף, לויט מיין מיינונג דאַרפט איר אַוועקפאַרן פינדאַנען אָדער חתונה האָבן מיט אַ פּיין נישט-נאַריש מיידל.

— כ'בין אָבער שוין אַ חתונה-געהאַטער.

— אַט דאָס איז טאַקי שלעכט!

— כ'האָב אים געזאָגט, אַז וועגן דעם קען איך נישט רעדן.

— נו, אַנטשולדיקט.

ער האָט זיך אָנגעהויבן וויצלען, דערנאָך האָט ער פּלוצלינג אַ פּאַזאַרגטער געפרעגט:

— יאָ! האָט איר געהערט, אַז ראָמאַס איז אַרעסטירט? שוין לאַנג? אַזוי גאָר. איך האָב זיך ערשט נעכטן דערוואַסט, וווּ? אין סמאָלענסק, וואָס זשע האָט ער דאָרט געטון?

ביים ראָמאַסן אין דירה האָט מען אַרעסטירט די טי-פּאַגראַפיע פון די „נאַראַדאָפּראַווצעס“, וואָס ער האָט אָרגאַניזירט.

— אַן אומרו אַ מענטש, — האָט פּאַרטראַכט געזאָגט וו. ג. — איצט וועט מען אים ווידעראַמאַל ערגעץ פאַרשיקן, וואָס — ער איז געזוגט? אַ גוואַלדיק געזונטער פּויער געווען? ...

ער האָט אַ זיפּץ געטון, אַ מאַך געטון מיט די פּלייצעס.

— ניין, דאָס אַלץ — איז נישט דאָס! מיט דעם וועג וועט איר גאַרנישט דערגרייכן. דער אַסטירעווער ענין — איז אַ גוטע לעקציע, וואָס זאָגט אונז: נעמט זיך צו דער שוואַרצער לעגאַלער אַרבעט, פאַר דער וואַכעדיקער קולטורעלער אַרבעט. די זעלבע הערשונג — איז אַ קראַנקער, נאָר אַ שטאַרקער צאָן, זיין וואַרצל איז אַ פאַרצווייגטער און טיף אַריינגעוואַקסן, אונזער דור וועט

דעם צאָן נישט אַרויסרייסן, — מיר דאַרפן אים צוערשט פּאַנאַנדער-
שאַקלען און דאָס פּאַדערט נישט איין צענדליק יאָר פון לעגאַלע
אַרבעט.

— ער האָט אַ צייט גערעדט אויף דער טעמע און געפילט
האַט זיך, אַז ער רעדט וועגן זיין לעבעדיקן גלויבן.
עס איז אָנגעקומען אַוודאַטיע סעמיאַנאַוואַ, די קינדער
האַבן אָנגעהויבן טומלען און איך האָב זיך אָפּגעזעגנט אין בין
אַוועק מיט אַ לייכט האַרץ.

ס'איז באַוווּסט, אַז אין פּראָווינץ לעבט מען ווי אונטער
אַ גלעזערנער קולבּע, — אַלע ווייסן וועגן דיר, מען ווייס וועגן
וואָס דו האָסט געטראַכט מיטוואַך אַרום צוויי בייטאָג און שבת
פאַר דער אָונט-תּפּילה, זיי ווייסן אַלע דייע באַהאַלטענע כּוונות
און זיי זענען שטאַרק אָפּגעבראַכט אויב דו באַרעכטיגסט נישט
זייערע נביאות און השּערות.

עס פאַרשטייט זיך, אַז די גאַנצע שטאַט האָט זיך דער-
וווּסט, אַז איך האָב ביי קאַראַלענקאָן גושא חן געווען, איך האָב
געמוזט אויסהערן זייער פּיל אַזעלכע עצות:

— היט זיך, זיי וועלן אייך צוטומלן דעם מוח, די דאָזיקע
„קלוג-געוואָרענע“ חברה-לייט!

געמיינט האָט מען פּ.ד. באַבאַריקינס פּאַפּילערע דערציילונג
„קלוג געוואָרן“, — וועגן אַ רעוואָליוציאַנער, וואָס האָט אָנגענומען
אַ לעגאַלע אַרבעט אין דער „זעמסטוואַ“, גלייך נאָכדעם
פאַרלאָרן זיין רעגן-שירם און דאָס ווייב האָט אים אַוועק-
געוואָרפּן.

— איר — זענט אַ דעמאָקראַט, איר האָט זיך נישט וואָס צו
לערנען ביי די גענעראַלן, איר — זענט אַ זון פון פּאַלק! — פּלעגט
מען מיר איינרעדן.

נאָר איך האָב זיך שוין לאַנג געפילט, ווי אַ שטיף-וון ביים
פּאַלק, דאָס דאָזיקע געפיל האָט זיך וואָס ווייטער אַלץ מער
פאַרשטאַרקט און, ווי איך האָב שוין געזאָגט, זענען מיר די
פּאַלקס פאַרערער אַליין אויך פאַרגעקומען, פּונקט אַזעלכע

שטיפקינדער, ווי איך. ווען איך האָב אָנגעוויזן דערויף, - האָט מען צו מיר געש יען :

- אָט זעט איר, - איר האָט זיך שוין אָנגעשטעקט!
אַ גרופע סטודענטן פון יאַראָסלאָווער ליצי י האָט מיך איינגעלאָדן צו אַ סעודה, כ'האָב פאַר זיי עפעס פאַרגעליינט, זיי האָבן פסדר צוגעגאַסן אין מיין גלאָז ביר, בראָנפן, באַ-מיענדיק זיך, אַז איך זאָל דאָס נישט באַמערקן. כ'האָב געזען זייערע קליינע כיטרעקייטן, כ'האָב פאַרשטאַנען אַז זיי ווילן מיך „טויט אָנשיכורן“, נאָר כ'האָב נישט געקאַנט פאַרשטיין - צוליב וואָס זיי דאַרפן דאָס? איינער פון זיי אַ פאַרליבטער אין זיך און אַ לינגן-קראַנקער, האָט מיר איבערצייגט:
- דער עיקר - שיקט אַוועק צו אַלדע רוחות די אידעען, די אידעאַלן און די גאַנצע שטותעריי! שרייבט - פשוט! נידער מיט די אידעען...

די דאָזיקע אַלע עצות האָבן מיר שרעקלעך דערעסן, וו. ג. קאָראָלענקע, ווי יעדער קענטיקער מענטש, האָט זיך געמוזט אונטערגעבן אונטער פאַרשידענע באַלעבאַטישע השפעות. אַ טייל, שעצנדיק אויפריכטיק, אויפמערקזאַמע באַציונג צו מענטשן, האָבן זיך באַמיט אַריינצוציען אים אין זייערע פערזענלעכע קליינלעכע סכסוכים, אַנדערע ווידער, האָבן אים אויסגעקליבן פאַר אַן אַביעקט, אויספרובירנדיק אים מיט לייכטע רכילותן. מיינע באַקאַנטע זענען זיינע דערציילונגען נישט זייער געפעלן געווען.

- אייער קאָראָלענקע, דוכט זיך, גלויבט אַפילו אין גאָט, - פלעגט מען מיר זאָגן.

עפעס איז זיי שטאַרק נישט געפעלן געוואָרן די דער-צייילונג: „פאַרן הייליקן בילד“, מען האָט געהאַלטן אַז דאָס איז „עטנאָגראַפיע“, נישט מער.

אַזוי האָט נאָך געשריבן פאַוועל יאַקושקין.
מען האָט פאַרזיכערט, אַז דער כאַראַקטער פון דעם העלד - דעם שוסטער, - איז גענומען ביי ג. אוספענסקען, פון די „זייטן פון דער ראַסטעראַיעווער גאַס“. בכלל האָבן די קריטיקער מיר

דערמאָנט איינעם אַ וואָראָנעזשער יערמאַנאַך, וואָס האָט אויס-
 הערנדיק אַ גענויע דערציילונג ועגן דער רייזע פון מיקל־וכע -
 מאַקלאַי, פאַרווונדערט און ביי אַ פּרעג געטון:
 - זייט אַזוי גוט! איר האָט געזאָגט: ער האָט געבראַכט
 קיין רוסיאַנד אַ פּאַפּואַס, נאָר פאַרוואָס דווקא אַ פּאַפּואַס? און-
 פאַרוואָס נאָר איינעם?

גאַנץ פרי האָב איך זיך אומגעקערט פון פעלד, וווּ איך
 האָב שפּאַצירט ביינאַכט, און האָב געטראָפּן וו. ג. ביים גאַניק פון
 זיין דירה.

- פון וואַנען? - האָט ער פאַרווונדערט געפרעגט, - און
 איך גיי שפּאַצירן, אַ הערלעכער פרימאַרגן! פילייכט גייען מיר
 זיך דורך?

ער האָט, קענטיק, אויך נישט געשלאָפּן די נאַכט: די אויגן
 זענען ביי אים רויט און טרוקן, קוקן מיד, די באַרד צעפּלאַנטערט,
 די קליידער אָפּגעלאָזט

- כ'האַב איבערגעלייענט אין „וואָלאַגאַר“ אייער „זיידע
 אַרכיפּ“, - ס'איז נישט קיין שלעכטע זאַך, מ'האַט זי אויך געקענט
 אָפּדרוקן אין אַזשורנאַל. פאַרוואָס האָט איר מיר נישט געוויזן
 די דערציילונג, איידער איר האָט אָפּגעדרוקט? און פאַרוואָס גייט
 איר נישט אַריין צו מיר?

כ'האַב געזאָגט, אַז ער האָט מיר אָנגעשטויסן מיט דער
 באַוועגונג, מיט וועלכער ער האָט מיר געליען די דריי רובל, ער
 האָט מיר דערלאָנגט דאָס געלט שווייגענדיק, שטייענדיק צו מיר
 מיטן רוקן. מיך האָט דאָס באַליידיקט. באַרגן געלט איז אַזוי
 שווער, איך פּלעג דאָס טון, בלויז ווען ס'איז שוין קיין אַנדער
 אויסוועג נישט געווען.

ער האָט זיך פאַרקלערט, אָנגעברוגזט:
 - איך געדענק נישט! יעדענפאַלס, איז מסתמא אַזוי געווען,
 אויב איר זאָגט, אַז ס'איז געווען. נאָר איר דאַרפט מיר מוחל
 זיין מיין אָפּגעלאָזנקייט. קענטיק, אַז כ'בין נישט געווען ביי
 זיך, דאָס טרעפט ביי מיר אָפט די לעצטע צייט, פּלוצלינג,

פארטראכט איך זיך, גלייך איך וואָלט אין אַ ברונים אַריינגעפאַלן.
איך זע גאַרנישט, אין הער גאַרנישט, נאָר איך האָרד זיך צו
עפעס זייער אָנגעשטרענגט.

ער האָט מיך גענומען אונטערן אָרעם און אַריינגעקוקט
אין די אויגן

— פאַרגעסט דאָס. איר האָט זיך נישט אויף וואָס צו באַ-
ליידיקן, איך האָב צו אייך אַ גוט געפיל, נאָר דאָס, וואָס איר
האָט זיך באַליידיקט, דאָס איז בכלל — נישט שלעכט. מיר באַ-
ליידיקן זיך נישט שטאַרק, אָט דאָס איז שלעכט! נו, לאַמיר
פאַרגעסן, אָט וואָס איך וויל אייך זאָגן, איר שרייבט פיל,
אייליק, נישט זעלטן זעט מען אין אייערע דערציילונגען אַ נישט
דעראַרבעטקייט און נישט קלאַרקייט. אין אייער „אַרכיפּ“, וווּ
ס'איז באַשריבן דער רעגן, — איז האַלב דיכטונג, האַלב ריטמישע
פראַזע. דאָס איז נישט גוט.

ער האָט פיל און גענוי גערעדט וועגן די איבעריקע דער-
ציילונגען, ס'איז געווען קענטיק, אַז ער לייענט אַלץ, וואָס איך
דרוק מיט גרויס אויפמערקזאַמקייט. עס פאַרשטייט זיך — אַז דאָס
האָט מיך זייער גערירט.

— מען דאַרף העלפן איינער דעם אַנדערן, — האָט ער גע-
זאָגט, ענטפערנדיק אויף מיין דאַנקבאַרקייט — מיר — זענען נישט
פיל! און אונדז אַלעמען — איז שווער.

נאָכדעם האָט ער שטילערהייט ביי מיר געפרעגט:
— האָט איר נישט געהערט, — איז אמת, אַז אין דעם ענין
פון ראָמאַסן און די איבעריקע, האָט זיך אַריינגעפלאַנטערט איינע
אַ מיידל איסטאַמינאַ?

כ'האָב געקענט דאָס מיידל, כ'האָב זיך באַקענט מיט איר,
נאָכדעם, ווי כ'האָב זי אַרויסגעשלעפט פון דער וואַלגע, וווהין
זי האָט זיך אַריינגעוואָרפן מיטן קאָפּ אַראָפּ פון הינטערשטן
טייל פון אַ פלאַך-שיפל. ס'איז געווען לייכט זי אַרויסצושלעפן,
זי האָט זיך פרובירט דערטרינקען אין אַ גאַנץ פלאַכן אָרט. דאָס
איז געווען אַ פאַרבליאַזע נישט קיין קלוגע בריאה מיט אַ נייגונג
צו היסטעריע און אַ קרענקלעכער ליבע צו ליגן, שפעטער, איז זי.

דוכט זיך, געווען אַ גווערנאַנטין ביי סטאַליפּינען אין סאַראַטאָוו
און איז דערהרגעט געוואָרן צווישן די איבעריקע פון דער
באַמבע, מיט וועלכער די מאַקסימאַליסטן האָבן אויפגעריסן
דעם מיניסטערס זומר-וויזנונג אויף דעם אַפטייקערשן אינזל.

נאַכדעם ווי וו. ג. האָט אויסגעהערט מיין געשיכטע האָט
ער, כמעט מיט פעס געזאָגט:

— ס'איז אַ פאַרברעך, אַריינצושלעפּן אַזעלכע קינדער אין
אַ ריזיקאַלישער זאַך, מיט אַ יאָר פיר צוריק אָדער מער. האָב איך
געטראָפּן דאָס מיידל. מיר האָט זי נישט אויסגעזען אַזוי, ווי
איר האָט זי אויסגעמאַלט. פשוט — אַ ליב מיידעלע, אַ צעטומולטע
פון דעם בולטן שקר פון לעבן, פון איר וואָלט זיך געקאָנט
אויסאַרבעטן אַ גוטע דאָרפס לערערין. מ'זאָגט, — זי האָט גע-
פּרוידערט אויף די אויספאַרשונגען? נו, און וואָס האָט זי דען
געקאָנט וויסן? ניין, איך קען נישט באַרעכטיקן די קיבנות פון
קינדער פאַר דעם בעל פון פּאַליטיק...

ער האָט אָנגעהויבן גיין שנעלער, נאָר מיר האָבן וויי געטון
די פיס, איך האָב זיך געפּלאָנטערט און בין אַבגעשטאַנען:
— וואָס איז מיט אייך?
— רעוואַטיוזם.

— ס'איז נאָך צו פרי! וועגן דעם מיידל האָט איר, נאָך
מיין מיינונג, גערעדט גאַרנישט ריכטיק. אָט וואָס, — פּרובירט
עפעס אָנשרייבן אַ גרעסערע זאַך, פאַר אַ זשורנאַל. שוין צייט דאָס
צו טון. מען וועט אייך אָפּדרוקן אין זשורנאַל און, איך האָף, איר
וועט זיך אָנהויבן באַציען צו זיך אַביסל ערנסטער.

איך געדענק נישט, אַז ער זאָל האָבן גערעדט מיט מיר ווען
עס איז אַזוי מחיהדיק, ווי אין יענעם שיינעם פּרימאַרגן, נאָך
צוויי טעג פּסדרדיקן רעגן, צווישן די אַפּגעפּרישטע פעלדער.
מיר זענען אַ לענגערע צייט געזעסן אויפן ראַנד פון גראַבן,
ביים יידישן בית עולם, אַנטציקנדיק זיך פון די ברייליאַנטן טוי
אויף די בלעטער פון די בוימער און אויף די גרעזער, ער האָט
דערציילט וועגן דעם טראַגיש-קאָמישן לעבן פון „די אידן אין

תחום" און אונטער זיינע אויגן זענען פסדר געוואקסן די שטאָנס פון מידקייט.

ס'איז שוין געווען אַ זייגער ניין אינדערפרי, בעת מיר האָבן זיך צוריקגעקערט אין שטאָט. געזעגנדיק זיך מיט מיר, האָט ער מיר דערמאָנט :

- הייסט עס - איר פרוּבירט אָנשרייבן אַ גרויסע דערציילונג,

אַפגעמאַכט ?

איך בין געקומען אַהיים און תיכף אָנגעהויבן שרייבן : „טשעלאַקשן“, - אַ מעשה וועגן אַן אַדעסער בעטלער, מיינער אַ בעט-שכן פון גיקלאַיעווער שפיטאַל ; כ'האַב עס אָנגעשריבן אין צוויי טעג און דעם ערשטן שוואַרצן מאָנוסקריפּט צוגע- שיקט צו וו. ג.

אין עטלעכע טעג אַרום האָט ער געבראַכט צו מיין שעה עטלעכע פון עמיצן באַליידיקטע פּויערים און האַרציק, ווי ער האָט נאָר געקענט, מיר אָפגעגעבן מול טוב.

- איר האָט אָנגעשריבן גאָרנישט קיין שלעכטע זאַך. אַפילו פשוט אַ גוטע דערציילונג ! ווי אַ גאַנצע שטיק אויסגעגאַסן...

כ'בין געווען זייער פאַרשעמט פון זיינע שבחים.

אין אָוונט, זיצנדיק אין זיין קאַבינעטל און, רייטנדיק

אויף אַ שטול, האָט ער לעבּהאַפט גערעדט :

- ס'איז גאָר נישט שלעכט ! איר קענט שאַפן כאַראַקטערן,

די מענטשן רעדן און האַנדלען ביי אייך פון זיך אַליין, פון

זייער אייגענעם איר קענט נישט אַרייַמישן זיך אין זייער

געדאַנקען גאַנג, אין שפּיל פון זייערע געפילן, דאָס גוט זיך

נישט איטלעכן איין ! און דאָס בעסטע דערין איז, וואָס איר

שעצט דעם מענטשן, אַזוי, ווי ער איז. כ'האַב דאָך אייך גע-

זאָגט, אַז איר זענט אַ רעאַליסט !

נאָר, אַ טראַכט טוענדיק האָט ער מיט אַ שמייכל צוגעגעבן :

- אָבער, גלייכצייטיק - אַ ראַמאַנטיקער ! און, אָט וואָס,

איר זיצט דאָ נישט מער, ווי אַ פּערטל שעה, און איר רויכערט

שוין דעם פּערטן פּאַפּיראַס...

- איך בין זייער אויפגערעגט...

– נישט פדאי, איר זענט שטענדיק עפעס אַנאויפגערעגטער,
דעריבער, קענטיק, רעדט מען וועגן אייך, אַז איר טרינקט פיל.
ביינער האָט איר אַ סך, פלייש – ווייניק, איר רויכערט – מען
דאַרף נישט, אָן פאַרגעניגן, – וואָס איז דאָס מיט אייך ?
– כ'ווייס נישט.

– און – איר טרינקט אַ סך, – זאָגט מען ?
– מ'זאָגט ליגן,

– און עפעס אָרגיעט מאַכט איר דאָרט...
אָנקונדיק מיך פאַרשנדיק, האָט ער לאַכנדיק מיר דער-
צייט עטלעכע נישט שלעכט צוזאַמענגעשטעלטע רכילות
וועגן מיר.

דערנאָך, געדענק איך, האָט ער געזאָגט :

– אַז עמיץ רוקט זיך אַ פיסל אַרויס, קלאַפט מען אים –
אויף יעדן פאל – איבערן קאַפּ, – דאָס איז אַ ווערטל פון איינעם
אַ סטודענט פּעטראָוו, נו, נאַרישקייטן – אין אַ זייט, ווי ליב זיי
זאָלן אייך נישט זיין. „טשעלקאַשן“ וועלן מיר אָפּדרוקן אין דער
רוסקאַיע באַנאַטסטוואַ“ און דערצו אויפן ערשטן אָרט, דאָס איז
אַ קליינע אויסצייכנונג און אַ פּבוד. איר האָט דאָרט אין מאַנוסקריפט
אַ פּאַר סכּסוכים מיט דער גראַמאַטיק, כ'האַב דאָס פאַרריכט.
מער האָב איך גאַרנישט אָנגערירט, – איר ווילט אַ קוק טון ?
איך האָב זיך, געוויינלעך אַנטזאָגט.

שפּרייזנדיק איבערן ענגן צימער און, רייבנדיק די הענט,
האַט ער געזאָגט :

– מיך פרייט אייער הצלחה.

איך האָב געפילט די מחיהדיקע אויפריכטיקייט פון דער
דאָזיקער פרייד און איך האָב אָנגעקוואַלן פון דעם מענטשן, וואָס
רעדט וועגן ליטעראַטור, ווי וועגן זיינער אַ געליבטער פּרוי.
מיט אַ רויקער, שטאַרקער ליבע, – אויף אייביק. אומפאַרגעסלעך,
גוט איז מיר געווען אין יענער שעה מיט דעם דאָזיקן לאַצמאַן.
שווייגנדיק האָב איך באַטראַכט זיינע אויגן, – אין זיי האָט גע-
לויכטן אַזוי פיל ליבע פרייד פאַרן מענטשן.
פרייד פאַרן מענטשן – דאָס פילן אַזוי זעלטן די מענטשן.

און דאָס איז דאָך די גרעסטע פרייד אויף רער וועלט.
קאָראָלענקאָ האָט זיך אַוועקגעשטעלט אַנטקעגן מיר, האָט
אַרויפגעלייגט זיינע שווערע הענט אויף מיינע אַקסלען:

— הערט; — אפשר וואָלט איר אַוועקגעפאָרן פינדאָנען? אין
סאַמאַרע לַמשל. דאָרט האָב איך אַ באַקאַנטן אין סאַמאַרער צייטונג
איר ווילט, וועל איך אים אָנשרייבן, ער זאָל אייך געבן אַרבעט?
שרייבן?

— איך שטער דאָ עמיצן?

— אייך שטערט מען.

ס'איז געווען קענטיק, אַז ער גלויבט אין די מעשות וועגן
מיין שיפורות, וועגן די אַרגיעס אין באָד" און בכלל וועגן מיין
זינדיקן לעבן. — וואָס זיין גרעסטע זינד איז געווען די אַרעמקייט
ו.ו. ג. די צודרינגלעכע עצות וועגן מיין אַוועקפאָרן, האָבן מיך
אַביטל באַליידיקט, נאָר זיין פאַרלאַנג אַרויסצורייסן מיך פון די
„טיפענישן פון דער שאַנדע" האָט מיך גערירט ביים האַרצן.

אַן אויפגערעגטער, האָב איך אים דערציילט, ווי איך לעב,
ער האָט מיך שווייגעדיקן אויסגעהערט, האָט זיך אָנגעבלאָזן און
אַ קוועטש געטון מיט די פלייצעס:

— נאָר איר מוזט דאָך אַליין איינזען, אַז דאָס איז אינ-
גאַנצן אוממעגלעך און — איר זענט דאָ אַ פרעמדער אין דער
גאַנצער פאַנטאַסטיק! ניין, איר הערט מיך אויס. — איר מוזט
אַוועקפאָרן, ענדערן אייער לעבן...

ער האָט מיר אַריינגערעדט איך זאָל דאָס טון.

שפעטער, ווען איך האָב געשריבן אין דעם סאַמאַרער
צייטונג „שלעכטע טעגלעכע פעליעטאַנען, אונטערשרייבנדיק מיט
אַ פיינעם פסעוודאָנים „יהודה כלאַמידע", האָט מיר קאָראָלענקאָ
געשריבן בריוו, קריטיקירנדיק מיין פאַרשאַלטענע אַרבעט מיט
חזק, מיט איינפלוס, שטרענג, אָבער — שטענדיק פריינטלעך.
באַזונדערס גוט געדענק איך אַזאַ מין פאַל: מיר האָט
שרעקלעך דערעסן איינער אַ דיכטער מיט זיין שלימודיקן
גאַמען — סקיקין. ער פלעגט צושיקן זיינע לידער אין רעדאַקציע

קלאפטער ווייז, זיי זענען געווען שרעקלעך עם-הארציש און מער שענדלעכע. מען האָט זיי נישט געקענט אָפּדרוקן. דער שטאַר-קער פאַרלאַנג נאָך פּבוד האָט אים אַרױסגעבראַכט אויף אַן אַריגינעלן איינפאַל: ער האָט אָפּגעדרוקט זײַנע לידער אויף באַזונדערע בלעטלעך ראָזן פאַפיר און האָט זיי פאַנאנדערגעטיילט אין שטאַט איבער די שפייז געשעפטן, די אָנגעשטעלטע פּלעגן איינוויקלען אין דעם פאַפיר פעקלעך טײַ, שאַכטלעך קאַנפּעקטן. קאַנסערוון, ווירשט און, אַזױ, פּלעגט דער קונה אַלס פּרעמיע באַקומען אַ האַלב אַרשין לידער, וווּ עס איז געווען פּײערלעך באַזונגען די שטאַטישע מאַכט, דער פירער פון די פּריצים, דער גובערנאַטאָר, דער אַרכיעריי.

די אַלע לייט האָבן זיך אויסגעצײכנט אײטלעכער אויף זײַן אופן און האָבן באמת פאַרדינט די אויפּמערקזאַמקײט, נאָר – דער אַרכיעריי איז געווען אַ באַזונדערס קענטיקע פיגור: ער האָט מיט גוואַלד אָפּגעטויפט אַ טאַטערשע מײדל, דערמיט האָט ער שיר נישט אַרױסגערופן אַן אויפּשטאַנד צווישן די טאַטערן פון דעם גאַנצן דאָרף. ער האָט פאַרפירט אַן אײדיאָטעשן פּראָצעס פון די כלײטן, אין דעם פּראָצעס זענען פאַרמשפּט געוואָרן גאַנץ אומשולדיקע מענטשן, דאָס האָב איך זײער גוט געוואוסט. באַזונדערס איז באַרימט געוואָרן אַזאַ מין העלדישקײט זײַנע: אַרומפּאַרנדיק איבער זײַן געגנט אין אַ שלעכטן טאָג, האָט זיך בײ אַ קליין, פאַרוואָרפן דערפּל צעבראַכן זײַן וואָגן, און ער האָט געמוזט אַרײַנגײן אין אַ פּויערישן הײזל. דאָרטן האָט ער אויף אַ פּאָליצע, נעבן דעם יעזוס בילד, האָט ער באַמערקט אַ גיפּ-סענעם קאַפּ פון צעאוס, עס פאַרשטייט זיך, אַז דאָס האָט אים פאַרוואונדערט. פאַנאנדערפּרעגנדיק און באַקונדיק די איבעריקע הײזער, האָט זיך אַרױסגעוויזן, אַז, דאָס בילד פון דעם אַלימפּיאישן הערשער און די סטאַטוע פון דער געטין וועגענרע, זענען פאַראַן בײ נאָך עטלעכע פּויערים, נאָר קײנער פון זײ האָט נישט געוואָלט זאָגן פּונדאָנען זײ האָבן גענומען די אָפּגעטער.

דאָס איז געווען גענוג, כדי צו פאַרפירן אַ פּראָצעס קעגן

די סאמאָרער געצנדינער, וואָס דינען צו די געטער פון אמאָליקן
רוים. די געצנדינער האָט מען אַריינגעזעצט אין תפיסה, וווּ זיי
זענען אָפגעזעסן ביז די אויספאַרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז
זיי האָבן דערהרגעט און באַרויבט איינעם אַ סוחר מיט גיפס
אויסאַרבעטונגען פון דער סאַלדאַטסקער פאַרשטאַט אין וויאַטקע ;
נאָכדעם ווי זיי האָבן דערהרגעט דעם הענדלער, האָבן זיי חבריש
פאַרטיילט זיין סחורה צווישן זיך און – נישט מער.

בקצור: איך בין געווען אומצופרידן מיטן גובערנאַטאָר
מיטן אַרכיעריי, מיט דער שטאַט, מיט דער וועלט, מיט זיך
אַליין און מיט נאָך אַ סך זאַכן, דעריבער האָב איך, אין אויפ-
רעגונג, באַליידיקט דעם דיכטער, וואָס האָט באַזינגען דאָס פאַר-
האַסטע פאַר מיר, צושרייבנדיק צו זיין פאַמיליע – סקוקין, – דאָס
וואַרט – זון. *

וו. ג. האָט מיר גלייך צוגעשיקט אַ לאַנגן בריוו וווּ ער האָט
גערעדט מיט איינפלוס אויף דער טעמע: אויב עס קומט אַפילו
עמיצן אָנזידלען, דאַרף מען אויך נישט איבערכאַפן די מאָס.
דאָס איז געווען אַ גוטער בריוו, נאָר בעת אַ רעוויזיע האָבן אים
די זשאַנדאַרמען צוגענומען ביי מיר מיט קאָראָלענקאָס איבעריקע
בריוו.

אגב – וועגן די זשאַנדאַרמען.

אָנהויב פּרילינג פון דעם 97 – 16 יאָר האָט מען מיך אַרעס-
טירט אין ניוזשני און, נישט גאָר העפלעך, מיך אָבגעפירט קיין
טיפליס. דאַרטן, אין דעם מעטעכאָווער שלאָס, האָט דער
ראַטמיסטער קניסקי, שפעטער דער אָנפירער פון דער פעטער-
בורגער זשאַנדאַרמעריע-פאַרוואַלטונג, ביי מיין פאַרהער, אומעטיק
געזאָגט:

– וואָס פאַר פייער בריוו עס שרייבט אייך קאָראָלענקאָ, און
ער איז דאָך איצט דער בעסטער שרייבער פון רוסלאַנד!
אַ מאַדער מענטש איז ער געווען דער דאָזיקער ראַט-
מיסטער: אַ קליינינקער, מיט ווייכע באַזעגונגען, אָפּגעהיטע.

אַ וואַרט-שפּיל, וואָס דערמאָנט דאָס וואַרט *сукинынь* דער איבערז.

עפעס ווי אומזיכערע, די העסלעך-גרויסע נאָז טרויעריק אַראָפּ-
געלאָזט, די לעבעדיקע אויגן פונקט ווי פרעמדע אין זיין פנים,
און די שוואַרצעפּלען באַהאַלטן זיך קאַמיש ערגעץ הינטער
דעם נאָז-זאַטל.

— איך — בין קאַראָלענקאַס אַ בן-עיר, אויך אַ וואָלינער,
אַן אייניקל פֿון יענעם עפיסקופ קאַניסקי, וועלכער — איר גע-
דענקט? — האָט געהאַלטן די באַווסטע רעדע פאַר יעקאַטערינע
דער צווייטער: „לאַמיר פאַרלאָזן די זון“ א. ז. וו. איך שטאַלציר
דערמיט!

איך האָב זיך העפּלעך ערקונדיקט — מיט וועמען ער שטאַל-
צירט מער — מיט דעם זיידן, אָדער מיט דעם לאַנדסמאַן?
— איך מיט דעם איך מיט יענעם, געוויס, איך מיט דעם איך
מיט יענעם!

ער האָט אַריינגערוקט די שוואַרצעפּלען אין נאָז זאַטל,
נאָר תיכף האָט ער הויך אַ שנאָרן געטון מיט דער נאָז און די
שוואַרצעפּלען זענען צוריק אוועק אויף זייערע ערטער. זייענדיק
קראַנק און דעריבער בייו, האָב איך אים געמאַכט אַ באַמערקונג,
אַז איך פאַרשטיי גאַרנישט דאָס שטאַלצירן מיט אַ מענטשן,
וועמען די צו ליבלעכע אויפמערקזאַמקייט פון די זשאַנדאַרמען
האַט אַזוי פיל געשטערט און שטערט עד היום צו לעבן, קאַניסקי
האַט פרום געענטפערט:

— יעדער פון אונדז פירט אויס דעם רצון פון דעם,
וואָס האָט אים געשיקט, יעדערער און אַלע! לאַמיר גיין
ווייטער, אַלזאָ — איר פאַרזיכערט... אָבער מיר ווייסן גראַד...

מיר זענען געזעסן אין אַ קליין צימערל, אונטער דעם
טויער פון שלאַס. דאָס פענסטער איז געווען זייער הויך, אונטערן
באַלקן, דורך דעם פענסטער איז געפאַלן אויפן טיש, וואָס איז
געווען פאַרלייגט מיט פאַפירן, אַ שטראַל פון דער ברענענדיקער
זון און, אגב, — צו מיין שאַנדע, — האָט ער באַלויכטן אַ שטיקל
פאַפיר, וווּ כ'האַב דייטלעך אָנגעשריבן

— שטראַפּט נישט דעם לאַקס דערפאַר, וואָס דער לאַקס
בייסט אַרום דעם וועטפנבוים.

כ'הָאָב געקוקט אויף דאָס פאַרפֿלֹכטע שטיקל פאַפּיר און
געטראַכט :
- וואָס וועל איך ענטפערן דעם ראַטמיסטער, אויב ער וועט
ביי מיר פּרעגן דעם זין פון דעם דאָזיקן שפּרוך-וואָרט ?

* * *

זעקס יאָר, - פון 95 ביז 901 יאָר, - האָב איך זיך מיט
וולאָדימער גאַלאַקטיאָנאָויטשן נישט באַגעגנט, נאָר פון צייט צו
צייט זיך דורכגעשריבן מיט אים.
אין יאָר 901 בין איך צום ערשטן מאָל געקומען קיין
פעטערבורג, אַ שטאָט פון גלייכע ליניעס און אומבאַשטימטע
מענטשן. איך בין געווען, אין דער מאָדע, מיין רום האָט מיך
פאַרכאַפט, שטערנדיק מיר גרינדלעך צו לעבן. מיין פּאָפּולערקייט
איז טיף אַריינגעדונגען: איך געדענק, איך בין געגאַנגען ביי-
נאַכט איבער אַניטשקאָווער בריק, האָבן מיך אָנגעיאָגט צוויי
פאַרשוינ, אַ פנים, פּריזירער, און איינער פון זיי האָט, אַריינ-
קוקנדיק מיר אין פנים צעשראַקן, שטילערהייט אַ זאָג געטון צו
זיין חבר :

- זע - גאָרקי !

יענער האָט זיך אָפגעשטעלט, מיך באַקוקט פון קאָפּ ביז
די פיס און, דורכלאָזנדיק מיך פאַראַייס, האָט ער געזאָגט מיט
התפעלות :

- אוי, טייוול, - אין גומענע קאַלאָשן גייט ער !

צווישן אַ סך אַנדערע פאַרגעניגנס האָב איך זיך אַרונטער-
גענומען ביי אַ פּאָטאַגראַף מיט אַ גרופע מיטגלידער פון דער
דעדאַקציע פון זשורנאַל „נאַטשאַלאַ“, - צווישן זיי איז
געווען אַ פּראָוואַקאַטאָר און אַן אַגענט פון דער אַכראַנע מ.
גוראָוויטש.

עס פאַרשטייט זיך, אַז מיר איז געווען זייער אָנגענעם
אַנצוקוקן די וואַרעמע שמייכלעך פון די פרויען, און פּמעט פאַר-
געטערנדיקע בליקן פון די מיידלעך און, מסתמא, ווי אַלע יונגע

לייט, וואָס זענען אָקאָרשט צעטומלט געוואָרן פון זייער רום, -
האַב איך, אויסגעזען, ווי אַ אינדיק,
נאָר, עס פלעגט טרעפן אין די נעכט, מיט זיך אַליין,
פלעג איך זיך פלוצלינג דערפילן אין דער לאַגע פון אַ נישט-
געכאַפטן פאַרברעכער; ער איז אַרומגערינגלט פון שפּיאַנען,
אויספאַרשער, פראַקוראַרן, זיי אַלע האַלטן זיך אַזוי ווי זיי
וואַלטן געהאַלטן דאָס פאַרברעכן פאַר אַן אומגליק, פאַר אַ טרויעריקן
„יוגנט-פעלער“ און - זיי זיך נאָר מודה! - זיי וועלן דיר גרויס-
מוטיק מוחל זיין. אָבער - טיף אין האַרצן האָט איטלעכער פון זיי
גרויס חשק צו פאַקן דעם פאַרברעכער און טריאומפּירנדיק אַ געשריי
טון אים אין פנים אַריין:

- א-הא-א!

נישט זעלטן פלעגט אויסקומען צו זיין אין דער ראָל פון
אַ שילער, וואָס טרעט אַרויס אויף אַן עפנטלעכן עקזאַמען אויף
אַלע געביטן פון דער וויסנשאַפט.

- אין וואָס גלויבסטו? - האָבן מיך געפאַרשט די פירער פון
סקעטעס אין די גלחים פון די טעמפלען.

זייענדיק אַ העפלעכער מענטש האָב איך זיך געלאָזט
עקזאַמענירן, אַרויסווייננדיק אַזאַ געדולד, וואָס האָט מיך אַליין
פאַרוונדערט, נאָר נאָך דעם דאָזיקן מאַרטער, האָט זיך מיר
שטאַרק פאַרגלויסט דורכצושטערן דעם איסאַקיעווער סאַפּאָר מיט
אַן אַדמיראַטייאַישער נאָדל, אָדער אָבטון אַן אַנדער סקאַנ-
דאָליעזו שטיקל.

ערגעץ הינטער דער גוטמוטיקייט, וואָס איז כמעט שטענדיק
אַביסל איינגעשפּילט, באַהאַלטן די רוסן עפעס אַזוינס, וואָס דער-
מאָנט גראַבקיט. דאָס איז אַ מעלה - און, אפשר אַן אויספאַרשונגס-
מעטאָד? - דאָס דריקט זיך אויס זייער פאַרשידנאַרטיק - דער-
הויפט אין דער שטרעבונג צו מאַכן אַ באַזוך אין דעם צווייטנס
נשמה, ווי אין אַ באַלאַנגאָן אויף אַ יריד, אַריינקוקן אין איר, וואָס
פאַר אַ קונצן עס ווערן דאָרט געוויזן, אָנוואַרפן, אָנטרעטן, מאַכן
אַ מושב אין דער פרעמדער נשמה, און אָפטמאָל - דאָרט עפעס
איבערקערן. און לויט פאַמינס ביישפּיל, גראַבלען מיט די פינגער

אין די ווונדן, מיינענדיק אַ פנים, אָ דער סקעפטיציזם פון
אַ פּאָסטאַל איז פונקט אַזוי פיל ווערט, ווי די נייגעריקייט פון
די מאַלפּעס.

ו. ג. קאַראַלענקע האָט אַפילו אין דעם שטיינערנעם
פּעטערבורג געפונען פאַר זיך אַ אַלט היצערן פּראָווינציעל גע-
מיטליך הייזל, מיט געפאַרבטער פּאַדלאָגע, מיט אַ פּריינטלעכן
ריח פון אַלטיקייט.

ו. ג. איז פאַר די לעצטע יאָרן גרוי געוואָרן, די רונגען
גרויע האָר אויף די שלייסן זענען געווען כּמעט ווייס, אונטער
די אינגן האָבן זיך געלייגט קנייטשן, דער קוק - אַ צושטרייטער,
אַ מידער. כּהאַב תּיכּף דערפילט, אָ זיין רויקייט, וואָס איז מיר
פריער אַזוי טייער געווען, האָט זיך פאַרביטן אין אַ בערוועאישקייט
פון אַ מענטשן, וואָס לעבט אין דער גרעסטער אַנשטרענגונג פון
אַלע זיינע כּוחות. קענטיק, אָ דער מוליטאַנער עסק האָט נישט
ווייניק געקאָסט און אויך דאָס אַלץ, וואָס ער האָט, ווי איבער גע-
דרייט אין די שווערע יאָרן.

- מיין שלאָפּלאָזיקייט דאַקוטשעט מיר שרעקלעך. און איר,
נישט רעכענענדיק זיך מיט דער טובערקולאָזע. רויכערט אַלץ
אַזוי פיל? וואָס מאַכן אייערע לינגען? איך קלייב זיך צום
שוואַרצן ים, - לאָמיר פאַרן צוזאַמען?

ער האָט זיך געזעצט ביים טיש אַנטקעגן מיר און, אַרויסקוקנדיק
פון הינטערן סאַמאָואַר, האָט ער אַנגעהויבן צו רעדן וועגן
מיין אַרבעט.

- אַזוינע זאַכן, ווי וואַרענקע אַלעסאָווע" גיט זיך אייך
איין בעסער, ווי פּאַמאַ גאַרדייעוו" דעם ראָמאַן - איז שווער
צו לייענען, שטאָף איז דאָרט פיל, אַבער עס פּעלט סדר און
קיין האַרמאָניע איז נישטאָ.

ער האָט אויסגעגלייכט דעם רוקן אַזוי, אָ די רוקן-ביינדלעך
האַבן אַ קנאַק געטון און האָט אַ פּרעג געטון:

- זענט איר גאָר געוואָרן אַ מאַרקסיסט ?
ווען איך האָב געזאָגט, אַז - איך שטיי נאָענט צו דעם,
האָט ער נישט פריילעך אַ שמייכל געטון, באַמערקנדיק :
- נישט קלאָר איז דאָס פאַר מיר. דער סאָציאַליזם אָן
אידעאָליזם איז פאַר מיר - אומפאַרשטענדלעך ! איך גלויב נישט,
אַז אויף דעם באַוווּסזיין פון געמיינזאַמע מאַטעריעלע אינטערעסן
זאָל מען קענען בויען אַן עטיק, און אָן אַן עטיק - וועלן מיר
זיך נישט באַגיין.

און, זופנדיק טיי, האָט ער געפרעגט :
- נו, ווי געפעלט אייך פעטערבורג ?
- די שטאָט - איז אינטערעסאַנטער, ווי די מענטשן.
- די מענטשן זענען דאָ...
ער האָט אויפגעהויבן די ברעמען און פעסט דורכגעריבן
מיט די פינגער די מידע אויגן.

- די מענטשן זענען דאָ מער אייראָפּייער, ווי די מאַסקווער
און אונזערע וואָלגער. מען זאָגט : מאַסקווע איז אייגנאַרטיקייט -
איך ווייס נישט לויט מיין בליק - איז איר אייגנאַרטיקייט עפעס
אַן אומגעלומפערטער טעמפער קאָנסערוואַטיום. דאָרט - די
סלאַוויאַנאַפּילן, קאַטקאָוו וכדומה. אין דעם אייגענעם גייסט, דאָ -
די דעקאַבריסטן, פעטראַשעווצעס טשערנישעווסקי...
פאַבעדאַנאַסצעוו - האָב איך צוגעגעבן.

- מאַרקסיסטן האָט וו. ג. צוגעגעבן, שמייכלענדיק, - און
יעדער אַנדערע פאַרשאַרפונג פון פראַגראַעסיוון ד. ה. פון רעוואָלוצ-
יאַנערן געדאַנק. און, פאַבעדאַנאַסצעוו איז אַ טאַלאַנט, זאָגט איך,
וואָס איר ווילט ! איר האָט געלייענט זיין „מאַסקווער זשורנאַל“ ?
זעט איר - מאַסקווער פונדעסטוועגן !

ער איז תיכף געוואָרן נערוועאיש אויפגעלעבט און אָנגע-
הויבן הומאַריסטיש צו דערציילן וועגן דעם קאַמף פון די
ליטעראַטן-קרייזלעך, וועגן די מחלוקתן צווישן די נאַציאָנאַליסטן
און צווישן די מאַרקסיסטן.

איך ווייס שוין אַפּיסל וועגן דעם, צומאַרגנס נאָך מיין
קומען קיין פעטערבורג בין איך אַריינגעצויגן געוואָרן אין

א. געשיכטע" וועגן וועלכער ס'איז אפילו היינט אומאָנגענעם צו דערמאָנען. איך בין געקומען צו וו. ג. פּדי אגב, דורכצורעדן זיך וועגן דעם.

די געשיכטע פון דעם איז אזא: דער רעדאָקטער פון דעם זשורנאַל: „דאָס לעבן". וו. א. פּאָסע האָט אָרגאַניזירט אַ ליטע-ראַטן אַוונט צום אַנדענק פון י. ג. טשערנישעווסקי, פּאַרבעטנדיק אַלס אַנטייל נעמער וו. ג. קאַראַלענקאָן, ג. ק. מיכאַילאָווסקען, פ. פ. מעלשינען, פ. ב. סטרואווען, מ. י. טוגאַן - פּאַראַנאָוסקען און נאָך עטלעכע מאַרקסיסטן און נאַציאָנאַליסטן. די ליטעראַטן האָבן געגעבן זייער הסכמה, די פּאָליציי - זייערע.

צומאָרגנס נאָך מיין אַנקומען קיין פעטערבורג, זענען צו מיר אַריין צוויי אויסגעפּראַכטעוועטע סטודענטן מיט אַ קאָקעטיש פּריילן און האָבן מיר מודיע געווען, אַז זיי קענען נישט דער-לאָזן פּאָסעס אַנטיילנעמונג אין טשערנישעווקעס פייערונג, ווייל: „פּאָסע קען נישט אַנגענומען ווערן ביי אונזער שטודירנדער יוגנט. ער עקספּלאָטירט די אַרויסגעבער פון דעם זשורנאַל „דאָס לעבן". איך האָב שוין מער ווי אַ יאָר געקענט פּאָסען און, כאָטש איך האָב אים געהאַלטן פּאַר אַן אַריגינעלן טאַלאַנטירטן מענטשן, פונדעסטוועגן - נישט אין אַזאַ מדרגה, אַז ער זאָל קענען עקספּלאָטירן די אַרויסגעבער. כ'האַב געוויסט, אַז זיינע באַ-ציונגען צו זיי זענען געווען חברישע, און אַז ער האָט גע-אַרבעט, ווי אַ פּערד און, באַקומענדיק אַ נישטיקן געהאַלט, גע-לעבט מיט זיין גרויסער משפּחה אין דחקות. ווען איך האָב דאָס דערציילט די יונגע לייט, האָבן זיי אַנגעהויבן רעדן וועגן פּאָסעס אומקלאָרער שמעלונג צווישן די נאַציאָנאַליסטן און מאַרקסיסטן. נאָר - ער אַליין האָט פּאַרשטאַנען די דאָזיקע אומקלאָרקייט און האָט זיינע אַרטיקלען אונטערגעשריבן מיטן פּסעוודאָנים ווילדע. די משגיחים פון מאָראַל און גערעכטיקייט זענען ביזן געוואָרן אויף מיר און אַוועקגעאַנגען. מודיע זייענדיק, אַז זיי וועלן גיין צו אַלע אַנטיילנעמער און וועלן זיי צורעדן אַז זיי זאָלן זיך אָפּוואַגן אַרויסצוטרעטן.

שפעטער דאָס זיך אַרויסגעוויזן, אַז דער „אינצידענט איז

זיין תוך" איז נישט געווען צו באטראכטן אלס ספעציעלער אַרויס-
 טריט קעגן פּאָסען, נאָר אַלס „אַ קאַמף צווישן צוויי ריכטונגען
 פון פּאָליטישן געדאַנק". - די יונגע מאַרקסיסטן האָבן געהאַלטן,
 אַז פאַר די פּאַרשטייער פון זייער שול פּאַסט נישט אַרויסצו-
 טרעטן פאַר דער עפּנטלעכקייט מיט די פּאַרשטייער פון די „אַפּנע-
 ניצטע און אָפּגעלעבטע" נאַציאָנאַליסטן. די גאַנצע איבערגעשפּיצטע
 חכמה איז געווען איבערגעגעבן אין אַ בריוו, לאַנג, ווי אַ באַריכט
 און אָנגעשריבן מיט אַזאַ שפּראַך, אַז לייענענדיק דעם בריוו, האָב
 איך זיך געפילט, ווי אַן אויסלענדער. נאָך דעם בריוו פון די
 אומבאַקאַנטע מענטשן, האָב איך דערהאַלטן אַ צעטעלע פון פ.ב.
 סטרוואַוע, - ער האָט מיר מודיע געווען, אַז ער זאָגט זיך אָפּ
 אַרויסצוטרעטן אויפן אָוונט, און אין עטלעכע שעה אַרום, מיט
 אַ צווייט צעטעלע אָנגעזאָגט, אַז ער רופט אָפּ זיין ערשטן אָפּזאָג.
 נאָר - אויף מאַרגן האָט זיך אָפּגעזאָגט מ. י. טוגאַן-באַראַנאַווסקי,
 און סטרוואַוע האָט צוגעשיקט אַ דריט צעטעלע, דאָס מאַל שוין מיט
 אַן ענדגילטיקן אָפּזאָג און, ווי אין די ערשטע צוויי, נישט מאַ-
 טיווירנדיק, פאַרוואַסט.

וו. ג. האָט שמייכלענדיק, אויסגעהערט די געשיכטע וועגן
 דער דאָזיקער פּאַרשליפעניש און האָט אומעטיק געזאָגט:
 - יא, - מ'פאַרבעט דיך פּאַרצולייענען, און אַז דו וועסט
 אַרויס אויף דער עסטראַדע - וועט מען דיך אָנכאַפּן, אַראָפּציען
 פון דיר די הויזן און - אָפּשמייסן!
 שפּרייזנדיק איבערן צימער, די הענט פאַרלייגט אויף הינטן,
 האָט ער פאַרטראַכט און נישט-הויך גערעדט ווייטער:
 - אַ שווערע צייט! עס וואַקסט עפעס אַזוינס, וואָס צערייסט
 די מענטשן. די שטימונג פון דער יוגנט איז איר שווער צו
 פאַרשטיין, מיר דוכט זיך, אַז צווישן זיי לעבט אויף דער
 ניהיליזם און ס'האַבן זיך געוויזן עפעס קאַריעריסטן-סאַציאַליסטן.
 די זעלבסטהערשונג מאַכט אַ תל פון רוסלאַנד און די כוחות,
 וואָס זאָלן פאַרנעמען איר פּלאַץ, - זעט מען נישט!
 דאָס ערשטע מאַל האָב איך באַמערקט קאָראָלענקען אַזוי
 באַזאָרגט און אַזוי מיד, ס'איז געווען זייער טרויעריק.

צו אים זענען געקומען עפעס זעמצעס פון דער פראַווינג, און איך בין אַוועק. אין אַ צוויי דריי טעג אַרום איז ער אַוועק-געפאַרן ערגעץ אַפּרוען און איך געדענק נישט, צו איך האָב זיך געטראָפּן מיט אים נאָך דער דאָזיגער באַגעגעניש.

מיינע באַגעגענישן מיט אים זענען געווען זעלטן. קיינמאָל, אַפילו אין משך פון אַ קורצער צייט, האָב איך אים נישט באַטראַכט פּסדר, טאָג איין טאָג אויס.

נאָר יעדער שמועס מיט קאָראָלענקען האָט אין מיר באַ-פעסטיקט די פאַרשטעלונג וועגן אים, ווי פון אַ גרויסן הומאַניסט, צווישן די קולטורעלע רוסישע מענטשן האָב איך נישט גע-טראָפּן קיין איינציקן מענטשן מיט אַזאַ אונערמידלעכער דורשט נאָך, אמתער גערעכטיקייט, אַ מענטשן, וואָס זאָל זיין אַזוי דורכ-געדורנגען מיט דעם געפיל פון נויטווענדיקייט צו פאַרקערפּערן דעם דאָזיקן אמת אין לעבן.

נאָכן טויט פון ג. טאָלסטוי האָט ער מיר געשריבן : טאָלסטוי האָט דער ערשטער פאַרמערט די צאָל דענקן-דיקע און גלויבנדיקע מענטשן. מיר דוכט זיך, אַז איר האָט אַ טעות, מיינענדיק, אַז די פאַרמערונג איז פאַרגעקומען אויפן חשבון פון טוער אַדער, וואָס זענען פעיק צו טון. דער מענטש-לעכער געדאַנק איז שטענדיק טעטיק, וועקט אים נאָר אויף און ער וועט שטרעבן צו אמת און צו גערעכטיקייט.

איך בין זיכער, אַז די קולטורעלע אַרבעט פון וו. ג. האָט אויפגעוועקט ביי אַ גרויסן טייל רוסישע מענטשן דאָס איינגע-שלאָפענע באַווסטזיין פון גערעכטיקייט. ער האָט זיך אָפּגעגעבן דער גערעכטיקייט מיט אַזאַ זעלטענער גאַנצער אַנשטרענגונג, ביי וועלכער דאָס געפיל און דער שכל באַהעפטנדיק זיך האַר-מאַניש צוזאַמען, דערגרייכן צו אַ טיפּער רעליגיעזער ליידנשאַפט. ער האָט דוכט זיך געזען און געשפירט די גערעכטיקייט, ווי אַלע אַנדערע בעסטע חלומות, זי איז אַ רוח, באַשאַפן דורך דעם מענטשלעכן גייסט, אַ רוח וואָס זוכט זיך צו פאַרקערפּערן אין ממשותדיקע פאַרמען.

צום שאָדן פון זיין קינסטלערישן טאַלאַנט, ער נישט-

מיד-ווערנדיק אָפגעגעבן זיין ענערגיע פאַר דעם אומאויפהערליכן קאַמף מיט דער הונדערטקעפיקער פאַרזעעניש, וואָס דאָס פאַן-טאַטישע רוסישע לעבן האָט אויסגעפאַשעט.

די האַרבע פאַרמען פון דעם רעוואָלוציאָנערן געדאַנק, פון דער רעוואָלוציאָנערער טעטיקייט, האָבן באַאומרויקט און גע-פייניקט זיין האַרץ, דאָס האַרץ פון אַ מענטשן, וואָס האָט ליידנ-שאַפטלעך געליבט די שיינקייט — גערעכטיקייט, געזוכט צו-זאַמענצוגיסן עס אין איין איינהייט. נאָר ער האָט פעסט גע-גלויבט אין דעם באַלדיקן אויפגאַנג פון די שאַפנדיקע כוחות פון לאַנד — און האָט פאַרגעפילט, אַז דער נס פון דעם פאַלקס תחית-המתים וועט זיין אַ שרעקלעכער נס.

אין 908 יאָר האָט ער געשריבן :

„אַלץ וואָס ווערט איצט געטון, וועט זיך אין עטלעכע יאָר אַרום אָפרופן מיט אַ ווילקאַנישן אויפרייס, שרעקלעכע טעג וועלן דאָס זיין. נאָר ער וועט געשען, אויב די נשמה פון פאַלק איז לעבעדיק, און זיין נשמה לעבט.“

אין 87 יאָר האָט ער פאַרענדיקט זיין דערציילונג „ערב דער פאַרפינסטערונג“ מיט נ. בערגס פערזן.

„עס קרייען די הענער אין הייליקן רוסלאַנד,
באַלד וועט שוין טאָגן אין הייליקן רוסלאַנד.“

דעם גאַנצן לעבן איז ער מיט אַ שווערן וועג פון אַ העלד געגאַנגען אַנטקעגן דעם טאָג און עס איז נישט אויסצורעכענען, וואָס וו. ג. קאַראַלענקאַ האָט אויפגעטון, און אַלץ, כדי צו צואיילן דעם באַגיגען פון דעם דאָזיקן טאָג.

